

Українська
МОВА

В.В.Жайворонок
В.М.Бріцин
О.О.Тараненко

В ПРОФЕСІЙНІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ

•ВИЩА ШКОЛА•

В. В. Жайворонок, В. М. Бріцин, О. О. Тараненко

Українська МОВА В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

*Рекомендовано Міністерством
освіти і науки України*

Навчальний посібник для студентів
вищих навчальних закладів

НБ ПНУС

741783

КИЇВ
«ВИЩА ШКОЛА»
2006

УДК 811.161.2(075.8)
ББК 81.2-7(4Укр)я73
Ж21

Гриф надано Міністерством
освіти і науки України
(лист від 16 червня 2004 р.
№ 14/18.2—1337)

*Рекомендовано до друку вченою радою Інституту мовознавства імені
О. О. Потебні НАН України*

Автори: д-р філол. наук, проф. *В. В. Жайворонок* (навчальний посібник, словники «Велика чи мала літера?», «Складні слова», «Українські відповідники до найуживаніших російських усталених ділових зворотів», Додатки); д-р філол. наук, проф. *В. М. Бріцин* і д-р філол. наук, проф. *О. О. Тараненко* («Російсько-український словник. Сфера професійного спілкування»)

Рецензенти: д-р філол. наук, проф. *Н. Г. Озерова* (Інститут мовознавства імені О. О. Потебні НАН України); д-р філол. наук, проф. *А. К. Мойсієнко* (Київський національний університет імені Тараса Шевченка); учитель-методист, канд. пед. наук, засл. працівник освіти України *В. М. Гнатюк* (директор Київської гімназії № 283)

Редактори: *О. М. Денисенко, Т. М. Мусієнко*

Жайворонок В. В. та ін.

Ж21 Українська мова в професійній діяльності: Навч. посіб. /
В. В. Жайворонок, В. М. Бріцин, О. О. Тараненко. — К.: Вища шк.,
2006. — 431 с.

ISBN 966-642-280-8

Висвітлено особливості функціонування української професійної мови на сучасному етапі її розвитку, зокрема мови офіційного спілкування, лексичні, фразеологічні, словотвірні, морфологічні та синтаксичні засоби офіційно-ділового стилю української мови. Розглянуто специфіку мови сучасної реклами та результати взаємодії мови і культури. До кожного з основних розділів подано фрагменти «Словника ділової людини». Вміщено також короткі словники-довідники «Велика чи мала літера?» та «Складні слова». Наведено українські відповідники до найуживаніших російських усталених ділових зворотів, а також російсько-український словник для ділових людей.

Для студентів вищих навчальних закладів. Може бути корисним для широких кіл ділової громадськості, майбутніх фахівців різних галузей.

Ікарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
код 02125266

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

УДК 811.161.2(075.8)
ББК 81.2-7(4Укр)я73

ISBN 966-642-280-8

© В. В. Жайворонок, В. М. Бріцин,
О. О. Тараненко, 2006

Інв. №

ПЕРЕДМОВА

Сьогодні, коли українська мова реалізує надане їй Конституцією України право державної мови, її функціонування охоплює дедалі ширші професійно-ділові сфери спілкування: дипломатичну, політичну, законодавчу, економічну, адміністративно-канцелярську. У зв'язку з цим усе більше навчальних закладів різних рівнів включають до своїх навчальних програм предмет «Українська мова професійного спрямування». В основу цього посібника покладено курс лекцій для студентів факультету економіки та менеджменту Київського славистичного університету та студентів-іноземців факультету слов'янських мов Київського національного лінгвістичного університету. Дидактичний матеріал апробовано на практичних заняттях у перелічених вищих навчальних закладах, а також у Білгород-Дністровському економічному ліцеї Одеської області.

Аналізуючи дослідження офіційно-ділового та наукового стилів мови (А. П. Коваль, А. Ф. Марахова, Н. Ф. Непійвода, Л. М. Паламар, О. Д. Пономарів, Л. В. Рахманін, І. Г. Чередниченко та ін.), маємо на меті розширити коло проблемних питань, збагатити їх висвітлення сучасним матеріалом, викласти цілісну концепцію навчальної дисципліни.

Посібник побудовано таким чином, щоб читачі змогли не лише ознайомитися з теоретичними питаннями офіційно-ділового та наукового стилів мови, а й спрямувати свої зусилля на практичну роботу зі словом або професійно-діловим текстом. Сподіваємося, що подана орієнтовна програма з курсу та наведений перелік екзаменаційних питань слугуватимуть викладачам матеріалом для організації навчального процесу зі студентами, а отже, для подальших творчих пошуків. Не менш продуктивними можуть бути контрольні завдання на основі зразкових диктантів, а також творче опрацювання текстів ділових паперів. Подані додатки стануть корисним довідковим матеріалом для лабораторних робіт і практичних занять з української мови професійного спрямування.

Це перша спроба видання комплексного навчального посібника, тому будемо вдячні читачам за їх критичні зауваження та побажання щодо його вдосконалення.

*Діло майстра величає.
Звикай до діла змолоду — не будеш знати
на старості голоду.
Без діла жити — лише небо коптити.
Без діла слабіє сила.
Без діла людина старіє.
Всяке діло хоче, щоб коло нього панькались.
Всяке діло починай з голови*

Українські приказки

МОВА ДІЛОВОЇ ЛЮДИНИ

Все життя людину супроводжує навчання, передусім людину діла, ділову людину. Не випадково народ каже: «Гарне діло йде сміло». Ця народна мудрість актуальна й сьогодні, в період докорінних суспільних змін, коли перед кожною діловою людиною постає дилема, влучно схарактеризована відомим у світі бізнесу американським менеджером Фредом Фішером: «У житті існує тільки два шляхи: залишити все так, як є, або взяти на себе відповідальність за зміну становища». Вагоме слово народ завжди ставив поряд із ділом, тісно їх пов'язуючи («Як словом, так і ділом»), водночас застерігаючи від легковажного слова: «Менше слів, а більше діла», «Не хвалися язиком, а хвалися ділом». У народі ніколи не поважали тих, хто «словами туди й сюди, а ділами нікуди», бо існує тверде переконання, що від легко сказаного слова до справжнього діла, «як від землі до неба». Тож прислухаймося до народної мудрості: «Діла говорять голосніше за слова». Саме ця мудрість має стати життєвим кредо ділової людини.

Прикметник *діловий* походить від іменника *діло* у значенні «робота, заняття людини, пов'язані з розумовим і фізичним напруженням», а також — «наслідки цієї діяльності». Тому в народі кажуть: *не на словах, а на ділі довести щось; слово і діло поруч ідуть; словом і ділом допомагати; ділом сприяти, прислужуватися; діло на мазі* (тобто «робота, справа налагоджена, не затримується»); *діло стоїть за кимось або за чимось* (коли з'ясовують причини затримки якоїсь справи); *діло робити* (тобто «працювати, робити щось корисне»); *на ділі* (тобто «практичною діяльністю, на практиці»); *не стільки того діла* (тобто «невелика, нескладна справа»).

Проте в українській мові більш поширеним є нормативний синонім до лексеми *діло* — іменник *справа*. Він значно ширший за лексичним значенням і вживанням, бо позначає не лише роботу людини, тобто те, чим

вона займається (її діло, працю взагалі), а й конкретне заняття, пов'язане з виробництвом, службою, громадськими обов'язками. Тому й кажуть: *службові (особисті, приватні) справи, земельні справи, пішов у справах, громадські (партійні) справи, стан справ*. Саме слово *справа* (а не *діло*) вживається у складі назв установ та відомств (*Міністерство внутрішніх справ, Міністерство закордонних справ, Інспекція у справах неповнолітніх*); є складником найменувань службових посад (*керуючий справами посольства, міністр внутрішніх справ, повірений у справах*), а також назв професій (наприклад, це слово входить до складу застарілої назви ювеліра — *майстер ювелірних (золотих, срібних) справ*); вказує на фах, заняття, певну галузь знань або навичок (*кухоньварська, військова, ковальська, педагогічна, гірнична справа*); називає документи, що стосуються певної особи, тощо: *переглянути справу підсудного, папка зі справами, особова справа, здавати (приймати) справи, справа Іваненка* (як підшивка відповідних паперів, так і юридичний процес), *слухати справу* (вести судовий процес), *заводити справу на когось* (оформляти відповідні офіційні папери).

І все-таки відповідний прикметник в українській мові закріпився не як утворення від нормативного іменника *справа*, а як утворення від обмеженого в стильовому відношенні іменника *діло*. Тому й набули поширення словосполучення: *діловий лист, ділові переговори, ділова частина вечора* (тобто офіційна), *ділові стосунки, ділові зв'язки, ділові папери, ділова розмова, ділова пропозиція* (тобто така, що має практичне значення, пов'язана з конкретною справою), *ділова дискусія* (тобто така, що стосується суті справи), *ділова атмосфера* (тобто сприятлива для роботи, робоча).

Поняття «ділові люди» від часу свого виникнення («вільні слуги при княжому дворі за часів Київської Русі») зазнало смислових змін. Діловою називають людину, добре підготовлену, досвідчену, працьовиту, людину справи (звідси *ділова людина, діловий інженер, діловий службовець, діловий працівник, діловий співробітник* та ін). Водночас поняття «ділова людина» (а також «ділові люди, кола») набуло додаткового значення: «той (ті), хто займається практичною діяльністю, пов'язаною з матеріальною вигодою». Раніше цього соромилися, але, зрештою, починаємо усвідомлювати, що, не будучи діловими людьми в широкому значенні цього слова, нічого не побудуємо ні для себе, ні для держави. Тому й актуалізується запозичене англійське слово *бізнес*, тобто діяльність, заняття (отже, «діло, справа»), що дає прибуток, вигоду, інакше — «підприємницька (комерційна) діяльність». Звідси й назва *бізнесмен* (тобто підприємець, ділок, той, хто займається підприємницькою діяльністю, або ділова людина), а також поняття «бізнесменництво», яке входить у нашу свідомість у значенні «діяльність бізнесмена, підприємництво». Таким чином, поняття «ділова людина» і «бізнесмен» мають спільну ознаку (людина конкретної практичної справи) і відмінну (перше включає ще й поняття «бізнесмен» на означення людини, яка, зай-

маючись конкретно практичною діяльністю, дбає про матеріальну вигоду).

Прикметник *діловий* також є складником назви функціонального стилю сучасної української літературної мови — *офіційно-діловий стиль*, тобто стиль спілкування у правовій сфері суспільно-політичного та виробничого життя.

Мовний стиль — це сукупність мовних засобів, вибір яких зумовлений змістом, метою та характером висловлювання. Ще Цицерон, великий оратор стародавнього світу, говорив: «Не для всякого суспільного становища, не для всякої посади, не для всякого ступеня впливовості людини, не для всякого віку, так само як не для всякого місця й моменту, однаково придатний той самий стиль; але в мовній діяльності, як і в житті, слід завжди розуміти, що саме доречно: це залежить і від суті справи, про яку йдеться, і від того, хто говорить і хто слухає». Не випадково вже у староукраїнський період розвитку мови спостерігаємо взаємодію різних стилів мовлення: офіційно-ділового, конфесійного, наукового, публіцистичного і художнього. Відтоді питання стильової диференціації мови (виходячи з її функцій — спілкування, повідомлення та впливу) все ще залишається актуальним. Існує чимало різних класифікацій мовних стилів. Візьмемо за основу найпоширенішу з них, за якою виокремлюють п'ять мовних стилів: офіційно-діловий, науковий, публіцистичний, художній, розмовний. Варто зазначити, що при цьому розрізняють два види мовлення: писемне й усне. Вони функціонують у всіх стилях сучасної української літературної мови. Розмежуємо поняття *мова* і *мовлення*. **Мова** — це вироблена багатовіковим досвідом певного народу (отже, усталена) система мовних одиниць на всіх її рівнях — фонетичному, лексико-семантичному, словотвірному, граматичному, стилістичному. **Мовлення** — це різноманітні форми і способи реалізації мовної системи в різних стилях. Тому частіше матимемо справу з терміном «мовлення», хоча будемо по-слуговуватися й терміном «мова» як синонімічним. У функціональному плані обидва терміни часто замінюють один одного.

Людина, оволодіваючи мовою, а відтак більш-менш активно користується словом, ніби привласнює всенародний досвід, добираючи різні мовні засоби у зв'язку з тією чи іншою метою спілкування. При цьому спостерігаємо активну взаємодію стилів. Наприклад, у текстах експресивного забарвлення виявляємо мовні одиниці, характерні для розмовного та художнього стилів. А проникнення в них елементів офіційно-ділового та наукового мовлення надає цим стилям більшої інформативності. Загалом мовний стиль як функціональний різновид літературного мовлення містить властиві тільки йому лексичні, фразеологічні, словотворчі та граматичні засоби. Для прикладу наведемо кілька близьких за значенням слів і словосполучень: *багато, чимало, значна кількість, без ліку, сила-силенна, безліч, до біса, тьма-тьмуца, по саму зав'язку*. Вводячи їх у контексти, що належать до різних стилів мовлення, виявляємо стилістичну ней-

тральність слова *багато* (тому бачимо його функціонування в будь-якому стилі), неможливість уживання словосполучення *значна кількість*, наприклад при словах з експресивним забарвленням (*горе, любов*) або синонімічних їм.

Простежимо стилістичну диференціацію кількох синтаксичних конструкцій: *доводимо до Вашого відома — повідомляємо Вас; я Вам розкажу (розповід) — ось послухайте (послухайте-но), що я розкажу (розповід)*. Ми стилістично розмежуємо ці конструкції візуально і на слух. Якщо перша синтаксична пара характерна для ділового мовлення, то дві інші властиві розмовному або художньому стилям.

Розмежування стилів мови ґрунтується на усвідомленні принципів відбору мовних засобів для різних видів спілкування. Варто зазначити, що вживання слів у іншому (незвичному) контексті може зумовити різні стилістичні ефекти або виявитися взагалі недоречним (Л. Щерба). Отже, існують слова, форми слів, мовні звороти, які прийнято чи не прийнято вживати в тому чи іншому типі мовлення (Г. Винокур). Ідеться про доцільність використання лексем у певному стилі мови, різних мовленнєвих ситуаціях або контекстах. Якщо перед нами, скажімо, уривок тексту, насичений цифрами, то наявність значної кількості числівникових форм у ньому може бути виправдана принаймні двома обставинами: або це фрагмент статистичного чи бухгалтерського звіту, або ж наукове дослідження, що потребує великої кількості цифрових даних. Варто зазначити, що числівникові форми як у першому, так і в другому випадках ще не є характерними ознаками офіційно-ділового чи наукового стилів мовлення, але можна говорити про їхню доречність в обох стилях мови, а також про взаємодію названих стилів, коли, наприклад, ідеться про наукове дослідження на матеріалі статистичних даних.

Стили мови існують постійно взаємодіючи: спостерігаємо взаємопроникнення художніх елементів у публіцистику, розмовного стилю — у художні тексти, наукових даних — у публіцистику чи в художні твори, елементів публіцистики — у наукові тексти. Якщо при цьому зберігається міра, а «поєднання» стилів створює відповідний стильовий ефект впливу та виразності, то взаємодія виправдана, якщо ж «чужорідні» елементи порушують мовностилістичні норми, викликають здивування, непорозуміння, відразу, сміх тощо, така «взаємодія» не спрацьовує (маємо справу з неусвідомленим, невдалим перенесенням одних стильових ознак на «тканину» іншого стилю, що в мовознавстві називають *трансференцією*). Яскравою ілюстрацією цього є друквані матеріали багаторічної рубрики «Страшне перо не в гусака» журналу «Перець».

Найконсервативнішим у взаємодії, взаємовпливі є офіційно-діловий стиль мовлення, хоча окремі його елементи потрапляють в інші стилі мови — художній, розмовний, науковий, публіцистичний. Однак сам він менше порівняно з іншими стилями допускає проникнення невластивих йому мовних одиниць. Лише у деяких жанрах (наприклад,

заклик, звернення, відозва, цивільна або військова присяга тощо) використовують засоби виразності, притаманні публіцистичному стилю мовлення.

Ділове мовлення обслуговує сферу офіційного усного й писемного спілкування: співпраця органів влади, установ, організацій між собою та населенням; міжнародні зв'язки у сфері політики, економіки, культури тощо. Ділове мовлення чутливо «реагує» на всі суспільні події, запити і потреби суспільства, доводячи їх до відома широкої громадськості.

Офіційно-діловий стиль — це мовний вияв політичного і правового мислення, а вже потім — мовлення управлінського апарату, що забезпечує господарські й ділові взаємини між членами суспільства. Зрештою, ідеться про співвідношення мовлення і професії, адже виробнича сфера диктує свої правила спілкування, передусім ділового. Загалом ділове мовлення у фаховій діяльності посідає значне місце, особливо якщо це стосується мови ділових людей. Сфера управління та обслуговування, правова, економічна та комерційна діяльність, приватнопідприємницька практика, банківська справа та інші сфери суспільного життя формують мову відповідної професії, яку умовно називаємо мовою ділової людини (набір характерних для мови тієї чи тієї професії мовних засобів, насамперед спеціальна термінологія і професіоналізми).

Термін — це слово або стале словосполучення, що позначає чітко окреслене спеціальне поняття певної сфери людської діяльності. Наприклад, у діловому мовленні значне місце посідають так звані канцеляризми, сфера економічної та фінансової діяльності насичена відповідною галузевою термінологією. Сукупність термінів тієї чи тієї галузі людської (передусім професійної) мовленнєвої діяльності і становить її термінологію.

Крім того, людям тієї чи іншої професії властиві специфічні слова або звороти, які називають **професіоналізмами**. Переважно це функціонально обмежені варіанти назв знярядь виробництва, їхніх частин та трудових процесів; назви різних гатунків сировини, а також спеціальні вислови (наприклад, *рознарядка* — в адміністративно-канцелярському мовленні; *вікно* — у слововжитку вчителів, викладачів; *човник* — деталь швейної машини чи ткацького верстата — у мовленні працівників швейної промисловості; *мехмат* (механіко-математичний факультет) — у мовленні студентів та викладачів).

Варто зазначити, що чіткої межі між термінами і професіоналізмами провести не можна. Проте якщо перші становлять систему, то другі такої системи не мають. Таким чином, термінологія — система відкрита, а професіоналізми — переважно функціонально замкнений набір мовних одиниць, характерний для вузькопрофесійної сфери спілкування.

У широкому розумінні мова ділової людини — це офіційна мова держави, в цьому разі держави Україна, де функціонує державна українська мова. У статті 10 Конституції України зазначено: «Державною мовою в Україні є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на

всій території України. В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України. Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування. Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом».

Вибір професії передбачає вільне володіння українською літературною мовою взагалі та мовою певної професії зокрема, забезпечення високого рівня культури мовлення. Сучасна ділова людина має пам'ятати, що вона представляє молоду державу на світовому рівні й розбудовує її, а мова будь-якої держави — це її візитівка. З нами говоритимуть на рівних лише тоді, коли ми доведемо словом і ділом, що Україна спроможна по-сісти належне їй місце в Європі й у світі як держава, громадяни якої себе поважають, усвідомлюють себе народом, покликаним самою історією відродитися і гідно увійти в цивілізований світ. І державна мова в цьому процесі відіграє дуже важливу роль. «Яка мова, така й рада», — засвідчує народна мудрість. Корисно дослухатися і до думки корифеїв, зокрема видатного українського мовознавця О. Потебні, який ще в минулому столітті пророчче сказав: «Денаціоналізація (українства) зводиться до поганого виховання; до моральної хвороби; до неповного користування наявними засобами сприймання, засвоєння, впливу; до послаблення енергії думки; до мерзенності запустіння на місці витіснених, але нічим не замінених форм свідомості; до послаблення зв'язку молодих поколінь з дорослими, що замінюється лише слабким зв'язком з чужими; до дезорганізації суспільства, аморальності, спідлення».

Сьогодні відкриваються можливості для зміцнення й розбудови української державності. Це означає розширення перспектив для ділового співробітництва, передусім для тих, хто поділяє Шевченкову пересторогу: «І чужому научайтесь, й свого не цурайтесь».

СЛОВНИК ДІЛОВОЇ ЛЮДИНИ

Авал (фр. *aval* — схвалення) — доручення за векселем, дане особою (авалістом), яка бере на себе відповідальність за виконання вексельних зобов'язань іншою особою — акцептантом.

Акцепт (лат. *acceptus* — прийнятий) — 1) згода на укладення договору відповідно до пропозиції іншої сторони; у міжнародному праві — одностороння заява про пов'язаність умовами договору; 2) згода на оплату або гарантування оплати грошових і товарних документів у внутрішньому та зовнішньому товарообороті (вексельний акцепт, акцептоване платіжне доручення, акцептований вексель, акцептований чек, відмова від акцепту).

Акцептáнт (лат. *accēptans* — той, хто приймає) — головний вексельний боржник.

Акциз (фр. *accise*, від лат. *accido* — обрізаю) — вид непрямого податку на товари широкого вжитку, комунальні та транспортні послуги. Включається в ціну відповідного товару або плату за послуги.

Депозит (лат. *dēpositum* — річ, віддана на схов) — 1) кошти або цінні папери (акції, облігації), які внесли для зберігання до кредитних установ; 2) гроші (або цінні папери), що вносить боржник у судову установу для кредитора.

Депозитарій (від *depozitum*) — 1) фізична або юридична особа, якій довірено депозити; 2) держава або міжнародна організація, що зберігає оригінал міжнародного договору.

Індосамент (нім. *Indossament*, італ. *indossemento*, від лат. *in* — на і *dorsum* — спина) — спеціальний запис на зворотному боці векселя про порядок його передавання.

Індосант (нім. *Indossant*, італ. *indossante*) — особа, яка робить спеціальний запис на звороті векселя та інших цінних паперів.

Індосат (нім. *Indossat*) — особа, якій передається вексель або цінний папір з індосаментом.

Рамбурс (фр. *rembourser* — повернути (борги), відшкодувати (витрати), —

у міжнародній торгівлі — оплата купленого товару, як правило, через посередництво кредитних установ.

Рамбурсувати (від *рамбурс*) — 1) повертати, виплачувати борги, відшкодувати витрати; 2) виплачувати за векселедавця; 3) сплачувати борг через третю особу.

Трасант (нім. *Trassant*, італ. *trassante* — переказувач за векселем) — особа, яка видає переказний вексель (тратту).

Трасат (нім. *Trassat*) — особа (боржник), зобов'язана сплатити за переказним векселем (траттою).

Трасувати (італ. *trassare* — переказувати за векселем) — у міжнародних розрахунках — виставляти переказний вексель (тратту).

*Слово біжить, а письмо лежить.
Слово — вітер, письмо — грунт.
Розумне слово йде в діло.
В добрий час говорити, в лихий — мовчати.
Чиєсь одне слово губить діло.
Слово — не полова.*

Українські приказки

ФУНКЦІОНАЛЬНІ РІЗНОВИДИ ПИСЕМНОГО ТА УСНОГО ДІЛОВОГО МОВЛЕННЯ

Три основні функції офіційно-ділового мовлення — спілкування, повідомлення, вплив — реалізуються в трьох його підстилях: законодавчому, дипломатичному та адміністративно-канцелярському.

Законодавчий підстиль сприяє утвердженню норм поведінки членів певного суспільно-державного об'єднання, у цьому разі держави Україна.

Демократія держави визначається демократизмом ділових стосунків між членами суспільства, державою та її громадянами. Законодавчий різновид офіційно-ділового стилю в цивілізованій демократичній державі передбачає творчий науковий підхід до всіх суспільних процесів і явищ, принциповість, прямоту і справедливість під час розв'язання різних питань, реалістичний підхід до фактів і подій. Законодавчий підстиль ділового мовлення у молодій Українській державі бурхливо розвивається водночас із державотворчими процесами. Композиційно й стилістично він оформляється у законах, указах, актах, конституції, статутах та ін. У ділових паперах цього підстилю особливо помітною є функція впливу з її нормативно-регулювальним (політико-правовим) характером, яка забезпечується виразною логізацією викладу, чіткою композиційною організацією тексту (поділ на статті, пункти, підпункти, короткі абзаци і т. ін.), точністю та однозначністю формулювань. Наприклад:

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

Верховна Рада України від імені Українського народу — громадян України всіх національностей,
виражаючи суверенну волю народу,
спираючись на багатовікову історію українського державотворення і на основі здійсненого українською нацією, усім Українським народом права на самовизначення,

дбаючи про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя, піклуючись про зміцнення громадянської злагоди на землі України, прагнучи розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу,

усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішнім та майбутніми поколіннями, керуючись Актом проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року, схваленим 1 грудня 1991 року всенародним голосуванням, приймає цю Конституцію — Основний Закон України.

Документ цього виду має як внутрішньодержавне значення, так і міжнародне: конституція — основний закон держави, що визначає суспільний і державний лад, виборчу систему, принципи організації та діяльності державних органів, основні права та обов'язки громадян.

Законодавчі документи внутрішньодержавного характеру (декрет, закон, указ та ін.) виконують настановчо-регулювальну функцію: *декрет* — постанова уряду, що має силу закону; *закон* — встановлене найвищим органом державної влади загальнообов'язкове правило, що має юридичну чинність; *указ* — постанова, розпорядження найвищого органу влади або глави держави, що має законну чинність.

Сфера офіційних відносин може виходити за межі держави. У такому разі політичні, правові, економічні та інші відносини міждержавного спілкування забезпечуються дипломатичним підстилом офіційно-ділового стилю мовлення. До нього належать такі змістово-структурні види ділових паперів, як конвенції, комюніке, ноти, меморандуми, міжнародні угоди, договори та ін.

Міжнародні договори, пакти, угоди, конвенції мають організаційно-регулювальний характер, про що свідчить зміст кожного з термінів: *договір* — взаємне зобов'язання держав; *конвенція* — угода між державами з якогось спеціального питання (конвенція про територіальне море і прилеглу зону, конвенція про відкрите море тощо); *пакт* — міжнародна угода великого політичного значення (пакт про дружбу і ненапад); *угода* — договір сторін, за яким устанавлюються взаємні зобов'язання щодо чогось.

Декларації, ноти, заяви за змістом і характером є організаційно-впливовими документами: *декларація* — офіційний документ, що містить заяву уряду певної держави, в якій викладено певні положення, принципи, чинні в її подальшій діяльності на міжнародній арені (Декларація про державний суверенітет України); *заява* — звернення до уряду певної держави з викладом відомостей, положень або протесту з приводу дій, що порушують міжнародне право; *нота* — звернення уряду однієї держави до уряду іншої з приводу важливого питання з метою врегулювання його мирним шляхом; *вербальна нота* — письмове повідомлення без підпису з менш важливого питання, рівнозначне усній заяві.

Меморандуми, комюніке — це інформативно-описові документи: *комюніке* — офіційне повідомлення про хід або результати дипломатичних

переговорів; *меморандум* — дипломатичний документ, у якому викладаються офіційні погляди уряду або урядів на певне питання.

І, нарешті, зв'язок організацій, установ, відомств між собою у сфері суспільно-політичних, правових, економічних, виробничих та інших відносин, а також зв'язок органів влади з населенням здійснюється за допомогою адміністративно-канцелярського підстилю офіційно-ділового стилю мови. Управлінську, адміністративно-канцелярську документацію за характером висвітлюваних питань поділяють на організаційну (статут, інструкція, зібрання настанов і правил виробничої і громадської поведінки тощо); розпорядчу (наказ, постанова, розпорядження, резолюція, повідомлення та ін.); інформаційно-довідкову (автобіографія, акт, доповідна записка, службовий лист, накладна, телеграма, звіт, план, оголошення, посвідчення, протокол, розписка, характеристика тощо).

Документ (від лат. documentum — доказ, свідоцтво) — у вузькому значенні — письмове свідоцтво, що офіційно підтверджує особу, а в широкому — діловий папір, що посвідчує певний юридичний факт, підтверджує право на щось, слугує доказом чогось. Отже, документ у широкому значенні — це діловий папір. Назване словосполучення набуло особливо широкого застосування (переважно у формі множини) на означення службових документів. До службових документів належать: директивні та розпорядчі ділові папери (закони, постанови, рішення, накази тощо); адміністративно-організаційні ділові папери (плани, статuti, правила, акти, звіти, протоколи, службові листи тощо); документи з особового складу працівників, що містять заяву, автобіографію і т. ін. (особисті папери); фінансова та облікова документація.

Ведення документації є прерогативою адміністративного діловодства.

Справочинство (діловодство) — це діяльність, що охоплює питання документування, організації та роботи з документами в процесі здійснення управлінських функцій. Справочинство є важливою складовою діяльності кожного підприємства, установи, організації.

Види документів розрізняють за кількома ознаками: найменуванням (листи, телеграми, телефонограми, телекси, факси, довідки, заяви, службові записки, інструкції та ін.); способом засвідчення (прості й нотаріально засвідчені); походженням (службові та особисті); місцем виникнення (внутрішні і зовнішні); терміном виконання (термінові й нетермінові); ступенем гласності (таємні й відкриті); змістом і структурними ознаками (прості й складні, регламентовані і нерегламентовані); формою (стандартні й нестандартні). Документ може бути оригіналом (основний вид), копією (точним відбитком оригіналу), витягом (відтвореною частиною від цілого), дублікатом.

Сучасний службовий документ — це передусім письмовий текст. За способом синтаксичної організації мовного потоку та видом його пунктуаційного і просторово-графічного оформлення розрізняють такі типи текстів: *традиційний, лінійний* запис зв'язного мовлення, тобто текст, в якому подано суцільний мовний матеріал, а також можливе розміщення

позатекстових форм передавання інформації (креслення, схеми, діаграми тощо); *трафарет* — традиційний, лінійний запис з прогалинами, що заповнюються змінною інформацією (довідка, авансовий звіт, посвідчення тощо), тобто формалізований текст із заздалегідь передбаченою типовою ситуацією, у межах якої може бути використано службовий документ; отже, трафарет — це мовна форма, в якій відбивається типова ситуація; *анкета*, зміст якої зазвичай виявляється більш «подрібненим», ніж у трафареті; текст анкети розміщується вертикально; *таблиця* — сукупність даних, наведених у цифровій або словесній формі і вміщених у графах вертикальної та горизонтальної площин; *змішаний текст* — поєднання текстів різних типів.

Традиційний запис зв'язного мовлення може ілюструватися табличним матеріалом, що передує анкеті, та ін.

Формалізовані типи текстів — трафарети, анкети, таблиці — створюються для уніфікації службових документів. Насамперед така уніфікація виправдана з економічного погляду (підготовка документа потребує менших витрат часу і паперу); з психологічного погляду (в уніфікованому тексті адресат документа одразу виділяє ключові слова повідомлення, а сам текст сприймається краще); з правового погляду (формалізація «узаконює» текст); з технічного погляду (інформація формалізованих текстів легше опрацьовується на персональному комп'ютері; уніфікація текстів зменшує необхідність використання комп'ютерної техніки). Стандартизація службових документів через уніфікацію їхніх текстів здійснюється на основі держстандартів та інших інструктивних матеріалів, у яких закріплюються: вимоги до змісту документа — його обсягу, внутрішньої структури і т. ін.; зразки загальної форми документів, а також система реквізитів, їх розміщення на бланку; вимоги до мови складання документів і т. ін.

Ділове спілкування буває усним і письмовим (скажімо, ділова розмова співбесідника з одним або кількома співрозмовниками чи залом (аудиторією); ділове спілкування відбувається віч-на-віч і заочно, скажімо, за допомогою телефону, електронної пошти тощо). Усне ділове спілкування буває публічним і приватним (залежно від кількості співрозмовників і завдань спілкування). Розглянемо основні його види:

Прийом відвідувачів — це вид усного офіційно-ділового спілкування службової особи з відвідувачами від імені установи, яку вона представляє. Основні вимоги до цього виду спілкування: чіткість та виразність мовлення, суворе дотримання регламенту, уважність, ввічливість, доброзичливість і коректність.

Телефонна розмова — заочна службова розмова із співрозмовником, яка складається із таких компонентів: момент установалення зв'язку (називаємо своє прізвище та повідомляємо, від чийого імені йтиме розмова; те саме бажано почути у відповідь); виклад справи (чіткий, стислий, без зайвих подробиць); закінчення розмови (ініціатива належить тому, хто телефонує).

Ділове засідання (нарада) — вискоєфективний метод управління. Народи можуть бути найрізноманітнішими — інформаційними, диспетчерськими, дискусійними. Вони передбачають максимум уваги її організатора до кожної пропозиції, розкутість думки. Такі наради обов'язково мають розв'язувати актуальні проблеми, тому їх результатом є рішення (ухвала).

Публічний виступ — це активізація аудиторії до розширення її політичних, економічних чи спеціальних наукових знань через виголошення якогось тексту у вигляді лекції, доповіді, повідомлення (бажане не читання, а розмова (бесіда) з присутніми). Точність формулювань, стислість, небагатослівність, доречність, зрозумілість, виразність, своєрідність, бездоганність мови, логічність і доступність викладу, простота і природність поведінки — складники успішного публічного виступу, який може реалізовуватися через діалог з аудиторією (доповідач — аудиторія) та полілог. У першому випадку лекція (доповідь) або сприймається аудиторією мовчки (сприймання почутого на слух, конспектування тощо), або викликає дискусію, спонукаючи до бесіди (при цьому діалог доповідача з аудиторією зберігається). У другому випадку сама аудиторія веде полілог-дискусію, полілог-диспут, полілог-обговорення (теоретична конференція, круглий стіл тощо).

Писемні та усні форми ділового спілкування обов'язково повинні підпорядковуватися одній меті — своєчасному ефективному розв'язанню конкретного ділового питання. Уже згадуваний нами Фред Фішер стверджував: «Чітко визначена проблема — наполовину вирішена проблема». Отже, правильно сформулювати питання, що підлягає розв'язанню, — означає не лише переконати себе у правомірності власного пошуку істини, а й зробити одностороннім свого опонента, без якого позитивний результат часто просто неможливий.

СЛОВНИК ДІЛОВОЇ ЛЮДИНИ

Акціонер (фр. *actionnaire*) — член акціонерного товариства як основної організації форми великих підприємств, власник акцій (закрите акціонерне товариство, відкрите акціонерне товариство, акціонерний капітал, статутний акціонерний капітал).

Акція (фр. *action* — цінний папір) — цінний папір, який засвідчує володіння його власником часткою капіталу акціонерного товариства і надає право одержання певної частини щорічного прибутку у вигляді дивіденду (звичайна акція, привілейована акція, контрольний пакет акцій, курс акцій).

Ануїтет (нім. *Annuität* — щорічний платіж, від лат. *annuitas* — рік) — щорічна грошова сума певного розміру (рента), що виплачується кредиторі (протягом тривалого часу) на погашення одержаної від нього позики.

Дивіденд (фр. *dividendes*, від лат. *dividendum* — який підлягає поділу) — частина чистого прибутку акціонерних товариств, що розподіляється між акціонерами пропорційно вкладеному ними капіталу.

Дисконт (англ. *discount*, від лат. *computo* — рахую) — облік (купівля) банками векселів до закінчення їхнього термі-

ну; відсоток, що стягують банки за облік (купівлю) векселів.

Дисконтна політика (від *дисконт*) — політика підвищення або зниження ставок за купівлю векселів центральними емісійними банками для регулювання попиту й пропозиції позичкових капіталів, стану платіжного балансу і валютних курсів.

Дохід — гроші або матеріальні цінності, одержані від певного виду (напрямку) діяльності (валовий, грошовий, номінальний, підприємницький, неоподатковуваний, річний, середній дохід).

Каско (італ. *casco* — шолом) — страхування корпусів суден з усіма механізмами й оснащенням; страхування перевізних засобів.

Прибуток — сума, на яку дохід перевищує витрати (балансовий, біржовий, валовий, додатковий, підприємницький, середній, сукупний, чистий прибуток).

Чартер (англ. *charter*) — грамота, хартія; договір щодо морського чи повітряного перевезення вантажів.

Чек (англ. *check*) — складений за встановленою формою документ, що містить письмове розпорядження власника рахунку (чекодавця) кредитній установі сплатити певну суму грошей чекоотримувачеві; касовий талон, що підтверджує сплату певної суми за товар або надання послуги.

Слово до слова — зложиться мова.
Де мало слів, там більше правди.
Менше слів, а більше діла.
Коли праве діло, то говори сміло.

Українські приказки

МОВА СУЧАСНИХ ДІЛОВИХ ДОКУМЕНТІВ

Д

іловий стиль, на відміну від інших, характеризується стислістю використовуваних мовних засобів, а також високим ступенем повторюваності (частотності) окремих мовних одиниць. Розглянемо це з огляду на ділові тексти.

Звуження діапазону мовних засобів забезпечує повноту інформації, закладеної в текст документа, а також точність, чіткість і лаконізм висловлювання. Тому основне завдання укладача (автора) документа — якомога повніше за змістом, але стисліше за формою подати відомості, які мають правову силу (або набувають її). Нейтральний тон викладу є нормою ділового етикету. Особистісний, суб'єктивний момент має бути зведений до мінімуму, адже службові папери оформляють переважно від імені юридичної особи — установи або її структурного підрозділу, а це, в свою чергу, потребує максимальної об'єктивності інформації. Тому мовні форми, забарвлені елементами експресії, опиняються за межами офіційно-ділового стилю (іменники та прикметники із суфіксами суб'єктивної (позитивної чи негативної) оцінки; вигуки, модальні частки, наприклад: *чолов'яга, здоровило, жіночка, молодик, малесенький, старезний, аякже, нібито, начебто, мовби* тощо). У діловому мовленні не допускається використання розмовної, побутової, діалектної лексики, образної фразеології. Проте навіть у діловому тексті абсолютної нейтральності стилю викладу не буває. Для певних видів ділових паперів є характерними лексеми зі значенням прохання, вдячності, категоричності, безапеляційності. Проте в будь-якому разі, під час укладання документів, слід використовувати засоби насамперед логічної, а не емоційно-експресивної оцінки ситуацій і фактів. Як відомо, більшість службових документів пишуть не від першої особи, а від третьої (при цьому, як правило, займенники замінюють іменниками, наприклад: *Міністерство не заперечує. Управління звертається...*, *Комітет порушує питання*).

Основною формою оцінювання ситуації в таких документах є констатація вже виконаних або виконуваних дій установою, підприємством чи органі-

зації. Об'єктивність викладу досягається завдяки високому ступеню нейтралізації особистісного, відсутністю будь-яких суб'єктивно-оцінних елементів у викладі.

Ознаками логічної послідовності викладу певної інформації є тісний логічний зв'язок усіх компонентів документа, а також чіткі причинно-наслідкові зв'язки між повідомлюваними фактами. Ці зв'язки можуть виявлятися як у межах одного речення, так і всього тексту документа. Послідовність викладу також забезпечують: зіставно-протиставні зв'язки повідомлюваного (найчастіше виражаються словами *але, проте, однак*), виявлення й підкреслення послідовності дій (*одночасно, водночас, спочатку, потім, разом з тим, у зв'язку з цим*), вмотивування мети дії (за допомогою лексем з *цією метою, для цього, тому*) чи її результативності (*отже, таким чином, внаслідок, у результаті, загалом, у цілому*), вказівки на конкретизацію ключових елементів викладу (*наприклад, зокрема, як-от*) або їх актуалізацію (*переважно, здебільшого, в першу чергу, насамперед*).

Логічна послідовність викладу досягається завдяки чіткому поділу тексту документа на окремі пункти. Зовнішніми ознаками такого поділу є нумерація, літерні позначення, абзаци та ін. Потрібно пам'ятати, що поділу підлягає лише такий текст документа, з якого можна виокремити певну кількість абсолютно співвідносних компонентів.

Ще однією типовою ознакою поділу тексту ділового папера є виділення ключового, основного з-поміж повідомлюваних фактів. Текст документа потрібно укладати таким чином, щоб другорядне не перешкождало сприйманню суті найважливішого, заради чого і складається документ.

Об'єктивність змісту службового документа забезпечується повнотою інформації, зафіксованої в ньому і вираженої тими чи іншими мовними засобами. Повним називають такий документ, у якому висвітлено всі обставини, зумовлені розв'язанням питання, що розглядається. Текст повного, інформативно насиченого документа характеризується ясністю викладу і точністю опису (забезпечується фаховою компетентністю укладача документа, з одного боку, і точним добором слів, термінів, доцільністю тих чи тих мовних засобів, — з другого).

Визначальним для тексту службового документа є відсутність у ньому суперечностей. Суперечності у тексті документа можуть виявлятися: через утруднене сприймання тексту внаслідок невдало дібраних лексем (розмовні слова замість книжних, русизми в українському тексті або незрозумілі широкому загалу професіоналізми); у кореляції наведених у тексті аргументів.

Повний, інформативно насичений документ має бути переконливим. Переконливість забезпечується обґрунтуванням висловленої думки, доказовістю матеріалу, точністю фактів і цифрових даних. Водночас *переконливий документ* — це текстуально короткий діловий папір (повнота, інформативність змісту має бути максимально стислою). У тексті такого

документа не повинно бути зайвих слів, повторів (наприклад, експресивних прислівників на зразок *дуже, наполегливо, негайно, ще раз, переконливо*); таблиці, цифрові дані, інформативні відомості мають подаватися у додатках.

Логічність документа передбачає його психологічну доказовість (вплив аргументів і фактів, утілений у певну мовну форму). Саме тому важливою ознакою об'єктивного, логічно вираженого, повного, інформаційно насиченого документа є його лаконічність. Лаконічним вважається такий документ, в якому немає зайвих або «порожніх» слів, повторів, багатослівної аргументації, плутанини в деталях. Лаконізм досягається уживанням простих речень замість складних, униканням зайвих зворотів, відокремлень, поширеної однорідності у реченні, використанням загальноприйнятих скорочень, умовних позначок і символів. Бажано, щоб кожний логічно вмотивований елемент змісту документа відокремлювався абзацом.

Логічна послідовність викладу, його ясність, точність, переконливість і лаконічність визначаються передусім діапазоном мовних засобів. Наприклад, у протоколі про співробітництво двох академій аграрних наук переважають іменникові форми називного відмінка множини (*сторони, інститути, установи, підприємства, партнери, терміни, умови, візити, положення*); різні відмінкові форми абстрактних іменників (*співробітництво, напрями, обговорення, досвід, впровадження, внесення, результати, практика, досягнення, організація, завдання, форми, мета, заходи, програми*); галузева термінологія (*агрохімія, ґрунтознавство, меліорація, генетика, селекція, біотехнологія, тваринництво, ветеринарія*). До дієслівних форм належать об'єктивовані одиниці, наприклад: *здійснювати, розробляти, регламентувати, ґрунтуватися, забезпечувати, визначати, направляти*, а також складені присудки на зразок *брати участь, надавати можливість, вступати в силу, мати силу*. На синтаксичному рівні переважають констатаційні номінативні одиниці, інформативно чіткі прості неускладнені речення, які містять лише окремі однорідні члени. Вживаються лише поодинокі лаконічні складно-підрядні речення з підрядними означальними та складні номінативні утворення, наприклад: *інститути, що співпрацюють; сторона, що направляє; сторона, що приймає*. Великого значення також набуває чітка, логічно виражена композиція документа (протоколу): послідовний поділ на пункти, абзаци, що є переліком однорідних одиниць, лаконічний заголовок і точні реквізити.

Значне звуження мовних одиниць у сфері ділового мовлення порівняно з іншими стилями зумовлює їх типізацію, стандартизацію, а отже, високу частотність окремих мовних одиниць на певних ділянках текстів службових документів, зокрема переважання форм називного відмінка в певних типах текстів — трафаретах, анкетах, таблицях, контрактах, угодах, протоколах, про що йшлося вище. Наприклад, у разі складання договору між установами, які умовно названі Постачальником і Покуп-

цем, кожний пункт договору (скажімо, їх 9) починається іменником у називному відмінку: *Постачальник, доставка, розрахунки, приймання, якість, маркування, упаковка, претензії, товар, Покупець*, тобто кожний пункт об'єктивує номінації обопільного договору, що вказують на роль і зобов'язання сторін у процесі спільної діяльності. Яскравим прикладом об'єктивної документації є текст-трафарет на зразок «контрольної картки», де всі пункти включають лише номінації — опорні іменники в називному відмінку: 1) найменування документа, номер, дата; 2) короткий зміст завдання; 3) термін виконання; 4) виконавець; 5) приймальник робіт. Звернемо також увагу на об'єктивовані номінації тексту-анкети (наприклад, особової картки з обліку кадрів).

Тексти, в основу яких покладено «природне» зв'язне мовлення, мають складнішу граматичну структуру. Проте й тут відтворюваність однакових мовних одиниць має більшу частотність, ніж в інших стилях мовлення. Сутність цього явища — свідома настанова на стандартизацію мови при відтворенні типових ситуацій ділового спілкування. Наприклад, у діловому мовленні спостерігаємо обмежені можливості сполучуваності лексем, а також її спеціалізацію: службовий лист *складається* (а не пишеться) і *направляється* (а не посилається), догана *оголошується*, громадський осуд *вноситься*, посадовий оклад *встановлюється*; *постанова* Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України, але *ухвала* зборів, засідання, наради; *у порядку* ведення зборів, у порядку обговорення, у порядку (живої) черги, але як *виняток* (а не в порядку винятку); *загальні* збори, але *спільне* (а не загальне) засідання; шкідлива, термінова *робота*, але розумова, фізична *праця*; *управління* справами, але *керуючий* справами; *домова* книга, але контора *управління будинками* (а не *домова* контора) і т. ін.

Отже, ділове мовлення характеризується фразеологічною стійкістю, готовими мовними формами, трафаретами, штампами. Прикладом таких мовних форм є, зокрема, конструкції з відіменним або відприслівниковим прийменником, який мотивує дію: *відповідно до наказу, до розпорядження, згідно з наказом, у зв'язку з початком (можливістю, необхідністю), з метою поліпшення (обмеження, економії), у порядку нагляду, у разі неможливості обміну* та ін. Ці форми виконують функцію термінів, що відображають специфіку тієї чи іншої управлінської ситуації. Аналогічну функцію відіграють і канцеляризми — слова на зразок *виклопотати* (*виклопотаний, виклопотання*), *клопотати* (*клопотання*), *завізувати* (*візувати, завізований, візований*), *заслуховувати* (*питання*) — *питання заслуховується, вживати (вжиття) заходів, вищезазначений, вищезгаданий, пред'явити* (*пред'явлений, пред'явлення, пред'явницький, пред'явник*), *сторони, ухвала* (*ухвалити*), *відрядити* (*відрядження*).

Граматичні особливості офіційно-ділового стилю:

1. Використання простих речень (як правило, розповідних, особових, поширених, повних); у деяких видах документів — наказах, служ-

бових листах — характерними є односкладні (безособові, часто інфінитивні, означено-особові), наприклад: *З метою (чого-небудь) необхідно виділити; У разі (чого-небудь) доведеться скоротити; Наказую...; Звертаємо Вашу увагу...; Слухали...; Ухвалили... і т. ін.* Серед складних речень найпоширенішими у діловому мовленні є безполучникові і складнопідрядні з підрядними з'ясувальними, означальними, умовними, причини, мети, як-от: *Це передбачається спеціфікацією, що додається до договору; Якщо товар за якістю не відповідає...; З цією метою партнери розробляють робочі плани, в яких визначають...* тощо. Для офіційно-ділового тексту характерні також складні конструкції з приєднувальним реченням на зразок «виконали зобов'язання, що дає змогу...». Підрядні речення місця і часу в офіційно-діловому стилі маложивані.

2. Використання синтаксичних одиниць з великою кількістю лексем, що зумовлено: а) поширеністю речення багатослівними номінаціями на зразок *генеральний директор Українсько-іранського торговельного дому, заступник начальника цеху термообробки металу, головний інженер заводу; Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Індія* та ін.; б) повторюваністю речень з однорідними членами (такі речення піддаються рубрикації за однорідними частинами), наприклад: «... *постановляє...; Визначити...; Організувати...; Звільнити...; Призначити...*». Кожна рубрика може мати свої підрубрики. Для офіційно-ділового стилю характерними є речення зі значною кількістю однорідних зворотів — дієприкметникових і дієприслівникових. Причому останні відзначаються сталими конструкціями на зразок *виходячи з..., беручи до уваги..., враховуючи, що..., керуючись...* та ін.

3. Поширене використання конструкцій на зразок *комісією було виявлено..., надається можливість..., на здобуття премії висувають...*, *питання розглядається..., слово надається..., рішення приймається..., методи управління впроваджуються..., завдання виконуються...*

4. Використання нетипових для інших мовних стилів способів словозміни, наприклад утворення форм множини абстрактних іменників: *потужності, місткості, водотоннажності, платоспроможності, собівартості, цінності, заборгованості, фінансові (виробничі) можливості*. Для офіційно-ділового стилю властиві специфічні дієслівні форми (*завершити, розпочати, розгорнути будівництво, прийняти (щось) з вищою якістю, передати (щось) за належністю, управління змінами, планування дій* тощо). Таким чином, процес стандартизації офіційно-ділового мовлення охоплює всі мовні рівні — лексичний, морфологічний і синтаксичний (про мовні засоби цих рівнів йтиметься окремо й детальніше). Як наслідок, складаються сталі мовні стереотипи офіційно-ділового мовного стилю (вище йшлося про доцільність або недоцільність певних мовних засобів у різних текстах, мовних ситуаціях, а отже, й стилі).

В офіційно-діловому мовленні формується загальна схема стандартизації — тилова ситуація породжує стандартизовану мовну манеру. При цьому мовні засоби і в діловому мовленні досить різноманітні. Усі вони спрямовані на передачу виробничої, юридичної, фінансової та адміністративно-управлінської інформації.

Офіційно-ділове мовлення користується великою кількістю термінів, словесних формул, мовленнєвих зворотів. Завдяки цьому мовна стандартизація (як процес термінологізації) не збіднює, а, навпаки, збагачує інформативність документів, полегшує їх сприйняття та оцінювання фахівцями, що, в свою чергу, збільшує оперативність документообігу.

Помиляються ті, хто вбачає в стандартизації ділового мовлення «псування» літературної мови, її збіднення. «Канцелярит» як породження офіційно-ділового стилю не збіднює мову, а вдосконалює ділове спілкування у сучасному суспільстві, де бурхливо розвивається автоматизація праці, активно впроваджуються машинні, зокрема комп'ютерні, засоби опрацювання, передавання та збереження інформації тощо. Недоречним є зловживання «канцеляритом» там, де він чужорідний — у публіцистичному та розмовному стилях. У художньому стилі «канцелярит» може виконувати лише художньо-зображувальну функцію.

Отже, стандартизація мови ділових документів підвищує загальну культуру справочинства, розвиває кращі традиції ділового спілкування. Складовою загальної культури справочинства є етикет ділових паперів — переконливість документа, про що йшлося вище, практика підписання паперів, етика відповідей і резолюцій, словник сучасної ділової кореспонденції. «Організації створено з метою дотримання порядку і підпорядкування законам, на основі раціональних і свідомих моделей поведінки», — говорить неодноразово згадуваний американський фахівець з менеджменту Фред Фішер. Етикет, культура організації, а отже, й результативність її роботи, значною мірою визначаються її справочинством. Адже стратегічне планування, яким так чи інакше займається будь-яка організація, буде реальним тоді, коли основоположник цієї стратегії тверезо мислить, пропонує конструктивні ідеї, бачить шляхи їх реалізації, здатний чітко й логічно все це викласти й аргументувати. Ясність викладу завжди переконує, а грамотність і культура документа переконують удвічі.

«Будь конструктивно незадоволеним», — закликає Фред Фішер творчого менеджера. Цей заклик стосується автора будь-якого службового документа, яким виступає насамперед менеджер (особливо на етапі редагування ділового папера). **Редагування** — це аналіз та оцінювання тексту, перевірка, уточнення наведених у ньому даних, поліпшення стилю викладу, а головне — забезпечення його логіки.

У разі складання та редагування службового документа потрібно знати основні вимоги, що ставляться до доказу як особливої форми мислення. **Доказ** обґрунтовується, безперечно, істинними судженнями або такими, що здаються беззаперечними. У доказі можна виділити *тезу*, тобто положення, що доводиться, й *аргументи*, тобто судження, які мають

підтвердити висунуте положення, наприклад: «Умови, в яких працює організація, незадовільні (теза): не вистачає кваліфікованих кадрів (аргумент), панує нездорова психологічна атмосфера (аргумент), робочі приміщення потребують капітального ремонту (аргумент)».

Законои логіки потребують доказів: 1) чіткості й точності формулювання тези та аргументів; 2) недопущення суперечності між тезою та аргументами; 3) безсумнівності істинності положень, що покладено в основу аргументації викладу; 4) повноти і достатності доказу. Суворе дотримання вищезазначених вимог обов'язкове для автора тексту будь-якого ділового папера.

Укладаючи тексти службових документів, важливо не допускати помилок у визначеннях. **Визначенням** називають вичерпне розкриття змісту поняття. Тому в правильно побудованому визначенні завжди розрізняють: вказівку на найближчий рід, до якого належать предмети цього виду, і вказівку на відмінні ознаки, якими цей вид вирізняється з-поміж інших видів предметів, що стосуються того самого роду. Отже, має бути вказівка на родову ознаку і на видову відмінність. Наприклад, поняття «*справочинство*» — це діяльність (родова ознака), яка охоплює питання документування та організації роботи з документами (видова відмінність певної діяльності).

Редагування документів містить різні типи правок — правку-вчитку, правку-скорочення (усунення зайвих пояснень, повторів, цитат, посилань, однотипних прикладів, цифр, спрощення синтаксису), правку-переопрацювання (так званий літературний запис, якщо автор недосконало володіє літературним зв'язним мовленням), правку-опрацювання (передбачає відбір та аналіз фактичного матеріалу, поліпшення композиції тексту, його мовностилістичну правку, добір слів, граматичних форм, синтаксичної структури, а також перевірку правильності зовнішнього оформлення тощо).

Що вища загальна й мовна культура службової особи, то менше часу в неї забирає вибір потрібного слова. Чуття мови у такої освіченої людини впевнено спрямовує її до того єдиного слова, яке в цьому контексті якнайточніше передаватиме ту чи іншу думку; всі інші варіанти здаватимуться їй недосконалими або просто неграмотними.

СЛОВНИК ДІЛОВОЇ ЛЮДИНИ

Аудитор, авдітор (від лат. *auditor* — слухач) — особа, яка перевіряє фінансово-господарську діяльність підприємницької структури (здійснює аудит) на основі контракту, що укладається з нею.

Аудиторія, авдиторія (лат. *auditorium*) — 1) зал для читання лекцій, доповідей, проведення зборів, семінарів тощо; 2) присутні на лекції, доповіді, учасники зборів, а також слухачі радіопередач, глядачі телепередач тощо.

Аудієнція, авдієнція (лат. *audientia* — слухання) — офіційний прийом у глави держави або в особи, яка обіймає високу державну посаду (дати, просити аудієнцію).

Ліцензія (лат. *licentia* — дозвіл, право) — дозвіл державного органу на право ввезення або вивезення товару за кордон; **патентна ліцензія** — надання права використовувати чийсь винаходи, на які видано патент.

Санкція (лат. *sāctio* — непорушна постанова) — у господарських відносинах — захід примусового впливу, що застосовується до підприємницьких структур, які порушують порядок здійснення господарсько-фінансової діяльності (адміністративні, дисциплінарні, економічні, карні санкції; застосовувати санкції); **кредитні санкції** — встановлені правовими нормами заходи економічного впливу, що їх застосовує банк до правопорушників фінансової, касової, розрахункової або кредитної дисципліни; **міжнародно-правові санкції** — заходи впливу (економічні, політичні, військові), застосовувані щодо держави, яка не виконує міжнародних угод.

Сертифікат (фр. *certificat*, від лат. *certum* — правильно і *facere* — робити) — 1) документ, який засвідчує той чи інший факт; 2) документ, який засвідчує право власності на цінні папери (акції, облигації і т. ін.); 3) документ, який посвідчує асор-

тимент, кількість і якість експортного товару; 4) банкнота, яка заміняє паперові гроші, що випускаються зі спеціальною метою.

Ультімо (італ. *ultimo* — останній, крайній) — у банківській практиці — останній день місяця, кварталу, року, а в комерційній і біржовій — останній робочий день певного періоду, встановлений як термін виконання укладеної угоди.

Хартія (грец. *χάρτης* — лист папірису) — програмний документ, декларація суспільно-політичного значення.

Штандарт (нім. *Standarte*) — прапор глави держави, який підіймають у місці його перебування.

Штраф (нім. *Strafe* — покарання) — грошове стягнення за порушення договірних зобов'язань або взагалі як покарання за щось (стягувати, платити штраф; штрафні санкції).

Словник мови — це весь усевіт в абетковому порядку.

Анатоль Франс

Без поваги, без любові до рідного слова не може бути ні всебічної людської вихованості, ні духовної культури.

Василь Сухомлинський

ЛЕКСИЧНІ ЗАСОБИ ДІЛОВОЇ МОВИ

Л

ексичний склад української мови загалом і офіційно-ділового мовлення зокрема активно реагує на всі соціально-економічні зрушення в суспільстві. Тому він є найрухомішою сферою мовної стихії. Зміни в житті України, переведення

його в русло державної незалежності і ринкових відносин, демократичні перетворення в суспільстві, утвердження української мови як державної — все це збагатило суспільно-політичний словник. Відходить у минуле заідеологізована лексика тоталітарного суспільства, зорієнтованого на міфічне «світле майбутнє» і водночас спрямованого на зрівнялівку, на лозунгову «героїку праці», на ірреальну стратегію планування. Відмирає політекономічний словник збиткового соціалістичного господарювання (*багатоверстатник, передовик виробництва, ударник комуністичної праці, правофланговий соціалістичного змагання, боєць трудового фронту, вахтові п'ятирічки, бригада відмінної якості, новатори виробництва*). Терміни *державна соціалістична власність, колективна власність, загальнонародна власність* відтворювали ніби дійсні, але насправді фетишизовані явища. Натомість у житті суспільства спостерігалися негативні процеси — відвернення, відособлення, відчуження працівника від засобів виробництва, втрата, відмирання почуття господаря своєї землі, власного виробництва, як наслідок — занепад, криза, культ дефіциту, усереднення особистості. Саме соціалістичне господарювання породило такі економічні поняття, як *знеосібка* (явище матеріальної незацікавленості в результатах своєї праці), *інтенсивність праці* (як штучне «підстьобування» продуктивності праці), *інтенсифікація виробництва* (як одна зі спроб виходу з економічної кризи), *рух за комуністичне ставлення до праці* (по суті, знецінення праці, знеосібка внаслідок колективістського підходу до неї). Протиставлення міста і села, розумової і фізичної праці — явища, породжені одвічною економічною відсталістю села, застарілою технічною і технологічною базою підприємств, забюрократизованістю суспільства і безпорадністю гігантського управлінського апа-

рату. Політекономія соціалізму відхрещувалася від понять, характерних нібито лише для капіталістичного способу виробництва, таких як *безробіття, інфляція, девальвація, криза, комерція, концерн, біржа, корпорація, маклер, брокер, приватна власність, конкуренція* тощо.

Економічний словник радянського зразка, наприклад, тлумачить поняття «воєнно-промисловий комплекс» як союз найбільших монополій з армією у державному апараті імперіалістичних країн, як один із напрямів у розвитку державно-монополістичного капіталізму, що використовує державну машину для подальшої мілітаризації капіталістичної економіки, посилення міжнародної напруженості. Водночас воєнно-промисловий комплекс лише Української Радянської Соціалістичної Республіки становив понад 70 % усього її промислового потенціалу.

Ми намагаємося бути відкритішими перед світом, розуміючи, що вихід з економічної кризи — це розвиток ринкових відносин. Тому сучасний економічний словник активно «оновлює» застарілі слова, а також запозичені з інших мов поняття, наприклад: *дилер, департамент, маркетинг, менеджмент, оренда, стратегічне планування, відпущення цін, договірні ціни, свобода торгівлі, вільна торгівля, соціальний захист, стагнація, хронічне безробіття, приватизація, роздержавлення, ваучер* (приватизаційний чек), *додана вартість, сертифікат, ринок* тощо.

Усталені в офіційно-діловому стилі лексичні одиниці зі стилістичного погляду кваліфікуються як книжні елементи, що пояснюються функціональним призначенням цієї сфери комунікації (передусім її писемного різновиду) виконувати офіційно-інформативну та регульовально-імперативну функції.

Загалом лексику офіційно-ділового стилю поділяють на чотири категорії:

I. Загальномовна (міжстильова) лексика. Це назви людей за спорідненістю, професією, національністю, соціальними характеристиками, суспільно-політичними вподобаннями: *батько, мати, вчитель, інженер, українець, росіянин, робітник, селянин, демократ, республіканець* та ін. Велику групу міжстильової лексики становлять назви трудових процесів, різних дій і станів: *будувати, працювати, слухати, спостерігати, поставляти* і т. ін.; назви різноманітних об'єктів, зокрема промислових, культурно-освітніх, що є результатом діяльності людей: *завод, фабрика, клуб, дорога, вокзал, ферма, залізниця, школа, магазин, будинок побуту* і т. ін. До загальномовної лексики, характерної для офіційно-ділового мовлення, належать також назви знарядь праці і засобів пересування (*інструмент, реманент, верстат, автобус, вагон, тепловоз* тощо), назви явищ і реалій природи (*земля, вода, вогонь, поле, ліс, дощ, посуха, повінь*); назви реалій рослинного і тваринного світу (*жито, пшениця, вівці, худоба, птиця*); назви частин організму та тіла людини і тварини (якщо йдеться про ділове спілкування в галузі медицини, ветеринарії, юриспруденції); назви житла, його частин, господарських предметів, одягу, взуття (*квартира, будинок, сходи, меблі, вікно, двері,*

костюм, роботи); назви предметів і процесів харчування (якщо йдеться про ділове спілкування, наприклад, у закладах громадського харчування); назви якостей і властивостей (*білий, зелений, цілий, гіркий, отруйний, неякісний, добродійний, протиправний*); назви суспільно-політичних понять (*народ, нація, власність, міграція, населення, міжнародний конфлікт, політика, релігія* тощо); назви числових і хронологічних понять (*один, два, рік, півріччя, тисячоліття, термін, тиждень*); займенники і службові слова (*цей, інший, понад, і, лише*).

Отже, перша категорія лексики офіційно-ділового стилю містить переважно слова з конкретним лексичним значенням.

Крім того, до міжстильової лексики належать так звані універсальні слова, тобто слова з невизначеним, розмитим, затертим значенням. Вони вживаються в різних стилях української мови як стандартні, часто невірні заміни слів з точнішим, конкретнішим (і доречнішим у певній ситуації) значенням. Тому такі слова, як *питання, факт, момент, захід, масштаб, зміцнити, підвищити, оцінити*, потрібно вживати дещо обережно. Наприклад, що означають словосполучення: *зміцнити управління, зміцнити кормову базу, зміцнити зв'язки між ким-небудь, питання регламентації, щодо питання про проект, підвищити рівень, посилити внесок, поліпшити якість*? Практично нічого конкретного.

Також потрібно уважно вводити в текст так звані зайві (міжстильові) слова. Вони передають надлишкову інформацію, по суті, це повторення того самого змісту іншими словами: *моя автобіографія, у січні місяці, взаємно допомагати одне одному, найдоцільніший варіант, на сьогоднішній день, прошу не відмовити у моєму проханні* тощо. Зайві слова породжують такі явища, як плеоназм (частковий збіг значень слів, що утворюють словосполучення, наприклад: *пам'ятний сувенір* (сувенір — це і є подарунок на пам'ять; див. також попередні приклади) і тавтологію (змістові повтори: *користь від використання, явище виявляється в мовах* тощо).

II. Термінологізована і детермінологізована лексика. Характеризує певні галузі знань, виходячи за їхні межі та потрапляючи у сферу ділового мовлення. Термінологізована лексика завжди функціонально зумовлена, тобто у певному лексичному значенні вона має вузьку сферу вживання. Наприклад, полісемічне слово *рада* має кілька значень. Як загальновідоме поняття, воно вживається у значенні «порада» (між словами *рада* і *порада* спостерігаємо синонімію, тобто слова зближуються за своїм значенням). Скажімо, наведену синонімію ілюструє вже згадуване прислів'я «яка мова, така й рада» (тобто, з якими словами звернешся, таку й раду дістанеш). Друге значення слова *рада* — це «обговорення чого-небудь», тому й кажуть «*держати раду*». Саме на його основі утворилося значення «збори, зібрання з метою обговорення чогось», адже ще за часів Запорозької Січі радою називали «загальні збори, зібрання козаків» (*козацька рада, рада козацької старшини*). Це значення покладено в основу найменування суспільно-політичних органі-

зацій на зразок *Центральна Рада, Верховна Рада, Рада Безпеки ООН, Всесвітня Рада Миру*, що широко вживаються в офіційно-діловому мовленні. Загальнономвне значення лексеми *голова* («частина людського тіла») також трансформується у спеціалізоване слово, реалізуючись у номінативних словосполученнях на зразок *голова комітету, голова зборів, Голова Верховної Ради України, Голова Верховного Суду України*. Таким чином, шлях слова від широкого загальнономвного значення до вузького офіційно-номенклатурного (його термінологізація) — природний процес слововживання і мовного розвитку.

Термінологізована лексика — мовні одиниці, які широко вживаються у повсякденному житті, але водночас зорієнтовані на якусь певну сферу людської діяльності. Це насамперед суспільно-політична лексика (соціально-економічна, політична, дипломатична, юридична, культурологічна), яку популяризують засоби масової інформації і яка широко представлена в офіційно-діловому мовленні: *держава, влада, партія, коаліція, владні структури, опозиція, оренда, соціальний захист, права та обов'язки громадян, культура етносу, народознавство, українознавство, нація, спільнота, національна політика, національні відносини, демократизація суспільства, посол, дипломатія, злочин, приватизація, фермер, закон, конституційне право* та ін.

Функціонуючи в офіційно-ділових текстах, велика кількість стилістично забарвлених слів детермінологізується, бо не сприймається читачем як терміни. Це передусім наукова і виробнича термінологія: *автоматизація, комп'ютеризація, модернізація, науково-технічний (технологічний) рівень, умовивід, ефективність виробництва, конверсія воєнно-промислового комплексу, приватизація, психологічна несумісність, інформаційний бум* тощо.

III. Термінологія. У діловому мовленні широко використовується спеціалізована термінологія з різних галузей людської діяльності, залежно від того, яку з них воно обслуговує: економічну (*прибуток, дохід, обіг, оборот, податок, інвестиція, ціноутворення*); фінансову (*витрати, видатки, баланс, табель, добові, кредит, кошторис, прейскурант, облігація, акція, дебет*); наукову (*полімер, фільмат, вектор, матриця, рівняння, дифузія*); вузько виробничу (*блємінг, карбюратор, коліно, диспетчеризація, дискування, ґрунтування, гряділь*).

IV. Власне ділова лексика (канцеляризми). У процесі свого розвитку офіційно-діловий стиль виробив велику кількість ділової термінології, яка за походженням є переважно загальноновживаною лексикою або похідною від неї. Передусім це назви ділових паперів: *акт, грамота, декрет, декларація, догана, доручення, закон, заява, заповіт, лист, наказ, накладна, паспорт, посвідчення, трудова книжка, постановова, рішення, ухвала, розпорядження, протокол, указ, регламент, конвенція, конституція, повідомлення, оголошення, договір, пакт, статут, звіт, контракт, трудова угода, меморандум, запрошення, резюме* і т. ін.

До власне канцелярської лексики також належать канцеляризми на зразок: *атестація, виконання документа, кадровий резерв, печатка, підпис, надходження документа, режим документів, внутрішній режим, реквізит* (символіка — словесна, цифрова, абеткова — як обов'язковий елемент інформаційного документа), *вхідний та вихідний документ, вказівка, регламентація, гриф, формуляр, стандарт, погодження (погоджено), примірник (перший, другий, третій), додаток (додаватися, доданий), особа, адресат, адресант, порядок денний, відомство, заява, цілком таємно, вищий (нижчий) за рангом і т. ін.*

У канцелярській лексиці поширені активні та пасивні дієслівні форми актово-ділового вжитку, наприклад: *надавати(ся), відмовляти(ся), наказувати, адресувати(ся), скасовувати(ся), доводити(ся), записувати(ся), зараховувати(ся), вибирати(ся), обирати(ся), вирішувати(ся), розв'язувати(ся), голосувати(ся), гарантувати(ся), забезпечувати(ся), звільняти(ся), звітувати(ся), зобов'язувати(ся), керувати(ся), підписувати(ся), підпорядковувати(ся), скликати(ся), підтверджувати(ся), подавати(ся), потребувати, вимагати, розглядати(ся), розробляти(ся), сприяти, учиняти, чинити(ся), а також номінативні утворення від цих назв: *утворення, відшкодування, звільнення, визнання, дізнання, оскарження, покарання, розкрадання, скликання, стягнення, розв'язання, звітування, підпорядкування, сприяння; номінативні відприкметникові та віддіеприкметникові утворення: дієздатність, недієздатність, неосудність, судимість, заборгованість, зацікавленість, кредитоспроможність, законність, незаконність, самостійність, чинність, звітність, підпорядкованість, забезпеченість, підсудність, оперативність тощо.**

Як зазначалося вище, абсолютної нейтральності набувають далеко не всі ділові тексти. Такий текст стилістично забарвлює насамперед лексика, зокрема такі її категорії: суперлятиви (назви ознак найвищої якості: *визначний, величезний, першорядний, могутній, видатний, надзвичайний, істинний, великий, особливий, винятковий*); «висока» книжна або архаїчна лексика (*ознаменувати, возвеличувати, резиденція, візит, глава, діяння, здравиця, верховенство, главенство, величність, світлість*); емоційно забарвлена лексика на зразок схвально-позитивної (*патріот, друзі, дружба, дружній, форум, гідний, успішний, ініціатива, ініціатор, сумлінний, ретельний, охорона, добросусідство, добросусідський, переконливий, сприятливий*); підсилювальна та виокремлювана лексика (*дуже, цілком, повністю, абсолютно, якомога, навіть, тільки, лише, уже, все, надзвичайно, надто, особливо, дедалі*).

Як відомо, ділове мовлення зорієнтоване на однозначне вживання слова, на стандартизацію та термінологізацію мови. Тому укладач документа має вибрати з-поміж синонімів такий варіант, який максимально точно забезпечує практичну, а часто й правову цінність ділового папера. Наприклад, із синонімічного ряду *жити* (загальнономовне), *мешкати* (художній і публіцистичний стилі) і *проживати* віддамо перевагу останньо-

му варіантові, бо саме він характерний для офіційно-ділового стилю мовлення.

Синоніми близькі за значенням, але не тотожні, тому при введенні їх у текст важливо чітко усвідомлювати точний зміст позначуваної реалії, наприклад: *робітник* (людина, яка працює на промисловому підприємстві), *працівник* (ширше поняття, бо стосується тих, хто працює в будь-якій галузі: *медичний працівник, науковий працівник, музейний працівник*); *співробітник* (найменування працівника (працівників) певної галузі, установи або складник назви посади: *поїхати із співробітниками на екскурсію, науковий співробітник, старший науковий співробітник*); *суспільний* (стосовно суспільства: *лад, продукт, формація, наука, свідомість, праця, система, становище, виробництво, буття*), *громадський* (недержавний, не службовий, добровільний, стосовно громади, населення, колективу: *обов'язок, осуд, порядок, діяч, організація, робота, справа, завдання, харчування*). Ряд синонімічних лексем закріплено в усталених словосполученнях: *театральний квиток, студентський квиток, проїзний (залізничний) квиток, але кредитний білет, банківський білет, екзаменаційний білет* тощо.

Слід розмежовувати ряди на зразок *становище* (обстановка, ситуація, обставини життя: *міжнародне становище, вихід із становища, службове становище, скрутне становище*); *положення* (зведення правил, законів: *положення про вибори*); *стан* (сума якостей на певний момент часу: *стан справ, за станом здоров'я, важкий моральний стан*). У наведених прикладах не йдеться про синонімію як таку, бо неточності слововживання спричинені міжмовною синонімією.

Мовні помилки, пов'язані з незнанням лексичного значення слова або сфери його вживання, спотворюють зміст повідомлення, створюють можливість варіативно тлумачити ту чи іншу фразу, що, в свою чергу, ускладнює сприймання змісту документа. Деякі з таких помилок можуть спричинитися нерозумінням і сплутуванням паронімів (близьких за звучанням, але різних за значенням слів). Порівнюючи слова *лісівник* і *лісник, ділянка* і *дільниця*, з'ясовуємо, що лексема *лісівник* уживається на позначення фахівця з лісівництва, *лісник* — охоронця лісу, лісового сторожа; *ділянка* — це «частина поверхні, площі чогось» (*земельна ділянка*), *дільниця* — «адміністративно-територіальна або виробнича одиниця» (*виборча дільниця, начальник дільниці*). Багатозначне слово *довіряти* («вірити комусь, чомусь, покладатися на когось», «виявляючи довіру, передавати кому-небудь щось» і «ділитися з ким-небудь думками, таємницями») семантично не перехресчується зі словом *доручати* («покласти на когось виконання чогось», «віддавати когось, що-небудь у повне розпорядження когось»). Саме друга лексема закріпилася за діловим мовленням і стала основою для творення канцеляризму *доручення*.

У деяких випадках пароніми можуть уживатися як синоніми: (*проводити (провадити) дослід, засвоїти (освоїти) матеріал*), але це не означає, що властива кожному з них лексична сполучуваність абсолютно

ідентична: *засвоїти урок, але освоїти виробництво; помістити (розмістити) екскурсантів у готелі, поселити (розселити) студентів у гуртожитку*. Водночас якщо можна *помістити (поселити) студента (і студентів)*, то *розмістити (розселити) можна лише студентів (але не студента)*.

Якщо кажемо *заплатити (оплатити, сплатити) за квартиру*, то в сполученні з лексемою *рахунок* уживається лише слово *оплатити*. Якщо ж ідеться про грошове (матеріальне) відшкодування якихось попередніх витрат (кредитування, вартості чого-небудь), то говоримо: *оплатити отриманий інвентар (будівництво, відрядження)*.

Вибір слова для тексту ділового документа має бути вмотивованим. Перевіряють це таким чином: якщо увага читача зосереджена на змістові документа, а його форма (словесне вираження) сприймається як щось невіддільне від змісту, добір слів у цьому тексті мотивований, доцільний. І навпаки, якщо слово у тексті відволікає увагу від змісту, викликає сумнів, здивування, обурення, сміх — це є показником необдуманості, недоопрацювання автором тексту документа, неможливості дібрати найдоцільніші слова і як наслідок — невмотивованості авторського вибору.

Офіційно-діловому стилю притаманна насамперед книжна лексика. Книжні слова (загальнонаукові поняття, слова з абстрактним значенням, галузева термінологія переважно в широкому, узагальненому значенні, іншомовні слова, нейтральна, офіційна лексика), як правило, однозначні, що й характеризує точність змісту будь-якого ділового папера. До складу книжної лексики також належить урочиста лексика (слова «високого» звучання), уживання якої регулюється функціонально, пор.: *зачитують* або *заслуховують* декларацію, звернення, але не витяг з протоколу чи акт — їх, зазвичай, *прочитують* або *прослуховують*; *зводять, споруджують* палац, кіноконцертний зал, монумент, висотні будинки, мікрорайон але не гараж, дачу, хату — їх *будують*).

Слова іншомовного походження у діловому мовленні вживаються лише за потреби (у разі неможливості заміни українськими лексемами з подібним лексичним значенням). У ділових документах (зокрема комерційних, сфери зв'язку, фінансових) поширена міжнародна термінологія (*бланк, штраф, бандероль, факсиміле, віза, гриф, дебет, кредит, телекс, факс, телефон, телеграф* та ін.). Але вживати іншомовні слова без потреби не варто. Наприклад, не завжди доречними є слова *координувати* (замість *узгоджувати*), *пронюгувати* (замість *продовжувати*), *лімітувати* (замість *обмежувати*), *превалювати* і *домінувати* (замість *панувати* і *переважати*), *фіксувати* (замість *записувати*), *запам'ятовувати*), *локальний, регіональний* (замість *місцевий*), *апелювати* (замість *звертатися*), *стабільний* (замість *сталий, постійний*), *симптом* (замість *ознака*). І все-таки слова іншомовного походження активно входять у мовний ужиток: *офіс, фірма, інновація, ноу-хау, лізинг, кліринг, дилер, імідж, маркетинг, менеджмент, картридж, коледж, мас-медіа, спікер, пейджер, паркінг* тощо.

Як зазначалося вище, значне місце у діловому мовленні належить термінології як різновиду книжної лексики. Які вимоги ставляться до терміна як спеціалізованого слова?

Термін уживається лише в одній, зафіксованій у словнику формі (*діловодство*, а не *діловедення*, *справочинство* замість *справоведення*).

Термін уживається з одним (закріпленим у словнику) значенням. Наприклад, *циркуляр* («розпорядження, виконуване всіма підвідомчими певній організації установами й підприємствами») — це директивний лист, а не лист якогось іншого типу; *конверсія* — економічний термін («зміна умов випущених раніше державних позик та об'єднання кількох попередніх позик в одну конверсійну позику»; *конверсія валюти* — й омонімічний йому технічний термін («зміна, перетворення, перепрофілювання промислового виробництва», наприклад, *конверсія воєнно-промислового комплексу*).

Термін має чітко виражене, окреслене словотвірне гніздо, усталену лексичну сполучуваність, що фіксується словником, наприклад: *акт* (*акт приймання-здавання, акт ревізії, акт про надходження неякісних або некомплектних товарів, комерційний акт, оперативно-технічний акт, законодавчий акт, акт громадянського стану, акт експертизи* та ін.), *актувати, актуватися, актований, актування*.

Уживання професіоналізмів, на відміну від термінології, характерної для ділового мовлення, у міжвідомчій кореспонденції та в діловому спілкуванні небажане, бо воно зумовлює непорозуміння (пор.: *кардан* — професіоналізм, *карданний пристрій* — термін; *пересадка* — професіоналізм, *трансплантація* — термін; *маловісна корова* — професіоналізм, *корова некондиційної маси* — термін).

Отже, точність вибору слова залежить як від рівня фахової компетентності, так і від мовної культури ділової людини. Чуття мови — надійний провідник в океані слів і значень, а словник і довідник — друзі, які допоможуть підібрати те єдине слово, що в певному контексті якнайточніше передасть потрібний відтінок думки.

СЛОВНИК ДІЛОВОЇ ЛЮДИНИ

«**Бикій**» (біржовий жаргон) — біржові маклери, діяльність яких полягає в грі на підвищення курсу цінних паперів та валют.

Брокер (англ. *broker*, ст.-фр. *brocœur* — торговець вином) — посередник при укладанні різних угод між покупцями та продавцями товарів, цінних паперів, валют та інших цінностей на фондових і товарних біржах, валютних, страхових та фрахтових ринках.

«**Ведмеди**» (біржовий жаргон) — біржові спекулянти, які одержують прибу-

ток, «граючи» на зниження курсу (ціни) цінних паперів і валют.

Маклер (нім. *Makler*) — професійний посередник при укладанні торговельних і біржових угод.

Маржа (фр. *marge* — межа, край) — різниця між цінами на товари для покупця і продавця.

Номенклатура (від лат. *nomenclatura* — перелік, список) — 1) перелік назв, уживаних у будь-якій галузі науки, техніки, мистецтва тощо; 2) сукупність назв

продукції, що виробляється; 3) перелік рахунків, що їх відкриває бухгалтерія; 4) перелік посад, кадри яких затверджують вищі за рангом органи.

Нóстро, нóстро-кóнто (італ. *nostro conto* — наш рахунок) — рахунок, який банк має у свого кореспондента для внесення сум, що надходять; з цього самого рахунку провадять також платежі за дорученням банку.

Офэрта (лат. *offertus* — запропонований) — пропозиція певній особі укласти угоду з докладним переліком усіх її умов.

Офіс (англ. *office*, від лат. *officium* — служба) — контора; канцелярія; службове приміщення.

Пóрто-фрáнко (італ. *porto franco* — вільний порт) — певна територія, у межах якої дозволено перевезення іноземних товарів без оплати мита.

Факсимілі (лат. *fac simile* — зроби подібне) — 1) точне відтворення будь-якого графічного оригіналу (креслення, рукопису, малюнка тощо) фотографічним способом, гравіюванням та ін.; 2) кліше-печатка для відтворення власноручного підпису.

Фрáнко (італ. *franko* — вільний) — комерційний термін, який у поєднанні з назвою кінцевого пункту доставки продукції (географічного або фізичного) означає, що покупець не несе витрат на транспортування до пункту призначення; **фрáнко-вагóн** — вид угоди, коли покупець сплачує за перевезення з моменту завантаження товарів у вагон.

Ціна «фрáнко» — оптова ціна, що встановлюється з урахуванням передбаченого порядку відшкодування транспортних витрат за доставку продукції замовникові.

Потрібно виховувати в собі смак до доброї мови,
як виховують смак до гравюру і гарної музики.

Антон Чехов

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ ДІЛОВОЇ МОВИ

фразеологія ділової мови — це сукупність стійких, цілісних за складом і лексичним значенням словосполучень, наприклад: *вузьке місце, питома вага, нагальна потреба, на повну потужність, наводити приклад, з огляду на сказане, класти в основу, громадська думка, у багато разів*. Ці вирази, серед яких багато лексикалізованих, називають фразеологізмами, або фразеологічними зворотами. В офіційно-діловому мовленні вживають переважно книжні фразеологізми. Насамперед це безобразні фразеологізовані сполучення — звороти, що містять слова з обмеженою сполучуваністю: *завдавати шкоди (образи, удару, поразки), потребувати допомоги (підтримки, уваги), привертати увагу (на свій бік), зводити нанівець (до мінімуму), втілювати в життя, впроваджувати в практику* тощо. Іноді в діловому спілкуванні трапляються фразеологічні єдності — образні словосполучення, зміст яких певною мірою мотивований лексичним значенням слів або компонентами звороту, наприклад: *зелена вулиця* (вільно), *дати зелену вулицю* (дозволити, зняти будь-які перешкоди), *відкривати Америку* (давно відоме подавати як нове). У діловому мовленні майже не вживають фразеологічні зрощення (ідіоми) — стійкі образні словосполучення, значення яких не можна встановити із лексем, що є компонентами звороту: *байдики бити* (ледарювати), *пекти раків* (червоніти від сорому), *глека розбити* (посваритися), *давати перцю* (дуже лаяти, сварити).

До типових фразеологізмів, які вживають в офіційно-діловому стилі мови, належать: власне книжні фразеологічні одиниці (*вводити в оману, дамоклів меч, відволікати увагу, віддавати належне, для більшої переконливості, дошкульне місце*); термінологічні назви предметів, явищ, понять (*атмосферний тиск, доменна піч, запам'ятовувальний пристрій, кишені пам'яті, автоматична телефонна станція, автогенне зварювання, ланцюгова реакція, втома металу, політика цін, радіус дії, зона зв'язку, земна вісь, роза вітрів*); номенклатурні найменування

(білий гриб, антонівські яблука, арабський кінь, вітряна віспа, азотна кислота, грудний еліксир, очні краплі, борна мазь, Міністерство закордонних справ, токар третього розряду, старший науковий співробітник, перший секретар посольства, військовий аташе); складені термінологізовані назви (суспільно-політична термінологія: країни, що розвиваються, Високі Договірні Сторони, країни третього світу, Соціалістична партія України, Європейське Економічне Співтовариство); лексикалізовані сполуки: до певної міри, певною (якоюсь) мірою, кінець кінцем, з року в рік, за інших рівних умов, з одного боку, з другого (іншого) боку, мати справу, мати місце, містити в собі).

Ділове мовлення виробило власну фразеологію. Передусім це різноманітні назви ділових паперів: *вірча грамота, Почесна грамота, пам'ятна записка, пояснювальна записка, доповідна записка, витяг з протоколу (трудової книжки, наказу), бортовий журнал, дорожній лист, трудова угода, посвідка на проживання*. Офіційно-діловому мовленню притаманні функціональні словосполучення на зразок *грошова винагорода (компенсація), одноразова (матеріальна) допомога, безперервний (трудоий) стаж, авторське (винахідницьке) право, державний герб (прапор), дипломатичний (депутатський) імунітет, дипломатична (електронна) пошта, пам'ятка історії (старовини, архітектури, культури), місце реєстрації; прізвище, ім'я, по батькові; робочий час, святкові (вихідні) дні, сезонні (польові) роботи, трудові спори* тощо. При цьому відбувається термінологізація словосполучень — іменних ускладнених одиниць порядку: *ведення справи, визнання провини, полегшення вироку, заподіяння шкоди, сума прибутку, зустріч у верхах, мирне співіснування, державний суверенітет, термін повноважень, арбітражне (судове) рішення, держава перебування, рівновага сил, середня заробітна плата, ринкові відносини, споживчий кошик, соціальний захист, на загальних підставах, кримінальна відповідальність, грошові зобов'язання, дієздатна сторона, приватна (державна) власність, в адміністративному (службовому, робочому, судовому) порядку*.

Ділове мовлення багате на стійкі дієслівні сполучення, наприклад: *порушувати питання, надавати відпустку, зараховувати на посаду, брати зобов'язання (відповідальність), зберігати чинність, укладати угоду, досягати згоди, пред'являти вимогу (документ, посвідчення), доводити до відома, брати до уваги, держати (тримати) в полі зору, а також насичене типовими канцеляризмами на зразок: *у відповідь на... надсилаємо; на додаток до листа; звертаємо вашу увагу; у зв'язку з розпорядженням (вказівкою, вимогою); у порядку надання фінансової (технологічної, виробничої, матеріальної) допомоги; у зв'язку з важким станом, що склався; відповідно до досягнутої домовленості (угоди).**

Наведені канцеляризми як стандартизовані мовленнєві одиниці виконують різні функції — номінативну, інформативну, імперативну.

Процес стандартизації та фразеологізації мовлення офіційно-ділового стилю можна простежити на прикладах уживання сталих дієслівно-іменних сполучень — лексикалізованих зворотів на зразок *надавати допомогу (підтримку), робити ремонт (реконструкцію, перебудову)*. Наведені звороти вживаються переважно в діловому мовленні замість паралельних ім однослівних дієслівних форм: *надавати допомогу — допомагати; надавати підтримку — підтримувати, робити ремонт — ремонтувати, проводити розслідування — розслідувати, робити застереження — застерігати, здійснювати контроль — контролювати* тощо.

Це пояснюється тим, що не всі сполучення на зразок *провести опитування (опитати)* або *вести слідство (розслідувати)* мають паралельні однослівні форми: не можна, наприклад, замінити такі вирази, як *допустити брак, виявити увагу, навести лад, провести захід, укласти угоду*, тому в цих випадках використання сталих дієслівно-іменних сполук обов'язкове.

Лексичне значення сполучення (дієслово + іменник) може не збігатися зі значенням відповідного йому дієслова: *проводити змагання* не тотожне *змагатися*, *виявляти повагу* не тотожне *поважати*, *чинити опір* не тотожне *опиратися* (друге слово вужче за семантикою, конкретніше).

У сполученнях «дієслово + іменник» дієслова не лише вказують на факт дії, а й виражають деякі додаткові смислові відтінки: *давати (давати права)* і *допускати (не допускати втрат зерна)*, *робити (робити переклад)* і *здійснювати (здійснювати подорож)*. Дієслова кожної пари, вказуючи на факт дії, мають власну сполучуваність, отже, не тотожні за лексичним значенням, хоч і допускають варіативність: *робити (здійснювати) переклад*.

Сполучення «дієслово + іменник» широко вживають у значенні термінів, які точно кваліфікують те чи те явище, наприклад: *вчинити напад* (юр.) не тотожне *напасти*; *здійснити посадку* (авіа.) не тотожне *сісти*; *здійснити втечу* (юр.) не тотожне *втекти*; *давати присягу* (військ.) не тотожне *присягати*. Усі наведені іменники у відповідних сполученнях — це терміни певної галузі.

До сполучення «дієслово + іменник» також можуть уводитися означення, які розширюють інформативні можливості висловлювання: *надавати технічну (гуманітарну, персональну, грошову) допомогу, чинити запеклий (кривавий, сильний) опір; надавати платні (безкоштовні, технічні, різні) послуги; давати принципову згоду; нести особисту (персональну) відповідальність; здійснювати суворий (технічний, технологічний, щоденний, правовий) контроль*.

Як бачимо з наведених прикладів, ділове мовлення послуговується здебільшого безобразними фразеологізмами, на відміну, скажімо, від художнього. Проте образне фразотворення під впливом мови засобів масової інформації проникає також в офіційно-ділову сферу, наприклад: *зона відпочинку (забудови, дії, бойових дій, зелена); рівень освіти (культури,*

знань, науки, води); на рівні (до рівня) світових (міжнародних) стандартів (зразків); ряд підприємств (організацій, держав, працівників); фронт робіт (дій); зустріч на найвищому рівні (Високих Договірних Сторін, глав держав, представників ділових кіл).

Публіцистика розвинуеного соціалізму продукувала образи, які дуже швидко ставали мовними штампами: *син Країни Рад, боротьба за врожай, фронт польових робіт, рубежі нової п'ятирічки* і т. ін. Лозунгова фразеологія наведеного типу не витримала випробування часом, бо не спиралася на реалії життя. Наприклад, *авангардною трійкою НТР* називали електроенергетику, машинобудування і хімічну промисловість, проте їх низький технологічний рівень розвитку та неякісне управління стали причиною чорнобильської трагедії, забруднення довкілля. Недостатній розвиток сільського господарства, брак продуктів харчування спричинили появу так званих *аграрних цехів* (підсобні господарства промислових підприємств), *зелених цехів* (тепличні господарства промислових підприємств), породили марні сподівання на *другий хліб* (картоплю), *другі жнива* (збирання цукрових буряків або кукурудзи). Суспільство поклядало великі сподівання на *артерії родючості* (канали зрошувальної системи), на *академію досвіду* (Виставку досягнень народного господарства), на *хліборобські народні академії* (передові колгоспи, радгоспи), на *великий почин* (комуністичні суботники), на *всесоюзну кочегарку* (Донбас), на *богатырську культуру* (кукурудзу), безжально викачуючи при цьому *голубе золото* (газ), розбазарюючи *чорне золото* (вугілля), марно витрачаючи *білу нафту* (газоконденсат), занедбуючи *блакитні гектари* (риболовецькі угіддя), не зуміло належним чином скористатися *голубим* (енергією вітру) і *білим* (енергією води) *вугіллям*, бо так і не навчилося господарювати. При цьому зверхньо ставилися до так званого *зайвого покоління* (безробітної молоді за кордоном) і *зайвих людей* (безробітних на Заході), водночас примножуючи власних зайвих громадян; з іронією (навіть із сарказмом) відгукувалися про економічно розвинені країни, називаючи їх вільними лише в лапках, тоді як самі перебували в духовній неволі.

Таким чином, політика та економіка «розвинуеного соціалізму» породжувала власну «фразеологію» та заідеологізовані штамповані лозунгові вислови. Ділове мовлення, особливо мова партійних і державних документів, не стояло осторонь цих процесів. Поступово відходячи від цієї мовної практики, переконуємося, що гармонія слова і діла завжди буде актуальною, бо сказати (заявити, проголосити, задекларувати) — одне, а зробити (виконати, втілити в життя, реалізувати) — зовсім інше.

Загалом говорити про образність фразеології ділового мовлення потрібно умовно, бо часто те, що в художньому та публіцистичному стилях слугує образом, а в мові засобів масової інформації стає штампом, у діловому мовленні функціонує як нормативний, стандартизований вислів, наприклад: *грати (відігравати) роль, давати зелену вулицю, віддавати (складати) останню шану, засвідчувати (виражати) свою пова-*

гу. Звичайно, у цьому разі може йтися лише про фразеологічні сполучення та єдності. Фразеологічні зрощення в діловому мовленні вживаються лише спорадично.

СЛОВНИК ДІЛОВОЇ ЛЮДИНИ

Акцесійний договір (лат. *accessio* — приєднання) — договір, за яким держава, що його підписала, приєднується до договору, укладеного раніше між іншими державами.

Акцесорне зобов'язання (лат. *accessorius* — додатковий) — додатковий договір, що існує лише у зв'язку з основним договором.

«Втеча від грошей» — намагання власників паперових грошей, що падають у ціні, позбутися їх шляхом найшвидшого придбання матеріальних цінностей — рухомого і нерухомого майна.

«Гарячі гроші» — кошти, що швидко переказуються їх власниками з однієї країни до іншої з метою одержання прибутку від зміни валютних курсів та відсоткових ставок.

«Дорогі гроші» — 1) кредит, що став дорожчим унаслідок підвищення обліко-

вої ставки, проведення різних операцій на відкритому ринку або внаслідок дефляційних процесів; 2) гроші, купівельна спроможність яких зростає.

Контрольний пакет акцій — частка від загальної кількості акцій, що забезпечує власникові вирішальний вплив на діяльність акціонерного товариства.

Курс валютний — ціна, за якою обмінюються грошові одиниці різних країн.

Номінальна заробітна плата — заробітна плата, що виплачується грішми.

«Прайм-рейт» (англ. *prime* — основний, найкращий і *rate* — рівень) — мінімальна відсоткова ставка за короткотерміновими позичками.

Приватна власність — форма власності, за якої засоби виробництва і продукти праці належать приватним особам.

*Мова — втілення думки. Що багатша думка,
то багатша мова. Любімо її, вивчаймо її,
розвиваймо її! Борімося за красу мови,
за правильність мови, за багатство мови...*

Максим Рильський

СЛОВОТВОРЧІ ЗАСОБИ ДІЛОВОЇ МОВИ

Д

ілова мова має чимало словотвірних моделей, характерних для цього стилю спілкування. Досить продуктивними є утворення із суфіксами **-анн-, -енн-, -інн-**. Це переважно віддієслівні іменники із загальним значенням опредметненої дії (процесу), наприклад: *недовиконання, об'єднання, випробовування, укладення, підсилення, підписання, схвалення, уведення, оголошення, збереження, винайдення, землеволодіння, правління, управління, вміння, розуміння*. Проте, незважаючи на характерність цих утворень для офіційно-ділового стилю, їх надмір у тексті ускладнює його розуміння. Отже, потрібно уникати сполучень «називний відмінок + родовий відмінок» іменників зазначеного типу, наприклад: *розв'язання питань, інформування населення, проведення опитування, фінансування навчання, стимулювання проведення*.

Найпоширенішим словотворчим засобом для лексичних одиниць офіційно-ділового мовлення є суфікс **-ість**, за допомогою якого утворюються іменники з узагальненим вираженням збірності, властивості або стану, наприклад: *громадськість, людськість, давність, зацікавленість, плідність, захаращеність*. Слід розрізняти пари лексем на означення опредметненої дії та опредметненої ознаки, пор.: *зацікавлення — зацікавленість, забруднення — забрудненість, переконання — переконаність, захаращення — захаращеність* тощо. Сполучуваність цих утворень з іменниками того самого словотвірного типу у родовому відмінку (пор.: *зацікавлення (кого) читача — зацікавленість (чия) читача, забруднення (чого) повітря — забрудненість (чого) повітря*) функціонально відмінна (активність дії в перших сполученнях і пасивність — у других). Тому відповідно можна сказати «не допускати забруднення повітря» і не можна — «не допускати забрудненості повітря» (звичайно, не допускають яких-небудь чинників забрудненості).

Продуктивними в діловій мові є словотвірні типи з суфіксами іншомовного походження. Передусім ідеться про утворення на **-аці-я (-яці-я)**,

-ці-я, -кці-я, -і-я. Переважно це слова зі значенням спричиненої дії, процесу, наприклад: *активізація, апробація, архаїзація, деградація, депортація, коронація, мотивація, пеленгація, дистилляція, імплантація, компіляція, регуляція, дезінфекція, протекція, реакція, резекція, селекція, анексія, дискусія, ревізія, репресія.*

Численні утворення лексем із суфіксами цього типу набувають переважно таких значень: предмета-наслідку дії (*асигнація, декорація, ілюстрація, рекламація, калькуляція, інструкція, продукція, конструкція, репродукція, копія*); потрібного для дії пристосування або обладнання (*вентиляція, ізоляція, сигналізація*); сукупності осіб (*генерація, делегація, депутація, демонстрація, еміграція*); закладу, місця, призначених для виконання певних дій, а також сукупності осіб, які тут працюють (*адміністрація, дирекція, інспекція, організація, редакція*); різних абстрактних понять (*амортизація, кваліфікація, протекція, федерація, формація, цивілізація*).

Уводячи ці лексеми у тексти офіційно-ділового стилю, слід пам'ятати, що не всі вони чергуються з відповідними дієсловами, пор. слова: *редагувати* — *редакція*, *абстрагувати* — *абстракція*, *дискутувати* — *дискусія*, *компонувати* — *композиція*, *пропонувати* — *пропозиція*, але не чергуються *редукувати* (зменшувати, послаблювати) — *редукція* (зміст цього слова значно ширший; термінологічно воно вживається як спеціальна номінація процесу у біологічній, хімічній, лінгвістичній, економічній сферах, наприклад: в економічній сфері *редукувати* означає зводити складний виробничий процес до простішого в умовах товарного виробництва); *репресувати* (процес) — *репресія* (захід державного примусу, покарання); *реквізувати* (процес) — *реквізіція* (примусове вилучення майна у власника).

До книжних суфіксів належать також суфікси **-аж** (на означення дії, процесу, наслідку й знаряддя дії: *продаж, абордаж, такелаж, дренаж, сінаж, тоннаж, патронаж, арбітраж, метраж, масаж, фіксаж, монтаж, фактаж*); **-ур-а (-тур-а)** (на означення дії як постійного професійного заняття, наслідку та об'єкта дії, а також відповідної установи: *професура, режисура, кубатура, карикатура, адвокатура, квадратура, реєстратура, прокуратура, автура, фурнітура, коректура, дресура, агентура*).

Частина цих слів (наприклад, *режисура, дресура*) співвідноситься з дієсловами іншомовного походження на **-ирувати, -ірувати**, яких в українській мові небагато. Наведемо максимально повний список, оскільки ці дієслова у діловому мовленні часто вживані: *радирувати, градирувати* (випарювати з соляного розчину воду), *експедирувати, лідирувати, командирувати, обмундирувати, фундирувати, фуражирувати, парирувати, утрирувати, розкасирувати* (розформувати), *грасирувати, дресирувати* (звідси — *дресура*), *режисирувати* (звідси — *режисура*), *бісирувати* (викликати на «біс»), *плісирувати, буксирувати, квартирувати, репетирувати, третирувати, пунктирувати, котирувати*

(визначати біржовий курс цінних паперів, іноземної валюти, товарів), *дезертирувати, компостувати, юстирувати* (точно підганяти прилад, механізм), *марширувати, фарширувати, лавірувати, гравірувати* (звідси — *гравюра*), *сервірувати, маркірувати, пікірувати* (авіа.), *пікірувати* (с.-г.), *рокірувати, полірувати* (звідси — *політура*), *окулірувати, суфлірувати, фланірувати, панірувати, гарнірувати, драпірувати, екіпірувати, транспірувати* (відавати вологу — про рослини), *інспірувати* (підбурювати або вселяти певні думки, погляди), *конспірувати, офірувати* (жертвувати), *демпфірувати* (приглушувати демпфером механічні коливання — у багатострунних музичних інструментах), *октоїрувати* (надавати привілеї, права), *жуїрувати* (відаватися почуттєвим насолодам). Від більшості цих дієслів утворюються іменники на **-ння** (*радирування, лідирування, обмундирування, парирування, розкасирування, квартирування, третирування, фарширування*), іноді на **-ія** (*конспірація, репетиція, експедиція, інспірація*) та обмежено на **-ка** (*сервіровка, драпіровка, поліровка*).

Список наведених дієслів можна продовжити лексемами, у складі яких суфікси **-пр-**, **-ір-** в українській мові не зберігаються (на відміну від російської мови), наприклад: *дезодорувати, меліорувати, декорувати, хлорувати, ігнорувати, фосфорувати, реєструвати, ілюструвати, муштрувати, фільтрувати, шифрувати, інкасувати, репресувати, буксувати*. Від більшості цих дієслів утворюються іменникові пари на **-ння** та **-ія**, наприклад: *дезодорування — дезодорація, меліорування — меліорація, декорування — декорація, ілюстрування — ілюстрація, інкасування — інкасація, фільтрування — фільтрація* (але лише: *шифрування, ігнорування, буксування, муштрування*).

Окрему увагу слід звернути на вживаність лексем із суфіксом **-щик** (**-чик**) на означення особи, яка виконує будь-яку дію (зокрема представника певного роду занять, наприклад: *барабанщик, шарманщик, гонщик, холодильщик, паяльщик, підводчик, прикажчик, льотчик*). Ці суфікси є малопродуктивними, хоча розмовний стиль допускає значно більшу кількість подібних утворень (вони фіксуються у словниках). Проте навіщо, скажімо, вживати слово *сплавщик*, якщо є нормативне *сплавник*; *поставщик* замість *постачальник*; *заготовщик*, а не *заготівник*; *доменщик* — *доменник*; *оцінщик* — *оцінник*; *згонщик* — *гуртоправ*; *перекупщик* — *перекупник*; *пильщик* — *пиляр*; *розпорядчик* — *розпорядник*; *обкатчик* — *обкатник*; *проходчик* — *прохідник* тощо. Ненормативних варіантів, навпаки, слід уникати, підвищуючи тим самим рівень мовної культури.

Лише деякі традиційні назви осіб за родом занять (*псаломщик, барабанщик, банщик, тральщик, здольщик, об'їждчик, підводчик, прикажчик*), назви-пароніми (*холодильщик*, бо є *холодильник*; *паяльщик* — *паяльник*; *підрядчик* — *підрядник*) зберігають зазначені вище словотворчі суфікси **-щик** (**-чик**).

Окремі назви людей за родом занять, що становлять словотвірний тип із суфіксом **-ник**, співвідносні зі складними утвореннями на **-вод**. У сучасній українській мові перший словотвірний тип продуктивніший, наприклад: *рисівник* (той, хто вирощує рис), *лісівник*, *садівник*, *городник*, *шовківник*, *каучуковник*, *буряківник*, *соболевник*, *кролівник*, *звірівник*, *овочівник*, *чайвник*. Новоутворення на **-вод**, навпаки, малопродуктивні, це переважно окремі складні слова, в яких друга частина вживається за значенням дієслова *водити* (*вести*), наприклад: *діловод*, *вагоновод*, *колonoвод*, *екскурсовод*. Інші утворення на **-вод**, що фіксуються у словниках, стилістично обмежені і нехарактерні для ділового мовлення. Навіщо, скажімо, вживати іменник *вівцевод* замість *вівчар*; *чаєвод*, а не *чайвник*; *голубовод* — *голубар*; *кукурудзовод* — *кукурудзівник*; *собаковод* — *собаківник*, *парниковод* — *парникар*; *буряковод* — *буряківник*; *ляльковод* — *ляльковик* чи *лялькар*; *рисовод*, а не *рисівник*; *лісовод* — *лісівник*; *цитрусовод* — *цитрусівник*; *пловод* — *плотогон*; *конеvod* — *коляр* тощо. Особливо пильно добирати слова цього типу потрібно саме у сфері ділового мовлення.

Для стислості форми викладу, але більшої інформативності змісту у діловому мовленні широко застосовують скорочення слів і словосполучень. За формою вираження їх поділяють на графічні скорочення, скорочення змішаної форми, буквені (літерні) абrevіатури, складноскорочені слова.

Загалом скорочення поділяють на загальноприйняті (зрозумілі широкому колу читачів) і спеціалізовані (індивідуальні), тобто такі, що використовуються тільки у спеціальній літературі та документації, окремих наукових працях тощо.

Основні вимоги щодо скорочень зводяться до такого: зрозумілість адресатові, доцільність у тексті, милозвучність, одноманітність за формою, послідовність за змістом у межах певного документа.

Графічні скорочення утворюються за таким принципом: замість кінцевої усіченої частини слова ставиться крапка (наприклад, *авт.* — *автор*, *авторський*; *б.* — *будинок*; *в.* — *відмінок*; *г.* — *гора*; *д.* — *довгота*; *р.* — *рік*; *деп.* — *депутат*; *ст.* — *століття*; *підп.* — *підписано*; *зах.* — *західний*; *сан.* — *санаторій*); на місці літер, вилучених із середини слова, ставиться дефіс (наприклад, *вид-во* — *видавництво*; *з-д* — *завод*; *р-н* — *район*; *о-в* — *острів*; *м-во* — *міністерство*; *ін-т* — *інститут*). Між першими літерами складних слів і словосполучень ставляться крапки, скісна лінія або крапка і дефіс (наприклад, *б. м.* — *без місця*; *в. к. т.* — *верхня критична температура*; *д. с.* — *дачне селище*; *с.-г.* — *сільськогосподарський*; *а/с* — *абонентська скринька*; *п/к* — *палац культури*). Крапка не ставиться в умовних скороченнях різноманітних одиниць виміру, наприклад: *г* — *грам*, *мг* — *міліграм*, *м* — *метр*, *см* — *сантиметр*, *т* — *тонна*, а також у скороченнях, які пишуться з великої літери: *А* — *автобус*, *А* — *азимут*, *А* — *антрацит*, *Д* —

«Динамо» (спортивне товариство), З — захід, С — схід. Виняток становлять умовні скорочення у бібліографічних описах, наприклад: К. — Київ, М. — Москва; у топографії: М.-Виска — Мала Виска, Б. — будка залізничника; у граматиці: Д. — давальний відмінок, З. — знахідний відмінок.

Умовні скорочення творяться також способом поєднання перших двох або трьох літер на позначення приголосних звуків, наприклад: км — кілометр, вдп — водопад, Вт — ват, Кл — кулон, пт — п'ятниця та іншими способами, наприклад: військ.-мор. — військово-морський, мкм — мікрометр, мкл — мікролітр, МКл — мегакулон, мкФ — мікрофарада, пк — парсек, об. в. — об'ємна вага.

Кінцеву частину слова скорочують так, щоб можна було безпомилково назвати лексему (наприклад, мор. — морський, морд. — мордовський; алг. — алгебра, алж. — алжирський; роз. — роз'їзд, розв. — розвідка, розвідник, розвідувальний; розм. — розмовне слово; висл. — висловлювання; розпл. — розплідник).

Система графічних скорочень не уникає омонімії, порівняйте: м. — майор, м. — мис, м. — місто, м. — місцевий (відмінок), м. — мова, м. — море; р. — рід, р. — рідина, рідкий, р. — рік, р. — річка, р. — родовий (відмінок), р. — рота; інт. — інтендант, інтендантський, інт. — інтеграл; д-р — дебаркадер, д-р — доктор. Контекст, як правило, підказує значення того чи того омонімічного скорочення, наприклад: д-р пед. наук.

Однолітерні графічні скорочення у формі множини майже завжди подвоюються, наприклад: пп. — пани, пп. — пункти, рр. — роки, мм. — міста. При них, зазвичай, ставиться крапка.

Скорочення, утворені пропуском середньої частини слова, відмінюються, наприклад: ун-т, ун-ту, ун-том; с-ще, с-ща, с-щем; гр-н, гр-на, гр-ном; р-н, р-ну.

Загальноприйняті графічні скорочення *та ін.*, *і т. ін.*, *і т. д.*, *і под.* не вживаються в середині речення, якщо узгоджене з ними слово займає постпозицію. Не можна писати *Коваленко, Вознюк, Січкара та ін. співробітники*, потрібно: *Коваленко, Вознюк, Січкара та інші співробітники*. Також не допускаються скорочення у словосполученнях *і деякі інші, та багато інших, і ряд інших*.

Не можна допускати вживання на початку речення загальноприйнятих скорочень *п.*, *гр.* перед прізвищами, а також однолітерного скорочення *м.* перед назвами міст.

Якщо в документ уведено спеціальні або індивідуальні (авторські) графічні скорочення, потрібно додавати до нього список цих скорочень із розшифруванням або розшифровувати такі скорочення при їх першому вживанні в тексті.

Неприпустимі скорочення на зразок: *т. з.* — так званий; *т. ч.* — таким чином; *т. щ.* — тому що; *зам.* — замість; *об'єд.* — об'єднання;

н/заводі — на заводі; *н/підприємстві* — на підприємстві; *д/виробництва* — для виробництва; *п. і. п. (п. і. б.)* — прізвище, ім'я, по батькові; *н/з* — на замовлення.

Другий тип скорочення — це ініціальні абревіатури. Їх поділяють на ініціально-літерні (*ЄЕС* — Європейське Економічне Співтовариство; *КНР* — Китайська Народна Республіка; *СНД* — Співдружність Незалежних Держав; *АТС* — автоматична телефонна станція), власне літерні (*есер, цека, кадет*), ініціально-звукові (*РАГС, ТЕЦ, СОТ* — Світова організація торгівлі), літерно- і звуко-цифрові (*ДПЗ18* — «Державний підшипниковий завод»; *ХТЗ7* — «Харківський тракторний завод»; *СК6 «Колос»* — «самохідний комбайн»; *МАЗ504* — «Мінський автомобільний завод» — у маркуванні машин і механізмів), літерно-звукові (*УНДІЗ* — Український науково-дослідний інститут зв'язку; *НПУ* — Національний педагогічний університет) і запозичені ініціально-літерні, власне літерні та ініціально-звукові абревіатури (*Ен-бі-сі, ФІФА, ЮНСІТРАЛ, НАТО, радар*).

Наступний тип скорочень — це часткові, які поділяють на поскладові (*виконком, нардеп, Укрсоцбанк*) і частково-скорочені (*біопаливо, Генпрокуратура, Державтоінспекція, оргнабір, райдержадміністрація, хімкомбінат*). До цього структурного типу належать іншомовні запозичення: *свема* («светочувствительные материалы»), *Танзанія* (Танганьїка і Занзібар), *Бенілюкс* (Бельгія, Нідерланди і Люксембург) тощо.

Українська мова професійного спрямування багата також на комбіновані скорочення, більшість яких є складово-ініціальними (*облСЕС* — обласна санітарно-епідеміологічна станція; *УкрНДІЗР* — Український науково-дослідний інститут захисту рослин). До цієї групи скорочень належать і так звані стягнені скорочення на зразок *військкомат, есмінець* (ескадрений міноносець), *наркомат, рація* (радіостанція).

При написанні скорочень слід пам'ятати:

— ініціально-звукові абревіатури з початкових малих літер відмінюються так само, як іменники (*неп, непу, непом*);

— відмінюються також ініціально-літерні абревіатури з початкових великих літер, а закінчення до них додаються малими літерами (*УРС, УРСу, УРСом; БУЛ, БУЛу, БУЛом*); аналогічно відмінюються деякі змішані абревіатури (*КраЗ, КраЗу, КраЗом*); пор. ще: зареєструватися в *РАГСі*.

— відмінюються часткові скорочення (*профорг, Держспоживстандарт, санепідемстанція*) та стягнені скорочення (*військкомат*); інші типи скорочених слів не відмінюються (*ЕОМ, УГА, НДІ, райЛТЕК, ООН*);

— якщо складником змішаної абревіатури є однолітерний сполучник або прийменник, то його пишемо з малої літери (*ТНіР* — типові норми і розцінки, *ПКіВ* — парк культури і відпочинку);

— цифрові позначення пишуться переважно через дефіс (*ЛАЗ-69, ЕКСПО-95*), іноді — разом, наприклад у маркуванні машин (*Н8, Н60* — «Новочеркаський електровоз»; *9П* — промисловий паровоз; *С18У* — самохідний, універсальний);

— разом пишуться скорочення змішаної форми (НДІмехмонтаж, УкрЗЕВ, УкрНДІАТ, УкрНДІпластмас);

— скорочені назви (абревіатури) установ, закладів, організацій тощо, утворені з частин слів, мають варіативне написання: а) з великої літери, якщо ці слова є видовими назвами: *Укрвоттранс, Укрінформ, Укртелеком, Держатомнагляд, Держспоживзахист*; б) з малої літери, якщо ці слова є родовими назвами: *сільгоспакадемія, педуніверситет, облвиконком, рада, держадміністрація*;

— скорочені назви, утворені з перших (ініціальних) літер, власних і загальних імен, пишуться великими літерами (НЛО, УРП, УТН, ВР, КМ, ТРК, ПК, ТЕЦ), деяких традиційних найменувань (*неп*).

Найпоширенішими загальноприйнятими графічними (умовними) скороченнями є такі: *авт.* — автор; авторський; *акад.* — академік; *ап.* — апостол; *б.* — будинок; *вид-во* — видавництво; *вип.* — випуск; *в. о.* — виконуючий обов'язки; *вул.* — вулиця; *грн* — гривня; *д.* — добродій (добродійка); *див.* — дивись, дивіться; *доц.* — доцент; *д-р* — доктор (учений ступінь); *знач.* — значення; *ім.* — імені; *і под.* — і подібне (подібні); *і т. д.* — і так далі; *і т. ін.* — і таке інше (такі інші); *кв.* — квартира; *кн.* — князь; *к.* — копійка; *м.* — місто; *митр.* — митрополит; *напр.* — наприклад; *н. е.* — нашої ери; *о.* — острів; *отець, оо.* — отці; *обл.* — область; обласний; *оз.* — озеро; *п.* — пан; пункт; *перев.* — переважно; *пор.* — порівняйте; *пп.* — пани (панове); *преп.* — преподобний; преподобна; *проф.* — професор; *р.* — рік; річка; *рр.* — роки; *Р. Х.* — Різдво Христове; *с.* — село; сторінка; *св.* — святий; *свв.* — святі; *ст.* — станція; століття (сторіччя); *т.* — том; *та ін.* — та інше (інші); *т-во* — товариство; *т. в. о.* — тимчасово виконуючий обов'язки; *тис.* — тисячоліття, тисяча; *ч.* — частина; *чл.-кор.* — член-кореспондент.

Витворювати індивідуальні скорочення без потреби не варто. Якщо виникає така потреба, слід пам'ятати, що слова не скорочуються на голосну (якщо вона не початкова в слові) і на знак м'якшення. Наприклад, слово *селянський* може скорочуватися по-різному: *сел., селян., селянськ.* За збігу двох однакових приголосних скорочення потрібно робити після першого приголосного: *стін.* (газета), *ден.* (норма), за збігу різних приголосних — після першого і другого приголосного: *власноруч., власно-ручн.* (підпис).

Із наведених вище прикладів впливає, що українська мова професійного спрямування багата на різноманітні словотвірні типи. До них можна додати багатий словник прикметникових утворень, зокрема коло складних прикметників: *виробничо-навчальний, виробничо-технічний, виробничо-споживчий, виробничо-територіальний, виробничо-фінансовий, механогідравлічний, механообробний, механоскладальний, розрахунково-аналітичний, розрахунково-касовий, розрахунково-платіжний, суспільно важливий, суспільно-економічний, фінансово-банківський, фінансово-валютний, фінансово-економічний, фінансово-кредитний, фінансово-монополістичний, фінансово-промисловий, фінансово залеж-*

ний; пор. ше: науково-виробничий, науково-дослідний, наукоподібний, науково доведений, науково розроблений. З огляду на цей ряд мовних одиниць слід зауважити, що існує проблема їх написання — разом, окремо, через дефіс — див. Короткий словник-довідник складних слів.

Вище зазначалося, що ділове мовлення виробляє власні чітко окреслені словотвірні гнізда. Розширимо коло таких прикладів: *контракт* — *контрактний* — *контракувати* (*законтракувати*) — *контракувальний* — *контракований* (*законтракований*) — *контраковий* — *контрактація* — *контракування*; *протокол* — *протокольний* — *протоколіст* — *протоколювати* (*запротоколювати*) — *протокольований* (*запротокольований*) — *протоколювання*; *паспорт* — *паспортний* — *паспортист* — *паспортистка* — *паспортизувати* — *паспортизування* — *паспортизація*; *управляти(ся)* — *управління* — *управлінець* — *управлінський*; *фінанси* — *фінансист* — *фінансистка* — *фінансовий* — *фінансувати(ся)* — *профінансувати(ся)* — *фінансований* (*профінансований*) — *фінансування*; *бізнес* — *бізнесовий* — *бізнес-клуб*; *офіс* — *офісний* і т. ін.

Ділове мовлення породжує також новотвори-професіоналізми та жаргонізми — переосмислені загальномовні слова, наприклад: *еменеси* (молодші наукові співробітники), *будуправлінці*, *будуправлінський* (працівники будівельного управління), *кадровик* (працівник відділу кадрів), *податківець* (працівник податкової служби), *бик* (біржові маклери), *ведмеді* (біржові спекулянти). Щоправда, останні є суто семантичними новоутвореннями.

Отже, ділове й професійне мовлення завдяки своїм словотворчим можливостям збагачує сучасну українську мову, руйнуючи стереотип нібито обмежених мовних можливостей цієї сфери спілкування.

СЛОВНИК ДІЛОВОЇ ЛЮДИНИ

Ажіо (англ. *agio*, від лат. *aggio* — перевищення) — відхилення біржового (ринкового) курсу цінних паперів, фондів цінностей або грошових знаків від номіналу в бік їх підвищення.

А-конто (італ. *a conto* — в рахунок) — у рахунок платежу.

Банк (нім. *Bank*, фр. *banque*) — 1) особливий економічний інститут, який акумулює тимчасово вільні кошти, надає кредит, здійснює грошові розрахунки, випускає в обіг гроші, цінні папери (акціонерний, державний, емісійний, експортно-імпортний, інвестиційний, комерцій-

ний, ощадний банк); 2) ставки у картярській грі.

Банк-гарант — банк, який поручився за свого клієнта.

Банківські білети (**банкноти**) (англ. *banknote*, нім. *Banknote*) — паперові грошові знаки, що випускаються банком і є основним видом готівки.

Банко (італ. *banco* — лавка) — ціна або курс, за якими банк продає й купує цінні папери.

Банкру́тство (фр. *banqueroute*, італ. *bancarotta*, від *banco rotto* — розбитий

Банк — фінансова неспроможність, припинення платежів за борговими зобов'язаннями окремими особами, організаціями або акціонерними товариствами.

Вальвація (англ. *valuation* — оцінювання) — визначення цінності іноземної валюти в грошових одиницях певної держави.

Валютний коридор — метод регулювання валютного курсу, що полягає у встановленні нижньої та верхньої меж коливань курсу національної валюти.

Вільна економічна зона (ВЕЗ) — певна територія, де діють особливі економічні умови для іноземних і національних підприємств.

Девальвація (лат. *de* — зниження і *valere* — коштувати) — законодавче змен-

шення золотого вмісту (вартості) грошової одиниці, зниження курсу паперових грошей щодо золота або іноземної валюти.

Дизажіо (італ. *disaggio*, від лат. *disaggio* — утруднення) — відхилення біржового (ринкового) курсу цінних паперів, фондових цінностей або грошових знаків від номіналу в бік зниження.

Євро — грошова одиниця країн Європейського Союзу, запроваджена з 1998 р.

«СВІФТ» — система електронного передавання інформації з міжнародних розрахунків.

Ставка — норма стягнення податку з об'єкта фінансового оподаткування; норма оплати при здійсненні фінансової операції.

*Мова — найголовніший організатор
духовного життя, єдності й розвитку
народу. Там, де їй загрожує смерть,
настає хворобливий розклад нації;
де мова гине, помирає народ.*

Дмитро Павличко

МОРФОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ ДІЛОВОЇ МОВИ

Для офіційно-ділового стилю найхарактернішими морфологічними засобами є: домінування іменників над дієсловами; широке використання віддієслівних іменників, зумовлене прагненням до об'єктивності та узагальнення; перевага певних форм дієслова (зокрема інфінітива, безособових та описових лексичних одиниць) над іншими дієслівними формами та віддієслівними іменниками у певних жанрах ділової мови з метою вираження категоричності, імперативності; широке використання відіменникових прийменників з метою стандартизації ділового мовлення; мінімальне використання прислівників, особових займенників, часток.

Іменник

Абстрактні іменники у діловій мові переважають над конкретними, наприклад: «Цінову політику спрямувати на забезпечення еквівалентного товарообміну між сільським господарством та іншими галузями суспільного виробництва, дотримання принципів вільного підприємництва і самофінансування» (з 10 іменників, наявних у реченні, лише один — *виробництво* можна умовно віднести до конкретних найменувань).

Інформативність офіційного стилю вимагає дієслівних сполучень «дієслово + іменник» на зразок *робити ремонт, здійснювати організацію* і не потребує заміни їх дієслівними формами *ремонтувати, організовувати*. Тому в офіційно-діловому тексті замість форми *зобов'язався* вживають *узв'язав зобов'язання, вирішив — прийняв рішення, допоміг — надав допомогу* та ін.

Використання стандартизованих віддієслівних та віддієприкметникових іменників в офіційно-діловому мовленні (іменники на *-анн-я, -яйнн-я, -єнн-я, -єнн-я, -іннн-я, -ість*) в узагальнено-абстрактному значенні сприяє процесові термінологізації цих лексем уведенням їх у сталі словосполучення, наприклад: *доукомплектування установки, безплатність освіти, введення в дію, гласність документа*.

Як відомо, назви осіб за професією, посадою, званням часто утворюють паралельні форми чоловічого й жіночого роду (*лаборант — лаборантка, учитель — учителька*). Деякі форми жіночого роду мають яскраве розмовне забарвлення (*бухгалтерка, директриса, продавиця*).

Паралельні форми чоловічого й жіночого роду вживаються за такими правилами:

1. Офіційними назвами посад, професій і звань слугують іменники у формі чоловічого роду: *професор, академік, тракторист, лаборант, співробітник, секретар, бухгалтер, директор, начальник* тощо, незалежно від авторства заяви (чоловік чи жінка), наприклад: *Зарахувати (Є. Привалову) на посаду лаборанта* (з тексту наказу); *Прошу звільнити мене (С. Бережну) від виконання обов'язків диспетчера* (заява).

2. Слова, залежні від найменування посади, узгоджуються з ним у чоловічому роді (*Директор школи наказав, Головний бухгалтер розпорядився*). Якщо зазначено прізвище посадової особи, тоді залежні слова узгоджуються з прізвищем (*Головний інженер управління В. С. Соколовська дала вказівку*).

3. Вживання лексем жіночого роду виправдано там, де вказівка на стать не може бути виражена іншими засобами або є бажаною: *виступ відомої співачки (актриси, балерини), успіх українських баскетболісток (лижниць, гімнасток, гандболісток)*.

У професійному мовленні переважають форми однини на позначення багатьох предметів (*зібрано врожай цукрового буряку, а не цукрових буряків; побудовано житла понад 30 тис. кв. м., а не жител*).

У разі якщо йдеться про множинність конкретних предметів, використовують форми множини (*партія дитячих курток, трикотажних костюмів*). Деякі речовинні іменники також можуть мати форму множини, яка загалом їм не властива. У ділових документах частовживаною є множинна форма на позначення сортів, видів, типів речовин (*мінеральні води, солі; сухі вина; машинні мастила; леговані сталі; партія твердих сирів, свіжих йогуртів*).

У дипломатичних документах характерним є вживання окремих іменників у множині з певним експресивним відтінком: *свободи (політичні, громадянські), сили (миру, війни, об'єднані, збройні), сторони (держави, уряди цих держав), потреби (народу), кола (політичні, військові, ділові), позиції (політичні, сторін, держав)* тощо.

Відмінюючи іменники чоловічого роду II відміни, часто вживані у діловому мовленні, слід розмежовувати закінчення *-у (-ю), -а (-я)*. Закінчення родового відмінка *-у (-ю)* мають іменники на означення речовини, маси, матеріалу (*асфальту, граніту, піску, сиру*), збірних понять (*капіталу, каталогу, товару, лісу*), будівель, споруд, приміщень та їх частин (*заводу, каналу, магазину, поверху*), установ, закладів, організацій (*інституту, комітету*), процесів, станів, властивостей, ознак, загальних і абстрактних понять (*винятку, іспиту, експорту, імпорту, інтересу, прогресу, сорту, концепту*).

Слід розмежовувати відмінкові закінчення уживаних у діловій мові географічних назв чоловічого роду. Назви населених пунктів (*Тернополя, Лондона, Алжира, Овруча, Коростишева, Харкова*) та географічні назви з наголосом на останньому складі (*Дінця, Іртиша, Дністра*) у родовому відмінку мають закінчення **-а (-я)**; назви річок, озер, гір, островів, півостровів, країн — **-у (-ю)**: *Бугу, Дунаю, Рейну, Байкалу, Криму, Кіпру, Китаю, Алжиру, Кавказу, Сибіру* і под. З метою уникнення помилок потрібно перевіряти відмінкові закінчення іменників чоловічого роду II відміни за словниками.

Іменники чоловічого роду у давальному відмінку однини мають паралельні закінчення: **-ові (-еві, -єві)** і **-у (-ю)**. Оскільки для збірних, абстрактних іменників характерні однакові закінчення в родовому і давальному відмінках, для уникнення двозначності (*допомога заводу* — кого? чи кому?) слід уживати паралельні закінчення (*допомога заводові*). Закінчення **-ові (-еві, -єві)** характерне також для чоловічих імен і прізвищ (як у давальному, так і в місцевому відмінках), наприклад: *Андрієві Миколайовичу, Коваленкові Івану Петровичу, Грицькуві Степану Сергійовичу, завідувачеві відділу Слюсаренкові Григорію Семеновичу*. Варто зазначити, що у законодавчих і міжнародних документах у подібних випадках переважають закінчення **-у (-ю)**: *Президенту України Віктору Андрійовичу Ющенку, Президенту США Джорджу Бушу, Президенту Російської Федерації Путіну Володимиру Володимировичу* та ін.

У родовому відмінку множини іменники жіночого роду мають закінчення **-ей** (*доповідей, галузей, статей, сімей, ролей, відповідей, вістей, областей, ночей* тощо, але *матерів*). Іменники чоловічого роду II відміни мають закінчення **-ів** (*підписів, метрів, омів, вольтів, країв, паперів, документів, грузинів, солдатів, але вірмен, ватів (ват), кіловатів (кіловат), днів (день), разів (раз), чоловіків (осіб чоловічої статі) і чоловік (фізичних осіб)*).

Прикметник

В українській мові прикметники мають дві форми ступенів порівняння — синтетичну (*низький — нижчий — найнижчий; великий — більший — найбільший*) та аналітичну (*більш, менш низький; найбільш, найменш високий*). У діловому мовленні ступінь більшого чи меншого вияву ознаки передається переважно аналітичною формою. В адміністративно-канцелярському різновиді ділового мовлення частовживаними є лексеми, похідні від географічних назв, наприклад: *тернопільський, севастопольський, заліщицький, великоселецький, рівненський*. Особливу увагу потрібно звернути на правопис цих прикметникових форм. Якщо в основі іменника є суфікси **-ин-, -ін-, -инськ-, -інськ-**, то в прикметниковій основі відповідно зберігаються голосні **и** або **і** (*Ніжин — ніжинський, Філіппіни — філіппінський*). В аналогічних прикметниках, утворених від географічних назв, що не мають зазначених суфіксів, завжди пишеться **и**: (*Аляска — аляс-*

кинський, Алушта — алуштинський, Ялта — ялтинський, Баку — бакинський, Уфа — уфимський, Ворожба — ворожбинський) тощо.

Слід звернути увагу на фонетичні зміни, які відбуваються при творенні окремих прикметників від географічних назв: *Кагарлик — кагарлицький, Воронеж — воронезький, Овруч — овруцький, Золотоноша — золотоніський, Лозова — лозівський, Сватове — сватівський, Хмелене — хмелівський, Лубни — лубенський, Ромни — роменський.*

Багато топонімічних назв, що складаються з прикметника та іменника, пишуться окремо і з великої літери (обидві частини): *Гола Пристань, Західна Європа, Південний Буг, Вишній Волочок.* Номенклатурні терміни, що створюються аналогічним способом, також пишуться окремо, а з великої літери пишемо лише прикметникову частину: *Скандинавський півострів, Фінська затока, Чорне море, Онезьке озеро, Кримські гори.*

Досить продуктивними у діловому мовленні є субстантивовані прикметники та дієприкметники (наприклад, *віруючі, працюючі, страйкуючі, зустрічаючі, відстаючі, проводжаючі, уповноважений, черговий, завідуючий, командуючий, головуючий, керуючий, підозрюваний, обвинувачений, ординаторська, учительська, нижчепідписане, вищезгадане, зазначене, сказане, викладене*), а також явище термінологізації прикметникових сполук (наприклад, *відпускні, договірні, вільні, закупівельні ціни; балансова, додана вартість; підзвітна, матеріально відповідальна, юридична особа; штатний розпис; вакантна, штатна посада; підзвітна сума; доповідна, пояснювальна, службова записка; контрольна, телефонна, платіжна картка; особова, судова справа*).

Числівник

Передусім потрібно звернути увагу на нормативність записів цифрової інформації. Простий кількісний числівник (без вказівки на одиниці виміру) в запису відтворюється літерним способом (*не більше двох одиниць, комісія з трьох осіб, до п'яти годин, не більше семи сторінок*). Аналогічно записують числівники на позначення часових меж (*план дев'яти місяців, за три—п'ять днів, за п'ятнадцять хвилин, протягом двох тижнів, упродовж одного року*). Якщо однозначне число супроводжується найменуванням одиниць виміру, воно відтворюється цифровим способом (*7 кілограмів цукру, 5 тонн зерна, 8 літрів бензину*). Складні і складені числівники записують цифрами, крім тих випадків, коли вони починають речення (*у залі присутні 125 осіб; подано голосів — 30; роздано бюлетенів — 68*). Варто зазначити, що запис порядкових числівників відрізняється від запису кількісних. Порядковий числівник уводиться в текст із відмінковим закінченням (нарощення), наприклад: *телевізори 1-го покоління, виробу 1, 2 і 3-го гатунків.* Не ставиться відмінкове закінчення при римських цифрових позначеннях порядкового числівника (*кінець ХХ століття*). Складні слова з першою числівниковою частиною у документації можуть записуватися варіативно: *100-кілометровий,*

42-міліметровий, 10-денний, 30-метровий, 20-річний. Окремі числівники відтворюються літерно-цифровим способом, наприклад, *595 тис. гривень (грн)*. У діловому мовленні числівники на позначення приблизної кількості супроводжуються словами *понад, більше, менше, близько*, а дробові числівники та датування передаються цифрами.

Щодо датування, то інколи його передають літерним способом (переважно у дипломатичному мовленні).

З числівниками *два, три, чотири* (а також тоді, коли вони є компонентами складених цифрових найменувань) часто сполучуються іменники із залежними від них прикметником, дієприкметником, займенником, порядковим числівником. Якщо іменник уживається в називному відмінку множини, то залежні компоненти — як у називному, так і в родовому: *три механізовані (механізованих) токи; двадцять чотири штатні (штатних) посади; два перших (перші) місця; чотири власні (власних) приміщення*.

З числівниками *п'ять — сто, двісті — дев'ятсот*, а також зі складеними числівниками, останньою частиною яких є ці компоненти, іменник уживається у формі родового відмінка: *дванадцять співробітників, сорок підприємств, двісті сорок дев'ять депутатів, двадцять областей України*.

Відмінювання кількісних числівників потрібно перевіряти за словниками і довідниками.

Потрібно також звернути увагу на паралельні відмінкові форми числівників (Д. в. *семи — сімом*; З. в. *сім — сімох*; О. в. *сьома — сімома*; М. в. *на семи — на сімох*), на відмінювання складних числівникових форм *двісті — дев'ятсот* (відмінюються обидві частини), на відмінювання складених числівників (відмінюються всі частини). Числівники *сорок, дев'яносто, сто* в родовому, давальному, орудному та місцевому відмінках мають закінчення *-а*.

Займенник

В офіційно-діловому спілкуванні, де більшість документів пишуть від імені установи, організації, підприємства (отже, від першої особи множини), займенник *ми*, як правило, випускається. Тому ділові листи починаються дієсловом у третій особі множини, наприклад: *Пропонуємо..., Надсилаємо..., Звертаємо увагу на..., Повідомляємо...*. Займенник при цьому також опускається (замість *Просимо Вас повідомити — Просимо повідомити...*). Для пом'якшення категоричності висловлювання, особливо коли звертаються від першої особи, вживається займенник *Ви* (*Прошу Вас уточнити..., Пропоную Вам з'явитися...*). Займенник *я* також опускається, наприклад: *Наказую..., Звертаю Вашу увагу, Прошу зарахувати на посаду...*. Займенник *я* уживається (але не обов'язково) лише при написанні автобіографії, доручення, розписки. Для пом'якшення категоричності висловлювання іноді вживається займенник *ми*, наприклад: *Перевіrivши хід виконання теми, ми констатуємо ...*.

Дієслово

Найхарактернішими дієслівними формами ділової мови є інфінітив та форма теперішнього часу зі значенням позачасовості. Неозначена форма дієслова в адміністративно-канцелярському та законодавчому різновидах ділового мовлення найчастіше виступає на означення неминучості, обов'язковості дії (наприклад: *Організувати...*, *Забезпечити...*, *Розробити...*, *Поважати національну гідність...*, *Зміцнювати добросусідські відносини...*). Форми теперішнього часу характерні для різних видів документів. Вони або констатують факт (*Звільняється з посади у зв'язку з переведенням...*), або повідомляють певну інформацію (*Сесії скликають двічі на рік*), або вносять елемент імперативності (*Вимагаємо...*, *Дирекція нагадує про...*, *Зобов'язую завідувачів відділів...*). Теперішній час може вживатися і на позначення майбутнього, коли потрібно підкреслити обов'язковість (*Збори розпочинаються о 17 годині*, *Виставка працює до...*, *Засідання переноситься на ...*).

Форма дієслів доконаного виду у ділових текстах твориться способом префіксації (*адресувати — заадресувати*, *ангажувати — заангажувати*, *анкетувати — проанкетувати*, *актувати — заактувати*, *візувати — завізувати*, *балансувати — збалансувати* і под.).

Форми наказового способу у діловій сфері вживають лише в усному спілкуванні (*працюй — працюйте*, *слухай — слухайте*, *заходь — заходьте*, *сідай — сідайте*). У писемному діловому мовленні наказовість передається інфінітивом та описовими лексичними засобами. Інфінітив уживають для передачі імперативності (посилює наказ, розпорядження тощо), необхідності дії, її неминучості, особливої категоричності та ін., наприклад: *У тиждень термін підготувати...*, *25 грудня скликати з'їзд...*, *Довести до відома міністерств...*. Директивність виражається такими лексико-граматичними засобами: прислівниками (*треба*, *слід*, *варту*, *потрібно*, *необхідно*, *негайно*), прикметниками і дієприслівниками (*повинен*, *зобов'язаний*), допоміжними дієсловами (*мати*, *мусити*, *могти*, *належати*, *бажати*) і под.

Для текстів офіційно-ділового стилю характерна безособовість переданої думки — відсутність авторського «я» й узагальнення дієслівної форми першої особи однини або множини. Саме ця дієслівна форма в адміністративно-канцелярському мовленні передає імперативність, наприклад: *Наказую...*, *Зобов'язую...*, *Нагадуємо...*, *Звертаємо Вашу увагу на...*

Констатацію факту зі значенням неминучості виконання чого-небудь передають деякі пасивні дієслівні форми, найуживаніші в різного роду інструкціях, статутах, приписах (*забороняється*, *заборонено*, *не дозволяється*, *рекомендується*, *рекомендовано* тощо).

Характерними для ділового мовлення є предикативні форми на *-но*, *-то*, оскільки вони передають узагальнено-особове значення, наприклад: *Цю довідку подано...*, *Статутний фонд визначено...*, *Комітет реорганізовано в міністерство...*, *Роботу виконано...*, *Роботу прийнято...*

а також уживання дієприкметників та дієприслівників. Зокрема, спостерігається тенденція (не завжди виправдана) до вживання активних дієприкметників на зразок: *існуючий порядок, назріваючий конфлікт, прибуваючі пасажери, вражаючі факти, переважаючі докази, незамерзаюча водойма, проникаюча радіація, думаючі, знаючі люди; відступаючі, протидіючі, атакуючі, наступаючі сили* (військ.; але перен.: *наступальна сила*); *довгограюча платівка, процвітаюча держава, наростаючий дефіцит, галопуюча (галопівна) інфляція, підростаюче покоління, зростаючий борг, діючі потужності, обслуговуючий (обслуговувальний) персонал, ворогуючі сили, деградує суспільство, голодуючі верстви, деморалізуюча обстановка, стабілізуючі заходи, тонізуючі напої; дезінфікуючі, дезодоруючі засоби*. Останнім часом також спостерігається тенденція до поширення прикметникових форм на **-[ув]альний (-[юв]альний), -ійний, -івний**. Наприклад: *копіювальний, передавальний, гральний, збиральний, літальний, приймальний, змішувальний, запам'ятовувальний, льоносієний, рятувальний (рятувальний), проникальний, регулювальний, чистильний*.

Службові слова

У текстах ділових документів активно функціонують сполучники та прийменники. Сполучники виступають важливим структурним елементом тексту, виражаючи узагальнені поняття про суб'єктно-об'єктні, причинно-наслідкові, умовно-наслідкові та інші зв'язки між предметами та явищами реального світу. Уживаються як сурядні сполучники (*фабрики і заводи, надати допомогу потерпілим та їхнім сім'ям*), так і сполучники підрядності (*встановити, що...; населення, яке потерпіло від стихійного лиха...; все зробити для того, щоб винних було покарано*).

Мові офіційно-ділового стилю притаманні складені прийменники на зразок: *з метою, в силу, згідно з, залежно від, незважаючи на, у зв'язку з, з огляду на, на підставі, відповідно до, по лінії, у галузі, у порядку, у справі, з нагоди, за наявності, у разі, у випадку*. Вводити прийменники у текст потрібно уважно, зважаючи на синонімію: **з метою — для** (з метою поліпшення — для поліпшення), **у разі — за** (у разі відсутності — за відсутності), **відповідно до — щодо** (відповідно до змін у сфері економіки — щодо змін у сфері економіки).

Морфологічні особливості ділового мовлення не вичерпуються вищезазначеним. Не менш важливим для укладача ділового папера є, скажімо, врахування частотності уживання тих чи тих частин мови в різних текстах і жанрах ділового спілкування (перевага іменникових форм в одних і числівникових — в інших, характерні дієслівні форми в окремих видах документації, позиція модальних прислівників у діловому листуванні, дієприслівникових форм у законодавчих актах тощо). Особливо це актуально під час роботи з розпорядчими діловими текстами (редагування або переклад). Добір потрібних словоформ, робота над точністю сло-

вовживання відшліфовують мовне чуття, особливо чуття стилю, спонукають до творчого пошуку. А досконалі знання морфологічних засобів ділової української мови тільки підвищують загальну мовну культуру і грамотність професійного спілкування.

СЛОВНИК ДІЛОВОЇ ЛЮДИНИ

Альпа́рі (італ. *al pari* — порівну) — відповідність ринкового (біржового) курсу валюти, цінних паперів, переказних векселів їх номіналу.

Ба́ртерна опера́ція (англ. *barter* — міняти) — товарообмінна угода з передачею права власності на товар без оплати готівкою (натуральний обмін).

Бі́ржа (нім. *Börse*, фр. *bourse* — гаманець) — організаційно оформлений регулярно діючий ринок, на якому здійснюється торгівля цінними паперами (фондова біржа) або оптова торгівля товарами за стандартними зразками (товарна біржа) (*публічна, приватна, товарно-сировинна біржа; біржа нерухомості; біржовий податок, комітет, курс, прибуток; біржова спекуляція, угода; біржове мито, біржові збори*); **бі́ржа пра́ці** — установа, що допомагає у працевлаштуванні.

Валю́та (італ. *valuta* — ціна, вартість) — 1) грошова одиниця певної країни; 2) грошові знаки іноземних держав, а також кредитні та платіжні кошти, виражені в іноземних грошових одиницях, що використовуються у міжнародних розрахунках; 3) міжнародна (регіональна) грошова розрахункова одиниця та платіжні

кошти (валюта векселя, угоди; валюта національна, замкнена, іноземна, конвертована, спадна, стійка, тверда, вільно конвертована, знецінена; валютний, виторг, договір, дефіцит, коефіцієнт, курс, паритет, ризик, ринок; валютні дії, кліринги, кредити, обмеження, операції; валютна інтервенція, монополія, система, спекуляція; валютне застереження, регулювання).

Кліє́нт (лат. *cliēns (cliēntis)* — підопічний) — 1) особа, що доручила ведення своєї справи адвокату; 2) постійний відвідувач, покупець, замовник, вкладник та ін.

Клі́ринг (англ. *clearing* — вести розрахунки) — система безготівкових розрахунків (за продані товари, цінні папери, надані послуги), що ґрунтується на зарахуванні банками взаємних платіжних вимог і зобов'язань сторін, які беруть участь у розрахунках; **валю́тний клі́ринг** — безготівкові операції у зовнішній торгівлі.

Консигна́ція (лат. *cōsignātio* — письмовий доказ) — різновид комісійного продажу товарів за кордон, коли експортер (консигнант) надсилає товар іноземній фірмі (консигнатору) з дорученням продати його на певних умовах.

Мова універсальна, але користування нею вкрай індивідуальне. Це своєрідний енергопровід від одного до іншого, від одного до багатьох.

Павло Мовчан

СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ ДІЛОВОЇ МОВИ

фіційно-діловому мовленню властива розповідна манера викладу. У реченнях переважає прямий порядок слів (підмет — присудок; узгоджене означення — означуване слово; вставні слова на початку речення). Типовими для ділових текстів є пасивні конструкції (*Встановлюється місячний оклад у розмірі..., Прибуток перерозподіляється..., Суми вирахувань визначаються...*), інфінітивні речення (*Зобов'язати фінансовий відділ..., Затвердити порядок денний..., Прийняти бюджет до...*), означено-особові конструкції імперативного характеру (*У зв'язку з цим пропоную..., Наказую..., Оголошую догану...*), непряма мова (*Дав розпорядження про те, що..., Висловили побажання зібрати кошти, Наказав скликати нараду, Зобов'язав виконувати внутрішній розпорядок*), дієприкметникові й дієприслівникові звороти (*Ухвалюючи рішення, звертаємо увагу ..., Пасажирки, потерпілі в результаті катастрофи ...* тощо). Як уже зазначалося, у діловій мові переважають прості речення над складними.

Для офіційно-ділового стилю характерним є явище «розщеплення» присудка (наприклад: *давати вказівки*, а не *вказувати*; *робити операцію*, а не *оперувати*; *робити огляд*, а не *оглядати*; *вести пошук*, а не *шукати*; *здійснювати контроль*, а не *контролювати*; *провадити обшук*, а не *обшукувати*). Така форма присудка точніше передає термінологічні значення, створює офіційний колорит висловлювання, відтворює широку, узагальнену дію, характерну для ділового мовлення. Наприклад, у приватному листуванні звичайно відповідають на лист, а в офіційному — дають відповідь; у побутовому спілкуванні — позичають гроші, в ділових стосунках — дають позику чи позичку; неофіційна сфера спілкування — запитують, офіційна — ставлять запитання. Загальномовне слово *допомагати* не є абсолютним синонімом до словосполучення *надавати допомогу*, бо можна надавати допомогу різного виду (гуманітарну, першу, матеріальну, невідкладну, кваліфіковану, одноразову, грошову, воєнну та ін.), а допомагають зазвичай харчами, ліками, грошми, матеріально тощо.

Узгодження підмета з присудком

Основні правила узгодження:

1. Якщо підмет містить складений числівник, що закінчується на одиницю, присудок при ньому має форму однини (*131 голос був поданий проти; 1841 об'єкт не підключений до...*).

2. Якщо числівник у складі підмета закінчується на іншу цифру, крім одиниці, присудок має форму множини (*2 акціонери зайняли місця в залі; На нараді присутні 117 зв'язківців, 44 — не з'явилися*).

3. При підметах на зразок *п'ятнадцять депутатів, сто сорок чоловік, 25 тонн* присудок має форму як однини, так і множини: *15 депутатів працює (працюють); Сто сорок чоловік сидить (сидять); 25 тонн міститься (містяться)*.

4. Підмети зі словами *більшість, меншість, частина, багато, кілька*, як правило, узгоджуються з присудком в однині (*Більшість делегатів схвалила..., Багато конгресменів не проголосувало...*).

5. При підметі, вираженому займенником *хто*, присудок ставимо у формі однини чоловічого роду (*Хто сьогодні відсутній? Хто не здав своєї анкети? Усі, хто не з'явився...; Ті, хто прийшов...*).

Складні випадки керування

Укладаючи текст службового документа, потрібно стежити за правильним написанням відмінкових закінчень дієслів та віддієслівних іменників. Перехідні дієслова вживають з іменними формами знахідного відмінка (*визначати що, визнавати кого (що), відзначати що, підкреслювати що, проходити що, давати що*). Якщо при цих дієсловах є заперечна частка *не*, то іменні форми при них уживаються, як правило, в родовому відмінку, порівняйте: *не визначати чого, не визнавати кого (чого), не відзначати чого, не підкреслювати чого, не проходити чого, не давати чого і под.* Синонімічні близькозвучні слова можуть керувати неоднаковими відмінковими формами (синонімічні: *властивий кому і характерний для кого, опанувати що й оволодіти чим, завідувач чого і завідуючий чим, сповнений чого і наповнений чим; вникати в що й уникати чого, враження від чого й ураження чого; доглядати кого (що), наглядати за ким (чим); рекламування чого і рекламація на що; дорівнювати чому і рівнятися на що і т. д.*).

Досить часто різняться керуванням міжмовні російсько-українські відповідники, порівняйте: *благодарить кого — дякувати кому, причинять что — завдавати чого, снабжать чем — постачати що, нуждаются в чем — потребувати чого, раздражать кому — наслідувати кого, насмехаться над кем — сміятися (глузувати) з кого тощо.* Відповідно може не збігатися і прийменникове керування, порівняйте: *подготовиться к чему — підготуватися до чого, стремиться к чему — прагнути до чого, предупредить о чем (что), — попереджувати про що (запобігати чому), думать о чем — думати про що, заботиться о ком (чем) —*

піклуватися (турбуватися) про кого (що), случилось по вине кого — трапилося (сталосся) через кого, работать по совместительству — працювати за сумісництвом, выполнять по распоряжению — виконувати за розпорядженням, обратиться по адресу — звернутися за адресою (на адресу).

Ділова українська мова виробила стандартизовані дієслівно-прийменникові сполучення на зразок *контроль за..., винагорода за..., витрати на..., відрахування на..., покладається на...*. Варто зазначити, що установлені прийменникові конструкції потрібно розмежовувати з російськомовними відповідниками (порівняйте: *по приказу — за наказом, соответственно приказу — відповідно до наказу, по возвращении — після повернення, приводит в пример — наводить як взірець (зразок), ввести в состав — увести до складу, по указанию — за вказівкою, по всем правилам — за всіма правилами, по инициативе — з ініціативи, несмотря на обстоятельства — незважаючи на обставини*), проте деякі україномовні прийменникові конструкції відповідають російськомовним, порівняйте: *по нашей инициативе — з нашої ініціативи, за нашей инициативой; мероприятия по — заходи щодо (для, до); по март включительно — до березня (по березень) включно.*

Російськомовні конструкції з прийменником **по** перекладають: 1) відповідними конструкціями (*кампанія по виборах, черговий по вокзалу, наказ по министерству, по черзі, по змозі*); 2) конструкціями з прийменником **за** (*за дорученням, за пропозицією, за свідченням, за власним бажанням, за кінцевим результатом, другий за значенням, економіст за освітою, за фахом*); 3) конструкціями з прийменником **з** (*з нагоди чого, з багатьох причин, дослідження з менеджменту, інспектор з техніки безпеки, курс лекцій з економіки, з ініціативи, з примусу*); 4) конструкціями з прийменником **на** (*на адресу, на замовлення, на пропозицію, на вимогу*); 5) конструкціями з прийменником **у (в)** (*викликати у службових справах, комітет у справах цінової політики*); 6) конструкціями з прийменником **для** (*комісія для складання резолюції, гурток для вивчення...*); 7) конструкціями з прийменником **через** (*через помилку, через неухважність, через непорозуміння, через необачність, через невихованість*); 8) конструкціями з прийменником **після** (*після повернення, після закінчення терміну повноважень, після отримання чого, після розгляду чого*); 9) безприйменниковими конструкціями (*повідомити телеграмою, поштою, факсом, телефоном, електронною поштою, телефонограмою, листом; старший за віком, значно більший за розмірами, величезний за своїми масштабами, вищий за рангом*).

Оскільки офіційно-діловий функціональний різновид української літературної мови зорієнтований на стандартизовані засоби творення ділового тексту, то відповідно синтаксис ділових паперів характеризується численними мовними кліше — усталеними початковими і кінцевими фразами (*Звертаюся до Вас із проханням..., З повагою...*), традиційними звертаннями (*Вельмишановний пане Президенте!, Шановний добродію!*),

усталеними словосполученнями і зворотами (з огляду на обставини, як зазначалося вище, звертаємо вашу увагу на, у зв'язку з викладеним вище), стандартизованими компліментарними та етикетними формами (Вітаємо Вас з нагоди Нового року і бажаємо міцного здоров'я, щастя в особистому житті й успіхів у роботі; З нагоди обрання Вас народним депутатом дозвольте побажати...).

Отже, йдеться про певну стандартизацію синтаксичних засобів ділової мови. Проте здоровий консерватизм синтаксису офіційного мовлення не є його вадою, а, навпаки, позитивним явищем, оскільки сприяє чіткому вираженню думки, не допускає двозначностей, не відволікає на другорядне, що, в свою чергу, підвищує культуру професійного спілкування.

СЛОВНИК ДІЛОВОЇ ЛЮДИНИ

Вексель (нім. *Wechsel* — зміна, розмін) — письмове боргове зобов'язання встановленої форми, що дає його власникові (векселеутримувачу) право вимагати від боржника (векселедавця) сплати вказаної у векселі суми грошей у зазначений термін (безоборотний, безобіговий), бланковий, дисконтний (дисконтний), казначейський, комерційний, короткостроковий (короткотерміновий), переказний, погашений, простий вексель).

Дамно (лат. *damnum* — збиток) — 1) окрема плата (крім комісійних, відсотків і поштових витрат), яку стягують банки з клієнтів за інкасування та облік векселів, залізничних накладних, коносаментів та інших документів; 2) збиток, якого зазнає власник цінних паперів, продавши їх за курсом, нижчим від номіналу.

Дато (італ. *dato*, від лат. *datum* — даний) — від сьогоднішнього числа; **дато-вексель** — вексель, термін платежу за яким установлюється через певний час від дня його видачі.

Дебентура (лат. *debere* — бути винним) — свідоцтво про повернення мита.

Ділер (англ. *dealer* — торгівець, агент з продажу) — особа (фірма), яка перепродує товар, а також цінні папери на фондових біржах (частіше від свого імені та за свої кошти).

Емісія (лат. *emissio* — випуск) — випуск в обіг паперових грошей та цінних паперів державними установами та акціонерними товариствами (банкотно-чекова емісія; емісія державного казначейства, цінних паперів; емісійний банк; емісійні операції).

Емітент (від лат. *emittere* — випускати) — держава, підприємство, установа, організація, що випускають в обіг грошові знаки, цінні папери, платіжно-розрахункові документи, тобто здійснюють емісію (емітувати грошові знаки, облігації, векселі).

Коносамент (фр. *connaissement*, від *connaître* — знати, розумітися) — у зовнішній торгівлі — документ, що засвідчує умови договору на морське перевезення вантажу.

В землі віки лежала мова
І врешті вибилась на світ.
О мово, ночі колискова!
Прийми мій радісний привіт.
Навік пройшла пора безславна...
Цвіти і сяй, моя державна...

Олександр Олесь

МОВА СУЧАСНОЇ РЕКЛАМИ

Реклама — популяризація (переважно мовними засобами) товарів, видовищ, послуг тощо з метою привернути увагу покупців, споживачів, глядачів, замовників та ін. Товарна реклама є складовою *маркетингу*, тобто комплексної системи заходів щодо вивчення ринку й забезпечення активного впливу на споживчі потреби з метою збуту товарів та одержання прибутку. Сучасний маркетинг стимулює розвиток реклами як дієвого засобу оптимізації мережі товарного руху.

Призначення рекламних текстів зумовлює співвідношення в них інформаційного та впливового складників. На відміну від інших офіційно-ділових текстів рекламні повідомлення спрямовані на найширшу аудиторію, покликані привернути увагу якомога більшої кількості споживачів до об'єкта популяризації і тому мають яскраво виражений впливовий характер. Саме адресне намагання зацікавити споживача або бодай привернути його увагу визначає мовні особливості сучасної реклами.

За призначенням рекламні тексти можна поділити на три різновиди: *рекламу-популяризацію, рекламу-інформацію, рекламу-оголошення.*

Для першого різновиду реклами більш характерна впливова функція, а для двох інших — інформативна.

Сьогодні традиційними рекламно-популяризаційними текстами є агітаційні дискурси передвиборних програм (платформ) кандидатів у президенти чи в депутати різних рівнів. Текст передвиборної платформи кандидата складається за законами соціально адресованої реклами, наприклад: *Мицна влада — мицна держава. Невідкладне проведення соціально орієнтованих реформ. Самостійна українська держава — спільне добро всіх її громадян. Компенсація трудових заощаджень громадян — за рахунок державного майна.* Цим самим законам підпорядковані й мовні засоби, передусім синтаксичні (короткі речення з іменними присудками, еліптичні та називні речення, імперативні й числові мовні одиниці).

Рекламно-інформаційний різновид текстів широко представлений жанром інформації про випуски інвестиційних сертифікатів різних інвестиційних компаній. Тексти таких реклам композиційно близькі до анкетних офіційно-ділових паперів. Здебільшого в них переважають форми іменників у називному відмінку, поширені прикметниками і діеприкметниками або іменниками в непрямих відмінках, наприклад: *Повне найменування...*, *Скорочене найменування...*, *Організаційно-правова форма інвестиційної компанії...*, *Тип взаємного фонду...*, *Найменування фонду...*, *Місцезнаходження фонду...*, *Статутний фонд...*, *Мета інвестиційної діяльності...*, *Обмеження в інвестиційній діяльності...* .

Рекламно-оголошувальний різновид представлений передусім офіційними оголошеннями, характерною ознакою яких є «нанизування» однорідних дієслівних форм на зразок: *запрошує (запрошуємо), повідомляє (повідомляємо), пропонує (пропонуємо), продає (продаємо), надає (надаємо); допоможемо, розселимо, купимо, оформимо, підкажемо, проконсультуємо*. Цим формам зазвичай передують назва підприємства, організації (або лише їх родова номінація), наприклад: *Підприємство реалізує...*, *пропонує...*, *запрошує на роботу...* Дієслівні форми конкретизуються іменними одиницями — об'єктами дії: *Фірма «Либідь». Продаємо: телевізори, факси; Запрошуємо на курси бухгалтерів держустанов, малих підприємств; Виготовляємо: печатки, штемпелі, футляри до них, візитки, бланки*. Якщо у тексті оголошення наявна лише одна дієслівна форма, тоді вона, як правило, передбачає ряд об'єктів, запропонованих увазі читача, наприклад: *ПТК «Техінформ» пропонує: меблеві гарнітури, кухні, м'які куточки, різноманітні м'які та корпусні меблі, домашні сейфи*. Відповідне графічне зображення таких оголошень робить їх зримо сприйнятними, легкодоступними і водночас впливовими. Константаційність змісту рекламного тексту часто увиразнюється інтонаційним малюнком синтаксичної форми (скажімо, її спонукальністю або риторичністю) на зразок: *Тільки у нас гарантія 2 роки! У нас найнижчі ціни! До чого гучні слова — ми завжди почуємо одне одного і под*. Поєднання різних стилів висловлювання посилює увагу та вплив, захищає, вселяє довіру рекламоспоживача до рекламодавця.

Текст реклами-популяризації найчастіше починається з найменування установи, організації. Ринкове сьогодення надзвичайно вигадливе на назви. Проаналізуємо деякі з них. Багато фірм, банків та інших організацій у своє найменування додають елементи, пов'язані з історією України, її побутом, культурою, географією, природними особливостями тощо, наприклад: *фірма «Роксолана», банк «Відродження», акціонерне товариство «Київська Русь», страхова компанія «Оранта», фірми «Ятрань», «Степ», пенсійний фонд «Оберіг», торговельно-виробнича компанія «Чумацький Шлях»*. Деякі найменування містять скорочення на зразок *«Київавіа»*. Для сучасних найменувань різних організацій характерна аббревіація. При цьому автори новостворених аббревіатур приділяють особливу увагу їх милозвучності, семантичній привабливості, загад-

ковості, наприклад: СП «УМЗ» (спільне підприємство «Український мобільний зв'язок»), АТ «Еко-Інвест» (акціонерне інвестиційне товариство «Екологія»), НПК-Банк (інвестиційний банк «Наука, промисловість, культура»). Деякі назви утворені таким чином, що аббревіатура виступає омонімом до вже відомої лексеми, наприклад: «ВАБанк» (Всеукраїнський акціонерний банк), ДТ «КонТраст» (довірче товариство «Трастовий концерн»).

З метою привернення уваги рекламоспоживачів у назвах використовують також семантично навантажені слова іншомовного походження (фірма «Денді», кадрове агентство «Євро-консалт», акціонерне товариство «Альянс-Україна», «ДемосБАНК»), індивідуальні скорочення або словоскладання (Перкомбанк, «ЕРА-Банк», «ОЛБІ-Україна»), терміни (банки «АЖІО», «Аваль»).

Рекламні тексти характеризуються досить оригінальними граматичними та словотворчими засобами з виразними стилістичними ознаками. Особливе місце належить прикметникам і прикметниковим сполученням, що передають найвищу міру ознаки (наприклад, *неповторний, дивовижний, унікальний, високоякісний, найкращий у світі, вишуканий, чудовий, незабутній, бездоганний, справжній*). Іноді утворюється найвищий ступінь порівняння okazіонального характеру, тобто з певної нагоди (*найноворічніші подарунки для друзів і співробітників*), мета якого підкреслити виняткову якість товару.

Аналогічній меті підпорядковано й засоби висловлювання інтимізованого характеру. Якщо в ділових паперах займенники *ми, ви, наш, ваш*, як правило, опускаються, то в рекламах-популяризаціях, навпаки, вони стилістично увиразнюються через антитезу, наприклад: *Ваш вибір — наш бездоганний сервіс!*; *Ваш бізнес — нашими грішми!*; *Поліпшення вашого добробуту — наша робота*; *Ми турбуємось про вашу безпеку — вас можуть ошукати!* Дієслівні наказові форми зі значенням прохання, побажання, привернення уваги, зацікавлення у поєднанні із займенниковими формами спрямовані на виникнення у читача довіри, діалогу з рекламодавцем, наприклад: *Довірте нам свої заощадження!*; *Зустрічайте Новий рік з нами!*; *Не хвилюйтесь — у нас старі ціни*. Звороти, спрямовані на привернення уваги, посилюють апелювативні вигуківі й звертальні сполучення на зразок: *увага!*, *шановні добродії!*, *будь ласка!*, *пані і панове!*

Структурні особливості висловлювання також сприяють його інтимізації. Передусім це речення зі стилістично забарвленими іменними присудками зі значенням позитивної оцінки, наприклад: *Ми — частина вашого життя!*; *«Оранта» — це впевненість у майбутньому!*; *Це не квартира, це — мрія!*; *Наші двері — безпека і неприступність вашої квартири, офісу, магазину*. В основу висловлювання часто покладено умовно-наслідкові зв'язки, які забезпечують перспективність реклами (за принципом: хто зацікавиться — не прогадає): *Якщо пропонуємо ми, то тільки у широкому асортименті!*; *Якщо у вас питання, будь ласка,*

звертайтеся до нас; Придбайте «Форд» — і вам безкоштовно підключать сигналізацію; Якщо у Вас немає квартири, звертайтеся до нас.

Ще одним засобом вираження цих зв'язків є питальні речення, наприклад: Ви маєте ділянку під забудову? Звертайтеся до нас...; Вам необхідний модний одяг? Звертайтеся до нас...; Ви бажаєте мати квартиру? Пропонуємо Вам...; Ви не знаєте, де придбати?... Будь ласка, до ваших послуг... .

Реклами-популяризації багаті на спонукальні та окличні речення номінативного, вигукowego та еліптичного характеру, наприклад: Унікальне досягнення сучасної науки!; Навколо світу тільки з «Гамалією»!; Ваш автомобіль — у центрі міста!; Найкраща в світі паркетна підлога!; Увага! Сезонний розпродаж!; Уже в Києві! Чудовий літній одяг; Передусім! Український кредитний банк. Дві останні конструкції побудовано за принципом інтонаційної сегментації висловлювання, що значно відрізняє рекламну пропозицію.

Оклична інтонація може акцентувати увагу на обіцяному в рекламі: Кожен одержує приз!; Новий рік або Різдво, проведені з нами, будуть неповторними!

У структурі рекламного тексту важливе місце займають ключові слова, словосполучення і речення, зазвичай виділені графічно та інтонаційно, наприклад: Індексція вкладів!; Шукаємо партнерів; Вантажні перевезення; Продаємо; Терміново! Функцію ключових слів здебільшого виконують назви організацій рекламодавців (Віспер, Інко, Слід, Омега, Оптима, Кийтраст) та об'єкти рекламної пропозиції (двері, газові плити, сантехніка, автомобілі, імпортовані тканини, квартири, пральні машини); цифрові дані, спосіб реалізації чого-небудь: від 17 до 17,5 % річних; до 12 % річних у валюті; ваша фірма в США тощо.

Сьогодні реклама як елемент ринкової економіки бурхливо розвивається. Мовна структура сучасної реклами чекає на своїх дослідників, оскільки перед цією важливою сферою комунікативної діяльності суспільства відкриваються широкі перспективи.

СЛОВНИК ДІЛОВОЇ ЛЮДИНИ

Альянс (фр. *alliance* — об'єднання) — союз, об'єднання, спілка (держав, організацій) на основі договірних зобов'язань.

Ва-банк (фр. *va banque* — йде банк) — у картярській грі — ставка на всі гроші, що є в банку. **Йти (піти) ва-банк**: 1) грати на всі гроші, що є в банку; 2) діяти, ризикуючи всім (*перен.*).

Гендерний (англ. *gender* — рід, стать) — пов'язаний з розрізненням людей за статтю; **гендерний статус** — со-

ціальний статус людини, зумовлений її статтю; **гендерна лінгвістика** — напрям у мовознавстві, що вивчає відмінності в мові, зумовлені статтю мовців.

Диверсифікація (лат. *diversus* — різний і *fācere* — робити) — різноманітність, різнобічний розвиток (диверсифікація виробництва, рекламної (страхової) діяльності).

Електорат (лат. *elector* — виборець) — коло виборців, які голосують на виборах

за певну кандидатуру або політичну партію.

Імпічмент (англ. *impeachment* — осуд, обвинувачення) — за конституційним правом — спеціальні правила (процедура) щодо притягнення до судової відповідальності вищих посадових осіб (президента, прем'єр-міністра, міністрів) у разі порушення ними законів країни.

Інвестиція (нім. *Investition*, від лат. *investire* — одягаю) — довготермінове вкладення капіталу у промисловість, сільськогосподарські та інші підприємства з метою одержання прибутку (внутрішні, зовнішні (іноземні), реальні, фінансові, прямі, державні, приватні інвестиції).

Менеджер (англ. *manager* — управитель) — 1) найманий працівник, безпосередньо зайнятий організацією робо-

ти підприємства або його підрозділу; взагалі фахівець з питань управління (менеджменту) виробництвом; управлінець; 2) підприємець у галузі професійного спорту, шоу-бізнесу тощо, який організовує виступи спортсменів, артистів і т. ін.

Ринок — система товарно-грошових відносин у сфері обміну, що сприяє реалізації товарів та послуг (внутрішній, грошовий, зовнішній, світовий ринок; ринок цінних паперів; ринки золота; місткість ринку; ринкова економіка, вартість; ринкові відносини).

Холдингова компанія (англ. *holding* — володіння) — акціонерна компанія, яка використовує свій капітал для придбання контрольних пакетів інших компаній з метою встановлення контролю над ними.

Найбільше і найдорожче добро в кожного народу — це його мова, бо вона не що інше, як жива схованка людського духу, його багата скарбниця, в яку народ складає і своє давнє життя, і свої сподівання, розум, досвід, почування.

Панас Мирний

Мова народу, народності чи їх діаспори — то генетичний код національної культури, запорука самобутності та самозбереження.

Дмитро Овсянико-Куликовський

МОВА ТА КУЛЬТУРА

Якщо словник мови — це те, що народ знає про себе і навколишній світ, тобто дзеркальне відображення народного світогляду в слові, то словник особистості свідчить про її індивідуальні обрії світосприймання, про рівень її духовності. Багатий словниковий запас мовця — одна з найперших ознак високої ерудиції, інтелектуального потенціалу, а його бідність — сигнал духовного убозтва, розумової обмеженості. Творчий сплав культури і мови є запорукою збагачення духовних цінностей кожної людини і всього суспільства загалом. Низька культура мовлення — ознака бездуховності. «Слово, — говорив Василь Сухомлинський, — це найтонший різець, здатний доторкнутися до найніжнішої рисочки людського характеру. Вміти користуватися ним — велике мистецтво. Словом можна створити красу душі, а можна й спотворити її».

Хто навчить користуватися словом? Хто прищепить любов до нього та розів'є мовне чуття, розкриє його глибину й аромат? Звичайно, вчитель. Національний нігілізм давно набув критичного рівня розвитку, що не може не позначатися на розвитку молоді України. Ще Тарас Шевченко застерігав нас, нігілістів:

Бо хто матір забуває,
Того Бог карає,
Того діти цураються,
В хату не пускають.

У круговерті сучасного неспокойного життя, інформаційних бумів, політичних амбіцій та економічних стресів рідне слово примушує людину часом завмерти на мить і замислитися: хто ми, чиїх батьків діти, що принесли у світ, що передамо своїм нащадкам.

Мабуть, тричі мав рацію Йосип Бродський, коли говорив, що мова народжує поетів, а не поети мову. Проте якщо вже ти поет, справжній

народний митець слова, лише тоді маєш моральне право і на словотворчість.

Пригадаймо словесні перли — неологізми наших видатних поетів: *бистрозір, весніти, вітровіння, руніти, сонцебризний, чорнобрович, юнка* (П. Тичина); *ворожій, дощовиця, повесніння, розсвітання, затіння* (А. Малишко); *заприязнитися, пурхливий, розкрилений, срібносьлозий, струмовиння, шовковіти* (М. Рильський); *кругойдучі вітри, нездвигні озера, багроцвітне небо, зореносець, довгостеблий дощ, кривотілі сосни* (М. Бажан); *красивоброве обличчя, полохливоокий* (М. Стельмах); *безмір, знедуховніти, невситенний, просвітлина, розкладайка, фільмувати* (О. Гончар).

Відомий український письменник і перекладач О. Підсуха так пише про мистецьку роботу над словом: «Першим творцем мови є народ... Нові слова приходили до мене лише в процесі роботи як давно існуючі, як елементи в таблиці Менделєєва. До них відношу хоча б такі: *самовразливий* (переклад російського «мнительный»), *різнодення, різноцвіття, напівлежма, крайозерна* (тиша), *козацьковусий, нестрим-нестримна, ласкавити, злостивець, відсебешник, примазанець, сизокрилець, тимчасовиця, переверза, гайсторона, вимовчати* (слово), *повоєння, передсвіття, вечерувальник*».

На ступінь володіння мовцем багатствами мови вказує культура його мовлення. Як надійна опора у вираженні незалежності думки, вона забезпечує самовираження особистості, регулює емоційні та етичні норми її поведінки. Тому вправління у точності слововживання — це практично усвідомлене самокоригування рівня загальної культури особистості (наприклад, у наголошуванні та орфоєпії). Так, в окремих словах подвійний наголос не впливає на лексичне значення слова (*зёрно — зерно́, за́вжди — завжди́, зага́дка — зага́дка, змілостивитися — змило́стивитися, зну́дитися — зну́дитися, зло́ба — злоба́*), а в інших його зміна регулюється семантикою лексеми: *за́пал* (азарт) — *запа́л* (пристрит, хвороба); *лю́дський* (гідний людини) — *людський* (властивий людині); *ві́года* (користь) — *виго́да* (зручність); *зав'язка* (дія) — *за́в'язка* (предмет); *ліка́рський* (від «лікар») — *лікарський* (від «ліки»); *типо́вий* (характерний) — *типовий* (зразковий).

Як часто користуємося ми словниками, аби звернути увагу на правильне наголошування слів? Слід пам'ятати, що наголос у східнослов'янських мовах (і в українській зокрема) динамічний, рухливий, а це, в свою чергу, вимагає уважності при слововживанні. «Ріже» слух порушення норм наголошування на зразок: *випа́док* замість правильного *випадо́к*; *ви́разний* замість *вира́зний*; *запи́тання* — *запита́ння*, *ве́сти* (*не́сти, ве́зти*) замість *вести́* (*нести́, везти́*), *неві́черпний* — *невиче́рпний*; *жа́доба* — *жадоба́*; *безпринципність* — *безпринци́пність*; *не́навість* (*знена́вість*) — *нена́вість* (*знена́видіти*), *нена́видіти* (*знена́видіти*), *нена́висник*, *ненаві́сництво*, *нена́висницький*; *літо́пис* (*живо́пис, руко́пис*) замість *літопис* (*живо́пис, руко́пис*); *кіло́метр* (*санті́метр*,

міліметр, дециметр) — кілометр (сантиметр, міліметр, дециметр); бюлетень — бюлетень, статія замість статуя, завдання — завдання, знаряддя — знаряддя.

Лексичний рівень характеризує прямолінійне перенесення в український контекст російськокомовних «слів-покручів», наприклад: *міроприємство* замість правильного *захід*, *співставляти* — *зіставляти*, *слідуючий* — *наступний*, *вияснити* — *з'ясувати*, *участок* — *дільниця* або *ділянка* (залежно від контексту), *заключатися* — *полягати*, *дальший* — *подальший*, *приходиться* — *доводиться*, *вмішуватися* — *втручатися*, *рішитися* — *наважитися*, *жалкий* — *жалюгідний*, *вговоряти* — *вмовляти*, *значимий* замість *значущий*, *понятійний* — *поп'яттєвий*.

Не менше порушується і лексична варіантність при слововживанні. Зокрема, неправомірно віддається перевага лексемі *вирішувати* замість *розв'язувати* (при поєднанні зі словами *питання*, *конфлікт*, *проблема*, *завдання*); сплутуються лексичні варіанти *відносини* і *відношення* (коли йдеться про економічні відносини, відносини між державами, господарські (суспільні, виробничі, міжнародні) відносини тощо); нечітко розрізняються варіанти *сфера*—*галузь*—*царина* (коли вживаються сполучення *сфера поширення* (*побуту*, *збуту*, *застосування*, *впливу*), *галузь виробництва* (*промисловості*, *народного господарства*); *царина культури* (*мистецтва*), а також лексеми *союз* (*держав*, *троїстий*, *монопольний*, *економічний*, *політичний*) і *спілка* (*робітнича*, *селянська*, *професійна*, *письменників*, *журналістів*, *архітекторів*, *художників*, *молоді*, *творча*) тощо. Порушується точність слововживання і в деяких усталених словосполученнях: *піднімати питання* замість нормативного *ставити (порушувати) питання*; *задавати питання* — *запитувати, ставити питання* і под.

Індивідуальний акт мовлення — це процес самовираження мовця, який використовує словниковий склад мови для особистого користування. Та чи вдається йому скористатися цим багатством належним чином? На жаль, далеко не завжди. Тому й маємо таке потворне явище, як мовний суржик. В. Сухомлинський говорив: «Скалічена, попсована мова ніколи не підносила людину, а, навпаки, принижувала її, примітизувала мислення, заважала їй зростати інтелектуально, призводила до знищення народної культури».

Професійне мовлення вимагає максимальної точності слововживання, а також творчої роботи з синонімією (порівняйте спільне та відмінне в словах: *відносини* — *взаємини* — *відношення* — *зносини*; *дохід* — *прибуток*; *договір* — *угода* — *контракт*; *друк* — *преса*; *керівництво* — *керування* — *управління*; *контролер* — *ревізор* — *інспектор*; *кримінальний* — *карний*; *Нідерланди* — *Голландія*; *расизм* — *дискримінація* — *сегрегація* — *апартеїд*; *суспільний* — *громадський*; *таємний* — *секретний*; *теплиця* — *оранжерея*; *шерсть* — *вовна*; *ящик* — *скринька* — *шухляда*).

В офіційно-діловому стилі наявна синонімія службових слів та лексикалізованих сполук, наприклад: *і — й — та; в — у; з — із — зі; нарешті — зрештою — кінець кінцем — врешті-решт; таким чином — отже; тому що — через те що — бо; коли — якщо; перш за все — у першу чергу — насамперед — передусім; що стосується — щодо — стосовно — відносно.*

Труднощі у розмежуванні лексичного значення слова становлять також пароніми, характерні для ділової української мови, наприклад: *абонемент — абонент, абсолютний — абсолютистський, абсурд — абсурдність; авантюристичний — авантюриницький — аванюристський — авантюрний; виборний (актив, старшина, особа, посада, служба, начальство, органи, представники) — виборчий (бюлетень, голос, закон, округ, агітація, платформа, система, справа, урна, право, збори); діловий (лист, переговори, частина, пропозиція, атмосфера, дискусія) — діловитий (чоловік, жінка, працівник, вигляд); дрібніти — дрібніти — дрібнішати; драматичний — драматургічний; гранат — граната; наймит — найманець — наймач; одинокий — одиничний — одиночний; особовий — особистий — особистісний; популярний — популістський; туристичний — туристський; церемонія — церемоніал.*

Найповніше розкрити таємниці слова може передусім словник. Найрізноманітніші словники і довідники (якщо вони будуть настільними книгами) сприятимуть підвищенню мовної культури особистості, а отже, й культури загалом. І якщо правило передбачає правильність, то точність слововживання — передусім доречність висловлювання і влучність того чи того слова в ньому.

СЛОВНИК ДІЛОВОЇ ЛЮДИНИ

Барель (англ. *barrel* — бочка) — у США, Великій Британії та деяких інших країнах — одиниця об'єму рідин і сипких речовин (нафтовий барель — 158,9 л; сухий барель для речовин: у Великій Британії — 163,65 л, в США — 115,6 л).

Бариль (ісп. *barril* — бочка) — міра об'єму рідин у країнах Латинської Америки (1 Б. = 76 або 96 л).

Бон (нідерл. *boom* — колода) — плавучі загородження для захисту гаваней, портів та інших морських об'єктів.

Бони (лат. *bonus* — добрий, зручний) — грошовий (кредитний) документ; сурогат паперових грошей.

Бонна (фр. *bonne* — служниця) — гувернантка; вихователька дітей.

Дэбет (лат. *dēbet* — він винен) — ліва сторона бухгалтерського рахунку, що являє собою прибуткову частину та характеризує дебіторську заборгованість.

Дэбіт (фр. *débit* — збут, витрачання) — кількість рідини або газу, що надходить із джерела за одиницю часу (дебіт свердловини).

Девізі (фр. *devise* — число) — стиль формулювання провідної ідеї, програми дій; короткий влучний вислів або слово-символ, які ставить автор на творі, проєкті тощо замість свого імені на закритих конкурсах; короткий напис на гербі, ордені.

Девізіи (фр. *devi* — кошторис) — вексель, чек, виражені в іноземній валюті і

використовувані в міжнародних розрахунках; **девізна політика** — метод впливу держави на рух курсу національної валюти через купівлю-продаж іноземної валюти.

Кредит (лат. *credit* — він вірить) — права сторона бухгалтерського рахунку, що являє собою витратну частину та характеризує кредиторську заборгованість.

Кредит (лат. *creditum* — позика, від *credo* — вірю, довіряю) — 1) особлива форма руху вартості; продаж товарів з відстрочкою платежу або передача на певний термін грошей та матеріальних цінностей з умовою їх повернення; за надання відстрочки або позики стягується

відсоток; 2) сума, включена до кошторису, в межах якої дозволені витрати на певні потреби.

Криз (фр. *crise* — закінчення) — раптове погіршення стану хворого внаслідок нападу хвороби (гіпертонічний, гіпотонічний криз).

Кріза (нім. *Krisis* — кінець) — 1) різка зміна, перелом, важкий перехідний стан; **урядова кріза** — викликана гострими негараздами зміна уряду або стан, що цьому передував; 2) гостра нестача чогось (енергетична криза); 3) переломний момент у перебігу хвороби, що веде до поліпшення або погіршення стану хворого.

ВЕЛИКА ЧИ МАЛА ЛІТЕРА? (короткий словник-довідник)

До словника включено номінативні одиниці, написання яких становить інтерес з огляду на досить часте їх використання та орфографічні труднощі, пов'язані з уживанням великої чи малої літери. Реєстровими одиницями у словнику виступають слова або словосполучення на означення конкретних назв або ж опорні слова складеної назви на означення родового поняття, пор.:

Апостол (книга)

апостол: апостол Петро, 12 апостолів; *але в назві церковно-календарного свята:* день Апостола Симона Зилоти та ін.

При деяких реєстрових словах або словосполученнях подаємо в дужках пояснення різного характеру. Наприклад:

Адамів Міст (острови)

Бабин Яр (історична пам'ятка, Київ)

Івана Купала (народне свято)

юліанський календар (система літочислення).

Варіанти найменувань тієї самої реалії подаємо після заголовної назви через кому на абетковому місці першої як синонімічний або варіантний ряд, а також кожний на своєму місці в реєстрі за абеткою з відсиланням на заголовну (*див., див. також*).

Наприклад:

Книга Книг *див.* Біблія

епоха Відродження *див.* Відродження

Інтерпол *див.* Міжнародна організація кримінальної поліції

Січові стрільці *див.* Українські січові стрільці

Пасха, Паска (свято) *див. також* Ведицдень.

А

Авіаційний науково-технічний комплекс імені О. К. Антонова

Австрійська Республіка, Австрія

[Автономна] Республіка Крим, АРК

Автор, автор (загальна назва); *але у видавничому договорі:* «... іменованний далі Автор»

автотранспортне підприємство (АТП)

Агентство, агентство: агентство Асошіейтед пресс, агентство Рейтер,

агентство Франс пресс, Українське національне інформаційне агентство (Укрінформ) та ін.; *але у першому слові офіційної назви:* Агентство преси Австрії, Агентство Мадагаскар пресс та ін.

агропромисловий комплекс (АПК)
Адамів Міст (острови)

Адміністрація, адміністрація: міська (районна) державна адміністрація, адміністрація театру; *але:* Адміністрація Президента України

Академія аграрних наук України (ААН України)

Академія медичних наук України (АМН України)

Академія муніципального управління (Київ)

Академія педагогічних наук України (АПН України)

Акт проголошення незалежності України
акціонерне товариство (АТ): акціонерне товариство «Укррічфлот», акціонерне товариство відкритого типу (АТВТ), акціонерне товариство закритого типу (АТЗТ) та ін.

акціонерний банк (АБ): акціонерний банк «Ажіо», акціонерний комерційний банк (АКБ) «Правекс-банк» та ін.

Алжирська Народна Демократична Республіка (АНДР), Алжир

Аллах

Американське Самоа

ангел

Андріїв день, Андрія, Калета, Калита (народні назви церковно-календарного свята) аннібалова (аннібалівська) клятва

Антанта, Троїста згода (союз Англії, Франції та царської Росії)

Антарктида, Антарктика

Антибог, Диявол, Люцифер, Сатана (противник Бога)

Антильські Острови (володіння)

Антильські острови (архіпелаг)

Антимонопольний комітет України

Антихрист (противник Христа)

антихрист (загальна назва)

антонів вогонь

Антонієві печери

Антон Перезимник (народна назва церковно-календарного свята)

Апостол (книга)

Апостол, апостол: апостол Петро, 12 апостолів; *але в назві церковно-календарного свята*: день Апостола Симона Зилоти та ін.

Арабський Схід

Аргентинська Республіка, Аргентина

Армагеддон *див.* Судний день

Армія Крайова

Армія Людова

Архангел, архангел: архангел Гавриїл; *але в назві церковно-календарного свята*: Собор Архангела Гавриїла

архієпископ

архімандрит

архімедів важіль

Архістратиг, архістратиг: архістратиг Михайл; *але в назві свята*: день Архістратига Михайла

Асамблея Ради Європи

Асоціація, асоціація: Американська асоціація юристів, Студентська асоціація менеджерів та ін.; *але у першому слові офіційної назви*: Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН), Асоціація офіцерів запасу України, Асоціація українських банків (АУБ), Асоціація фермерів України (АФУ) та ін.

Атлантида

атомна електростанція (АЕС): Хмельницька АЕС, Рівненська АЕС, Чорнобильська АЕС та ін.

ахіллесова п'ята

Аюдаг (гора)

аятола (духовний титул)

Б

Баба Яга [Костяна Нога], [Баба] Язя (фольклорний персонаж)

баба-яга (загальна назва)

Бабине літо (народна назва церковно-календарного свята)

бабине літо (загальна назва)

Бабин Яр (історична пам'ятка, Київ)

Баварський Ліс (гори)

Багамські Острови, Багами (держава)

Байдарські Ворота (перевал)

Байрам (мусульманське свято)

Балканський півострів

Балканські країни

Балтійське море

Банківська академія Національного банку України

Батьківщина (у значенні «Вітчизна»)

батьківщина (у значенні «місце народження, походження»)

Берегиня, Богиня-Мати, Мати Світу (язичницька богиня)

берегиня (загальна назва)

Белгород (місто)

Бі-Бі-Сі, Бі-бі-сі (Британська радіомовна корпорація)

Біблія, Слово Боже, Святе Письмо, Святе Писання, Свята Заповідь, Книга Книг, Книга Буття

Біда (демонологічний персонаж)

біда (загальна назва)

Біла Олімпіада

Біла Орда *див.* Золота Орда
Білгород-Дністровський (місто)
Білий дім (резиденція президента США)
Біломорсько-Балтійський канал, Біломор-канал
благовірний
Благовісник (народна назва церковно-календарного свята)
благівіст
Благовіщення [Пресвятої Богородиці] (церковно-календарне свято)
блаженний
Ближні печери (у Києво-Печерській лаврі)
Близький Схід
Бог (Всевишній, Господь [Бог], Пресвятий Отець, Цар Небесний); *але:* бог Індра, язичницькі боги, олімпійські боги та ін.; *також у виразах:* бог його знає та ін.; *але:* Боже поможи!
богиня (загальна назва)
Боголюдина (Ісус Христос)
Богоматір, Богородиця, Пресвята (Пречиста) Діва, Діва Марія, Матір Божа
Бог-Отець, Бог-Син, Бог-Дух Святий (у християнстві – Свята Трійця)
Божа Дорога *див.* Чумацький Шлях
Божа дорога (смерть)
Божа ніч (Різдво)
Божественный, божественный -а, -е:
Божественная церква, Божественное Євангеліє та ін.; *але:* божественный чоловік (у значенні «побожний»)
Боже Тіло, Тіло Господнє
боже тіло (рослина)
Божий, божий -а, -е: Божа благодать, Божа воля, Божа ніч, Боже дитя, Божі ангели, служба Божа, старці Божі, Божий кут (покуть), Божий суд (від «Бог») та ін.; *але в назвах рослин і комах:* божа корівка, божі ручки та ін.
Болонья (місто)
болонья (тканина)
Бордо (місто)
бордо (колір, сорт вина)
Боржомі (місто)
боржомі, боржом (мінеральна вода)
Бостон (місто)
бостон (гра, танець, тканина)
Бретань (півострів)
Британський музей (Лондон)
Британські Віргінські Острови
Будда
буддизм

Будинок, будинок: будинок відпочинку (загальна назва) та ін.; *але:* Будинок взуття, Будинок меблів, Будинок одягу, Будинок подарунків (магазини) та ін.; Будинок кіно, Будинок учителя, Будинок учених НАН України (культурно-освітні заклади) та ін.

Будинок-музей, будинок-музей: Київський літературно-меморіальний будинок-музей Т. Г. Шевченка та ін.; *але у першому слові офіційної назви:* Будинок-музей М. Заньковецької, Будинок-музей М. М. Коцюбинського та ін.

будівельно-монтажне управління (БМУ)
Буенос-Айрес (місто)

бундестер (збройні сили Німеччини)
бундестаг (парламент у Німеччині)
буриданів осел, осел Буридана

Бюро, бюро: туристичне бюро; *але у першому слові офіційної назви:* Бюро інформації Ради Європи в Україні, Бюро Всесвітньої Ради Миру, Бюро технічної допомоги (орган ООН) та ін.

Бяла-Подляська (місто)

В

ВАІ (військова автоінспекція)

валаамова ослиця

вальпургієва ніч

Варшавський договір (1955)

Василева ніч (ніч під Новий рік за старим календарем)

Василій Великий (святий)

Ватикан, Держава-місто Ватикан

Ваша (Ваше): Ваша Королівська Величність, Ваша Святість; Ваше Високоблагородіє, Ваше Превосходительство, Ваше Святійшество, Ваше Сіятельство (у церковному та світському етикетах) та ін.

Введення в храм [Пресвятої Богородиці], Введення (церковно-календарне свято)

Велес, Волос (язичницьке божество)

Велесова книга

Великдень, Пасха, Паска [Світле] Христове Воскресіння (церковне свято)

Великий, -а, -е: Великий Віз (сузір'я), Великий Князь (офіційний титул), [Великий] Луг (історична територія), Великий Каменярь (про І. Я. Франка), Великий Кобзар (про Т. Г. Шевченка), Великий (Святий) піст, Велика Богиня (Берегиня), Велика Ведмедиця (сузір'я),

- Велика Вітчизняна війна, Велика Пречиста (церковно-календарне свято), Велика французька революція (1789—1794); Велике Герцогство Люксембург, Велике князівство Литовське, Велике переселення народів та ін.
- Великодній (Білий, Великий, Святий, Світлий, Страсний, Чистий) тиждень, *а також усі його дні*
- Великодня (Велична, Страсна) ніч, Всенічна, ніч Воскресіння Ісуса Христа
- Великодня служба
- великомученик, великомучениця; *але у назві церковно-календарного свята*: день Великомученика Георгія Побідоносця, день Великомучениці Варвари та ін.
- велогонка Миру
- Вельзевул (демонологічний персонаж)
- Венера Милоська
- Венера Таврійська
- Вербна неділя, Вербниця (свято)
- Вербний (Живний, Цвітоносний, Шутковий) тиждень, Вербич; *а також усі його дні*
- Верхній, -я, -є** (у географічних назвах): Верхній Тагіл (місто), Верхня Силезія (територія), Верхнє Куйото (озеро) та ін.
- Верхній Вал (назва вулиці)
- Верхньодніпровськ (місто)
- Верхня палата (у парламенті)
- Верховна Рада України
- Верховний Суд України
- Ветхий (Старий) Заповіт (Завіт) вечорниці
- Видавництво, видавництво**: Централь-ноукраїнське видавництво та ін.; *але у першому слові офіційної назви*: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка» та ін.; *але*: видавництво «Вища школа», видавництво «Наукова думка», видавництво «Освіта» (слово «видавництво» не входить до складу офіційної назви)
- видавничий дім (ВД)
- Визвольна війна українського народу (1648—1654)
- виконавець (загальна назва); *але в контексті*: «... іменованій далі Виконавець»
- виконавчий комітет (виконком) ради народних депутатів
- Виконавчий комітет ЮНЕСКО
- Вирій (космогонічна назва); *але*: відлітати у вирій (про птахів)
- виробниче об'єднання (ВО)**: виробниче об'єднання «Артемсталь», виробниче об'єднання «Київський поштамт» та ін.
- Високий Гість (у міжнародному етикеті)
- Високі Договірні Сторони (у міжнародному етикеті)
- виставковий зал (загальна назва)
- Виставковий зал Співки художників України
- Вища атестаційна комісія України (ВАК України)
- Вищий Господарський Суд України
- Відділ, відділ**: виробничий відділ (структурний підрозділ); *але у першому слові офіційної назви*: Відділ декларування митних вантажів та майна Київської торговельно-промислової палати та ін.
- відкрите акціонерне товариство (ВАТ)
- Відродження, відродження**: відродження нації (загальна назва) та ін.; *але на позначення історичного періоду*: епоха Відродження, українське Відродження та ін.
- Вій (демонологічний персонаж)
- Війська, війська**: бронетанкові війська, сухопутні війська; *але у першому слові офіційної назви*: Війська протиповітряної оборони (ПВО) та ін.
- Військово-, військово-**: військово-промисловий комплекс (ВПК); *але*: Військово-Морські сили України (ВМС України), [Військово-] Повітряні сили України (ВПС України)
- Військо Запорозьке, Запорозьке Військо (державне об'єднання)
- вільно конвертована валюта (ВКВ)
- Вінницький державний аграрний університет
- Вінницький державний медичний університет імені М. І. Пирогова
- Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
- вірус імунодефіциту людини (ВІЛ)
- Вітчизна (у значенні «рідний край»; *також у назві друкованого видання*: журнал «Вітчизна»)
- вітчизна (загальна назва)
- віце-**: віце-адмірал, віце-президент, віцепрем'єр-міністр та ін.
- Вічне Царство *див.* Рай

Водохреща, Водохреще, Водохрища, Водохрестя, Йордан (Йордань), Водосвячення (народні назви церковно-календарного свята)

Воздвиження [Чесного і Животворящего Хреста Господнього], Здвиження (церковно-календарне свято)

Вознесіння [Господне], Знесіння, Вшестя (Ушестя) (церковно-календарне свято)

Волинський державний університет імені Лесі Українки

Володимир Великий, Володимир Мономах, Володимир Ясне Сонечко (князь)

Всеєвразійська федерація кікбоксингу
Всеїдний тиждень (перед Масницею)

Вселенський собор

Всемогутній Творець (Бог)

всенічна служба

Всесвіт (у значенні «космос»; також у назві друкованого видання: журнал «Всесвіт»); але: всесвіт (у значенні «земля»)

Всесвітній, -я: Всесвітній поштовий союз (ВПС), Всесвітня ліга мусульман (ВЛМ), Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), Всесвітня Рада Миру, Всесвітня служба погоди (ВСП) та ін.

Всесвітній потоп (біблізм)

всесвітній потоп (загальна назва)

Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка

вулиця: вулиця Ярославів Вал, вулиця Хрещатик (Київ); вулиця Арбат (Москва); Сумська вулиця (Харків); Сорок Шоста вулиця, Східна Шістдесята вулиця (Нью-Йорк); також вулиця (народне свято).

Г

Габонська Республіка, Габон

Галактика (зоряна система, до складу якої входить Сонце)

галактика (загальна назва)

Галицько-Волинське князівство

Галицько-Волинський літопис

Ганна (Анна) Зимня (Холодна, Зимівка, Зимниця) (народні назви церковно-календарного свята)

Гельсинкська спілка

генерал-: генерал-губернатор (загальна назва): Київський генерал-губернатор та ін.; генерал-лейтенант та ін.

Генеральна Прокуратура України, Генпрокуратура України, Прокуратура України

Генеральний, -а, -е: Генеральний секретар Всесвітньої Ради Миру, Генеральний секретар ООН; Генеральний директор ЮНЕСКО та ін.; але: генеральний директор виробничого об'єднання (ВО) та ін.; Генеральний штаб Збройних сил України; але: генеральний штаб (в арміях зарубіжних країн); Генеральна Асамблея ООН, Генеральна конференція ЮНЕСКО; Генеральне консульство України та ін.

Генеральний Прокурор України, Генпрокурор, Прокурор України

Герб, герб: герб Києва, герб Франції та ін.; але: Герб України

Герой України (почесне звання)

гідроелектростанція (ГЕС): Київська ГЕС, Кременчуцька ГЕС та ін. гетьманщина

Гімн, гімн: гімн Франції, гімн Бельгії та ін.; але: Гімн України

Глава, глава: глава держави (загальна назва), але: Глава Держави (у значенні «Президент України»); глава уряду (загальна назва); але: Глава Уряду (у значенні «Прем'єр-міністр України»)

Голова, голова: голова Правління Національного банку України, голова Київської міської державної адміністрації; але: Голова Верховного Суду України, Голова Верховної Ради України, Голова Вишого Господарського Суду України, Голова Конституційного Суду України; Головне контрольно-ревізійне управління України

Головне управління: Головне управління освіти і науки м. Києва, Головне архівне управління при Кабінеті Міністрів України та ін.

гора (гори): Блакитні гори (Австралія), Зелені гори (США), Княжа гора (Україна), Рейнські Сланцеві гори, Рудні гори (ФРН і Чехія), Скелясті гори (Канада) та ін.; на початку назви: гора Магнітна (Росія) та ін.; Альпи, Високий Замок, Західний Кинджал, Приполярний Урал, Чеський Ліс (назви гір) та ін.

государ-імператор

греко-католицька церква
Грецька Республіка, Греція
григоріанський календар (система літочислення)
громадянська війна
Гром[н]иця, Громничної Божої Матері
день (народні назви церковно-календарного свята)

Д

Дажбог, Даждъбог (язичницьке божество)
ДАІ (державна автоінспекція)
Далай-лама (духовний титул)
Далекій Схід
Дальні печери (у Києво-Печерській лаврі)
дамоклів меч
Дана, Деванна, Девонія (язичницьке божество)
Данія, *див. також* Королівство данський
двічі Герой України (Радянського Союзу)
9 Травня *див.* День

Декларація, декларація: Політична
декларація пражської наради Політично-
го консультативного комітету держав-
учасниць Варшавського договору та ін.;
*але у першому слові назви офіційного
документа:* Декларація про держав-
ний суверенітет України, Декларація
про заборону застосування ядерної і тер-
моядерної зброї та ін.

Декрет, декрет (загальна назва); *але у
першому слові назви офіційного до-
кумента:* Декрет Кабінету Міністрів
України

Демократичний фронт визволення Пале-
стини

Демон (міфологічний персонаж)
демон (загальна назва)

День, день (у назвах свят, знаменних
дат): Всесвітній день авіації та космо-
навтики, Міжнародний день ООН, День
взяття Бастилії та ін.; *також у офіцій-
них назвах:* день відкритих дверей, день
інформації, день профорієнтації, санітар-
ний день та ін.; *також у назвах цер-
ковно-календарних свят:* Варварин
[день], [день] Апостола Андрія Перво-
званого, [день] Георгія Побідоносця,
[день] Усіх Святих та ін.; *але у першо-
му слові назви офіційного свята:* День
Незалежності України, День Перемоги
(Свято Перемоги, 9 Травня), День Кон-

ституції України, День конституції (у
ряді країн), День Європи, День Зброй-
них сил України, День знань, День
міжнародної солідарності трудящих
(Перше травня, Першотравень, 1 Трав-
ня), День міліції, День матері, День
святого Валентина та ін.

Департамент, департамент: департа-
мент Верхня Марна, департамент При-
морська Сена (адміністративно-терито-
ріальні одиниці у Франції); державний
департамент (США) та ін.; *але у пер-
шому слові офіційної назви:* Департа-
мент медичного забезпечення та реабі-
літації МВС України, Департамент ціно-
вої політики Міністерства економіки та
з питань європейської інтеграції Украї-
ни та ін.

депутат: депутат Верховної Ради Украї-
ни, депутат міської ради, народний де-
путат та ін.

Дерево життя, Світове Дерево

Держава, держава (держави): При-
балтійські держави, Скандинавські дер-
жави, Українська держава; *але у пер-
шому слові офіційної назви:* Держава
Бахрейн, Держава Ізраїль, Держава
Катар, Держава Кувейт, Держава Мав-
рикій та ін.

Державна дума (Російська Федерація)
Державна комісія з регулювання ринків
фінансових послуг України
Державна комісія з цінних паперів та
фондового ринку України
Державна митна служба України
Державна податкова адміністрація Украї-
ни

Державна премія України
Державна прикордонна служба України
Державна служба автомобільних доріг
України
Державна служба експортного контролю
України
Державна служба України з нагляду за
забезпеченням безпеки авіації (Держ-
авіаслужба)
Державна судова адміністрація України
Державний бюджет України (офіційна
назва)

державний бюджет (загальна назва)
Державний департамент України з питань
виконання покарань
Державний історичний музей України

- Державний департамент України з питань виконання покарань
- Державний комітет архівів України
- Державний комітет з питань регулювання зв'язку України
- Державний комітет лісового господарства України
- Державний комітет статистики України
- Державний комітет телебачення і радіомовлення України (Держтелерадіо України)
- Державний комітет України з державного матеріального резерву
- Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва
- Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики
- Державний комітет України по водному господарству
- Державний комітет України по земельних ресурсах
- Державний комітет України у справах захисту прав споживачів (Держспоживзахист України)
- Державний комітет України у справах національностей та міграції
- Державний комітет фінансового моніторингу України
- Державний комітет ядерного регулювання України
- Державний митний комітет України
- Державний музей Т. Г. Шевченка
- Державний прапор України
- Державний реєстр (у складі офіційної назви): Державний реєстр закладів освіти України та ін.
- Державний секретар США
- Державний центр театрального мистецтва
- Див, Дива (язичницьке божество)
- Димитрій Солунський (святий)
- династія:** династія Великих Моголів, династія Габсбургів, династія Романових; *також:* династія металургів та ін.
- Дитяча академія мистецтв (ДАМ)
- дитяча музична школа (ДМШ)
- Дитячий музичний театр (ДМТ)
- Дитячий фонд ООН, ЮНІСЕФ
- дитячо-юнацька спортивна школа (ДЮСШ)
- Диявол *див.* Антибог
- диявол (демонологічний персонаж)
- Діва, Діванна, Діванія (язичницьке божество)
- Дід (міфологічний персонаж)
- дід (загальна назва)
- Дід Мороз (казковий персонаж); *але:* дід мороз (іграшка)
- Дідо-Всевідо (язичницьке божество)
- дійсний член НАН України
- Дмитрова субота, Дмитрове свято, Дмитра (народні назви церковно-календарного свята)
- Дні** (у складі назви свята): Дні Києва, Дні японського кіно, Дні України в Польщі та ін.
- Дніпровська гідроелектростанція (Дніпрогес)
- Дніпродзержинський державний технічний університет
- Дніпропетровська державна медична академія
- Дніпропетровський державний аграрний університет
- Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
- Дніпропетровський національний університет
- Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна
- Договір, договір:** Варшавський договір (1955), Північноатлантичний договір (1949) та ін.; міжнародний договір тощо; *але у першому слові назви офіційного документа:* Договір про заборону випробування ядерної зброї в атмосфері, в космічному просторі і під водою; Договір про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ) та ін.
- Договірні Сторони (у міжнародному етикеті)
- Доля (міфологічний персонаж)
- доля (загальна назва)
- Донецька державна музична академія ім. С. С. Прокоф'єва
- Донецький кам'яновугільний басейн (Донбас)
- Донецький національний технічний університет
- Донецький національний університет донкіхот (мрійник)
- Дон Кіхот Ламанчський (літературний персонаж)
- Друга імперія (Франція)
- Друга Пречиста (церковно-календарне свято)
- Друга світова війна
- Друге пришествя (бібліїзм)
- друге пришествя (загальна назва)

Е

Ейфелева вежа (Париж)

екватор

Екваторіальна (Центральна) Африка (територія)

Економічний, -а: Економічна і соціальна комісія ООН для Азії та Тихого океану, Економічна і соціальна рада ООН (ЕКОСОР), Економічна комісія ООН для Африки (ЕКА), Економічна комісія ООН для Європи (ЕКЄ) та ін.

Експозиційний центр України (Експоцентр України)

електронний касовий апарат (ЕКА)

електронно-обчислювальна машина (ЕОМ)

Енциклопедія, енциклопедія: Дитяча енциклопедія, Українська мала енциклопедія, Українська радянська енциклопедія (УРЕ), Шевченківська енциклопедія та ін.; *але у першому слові назви:* Енциклопедія домашнього господарства, Енциклопедія економічної україніки, Енциклопедія українознавства тощо; *але:* енциклопедія «Українська мова» (слово «енциклопедія» не є частиною власної назви)

епоха Відродження *див.* Відродження

епоха класицизму *див.* класицизм

епоха Просвітництва *див.* Просвітництво

епоха Ренесансу *див.* Ренесанс

епоха Реформації *див.* Реформація

епоха Романтизму *див.* Романтизм

Ермітаж, Державний Ермітаж (музей, Санкт-Петербург)

ермітаж (загальна назва)

естафета прихильників миру

Є

Євангеліє, євангеліє: Мстиславове євангеліє, Остромирове євангеліє, Пересопницьке євангеліє та ін.; *але:* Євангеліє (культува книга), Божественне Євангеліє (частина Біблії)

євангеліст

Євразія

Європейська автомобільна федерація (ФЕМА)

Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ)

Європейська асоціація легкої атлетики (ЄАЛА)

Європейська асоціація тенісу (ЄАТ)

Європейська валютна угода (1955)

Європейська економічна комісія ООН

Європейська комісія з прав людини

Європейська конфедерація з космічних досліджень

Європейська конфедерація з цивільної авіації

Європейська конфедерація профспілок (ЄКП)

Європейська ліга хокею (ЄЛХ)

Європейська Північ

Європейська Рада, Рада Європи

Європейська спілка бадмінтону

Європейська спілка демократичної молоді

Європейська спілка дзюдо (ЄЕД)

Європейська спілка радіомовлення

Європейська спілка спортивної преси (УЕПС)

Європейська спілка футбольних асоціацій (УЕФА)

Європейська федерація важкої атлетики

Європейська федерація карате

Європейська федерація тренерів з легкої атлетики

Європейська федерація хокею на траві

Європейське [Економічне] Співтовариство, ЄЕС, Спільний ринок

Європейське космічне агентство (ЕКА)

Європейське співтовариство з атомної енергії (Євратом)

Європейське співтовариство письменників

Європейське телебачення, Євробачення

Європейське товариство культури

Європейське фізичне товариство

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР)

Європейський валютний фонд (ЄВФ)

Європейський інвестиційний банк

Європейський парламент, Європарламент

Європейський соціальний фонд

Європейський Союз (ЄС)

Європейський суд з прав людини

Європейський фонд розвитку (ЄФР)

Європейський центр координації досліджень і документації в галузі соціальних наук

Європейський центр ядерних досліджень (ЦЕРН)

європейські країни

Єгова, Яхве (ім'я Бога у Старому Завіті) єговісти

Єдина система ЕОМ

Єлисейські Поля (вулиця в Парижі)

Єлисейські поля (міфологічний і поетичний образ)

Єменська Республіка, Ємен
Єрусалим (місто)
Єсентуки (місто)
єсентуки (мінеральна вода)

Ж

Жар-Птиця (казковий персонаж)
жар-птиця (загальна назва)
Женевська конференція з питань роз-
зброєння (1932—1935)
Женевська угода міністрів закордонних
справ (1955)
Женевська конвенція (1949)
Женевські угоди (1954, 1962)
Жив, Жива (язичницькі божества)
Житлово-комунальний відділ (ЖКВ)
Житлово-експлуатаційна організація
(ЖЕО)
Житлово-експлуатаційне управління
(ЖЕУ)
Житомирський військовий інститут радіо-
електроніки ім. С. П. Корольова
Житомирський державний педагогічний
університет імені Івана Франка
Жінки України (всеукраїнське політичне
об'єднання)
Журило (фольклорний персонаж)

З

Завіт: Новий Завіт, Старий (Ветхий)
Завіт, скрижалі Завіту
завод: Донецький завод іграшок, За-
порізький сталепрокатний завод, Чер-
нівський завод емальованого посу-
ду тощо; *але:* кременчуцький завод
«Шляхмаш» та ін. (слово «кременчуць-
кий» не входить до складу офіційної
назви)
Загальна декларація прав людини
загальні збори НАН України
загальноосвітня школа (ЗОШ)
заговини (загальна назва)
Заговини на Пилипівку (народне свято)
Задунайська Січ
Закавказькі країни
Закарпатська Русь
Закарпатський музей народної архітекту-
ри і побуту
Закарпаття
Закон, закон: Закон України «Про осві-
ту», Закон України «Про референдум»,

Закон України «Про місцеве самовря-
дування» та ін.; *також:* Закон Божий,
Закон Господній; *але:* Конституційний
закон, слуга закону та ін.

законопроект: законопроект «Про зем-
лю», законопроект «Про зв'язок» та ін.
зал засідань Верховної Ради України
замовник (загальна назва); *але в кон-
тракті:* «...іменованій далі Замов-
ник»
заповідник: Український степовий запо-
відник та ін; Асканія-Нова (заповідник),
Біловезька Пуща (заповідник) та ін.
Запорізька атомна електростанція (Запо-
різька АЕС)
Запорізький державний медичний універ-
ситет
Запорізький державний університет
[Запорозька] Січ
Запорозьке Військо *див.* Військо Запорозьке
Запорозький Кіш
запорозькі козаки
запусти (загальна назва)
Запусти на Пилипівку (народне свято)
заслужений: заслужений артист Украї-
ни, заслужений діяч культури України,
заслужений діяч мистецтв України, за-
служений діяч науки і техніки Украї-
ни, заслужений журналіст України, за-
служений лікар України, заслужений
майстер спорту, заслужений працівник
вищої школи України, заслужений учи-
тель України, заслужений художник
України та ін.
заступник: заступник Генерального Про-
курора України, заступник Голови Вер-
ховної Ради України, заступник Голови
Верховного Суду України, заступник
голови Правління Національного бан-
ку України, заступник міністра торгівлі
України та ін.
Захід (у значенні «Західні держави»)
захід (загальна назва)
Західний, -а, е, -і (у географічних на-
звах): Західний Буг, Західна Європа,
Західна півкуля, Західна Україна, Захід-
не узбережжя США та ін.
Західний Шпіцберген (острів)
Західноєвропейський союз (військово-полі-
тична організація)
Західноукраїнська Народна Республіка
(ЗУНР)
Західно-Фризські острови

Захід України (географічна територія)

Заява, заява: заява про відпустку, українсько-польська заява (загальна назва); *але у першому слові назви офіційного документа:* Заява Генеральної Асамблеї ООН, Заява президії Центрального комітету профспілок працівників освіти і науки України та ін.

Збройні сили ООН

Збройні сили України

Звернення, звернення (у назві офіційного документа): Віденське звернення Всесвітньої Ради Миру та ін.; *але у першому слові офіційної назви:* Звернення Президента України до Верховної Ради України (до народу України) та ін.

Зевс Громовержець (міфологічний персонаж)

Зелена неділя (народне свято, що припадає на Трійцю)

Зелені свята (святки), Клечальний (Троїцький, Русальний, Кривий) тиждень; Русалії (три дні перед Зеленою неділею і три дні після неї)

Земельний кадастр України

Земля (планета)

земля (загальна назва)

Земля, земля: київська земля, українська земля (загальна назва) та ін.; *але в географічних назвах:* Земля Георга (острів), Земля Франца-Йосифа (архіпелаг), Нова Земля (острови) та ін.

Земський собор

Зимобор (народна назва церковно-календарного свята)

Зимовий палац (Санкт-Петербург)

Зішестя [Святого Духа на апостолів] (церковно-календарне свято)

з'їзд: Всеукраїнський з'їзд учителів, XIII Міжнародний з'їзд славистів та ін.; *також у першому слові загальної назви:* з'їзд лікарів, з'їзд профспілок та ін.

Змієві вали (стародавні оборонні лінії)

Змієносець (сузір'я)

Змій-Горничч (казковий персонаж)

знак зодіаку

Золота (Біла) Орда

золотий вік (період розквіту культури в історії людства)

Золоті ворота (історична пам'ятка, Київ)

Золоті Ворота (протока)

Зоологічний музей НАН України

Івана Купала (народне свято)

Івано-Франківськ (місто)

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Іван-Покиван (казковий персонаж)

іван-покиван (загальна назва)

Ігри (у значенні «Олімпійські ігри», «Пан-американські ігри» та ін.)

ігри (загальна назва)

Ігри доброї волі

ієрихонська труба

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

імперія: Британська імперія, Османська імперія, Російська імперія та ін.; Австро-Угорщина (імперія)

інвестиційний фонд (ІФ)

Індокитай (півострів)

Інститут, інститут: Волинський інститут економіки та менеджменту, Міжнародний інститут театру тощо; *але у першому слові офіційної назви:* Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України, Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Інститут мовознавства імені О. О. Потебні НАН України, Інститут української мови НАН України та ін.

Інструкція (перше слово назви документа, затвердженого рішенням Кабінету Міністрів України)

Інструкція (загальна назва)

Інтербачення

Інтернет

Інтерпол *див.* Міжнародна організація кримінальної поліції

Інформаційне агентство США (ЮСІА)

Інформаційне телевізійне агентство (ІТА, Росія)

Іоанн (Іван) Богослов (апостол, євангеліст)

Іоанн Златоуст (святий)

Ісламська Республіка Мавританія, Мавританія

Ісламська Республіка Пакистан, Пакистан

Ісус Христос

Італійська Республіка, Італія

іуда, юда (загальна назва)

Іуда (Юда) Іскаріот (апостол)

Й

Йорданське Хашимітське Королівство,
Йорданія

Йосиф Прекрасний (біблійний персонаж)

К

Кабінет Міністрів України, Кабмін (КМ)
України

кабінет міністрів (загальна назва)

Кабо-Верде *див.* Республіка

Каїн (біблійний персонаж)

каїн (загальна назва)

Казанська Божа Матір (ікона)

Калита *див.* Андріїв день

КамАЗ і КАМАЗ (Камський автомобіль-
ний завод)

Камінь Довбуша (скеля)

Кам'янець-Подільський (місто)

Кам'янець-Подільський державний педа-
гогічний університет

Кам'янець-Подільський історичний музей-
заповідник

кам'яний вік (період у розвитку людства)

канал: Біломорсько-Балтійський канал,
Панамський канал, Суецький канал та
ін., Головний Каховський магістральний
канал та ін.; *також у першому слові
назви:* канал Принсес Маргрит, канал
Рейн-Герне та ін.; *також у складі наз-
ви:* Гранд-канал та ін.

Канарські острови, Канари

Канівський державний музей-заповідник
«Могила Т. Г. Шевченка»

Канівський музей народного декоративно-
го мистецтва

капела: Державна заслужена капела бан-
дуристів України, Державна заслуже-
на хорова капела України «Думка» та
ін.; *також:* Сикстинська капела (му-
зей у Римі)

Капітолій (вищі урядові кола США)

Капітолійський пагорб (у Стародавньому
Римі)

Каракуми (пустеля)

Карл Дванадцятий, Карл XII (король)

Карлові Вари (курорт, Чехія)

Карма (язичницьке божество)

карма (загальна назва)

Катерини, свято Доли (народні назви цер-
ковно-календарного свята)

Квазимодо (літературний персонаж)

квазимодо (потворний горбун)

Керченський історико-археологічний музей
цесарів розтин

Кієво-Могилянська академія

Кієво-Печерська лабра

Кієво-Печерський державний історико-
культурний заповідник

Кієво-Печерський монастир

Кієво-Печерський патерик

Київська академія євробізнесу

Київська міська рада народних депутатів
(Київрада)

Київ... (у скорочених назвах установ, ор-
ганізацій, аббревіатура від «Київський»):
Київдержадміністрація, Київенерго та ін.

Київська міська державна адміністрація

Київська обласна державна адміністрація

Київська Патріархія Української право-
славної церкви Київського патріархату

Київська Русь

Київський військовий округ (КВО)

Київський економічний інститут менедж-
менту

Київський літопис

Київський національний економічний уні-
верситет

Київський національний лінгвістичний уні-
верситет

Київський національний університет імені
Тараса Шевченка

Київський патріархат

Київський престол (історична назва)

Київський славістичний університет

Килини-Гречиниці (народна назва церков-
но-календарного свята)

Киргизька Республіка, Киргизстан

Кирило-Мефодіївське братство (товари-
ство)

Китайська Народна Республіка (КНР),
Китай

Кибернетичний центр НАН України

Кінець світу (бібліїзм)

кінець світу (загальна назва)

кінофестиваль: Каннський кінофести-
валь, Міжнародний кінофестиваль країн
Азії, Африки і Латинської Америки,
Московський кінофестиваль та ін.; *та-
кож у першому слові назви:* кінофести-
валь «Молодість» та ін.

класицизм, епоха класицизму

Ключевська Сопка (вулкан)

Книга Книг *див.* Біблія

Книга почесних гостей

Князівство, князівство: Велике князів-
ство Литовське, Галицько-Волинське

князівство та ін.; *але*: Князівство Андорра, Князівство Ліхтенштейн, Князівство Монако та ін.

Кодекс, кодекс: Митний кодекс України, Цивільний кодекс України та ін.; *але у першому слові офіційної назви*: Кодекс законів України про працю, Кодекс України про адміністративні правопорушення; *також як загальна назва*: кодекс честі та ін.

Козак Мамай (легендарний персонаж)

Козацька Божа Матір (ікона)

Козацькі грамоти

козацький літопис

колегія: військова колегія Верховного Суду України, колегія міністерства, Печерська колегія адвокатів м. Києва та ін.

Колізей (Рим)

Коліївщина (історична подія)

Коляда (народне свято сонячного циклу)

коляда (подарунок)

колядка (різдвяна пісня)

командний пункт (КП)

командувач армією

Комісія, комісія: державна екзаменаційна комісія (ДЕК), дільнична виборча комісія, лікар-сько-трудова експертна комісія (ЛТЕК), Міжнародна китобійна комісія; Спеціальна контрольна комісія Верховної Ради України з питань приватизації, Центральна виборча комісія (ЦВК); та ін.; *але у першому слові офіційної назви*: Комісія державних нагород та геральдики при Президентові України, Комісія з питань громадянства при Президентові України, Комісія з питань помилування при Президентові України, Комісія європейських товариств (КЕТ), Комісія ООН з питань народонаселення, Комісія ООН з питань прав людини, Комісія з атомної енергії (США), Комісія з розроблення (при ООН), Комісія ООН з правових питань міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ) та ін.

Комітет, комітет: Європейський комітет координації космічних досліджень, Міжнародний олімпійський комітет, Спеціальний комітет ООН проти апартеїду тощо; *але у першому слові назви*: Комітет науково-технічної термінології НАН України, Комітет з питань дослідження космічного простору (КОСПАФ), Комітет ООН з економіч-

но-фінансових питань, Комітет ООН з питань використання космічного простору в мирних цілях, Комітет ООН з питань ліквідації расової дискримінації та ін.

Комітет Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин

Комітет Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією

Комітет Верховної Ради України з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету

Комітет Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування

Комітет Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи

Комітет Верховної Ради України з питань економічної політики

Комітет Верховної Ради України з питань європейської інтеграції

Комітет Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності

Комітет Верховної Ради України з питань культури і духовності

Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти

Комітет Верховної Ради України з питань національної безпеки і оборони

Комітет Верховної Ради України з питань охорони здоров'я

Комітет Верховної Ради України з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і національних відносин

Комітет Верховної Ради України з питань правової політики

Комітет Верховної Ради України з питань правосуддя

Комітет Верховної Ради України з питань промислової і регуляторної політики та підприємництва

Комітет Верховної Ради України з питань Регламенту, депутатської етики та за-

- безпечення діяльності Верховної Ради України
- Комітет Верховної Ради України з питань свободи слова та інформації
- Комітет Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму
- Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та праці
- Комітет Верховної Ради України з питань транспорту і зв'язку
- Комітет Верховної Ради України з питань фінансів і банківської діяльності
- Комітет Верховної Ради України у закордонних справах
- Комітет Верховної Ради України у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів
- Коморські Острови (держава)
- Коморські острови (архіпелаг)
- компанія:** Державна рекламно-інформаційна компанія України, компанія «Дженерал моторс» та ін.
- Комюніке, комюніке:** польсько-українське комюніке (загальна назва) та ін.; *але в першому слові офіційної назви:* Комюніке про зустріч на найвищому рівні та ін.
- Конвенція, конвенція:** Віденська конвенція (1961), Міжнародна конвенція про перевезення вантажів залізницями та ін.; *але в першому слові офіційної назви:* Конвенція про дорожній рух, Конвенція країн СНД, Конвенція про збереження біологічного розмаїття, Конвенція про незастосування термінів давності до воєнних злочинців і злочинів проти людяства та ін.
- Конгрес, конгрес:** Всесвітній конгрес за мир і життя, проти ядерної війни, Міжнародний конгрес українців, конгрес Міжнародної ліги хокею на льоду та ін.; *але у першому слові офіційної назви:* Конгрес Всесвітньої Ради Миру, Конгрес Сполучених Штатів Америки (Конгрес США), Конгрес українських націоналістів (КУН), Конгрес за загальне роззброєння і мир та ін.
- конкурс:** Міжнародний конкурс дитячого малюнка, Міжнародний конкурс піаністів і скрипалів імені П. І. Чайковського та ін.
- Константин Великий (грецький цар)
- Конституційна комісія (офіційна назва)
- конституційна комісія (загальна назва)
- Конституційний Суд України
- Конституція України, Основний закон України
- конструкторське бюро (КБ)
- конструкторсько-технічне бюро (КТБ)
- консул
- Консульство України (в ряді країн)
- континент:** Африканський континент, Латиноамериканський континент та ін.
- Конфедерація, конфедерація:** Всесвітня конфедерація праці, Міжнародна конфедерація за роззброєння і мир та ін.; *але у першому слові офіційної назви:* Конфедерація конголезьких профспілок, Конфедерація університетів країн Центральної Америки, Конфедерація журналістів країн АСЕАН, Конфедерація футболу Південної Америки; *також у назві держави:* Швейцарська Конфедерація
- конференція:** Всесвітня конференція з авторського права, Всеукраїнська науково-практична конференція, Європейська конференція з космічних досліджень, Тегеранська конференція (1943) тощо; *але у першому слові офіційної назви:* Конференція народів Африки (1958), Конференція країн, що не приєдналися (1961), Конференція ООН з питань торгівлі та розвитку (ЮНКТАД) та ін.
- Концепція гуманізації освіти
- Концепція промислового розвитку України
- концерт:** концерт «Київська Русь», концерт «Укрпромінвест» та ін.
- концерт:** Перший концерт Чайковського, «Слов'янський концерт» Лятошинського, Церковний хоровий концерт Вєделя та ін.
- Кооперативна Республіка Гайяна, Гайяна
- Координаційна рада з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України
- Координаційний комітет у справах боротьби з корупцією та організованою злочинністю при Президентів України
- Копетдаг (хребет)
- Коран (священна книга мусульман)
- Королівство:** Королівство Бельгія, Королівство Данія, Королівство Лесото, Королівство Норвегія, Королівство Швеція та ін.
- королівство (загальна назва)

Королівська музична академія (Швеція)
Королівський балет (Англія)
Королівський кубок (чоловічий командний
чемпіонат Європи з тенісу)
Королівський шекспірівський театр (Лон-
дон)

Король, король: король Іспанії (загаль-
на назва); *але у складі офіційної наз-
ви:* Король Данії та ін.

Корочун (культове божество; народне
свято)

корочун (коровай)

корпорація: корпорація «Приватний ка-
пітал» та ін.

Корсунь-Шевченківський (місто)

космічний вік

Країна, країна (країни): північні краї-
ни, прибалтійські країни, придунайські
країни та ін. (неофіційна географічна
назва); Балканські країни, Сканди-
навські країни та ін. (офіційна геогра-
фічна назва); *також у першому слові
назви:* країни Балтії, країни Співдруж-
ності (СНД), країни Згоди (Антанта),
країни Карибського басейну, країни
Сходу, країни Заходу тощо; *але:* Краї-
на Вранішнього (Східного) Сонця (Япо-
нія), Країна Кленового Листя (Канада),
Країна Вранішньої Свіжості (Корея),
Країна Мільйона Слонів (Лаос), Країна
Суомі (Фінляндія), Країна Тисячі Озер
(Фінляндія); *також:* Країна Басків (іс-
торична область в Іспанії)

Країня Північ

Красна гірка, Леля, Ляля (стародавнє
народне свято)

крашанка (ритуальне яйце)

Кременчуцька гідроелектростанція (Крем-
ГЕС)

Кременчуцький автомобільний завод (КрАЗ)
Кременчуцький державний політехнічний
університет

кривий танець (старовинний народний
танок)

Криворізький технічний університет

Кримінальний кодекс України (КК Ук-
раїни)

Кримінально-процесуальний кодекс Ук-
раїни (КПК України)

Кримська академія природоохоронного і
курортного будівництва

Кримська атомна електростанція (Крим-
ська АЕС)

Кримська Орда, Кримське Ханство (дер-
жава)

Кримський державний аграрний універ-
ситет

Кримський державний медичний універ-
ситет ім. С. І. Георгієвського

Кримський національний університет імені
В. І. Вернадського

Кубок Девіса (теніс)

Кубок європейських чемпіонів (футбол)

Кубок [володарів] кубків (футбол)

Кубок Стенлі (хокей)

Кубок УЕФА (футбол)

Культура Трипілья *див.* трипільська куль-
тура

Купа[й]ла, Купа[й]ло (народне свято со-
нячного циклу)

Купальська ніч

кутя: Щедра (Перша) кутя, Багата (Дру-
га) кутя, Голодна (Третя) кутя

Куяльницький лиман

Л

Лад (Ладо), Лада (язичницькі божества)

лауреат: лауреат Державної премії Ук-
раїни, лауреат Нобелівської премії, лау-
реат Шевченківської премії та ін.

Левіафан (біблійний персонаж)

левіафан (загальна назва)

Лейбористська партія (у ряді країн)

Лель (язичницьке божество)

Лиман (історична територія; річка)

лиман (загальна назва)

Лиса гора

Лівобережна Україна, Лівобережжя (гео-
графічна територія)

Ліга, ліга: Всесвітня ліга мусульман,
Міжнародна ліга жінок за мир і свобо-
ду тощо; *але у першому слові офіцій-
ної назви:* Ліга арабських держав, Ліга
американських письменників, Ліга На-
цій (міжнародна організація) та ін.

Літературно-меморіальний музей І. Фран-
ка (с. Івано-Франкове, Львівська обл.)

Літературно-меморіальний музей Т. Шев-
ченка (с. Шевченкове, Черкаська обл.)

Літній сад (Санкт-Петербург)

Львівський автомобільний завод (ЛАЗ;
у маркуванні автомобілів: ЛАЗ 362-05)

Людвіг ван Бетховен

Люципер, Люцифер (володар пекла)

люцифер (загальна назва)

М

- мавзолей (загальна назва)
Мавзолей в Галікарнасі (одне із семи чудес світу)
Магомт (мусульманський пророк)
Мадонна (Богородиця)
мадонна (загальна назва)
Міжнародний Червоний Хрест
Мінський автомобільний завод (МАЗ)
Майдан, майдан: майдан Незалежності (Київ), майдан Повстання (Харків) та ін.; *але:* станція метро «Майдан Незалежності»
майстер спорту
Маковій, Маковей, Маковія (народні назви церковно-календарного свята)
Мала Ведмедиця (сузір'я)
Мала Пречиста (народна назва церковно-календарного свята)
мале підприємство (МП)
Малий Кінь (сузір'я)
Мальвінські (Фолклендські) острови
Мальдівські острови, Мальдіви
Мальдівська Республіка
Мандатна комісія Верховної Ради України
манна небесна
Мара (язичницьке божество)
Марена (язичницьке божество)
Маріїнський палац (Київ)
Марія Магдалина (біблійний персонаж)
Марко Багатий (казковий персонаж)
Марко Проклятий (міфологічний персонаж)
Мармурове море
Марс (божество; планета)
Маршальські (Маршаллові) острови
Масниця, Масниці, Масляна, Масляниця, Колодій, Пушення (народне свято проводів зими)
Мексиканські Сполучені Штати, Мексика
Меморандум, меморандум: підписати меморандум то-що; *але у назві офіційного документа:* Меморандум про гарантії безпеки України, Меморандум про зовнішньоторговельний режим України та ін.
Метрополітен-музей (Нью-Йорк)
Медістофель (власна назва)
мефістофель (загальна назва)
Миколаївський державний університет імені В. О. Сухомлинського
Миколаївський державний аграрний університет
Микола Чудотворець (святий)
Микола Угодник (святий)
мідний вік (період у розвитку людства)
Міждержавний фонд допомоги біженцям міжміська телефонна станція (МТС)
Міжнародна автомобільна федерація (ФІА)
Міжнародна асоціація діячі в театру (МАДТ)
Міжнародна демократична федерація жінок
Міжнародна картографічна асоціація
Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол)
Міжнародна організація праці (МОП)
Міжнародна федерація журналістів (МФЖ)
Міжнародна федерація футбольних асоціацій (ФІФА)
Міжнародна шахова федерація (ФІДЕ)
Міжнародна школа україністики НАН України
Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ)
Міжнародне бюро мір і ваги
Міжнародний економічний комітет (МЕК)
Міжнародний жіночий день 8 березня, Восьме березня, 8 Березня
Міжнародний інвестиційний банк (МІБ)
Міжнародний науковий фонд
Міжнародний Соломонів університет (Київ)
Міжнародний фонд «Відродження» (МФВ)
Міжнародний християнський університет (Київ)
Міжпарламентський союз
міжпланетна станція
Міжрегіональна академія управління персоналом (МАУП)
Міжурядова океанографічна комісія (МОК)
Міністр, міністр: міністр освіти і науки України, міністр культури України та ін.; *але в офіційних документах:* Міністр юстиції України та ін.
Міністерство, міністерство: Міністерство економіки України, Міністерство фінансів України та ін.; *але:* міністерство зовнішніх відносин Франції, міністерство оборони Великої Британії та ін.
Міністерство аграрної політики України

Міністерство будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України
Міністерство внутрішніх справ України (МВС України)
Міністерство вугільної промисловості України
Міністерство економіки України
Міністерство закордонних справ України (МЗС України)
Міністерство з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи
Міністерство культури і туризму України
Міністерство оборони України
Міністерство охорони здоров'я України (МОЗ України)
Міністерство охорони навколишнього природного середовища України
Міністерство палива та енергетики України
Міністерство праці та соціальної політики України
Міністерство промислової політики України
Міністерство транспорту та зв'язку України
Міністерство у справах сім'ї, молоді та спорту
Міністерство фінансів України
Міністерство юстиції України
Місія ОБСЄ в Україні
Міська державна адміністрація
міська рада народних депутатів (міськрада)
міський виконавчий комітет ради народних депутатів (міськвиконком)
могила Невідомого солдата
Могилів-Подільський
Могильов (місто)
Мокоша (язичницька богиня)
Молох (власна назва)
молох (загальна назва)
Молочна Дорога, Молочний Шлях *див.*
Чумацький Шлях
монумент Слави
Море, море: Азовське море, Середземне море, Чорне море тощо; *також у першому слові офіційної назви:* море Амундсена, море Лаптевих та ін.; *але:* Море Дощів, Море Нектару, Море Хмар (на Місяці) та ін.
Московська Русь, Московія, Московщина

музей: Алуштинський літературно-меморіальний музей С. М. Сергєєва-Ценського, Державний музей народної архітектури і побуту України тощо; *але у першому слові назви:* Музей героїчної оборони й визволення Севастополя, Музей Марка Черемшини, Музей народної архітектури і побуту (Львів), Музей хліба (Київ), Музей історії Полтавської битви, Музей-пам'ятник архітектури «Андріївська церква», Музей художника-передвижника Г. Г. Мясоедова (Полтава), Музей Ю. І. Яновського
мученик, мучениця (загальна назва); *але у назві церковно-календарного свята:* день Мученика Феодула, день Мучениці Параскеви та ін.
М'ясиці, М'ясоїд, М'ясопуст (період між Хрещенням і Масницею)

Н

Навчально-, навчально-: навчально-виробничий корпус, навчально-методичний центр; *але у першому слові офіційної назви:* Навчально-бібліотечний корпус Національного транспортного університету, Навчально-методичний центр Київської міської ради профспілок, Навчально-технічний центр об'єднання «Київелектротранс» та ін.
Надзвичайні збройні сили Організації Об'єднаних Націй (ООН)
Нарада, нарада: виробнича нарада, педагогічна нарада та ін.; *але у першому слові офіційної назви:* Нарada з безпеки і співробітництва в Європі (1973—1975) та ін.
Народна партія (у ряді країн)
народне ополчення
народний: народний артист України, народний архітектор України, народний учитель України, народний художник України та ін.
народний депутат
Народний комісаріат внутрішніх справ (НКВС)
народний суддя
Наукове товариство імені Шевченка (НТШ)
Науковий комітет ООН з питань впливу атомної радіації
науково-виробниче об'єднання (НВО)

- Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури
- Національна академія наук України (НАН України)
- Національна акціонерна страхова компанія «Оранта»
- Національна асамблея (законодавчий орган)
- Національна гвардія України
- Національна комісія регулювання електроенергетики України
- Національна космічна програма
- Національна музична академія імені П. І. Чайковського
- Національна парламентська бібліотека України
- Національна премія України імені Тараса Шевченка
- Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення
- Національна радіомовна компанія України
- Національна філармонія України
- Національне космічне агентство України
- Національний аграрний університет (Київ)
- Національний академічний театр опери та балету України імені Т. Г. Шевченка, Національна опера України
- Національний банк України (НБУ)
- Національний виставковий центр
- Національний депозитарій України
- Національний заслужений академічний український народний хор ім. Г. Г. Верьовки
- Національний заслужений академічний ансамбль танцю України імені Павла Вірського
- Національний конгрес (законодавчий орган)
- Національний олімпійський комітет (НОК)
- Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (Київ)
- Національний спортивний комплекс (НСК) «Олімпійський» (Київ)
- Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»
- Національний університет «Кієво-Могилянська академія»
- Національний університет «Львівська політехніка»
- Національний університет харчових технологій (Київ)
- Національний фармацевтичний університет (Харків)
- Національний художній музей України
- Національний збори Франції
- начальник:** начальник відділу Секретаріату Президента України, начальник відділу кадрів, начальник управління та ін.
- Невідомий солдат (у сполученні зі словами «могила», «пам'ятник» та ін.)
- Нестор Літописець
- Нижня палата (у парламенті)
- Новий** (у географічних назвах): Новий Орлеан, Новий Роздол, Новий Південний Уельс, Новий Буг, Новий Сад, Нова Гвінея, Нова Зеландія, Нова Каховка, Нова Одеса та ін.
- Новий Заповіт (Завіт)
- Новий Світ (населений пункт)
- Новий світ (про Америку)
- Новорічна ніч
- наукова організація праці (НОП)
- науково-технічна революція (НТР)
- Нью-Йорк (місто)
- Нью-Йоркська публічна бібліотека
- Нюрнберзький процес

О

- обеліск Вічної слави
- Обертіння [Голови Іоанна Хрестителя], Обретіння (церковно-календарне свято)
- Об'єднаний інститут ядерних досліджень (ОІЯД, Росія)
- Об'єднані Арабські Емірати (ОАЕ)
- область:** Закарпатська область, Львівська область та ін.; *також* область дощів та ін.
- Облииваний (Волочильний) понеділок, Волочильне, Волочечне (понеділок після Великодня)
- оборона:** Одеська оборона, Севастопольська оборона та ін. (у період Великої Вітчизняної війни) та ін.
- Обчислювальний центр НАН України
- Одеська атомна ТЕЦ
- Одеська національна академія зв'язку імені О. С. Попова
- Одеський державний аграрний університет
- Одеський державний екологічний університет
- Одеський державний економічний університет

Одеський державний медичний університет

Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова

Озеро, озеро: Велике Гірке озеро (Єгипет), Велике Ведмеже озеро (Канада), Солоне озеро (США), Ладозьке озеро (Росія) та ін.; Велика Індра (озеро), Голодна Губа (озеро) та ін.; *також у першому слові назви:* озеро Верхне (Канада) та ін.; *але у складі назви населеного пункту:* Криве Озеро, Малинове Озеро та ін.

Океан, океан: Атлантичний океан, Індійський океан, Північний Льодовитий океан, Тихий (або Великий) океан; *але:* Океан Бур (на Місяці)

Олешківська Січ

Олімпіада: літня Олімпіада, зимова Олімпіада

олімпійська емблема

олімпійська медаль

Олімпійська хартія

Олімпійський комітет

Олімпійський конгрес

Олімпійський кубок

Олімпійський орден

олімпійський рух

Олімпійський турнір

олімпійський чемпіон

Олімпійські ігри

Організація Об'єднаних Націй (ООН)

Оперна студія Київської національної музичної академії імені П. І. Чайковського Оранта (богиня)

Організація, організація: Міжамериканська регіональна організація трудящих (ОРИТ), Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), Міжурядова морська консультативна організація (ІМКО), Продовольча і сільськогосподарська організація Об'єднаних Націй (ФАО) та ін.; *але у першому слові офіційної назви:* Організація африканської профспілкової єдності, Організація солідарності народів Азії та Африки (ОСНАА), Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ), Організація українських націоналістів (ОУН) та ін.

Орда *див.* Золота Орда

орда (загальна назва)

орден: орден Богдана Хмельницького, орден Дружби народів, орден «За заслу-

ги», орден «За мужність», орден «Матері-героїня», орден Ярослава Мудрого, орден княгині Ольги, орден Почесного легіону (Франція) та ін.; *також у назві:* орден езуїтів (організація) та ін.

орендне підприємство (ОП)

Основний закон України *див.* Конституція України

Острів, острів (острови): Великі Антилські острови, Західний Кам'яний острів (Карське море), Сейшельські острови (архіпелаг) тощо; Земля Франца-Йосифа (острови), Вогняна Земля (острів) та ін.; *також у першому слові назви:* острів Святого Лаврентія, острів Святої Єлени та ін.; *але у складі назви держави:* Багамські Острови, Сейшельські Острови, Соломонові Острови тощо; *також у першому слові назви:* Острів Різдва, Острови Зеленого Мису, Острів Свободи (Куба) та ін.

отці церкви (святителі)

Отченаш (молитва)

отченаш (загальна назва)

Ощадний банк України (Ощадбанк України)

П

Па-де-Кале (протока)

падишах

Пакт, пакт: Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права людини, Північноатлантичний пакт (1949) тощо; *але у першому слові назви офіційного документа:* Пакт трьох держав (1940), Пакт миру (1952) та ін.

Палата, палата (установа): Міжнародна торговельна палата, Торговельно-промислова палата України; *також палата депутатів, палата лордів, палата общин, палата представників (у парламенті); але у першому слові офіційної назви:* Палата мір і вимірних приладів та ін.

Палац, палац: Єлисейський палац (Париж), Зимовий палац (Санкт-Петербург), Лівадійський палац, Маріїнський палац (Київ) та ін.; *але у першому слові офіційної назви:* Палац дожив (Венеція), Палац націй (Женева), Палац водного спорту, Палац культури «Україна» (Київ), Палац молоді, Палац одружен-

- ня, Палац спорту, Палац урочистих подій та ін.
- палац-музей:** Алупкинський палац-музей та ін.
- Паликопа, Палій, Святого Палія (народні назви церковно-календарного свята)
- Пам'ятник-музей визволення міста Києва від фашистських загарбників
- пам'ятник Перемоги
- пам'ятник Слави
- Панамериканські ігри
- Панамський перешийок
- Пан'європейський союз
- Папа Римський
- Парад Перемоги (24 червня 1945 р.)
- Паризька комуна (1871, Франція)
- Парламент (у значенні «Верховна Рада України»)
- парламент (законодавчий орган)
- Партія, партія:** Австралійська демократична партія, Консервативна партія Великої Британії, Робітничка партія Туреччини, Соціал-демократична партія Швейцарії та ін.; народна партія (Швеція), націонал-демократична партія (ФРН), республіканська партія (США) та ін.; Болівійська соціалістична фаланга (партія), Демократична спілка Маврикію (партія) та ін.; *але у першому слові офіційної назви:* Партія зелених України (ПЗУ), Партія мексиканського народу, Партія незалежних (Швейцарія) та ін.; *але:* партія Хейре (Норвегія), партія Індійський національний конгрес (слово «партія» не є складовою частиною офіційної назви) та ін.
- Пасха, Паска (свято) *див. також* Великдень
- паска (ритуальний хліб)
- Патріарх Київський і всієї України пекло
- Пенсійний фонд України
- Переяславська рада
- Перун (язичницьке божество)
- Перша світова війна
- Перше пришествя (бібліїзм)
- Перший, перший:** перший віце-прем'єр-міністр, перший заступник Голови Верховної Ради України, перший заступник міністра, перший секретар посольства; *але у назві церковно-календарного свята:* Перший Спас, Перша Пречиста
- Петрів піст, Петрівка (період від свята Пасхи до Петрового дня)
- Пехлеві (династія; місто)
- пехлеві (мова)
- Південне полярне коло
- Південний, -а, -і** (у географічних назвах): Південний полюс світу, Південний тропік, Південний берег Криму (ПБК), Південний Буг (річка), Південний Урал (гори); Південна Америка (материк), Південна Атлантика, Південна Дакота (штат), Південна Європа, Південні Карпати та ін.
- Південно-Африканська Республіка (ПАР) південно-західний, пд.-зх.
- Південно-Східна Азія південно-східний, пд.-сх.
- Південноукраїнськ (місто)
- Південноукраїнська атомна електростанція, Південноукраїнська АЕС
- Південноукраїнський канал
- Південноукраїнський педагогічний університет імені К. Д. Ушинського (Одеса)
- Південь (у значенні «країни Півдня»)
- південь (загальна назва)
- Південь США (у період громадянської війни)
- Південь України (географічна територія)
- Північ (у значенні «країни Півночі»)
- північ (загальна назва)
- Північ США (у період громадянської війни)
- Північна Америка (материк)
- Північна війна (Росії зі Швецією, 1700—1721)
- Північне море
- Північне полярне коло
- Північний, -а, -е, -і** (у географічних назвах): Північний Кавказ, Північний морський шлях, Північний полюс світу; Північна Атлантика, Північна Двіна (річка), Північна Європа, Північна Земля (острови); Північне море; Північні Споради (острови) та ін.
- Північноатлантична асамблея
- Північно-Європейський басейн
- Північно-Східна Земля (острів)
- Плеяди (сузір'я)
- площа:** Контрактова площа (Київ), Красна площа (Москва) та ін.; *також у першому слові офіційної назви:* площа Згоди (Париж), площа Лесі Українки (Київ), площа Декабристів (Санкт-Петербург) та ін.
- Повість временних літ
- Полель (язичницьке божество)

Політична рада, Політрада (партійний орган)

Політичний комітет Генеральної Асамблеї ООН

Полтавський національний технічний університет ім. Юрія Кондратюка

Покров Пресвятої Богородиці, Покрова (церковно-календарне свято)

Положення (у назві офіційного документа): Положення про вибори до Верховної Ради України, Положення про порядок розгляду трудових спорів, Положення про фінансово-промислові групи в Україні; *але*: положення (загальна назва)

Полтавський університет споживчої кооперації України

Поминальний тиждень *див.* Проводи

помічник: помічник Голови Верховної Ради України, помічник Президента України та ін.

Посол, посол: посол Індії, посол Грузії та ін.; *але у першому слові офіційної назви*: Посол Ісламської Республіки Іран та ін.; *також у складі офіційної назви*: Надзвичайний і Повноважний Посол

Посольство, посольство: Українське народне посольство; *але у першому слові офіційної назви*: Посольство Франції в Україні, Посольство України в Канаді та ін.

Постанова, постанова: постанова Верховної Ради України, постанова уряду України та ін.; *але у першому слові назви офіційного документа*: Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання цільових пільгових державних кредитів на здобуття вищої освіти» та ін.

постачальник (загальна назва); *але в контракті*: «... іменованій далі Постачальник»

постійний представник України в ООН
постійний представник України при міжнародних організаціях у Відні

Похвальна грамота

Почаївська лавра

Початковий літопис

Почесна відзнака Президента України

Почесна грамота (відзнака)

Почесний знак Президента України

праведник

Правила (на початку назви офіційного документа): Правила для попереджен-

ня зіткнення суден у морі, Правила дорожнього руху та ін.

Правління, правління: Центральне правління Товариства «Знання» України та ін.; *але у першому слові офіційної назви*: Правління Національного банку України та ін.; *але*: правління Спілки письменників України, правління житлово-будівельного кооперативу (ЖБК) та ін.

Правобережна Україна, Правобережжя

Правобережне Полісся

Прапор Перемоги

Президент, президент: президент Індії, президент Мексики, президент Академії медичних наук України, президент Академії педагогічних наук України, президент Всесвітньої Ради Миру, президент Міжнародного олімпійського комітету, президент Міжнародної шахової федерації та ін.; *але в офіційних документах*: Президент Індії, Президент Мексики, Президент США, Президент Національної академії наук України та ін.

Президент України

президія: президія зборів, президія художньої ради театру та ін.; президія НАН України, президія Торговельно-промислової палати України та ін.; *але*: Президія Великого народного хуралу (Монголія), Президія уряду Польщі; Президія Верховної Ради України, Президія Всесвітньої Ради Миру, Президія Кабінету Міністрів України та ін.

Прем'єр-міністр, прем'єр-міністр: прем'єр-міністр Італії, прем'єр-міністр Фінляндії та ін.; *але в офіційних документах*: Прем'єр-міністр Італії, Прем'єр-міністр Фінляндії та ін.

Прем'єр-міністр України

Премія, премія: Гонкурівська премія, Державна премія України, Міжнародна премія Миру, Нобелівська премія та ін.; *але у першому слові офіційної назви*: Премія імені Івана Огієнка, Премія НАН України імені О. О. Потебні та ін.

преподобний (загальна назва); *але у назві свята*: день Преподобного Варлаама та ін.

прес-аташе

прес-служба (загальна назва)

Прес-служба при Президентові України

Прибайкалля
Прибалтика
Придністровська Молдавська Республіка (ПМР)
Приймальня, приймальня (установа): приймальня директора, приймальня міністерства тощо; *але у першому слові офіційної назви: Приймальня Верховної Ради України, Приймальня Міністерства оборони України та ін.*
Прикарпатський військовий округ, ПрикВО
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Прикарпаття
Прикаспійська низовина
Прикордонні війська України
Приморський край
принц (загальна назва)
Принц Уельський
Приполярний Урал (гори)
Причорномор'я
Проводи, Хомин (Поминальний) тиждень, Поминки, Батьківські дні, Гробки (перший тиждень після Великодня)
Програма, програма: Всесвітня продовольча програма ООН, Міжнародна біологічна програма та ін.; передвиборча програма, програма-максимум та ін.; *але у першому слові назви офіційного документа: Програма досліджень глобальних атмосферних процесів, Програма житлового будівництва, Програма ООН з навколишнього середовища, Програма розвитку ООН (ПРООН) та ін.*
Продовольча і сільськогосподарська організація ООН (ФАО)
проїзд (вулиця або провулок): Глибочицький проїзд (Київ) та ін.; *також у першому слові офіційної назви: проїзд Золотоворітський (Київ) та ін.*
прокуратура (загальна назва)
Прокуратура України *див.* Генеральна прокуратура України
прокурор (загальна назва)
Прокурор України *див.* Генеральний прокурор України
прометеїв вогонь (огонь)
Прометей (міфологічний персонаж)
Пророк (у значенні «Бог»)
пророк (загальна назва)
Просвіта *див.* Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка

Просвітництво, епоха Просвітництва
проспект, просп.: Невський проспект (Санкт-Петербург), Оболонський проспект (Київ) та ін.; *також у першому слові назви: проспект Перемоги (Київ) та ін.*

протока: Берингова протока, Гібралтарська протока, Перша Курильська протока та ін.; Великий Бельт (протока), Золоті Ворота (протока), Карські Ворота (протока) та ін.; *також у першому слові назви: протока Принца Уельського, протока Святого Георга та ін.*

Протокол, протокол: підписати протокол, протокол зборів та ін.; *але у першому слові назви офіційного документа: Протокол про наміри між Національною академією наук України та Міністерством освіти і науки України та ін.*

професійно-технічне училище (ПТУ)
Прошена (Прошальна) неділя, Сиропусна неділя, Прощений день, Прощення (осантний день Масниці)

Псалтир

Пулковський меридіан
Пульчинелла (літературний персонаж)
пульчинела (маска слуги)
Пурим (іудейське свято)

пустеля: Велика Піщана пустеля (Австралія), Лівійська пустеля та ін.; Великий Східний Ерг (пустеля) та ін.; *також у першому слові назви: пустеля Великого Солоного Озера (США), пустеля Сахара, пустеля Кизилкум та ін.*

пушкініана

Пуща-Водиця (район Києва)
П'ятий океан (повітряний простір)
П'ятикнижжя *див.* Тора

Р

Рабат (місто)

рабат (знижка в торгівлі)
Рада (фольклорний персонаж)

Рада, рада (XVI—XVIII ст. — загальні збори козаків): козацька рада та ін.; *але у першому слові офіційної назви: Рада генеральної старшини, Рада старійшин, Рада старшини та ін.*

Рада, рада (колегіальний орган): педагогічна рада, учена рада, технічна рада, художня рада та ін.; *але у першому слові офіційної назви: Рада підприємців*

- України, Рада соціального партнерства, Рада глав держав Співдружності (СНД) та ін.
- Рада, рада** (орган державної влади): Верховна Рада України; *також у першому слові офіційної назви*: Рада Федерації Росії, Рада кантонів (верхня палата парламенту Швейцарії), Рада штатів (Індія) та ін.; *але*: Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, районна рада народних депутатів, селищна рада, сільська рада (сільрада) та ін.
- Рада Європи *див.* Європейська Рада
- Рада Ліги Націй
- Рада Міністрів, рада міністрів**: рада міністрів Італії, рада міністрів Франції та ін.; *але*: Рада Міністрів Автономної Республіки Крим
- Рада національної безпеки та оборони України (РНБО)
- Рай, Царство Небесне, Вічне Царство рай (загальна назва)
- район**: Дарницький район (Київ); Євпаторійський район (Республіка Крим), Новгород-Сіверський район (Чернігівська обл.) та ін.
- ранне Відродження (історична епоха)
- Рамазан, Рамадан (мусульманське свято)
- Рахункова палата України
- Регламент Верховної Ради України
- редакція**: Головна редакція художньої літератури Державного комітету телебачення і радіомовлення України та ін.; *також у першому слові неофіційної назви*: редакція газети «Урядовий кур'єр», редакція журналу «Слово і час» та ін.
- Ренесанс** (історичний період): епоха (доба) Ренесансу, український Ренесанс та ін.
- ренесанс (стиль)
- Республіка, республіка**: Індійська республіка, Кубинська республіка та ін. (скорочена неофіційна назва); *але*: Китайська Народна Республіка, Республіка Молдова, Республіка Палау, Республіка Сінгапур та ін. (повна офіційна назва); [Республіка] Берег Слонової Кістки, [Республіка] Вануату, [Республіка] Гвінея-Бісау, [Республіка] Кабо-Верде, [Республіка] Коста-Ріка, [Республіка] Кот-д'Івуар, [Республіка] Маршальські (Маршаллові) Острови, [Республіка] Сьєрра-Леоне та ін.
- республіканська партія (у ряді країн)
- Республіканський планетарій
- Республіканський стадіон (станція метро, Київ)
- Реставація, період Реставації (період в історії Франції)
- Реформація, епоха Реформації
- ригсдаг (парламент Данії)
- ригсдалер (монета)
- риксдаг (парламент Швеції)
- риксдалер (монета)
- Рим (місто, держава)
- Римська імперія
- римо-католицька церква
- Рівненська атомна електростанція, Рівненська АЕС
- Рівненський державний гуманітарний університет
- Рівненський інститут слов'янознавства Київського славистичного університету
- рівноапостольний, -а** (загальна назва); *але в назві церковно-календарного свята*: день Рівноапостольної Ольги, день Рівноапостольного Великого князя Володимира та ін.
- Різдво Пресвятої Богородиці (церковно-календарне свято)
- Різдво [Христове]
- Різдвяні свята
- Річард Левове Серце
- річка, -ріка**: річка Ворскла, річка Сула та ін.; Дніпро (річка), Західна Двіна (річка) та ін.; Дунай-ріка, Москва-ріка та ін.
- Рішення** (у першому слові офіційної назви документа): Рішення Кабінету Міністрів України та ін.
- Робінзон Крузо (літературний персонаж)
- Робінзон-Крузо (острів)
- Род (язичницьке божество)
- рое (реакція осідання еритроцитів)
- романтизм, епоха Романтизму
- Ромоданівський шлях
- Російська академія наук (РАН)
- Російська імперія
- Російська Федерація (РФ), Росія
- Російський університет дружби народів (РУДН)
- Рубікон (річка; *також у вислові*: перейти Рубікон)
- Русь, Руська Земля

С

Савур-могила (історична пам'ятка)
Салют націй
Сан-Бернардино (перевал)
Сан-Вісенті (мис; острів; протока)
Сан-Дієго (мис; місто)
санітарно-епідеміологічна станція (СЕС)
Санта-Клаус (казковий персонаж)
Сварог (язичницьке божество)
Світовид (язичницький бог)
Світовий банк
Світовий конгрес українців (СКУ)
Світовий океан (усі моря та океани)
Свята Заповідь *див.* Біблія
Свята Софія (собор)
Святвечір, Свят-вечір, Святий вечір, Багатвечір, Багата (Щедра) кутя (вечір перед Різдвом Христовим)
Святий, святий: християнський святий, святий Пантелеймон та ін.; *але у назвах церковного свята:* Свята неділя (Пасха), Святий понеділок (перший понеділок після Водохрещів), день Святого Даниїла, день Святих Петра й Павла та ін.
святитель
(Святійший) Патріарх Київський і всієї України
святі отці (святителі)
Свято, свято: календарне свято, Дмитрове свято, церковно-календарне свято та ін.; *але:* Свято свічки, Свято закоханих, Свято Перемоги та ін.
Свято-Дмитрівський монастир
Свято-Михайлівський монастир
Свято-Пантелеймонівський собор
Свято Перемоги *див.* День Перемоги
Святці, Місяцеслов (церковна книга)
Священна Римська імперія (962—1806)
Священний союз (Австрії, Пруссії та Росії, 1816—1833)
священномученик (загальна назва); *але в назві церковно-календарного свята:* день Священномученика Власія та ін.
Сейм (парламент у Литві, Польщі)
Сейшельські Острови (державна)
Сейшельські острови (архіпелаг)
Секретаріат, секретаріат: Європейський профспілковий секретаріат Міжнародної конфедерації вільних профспілок, Постійний секретаріат Загальноарабського національного конгресу та ін.; *але у першому слові офіційної наз-*

ви: Секретаріат Президента України, Секретаріат Верховної Ради України, Секретаріат ООН, Секретаріат Кабінету Міністрів; *але:* секретаріат правління Спілки журналістів України, секретаріат правління Спілки письменників України та ін.

сенат
Серафим (ім'я)
серафим (ангел)
Середземноморський басейн
середземноморські держави
Середземномор'я
середня школа (СШ)
середньовічна Русь
середньовіччя
серенада: «Вечірня серенада» Шуберта, «Струнна серенада» Чайковського та ін.; також у першому слові назви: серенада Дон-Жуана (з однойменної опери Моцарта) та ін.
сесія: сесія Верховної Ради України та ін.; друга спеціальна сесія Генеральної Асамблеї ООН із роззброєння та ін.
сизифова праця (робота)
Сикстинська капела (музей у Римі)
Сикстинська Мадонна
сили небесні
Симаргл, Вогнебог (язичницьке божество)
Сименс (особове найменування)
сименс (вимірна номінація)
Смиренка ранет (сорт яблук)
симпозіум: II Оломоуцький симпозіум українців; I Міжнародний симпозіум «Людина: мова, культура, пізнання» та ін.
симфонія: Друга («Богатирська») симфонія Бородіна, Дев'ята симфонія Бетховена та ін.
синдром набутого імунodefіциту (СНІД)
система: Єдина автоматизована система зв'язку, Єдина державна система справочинства, Міжнародна система одиниць та ін.; *також* Дунай-Дністровська зрошувальна система, Каховська зрошувальна система; також у першому слові офіційної назви: система комерційного (колективного) самоврегулювання виробництва (СКСВ) та ін.
Сімферопольський економіко-гуманітарний інститут
січ (битва); *але* Запорозька Січ
Січковий Кіш
Січкові стрільці *див.* Українські січові стрільці

Скандинавський півострів
Скотленд-Ярд (поліційне відомство Великої Британії)
Слава (язичницька богиня)
слава (загальна назва)
Служба, служба: Всесвітня служба погоди, Державна служба експортного контролю України, диспетчерська служба, Міжнародна служба руху полюсів Землі та ін.; *але у першому слові офіційної назви:* Служба автоматики і зв'язку, Служба здоров'я, Служба погоди, Служба телевізійних новин (СТН) та ін.
Служба безпеки України (СБУ)
Собор, собор: Володимирський собор (Київ), Ісакіївський собор (Санкт-Петербург), Софійський собор (Київ) та ін.; *також у першому слові назви:* собор святого Петра (Рим), собор Паризької Богоматері (Нотр-Дам), собор Святого Юра (Львів) тощо; *але у назві церковно-календарного свята:* Собор Предтечі і Хрестителя Господнього Іоанна та ін.
соломонове рішення
Соломонові Острови (держава)
Соломонові острови (архіпелаг)
Сомалійська Демократична Республіка (СДР), Сомалі
Сонце (центральне тіло Сонячної системи)
сонце (загальна назва)
Сонячна система
Сорбонна (університет у Парижі)
Сорок святих (мучеників), Сороки, Кулики (народні назви церковно-календарного свята)
сотня (козацький військовий підрозділ): Оржицька сотня, Сосницька сотня та ін.
соціал-демократична партія (в ряді країн)
соціалістична партія (в ряді країн)
Союз Радянських Соціалістичних Республік (СРСР)
Спас (народна назва церковно-календарних свят): Яблучний Спас, Спас на Воді, Спас на Полотні, Медовий Спас, Перший Спас, Другий Спас та ін.
спеціалізована вчена рада (із захисту дисертацій)
спеціалізоване будівельно-монтажне управління (СБМУ)
спеціалізоване монтажне управління (СМУ)

Спеціальна контрольна комісія Верховної Ради України з питань приватизації
Спеціальний комітет ООН з міжнародного тероризму
Спеціальний фонд ООН
Співдружність Незалежних Держав (СНД), Співдружність, країни Співдружності
Співтовариство, співтовариство: Африканське фінансове співтовариство, Демократичне молодіжне співтовариство Європи та ін.; *але у першому слові офіційної назви:* Співтовариство з питань європейської оборони; *також у складі офіційної назви:* Європейське Економічне Співтовариство та ін.
спікер парламенту
Спілка, спілка: Науково-технічна спілка аграрників України, професійна спілка, Студентська спілка України (ССУ) та ін.; *але у першому слові офіційної назви:* Спілка архітекторів України, Спілка жінок України, Спілка журналістів України, Спілка кінематографістів України, Спілка композиторів України, Спілка малих та середніх підприємств України, Спілка офіцерів України (СОУ), Спілка письменників України, Спілка театральних діячів України, Спілка художників України та ін.
спільне підприємство (СП)
Спільний ринок *див.* Європейське [Економічне] Співтовариство
сповідник
Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії
Сполучені Штати Америки (США)
Ставка Верховного Головнокомандування (СВГК)
станція: станція Київ-Пасажирський, станція Москва-Товарна та ін. (залізничні станції); станція «Нивки», станція Тараса Шевченка та ін. (станції метро); станція «Мирний», станція «Полюс недоступності» та ін. (полярні станції); автоматична телефонна станція (АТС), водна станція «Динамо», станція юних техніків, станція технічного обслуговування (СТО) та ін.
Стара-Планіна (гора)
Стара Русса (місто)
Старий, -а, -і (у географічних назвах): Старий Самбір (місто), Старий Крим (місто), Старий Терек (річка); Стара

Ушиця (населений пункт); Старі Дороги (місто) та ін.

Старий (Ветхий) Заповіт (Завіт)

Старий світ (про Європу)

Стародавнє царство (в історії Єгипту)

Стародавній Єгипет

Стародавній Київ

Стародавній Рим

Стародавня Греція

Стародавня Русь

Старокиївська гора

Староримська імперія

Статут, статут: Дисциплінарний статут Збройних сил України, Консульський статут, Корабельний статут та ін.; *але у першому слові офіційного документа:* Статут ООН, Статут професійних спілок, Статут Торговельного представництва та ін.

Степ, степ (у складі географічної назви) Південний Степ та ін.; *але:* Кулундинський степ, Кушумський степ, Сальський степ, український степ та ін.

Столітня війна (1337—1453)

Сторона (Сторони) (в офіційних міжнародних документах): Українська Сторона, Французька Сторона, Високі Договірні Сторони та ін.

сторона (загальна назва)

Страсті Господні (молитва)

страстотерпець

стратегічний нафтовий резерв (СНР)

Страшний суд

Стрибог (язичницьке божество)

Стрітєння [Господнє], Стрічення (церковно-календарне свято)

Суверенна Демократична Республіка Фіджі, Фіджі

Судний день, Армагеддон

Суперкубок УЕФА

Східний, -а, -е (у географічних назвах): Східний Саян (хребет), Східний Сибір (територія), Східний Фолкленд (озеро); Східна Європа, Східна півкуля, Східна Україна; Східне Самоа (держава); Східні Карпати та ін.

Східна Сьєрра-Мадре (гірська система)

Східноукраїнський національний університет імені В. І. Даля

Схід України (географічна територія)

Сцілла і Харібда (міфологічні персонажі); *також у вислові:* між Сциллою і Харібдою)

Т

Таємна вечєра (бібліїзм)

Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського (Сімферополь)

Таллінн (місто)

Творча спілка вчителів України

Театр, театр: Національний академічний театр імені І. Франка, Одеський державний академічний театр опери та балету імені А. В. Нежданової, Чернігівський обласний український музично-драматичний театр імені Т. Г. Шевченка та ін.; *але у першому слові офіційної назви:* Театр музичної комедії Мордовії, Театр на Подолі (Київ), Театр «Сузір'я» (Київ), Театр на Таганці (Москва), Театр націй (Париж) та ін.

Тегеранська конференція (1943)

телебачення: Російське телебачення (РТ), Українське телебачення (УТ) та ін.

телефонна мережа: Київська державна телефонна мережа (КДТМ) та ін.

Тель-Авів (місто)

Теплого Олексі (народна назва церковно-календарного свята)

теплоелектростанція, ТЕС

теплоелектроцентрально, теплоцентрально, ТЕЦ

Тернопільська академія народного господарства

Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка

Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя

Тетянин день (народна назва церковно-календарного свята)

Тимчасовий повірений у справах

Товариство, товариство: товариство з обмеженою відповідальністю (ТЗОВ, ТОВ), Товариство з повною відповідальністю (ТПВ), Товариство з додатковою відповідальністю (ТДВ); *також* Королівське географічне товариство Великої Британії, Міжнародне товариство ґрунтознавців, Наукове товариство імені Шевченка (НТШ) та ін.; *але у першому слові офіційної назви:* Товариство Червоного Хреста і Червоного Півмісяця України, Товариство «Знання» України, Товариство етнології та фольклору Європи та ін.

Товста Могила (курган)
Токай (вулканічний масив)
токай (сорт вина)
Тонга (острови)
тонга (народ)
Тора (давньоєврейська назва П'ятикниж-
жя)
трастова компанія
трест: ремонтно-будівельний трест та ін.
Триглав (язичницьке божество)
трипільська культура, культура Трипілля
Триюда (демонологічний персонаж)
Трійця, Тройця, Пресвята (свята) Трійця
(Бог-Отець, Бог-Син, Бог-Дух Святий;
також церковне свято)
Тріумфальна арка (Париж)
Троїста угода *див.* Антанта
Троїстий союз (воєнно-політичний блок
Німеччини, Австро-Угорщини та Італії)
туманність Андромеди
Тунгуський метеорит
Турсун-заде (особове найменування)
Турсунзаде (місто)
Тюрингеньський Ліс (хребет)
Тянь-Шань (гори)

У

Угода, угода: українсько-польська угода,
Женевські угоди (1954, 1962) та ін.; *але*
у першому слові офіційної назви до-
кумента: Угода про міжнародне паса-
жирське залізничне сполучення, Угода
про дружбу і співробітництво між Ук-
раїною та Канадою та ін.; *також:* па-
ризька Угода про відновлення миру у
В'єтнамі (слово «паризька» не входить
до складу офіційної назви) та ін.
Указ, указ: указ Президента України та
ін.; *але у першому слові назви офіцій-*
ного документа: Указ Президента Ук-
раїни «Про нагородження Почесною
відзнакою Президента України» та ін.
Україна, Українська держава
Українська автокефальна православна
церква (УАПЦ)
Українська академія друкарства (Львів)
Українська академія зовнішньої торгівлі
(Київ)
Українська академія інформатики
Українська біржа нерухомості
Українська всесвітня координаційна рада
Українська галицька армія (УГА)
Українська глива (сорт груш)

Українська греко-католицька церква
(УГКЦ)
Українська держава Гетьмана Скоропадсь-
кого
Українська екологічна асоціація «Зелений
світ»
Українська залізниця (Укрзалізниця)
Українська міжбанківська валютна біржа
(УМВБ)
Українська Народна Республіка (УНР)
Українська повстанська армія (УПА)
Українська правнична фундація
Українська православна церква (УПЦ)
Українська Рада Миру
Українська спілка підприємців і промис-
ловців
українське Відродження
Українське національне інформаційне агент-
ство (Укрінформ)
Українське незалежне інформаційне агент-
ство «Новини» (УНІАН)
Українське радіо (УР)
Українське телебачення (УТ)
Українське товариство глухих і глухоні-
мих (УТОГ)
Українське товариство сліпих (УТОС)
Український вільний університет (Німеч-
чина)
Український гідрометеорологічний центр
(Гідрометцентр України)
Український державний музей історії Ве-
ликої Вітчизняної війни 1941—1945 рр.
Український дім (Київ)
Український консультативно-діагностич-
ний центр матері і дитини
Український православний собор
український Ренесанс
Українські Карпати
Українські телевізійні новини (УТН)
Українські січові стрільці (УСС), Січові
стрільці
ультрависока частота (УВЧ)
ультразвукове обстеження (УЗО)
Уманська державна аграрна академія
Уманський державний педагогічний уні-
верситет ім. Павла Тичини
універмаг, універсальний магазин:
Дарницький універмаг (Київ), Централь-
ний універмаг (Центральний універсаль-
ний магазин, ЦУМ) та ін.; *також у*
першому слові назви: універмаг «Ук-
раїна» (Київ)
Університет, університет: Карлів уні-
верситет (Чехія), Кембриджський уні-

верситет (Велика Британія), Національний університет «Львівська політехніка» та ін.; *але у першому слові офіційної назви*: Університет Шиллера (Лондон), Університет Конкордія (Канада) та ін.

Універсиада

Управління, управління (організація): Головне управління освіти і науки м. Києва, Каспійське управління морських шляхів та ін.; *але у першому слові офіційної назви*: Управління з питань економіки Секретаріату Президента України та ін.; *але*: управління шкіл Міністерства освіти і науки України та ін.

Уральські гори, Урал

Уряд, уряд: іспанський уряд, норвезький уряд та ін.; *також у першому слові назви*: уряд Чехії, уряд України та ін.; *але в офіційних документах*: Уряд України (за протоколом і в значенні Кабінет Міністрів України), Уряд Словаччини та ін.

Успіння [Пресвятої Богородиці, Божої Матері] (церковно-календарне свято)

Установчі збори (представницький орган для вироблення конституції)

учена (вчена) рада

учений (вчений) секретар

Училище, училище: Бродівське педагогічне училище (Львівська обл.), Запорізьке державне музичне училище, Київське державне училище естрадно-циркового мистецтва, професійно-технічне училище № 24 (Київ), Театральне училище імені Б. В. Шукіна (Москва); *але у першому слові офіційної назви*: Училище професійної підготовки працівників міліції МВС України та ін.

Учитель (Бог)

учитель (загальна назва)

Ф

Федеральне бюро розслідувань (ФБР, США)

федеральний канцлер (Австрія, ФРН)

Федеральні збори (найвищий орган державної влади у ряді країн)

Федеративна Республіка Бразилія, Бразилія

Федеративна Республіка Німеччина (ФРН), Німеччина

Федерація: Всесвітня федерація асоціацій сприяння ООН, Міжнародна астронавтична федерація тощо; *але*: Російська Федерація та ін.; *також у першому слові офіційної назви*: Федерація космонавтики Росії, Федерація університетських студентів Аргентини, Федерація арабських журналістів, Федерація журналістів Латинської Америки, Федерація ліберальних і демократичних партій Європейського співтовариства, Федерація незалежних профспілок України, Федерація футболу України та ін.

Феміда (міфологічний персонаж; у переносному вживанні)

Феодосієві печери

фестиваль: Всесвітній фестиваль молоді і студентів, Всесвітній фестиваль циркового мистецтва, Міжнародний дитячий фестиваль та ін.

філармонія: Національна філармонія України, Тернопільська обласна філармонія та ін.

Фінансово-промислова група

Фінляндська Республіка, Фінляндія

Фінська затока

фірма: фірма «Роксолана» (Київ), фірма «Сопу» (Японія) та ін.; *також*: Львівська кондитерська фірма «Світоч» та ін.

Фонд, фонд: Дитячий фонд ООН, Міжнародний фонд «Відродження», Європейський соціальний фонд та ін.; *також*: фонд заробітної плати, фонд підприємства та ін.; *але у першому слові офіційної назви*: Фонд державного майна України, Фонд підтримки ринкових реформ, Фонд сприяння розвитку мистецтв України, Фонд соціального захисту інвалідів, Фонд «Ділова діаспора України», Фонд імені А. Гумбольдта (Німеччина), Фонд Сороса (США) та ін.

Франкфурт-на-Майні (місто)

футбольний клуб (ФК)

Х

Харківська юридична академія імені Ярослава Мудрого

Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Харківський педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Харківський тракторний завод (ХТЗ)

Хартія, хартія: Велика хартія вільностей (Англія), Олімпійська хартія тощо; *але у першому слові назви офіційного документа:* Хартія економічних прав та обов'язків держав та ін.

Хеопсова піраміда, піраміда Хеопса
Химера (міфологічний персонаж)
химера (загальна назва)
Холера (фольклорний персонаж)
холера (хвороба; у переносному вживанні)
Холодний Яр (заповідник)
Хома Невірний (Невіруючий) (апостол)
храм (загальна назва)
Храмове свято, Храм (церковно-календарне свято)

хребет: Береговий хребет, Головний Кавказький хребет та ін.; Великий Кавказ (хребет), Високий Атлас (хребет) та ін.; *також у першому слові назви:* хребет Академії наук та ін.

хресний хід
Хресні муки
хрестовий похід (загальна назва)
Хрестові походи
хрещення (у значенні «хрестини»)

Ц

Царство Небесне *див.* Рай

Центр, центр: Європейський центр ядерних досліджень, Латиноамериканський центр трудящих, Міжнародний центр наукової і технічної інформації та ін.; педагогічний центр «Академія» та ін.; *але у першому слові офіційної назви:* Центр комп'ютерних інформаційних систем, Центр громадських зв'язків Міністерства закордонних справ України, Центр досліджень проблем державності, Центр здоров'я, Центр підготовки космонавтів імені Ю. О. Гагаріна (Росія), Центр правової реформи і законопроектних робіт при Міністерстві юстиції України, Центр управління польотами (ЦУП) та ін.

Центральна Америка (територія)
Центральна Африка *див.* Екваторіальна Африка

Центральна виборча комісія України (ЦВК)

Центральна наукова бібліотека імені В. І. Вернадського (ЦНБ)

Центральна Рада (ЦР)

Центральний, -а, -і (у географічних назвах): Центральний Казахстан, Центральний масив (гори); Центральна Африка, Центральна Європа; Центральні Каракуми (піски), Центральні Полінезійські Споради (острови) та ін.

Центральний ботанічний сад НАН України

Центральний будинок офіцерів Збройних сил України

Центральний будинок Спілки художників України

церква: англіканська церква, католицька церква, лютеранська церква, православна церква та ін.; *також:* Андріївська церква, Кирилівська церква, церква Святого Йоргена та ін.

Ч

чемпіон України (Європи, світу)

чемпіонат

Червона книга

Червона Русь

Червоне море

Червоний Хрест *див. також* Товариство

Черкаський державний технологічний університет

Черкаський державний університет імені Богдана Хмельницького

Чернівцький національний університет імені Юрія Федьковича

Чеська Республіка, Чехія

Чесько-Моравська височина

Четві мінеї (збірки життєписів, канонів, молитов)

читання: Всеукраїнські читання з прав людини, Потебнянські читання, Грінченківські читання та ін.

член-кореспондент НАН України

Чорний континент (неофіційна назва Африки)

Чорна рада (історична подія)

Чорне море

Чорнобильська атомна електростанція, Чорнобильська АЕС, ЧАЕС

Чорнобог (язичницьке божество)

Чорноморське пароплавство

Чорноморський флот (ЧФ)

чорт (демонологічний персонаж)

Чортова гора (в Карпатах)

Чортотлик (курган)

Чортотлицька Січ

чудотворець

Чудо-Юдо (казковий персонаж)
чудо-юдо (загальна назва)
Чумацький (Молочний) Шлях, Божа (Жу-
равлина, Молочна, Небесна) Дорога

Ш

Шар-Планіна (гора)
Швейцарська Конфедерація, Швейцарія
шевченкіана
Шевченків край

Школа, школа: середня загальноосвіт-
ня школа № 90 (Київ), школа № 201
Дніпровського району м. Києва та ін.;
також: Оржицька середня школа Пол-
тавської обл., Міжнародна школа ук-
раїністики НАН України, Національна
школа цивільної авіації (Франція) та ін.;
але у першому слові офіційної назви:
Школа красних мистецтв (Париж),
Школа ринкової економіки та ін.

Шпіцберген (архіпелаг)
штучний супутник Землі
Шауляй (місто)

Щ

Щедрий (Новорічний) вечір, Меланки, Ме-
ланка (вечір напередодні Нового року)
щедрівка (різдвяна пісня)

щорічник: Авіаційний щорічник, Астроно-
мічний щорічник та ін.

Ю

юліанський календар (система літочи-
слення)
Юлій Цезар
Юріїв день, Юрія, Юр'я (народні назви
церковно-календарного свята)
Юрій Зміборець, Георгій Побідоносець
(святий)
юрський період (у геології)
Ютландія (півострів)

Я

Яблоновий хребет
Явдоха-Плющиха, Явдохи (народна назва
церковно-календарного свята)
Ягеллонський університет (Краків)
Ялтинський інститут менеджменту
Яр[ило], Яр-Тур (язичницьке божество)
Ярослав Вал (вулиця в Києві)
Ярослав Мудрий (князь)
Ясна Поляна (музей-садиба Л. М. Тол-
стого, Росія)
Ясси (місто)
Яя (річка, населений пункт)

СКЛАДНІ СЛОВА (словник)

У словнику вміщено найуживаніші складні слова української мови, які пишемо разом, через дефіс або окремо, а також найтипівіші лексикалізовані сполучення. Якщо ряд складних слів має однакову першу частину, її виділяємо жирним шрифтом без подальшого повторення. У разі написання складного слова разом перед кожною другою його частиною ставимо знак - (тильда). Якщо складне слово пишеться через дефіс, перед кожною другою його частиною ставимо знак - (дефіс), якщо ж окремо, варіантний ряд другої частини беремо в дужки.

А

або ж

абсолютно прозорий (чистий)

Абу-Дабі, *невідм.*, ч. і с.

абхазько-адигейський

аванзал, -камера, -ложа, -порт

авансодавець, -тримач

аварійно-диспетчерський, -ремонтний

аварійно небезпечний

авжеж, *част.*

а вже ж

авіабаза, -бензин, -бомба, -будівний,

-двигун, -десантний

авіадорожній

авіаційно-ракетний, -спортивний, -технічний

а все ж таки

а все-таки

австро-італо-французький, -німецький, -угорський

Австро-Угорщина

автоаматор, -база, -бензоцистерна, -бронетанковий, -броньовик, -будівник, -будування, -дорожній

автобіограф, -гравюра, -портрет, -репродукція, -реферат

автобіографічно-мемуарний

автоблокування, -гальмовий, -гідропідмач, -доїння

автокефальний, -коливальний

автоматно-кулеметний

автомат-пакувальник

автомобілебудівний, -будівник, -будування,

-воз, -розвантажування, -розвантажувач

автомобільно-дорожній, -залізничний,

-тракторний, -шляховий

автомобіль-цистерна

автомотоаматор, -транспорт

авторитарно-бюрократичний

авторсько-правовий

агар-агар

агато-чорний

агіографічний, -графія

агітаційно-пропагандистський

агітбригада, -вагон, -кампанія, -колектив,

-масовий, -плакат, -поїзд, -пункт

аграрно-індустріальний, -промисловий, -сировинний

агрегатно-складальний

агресивно-стійкий

агробіолог, -біологія, -ботаніка, -ділянка, -екологія, -культура

адже ж

адміністративно-господарський, -дисциплінарний, -процесуальний, -територіальний, -управлінський

адресно-довідковий
аерогамаспектроскопічний, -спектроскопічний
аерогеофізичний, -гідродинамічний, -динаміка, -знімання
аеродромно-будівельний, -експлуатаційний
аж ніяк
азбестобетон, -бетонний, -бітум, -бітумний
азбестово-паперовий
азимутально-широтний
азійсько-тихоокеанський
азово-чорноморський
азотисто-водневий
азотистокислий
азотно-водневий, -калійний, -калійно-фосфорний, -фосфорний
азотнокислий
азотобактер, -бактерин, -бактерія
Ай-Петрі, *невідм., ж.*
академзаборгованість, -містечко
айс-реву, *невідм. с.*
а капела, *невідм. с.*
а-конто, *невідм., с.*
акордно-преміальний
аксіально-поршневий
аксонометричний, -метрія
аксон-рефлекс
активнодіючий
акумуляторно-зарядний
акустико-артикуляційний
акустоелектротехніка
акушерсько-гінекологічний
албано-італійський, -український
але ж
аліментарно-токсичний
алмазно-твердий
алмазодобувний, -замінник
алоєподібний
алфавітно-цифровий
альбом-буклет
альвеолярно-капілярний
альма-матер, *невідм., ж.*
альпійсько-гімалайський
альфа-, бета- і гамма-випромінювання
альфа-залізо, -промені, -проміння, -розпад, -спектр, -терапія
альфаметр
алювіально-морський
алюмінієво-калійний, -магнієвий
алюмінієвокислий, -органічний
алюмоамонійний, -гель, -калійний
а-ля фуршет, *невідм. і незм.*

амбулаторно-поліклінічний
амінобензол, -група, -капроновий
амонієво-магнієвий
амонійно-селітровий
амонійфосфат
ампер-виток, -година, -секунда
ампервольтметр, -вольтомметр, -метр
амплітудноімпульсний
амплітудно-частотний
амудар'їнський
Амудар'я
аналітико-синтетичний
аналоґо-цифровий
анархо-синдикалізм, -синдикаліст
анатомо-клінічний, -фізіологічний
англо-американський, -бурський, -єгипетський, -іранський, -французький
англоканадець, -сакс, -саксонський
ані, *спол., част.*
а ні, *спол. і част.*
анізащо, *присл.*
аніколи, *присл.*
анілінобарвник, -фарбовий
ані мур-мур
ані-ні, *част.*
аніоноактивний, -обмінний
аніскілька, -трохи, -хто, -що, -як
анодно-імпульсний, -механічний, -хімічний
аномально високий
антиалкогольний, -аргумент, -біотик, -глобалізм, -демократичний
анти-соціал-демократ
арматурно-зварювальний
арт-бізнес, -директор
артеріально-судинний
артикуляційно-акустичний
артилерист-інженер
артилерійсько-стрілецький
артобстріл, -підготовка, -полк, -снаряд
археолого-нумізматичний
архівознавство, -знавчий, -сховище
архітектурно-будівельний, -планувальний
асенізаційно-санітарний
асиметрично розташований
асинхронно-іонний
Асканія-Нова
аспіраційно-фільтраційний
ассиро-вавилонський
астробіологія, -ботаніка, -фізичний
астрономо-геодезичний
асфальтобетон, -бетонний, -бітумний
атмосферостійкий, -тривкий

атож, *част.*

а то ж

атомноводневий

атомно-молекулярний

атомохід

аудіовізуальний, -касета

афгано-пакистанський

афро-азіатський, -американський

афроамериканець

ацетиленокисневий

ацетилсаліциловий, -хлорид

ацетоощтовий

аякже, *част.*

а як же

Б

бавовнозаготівля, -збиральний, -збирання, -очисний, -очищувальний, -прядильний, -прядильня, -прядіння, -роб, -сійний, -сушарка, -сушарня, -ткацький

багатоактний, -антенний, -атомний, -бальний, -барвний, -барвність, -бічний, -бічність, -божжя, -валентний, -валентність, -варіантний, -верстатний, -верстатник, -верстатниця, -весловий, -видовий

багато-багато, *присл.*

багерно-елеваторний

багряно-синий, -червоний

бадьоро-веселий

байт-мультиплексний

бак-балон

бакборт

бактеріовловлювач, -скопія, -статичний

балада-репортаж

балон-поплавок

бальнеогрязелікарня, -грязелікувальний, -грязелікування, -грязьовий, -процедура, -терапія, -фізіотерапія

барабан-дозатор

бард-гурт

баржебудування

барисфера, -центр, -центричний

баритокальцит

бароапарат, -грама, -камера, -терапія, -термометр, -травма

бароково-готичний

барометр-анероїд, -висотомір

бас-гітара, -кларнет

батально-історичний

батьковбивство, -вбивця, -вбійниця

батько-мати

бджолозапилення, -запилювання, -запліднювання, -знавець, -знавство, -ідка, -сім'я

без відома (жалою, кінця, кінця-краю, краю, ладу, ліку, мети, наміру, потреби, промаху, просипу, пуття, розбору, сліду, смаку, сумніву, толку, тями, тямку, угаву, упину, черги)

безвідсотково-виграшний
безвісти

безмежно відданий

безпалубно-плоскодонний

безперестан[к]у

безприв'язно-боксовий

безтерміново-відпускний

безцентрово-шліфувальний

бельетаж

бельетажний

бензиноловлювач (бензиноуловлювач)

бензобак, -воз, -електричний, -заправник, -колонка, -провід, -сховище, -фільтр, -цистерна

берегозахисний, -укріплення, -укріплювальний

берилієво-алюмінієвий

бері-бері, *невідм., ж.*

бета-залізо, -промені, -проміння, -розпад, -терапія, -частинки

бетонно-розчиновий

бетоновоз, -змішувальний, -змішувач, -мішалка, -підіймач, -укладальний, -укладання, -укладач

бистровод[н]ий, -крилий, -ногий, -окий, -плинний, -плинність

битком набитий

бібліотека-музей

бібліотекознавець, -знавство, -знавчий

бібліотечно-видавничий, -інформативний

Білгород-Дністровський

білгород-дністровський, *прикм.*

білковмісний

білково-вітамінний

білковомолочний

білобородий, -бровий, -видий, -волосий,

-вусий, -головий, -гривий, -грудий,

-зерний, -зорий, -зубий, -сніжний

біло-блакитний, -голубий, -рожевий, -синьо-червоний, -червоний

білувато-блакитний, -голубий, -рожевий
більш-менш, *присл.*

біогенез, -динаміка, -інженерія, -маса, -механіка, -паливо, -поле, -струм, -сфера, -туалет

біолого-грунтовий

біт-група, -музика

бітломан, -манія, -манка

блакитноокий

блек-рот
близькозначний, -споріднений, -східний
блискавковідвід
блідо-блакитний, -голубий, -жовтий, -зелений
блідолиций
бліцвізит, -криг, -опитування, -турнір
блок-апарат, -дільниця, -генератор, -механізм, -мультиплексний, -сигнал, -система
блокнот, -пост, -шив
блокінг-генератор
блокообробний
блочно-секційний
блюмінг-слябінг
блякло-блакитний, -голубий, -зелений, -синій
богоборець, -борство, -боязливий, -відступник, -відступництво
боді-арт
бодо-апарат
боєзапас, -здатний, -здатність, -комплект, -постачання, -припаси
бо ж, *стол. і част.*
бозе-газ, -рідина, частинка
бозна-де, -звідки, -коли, -колишній, -котрий, -куди, -скільки, -хто, -чий, -що, -як, -який
болезаспокійливий
болиголов
болотяно-лісовий
болторіз, -різний
бомбомет, -метальник, -метальний, -метання, -скидач, -сховище, -тримач
борвмісний
бор-ментол і бороментол
борошномельний
борошномельно-круп'яний
бортжурнал, -провідник, -провідниця, -радист
ботаніко-географічний
ботвинозбиральний
бочконавантажувач, -подібний
брам-стеняга
брандвахта, -майор, -мауер, -мейстер, -спойт
брат-і-сестра
братовбивець, -вбивство, -губець, -губство, -любний
брейд-вимпел
брейн-дрейн, -ринг, -шторм
бромашетон
бромисто-водневий
бронеавтомобіль, -башта, -бійка, -катер, -машина, -поїзд, -сили, -частина

брудно-білий, -зелений, -сірий
брутто-вага, -відсотки, дохід, -ефект, -маса, -оренда, -премія, -прибуток, -продаж, -проценти, -реєстр, -реєстровий, -ставка, -сума, -тонна
бруцькоід, -подібний
брутто-маса, -сума, -тонна
будівельно-монтажний, -проектний
будь-де, -коли, -котрий, -куди, -хто, -чий, -що, -як, -який
будь-що, *присл.*
будь-що-будь, *присл.*
бузково-блакитний
буй-тур
букводрукувальний
бульбоплід, -утворення, -цибулина
буржуазно-демократичний, -реформістський
буркун-зілля
буро-жовтий, -зелений
буроземний
бурякозбиральний, -збирання, -комбайн, -копач, -мийка, -навантажувач, -підйомач, -різка, -сійний, -сіяння
бурят-монгол, -монголка, -монгольський
бутилацетат, -каучук
бюджетно-фінансовий
бюджетоутворення, -утворювальний

В

вавилono-ассирійський
вагон-контейнер, -ресторан, -цистерна
вагонобудівний, -будівник, -будування, -вимірювальний, -мийний, -навантажувач, -обіг, -перекидач, -ремонтний, -складальний, -складальник
вагоно-година
важкоатлетичний, -ваговий, -ваговик, -вантажний, -вимовний, -виховуваний, -займистий, -зрозумілий, -перероблювальний, -поранений (*але* важко поранений, *присл. з дієприкм.*), -розчинний, -хворий (*але* важко хворий, *присл. з прикм.*)
вакуум-апарат, -інфільтрація, -компресор, -манометр, -машина, -насос, -прес, -пресування, -сушарка, -фільтр, -холодильний
вакуумметр, -метрія
вакуумно-термічний
валкоутворювач
валоподібний, -провід, -утворювач
валунно-гальковий

вальс-бостон
валютно-біржовий, -грошовий, -експортний, -митний, -обмінний, -фінансовий
ванно-душовий
вантажно-митний, -пасажирський, -підйомний, -розвантажувальний
вантажовідправник, -власник, -місткість, -напружений, -обіг, -одержувач, -перевезення
вапнисто-гіпсовий
вапняково-глинистий, -глиняний
Варангер-фіорд
варено-копчений, -морожений, -сушений
варіоекран, -екранний, -кіно, -метр, -скопія
ват-година, -секунда
ватерклозет
вбік (убік), *присл.*
в (у) бік, *ім. з прийм.*
вві (уві) сіні
ввіч (увіч), *присл.*
в (у) вічі
вглиб (углиб), *присл.*
в (у) глиб, (затишку, міру, нагороду, ногу, обмін, обріз, основному, очі, позику, позичку, пух, разі, три вирви, три погибелі, унісон, упор, цілому, цілості), *ім. з прийм.*
вегетативно-кліматичний
векселедавець, -тримач, -утримувач
векторметр
вектор-потенціал, -функція
велелюбний, -люддя, -людний
великий-превеликий
великоблоковий, -блочний, -вантажний, -врожайний, -габаритний, -каліберний, -масштабний, -панельний
великодержавно-шовіністичний
VELOатракціон, -завод, -камера, -команда, -крос, -перегони
венеціано-турецький
венозно-артеріальний, -судинний
веретеноподібний, -подібність
верстатобудівний, -будівник, -будування
вертикально розташований
вертикально-свердлильний, -свердловальний, -фрезерний
вертоліт-амфібія, -кран
вертольотобудівний, -будування, -носець
верхньогортанний, -губний, -зубний, -німецький, -палубний, -передній
верхогір'я, -річчя
вершковіддільний, -віддільник

вершково-шоколадний
веслоногі
веснооранка
весняно-літній, -польовий, -посівний
вестибулярно-спінальний
Вест-Індія
Вест-індський
ветамбулаторія, -допомога, -лікар, -лікарня, -пункт, -санекспертиза, -санітар, -фельдшер
ветеринарно-зоотехнічний, -лікувальний, -профілактичний, -санітарний
вже (уже) ж
вже (уже) ж бо
взаємно-зворотний
взаємно перпендикулярний
взаємовигідний, -виручка, -відносини, -відношення, -вплив
вбірково-вимірювальний
вибухозахист, -небезпечний, -подібний, -ударний
видимо-невидимо, *присл.*
виднокіл, -коло, -край, -круг
видовжено-овальний
видовищно-спортивний
видозміна, -змінений
викладач-предметник
вико-вівсяний, -гороховий
виконком, -роб
вилоріг, -подібний
вимірювально-обчислювальний
вино-горілчаний, -коньячний, -лікерний
винокам'яна кислота
винокислий
виноградозбиральний
виногроно, -коло, -курня, -робня, -розливний
виробничо-навчальний, -споживчий, -територіальний, -технічний, -фінансовий
високоавтоматизований, -авторитетний, -активний, -бортний, -кваліфікований, -легований, -оплачуваний, -розвинений, -шановний
висотомір
виставка-продаж, -ярмарок
виставково-демонстраційний
висхідно-низхідний, -спадний
витратомір
виховально-оздоровчий, -трудоий
вишнево-малиновий, -червоний
вищевкладений, -відзначений, -вказаний, -зазначений, -заданий
вібраційно-трамбувальний, -частотний

віброгідропересування, -динамічний,
-зонд, -ізоляція, -інструмент
вівцебик, -матка, -ферма
від ранку до вечора
візантознавство
військоком, -комат, -кор, -лікар, -мор,
-спец, -технік
військово-авіаційний, -адміністративний,
-будівельний, -ветеринарний, -інженер-
ний, -морський, -медичний, -оборонний,
-повітряний, -юридичний
військовозобов'язаний, -полонений,
-службовець
вікторія-регія
вільновідпущений, -думний, -найманий
вінілацетат, -ацетилен, -піридиновий,
-хлорид
вініпласт
віночкоподібний
вінценосець, -носний
віраж-фіксаж
вірмено-григоріанський
вірнопідданий, -підданський
віровизнання, -відступник, -вчення, -спо-
відання, -терпимий, -терпимість
вірусовмісний, -генетичний, -логія, -но-
сій, -скопія
віршознавство, -знавчий, -писець
вісімдесятилітній (80-літній), -ліття
(80-ліття), -річчя (80-річчя)
вісімнадцятилітній (18-літній), -ліття
(18-ліття), -річний (18-річний)
вісмутовмісний
віспошепильний, -щеплення
вісцеромоторний, -рефлекс
вітамінно-трав'яний
вітаміноактивний, -вмісний, -носій, -те-
рапія
вітелогенез, -генін
вітровикористання, -вловлювач, -двигун,
-непроникний
вітчизнознавство
віце-адмірал, -адміральський, -губернатор,
-канцлер, -консул, -президент
віцмундир, -мундирний
віч-на-віч, *присл.*
вічнозелений, -мерзлий, -пам'ятний
віяловусий, -крилі, -листяний, -подібний
владолобець, -любний, -любство
власкор
власне-безособовий, -граматичний, -зво-
ротний, -іменник, -перехідний
власноручний
властолюбець, -любний, -любство

внутрішньоатомний, -венний, -виробни-
чий, -відомчий, -галузовий, -держав-
ний, -клітинний, -черепний
внутрішньо властивий
вобидвіруч, *присл.*
вовк-машина, -самітник, -сіроманець
вовнозаготівельний, -заготівля, -заготов-
чий, -мийний, -обробний, -прядильний,
-чесальний
вогне(огне)метання, -небезпечний, -при-
паси
вогненно(огненно)-червоний
вогняно(огняно)-червоний
водноенергетичний, -лижний, -спортив-
ний, -транспортний
водно-меліоративний, -повітряний, -спир-
товий
водовимірювальний, -вимірювач, -відбір,
-відвід, -віддача, -грязелікування, -піді-
ймач
водопровідно-каналізаційний
водяно-зелений
воєначальник
воєнно-економічний, -історичний, -про-
мисловий, -стратегічний
вокально-інструментальний, -оперний,
-сценічний
волевиявлення
волею-неволею, *присл.*
вологовбирний, -віддача, -відштовхуваль-
ний, -забезпеченість
волого-тепловий, -тропічний
Володимир-Волинський
володимир-волинський, *прикм.*
волосоідові, -подібний
вольтаметр
вольт-ампер, -секунда
вольтамперметр
восково-жовтий
восьмивесловий, -відерний, -годинний,
-поверховий
впівголоса (упівголоса), *присл.*
врешті-решт (урешті-решт), *присл.*
вроздріб (уроздріб), *присл.*
врубово-навалювальний
врубонавалювальний
вряди-годи, *присл.* (уряди-годи)
Всевишній
все (усе) ж
все (усе) ж таки
всезростаючий, -зростальний
все (усе) одно
всередині (усередині), *присл.*
в середині (у), *ім. з прийм.*

всередину (усередину), *присл.*
в середину (в), *ім. з прийм.*
всесвітньо (усесвітньо) відомий
всесвітньо-історичний (усесвітньо-історич-
ний)
все-таки (усе-таки), *спол., част.*
все (усе) чисто
всього-на-всього(усього-на-всього), *част.*
всюдихід-тягач
вториннобезкрилі, -водний, -нирковий,
-роті, -статевий
вторинно-електронний
вугільно-графітовий, -металургійний, -на-
вантажувальний, -чорний
вуглебетон, -вантаження, -видобування,
-видобуток, -випалювання, -вмісний,
-збагачувальний
вуглеводно-жировий
вужоподібний
вузлов'язальний
вужькобортний, -відомчий, -габаритний,
-захопний, -спеціалізований
вулканогенний, -знавець
вульгарно-матеріалістичний, -соціологіч-
ний
вчений-гідрометеоролог, -енциклопедист
в'язально-трикотажний

Г

газ-відновник
газгідрат, -ліфт, -ліфтний
газоаналіз, -апаратура, -балон, -безпеч-
ний, -бетон, -вбирний, -збірний, -напір-
ний, -очисний
газо-газовий
газонокосарка, -косильний
гайковисадний, -нарізний, -просічний
гала-концерт, -радіо, -спектакль
галенофармацевтичний
галер-машина
галогепохідний
галофіл, -фіолетовий, -фосфатний, -хро-
мія, -ціанін
гальванокаустика, -каустичний, -стерео-
тип, -терапія
гамаглобулін
гамма-активний, -активність, -апарат,
-випромінювання, -функція
гарбузоподібний
гардинно-тюлевий
гарячецинкований, -пресований
гастроентерит, -ентерологічний, -енте-
рологія, -скоп, -скопія

гауч-вал
гвинтомоторний, -подібний, -різ, -різний
Гвінея-Бісау
гвінея-бісауський
геклінг-машина
гексаалюмінат, -гональний, -етилсви-
нець, -хлоран
гектоват-година
гелієво-неоновий
геліобіологія, -гравюра, -техніка, -фізика
гемосорбція, -споридин, -терапія, -цир-
куляція
генерал-адмірал, -ад'ютант, -аншеф,
-аудитор, -лейтенант, -інженер, -полков-
ник
генератор-двигун
генно-інженерний
генотип, -фонд
генпідрядник, -план, -штаб
геоакустика, -біологія, -гігієна, -політи-
ка
геолого-географічний, -мінералогічний
геологорозвідка, -розвідник, -розвіду-
вальний, -розвідування
гепатохолецистит
гептахлор
гербіцидно-аміаковий
гербознавство
героїко-комічний, -патріотичний, -полі-
тичний, -романтичний
герольдмейстер
геронтоморфоз, -психологія
гетерогенез, -морфоз, -полярний
геть-чисто, *присл.*
гештальтпсихологія, -терапія
гідко-бридко, *присл.*
гід-перекладач
гідратцелюлоза, -целюлозний
гідроавіація, -автомат, -агрегат, -аероме-
теорологічний, -костюм, -підіймач
гідролізно-дріжджовий
гідролітак-амфібія
гіллястоколосий, -рогий
гіпербаротерапія, -геометричний
гіперболічно-легендарний
гіпервзлук, -інфляція, -функція
гіповітаміноз, -динамія
гіпотетико-дедуктивний
гіпсобетон, -бетонний, -випалювання
гіркувато-солодкий, -солоний
гірничобудівник, -відбудовний, -добув-
ний, -експлуатаційний, -заводський, -за-
водчик, -підготовчий, -промисловий,
-прохідницький, -розвідувальний, -руд-

ний, -рятувальний, -рятувальник, -шахтний
гірничо-геологічний, -збагачувальний, -металургійний
гіровертикаль, -компас, -магнітний, -орієнтир
гірськокліматичний, -лижний, -лижник, -стрілецький
гірчичноолійний
гітара-бас
гладкостовбурний, -шерстий
глеєутворення
глибинно-поверхневий
глибинонасосний
глибоковімчастий, -водий, -водний, -розпушувач
глинисто-піщаний
глинобетон, -лікування, -піщаний
гліцерино-фосфорний
глюкозогалактозний
гнилобокий, -стійкий
гниїно-запальний, -септичний
гноєвідділення, -забірник, -творний, -навантажувач
гноївкозбірник, -сховище
година-дві
голінеба, -черева
голка-риба
голковколювання, -пробивний
головбух, -ком, -лікар, -поштамт
головнокомандування, -командувач, -командуючий
головокружіння, -ногі
голоногий, -ший
голубувато-білий, -іскристий, -сірий
горизонтально-вертикальний, -кувальний, -поздовжній, -протяжний, -свердлильний, -фрезерний
горобинно-червоний
горобцеподібні
городньо-баштанний
гороходробарка, -лушення, -очисний, -очисник
горошковіддільник
госпорган, -розрахунок, -частина
гостробородий, -верхий, -вусий, -політичний
граблі-волокуша
гравієвловлювач
гравійно-щебеневий
градовідвід, -утворення
грам-атом, -еквівалент, -іон, -калорія, -маса, -молекула, -молекулярний, -моль, -сила

гранд-дама
гранецентрований
граничнодопустимий
гранітно-щебеневий
гранітогнейс
гран-прі, *невідм.*, *с.*
Гран-Чако, *невідм.* *с.*
графітно-вугільний
графітовмісний, -подібний
графоаналітичний, -будівник, -дисплей
гребенезубі, -ножовий
грейдер-елеватор
греко-католик, -католицький, -латинський, -православний
грекомовний
гриб-паразит
гриль-бар
гримучортутний
грозовідвідник, -захист, -небезпечний
громадсько-політичний
громовідвід, -відвідний, -подібний
грот-щогла
губовоний, -вовняний, -волокнистий, -зернистий, -шаруватий
грудочеревний
грязевідвідний, -віддільник, -лікарня
губно-губний, -зубний
гульма гуляти
гусеподібний, -ферма
густобровий, -вовний, -заселений
густо-зелений, -рожевий, -синій, -червоний
гоголь-моголь (гогель-могель)
грунтобетон, -вирівнювач, -втома, -забірний, -захисний, -змішувач, -матеріал, -утворювач
грунтово-кліматичний

Д

давноминулий, -очікуваний
давньоверхньонімецький, -грецький, -єврейський, -український
дактиле-хореїчний
далекобійниця, -земелля, -східний
далеко-далеко, *присл.*
дансько-ісландський, -шведський
дачовласник
двадцятиградусний (20-градусний), -літній (20-літній), -п'ятиріччя (25-річчя)
дванадцятигодинний (12-годинний), -дюймовий (12-дюймовий)
дванадцятипала кишка
двійка-байдарка

двобаштовий, -бортний, -валентність, -ві-
дерний, -секційний
двобічносиметричний
дво- і триденний
двохактний, -аршинний, -атомний, -елек-
тродний
двохсоткілограмовий (200-кілограмовий),
-літній (200-літній), -мільйонний
(200-мільйонний)
де б таки
де б то
дев'яностолітній (90-літній), -ліття
(90-ліття), -річний (90-річний), -річчя
(90-річчя)
дев'ятибальний, -градусний, -гранник,
-поверховий
дев'ятнадцятилітній (19-літній), -річний
(19-річний)
де-де, *присл.*
де ж
де ж таки
де ж то
дезоксирибонуклеїнова кислота
дейтерієво-тритієвий
декаграм, -літр, -тонна
декадентсько-формалістичний
декоративно-прикладний
дельта-деревина, -деревний, -електрони,
-електронний, -ефект, -залізо
дельтаплан, -планеризм, -планерист,
-планерний
дельтоподібний
дендропарк, -флора
де-небудь, *присл.*
де-не-де, *присл.*
день від дня
день-другий
день за днем
день по дню
день при дні
день у день
деревобетон, -бетонний, -волокнистий,
-насадження
дерев'яно-бетонний
держава-буфер
державно-монополістичний, -правовий,
-республіканський
державотворення, -творчий
держапарат, -арбітраж, -бюджет, -депар-
тамент, -замовлення, -контроль, -кор-
дон, -кредит, -позика, -приймання,
-промисловість, -страх
дерик-кран

дерново-глейовий, -підзолистий, -торф'я-
нистий
десантно-транспортний
десь-інде, *присл.*
десь-не-десь, *присл.*
десь-то, *присл.*
десятибальний, -борство, -градусний
де-таки, *присл.*
детективно-пригодницький
де-то, *присл.*
де-факто, *присл.*
де-юре, *присл.*
джаз-банд, -оркестр, -ритм, -рок, -фести-
валь
джоуль-секунда
дзеркально відображений
дзеркально-лінзовий
дзета-функція
диван-ліжко
диверсійно-шпигунський
дизелебудівний, -будування
дизель-генератор, -електричний, -елект-
ростанція, -електропоїзд, -молот, -мо-
торний, -поїзд
димовбирний, -витяжний, -відвід
димчасто-сірий
динамограма, -кардіографія
динамо-машина
директивно-вольовий
директор-розпорядник
диригентсько-хоровий
дирижаблебудування
диск-гігант
диско-музика
дископлан, -подібний, -тека, -фрезерний
дистанційно-автоматичний
дитбудинок, -кор, -майданчик, -містеч-
ко, -садок, -садок-комбінат, -садочок,
-санаторій
дитячо-юнацький
диференційно-функціональний
діагонально-перехресний
діазобарвник, -копювання
діаметрально протилежний
діафрагмально-плевральний
дівч-вечір
дієслівно-видовий
дієслово-зв'язка
дієтдальня, -магазин, -продукти, -сест-
ра, -харчування
дієтотерапевтичний, -терапія
дітолюбєць, -вбивця, -народження
дноочисний, -очишувальний, -поглиблення

до біса (відома, вподоби, гурту, діла, завтра, загину, запитання, зарізу, краю, крихти, ладу, лиха, лица, міри, невпізнанності, не[в]пізнання, ноги, обіду, останку, пари, побачення, пори, пуття, ранку, речі, решти, смаку, смерті, снаги, сьогодні)

добровільний, -діяння, -зичливий, -звичайний

довгобуд, -видий, -волокнистий
довідково-інформаційний

документально-публіцистичний, -хронікальний

документально точний

долинно-балковий

до мажор

до-мажорний

до мінор

до-мінорний

домна-гігант

домобудівельний, -будівний, -будівник,
-будівництво, -будування, -ведення

дорожньо-будівний, -експлуатаційний,
-мостовий, -патрульний, -ремонтний,
-технічний, -транспортний

досередини, *присл.*

до середини, *ім. з прийм.*

досить-таки, *присл.*

дослідно-виробничий, -експериментальний,
-конструкторський

достобіса, *присл.*

достолиха, *присл.*

дотепер, *присл.*

до того ж

драп-велюр

дренажно-шляховий

дреноукладач

дрібнобуржуазний, -власницький, -зернистий

дробильно-сортувальний

дроболиварний

дротобетон, -бетонний

дротяно-гумовий, -цвяховий

дружокласний, -сортний

дружньо-іронічний

дубильно-екстрактовий

дубль-бекар, -бемоль, -дієз

дубово-грабовий

дубоголовий

дуплекс-машина, -процес

дур-зілля

душевнохворий

дьогтебетон, -виділення, -збирач, -продукт

Е

евакогоспіталь, -приймальник, -пункт
економгеографія

економіко-географічний

екс-голова, -директор, -президент, -прем'єр-міністр, -чемпіон

екскурсійно-туристичний

експедиційно-транспортний

експериментально-дослідний, -механічний,
-психологічний, -фізіологічний

експерт-бухгалтер

експлуатаційно-житловий, -технічний

експортно-імпорتنний

експрес-аналіз, -лабораторія

екстрадиція

екстра-клас

екстраординарний, -сенсорика

електрично заряджений

електроавтоматика, -агрегат, -акустика,

-акустичний, -годинник, -обігрівальний,

-обігрівання, -обігрівач

електродно-соляний

електрон-вольт

електронно-вимірювальний, -іонний, -лічильний, -обчислювальний

Ельзас-Лотарингія

ельзас-лотаринзький

емоційно забарвлений (піднесений)

емоційно-оцінний, -правдивий

енергетико-зрошувальний

енергобаланс, -блок, -ємний, -ємність

ерзац-продукт

ерозійно стійкий

есеро-меншовицький

естетико-психологічний, -художній

естрадно-цирковий

етико-моральний

етилацетат, -бензол

етиленгліколь, -діамін

етилен-пропіленовий

етноботаніка, -ботанічний, -генез, -лінгвістика, -психологія

Є

Євробачення, -кубок, -парламент

євродолар

європейсько-азійський

європоцентризм

євшан-зілля

єдинобожжя, -борець, -владний, -державний, -начальний

єдино правильний

Ж

жаба-бик
жаровитривалий, -знижувальний, -стійкий
жар-птиця
желатиново-гліцериновий
желатиноподібний
женоподібний, -ненависник
жен-прем'єр
жерстянобанкковий
жерстяно-штампувальний
живий-здоровий
живущий-цілющий
жировідкладення, -замінник, -молочний, -розчинник
житловідділ, -масив, -площа, -фонд
житлово-будівельний, -експлуатаційний, -комунальний, -кооперативний, -орендний
житньо-пшеничний
життєвідчування, -діяльність, -забезпечення, -здатний, -радісний
життєво необхідний
жінколюбний, -ненависницький
жінрада
жниварка-самоскидка
жовто-блакитний, -зелений, -червоний
жовтоблакитник, -бокий, -гарячий, -грудий, -дзьобий, -шокий
жовтувато-білий, -рожевий, -червоний
жовчнокам'яна хвороба
жовчовідвідний, -виділення, -гінний
жокей-клуб
жорстковолосий, -сердий
жорстко-пластичний
жук-носоріг
журнально-газетний

З

за безцінь
завгосп, -відділом, -відділу, -гар, -кадрами, -кадрів, -кафедри, -кафедрою, -клубом, -ком, -комівський, -лаб
за винятком
за віщо
за віщось
завод-автомат, -втуз
заводоуправління
загальноармійський, -вживаний, -відомий, -військовий, -державний, -доступний
загострено-витягнутий
заготзерно, -контора

заготівельно-закупівельний, -збутовий
задньопіднебінний, -язиковий
за дня
заклепково-зварний
законовчитель, -проект, -творення
закордон, *ім.*
за кордон, *ім. з прийм.*
закусочна-автомат
залізнично-автомобільний
залізно-чавунний
залізобетон, -бетонний, -вмісний, -прокатний, -чавун
замок-блискавка
заочі, *присл.*
заповідно-мисливський
заставоутримувач, -утримувачка
зате, *стал.*
за те, *займ. з прийм.*
затим, *присл.*
за тим, *займ. з прийм.*
за тридев'ять земель
за упокій
захисно-профілактичний
західнодвінський, -європейський, -слов'янський, -український
Західносибірська рівнина
Західноукраїнська Народна Республіка
за що
збільшувально-згрубілий
збірно-монолітний, -панельний, -розбірний
збоку, *присл.*
з боку, *ім. з прийм.*
з боку на бік
звечора, *присл.*
з вечора, *ім. з прийм.*
звідки-небудь, *присл.*
з відома
звіку-правіку, *присл.*
звіроловний, -ловство
звітно-виборчий
зворотно-поступальний, -середній
звукобачення, -вбирання, -вбирний, -відтворення
звуко- і теплоізоляція
звуко-літерний
згори, *присл.*
з гори, *ім. з прийм.*
здавально-приймальний
з давніх-давен, *присл.*
з давнього-давня, *присл.*
з діда-прадіда, *присл.*
з дня на день
зелено-жовтий, -червоний

зеленоокий
земвідділ
земельно-водний, -меліоративний
землевласник, -власницький, -володіння
землисто-сірий
земснаряд
зенітно-артилерійський, -ракетний
зеніт-телескоп
зернобобовий, -вловлювач, -дробильний,
-елеватор, -збиральний, -зволожувач
зерново-тваринницький
зерночисно-сушильний
зерно-трав'яний
з-за кордону
зигзаг-машина
зигзагоподібний
зик-машина
зимово-весняний
зимозелений, -стійкий, -стійкість
з краю в край
злаково-бобовий
злітно-посадковий
зліт-посадка
з ляку
зменшувально-пестливий
змінно-дробовий
з-над, *прийм.*
знакодруквальний
знаскоку, *присл.*
знизу, *присл.*
з низу, *ім. з прийм.*
знову-таки (знов-таки), *присл.*
з ночі
зовнішньополітичний, -торговельний,
-торговий
золотисто-жовтий
золотовалютний, -видобуток, -добування
зонг-опера
зооветеринарний, -географія, -гігієна,
-сад
зорово-слуховий
з-перед, *прийм.*
з переляку
з-під, *прийм.*
з-поза, *прийм.*
з-поміж, *прийм.*
з-понад, *прийм.*
з-попід, *прийм.*
з-посеред, *прийм.*
з початку, *ім. з прийм.*
з приводу
з-проміж, *прийм.*
зранку, *присл.*
з ранку, *ім. з прийм.*

зроду, *присл.*
з роду, *ім. з прийм.*
зроду-віку, *присл.*
зроду-звіку, *присл.*
з розгону
зряду, *присл.*
з ряду, *ім. з прийм.*
з-серед, *прийм.*
зсередини, *присл.*
з середини, *ім. з прийм.*
зсувонебезпечний
з тим щоб, *спол.*
з того часу як, *спол.*
зубно-піднебінний
зубопротезний, -лікувальний, -лікарський
зубощелепно-лицьовий
зубчастодзьобий
зюйд-вест, -вестовий, -ост, -остовий
зябродишні, -ногі, -подібний

іберійсько-кавказький
іванофранківець
Івано-Франківськ
івано-франківський
іван-чай
ідейно-витриманий, -політичний, -тема-
тичний, -художній
ідоловірець, -поклонник, -поклонницький
із-за, *прийм.*
із-за кордону
ізобарно-ізотермічний
ізурудно-зелений
іксоподібний
ікс-промені, -проміння
імпульсно-кодовий
імунодефіцит, -діагностика, -діагностич-
ний
індивідуально-бригадний, -психологіч-
ний
індо-африканський, -малайський
індогерманський, -європеець, -європей-
ський, -китайський
індопошив, -пошиття
індустріально-аграрний
індустріально розвинений
інженер-генерал-майор, -економіст, -ка-
пітан, -конструктор
інженерно-будівельний, -механічний,
-технічний, -фізичний
ініціально-цифровий
ін-кварти, *незм.*
інкубаторно-птахівничий

ін-октаво, *незм.*
іномарка, -мовлення, -мовний, -планетя-
нин
ін-плано, *незм.*
інтегрально-диференціальний
інтенсивно забарвлений
Інтербачення, -пол
інтербригада, -полювання
інтонаційно виділений
інтонаційно-змістовий
інформаційно-бібліографічний, -обчи-
словальний
інформбюро
іонно-електронний
іонообмін, -зонд
іржаво-рудий
іржостійкий
іскровловлювач (-уловлювач), -утворення
іспано-американський, -португальський
іспаномовний
Іссик-Куль
іссик-кульський
історико-археологічний, -архівний, -куль-
турний
історично зумовлений
і так далі (і т. д.)
і таке інше (і т. ін.)
італо-абіссінський, -ефіопський

І

їдом їсти
їжак-риба
їжачоголівкові
їй-богу, -право, *виг.*

Й

йодистоводневий
йодоброміт, -водень, -водневий, -форм,
-формний
Йошкар-Ола
йошкарولينський

К

кабардино-балкарський, -черкеський
кабелеукладач
кабель-кран
казна-звідки, -коли, -куди, -хто, -що, -як,
-який
казус беллі (федеріс), *невідм., ч.*
какао-порошок
календарно-обрядовий

калійно-фосфорний
камвольно-суконний
каменебетон, -добувний, -дробарка, -дро-
бильний
камера-обскура
камер-колегія, -колезький, -лакей
Кам'янець-Подільський
кам'янець-подільський, *прикм.*
кам'яновугільний
канавокопальний, -копач
канатно-підвісний
кандиль-китайка
канцелярсько-бюрократичний
канцприладдя, -товари
капвкладення, -ремонт
капіталовкладення, -затрати, -місткий
капітан-директор, -інженер, -лейтенант-
інженер
капітан I (першого) рангу
капустозбиральний
Кара-Богаз-Гол
кара-богаз-гольський, *прикм.*
караван-сарай
карачаєво-балкарський
кардіограма, -склероз
кардочесальний
каркасно-панельний
каро-гнідий
карта-схема
карт-бланш, *невідм., ч.*
картограма, -діаграма
картоплезготівля, -комбайн, -копач,
-овочевий
картопляно-овочевий
карусельно-токарний
каса-автомат
катодно-променевий
кафе-бар, -кондитерська, -морозиво
каюта люкс
кают-компанія
квантово-механічний
квартиронаймач, -наймачка
квартплата, -уповноважений
квітково-декоративний
квітконіжка, -ложе
керамзитобетон, -бетонний
кераміко-металевий
кербуд, -справ, -справами
Кесон-Ситі, *невідм. с.*
Кзил-Орда
кзил-ординський, *прикм.*
Киево-Могилянська академія
Киево-Печерська лавра
килимоткацтво, -ткацький

килим-літак
Кирило-Мефодіївське товариство (братство)
кисломолочний, -окий
кисло-солодкий
кислотно-лужний
кислотостійкий, -тривкий
киснево-ацетиленовий, -зварювальний, -конверторний
киснедобувний
китаєзнавство, -знавець
китобійно-промисловий
китоловний, -ловство, -подібний
кишководишні, -зяброві
ківі-ківі, *невідм.*, ч.
кіловат-ампер
кіловольт-ампер
кілограм-маса, -молекула, -сила
кілоджоуль, -калорія
кількагодинний, -денний
кільчасто-шпоровий
кінець кінцем
кінногвардієць, -гвардійський, -спортивний
кінно-ручний
кіноактор, -будка, -виробництво, -знімальний, -камера
кіно- і фотоапаратура
кістково-хрящовий
кіт-воркіт
клап-камера
класико-романтичний
класично строгий
класично-традиційний
класово ворожий
класово-соціальний
клеєвар, -желатиновий
кліматографічний, -терапія
клініко-діагностичний
клубово-стегновий
клуб-читальня
клятвопорушення, -порушник
книговедення, -видавець, -видавничий, -друкування
книжково-журнальний
книжно-писемний
ковальсько-штампувальний
кодово-імпульсний
кодоімпульсний
коза-дереза
козир-дівка
кока-кола
кокобацिला
коконозаготівля, -морилка, -мотальний

кок-сагіз
коксобатарей, -бензол, -газовий, -хімія
колбуд, -госп
колгоспно-кооперативний, -радгоспний
колдоговір, -договірний
колесоподібний, -прокатний, -прокатник
коли б
коли б не
коли б то
коли б то не було
коли-будь, -небудь, -не-коли, -то, *присл.*
колись-то, *присл.*
колієукладальний, -укладач
колінопреклоніння
колісно-гусеничний
колонтитул, -цифра
кологор-індекс
кольоромузыка
кольчугалюміній, -алюмінієвий
командно-адміністративний, -спостережний
комахозапилення, -запильний
комбайнобудівник, -будування
комбайно-година
комбіжир, -корм, -кормовий
комбриг, -госп, -див
комедія-буф
комедія дель арте
комі-зирянин, -зирянка, -зирянський, -перм'як, -перм'яцький, -перм'ячка
коміть головою
комкор, -незам
компакт-диск, -касета, -пудра
компаунд-машина
комплексно-механізований
комплексоутворювальний, -будування
комполку, -склад, -роти
комсомол
комунально-житловий, -побутовий
конєпоголів'я, -ферма
конкретно-історичний
конкретно розглянутий
конкурентоспроможний, -спроможність
коноплебралка, -волокно, -збиральний
конституційно-демократичний
контр-адмірал, -адміральський, -адмірал-інженер
контр-апроші
контрольно-вимірювальний, -касовий, -обліковий, -ревізійний, -сортувальний
контрпідготовка, -революція
концертно-естрадний
кооперативно-колгоспний
копіювально-розмножувальний

кораблебудівний, -водіння
коренебульбоплоди, -вмісний
кормовиробництво, -виробничий, -цех
корнет-а-пістон
корозієстійкий
корозійностійкий
кородробарка, -обдиральний, -очисний,
-подібний
коротквоволосий, -діючий, -метражний
корпункт
корпускулярно-хвильовий
Корсунь-Шевченківський
курсунь-шевченківський, *прикм.*
космобачення, -плавання
Коста-Ріка
костариканець
коста-ріканський
косхалва
котлоагрегат, -нагляд
котрий-будь, -небудь
котушково-човниковий
крайвниконком, -ком
кран-білка
крафт-целюлоза
кредитно-грошовий
кредитоспроможний, -спроможність
крекінг-процес
крем-брюле
кремнеземовий, -кислий, -кислота
крем-сода
кrep-жоржет, -жоржетовий, -марокен,
-марокеновий, -сатин
криваво-червоний
Кривий Ріг
кривобокий, -бокість, -душний, -носий,
-різкий
криголам, -різ
кримінально караний
кримінально-процесуальний
крим-сагіз
кримськотатарський
кристалолоюмінесценція, -оптика, -подіб-
ний
критико-бібліографічний
крито-мікенський
крісло-гойдалка, -ліжка
кровноспоріднений
крововилив, -втрата, -жерливий
кросбридинг
крос-модуляція
кродренажний
крохмале-патоковий
круглов'язальний, -шліфувальний, -шо-
кий

круповіддільний, -війка
круть-верть, *незм.*
ку-клукс-клан
куклукскланівець
ку-клукс-кланівський
кукурудзодробарка, -збиральний
кулик-сорока
кулон-метр
культмасовий, -працівник, -фонд
культурно-виховний, -історичний, -ма-
совий, -національний, -освітній, -побу-
товий
культуртехніка, -трегер, -трегерський
курзал
курортно-санаторний
курортологічний, -логія

Л

лабіо-дентальний
лавинонебезпечний, -подібний, -різ
лакофарби, -фарбовий
Ла-Манш
ла-маншський
лампа-спалах
лампово-детекторний
латиноамериканець, -американський
лаун-теніс
легкоатлет, -водолаз, -водолазний, -до-
ступний, -озброєний
легко одягнений
ледве-ледве, -ледь, -не-ледве, *присл.*
ледь-ледь, -не-ледь, *присл.*
лейб-гвардієць, -гвардійський, -гусар,
-драгун, -медик
лексико-граматичний
лексикографічний, -логія
лемуруподібні
лижоролер
лимонно-жовтий
лимоннокислий
лимоноподібний
листокорозміщення
листоблішка, -згинальний, -прокатний
ліберально-демократичний
лівобережжя, -обертальний, -радикальний
лікарсько-консультативний
лікero-горілчаний
лікувально-діагностичний, -оздоровчий,
-профілактичний
лінгвогеографічний, -країнознавство,
-стилістичний
лінійно-стрічковий
лірико-драматичний, -епічний

ліро-епічний
ліроподібний
лісовантажний, -винищування, -впорядкування
ліспромгосп
літакобудівний, -будівник, -будування, -водіння
літако-виліт
літвечірка, -гуртківець, -гурток, -об'єднання, -редактор, -редакція
літературно-художній
літеродрукувальний
літописець, -числення
лічильно-обчислювальний
логіко-граматичний
логічно-послідовний
лорд-канцлер, -мер
лоро-конт, *невідм.*, *с.*
Лос-Анджелес
лосанджелесець
лос-анджелеський
лубоволокнистий
лужноземельний
лужно-кислотний
лукомеліоратор, -пасовищний
луна-парк
лункоутворювач
людогенератор, -дробильний
льон-довгунець, -кучерявець, -рошенець, -сирець
льонобральний, -волокно, -завод
льотчик-винищувач, -космонавт
люби-мене, *невідм.*, *ж.*
людиновбивця, -знавець, -люб, -ненавистницький, -подібний
людино-година, -день, -зміна, -ліжка
люкс-секунда
люленьки-люлі, *виг.*
люлі-люлечки, -люлі, *виг.*
ля-бемоль, -мажор
ляпіс-лазур

M

магазин-салон
магнієво-кальцієвий
магнітно-імпульсний
магнітнорейковий
магнітобіологія, -електричний
майор-інженер
макромолекула, -рельєф, -скопічний
максі-мода, -спідниця
малоавторитетний, -вживаний, -габаритний, -знайомий

мало-помалу, *присл.*
маніакально-депресивний
марганцевмісний
марганцевокислий, -рудний
марксизм-ленінізм
марксистсько-ленінський
марш-кидок, -маневр
маслобак, -віддільник, -жировий
мас-медіа, -спектр, -спектральний
масово-політичний
мастиловіддільник, -провід
матеріалознавство, -місткість
матеріально-відповідальний
матеріально-технічний
матово-білий
матч-реванш, -турнір
машбюро, *невідм.*, *с.*
машинно-інформаційний, -кінний, -меліоративний, -тракторний
машинобудівний, -будівник, -лічильний, -ремонтний
машино-година, -день
меблево-декоративний
мегават-година
мегабайт, -вольт, -герц, -космос, -цикл
медвितверезник, -допомога, -інститут, -комісія, -обслуговування
медико-генетичний, -санітарний, -судовий, -хірургічний
медіа-ефект, -клуб, -простір, -середовище, -центр
мелодекламатор, -драматичний
мерзлотознавець, -знавство
метагенез, -лід, -мова
металобрухт, -вироби, -носний
метеоракета, -служба
метилбензол, -хлорид
методкабінет, -розробка
метробуд, -будування, -поїзд
механіко-математичний
механогідравлічний, -обробний, -хімія
меца-воче, *невідм.*, *с.*
мецо-піано, -сопрано, -тинто, -форте, *невідм.*, *с.*
меч-риба
мийно-сушильний
мисливствознавство, -знавчий
мисливсько-скотарський
мистецтвознавство, -знавчий
міді-мода, -спідниця
мідноліварний, -лобий, -прокатний, -рудний
мідно-нікелевий, -червоний
між іншим (тим)

міжнародно-правовий
мікроавтобус, -вага, -грамовий, -добриво
мікро-ЕОМ, *невідм., ж.*
міліампер, -бар, -вольт
міліампер-секунда
мільйонноголосий
мінералоутворення
мінерально-сировинний
мінеральноутворювальний
міні-автомобіль, -ЕОМ, -комп'ютер, -мо-
да, -процесор, -спідниця, -трактор, -фут-
бол
мініатюр-полігон
міністр-президент
мін'юст
мінно-артилерійський, -вибуховий
містобудівельний, -будування
місто-герой
місцезнаходження, -зростання, -перебу-
вання, -положення
місцевком, -комівець, -комівський
місце народження (проживання)
міськбанк, -виконком, -вно, -рада
мішкоподібний, -тара
мнемосхема, -техніка
мовби, *спол., част.*
мовбито, *спол., част.*
мовно-літературний
мовностилістичний, -стильовий
Могилів-Подільський
могилів-подільський, *прикм.*
молодописемний, -турецький
молокозавод, -приймальний
молот-риба
молочно-білий, -восковий, -м'ясний, -тваринницький
молочнокислий, -консервний, -промисловий, -товарний
монголознавець, -знавство
монголо-татарський
моноопера, -план, -рейка, -типний
морально-етичний, -побутовий, -політичний
морально стійкий
мореплавання, -продукт
Москва-ріка
мостобудівний, -будівник, -будування
мотобол, -воз, -гонки, -механізований, -перегони
мотор-колесо, -колісний
моторно-вітрильний, -парусний, -секреторний
моторобудівник, -складальний
музей-квартира

музикознавець, -знавство, -знавчий, -терапія
музично-драматичний, -літературний, -педагогічний, -танцювальний, -хоровий
мультимедійний, -мільйонер, -плікація, -національний, -циклон
мультфільм
мунци-метал
мурахоїдові
муфтонорізний
мюзик-хол
мюль-машина
мю-мезон, -частинка
м'язово-шкірний
м'якотілий, -шерстий
м'яльно-тіпальний
мяо-яо, *невідм. ж. і незм.*
м'ясозаготівельний, -консервний, -поставки, -продукти, -торгівля
м'ясо-кiстковий, -молочний, -рибний, -рослинний, -сальний, -шерстий, -яечний

Н

набагато, *присл.*
на багато, *числ. з прийм.*
на безвік (безрік, бігу, біс, вагу, весну, вибір, вигляд, видноті, виріст, відчай, відмінно, віки вічні, віку, гамуз, гріх, диби, дибки, диво, добраніч, дозвіллі, жаль, завтра, зло, зразок, льоту, мить, ніщо, око, півдорозі, плаву, поруках, поруки, початку, прощання, радість, radoшах, руку, самоті, славу, слово, сміх, совість, сором, ходу, шкоду, щастя)
набiк, *присл.*
на бiк, *ім. з прийм.*
наваловідбивання, -відбійний
навантажувальня-розвантажувальний, -транспортний
навігаційно-геофізичний, -обчислювальний
навік-віки, -віків, *присл.*
навіки-віків, *присл.*
навколоземний, -місячний
навчально-виробничий, -виховний
нагірнокарабаський
наголову, *присл.*
на голову, *ім. з прийм.*
на-гора, *присл.*
надворі, *присл.*
на дворі, *ім. з прийм.*

наді мною
над силу
наземно-повітряно-космічний
назовсім, *присл.*
назустріч, *присл.*
на зустріч, *ім. з прийм.*
наносно-піщаний
напам'ять, *присл.*
на пам'ять, *ім. з прийм.*
напівбокс, -болотний, -важкий, -залежний
напірно-всмоктувальний
напрокат, *присл.*
напружено-армований, -деформований
напхот напхати
нардеп, -ком, -комат, -освіта, -суд
народно-визвольний, -демократичний,
-державний, -революційний, -республі-
канський
народногосподарський, -поетичний, -об-
рядовий, -розмовний
народовладдя, -знавчий
Нар'ян-Мар
нар'янмарець
нар'ян-марський
насамкінець, *присл.*
насамперед, *присл.*
насіневістище, -знавство, -знавещь,
-їд, -очищувальний
насосно-компресорний
настільно-настінний
настроювач-ремонтник
натепер, *присл.*
натрійорганічний
натурфілософ, -філософія, -філософський
науково аргументований (доведений, об-
ґрунтований, розроблений)
науково-виробничий, -допоміжний, -до-
слідний, -експериментальний, -популяр-
ний, -фантастичний
наукознавець, -подібний
нафтобаза, -вловлювач, -експорт
націонал-демократ, -демократичний, -лі-
берал, -лібералізм, -ліберальний, -пат-
ріот, -реформізм, -соціалізм, -соціаліст,
-соціалістичний, -фашизм
національно-буржуазний, -визвольний,
-громадянський, -державний
національно свідомий
нацмен, -меншини
начдив, -склад, -штабу
начеб, *спол.*
начебто, *спол.*
нашатирно-анісовий
нашо, *присл.*

на що, *займ. з прийм.*
нашось, *присл.*
на щось, *займ. з прийм.*
неабияк, *присл.*
неабиякий
небесно-блакитний, -голубий
невважаючи, *прийм.*
не вважаючи, *дієприсл. із част.*
невгаваюче, *присл.*
не вгаваючи, *дієприсл. із част.*
невідь-де, -коли, -хто, -що, -як, -який
невійськовозобов'язаний
невродиспансер, -патологія
негний-дерево
негро-австралоїдний
не дивно (від того щоб, в пору, досить, з
руки, можна, набагато, під силу, става-
ти, сьогодні-завтра, що інше як)
не до (вподоби, ладу, речі, смаку, шмиги)
нежданий-негаданий, -несподіваний
незважаючи, *прийм.*
не вважаючи, *дієприсл. із част.*
нейровірусний, -дерміт, -психологія
неконкурентоспроможний
некредитоспроможний, -спроможність
неовіталізм, -класик, -колоніалізм
непам'ятливий
нервово-кишковий, -м'язовий, -психіатрич-
ний, -психічний, -судинний, -трофічний
нервовохворий
нерестово-вирощувальний
не-руш-мене, *невідм., ж.*
несподівано-негадано
нетто-баланс, -вага, -маса
нечленороздільний, -роздільність
нечуйвітер
нижньогородський, -губний, -дніпров-
ський, -німецький, -реберний, -четвер-
тинний, -щелепний
нижчевикладений, -вказаний, -зазначе-
ний, -підписаний, -сказаний
низькооборотний, -відсотковий, -калорій-
ний
низько-низько, *присл.*
нірковокам'яна хвороба
ниткозшивальний, -подібний
нишком-тишком, *присл.*
ні бе ні ме (живий ні мертвий, риба ні
м'ясо, світ ні зоря, се ні те, сюди ні
туди, так ні сяк, туди ні сюди)
нібито, *спол.*
нібитохворий
нівідкіля, *присл.*
ні від кого (чого)

ні в кого і ні в ко́го
ні в чо́му і ні в чо́му
ні в що і ні в що́
ні до ко́го (чо́го) і ні до ко́го (чо́го)
ніжно-білий, -блакитний, -голубий
ніжноколірний, -корий, -лиций, -шкірий
ні за що і ні за що́
нізащо, *присл.*
нізвідки і нізвідки, *присл.*
ні з ким і ні з ким
ні з ко́го і ні з ко́го
ні на гріш
нінащо, *присл.*
ні на що
ні один
ніс у ніс
нітрифікація, -фікувати
нітробактерія, -барвник
Новгород-Сіверський
новгород-сіверський, *прикм.*
новгородський
новобіоценоз, -будівництво, -винайдений,
-гвінейський, -поселенець
ножеподібний
номерабирач
нонконформізм, -парель
норд-вест, -вестовий, -норд-вест, -норд-
вестовий, -норд-ост
носо-губний
носороговий
нотабена (нотабене)
нотографія, -друкарня
ночесвітка
нудно-солодкий
нуль-індикатор, -нуль, -показчик
Нью-Йорк
ньюйорківець
нью-йоркський

О

обер-інтендант, -кондуктор, -кондуктор-
ський
обмотувально-ізоляційний
обозно-речовий
обороноздатний, -спроможність
образотворчий
овоче-баштанний, -картопляний, -молоч-
ний
овочезаготівельний, -консервний, -мий-
ний, -переробний, -сушильний, -су-
шильня, -сховище
огне(вогне)метання, -небезпечний, -при-
паси

огненно(вогненно)-червоний
огняно(вогняно)-червоний
один в один (до одного)
один-однісінкський
одна друга (третя, четверта)
одним один (одна)
одноактний, -бортний, -валентність,
-мандатний, -циліндровий
озерно-болотний
озероподібний
окислювально-відновний
оквимірник, -замилувальний
округлояйцеподібний
олов'яно-сірий
оперуповноважений
опорно-руховий
оптико-акустичний, -механічний
оптоелектроніка, -техніка
опукло-ввігнутий, -вгнутий, -плаский
оранжево-жовтий, -червоний
організаційно-господарський, -технічний
органоген, -пластика, -терапевтичний
органомінеральний
оргбюро, -висновок, -відділ, -комітет, -ро-
бота, -техніка, -техоснащення
оргскло
Орехово-Зуєво
орехово-зуєвський
основов'язальний, -положення
Ост-Індія
ост-індський
ось-ось, *присл.*
от-от, *присл.*
отець-мати, -ненька
ощадбанк, -каса, -книжка
ощадно-позичковий

П

павукоподібний
падеграс, -катр, -патинер, -спань
па-де-де, *невідм.*, *с. і ч.*
Па-де-Кале, *невідм.*, *ж.*
па-де-труа, *невідм.*, *с. і ч.*
паєнагромаджений
палеоазієць, -біологія, -ботанічний, -зо-
ологія
паливно-енергетичний
паливопостачання, -споживання
палітурно-брошурувальний
панамериканський, -американізм, -гер-
манізм, -славізм
панчішно-шкарпетковий
паперово-целюлозний

паперорізальний, -сховище, -тримач
пап'є-маше, *невідм.*, *с.*
парабарвник, -психологія, -симпатичний
парашутно-десантний
парниково-тепличний
паровимірник, -відвід, -водонепроникний,
-ізоляція
паровозобудівний, -вагоноремонтний,
-ремонтний
пасажиrowмісність
пасажиrow-кілометр
патентно-інформаційний, -ліцензійний
патентноспроможний, -спроможність
патологоанатом
патолого-анатомічний
патопсихологічний, -психологія
патріархально-родовий
педадри, -курси, -рада, -технікум, -учи-
лище, -факультет
пепсі-кола
первіснокомуністичний, -общинний
первозданний, -священик
перегнійно-земляний
перекисно-водневий
перехреснозапильний, -запильник
Переяслав-Хмельницький
переляслав-хмельницький, *прикм.*
перпетуум-мобіле, *невідм.*, *с.*
перший-ліпший
першоджерело, -друкований, -основа
п'єзоелектрика, -метричний
пила-риба
пиловідсмоктувальний, -вловлювання,
-вугільний
питально-відповідний
пишнобарвний, -мовний
піар-агент, -акція, -бізнес, -кампанія, -тех-
нологія
піваркуш
піваркуша
півбаркас, -вагон, -відерний, -відра, -вірш,
-кільце
пів-Європи, -Кієва, -Москви
пів'яблука, -ящика, -яхти
південноамериканський, -африканський,
-кримський, -український
Південно-Африканська Республіка
південно-західний, -східний
Південно-Західна залізниця
Південноукраїнський канал
північноамериканський, -атлантичний,
-морещь, -морський, -російський, -укра-
їнський
Північно-Американські Сполучені Штати

північно-західний, -східний
Північноказахстанська область
під боком (гору, кінець, силу)
підгрудочеревний
підзолисто-болотний
пізно-пізнісінько, *присл.*
пізньостиглий, -стіглість, -цвіт
пінобетон, -гасіння
піробензол, -генетичний, -терапія
пір'ястоязбові
піскодувний, -закріплювальний
післявоєнний, -плата, -слово
після того як
пістолет-кулемет, -розпилювач
піщаниково-глинистий
піщано-глиноземистий, -гравійний, -су-
глинистий
планерно-десантний
планетарій-обсерваторія
планетознавець, -знавство, -логія
планово-господарський, -економічний,
-запобіжний, -оперативний, -організа-
ційний, -фінансовий
пластинчатовусі, -дзьобі, -зябові
платоспроможний, -спроможність
плацдарм, -карта, -картний
плац-майор, -парад
плащ-дошовик, -намет
плевропневмонія
племгосп, -ферма
плівково-каркасний
плівкoутворювальний
пліч-о-пліч, *присл.*
плодово-виноградний, -декоративний,
-овочевий, -ягідний
плододробарка, -збирання, -змінний
плоско-вгнутий, -опуклий
плосков'язальний, -друкувальний
пнеumoавтоматика, -пошта
по-абхазькому, -абхазьки, -австралійсько-
му (-австралійськи), -білоруському (-бі-
лоруськи), -злодійському (-злодійськи)
по батькові
по весні
повік-віки, *присл.*
повітродувний, -нагрівальний, -обмін
повітрянодесантний, -кабельний
повітряно-морський, -реактивний
повний-повнісінький
повновіковий, -владдя, -системний
повно-повнісінько, *присл.*
по-восьме, -друге, -перше
повпред, -предство
податково-фінансовий

податкоспроможний
по двоє (закону, змозі, знаку, можливості, пам'яті, правді, праву, п'ятеро, силі, совісті, сусідству, суті, черзі, честі, четверо, ширості)
поздовжньо-волокнистий, -поперечний, -стругальний, -фрезерний, -шліфувальний
поїдом їсти
поки що
покритонасінні
поліархія, -валентний, -вітаміни, -глобулін
полімер-розчин
полімерцементний
поліоенцефаліт, -мієліт
поліпоподібні
політв'язень, -економія, -емігрант
політико-виховний, -економічний, -масовий, -правовий
поліцеймейстер, -мейстерський
поліцмейстер, -мейстерський
полковник-інженер
полонез-фантазія
польсько-український
поляризаційно-оптичний
полярно-частотний
полярно континентальний (морський, холодний)
помалу-малу, *присл.*
помірно континентальний (морський, холодний)
поміщицько-буржуазний
понтонно-мостовий
попелясто-сірий
поперечно витягнений (витагнутий)
поперечно'язальний, -реберний, -сму-гастий, -стругальний, -шліфувальний
поперечно-горизонтальний, -контурний, -поздовжній, -циліндричний
поп-арт, -мистецтво, -музика
популяційно-видовий, -генетичний
порівняльно-зіставний, -історичний
порнобізнес, -графія, -зірка, -фільм
породонавантажний, -навантажувальний
порожнисторогий
португальсько-іспанський
порфіробласт, -бластовий, -носець
послідовно ввімкнений (миролюбний, розташований)
послідовно-періодичний
постачальницько-заготівельний, -збутовний

поствулканічний, -ембріональний, -імпресіонізм, -ін'екційний, -інфарктний
постійно замкнений (замкнутий)
постпред, -предство
поступально-обертовий, -прогресивний
посудо-господарчий
посудомийний, -мийня
потенціалоскоп
потенціал-регулятор
потенційно небезпечний
потилічно-тім'яний
потоково-автоматизований, -безперервний, -конвеєрний, -розчленований, -серійний, -швидкісний
потокозчеплення, -подібний
потроху-троху, *присл.*
правдоборець, -любний
правильно розташований
правобережжя, -бережний, -екстремістський, -обертальний
практично цінний
пральня-автомат
прасувально-сушильний
працевлаштування, -давець, -здатний, -любний
предикативно-атрибутивний
предметно-тематичний
прем'єр-міністр
преміально-прогресивний
прес-автомат, -кліше, -конвеєр, -маслянка, -ножищі, -пап'є, -порошок, -фільтр, -форма
прес-аташе, -брифінг, -бюро, -випуск, -конференція, -служба, -центр
пресово-сушильний
префіксально-суфіксальний
прибалтійсько-фінський
прибережно-морський
прибутково-видатковий
приват-доцент, -доцентура, -доцентський
приватновласницький, -господарський, -господарчий, -монополістичний, -підприємницький, -правовий
пригодницько-детективний
приймально-передавальний, -підсилювальний, -сортувальний
приладобудівний, -будівник, -будування
прима-балерина
принципово важливий
принц-регент
природничо-історичний, -науковий
природно-історичний, -кліматичний, -органічний
природодослідник, -захисний, -користування

при тому, *спол.*
при тому, *займ. з прийм.*
приходо-видатковий
при цьому
причинно-наслідковий
причому, *спол.*
при чому, *займ. з прийм.*
причорноморський
проблемно-орієнтовний, -тематичний
прозвизоможність
програмно-інформаційний, -математич-
ний, -методичний, -цільовий
прогресивно настроєний
прогресивно-преміальний
продовгувато-еліптичний, -овальний
продуктообмін
проектно-експериментальний, -конст-
рукторський, -кошторисний, -монтаж-
ний, -розвідувальний, -технологічний
прозоро-синій, -чистий
пройдисвіт, -світка, -світський
прокатно-вальцювальний, -штампуваль-
ний
променепереломлення, -переломлюван-
ня, -подібний
промислово-економічний, -експеримен-
тальний, -кооперативний, -транспорт-
ний, -фінансовий
промислово розвинений
промкомбінат, -кооперація, -товари, -то-
варний
пропан-бутан
простолюдний, -мовний, -народний
просторово-часовий
просто-таки, *присл.*
проте, *спол.*
про те, *займ. з прийм.*
протезно-ортопедичний
протибактеріальний, -державний, -ракет-
ний
протоісторія, -планета, -слов'янський
протонно-радіоактивний
профбюро, -відбір, -гігієна, -захворюван-
ня, -збори, -квиток, -ком, -комівський,
-непридатність, -об'єднання, -організа-
тор, -організація, -орієнтаційний, -орі-
єнтація, -працівник, -рух, -спілка, -спіл-
ковий, -спілчанський, -технічний, -тех-
училище, -техшкола, -хвороба, -шкід-
ливість
професійно виконаний
професійно-правовий, -технічний, -тру-
довий
професорсько-викладацький

профілезгинальний, -шліфувальний
пружинно-ресорний
профільно-шліфувальний
пружно-пластичний
прусько-австрійський
прядильно-ткацький
прямовисний, -висність, -душний, -лі-
нійний, -стійний
прямолінійно-паралельний
прямо пропорційний (протилежний)
прямо-таки, *присл.*
псевдовідкриття, -героїчний, -демокра-
тичний, -наука
психічно здоровий (неурівноважений, не-
повноцінний, хворий)
психоаналітичний, -гігієна, -емоційний,
-лінгвістичний
психологічно напружений (насичений,
неоднозначний, складний)
психологічно-поглиблений, -реалістич-
ний, -соціальний
психолого-біографічний, -драматичний,
-педагогічний
психоматика, -матичний, -метрія, -мет-
ричний, -моторика, -моторний, -невроз,
-неврологія, -патія, -педія, -синтез,
-терапія, -техніка, -тронний, -тропний
птахівничо-товарний
птаховідгодівний, -комбінат, -фабрика
публіцистично-філософський
пуерториканець
пуерто-риканський
Пуерто-Рико, *невідм., ч. і ж.*
пульт-маніпулятор
пунктир-машинка
пурпурово-червоний
пусконалагоджувальний, -перемикаль-
ний, -регулювальний
пустельно-піщаний
пустопорожній, -слівний
пуховідокремлювач, -очисний
пухо-перовий
пучкозязброві
пшенично-житній, -пирійний
пюреподібний
п'ятдесяти
п'ятиактний, -бальний, -вірш
п'ятдесятилітній (50-літній), -річчя
(50-річчя), -кілограмовий (50-кілограмо-
вий) -кілометровий (50-кілометровий)
п'ятиактний, -бальний, -відсотковий,
-віковий, -вірш, -денний
п'ятисотлітній (500-літній), -річчя
(500-річчя)

п'ятково-колінний
п'ятнадцятилітній (15-літній), -річчя
(15-річчя)
п'ятсоткілометровий (500-кілометровий)

Р

рабовласництво, -володіння, -торгівля
радий-радісінький
радикал-соціаліст
радіально-кільцевий, -осьовий -поршне-
вий, -сферичний
радіально спрямований
радіаційно-активний, -біологічний, -еко-
логічний, -індукований, -термічний, -хі-
мічний
радіаційнозахисний
радіаційно стійкий
радіоавтограф, -активний, -апаратура,
-гідрометеорологічний, -навігація
радіо- й телеапаратура
радіолокаційно-оптичний
радіометр-рентгенометр
радіус-вектор
раз за разом (назавжди, по раз, по разу,
у раз)
райветлікарня, -виконком, -виконкомів-
ський, -фінвідділ, -центр
рай-дерево
ракета-зонд, -носіє
ракетно-космічний, -ядерний
ракетобудівний, -носіє, -план
ракоподібний, -скорпіон, -стійкий
рак-самітник
рампо-консольний
раннім ранком
раннім-рано, *присл.*
ранньовесняний, -середньовічний, -хри-
стіянський
рано-вранці, -пораненьку, -раненько, -ра-
несенько, -ранісінько, -рано, *присл.*
ранорозширювач
рахат-лукум
реактивно-турбінний
реанімаційно-респіраторний
реберно-діафрагмальний
реверсивно-редукторний
ревма ревіти (ревти)
революційно-визвольний, -демократич-
ний
революційно спрямований (настроєний)
регенеративно-посилювальний
редакційно-видавничий
редукційно-охолоджувальний

режисер-постановник
режисерсько-акторський
резус-несумісний, -фактор
рейкобалковий, -нарізний, -прокат, -про-
катник, -фрезерний
рейково-фрезерний
рекламно-видавничий, -інформаційний,
-телевізійний
рекламодавець
рекреаційно-лікувальний
релейно-контактний, -трансляційний
релігієзнавство
релігійно-етичний, -політичний, -філо-
софський
релятивно-атрибутивний
ремісничо-кустарний
ремонтно-будівельний, -відновний, -екс-
плуатаційний, -інструментальний, -ме-
ханічний, -профілактичний, -технічний
ремонтпридатний, -придатність
рентгенапарат, -кабінет
рентген-еквівалент
рентгенодефектоскопічний, -радіологія
ресорно-пружинний
республікансько-демократичний
реставраційно-профілактичний
ресурсзабезпеченість, -збереження, -міст-
кий
ретроактивний, -активність
ретро-мода
реферативно-бібліографічний
рефлекторно-комунікативний
рецептурно-технологічний
рибгосп, -госпний, -інспектор, -нагляд
рибоборощняний, -господарський, -завод,
-комбінат
риболовецько-тваринницький
риболовно-спортивний
рижобородий, -волосий
римо-католицький
рисозбиральний, -зерновий, -сійний, -сі-
яння
ритм-гітара
ритміко-мелодійний
ритмомелодика, -пластичний
ригуючий-похоронний
рівноапостольний, -віддалений, -дення,
-діючий
рівномірно-поступовий
рівномірно прискорений (розподілений,
уповільнений)
рідинно-повітряний
рідиноподібний
рідкісноземельний, -металевий

рідковживаний, -кристалічний
різально-подрібнювальний
різдвяно-новорічний
різкоконтинентальний
різко окреслений
різницево-варіаційний
різнобарвний, -жанровий, -трав'я
різьбовимірjuвальний, -фрезерний
рік-другий
рік у рік
робітник-ремонтник
робітничо-селянський
робот-маніпулятор, -оператор
роботодавець
робототехніка
род-айленд
родинно-побутовий, -спадковий
родоначальний, -племінний
рожево-золотий
рожевошокий
рожевувато-бузковий, -жовтий
роздільноголові, -пелюстковий
роздільно-поршневий, -спарений
розмовно-літературний, -побутовий
розпорядчо-виконавчий
розрахунково-аналітичний, -касовий,
-платіжний
розрив-трава
розумово відсталый
розцінково-конфліктний
розчинобетонний, -змішувач
рок-група, -зірка, -музика
рок-н-рол
роліко-втулковий
ролікопідшипник
російськомовний
російсько-український
рослинно-ландшафтний, -тваринний
рослинознавство, -ідні, -підживлювач
Ростов-на-Дону
ростовський-на-Дону
ротаційно-протяжний
роторно-дисковий, -конвеєрний, -обертовий
ртутно-білий, -кварцовий, -цинковий
ртутьорганічний
рубідієво-стронцієвий
рудно-металургійний
руднотермічний
рудовідкатник, -відновний, -відновник,
-концентрат
рудоволосий, -вусий, -шерстий
рудо-жовтий
рудувато-коричневий

рукодайний, -крилі, -писання
рум'янолиций, -щокий
руслоочисний, -очищувальний
русобородий, -косий
рута-м'ята
рухомограді
рушнично-кулеметний
рябокрийлий, -листя
рясузоряний, -листя, -цвітний, -цвітний
рятувально-вололазний

С

садово-городній, -парковий
садозахисний, -меліорація
сажонаповнений, -трус
салатно-зелений
салон-вагон, -магазин
сальто-мортале, *невідм.*, *с.*
сальтоморталіст
сам на сам (один, по собі, собою)
самобичування, -вивантажувач, -вихо-
вання
самодержавно-бюрократичний, -кріпос-
ницький
само собою
самохідно-артилерійський
сам-самісінський
санаторій-профілакторій
санаторно-курортний, -лікувальний
санбат, -вузол, -епідеміологічний, -епі-
демстанція, -інспектор, -комісія, -лікар,
-мінімум, -обробка, -пропускник, -тех-
нік, -техніка, -технічний, -частина
санітарно-ветеринарний, -гігієнічний, -дез-
інфекційний, -епідеміологічний, -захис-
ний, -контрольний
Сан-Маріно, *невідм.*, *с.*
сан-маринський
санно-гусеничний, -тракторний
свердлильно-довбальний, -нарізний, -роз-
точувальний, -фрезерний
свиновідгодівельний, -поголів'я
свинцево-ізотопний, -кислотний, -мід-
ний, -олов'яний, -синій, -цинковий
свинценосний, -органічний
свіжовибілений, -зібраний, -спечений
світільник-люстра
світло-бежевий, -блакитний, -брунатний,
-голубий, -димчастий, -жовтий, -каш-
тановий, -коричневий, -рожевий, -русий,
-синій, -сірий, -червоний
світловимірний, -віддача, -копіювальний,
-проникний, -чутливість

світорозуміння, -сприймання
священнодіяство, -діяти, -служитель
себелюб, -любець, -любний, -любність,
-любство
сегментарно-рефлекторний
сегментуоукладач
сейсмоактивний, -геологія
секвоядендрон
секретар-координатор
сексуально-еротичний
секунд-майор
секундометрист, -мір
селегрязьовий, -небезпечний, -провід
селекційно-генетичний, -дослідний, -пле-
мінний
селенографія, -центричний
селище-спутник
семантико-граматичний
семигодинний, -мільйонний
семисотлітній (700-літній), -річчя
(700-річчя)
семітсько-хамітський
сеньйорен-конвент
серболужицький
серводвигун, -компенсатор, -мотор
середземноморський
Середземномор'я
серединно-ключичний, -океанічний
середньоазійський, -арифметичний, -со-
лоний
серобактерія, -профілактика, -терапія
серцебиття, -подібний
серцево-легеневий, -судинний
сестра-жалібниця, -хазяйка
сетер-гордон
сечовивідний, -виділення
сивобородий, -волосий
сигма-функція
сигмоподібний
сигнально-блокувальний
сизо-блакитний, -голубий, -зелений, -зе-
ленуватий, -сірий
сизокрилий, -окий, -перець, -перий
сизувато-зелений, -червоний
силабо-тоніка, -тонічний
сила-силенна
сило-година
силосозбиральний, -навантажувач
силосо-кукурудзяний
симетрично-протилежний
симетрично розташований
сяній-синій
синтаксично-морфологічний
синусоїдально-модульований

синхронно-імпульсний, -реактивний
синхротрон, -фазотрон, -циклотрон
синьо-біло-червоний, -зелений, -фіоле-
товий
синьоблузник, -ламкість, -окий
синювато-блакитний, -голубий, -зелений,
-рожевий, -сірий, -фіолетовий, -черво-
ний
сирдар'їнський
Сирдар'я
сировар, -варильний, -варіння, -варний,
-варня, -варство
сирокопчений, -м'ятний
системно-структурний, -функціональний
системотехніка
ситцевививання, -фарбувальний
сільгоспартіль, -машина, -техніка
сількор, -маг
сільськогосподарський
сімдесятиліття (70-ліття), -річчя (70-річ-
чя)
сімдесятип'ятиріччя (75-річчя)
сімейно-побутовий, -спадковий
сімнадцятирічний (17-річний), -річчя
(17-річчя)
сімсотліття (700-ліття)
сімсотп'ятдесятиріччя (750-річчя)
сім'явилиття, -випорскування, -вмістили-
ще
сіноворущіння, -заготівельний
сіркобактерія, -добувний
сіркуватистокислий
сіркуватокислий
сіро-білий, -блакитний, -бурий, -голубий,
-жовтий, -зелений, -попелястий, -роже-
вий, -свинцевий, -червоний
сірозем, -земний, -кам'яний, -листяний,
-окип, -піщаний
сірувато-білий, -блакитний, -димчастий,
-жовтий, -зелений, -попелястий
сірчанокислий, -кислотний
сірчато-водневий, -вуглецевий
сірчистокислий
сітчасто-волокнистий, -жилкуватий
сітчастокрилі
сіхоте-алінський
Сіхоте-Алінь
скипидарно-каніфольний
скиртоклад, -прав, -різ
скік-верть, *незм.*
скільки-небудь, *займ., присл.*
скін-ефект
складально-автоматичний, -друкарський,
-пакувальний

складкоутворення
складнопідрядний, -скорочений, -супід-
рядний, -сурядний, -цвіті
складнаголос, -поділ, -творчий
складчасто-борозенчастий
складчастокрилі
скловолокнисті, -кераміка
скляно-дзеркальний, -керамічний, -мато-
вий, -фарфоровий
скотозаготівля, -промисловець
скронево-шелепний
слабкострумовий
слабоактивний, -алкогольний, -вілля,
-розвинений
славнозвісний, -звісність
славолюб, -любний
слайдоператор, -проектор
слайд-фільм
слалом-гігант
сланцеперегінний, -переробний
сластолюбєць, -любний, -любство
слизовіддільний
слиновиділення, -гінний
слідчо-обвинувальний, -оперативний
сліпоглухий, -зміюкові
словесно-образний, -художній
словниково-граматичний, -довідковий,
-технічний
слововживання, -змінний
слово в слово
слов'яно-греко-латинський
слов'янознавство, -фільський
службово-допоміжний, -посадовий
слухопротезування
слюзовиділення, -гінний, -точивий
слюсар-гідралік, -інструменталіст
слюсарно-механічний, -монтажний, -штам-
пувальний
смагляволиций, -чолий, -шокий
сміттезбиральний, -провід
смоловарний, -творення
смоляно-чорний
смугловидий, -лиций, -шкірий
снігоболотохід, -затримання, -збирач
снігомірно-гідрографічний
сніжно-білий, -крижаний, -лавинний
сніжноягідник
снопов'язалка, -подібний, -сушарка
снотворно-заспокійливий
собакознавство, -подібний
содорегенераційний
соледобування, -любний, -промисел
солодкозвучний, -мовство
соломовіддільник, -збирач

солом'яно-жовтий, -концентратний
солоно-кислий, -копчений, -маринований,
-солодкий
сольєнт-нафта
солюкс-лампа
солянокислий
соляно-лужний
соматогамія, -тропний
сон-дрімота, -трава
сонцезахисний, -поклонник
сонячно-оптичний, -планетний
сопло-заслінка
сорокавідерний (40-відерний), -річний
(40-річний)
сорокавосьмигодинний (48-годинний)
сорокап'ятилітній (45-літній), -річний
(45-річний)
сортовипробний, -випробувальний, -ви-
пробування
соцзабез, -забезпечення, -стан, -страх,
-страхівський, -умова
соціал-демократ, -демократичний, -пат-
ріот, -патріотизм, -пацифізм
соціально активний (зумовлений, кори-
сний, небезпечний, свідомий)
соціально-демографічний, -економічний,
-етнічний, -історичний, -побутовий
соціолінгвістика
соціолого-лінгвістичний
спектраль-прем'єра
спектрально-аналітичний, -люмінесцент-
ний, -чистий
спектрогеліоскоп, -зональний
спецбанк, -випуск, -відділ, -кор, -корів-
ський, -курс, -одяг, -підготовка, -схо-
вище, -фонд, -школа
спеціально-конструкторський
спинномозковий
спинно-черевний
спиртобензол, -виробництво, -гліцерино-
вий
співвинуватець, -доповідь, -редактор
спільномірний, -руський
спін-орбітальний
спіралеподібний
спірально-зварний, -конічний
сполучнотканинний
спорово-пилковий
спортзал, -інвентар, -комплекс, -майдан-
чик, -обладнання, -товари, -товари-
ство
спортивно-видовищний, -гімнастичний,
-тренувальний
спортсмен-розрядник

сріблисто-білий, -матовий, -перламутровий, -синій, -сірий, -чорний
срібло-золото, -золото
сріблокований, -носний, -свинцевий, -плавильний
сріблясто-білий, -матовий, -перламутровий, -синій, -сірий, -чорний
срібноволосий, -головий
срібно-синій, -цинковий
сталебетон, -дротоканатний
староболгарський, -грецький
статистико-економічний, -ймовірнісний
статс-секретар
статус-кво, *невідм.*, *ч. і с.*
стендово-експериментальний
стереоапаратура, -зображення, -топографічний
стилістико-семантичний
стійлово-табірний
стовідсотковий (100-відсотковий), -гектарний (100-гектарний), -мільйонний (100-мільйонний)
стовісімдесятимільйонний (180-мільйонний)
стодвадцятип'ятиміліметровий (125-міліметровий), -річчя (125-річчя)
столарно-механічний, -теслярський
стоп-кадр, -кран, -сигнал, -циліндр
стоп'ятдесятилітній (150-літній), -річний (150-річний)
стравоварильний, -хід
стравохідно-кишковий, -шлунковий
страйкком
страхвнесок, -делегат, -каса, -фонд
стрес-реакція, -фактор
стрілецько-снайперський, -спортивний, -стендовий
стріловержець, -подібний
стрільчаствоподібний
стрічково-шліфувальний
стрічкоподібний, -ткацький
стругально-фрезерний, -фугувальний
структурно-геологічний, -семантичний, -системний
структурно різнорідний
структурометрія, -утворення, -утворювач
струмообмежувач, -приймач
студент-випускник
ступінчасто-симетричний
субалтерн-офіцер
субальпійський, -екваторіальний
суб'єктивно оцінений
суб'єктивно-соціологічний
суб'єктно-об'єктний

сувенірно-подарунковий
суворо-пресуворо, *присл.*
суглинисто-щебеневий
суглиносупісок
суддівсько-інформаційний
судинно-вегетативний, -волоконистий, -рефлекторний
судинозвужувальний, -розширювальний
суднобудівний, -власник, -ремонтний
судно-нафтозбирач, -холодильник
судово-адміністративний, -балістичний, -медичний, -прокурорський, -психіатричний, -слідчий
судоговоріння, -устрій
сукновал, -мийня, -робний
суконно-бавовняний
сульфітно-спиртовий
сумішоприготувальний, -утворення
суперавіація, -держава, -лайнер
супранатуралізм, -натуральний
супутник-автомат, -навігатор
сурдопедагогіка, -техніка
сурмаорганічний
суспільно-господарський, -економічний, -історичний, -політичний, -продуктивний, -трудоий
суспільно корисний (небезпечний, небхідний)
суспільствознавець, -знавство, -знавчий
суто практичний (теоретичний)
суфіксально-префіксальний
сухоземля, -пресований
суцільногумовий, -зварний, -крійний, -металевий, -тканинний, -тягнений, -тягнутий, -штампований
сушильно-прасувальний, -сортувальний, -фільтрувальний
сферично-симетричний
сфероконус, -шліфувальний
Східноєвропейська рівнина
Східносибірський, -слов'янський, -український
Східнокитайське море
Сьєрра-Леоне, *невідм.*, *ж.*
Сьєрра-Невада
сюрреалізм, -реаліст, -реалістичний
сякий-такий

Т

табель-календар
табірно-пасовищний, -репресивний
та вже ж
таємничо-загадковий

таємно-таємничий
тазостегновий
тайбокс, -боксер
тай-брейк
тайм-аут, -чартер, -чартерний
так же (званий, на так, само, собі)
такий же
такий-сякий, -то
таким чином
таки-так, *присл.*
так-от
таксомотор, -парк
так-сяк, *присл.*
так-таки, *част.*
тактико-технічний
так-то, *присл.*, *част.*
так що, *спол.*
талан-доля
Талди-Курган
талди-курганський
талонно-компостерний
тамбурмажор, -мажорський
там-то, *присл.*
тангенс-бусоль
тандем-інтерферометр, -машина, -на-
сос
танк-амфібія
танкобудівний, -десант
танко-технічний
танцверанда, -зал, -клас, -майданчик,
-мейстер, -мейстерський
тара-обладнання, -устаткування
тари-бари, *невідм.*, *мн.*
тарифно-кваліфікаційний
таропакувальний, -постачання
татарзілля
тату-макіяж, -малюнок, -салон
тау-сагиз
тахеометр-автомат
тахіно-ванільний
тахогенератор, -метричний
тахта-матрац
тваринка-грунтоутворювач
твердовипалений, -крилі, -плавний
творчо активний
творчо-експериментальний, -індивідуаль-
ний
театрально-видовищний, -декораційний,
-концертний
театр-студія
те ж, *займ. з част.*
теж, *присл.*, *част.*
текст-дублікат, -шаблон
тектономагнітний, -сфера, -фізика

телеавтоматика, -ательє, -вимірюваль-
ний, -студія, -шоу
телеграфно-кабельний, -телефонний
телексно-електронний
теле-прес-конференція, -ток-шоу, -шоу-
бізнес
телефон-автомат
телуроводень
телурорганічний
Тель-Авів
тель-авівський
темнобарвний, -бровий, -водий, -забарв-
лений
темно-блакитний, -бордовий, -брунатний,
-бурий, -вишневий, -гнідий, -голубий,
-жовтий
темно-претемно, *присл.*
темно-темно, *присл.*
температуропровідність, -стійкий, -стій-
кість, -чутливість
тенденційно оцінений
тендер-конденсатор
тент-укриття
теоретико-пізнавальний, -філософський
теплично-парниковий
тепловикористання, -електроізоляція
тепловодоелектростанція, -постачання
тепловозобудівний, -складальний
тепло-чорний
теплочутливий
територіально-адміністративний, -вироб-
ничий, -відомчий, -галузевий
термінознавство, -творення
термоактивний, -батарея
тертис-я-м'ятися
терц-мажор, -генератор
тест-генератор
тестфільм
тет-а-тет, *присл.*
техвідділ, -гурток, -догляд, -допомога,
-експерт, -контроль, -мінімум, -нагляд,
-обслуговування, -огляд, -персонал,
-працівник, -працівниця, -пропаганда,
-ред, -робітник, -робітниця, -секретар,
-секретарка, -умови, -училище
технік-інтендант, -механік, -радіолог
техніко-виробничий, -економічний, -тех-
нологічний
техно-група, -музика
технодемократія
технолог-програміст
технологічно обґрунтований
тим паче (разом, часом)
тим-то, *спол.*

тимчасовозобов'язаний
тим часом, *займ. з ім.*
тимчасом, *спол.*
тимчасом як, *спол. з част.*
типогравюра, -літографія
тисячоватний (1000-ватний), -кратний
(1000-кратний)
титаномагнетит, -магнієвий
тифлодрукарня, -педагогіка
тихо-претихо, -тихенько, -тихо, *присл.*
тихоокеанський, -хідний
тишком-нишком, *присл.*
тільки ж (що)
тільки-но, *присл., спол.*
тільки-тільки, *присл.*
тіньовитривалий, -люб
тістовальцювальний, -місилка
ткацько-обробний, -прядильний
товарно-грошовий, -матеріальний
товаровиробник, -власник, -знавець,
-обіг, -обмін, -обмінний
товаро-пасажирський
товстолокнистий, -лиций, -сум
того-таки, *присл.*
того-цього
тоді ж, *присл. з част.*
тоді-то, *присл.*
тоді як, *спол.*
то й, *спол.*
той же, *займ. з част.*
токарно-гвинторізний, -карусельний, -ко-
піювальний, -револьверний
токар-револьверник
толєруберойдовий
томат-паста, -продукт, -пюре
тому-таки, *присл.*
тому-то, *присл.*
тому що, *спол.*
тонковолокнистий, -пряд, -шерстий
тонно-кілометр, -миля
тонфільм
топ-кадр, -клас, -менеджер, -менеджмент,
-модель, -політик, -салон
торговельно-економічний, -заготівель-
ний, -заготовчий, -закупівельний, -збу-
товий, -кооперативний, -промисловий,
-ремісничий, -технологічний
торгово-заготівельний, -заготовчий, -за-
купівельний, -збутовий, -кооперативний,
-промисловий
торгпред, -предство, -флот
торпедоносець, -подібний
торфоагрегат, -брикетний
торф-сирець

торф'яно-болотний, -рослинний
тоталітарно-адміністративний, -бююкра-
тичний, -диктаторський
точково-контактний, -обмежений
травокосарка, -сіяння
традиційно-календарний, -культурний
тракторобудівний, -складальник
трактор-підіймач, -тягач
трамвайно-тролейбусний
трансагентство
трансморський, -континентальний
транспортно-мийний
транспортно-вантажний, -відвальний,
-експедиційний, -енергетичний
траулер-сейнер
трєд-юніон, -юніоніст
тренер-методист
Трептов-парк
трєтьокурсник, -розрядник
тригранно-виімчастий
тридцятиденний (30-денний), -струнний
(30-струнний)
тридюймовий, -змінний
трикотажно-в'язальний
тримільйонний, -мільярдний
тринадцятилітній (13-літній), -річний
(13-річний)
трізілля (тройзілля)
трубовитягач, -зварювальний
трудодисципліна, -книжка, -колонія, -шко-
ла
трюхактний, -лінійний
трюхсотлітній (300-літній), -річчя (300-річ-
чя)
трюкач-каскадер
тубдиспансер, -інститут, -санаторій
туди ж, *присл. з част.*
туди-сюди, *присл.*
туди-то, *присл.*
туковісвий, -розкидач
тунгусо-маньчжурський
тунелебудівник, -будування
тупоголовий, -носий
турбаза, -поїзд, -похід, -путівка
туристично-екскурсійний, -оздоровчий
тьма-тьменна, -тьмуша
тьмяно-блакитний
тюнер-таймер
тюрко-татарський
тютюнов'язальний, -куріння
тягово-зачіпний
тягу дати
тяжко поранений, *присл. з дієпр.*
тяжко хворий, *присл. з прикм.*

тяжкопоранений, -хворий, *прикм.*

тяньцзінський

Тяньцзінь

тянь-шанський

Тянь-Шань

У

у (в) бік, *ім. з прийм.*

убік, *присл.*

у вигляді

уві (вві) сні

увіч (ввіч), *присл.*

у (в) вічі

у (в) глиб (затишку, міру, нагороду, ногу, обмін, обріз, основному, очі, позику, позиčku, пух, разі, три вирви, три по-гибелі, унісон, упор, цілому, цілості)

у (в) середині, *ім. з прийм.*

у (в) середину, *ім. з прийм.*

углиб, *присл.*

угро-фіни, -фінський

ударно-механічний, -тепловий, -штамповий

ударовібростійкий, -глушительний

уже (вже) ж

уже (вже) ж бо

уік-енд

україноканадець, -творення

українсько-англійський, -німецький, -французький

Улан-Батор

улан-баторський

уланбаторець

ультрависокий, -звук

умовно засуджений (звільнений)

умовно-дostroковий, -істивний, -рефлекторний

універсально-збірний, -згинальний, -про-сапний, -фасувальний, -фрезерний

унтер-офіцер, -офіцерський

унтертон

упівголоса (впівголоса), *присл.*

урало-алтайський

уран-графітовий

ура-патріот, -патріотизм, -патріотичний

урешті-решт (врешті-решт), *присл.*

уроздріб (вроздріб), *присл.*

уряди-годи (вряди-годи), *присл.*

усе (все) ж (ж таки, одно, чисто)

усередині, (всередині) *присл.*

усередину, (всередину) *присл.*

усесвітньо (всесвітньо) відомий

усесвітньо (всесвітньо)-історичний

усе-таки (все-таки), *спол., част.*

уснопоетичний

усно-розмовний

Усть-Каменогорський

усть-каменогорський

усього-на-всього (всього-на-всього), *част.*

утильсировина

утопічно-фантастичний

учений-гідрометеоролог, -енциклопедист

Ф

фабрика-пральня

фабрично-заводський

фагопрофілактика, -терапія

фа-дієз-мажор, -мінор

фазоамплітудний, -імпульсний

фазово-амплітудний, -імпульсний

факельно-шлаковий

факс-кореспондент, -модем

фактор-група, -категорія, -об'єкт

фальцапарат, -машина

фармакогенетика, -метал

фарфоромішалка, -подібний

фарфоро-фаянсовий

фасонно-відрізний, -ливарний, -стругальний, -шліфувальний

фата-моргана

фахівець-еколог, -міжнародник, -ракетник

фельдзв'язок, -цехмейстер

фельдшерсько-акушерський

феодално-кріпосницький

фероалюмінієвий, -магнетизм

фіброаденома, -цементний

фіглі-міглі

фігурноливарний

фіззарядка, -мат, -матшкола

фізико-географічний, -колоїдний, -математичний, -механічний

фізикометрія

фізик-теоретик, -ядерник

фізіократичний, -терапевтичний

фізіолого-біологічний, -біохімічний

фізкультура

фізкультурно-масовий, -спортивний

фільм-балет, -дебют, -мюзикл

фільмокопія, -сховище

фільтр-компенсатор, -насос

фільтровентиляція, -тканина

фільтрпрес, -пресовий

фінагент, -відділ, -інспектор, -інспекту-ра, -орган, -план

фінансово-банківський, -валютний, -економічний, -кредитний, -монополістичний, -промисловий
фіолетово-синій, -червоний
фірма-посередник, -спонсор
фітобар, -гормональний
флаг-капітан, -офіцер, -штурман
флігель-ад'ютант, -ад'ютантський
флуоро(флюоро)метр, -метричний, -метрія, -скоп, -скопичний, -скопія
фок-щогла
фольклорно-етнографічний, -міфологічний
фон-барон
фондовіддача, -озброєність
фонотека, -хрестоматія
формально виражений
формально-логічний, -правовий
формозмінний, -творення
форс-мажор
фор-стеняга
фосфат-іон
фосфорито-апатитовий
фосфорнокислий
фосфоробактерин, -носний
фотоаматор, -виставка, -гальванічний
франко-вагон, -валюта, -комісія, -склад, -станція
франко-пруський
франкофіл
Франкфурт-на-Майні
франкфуртський-на-Майні
фрезерно-відрізний, -обточувальний
фруктово-овочевий, -ягідний
фруктопереробний, -сховище
фтористоводневий
фторорганічний, -хлористий
фугувально-розпилювальний
фуксиново-червоний
фуляр-динамік
функціонально незалежний (орієнтований)
функціонально-морфологічний
функція-мінімум

Х

характеристика-рекомендація
хард-диск, -рок, -рокер, -рокерський
харчокомбінат, -смаковий, -трест
хата-лабораторія
хатха-йога
хвилевідбійний, -захисний, -провід
хворобостійкий, -стійкість, -творний

хепі-енд
хеш-адресація, -таблиця
хитромудрий, -сплетіння
хімволокно, -завод, -захист, -комбінат, -лабораторія, -оборона, -очищення, -продукт, -реагент, -снаряд, -чистка
хіміко-механічний, -термічний, -технологічний, -фармацевтичний
хіміопрепарат, -терапевтичний, -терапія
хімічно безпечний (стійкий, чистий)
хіт-парад
хлібобулочний, -закупівля
хлорацетатний, -бензол, -кальцієвий, -органічний, -похідний
хлоробактерії, -водень
хмелевіддільник, -сушарка
холодnodeформований, -прокатний
хордокутомір
хоріямб, -ямбічний
хот-дог
хоч-не-хоч, *присл.*
хрест-навхрест, *присл.*
християнсько-демократичний, -народний
хромово-калієвий, -свинцевий
хромовольфрамний, -пласт
хронікально-документальний
хронобіологія, -графічний, -медицина
хтозна-де, -звідки, -коли, -куди, -скільки, -хто, -чий, -що, -як, -який
хто-небудь
художник-аматор, -дизайнер, -інструктор, -прикладник
художньо-виробничий, -поліграфічний
хула-хуп

Ц

царевбивця, -дворець
цегельно-черепичний
цегла-сирець
цегляно-засипний, -червоний
целюлозно-картонний, -паперовий
цемент-гармата
цементно-бетонний, -водяний
цементобетон, -бетонний, -сховище, -уворення
центнер-кілометр
центральноазійський, -американський, -африканський, -європейський
центрально-здвоєний
центроплан, -сфера
церковно-адміністративний, -книжний
церковнопарафіяльний, -служительський, -слов'янський

цех-автомат
цехком, -комітет
цибуля-батун
цигарконабивний
циклічно-потоковий
циклопропан, -фазотрон
цинколиварня, -плавильний
циркуль-вимірник
циркумполярний, -флексивий
цитогеронтологія, -плазма
цифро-аналоговий, -цифровий
цифродрукувальний
ціаністоводневий
ціанобактерія, -хром
цільнозварний, -металевий
цінотворення, -утворення
цуг-машина
цукор-рафінад, -сирець
цукрозавод, -переробний
цукро-протеїновий
цунамі-станція
цунаместанція

Ч

чавуноливарний, -сховище
чаєдробарка, -збиральний, -розважувальний
чар-зілля
чартер-партія
час від часу
часовимірювальний
частково впорядкований
частково-рекурсивний
часто-густо, *присл.*
часторебристий, -ступінчастий
частотнофазовий
частотовимірювальний
Чатирдаг
ча-ча-ча, *невідм, с.*
чашечкоцвітний
чвертьвіковий, -фінал, -фінальний
червонобарвний, -бокий, -верхий
червоно-бурий, -жовтий, -зелено-синій,
-коричневий, -рожевий, -фіолетовий,
-чорний
червонувато-рожевий
черезплічник, -сідельник
через силу
черепно-мозковий
черепоподібний
чернець-пустельник
чизель-культуратор
числопоказчик

чисто практичний (прикладний, професійний)
чистописання, -сортний
читець-декламатор
членистостогі
членкор
член-кореспондент
човнопрокатний
чого-небудь, *присл.*
чорно-білий, -рудий, -рябий, -синій, -сіннявий, -фіолетовий, -червоний
чорнобокий, -шкірий
чотирибальний, -валентний
чотирістакілометровий (400-кілометровий), -річчя (400-річчя)
чотиринадцятилітній (14-літній), -поверховий (14-поверховий)
чотириохмільйонний, -осьовий
чотириохсотліття (400-ліття), -річний (400-річний)
чудо-богатир, -кінь, -техніка, -юдо
чудодійство, -творний
чужа-чужанина, -чужаниця
чужонаціональний, -рідний
чуттєво-наочний

Ш

шаблековтач, -подібний
шаблонно-токальний
шаблонотримач
шапка-невидимка, -вушанка
шапкоподібний
шарикопідшипник
шарнірно-арковий, -важільний, -консольний, -роликівий
шарнірно закріплений
шарувато-купчастий, -стрічковий
шато-ікем
шафа-холодильник
шахер-махер, -махерський
шахермахерство
шахово-гніздовий
шахри-махри
шахта-гігант, -новобудова
шахтком
шахтовласник, -управління
шведсько-норвезький, український
швейно-галантерейний
швидкозаморожений, -різальний
швидкостезменшувач, -мір
шевінг-процес
шевченкознавець, -знавство
шейх-уль-іслам

шерстезаготівельний, -обробний
шестибічний, -дюймовий
шестисотлітній (600-літній), -річчя (600-річчя), -рядковий, -серійний
шеф-кухар, -механік, -пілот, -повар
шефмонтаж
шик-модерн
широкородий, -діапазонний, -масштабний
широко представлений
широкопредставницький
шістдесятилітній (60-літній), -річчя (60-річчя)
шістдесятник
шістнадцятикутний (16-кутний), -поверховий (16-поверховий)
шкіргалантерея, -галантерейний, -сировина
шкірно-венеричний, -мускулистий, -м'язовий
шкірнонаривний
шкірозамінник, -подібний
школа-інтернат, -магазин, -студія
шлакобетон, -випускний, -збирач
шлаговіддільний, -провід
шлейф-борона
шліфувально-відрізний, -обробний, -полірувальний, -притиральний
шліцепрорізний, -фрезерний
шлунково-кишковий
шлюбозрозлучний
шлюпбалка, -балковий
шляхово-транспортний
шляхоексплуатаційний, -провід
шмуцроль, -титул, -титульний
шнель-клопс
шніт-салат
шовковіддільний, -комбінат
шовкопряд-деревоточець, -монашка
шовк-сирець
шовно-стиківий
шок-рок
шопінг-тур
шорно-сідельний
шорт-трек, -трекінг
шоу-балет, -бізнес, -вистава, -конкурс
шпалозавод, -свердлильний
шпонково-довбальний, -фрезерний
шприцбетон
шприц-машина
штабелеукладач
штаб-квартира, -лікар, -офіцер, -офіцерський, -ротмістр, -ротмістрський
штабс-капітан, -капітанський

штадив
шталмейстер, -мейстерський
штамп-машина
штангенглибиномір, -циркуль
штатно-фінансовий
штемпельно-граверний
штик-болт, -юнкер
штормтрап
штреко-буровий
штрих-код
штрихпунктир
штукатурно-затиральний
шубно-хутряний
шумеро-вавилонський
шумонебезпечний, -пеленгатор, -пеленгаторний, -поглинальний
шум-фактор
шунт-машина
шури-мури
шурупно-гайковий
шуря-буря

Щ

щавлевокислий
щастя-доля
щедродайний, -носний, -плідний
щелепно-лицьовий
щелепнороті
щербатозубий
щетинкоподібний, -хвості
щетинозуб, -листяний, -подібний, -хвістка
широсердечний, -сердий
щитоскладальний, -тримач, -формувальний, -хвостий
щілиноподібний, -різ
щільнодерновий, -металевий
щіткоподібний, -тримач
щонайактивніший, -більший
щупальцеподібний

Ю

ювелір-гравер
ювелірно-годинниковий
ювенологія
юдофіль, -фільство, -фоб
юнгштурмівка, -штурмівський
юрисдикція, -консульський

Я

явно виражений (завищений, занижений)
явнокристалічний, -полюсний

ягодоподібний
ядерно-активний, -енергетичний, -реак-
тивний, -резонансний
ядерно безпечний (небезпечний)
ядро-довгожитель
язиково-піднебінний
язичково-щипковий
яйце-бовтун
яйцеживородний, -заготівля, -клад, -клі-
тина
яйце-м'ясний
якби ж то
якби-то, *спол.*
який-небудь, -но, -такий, -то
якийсь-то
якнайактивніший, -більший
як-небудь, *присл.*
як-не-як, *присл.*
якось-то, *присл.*
як-от, *спол.*
якраз, *присл.*, *част.*
як слід (треба)
як-то, *присл.*
ялицево-буковий

ямбохореїчний, -хорей
ямкокопач
ямокопач
янтарно-жовтий, -золотий
янтароносний, -носець
японо-американський, китайський
яро-зелений, -червоний
яскраво-білий, -жовтий, -зелений, -синій,
-червоний
яскравомір
ясла-садок
ясно-білий, -блакитний, -брунатний,
-гнідий, -голубий, -жовтий, -зелений,
-золотистий, -карий, -каштановий
ясновельможний, -головий, -косий, -кри-
лий, -лиций, -окий, -чолий
яструб-курятник, -перепелятник
ятрогенія, -генний, -фізика, -хімія
яхт-гавань, -клуб
яхта-двійка, -трійка
яхтклубівець, -клубівський
яшмоподібний
яшикоподібний
ящіркоподібний

УКРАЇНСЬКІ ВІДПОВІДНИКИ ДО НАЙУЖИВАНІШИХ РОСІЙСЬКИХ УСТАЛЕНИХ ДІЛОВИХ ЗВОРОТІВ

административно-территориальное устройство (деление) — адміністративно-територіальний устрій (поділ)

акцентировать внимание *на чем* — наголосувати *на чому*, акцентувати увагу *на чому*

а между тем — а тим часом, а втім, а проте

без всяких оснований — без жодних (без ніяких) підстав

безвыходное положение — безвихідне становище, безвихідь

бесчисленное множество — безліч
благодарить за угощение — дякувати за хліб-сіль (частування)

благодаря тому что — завдяки тому що
благоприятный исход — щасливий кінець
благотворительный вечер — благодійний (доброчинний) вечір

близится к концу — доходити (добігати) кінця (краю)

блокировать пути сообщения — блокувати шляхи сполучення

более-менее, более или менее — більш-менш

бракоразводное дело — справа про розлучення

бракоразводный акт (процесс) — розлучний лист (процес)

брать на учет — ставити на облік
брать под сомнение *что* — сумніватися *в чому*

брожение умов — збурення в головах

бросать на произвол судьбы — кидати напризволяще

бросаться в глаза — впадати в око
бросовые земли (неудобь) — непридатні землі

будьте добры! — будьте ласкаві!

будьте здоровы! — будьте здорові!

бытующее выражение — поширений вираз (вислів)

быть в ведении *кого* — підпорядковуватися *кому*

быть в обиходе — бути в ужитку

быть во главе — бути на чолі

быть впереди — вести перед, бути попереду

быть в числе *кого* — бути серед *кого*

быть правым — мати рацію

вакантная должность — вакантна (вільна) посада

валовая прибыль — валовий (гуртовий) прибуток

в алфавитном порядке — за абеткою (за алфавітом), в абетковому порядку

в бессознательном состоянии — в неприємному стані, без пам'яті

в ближайшее время — найближчим часом, незабаром, невдовзі

в большинстве случаев — здебільшого в будущем году — наступного року, у наступному (майбутньому) році

в ведении *кого* — підпорядкований *кому*

в виде аванса — як аванс, у вигляді авансу

вводить в строй — пускати, запускати
ввозная пошлина — мито на ввезення, ввізне мито

в денежном (в стоимостном) выражении — у грошовому (у вартісному) обчисленні

в другой раз — іншим разом

ведение хозяйства — господарювання
ведущая отрасль — провідна галузь

веские доказательства — вагомі (переконливі) докази

вести счет — рахувати
взвешивать (вздувать) цены — роздувати ціни

в знак благодарности — на (у) подяку,
на знак подяки
в знак уваження — на знак поваги
вид на жительство — посвідка на прожи-
вання
визитная карточка — візитівка, візитна
картка
в качестве примера — як приклад, як
зразок
в конце концов — врешті-решт, зрештою,
кінець кінцем
власть имущие — можновладці
вменять в обязанность — зобов'язувати
вместе с тем — разом з тим
в общем и целом — загалом
во время — під час
во главе угла — в основі, на чільному місці
водворять порядок — давати лад, наводи-
ти (установлювати) порядок
возбуждать судебное дело — порушувати
судову справу
возводит в закон — узаконювати
воздавать почести — складати шану,
вшановувати
воздержаться при голосовании — утрима-
тися при голосуванні
возлагать надежды — покласти надії
возмещать убытки — відшкодовувати
збитки (втрати)
воплощать в жизнь — втілювати в життя
восстанавливать в должности — поновлю-
вати на посаді
в последнее время — останнім часом
впредь до дальнейшего уведомления —
аж до подальшого повідомлення
в свою очередь — у свою чергу
в связи с... — у зв'язку з...
всего доброго! — на все добре!, усього (всьо-
го) доброго!
всего-навсего — всього-на-всього
в случае — у разі
в соответствии с... — згідно з..., відповід-
но до...
в состоянии невменяемости — в несамо-
витому стані, в нестямі, в неосудному
стані (юр.)
всплывать на поверхность — впливати
на поверхню, ставати явним
встреча в верхах — зустріч у верхах
встреча на высшем уровне — зустріч на
найвищому рівні
встречный иск — зустрічний позов
вступать в брак — брати шлюб, одружу-
ватися

вступать в должность — обіймати поса-
ду, заступати на посаду
вступать в сделку — вступати в змову,
змовлятися, укладати угоду
вступать в силу — набувати чинності, на-
бирати сили, ставати чинним
в текущем году — поточного року, у по-
точному році
в течение — протягом, упродовж
вторичное сырье — вторинна сировина
в три этажа — на три поверхи
входит в детали (подробности) — вдава-
тися в деталі (подробіці)
входит в сделку — укладати угоду
в целях извлечения прибыли — щоб мати
зиск
в целях изучения — задля вивчення, щоб
вивчити, з метою вивчення
в частности — зокрема
в честь — на честь
вывозная пошлина — мито на вивезення,
вивізне мито
выдворять из страны — випроводжувати
(висилати) з країни
выжидательное положение — позиція очі-
кування
вызывная кнопка — кнопка виклик!, ви-
клична кнопка
выражать благодарность — складати по-
дяку, дякувати
выражать желание — висловлювати (ви-
являти) бажання
выраженный в рублях, в гривнях — об-
числений у рублях, у гривнях
вырученная сумма — виторг, виручена
сума
высокопоставленное лицо — високопоса-
довець
выходить из затруднения — давати собі
раду, виходити зі скрути
выходить из обращения — виходити з
обігу
выходить из употребления — виходити з
ужитку
выходное пособие — вихідна допомога
вышестоящая организация — вища [за
рангом] організація
галопирующая инфляция — галопівна
(обвальна) інфляція
глубокоуважаемый господин Президент! —
вельмишановний пане Президенте!
горючее и смазочные материалы — пальне
і мастильні матеріали

государственный казначейский билет — білет державної скарбниці

давать взаймы — давати в борг, позичати давать право (возможность) — надавати право (можливість)

дальнейшее использование — подальше використання

движимое имущество — рухоме майно действовать по собственному усмотрению — діяти на власний розсуд делать одолжение (услугу) — робити ласку (послугу)

дело в том — річ (справа) у тім (у тому) депутатский запрос — депутатський запит держать слово — тримати слово, дотримувати слова

для своей выгоды — собі на користь доброго здоровья! — доброго здоров'я! доброе утро! — доброго ранку! доброй ночи! — добраніч!, на добраніч! добро пожаловать! — ласкаво просимо! добрый вечер! — доброго вечора! добрый день! — добридень!, доброго дня!

до востребования — до запитання долевое участие — участь на паях дорожные происшествия — дорожні пригоди, пригоди на шляхах

до свидания! — до побачення! досрочное взыскание ссуды — дострокове стягнення позики

достоин внимания — вартий уваги, заслуговує на увагу дочернее предприятие — дочірнє підприємство

если таковые имеются — якщо такі є если это вас не затруднит — коли (якщо) це не завдасть вам клопоту

за вычетом — з відрахунком, з відрахуванням

задавать вопрос — запитувати, ставити запитання

заемные деньги — позичені гроші, позика заинтересованные стороны — зацікавлені сторони

казачное письмо — рекомендований лист заключать соглашение — укладати угоду заколдованный круг — зачароване коло занимаемая должность — займана (обіймана) посада

засвидетельствовать свое почтение — засвідчити свою повагу

заслуживать доверия — заслуговувати на довіру

зачислять на довольствие какое — ставити на забезпечення *чим*

здоровое начало — здорова основа, здоровий першопочаток знаки различия — знаки розрізнення

играть роль — грати (відігравати) роль идти на мировую — йти на замирення избирательная компания — виборча компанія

из года в год — з року в рік, щороку изъять из употребления — вилучити з ужитку

изыскивать средства — шукати (вишукувати) кошти

иметь в виду — мати на увазі иметь значение — мати значення иметь основание — мати підставу

иметь представление — мати уявлення иметь спрос — мати попит иначе говоря — інакше (по-іншому) кажучи

искренне благодарю (благодарен)! — щиро дякую (вдячний)!

испытательный срок — випробний термін

каждый месяц (год, каждую неделю) — щомісяця (щороку, щотижня)

как вам угодно — як [собі] хочете, як вам завгодно

как ни в чём не бывало — наче нічого й не сталося, мов і не було нічого, ніби ніде нічого

как следует — як слід камень преткновения — камінь спотикання

канцелярские принадлежности — канцелярське приладдя

касаться вопроса — торкатися (зачіпати) питання

квартира со всеми удобствами — квартира з усіма вигідами

косвенная причина — непряма причина косвенные результаты — побічні результати

краеугольный камень — наріжний камінь кроме того — крім (окрім) того

к сожалению — на жаль кстати — до речі

к тому же — до того ж

лицевой счет — особистий рахунок личное дело — особова справа

личное мнение — особиста думка
личное участие — особиста участь
личный листок — особова картка
лучше всего — найкраще, найліпше

материальный ущерб — матеріальні збитки
между прочим — між (поміж) іншим
между тем — тим часом, проте, однак
моральный ущерб — моральна шкода

на Ваше усмотрение — на Ваш розсуд
на всякий случай — про всяк[ий] випадок
надлежащим (должным) образом — як належить, належним чином, як слід
на днях — днями

на должном уровне — на належному рівні
наличные деньги — готівка
наносить визит — робити визит
напрасная трата времени — марнування часу

настоящим уведомляем — цим повідомляємо

начало всех начал — першопочаток
недвижимое имущество — нерухоме майно, нерухомість

не иметь другого выхода — не мати іншого виходу

неотложная помощь — невідкладна допомога

неотложное дело — нагальна справа
несмотря на трудности (препятствия) — незважаючи на (попри) труднощі (перешкоди)

нижестоящая организация — нижча [за рангом] організація
несколько не... — аж ніяк (анітрохи) не...

обмен веществ — обмін речовин
оборот капитала — оборот капіталу
обращать внимание — звертати увагу
обращение денег — обіг грошей
общественное мнение — громадська думка
одерживать победу — здобувати перемогу
одет по форме — одягнений (убраний) по формі

оказывать влияние (воздействие) — впливати, справляти вплив

оказывать сопротивление — опиратися, чинити опір

окружающая среда — довкілля, навколишнє середовище

оплата наличными — оплата готівкою
оплата по факту получения — оплата за фактом одержання (по одержанні)

оприходование средств — оприбуткування коштів

отдавать должное — віддавати належне
отдавать предпочтение — надавати (віддавати) перевагу

отпуск по болезни — відпустка через хворобу (у зв'язку з хворобою)

падающая валюта — знецінювана валюта
падающие цены — знецінювання

передергивать факты — перекручувати факти

платежное поручение — платіжне доручення

по аналогии с чем — аналогічно (подібно) до чого

по безналичному расчету — за безготівковий рахунок

повестка дня — порядок денний
по вольному найму — вільнонайманий

по выяснению — з'ясувавши
подавляющее большинство — переважна більшість

подводит итоги — підбивати підсумки
подводит черту *под чем* — ставити крапку *на чому*, підводити риску *під чим*

подлежит выдаче — належить видати

поднимать вопрос — порушувати питання
по доверенности — за дорученням

по договоренности — за домовленістю
покупать в рассрочку — купувати на вилат

положение дел — стан справ
положить конец — покласти край

пользуюсь случаем — користуючись нагодом

по многим причинам — з багатьох причин
понуждение к даче ложных показаний — примушування (спонування) до давання неправдивих свідчень (зізнань, показань), кривосвідчень

по первому требованию — на першу вимогу
по предъявлению — після подання, показавши

по случаю — з нагоди

по сообщениям печати — за повідомленням преси

посторонним вход воспрещен — стороннім входити заборонено

по утверждению кого — як стверджує (твердить) хто

по ходатайству — за клопотанням

почтовый ящик — поштова скринька

правящая верхушка — панівна верхівка

предписано по штату (штатным расписанием) — передбачено штатом (у штаті, штатним розписом)
представляется случай — випадає нагода
представлять на рассмотрение — подавати на розгляд
претворять в жизнь — впроваджувати (втілювати) в життя
приводить пример — наводити приклад
приемлемые условия — прийнятні умови
прилагать усилия — докладати зусиль
принимать дело к производству — брати справу до виконання
принимать (принять) к сведению — брати (взяти) до відома, зважати на
принимать меры — вживати (уживати) заходів
принимать (принять) участие — брати (взяти) участь
принимать сторону чью — ставати на бік чий
принудительное взимание налога — примусове стягнення податку
приобрести в рассрочку — придбати на виплат
прислать к работе — ставати до роботи
присылать (прислать) наложенным платежом — надсилати (надіслати) післяплатою
присылать (прислать) по адресу — надсилати (надіслати) на адресу
приходить в негодность — ставати непридатним
приходить (прийти) к выводу — доходити (дійти) висновку
причинять убытки — завдавати збитків
приятного аппетита! — смачного!
продолжение следует — далі буде
продолжительность рабочего дня — тривалість робочого дня
производить впечатление — справляти враження
проникающая радиация — проникла радіація
просить прощения — перепрошувати, просити вибачення (пробачення)
путь наименьшего сопротивления — шлях найменшого опору

работать на общественных началах — працювати на громадських засадах
разовые зачисления — разові зарахування
разрешать конфликт — розв'язувати (вирішувати) конфлікт

разрешить сомнение — розв'язати (задовольнити, зняти) сумнів
распри между государствами — розбрат (чвари, розлад) між державами
расхлебывать чужие дела — розплутувати (залагоджувати) чужі справи (діла), давати раду чужим справам (ділам)
речь идет — ідеться (йдеться), мова йде
решать задачу (проблему, вопрос) — розв'язувати завдання (проблему, питання)

самовольный уход с работы — самовільне залишення роботи
с Вашего разрешения — з Вашого дозволу
сверхурочная работа — надурочна робота
свободно конвертируемая валюта (СКВ) — вільно конвертована валюта (ВКВ)
с глаза на глаз — віч-на-віч, сам на сам
сдавать внаем — здавати в найми
сдельный заработок — відрядний заробіток
скользящий график — змінний графік
снимать квартиру — винаймати квартиру
соблюдать закон — дотримуватися закону
совместно владеть — співволодіти
с обратным уведомлением — зі зворотним повідомленням
с ограниченной ответственностью — з обмеженою відповідальністю
с ограниченной трудоспособностью — з обмеженою працездатністю
с оригиналом верно — з оригіналом згідно
социально уязвимые слои населения — соціально вразливі верстви населення
с первых шагов — від початку, з перших кроків
становиться на учет — ставати на облік
старший по званию — старший за званням
стечение обстоятельств — збіг обставин
стоять в стороне — стояти осторонь
с учётом чего — враховуючи що
считать целесообразным — вважати (визнавати) за доцільне
считать утратившим силу — вважати таким, що втратив чинність (силу)

таможенная пошлина — мито
таможенный досмотр — митний огляд
текущий ремонт — поточний ремонт
текущий счет — поточний рахунок
терпеть убытки — зазнавати збитків
товарно-сырьевая биржа — товарно-сировинна біржа

товары первой необходимости — товари першої потреби (необхідності)
товари, пользующиеся спросом — товари, на які є (які мають) попит
точка отсчета — точка відліку (відрахунку)
трата времени — витрата часу
требовать возмещения убытков — вимагати відшкодування збитків
третьи лица — треті особи
триумфальное шествие — триумфальний хід, триумфальна хода
тюремное заключение — ув'язнення

убийство из корыстных побуждений — убийство з корисливих мотивів
убойный вес — забійна вага
уборочная кампания — жнива
уважительная причина — поважна причина
уважительное отношение — шанобливе ставлення
у ястреба на виду — привселюдно
увязка действий — погодження дій
угловой дом — наріжний будинок
углубление противоречий — поглиблення (загострення) суперечностей
уголовное преступление — карний (кримінальний) злочин
уголовно наказуемый — кримінально караний
угон транспортных средств — викрадення (крадіж) транспортних засобів
угрожающее положение — загрозливе становище
удалать посторонних из зала — виводити сторонніх із зали (залу)
уделять внимание — приділяти увагу
удерживать из заработной платы — відраховувати із заробітної плати
удостоверение личности — посвідка про особу, посвідчення особи
удостоверяют подпись — засвідчувати (посвідчувати) підпис
ужесточить требования — посилювати вимоги
ужесточать условия — робити жорсткішими (суворішими) умови
указывать обратный адрес — зазначати зворотну адресу
указывать на ошибку — вказувати (вказувати) на помилку
уклонение от оплаты налога — ухиляння від сплати податку
укрепляют свое положение — зміцнювати своє становище

укрепляющее средство — зміцнювальний засіб
уплата долга по частям — сплата боргу частинами
уплата по векселю — сплата за векселем, оплата векселя
управляющий делами — керуючий справами, керівник
упреждающая мера — попереджувальний (запобіжний) захід
упускать возможность (случай) — пропускати можливість (нагоду)
уравнения в правах — зрівняння в правах
условия сделки — умови угоди (оборудки, правочину)
установленный факт — доведений факт
устанавливать дипломатические (торговые) отношения — установлювати дипломатичні (торговельні) відносини
устанавливать личные отношения — зав'язувати особисті стосунки
установочные данные — параметри, установчі дані; анкетні дані (про людину)
устранение недостатков (ошибок) — усунення недоліків (помилки)
уступить место — поступатися місцем
уступать половину дома — відступати половину будинку
утверждать в должности — затверджувати на посаді
утечка информации — витік інформації
утечка умов (мозгов) — вплив умів (інтелекту)
утечка зерна — втрата зерна
уходить в отставку — іти (виходити) у відставку
уходить на пенсию — іти (виходити) на пенсію
уходить (уйти) с работы — іти (піти) з роботи
учащаяся молодежь — учнівська (студентська) молодь
учебное заведение — навчальний заклад
учет товаров — облік товарів
учет интересов сторон — врахування інтересів сторін
учетный процент — дисконтний відсоток (процент)
учинять расправу — розправлятися
учитывать мнение — зважувати на думку
учредительный совет — рада засновників
учреждать акционерное общество — засновувати (фундувати) акціонерне товариство
учрежденческий совет — рада установи

факт налицо — є (наявний, у наявності)
факт

фактическое положение дел — фактичний стан справ

хищение имущества — розкрадання майна
ходатайство отклонено (удовлетворено) —
клопотання відхилене (задоволене)

хозяин положения — господар становища

хороший совет — добра порада

хранить деньги в банке — зберігати гроші
в банку

хранить в тайне — тримати в таємниці

целебные свойства — цілющі властивості

целевые кредиты — цільові кредити

целесообразное решение — доцільне рішення, доцільна ухвала

центр тяжести — центр ваги

чинить препятствия — ставати на заваді

чистящее средство — чистильний засіб

чрезвычайное положение — надзвичайний стан

что бы ни случилось — що б [там] не сталося (трапилося, скоїлося)

что бы то ни было — хоч [би] що, що б [то] не було, будь-що, що б то не стало

что касается — щодо, як на

что поделаешь — що вдієш (подієш), що поробиш (вратиш)

чувство благодарности — вдячність

чувство долга — почуття обов'язку

чувство меры (такта) — почуття міри (такту), відчуття міри

чувство собственного достоинства — почуття власної гідності, самоповага

швейная машина — швацька (швейна) машина

швейная промышленность — швейна промисловість

щекотливое положение — дразливе (делікатне) становище

экологический кризис — екологічна криза

экономическая забастовка — економічний страйк

экономия средств — заощадження коштів

это вызвано многими причинами — на це є багато причин

это меняет дело — це інша річ

этому предшествовали такие события — цьому передували (до цього спричинилися) такі події

это превзошло все ожидания — це перевершило всі сподівання

это указывает на — це свідчить про

ювелирные изделия — ювелірні вироби

юный возраст — юний вік, юнацтво

юридическое лицо — юридична особа

являются по вызову — з'являтися на виклик

явная ложь — очевидна (явна) брехня

явная ошибка — очевидна (незаперечна) помилка

явным образом — явно

ящик для писем (жалоб) — скринька на листи (скарги)

ящик письменного стола — шухляда письмового столу (стола)

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК. СФЕРА ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Словарь построен по компактному алфавитно-гнездовому принципу. Начальная часть заглавного слова, повторяющаяся в других производных данного словообразовательного гнезда, отделяется от остальной части слова двумя вертикальными параллельными линиями (||). Внутри гнезда эта повторяющаяся часть заменяется знаком тильда (~). Глаголы несовершенного и совершенного видов, начинающиеся на одну и ту же букву, приводятся рядом через косую линию (/).

Значения многозначного слова нумеруются арабскими цифрами. Если различные значения русского слова имеют одинаковый украинский перевод, деления на значения может не быть. Омонимы обозначаются надстрочными арабскими цифрами (напр., **посол**¹ и **посол**²). Отдельные значения слова, относящиеся к разным частям речи, также обозначаются арабскими цифрами, однако в случае наличия в их составе своей полисемии они обозначаются римскими цифрами (ср. **русский** I—II). Синонимические переводы отделяются друг от друга запятой, более отдаленные по смыслу — точкой с запятой.

Словоупотребления, непосредственно не вытекающие ни из одного из приведенных в статье значений и / или переводных соответствий, даются за знаком ромб (◇).

Ударение ставится на всех словах, кроме односложных и пишущихся с буквой **ѐ**, а также тех, которые являются различными пояснениями, грамматическими, стилистическими и т. п. характеристиками и напечатаны курсивом.

Грамматическая характеристика украинских слов дается главным образом в тех случаях, когда она отличается от характеристики русских слов или представляет определенные трудности. Так, форма родительного падежа при украинских именах существительных мужского рода отличается в том случае, если она имеет окончание -у (-ю) или если при словоизменении происходит чередование гласных, изменение ударения.

А

а союз а; (но — ещё) алé.

аббревиатур||а абрєвиатýра; **-ный** абрєвиатýрний.

абзац абзац, -у; с **-а** з абза́цу; **-ный** абза́цний.

абонемент абонемент; **-ный** абонементний.

абонент абонент; **-ный** абонентний; **-ная**

карточка абонентна картка; **-ная** пла́та

абонентна пла́та; **-ный (абонентский)** ящик абонентна (абонентська)

скринька; **-ский** абонентський; **-ская** кни́жка абонентська кни́жка.

абсолютн||ый абсолютний; (*совершенный, полный — ещё*) цілковитий, повний; **-ая** **прибавочная стоимость** эк. абсолютна додаткова вартість; **-ое большинство** абсолютна (цілковита) більшість.

абстрагиров||ание абстрагування; **-ать** абстрагувати; **-аться** абстрагуватися.

абстрактн||ость абстрактність, -ності; **-ый** абстрактний.

абстракция абстракція.

аванс аванс, -у; **денежный, целевой** а. грошовий, цільовий а.; **-ирование** авансування; **-ированный** авансований; **-ировать** авансувати; **-овый** авансовий; **-ом** авансом; **взять деньги -ом** взяти гроші а.

авансодержатель авансоутримувач.
аварийно-спасательный аварійно-рятувальний.

аварийн||ость аварійність, -ности; **-ый** аварійний; **в -ом состоянии** в аварійному стані.

авар||ия аварія; **дорожная** а. дорожня а.; **потерпеть -ию** зазнати аварії.

август серпень, -пня; **-овский** серпневий.
авиа||билет авіаквиток, -тка; **-линия** авіалінія; **-перевозки** мн. авіаперевезення.

авиационный авіаційний.

авиация авіація; **военная, гражданская, санитарная, сельскохозяйственная, транспортная** а. військова, цивільна, санітарна, сільськогосподарська, транспортна а.

авизирова||нный фин. авізований; **-ть** авізувати.

авиз||ный фин. авізний; **-о** авізо, неизм., ср.

аврал аврал, -у; **-ьный** авральний; **-ьные работы** авральні роботи.

автобаза автобаза.

авто||биографический автобіографічний; **-биография** автобіографія.

автобус автобус; **-ный** автобусний; **-ное сообщение** автобусне сполучення.

авто||вокзал автовокзал, -у; **-станция** автостанція.

автограф автограф.

автодорожный автодорожній, автошляховий; **а. институт** а. інститут

автомат автомат; **-изация** автоматизація; **-изирование** автоматизування; **-изированный** автоматизований; **-изировать** автоматизувати; **-ический** автоматичний; **-ическая линия** автоматична лінія; **-чик** автоматник.

автомобиль автомобіль; **грузовой, легковой, пожарный** а. вантажний, легковий, пожежний а.; **а. скорой помощи** а. швидкої допомоги; **-ный** автомобільний; **-ное сообщение** автомобільне сполучення.

автор автор; **а. изобретения** а. винаходу; **-ский** авторський; **-ое право, свидетельство** авторське право, свідоцтво.

авторитарный авторитарний.

авторитет авторитет, -у; **пользоваться -ом** мати а.; **-ность** авторитетність, -ности; **-ный** авторитетний.

автотранспорт автотранспорт, -у; **городской** а. міський а.; **-ный** автотранспортний.

авуары мн., фин. авуари.

агент агент; **коммерческий, налоговый** а. комерційний, податковий а.; **а. по снабжению** а. з постачання; **-ский** агентський; **-ство** агентство; **телеграфное -ство** телеграфне а.

агит||атор агітатор; **-аторский** агітаторський; **-ационный** агітаційний; **-ация** агітація; **наглядная, предвыборная -ация** наочна, передвйборна (передвйборча) а.; **-ировать** агітувати.

аграрно-промышленный аграрно-промисловий.

аграрный аграрний.

агрегат (в технике) агрегат, -а; (в прочих значениях) агрегат, -у.

агротом агроном; **-ия** агрономія.

агропромышлен||ый агропромисловий; **-ая ярмарка** а. ярмарок.

адапт||ационный адаптаційний; **-ация** адаптація; **-ировать** адаптувати.

адвокат адвокат; **-ский** адвокатський; **-ура** адвокатура.

адекватн||ость адекватність, -ности; **-ый** адекватний.

административно-||территориальный адміністративно-територіальний; **-территориальное деление** а. поділ; **-управленческий** адміністративно-управлінський; **-хозяйственный** адміністративно-господарський.

административн||ый адміністративний; **-ое взыскание** адміністративне стягнення; **-ое деление** а. поділ.

администр||атор адміністратор; **-аторский** адміністраторський; **-ация** адміністрація; **государственная -ация** державна а.; **-ирование** адміністрування; **-ировать** адмініструвати.

адрес 1. (местонахождение, местожительство) адреса, ж.; **доставить по -у** доставити на адресу; **в а. кого-чего** на адресу кого-чого; **обратный а.** зворотна а.; **проживать по -у** проживати (мешкати) за адресою; **сообщить а.** повідомити адресу; 2. (письменное приветствие) адрес; **приветственный а.**

- вітальний **а.**; **-ант** адресант; **-антка** адресантка; **-ат** адресат; **-атка** адресатка.
- адресн||ый** 1. адресний; **а. стол** а. стіл; **-ая** **помощь** малообеспеченным адресна допомога малозабезпеченим; 2. адресний. *Ср. адрес 1, 2.*
- адресов||анный** адресований; **-ать** адресувати.
- ажю** *фин.* ажю, *неизм., ср.*
- ажютаж** ажютаж, -у.
- ажур** *бухг.* 1. *сущ.* ажур, -у; 2. *нареч.* ажур.
- азарт** азарт, -у; **-ность** азартність, -ності; **-ный** азартний.
- азбука** азбука, абетка.
- азбучн||ый** азбучний, абетковий; **в -ом порядке** за абеткою (в абетковому порядку).
- акклимати||зационный** акліматизаційний; **-зация** акліматизація; **-зирванный** акліматизований; **-зирать** акліматизувати.
- аккордн||ый** акордний; **-ая** **оплата** акордна оплата.
- аккредит||ация** акредитація; **-ование** акредитування; **-ованный** акредитований; **-овать** акредитувати.
- аккредитив** *фин.* акредитив; **открыть а.** відкрити а.; **положить на а.** покласти на а.; **снять с -а** зняти з акредитива; **-ный** акредитивний.
- аккуратн||ость** акуратність, -ності; **-ый** акуратний; **-ое** **выполнение обязательств** акуратне виконання зобов'язань.
- акт** (*род.* -у — *действие* и -а — *о документе*) акт; **законодательные -ы** законодавчі акти; **-ы гражданского состояния** акти цивільного стану.
- актив** *фин.* актив, -у; **записать в а.** записати в а.; **в -е** в активі; **внеоборотные -ы** позаоборотні активи.
- активиз||ация** активізація; **-ирование** активізування; **-ированный** активізований; **-ировать** активізувати.
- активист** активіст; **-ка** активістка.
- активн||ость** активність, -ності; **хозяйственная а.** господарська а.; **-ый** активний; **-ое** **избирательное право** активне виборче право; **-ый баланс** *бухг.* а. баланс.
- актировать** активувати.
- актовый** актовий.
- актуализ||ация** актуалізація; **-ировать** актуалізувати.
- актуальный** актуальний.
- акцент** акцент, -у; **делать а.** *на чём* робити а. *на чому*, наголосувати *на чому*; **-ировать** *несов. и сов.* акцентувати, наголосувати; **-ировать** **внимание** *на чём* а. увагу *на чому*.
- акцепт** *фин.* акцепт, -у; **-ация** акцептація; **представить к -ации** подати на акцептацію; **-овать** акцептувати; **-ный** акцептний.
- акциз** *фин.* акциз, -у; **облагать -ом** накладати а.; **-ный** акцизний; **-ное** **обложение** акцизне оподаткування; **-ный** **сбор** а. збір.
- акционер** акціонер; **-ка** акціонерка; **-ный** акціонерний; **-ная компания** акціонерна компанія; **-ное** **общество** акціонерне товариство; **-ный капитал** а. капітал; **-ский** акціонерський; **-ские** **взносы** акціонерські внески.
- акцион||ный** акційний; **-ирование** акціонування; **-ировать** акціонувати.
- акция** (*ценная бумага*) акція; **курс -ий** курс акцій.
- алиби** *алиби, неизм., ср.*
- алло** *межд.* алло.
- алогии||зм** алогізм, -у; **-чный** алогічний.
- алфавит** алфавіт, -у, абетка, ж.; **по -у** за алфавітом, за абеткою; **-ный** алфавітний, абетковий; **в -ом порядке** за абеткою, в абетковому (алфавітному) порядку (абетковим, алфавітним порядком).
- альтернатив||а** альтернатива; **-ный** альтернативний; **-ная программа** альтернативна програма.
- альянс** альянс, -у.
- амбулатор||ия** амбулаторія; **-ный** амбулаторний; **-ное** **лечение** амбулаторне лікування.
- амнистиров||ание** амністування; **-анный** амністований; **-ать** амністувати.
- амнистия** амністія.
- амортиз||ационный** амортизаційний; **-ационные отчисления** амортизаційні відрахування; **-ация** амортизація.
- амортификация** *юр.* амортифікація.
- анализ** аналіз, -у; **подвергать -у** піддавати аналізу; **-ирование** аналізування; **-ированный** аналізований; **-ировать** аналізувати; **-ируемый** аналізований.
- аналитический** аналітичний.

аналогіч|еский аналогічний; **а. метод** а. метод; **-ный** аналогічний; **-ные условия** аналогічні умови.

аналог|ия аналогія; **по -ии** за аналогією.

анархия анархія.

ангаж|емент ангажемент, -у; **-ировать** *несов. и сов.* ангажувати.

анкет|а анкета; **заполнить -у** заповнити анкету; **-ёр** анкетёр; **-ировать** анкетувати; **-ный** анкетний; **-ные данные** анкетні дані.

аннотация анотація.

аннотир|ование анотування; **-ованный** анотований; **-овать** анотувати.

аннулировать|ание анулювання; **-анный** анулюваний; **-ать** анулювати; **-ать договор** а. договір.

аннуляция ануляція.

анонимн|ость анонімність, -ності; **-ый** анонімний.

анонс анонс, -у; **-ированный** анонсований; **-ировать** анонсувати.

антагонизм антагонізм, -у; **-ст** антагоніст; **-стический** антагоністичний.

анти|алкогольный антиалкогольний; **-биотик мед.** антибіотик, **-вирус мед., информ.** антивірус, -у; **-вирусный** антивірусний; **-военный** антивоєнний; **-гигиенический** антигігієнічний; **-государственный** антидержавний; **-демократический** антидемократичний; **-исторический** антиісторичний; **-коррозийный** антикорозійний; **-кризисный** антикризовий; **-кризисная программа** антикризова програма; **-монопольный** антимонопольний; **-монопольный комитет** а. комітет; **-правительственный** антиурядовий; **-пригарный** антипригарний; **-социальный** антисоціальний.

антрепренёр антрепренёр; **-ский** антрепренёрський; **-ство** антрепренёрство.

апелл|ирование апелювання; **-ировать** апелювати; **-яционный** апеляційний; **-яция** апеляція; **подать -яцию** подати апеляцію.

аппарат 1. (прибор) апарат, -а; **2. (штат работников)** апарат, -у; **-ный** апаратний; **3. (физиол.)** апарат, -у.

аппетит апетит, -у; **приятного -а!** смачного!

апрель квітень, -тня; **-ский** квітневий.

апробация юр. апробація.

апробиров|ание апробування; **-анный** апробований; **-ать** *несов. и сов.* апробувати.

арбитр арбітр; **-аж** арбітраж, -у; **государственный -аж** державний а.; **-ажный** арбітражний; **-ажный суд** а. суд.

аргумент аргумент, -у; **приводить -ы** наводити аргументи; **-ация** аргументація; **-ирование** аргументування; **-ированный** аргументований; **-ировать** аргументувати.

аренд|а оренда; **брать, сдавать в -у** брати, здавати в оренду; **-атор** орендар, -я; **-ный** орендний; **-ная плата** оренда на плату; **-ование** орендування; **-овать** орендувати; **-уемый** орендований.

арест арешт, -у; **наложить а.** накладіти а.; **-ный** арештний; **-ованный** заарештований, арештований.

арестовывать / арестовать заарештовувати / заарештувати, арештовувати / арештувати.

аритмичн|ость аритмічність, -ності; **-ый** аритмічний.

арм|ейский армійський; **-ия** армія.

артель артіль; **снабженческо-сбытовая** а. постачально-збутова а.; **-ный** артільний; **-щик** артільник; **-щица** артільниця.

архив архів, -у; **сдавать в а.** здавати в а.; **-ариус** архіваріус; **-ист** архівіст; **-ный** архівний.

архитектор архітектор; **-ский** архітекторський.

архитектур|а архітектура; **-ный** архітектурний.

асимметричн|ость асиметричність, -ності; **-ый** асиметричний.

асимметрия асиметрія.

аспект аспект, -у; **экономические -ы** економічні аспекти.

ассигн|ационный асигнаційний; **-ация** асигнація; **-ование** асигнування; **сверхсметные -ования** надкошторні а.; **-овать** асигнувати.

ассимили|ровать асимілювати; **-ирование** асимілювання; **-яция** асиміляція.

ассистент асистент; **-ка** асистентка; **-ский** асистентський; **-ская должность** асистентська посада; **-ские обязанности** асистентські обов'язки.

ассистировать асистувати; **а. при операции** а. під час операції.

ассортимент асортимент, -у; **а. товаров** а. товарів; **-ный** асортиментний.

ассоци|ация асоціація; **-ированный** асоційований; **-ированный член** а. член.

атташе *Дипл.* аташе *неизм., м.*
аттест||**ат** атеста́т; ~**ацио́нный** атеста́ційний; ~**ацио́нная** **комі́сія** атеста́ційна комісія; ~**а́ция** атеста́ція; ~**о́ванный** атеста́тований; ~**о́вать** атеста́тува́ти.
ауди́т *фин.* аудита́; -у; ~**о́р** аудита́тор; ~**ский** аудита́торський.
аудито́р||**ия** аудита́торія; ~**ный** аудита́торний.
аукцио́н аукціо́н, -у; **продать** с ~а прода́ти з аукціо́ну; ~**ёр** аукціо́не́р; ~**и́ст** аукціо́ні́ст, ~**ный** аукціо́нний.
аути́тич||**еский** авте́нтичний; ~**ность** авте́нтичність, -ності; ~**ный** авте́нтичний.
афе́р||**а** афе́ра; ~**и́ст** афе́ри́ст; ~**и́стка** афе́ри́стка.
афи́ш||**а** афи́ша; ~**йро́ванный** афи́шований; ~**йрovať** афи́шувати; ~**ный** афи́шний.
аэро||**бус** аэробу́с; ~**вокза́л** аэровокза́л, -у; ~**дро́м** аэродро́м, -у; ~**по́рт** аэропо́рт, -у.

Б

бага́ж бага́ж, -у; **ручно́й** б. ручний б.; **отпра́вить** б. відпра́вити б.; **сда́ть** в б. зда́ти в б.; ~**ный** бага́жний; ~**ная** **квита́нция** бага́жна квита́нція; ~**ное** **отделе́ние** бага́жне відді́лення.
ба́за ба́за.
бази́ров||**ание** базува́ння; ~**ать** базува́ти; ~**аться** базува́тися; (*основыва́ться* — *еще*) грунтува́тися.
ба́зис ба́зис, -у; **экономиче́ский** б. економі́чний б.; ~**ный** ба́зисний.
ба́зовый ба́зовий.
бакал||**ейный** бакалі́йний; ~**е́я** бакалі́я.
бактери́||**иальный** бактери́альний; ~**изо́ванный** бактери́зований; ~**иологиче́ский** бактери́ологі́чний.
бактери́я||**я** бакте́рія; **болезнетво́рные** ~и хвороботво́рні (хвороботві́рні) бакте́рії.
бала́нс *фин. и пр.* бала́нс, -у; **акти́вный**, **заклю́чительный**, **пасси́вный**, **пла́тежный**, **расче́тный**, **сво́дный** б. активний, оста́тко́чний (кінце́вий), пасивний, платі́жний, розраху́нко́вий, зве́дений б.; б. **дохо́дов** и **расхо́дов** б. дохо́дів і вида́тків; **подвести** б. підби́ти б.; ~**йро́вание** балансува́ння; ~**йрovať** балансува́ти; ~**и́ровка** *техн.* балансува́ння, *ср.*; ~**и́ровщик** *техн.* балансу-

ва́льник; ~**овый** бала́нсовий; ~**овый** **отче́т** б. зві́т.
балл бал; ~**овый** ба́ловий.
балла́ст бала́ст, -у.
баллоти́ров||**ание** балотува́ння; ~**ать** балотува́ти; ~**аться** балотува́тися; ~**аться** в **депутаты** б. в депута́ты.
ба́льн||**ый** ба́ловий, ба́льний; ~**ая** **систе́ма** ба́лова (ба́льна) систе́ма.
бандеро́ль бандеро́ль; ~**ный** бандеро́льний; ~**ные** **отпра́вления** бандеро́льні відпра́влення.
банк банк, -у; **акцио́нерный**, **госуда́рственный**, **комме́рческий**, **кредитный**, **эми́сионный** б. акціо́нерний, держа́вний, комерці́йний, креди́тний, емі́сійний б.; **положи́ть** **де́ньги** в б. покла́сти гро́ші в б.; ~**и́р** **банкі́р**; ~**и́рский** **банкі́рский**.
банкно́т||**ы** *мн.* банкно́ти, -о́т и -о́тів; *ед.* банкно́та *ж.* банкно́та **банкно́т** *м.* банкно́т; ~**ный** банкно́тний.
ба́нко *фин.* ба́нко, *неизм., ср.*
ба́нков||**ский** ба́нкі́вський; ~**ый** ба́нковий.
банкро́т банкро́т; ~**и́ться** банкро́тува́ти; ~**ский** банкро́тський; ~**ство** банкро́тство.
ба́ртер ба́ртер, -у; ~**ный** ба́ртерний; ~**ные** **поста́вки** ба́ртерні поста́вки.
барье́р бар'є́р; **тамо́женные** ~ы мита́ні бар'є́ри; ~**ный** бар'є́рний.
бассе́йн (*в разн. знач.*) бассе́йн, -у; **кры́тый**, **пла́вательный**, **возду́шный**, **каменноуго́льный** б. крити́й, пла́вальный, пові́тряний, кам'яноуго́льний б.; ~**овый** бассе́йновый.
баст||**овать** страйкува́ти; ~**ующий** **1.** *прич.* **який** (що) страйку́є; **2.** *в знач. суц.* **страйка́р, -я.**
ба́ш||**енный** ба́што́вий; ве́жовий; б. **кран** б. кран; ~**ня** **1.** *архит.* ве́жа, ба́шта; **2.** *техн., воен.* ба́шта.
бди́тельн||**о** *нареч.* пи́льно; ~**ость** пи́льність, -ності; ~**ый** пи́льный; **под** ~**ым** **надо́ром** під пи́льним на́глядом.
бег біг, -у; ~**ать** біга́ти; ~**лый** **1.** (*непрерывно дви́жущийся*) швидкий, рухли́вий; ~**лые** **тени** швидкі (рухли́ві) тіні; **2.** (*свободный, незатрудне́нный*) вільний, швидкий; ~**лое** **чте́ние** вільне (швидке) чита́ння; **3.** (*сделанный наско́ро*) побі́жний, поверхо́вий; ~**лый** **обзо́р** побі́жний (поверхо́вий) о́гляд; ~**ство** в(у)те́ча, *ж.*

бедн||ость бідність -ності; **-ый** бідний.
бедств||енный злигодній; (*тяжёлый*)
тяжкий; **-енное положение** тяжке ста-
новище; **-ие** лихо, біда, ж.; **сигнал -ия**
сигнал біді; **стихийное -ие** стихійне л.
бежать 1. бігти (біжу, біжиш); **2.** (*от*
кого-чего — *несов. и сов.*) тікати *и*
утікати / *утекти*, (-ечу, -ечеш).
бежен||ец біженець, -нця; **-ка** біженка;
-ский біженський; **-ство** біженство.
без предл. с род. п. без; (*при обозначении*
времени) за; **без десяти минут** п'ять
за десять хвилин п'ята.
безакцизный безакцизний.
безалкоголь||ый безалкогольний; **-ые**
напитки безалкогольні напої.
безболезненный безболісність, -ності;
-ый безболісний; **-ое решение** проб-
лемы безболісне розв'язання проб-
леми.
безвестн||о; б. **отсутствующий** *офиц.*
безвісти пропавий; **-ый;** **-ое отсутст-**
вие *офиц.* безвісна відсутність.
безвизовый безвизовий.
безвластие безвладдя.
безвозвратн||ый безповоротний; **-ая**
ссуда безповоротна позичка.
безвозмездн||ый безоплатний; (*бесплат-*
ный) безплатний, безкоштовний; **-ая**
передача земли безоплатна передача
землі; **предоставить в -ое пользо-**
вание нада́ти в безплатне (безоплатне)
користування.
безвредн||ый нешкідливий; **-ое средство**
н. засіб.
безвыходн||ый безвихідний; **-ое поло-**
жение безвихідне (безпорадне) станो-
вище, безвихідь, -ході, ж.
безграничн||ость безмежність, -ності, не-
обмеженість; **-ый** (*неограниченный*)
безмежний, необмежений; **-ые воз-**
можности безмежні (необмежені) мож-
ливості.
бездействен||ость бездіяльність, -ності;
-ый бездіяльний.
бездейств||ие бездіяльність, -ності, ж.;
-овать не діяти; (*не работать* — *еще*)
не працювати; (*не делать*) нічого не
робити; **-ующий 1.** *прич.* який (що) не
діє (не працює); **2.** *в знач. прил.* без-
діяльний, недючий; непрацюючий.
безденежный безгрошовий.
бездефицитн||ость бездефіцитність, -ності;
-ый бездефіцитний.

бездейтельн||ость бездіяльність, -ності;
преступная -ость злочинна б.; **-ый**
бездіяльний.
бездоказательн||ость бездоказовість, -вості;
-ость обвинений *юр. б.* обвинувачень;
-ый бездоказовий; **-ый вывод** б. ви-
сненок.
бездоходный бездохідний (*бесприбыль-*
ный) безприбутковий.
бездушн||ый бездушний; **-ое отношение**
бездушне ставлення.
безжалостный безжалісний, безжаль-
ний.
беззакон||ие беззаконня; **-ность** безза-
конність, -ності; **-ный** беззаконний.
беззащитн||ость беззахисність, -ності;
-ый беззахисний.
безземельный безземельний.
безлюдный безлюдний; б. **фонд** *фин. б.*
фонд.
безнадёжн||ый безнадійний; **-ое по-**
ложение безнадійне становище.
безнадзорный бездоглядний.
безнаказанн||ость безкарність, -ності;
-ый безкарний.
безналичной *фин.* безготівковий; б. **ра-**
счёт б. розрахунок.
безнамеренный *юр.* невмисний.
безнравственн||ость аморальність, -ності,
неморальність; **-ый** аморальний, немо-
ральний.
безоборотный эк., торг. безобіговий;
безоборотний. *Ср.* **оборотный.**
безоговорочн||о *нареч.* беззастережно;
-ый беззастережний.
безопасн||ость безпека, безпечність, -ності;
техника -ости техніка безпеки; **-ый**
безпечний.
безосновательн||ый безпідставний; **-ые**
обвинения безпідставні обвинувачення
(звинувачення).
безостановочн||ый (*совершающийся без*
остановок) без зупінок; б. **маршрут**
маршрут без зупінок; (*беспрерывный*)
безупинний, невинний, неспинний.
безответн||ый *спец.* безвідповідний; **-ое**
почтовое управление безвідповідне
поштове відправлення.
безответственн||ость безвідповідаль-
ність, -ності; **-ый** безвідповідальний.
безотзывный *офиц.* безвідкличний.
безотлагательн||ость невідкладність, -ності;
-ый невідкладний; **-ые меры** невід-
кладні заходи.

- безотносительн**||о нареч. безвідносно; **-ый** безвідносний.
- безошибочн**||ость безпомилковість, -вості, непомилвість, -ності; **-ый** безпомилковий, непомильний.
- безработ**||ица безробіття, ср.; **-ный** безробітний.
- безрезультатн**||ость безрезультатність, -ності; **-ый** безрезультатний.
- безубыточн**||ость беззбитковість, -вості; **-ый** беззбитковий.
- безудержный** нестримний, невтримний; **б. рост цен** нестримне зростання цін.
- безупречн**||ость бездоганність, -ності; **-ый** бездоганний.
- безусловн**||о нареч., вводн. сл. безумовно; **-ый** безумовний.
- бел**||изна білість, -лості, білізна; **-ила** мн. 1. (белая краска) біліло, ср.; 2. (в косметике) біліла, -ліл, мн.; **-итель** спец. вибілювач; **-ить** 1. біліти, -лю, -лиш; **-ить известью** вапнувати; 2. (отбеливать) біліти, вибілювати; **-овой** чистовий.
- белый** білий.
- бель**||ё білізна, ж.; **-евой** білізніаний; **-евые** ткани білізніані тканини; **-евой шкаф** шафа для білізни (на білізну).
- бензин** бензин, -у; **-овый** бензиновий.
- бережлив**||ость ошадливість, -вості, бережливість; **-ый** ошадливий, бережливий.
- беремени**||ость вагітність, -ності; **-ая** вагітна.
- беречь** берегти, -ежу, -ежеш; **-ся** берегтися; (остерегаются — ещё) стерегтисся; **берегись поезда!** стережисся поїзда!
- бесконечн**||ость 1. нескінченність, -ності, реже бесконечність; 2. мат. нескінченність; **-ый** 1. нескінченний, реже безконечний; 2. мат. нескінченний; **-ая** дробь н. дріб.
- бесконтрольн**||ость бесконтрольність, -ності; **-ый** бесконтрольний.
- бескорыстн**||ость безкорисливість, -вості; **-ый** безкорисливий.
- беспаспортный** безпаспортний.
- беспатентный** безпатентний.
- бесперебойн**||ость безперебійність, -ності; **-ый** безперебійний.
- беспересадочный** безпересадковий; **б. рейс** б. рейс.
- бесперспективн**||ость безперспективність, -ності; **-ый** безперспективний.
- беспечн**||ость 1. безтурботність, -ності; 2. недбальість, -лості; **-ый** 1. безтурботний; 2. (небрежный) недбалий.
- бесплатный** безплатний, безкоштовний.
- бесплодн**||ость 1. безплідність, -ності, неплідність; яловість; неродючість; 2. марність, даремність, безплідність; **-ый** 1. (не дающий потомства, плодов) безплідний, неплідний; (о скоте — ещё) яловий; (о почве, растениях — ещё) неродючий; 2. (бесплодный, тщетный) марний, даремний, безплідний; **-ые** усилия марні (даремні, безплідні) зусилля.
- беспокоить** турбувати, непокоїти; **-ся** турбуватися, непокоїтисся; **не беспокойтесь** не турбуйтеся.
- беспокойство** (заботы, хлопоты) турбота, ж., клопіт, -поту, м.; **доставляют б.** непокоїти, завдавати турботи (клопоту), турбувати; **извините за б.** вибачте (пробачте), що потурбував.
- беспольн**||о 1. нареч. некорисно; не потрібно; марно, даремно; 2. (в знач. предик.: напрасно) марно, даремно; **писать об этом -о** писати про це м. (д.); **-ость** некорисність, -ності; не потрібність; марність, даремність; **-ый** некорисний; (ненужный) непотрібний; (напрасный) марний, даремний.
- беспомощн**||ость безпорадність, -ності, безпомічність; **-ый** безпорадний, безпомічний; **-ое** положеніе безпорадне становище.
- беспоряд**||ок 1. безладдя, ср., безлад, -у; **в -ке** безладно, безладу; 2. **-ки** (мн.: волнения) безладдя, ср. (ед. и мн.), реже безлад, -у (ед.); (массовые) заворушення, -ень, мн.; **-очный** безладний.
- беспощинный** безмитний.
- бесправ**||ие, **-ность** безправність, -ності; **-ный** безправний.
- беспрепятственный** безперешкодний.
- бесприбыльный** безприбутковий.
- беспризорный** 1. (лишенный присмотра) бездоглядний; 2. (бездомный) безпритульний; 3. в знач. суц. безпритульний.
- беспристрастн**||ость безсторонність, -ності; неупередженість, -ності; **-ый** безсторонний; (непредубежденный) неупереджений.
- беспригрышный** безпрограшний; **б. заём** безпрограшна позика.

беспроцентный безвідсотковий, безпроцентний.

беспорный 1. безперечний, беззаперечний; **2.** юр. безспірний, безсуперечний.

бессрочный безстроковий, безтерміновий; **б. договір** юр. б. договір.

бестарифный безтарифний.

бестоварный безтоварний.

бесхозный см. **бесхозный**.

бесхозяйный, бесхозный офіц. (не имеющий хозяина) безгосподарський; **-ое имущество** безгосподарське майно.

бесхозяйствен||ость безгосподарність, -ності; **-ый** (об имуществе — ненадлежащим образом содержащемся; не умеющий вести хозяйство) безгосподарний.

бесценок: **продать, купить за б. разг.** продати, купити за безцінь.

библиот|ека бібліотека; **-текарский** бібліотечарський; **-текар** бібліотечар, -я; **-течный** бібліотечний.

бизнес бізнес, -у; **мелкий б.** дрібний б.; **-мен** бізнесмен.

билет 1. квиток, -тка; **железнодорожный б.** залізничний к.; **членский б.** членський к.; **пригласительный б.** запрошення; **2.** (экзаменационный) білет; **3.** фин. білет; **государственный казначейский б.** державної скарбниці; **-ёр** квиткар, -я, білетёр; **-ёрша** р а з г. квиткарка, білетерка; **-ный** квитковий; **-ная** каса квиткова каса.

бирж|а біржа; **товарная, товарно-сырьевая, фондовая б.** товарна, товарно-сировинна, фондова б.; **б. труд** б. праці; **-евик** разг. біржовик, -а; **-евой** біржовий.

бирка бірка.

бит (единица информации) біт.

битва битва.

бить (в разн. знач.) бити (б'ю, б'еш); **-ся** битися.

бла|го благо; **-а** мн. блага.

благодарить кого-что дякувати комучому.

благодарн||ость вдячність, -ності; **подяка; в знак -ости** на (в) подяку; **искренняя б.** щира в. (п.); **не стоит -ости** немає (нема) за що [дякувати]; **приносить б.** складають подяку; **с -остью** з вдячністю, з подякою; **-ый** вдячний; **очень (весьма)** благодарен дуже (щиро) в.

благодаря 1. *дееприч.* дякуючи; **2.** *предл.* завдяки; **б. тому что** з. тому що.

благоприятн||ость сприятливість, -вості; **слшность, -ности; -ый** (способствующий) сприятливий; (*удобный*) слшний; **-ая** погода сприятлива погода.

благоприятствован||ие сприяння; **режим наибольшего -ия** режим найбільшого с.

благостояние добробут, -у, м.

благоустро|енный упорядкований, упоряджений; **-енная** квартира упорядкована (упоряджена) квартира; **-йство** (свойство, состояние) упорядкованість, -ності, ж., упорядженість; (*действию*) упорядкування, упорядження.

блнк блнк; **-овый** бланковий.

блстятш||ий 1. *прич.* який (що) блищить; **2.** в знач. *прил.* блискучий; **-ие** достижения блискучі досягнення.

ближайш||ий 1. *превосх.* ст. найближчий; **б. банк** н. банк; **-ие** задачи найближчі завдання; **2.** *сравн.* ст. ближчий; **при -ем** рассмотрении вопроса при ближчому розгляді питання.

ближе *сравн.* ст. **1.** *прил.* ближчий; **этот перевод б. до оригиналу** цей переклад б. до оригіналу; **2.** *нареч.* ближче.

ближн||ий близький; (*более близкий*) ближчий; **Б. Восток** Близький Схід; **-ая** комната ближча кімната.

близш||ий 1. *прил.* близький; **-ие** родственники близькі родичі; **более б.** ближчий; **быть в -их** отношениях с кем бути в близьких стосунках з ким; **2.** *-ие* мн. в знач. *сущ.* близькі, -кіх.

блок 1. *техн., строит.* блок; **2.** (*объединение*) блок, -у; **-иратор** блокатор; **телефон на -ираторе** телефон на блокаторі; **-ирование** блокування; **-ированный** блокований; **-ировать** блокувати; **-ировка** блокування, ср.; **-ировочный** блокувальний.

блокнот блокнот; **-ный** блокнотний.

блоковый блоковий.

блочный блоковий, блочний.

богат|ство багатство; **природные -ства** природні багатства; **-ый** багатий.

бойкот бойкот, -у; **-ировать** бойкотувати.

более *нареч.* **1.** більше, *реже* (преимуществ. в определенных оборотах) більш; **б. всего** найбільше, більш (більше) за все; **б. или менее** більш чи (або) менш;

б. чем достаточнo більш (більше) ніж досить; **не б. чем не** більше (більш) ніж; **тем б.** тим більше; **2.** (для образования сравн. ст. прил. и нареч. — обычно) простая форма сравн. ст.; (реже, а также при невозможности подобных образований) більш; **б. крепкий** міцніший; **б. посещаемый** б. відвідуваний.

болельнa хвороба; **лучевaя, профессио-нальнaя б.** променева, професійна х. **болеть 1.** (чем) хворіти (на що); **2.** перен. уболівати; **б. за дело** у. за справу.

болеутоляющ|ий безбазиспокійливий; **-ие средство** безбазиспокійливі засоби. **больн|ца** лікарня; **-чний** лікарняний; **-чний листок** листок непрацевдатності, разг. л. листок.

больше 1. (кого-чего, чем кто-что) прил. сравн. ст. більший (від когочого, за когочо, ніж хто-що, як хто-що); **он б. меня** він б. від (за) мене; **2.** нареч. сравн. ст. більше, *реже* більш; **сегодня людей ещё б.** сьогодні людей ще більше; **3.** чего (с обозначением количества, размера: свыше) понад (що), більше (чого, с союзами «ніж», «як»); **вес б. трёх тонн** вага п. три тонни (б. трьох тонн, б. як (ніж) три тонни); **не б. метра** не б. метра.

большегрузный великовантажний. **больший** сравн. ст. більший; **в два раза б.** вдвоє (вдвічі, у два рази) б.

большинств|о більшість, -шості, ж.; **в -е случает** здебільшого, *реже* у більшості випадків; **подавляющее б.** переважна б.

большой великий.

бонификация фин. боніфікація.

бон|ы мн. цінніе бумага, бумажніе деньги) бони (род. бон); *ед.* -а бона.

бороться боротися; **(состязаться)** змагатися; **б. с трудностями б.** з труднощами; **б. за рынки сбыта б.** (з.) за ринки збуту.

борьба боротьба; (с элементом состязательности) змагання, ср.

ботинки мн. черевіки, -ків.

брак¹ шлюб, -у, одруження, ср.; **вступать / вступить в б.** одружуватися / одружитися, брати / узяти ш.; **свидетельство о -е** свідцтво про о. (про ш.); **состоять в -е** бути одруженим (одруженою).

брак² (испорченная продукция) брак, -у; **-ёр спец.** бракер; **-ераж спец.** бра-

кераж, -у; **-ованіе** бракування; **-ован-ный** бракований; **-овать** бракувати; **-овка** бракування, ср.; **-овочный** бракувальний; **-овщик** бракувальник; **-овщица** бракувальниця.

браконёр браконьёр; **-ский** браконьёрський; **-ство** браконьёрство.

бракоразводный (процесс) розлучний, шлюборозлучний; (дело, документ) про розлучення.

бракосотетан|ие книжн. одруження, шлюб, -у, м.; **дворец -ий** палац одружень.

брать брати (беру, береш); **б. в свои руки б.** у свої руки (до своїх рук); **б. на учёт б.** на облік; **б. под сомнение б.** під сумнів; **б. слово б.** (забирати) слово; **-ся** братися; **-ся за работу б.** до роботи (за роботу).

брачн|ый шлюбний; **-ое** свідцтво свідцтво про одруження.

бремя тягар, -я, м.

бригад|а бригада; **-ир** бригадир; **-ир-ский** бригадирський; **-ный** бригадний.

брифинг брифінг, -у.

брокер брoкер; **-ский** брoкерський; **-ские операции** брoкерські операції.

брониров|ание бронювання; **-анный** броньований; **-ать** (место и т. п.) бронювати.

брониров|ание бронювання; **-анный** броньований; **-ать** (покрывать броней) бронювати.

брон|ь (закрепление) брoня, брoнь.

броня (защитная обшивка) брoня.

бросать / бросить кидати / кинути.

бросов|ый 1. непридатний; **-ые земли** непридатні землі; **2.** эк., торг. викидний; **-ые цены** викидні (втрáтні) ціни; **б. товар** в. товар; **б. экспорт** дeмпінг, -у; **3.** спец. (выброшенный) викидний; **б. тайник** в. тайник.

брошюр|а брошура; **-ный** брошурний; **-овать** брошурувати.

брутто торг. брутто неизм.; **-вес** брутто-вага, ж.; **-масса** брутто-маса.

будн|и мн. (не праздничный день) будень, -дня, *ед. м.*; мн. будні, -ів; **-ий** будній.

будущ|ее в знач. суц. майбутнє; **в -ем** у майбутньому; **планы на б.** плáни на м.; **-ий** майбутній; (следующий) наступний; **в -ем году** наступного року (*реже* у наступному (у майбутньому) році); на той рік.

букв||а літера, буква; **б. закона б. закону;** **-енний** літерний, буквенний; **-енное** **обозначение** літерне (буквене) позначення.

буквальний буквальный; **б. перевод б.** переклад.

букмекер букмекер; **-ский** букмекерський.

бум бум, -у; **биржевой б.** біржовий б.

бумаг||а 1. папір, -пéру, м.; **гербовая б.** гérбовий п.; 2. (документ) папір, -пéра; **ценные -и** цінні папéри; **-одержатель канц.** паперотримач, -а.

бумажный паперовий.

бутыл||ка пляшка; **-очный** пляшкóвий.

буфет 1. (мебель) буфét, -а; 2. (закусочная) буфét, -у; **-ный** буфétний; **-чик** буфétник; **-чица** буфétниця.

бухгал||тер бухгалтер; **-терия** бухгалтерія; **-терский** бухгалтерський; **б. учёт б.** облік.

бывать бува́ти.

бывший 1. прич. який (що) був; 2. в знач. прил. колишній.

быстр||одействующий швидкоді́йний; **-отá** швидкість, -кості; **-ый** швидкий.

быт побут, -у; **-овой** побутовий; **-овые условия** побутові умóви; **комбинат -ового обслуживания** комбінат побутового обслуговування.

быть 1. бути; **б. к трём часам б.** на третю годину; 2. (вспом. глаг.) бути; **б. в обыходе б.** в ужитку.

бюджет бюджет, -у; **б. исполнен б.** виконано; **выйти из -а** вийти з бюджету; **-ный** бюджетний; **-ная статья** бюджетна стаття.

бюлетень бюлетень; **избирательный б.** виборчий б.

бюро бюро, неизм., ср.; **справочное б.** довідкове б.

бюрократ бюрократ; **-изация** бюрократизація; **-изированный** бюрократизований; **-изировать** бюрократизувати; **-изм** бюрократизм, -у; **-ический** бюрократичний; **-ичность** бюрократичність, -ності; **-ия** бюрократія.

В

в, во предл. 1. с вин. п. в, у (кого-що), а также другие предлоги и конструкции без предлогов; **а)** (при обозначении направления, а также группы,

места, куда кто-, что-л. включается) в, у (кого-що), до (кого-чого); **идти в банк** іти в банк (до банку); **ходить в школу** ходити в школу (до школи); **подать заявление в институт** подати заяву до інституту (в інститут); **баллотироваться в депутаты** балотуватися в депутати; **избирать в президиум** обирати до президії (в президію); **б)** (при обозначении предмета, в который что-л. вносится, облагается) в, у (що); **положить в банк** покласти в банк; **в)** (при обозначении занятия, состояния и т. п., куда кто-, что-л. вовлекается) в, у, на (кого-що); **pretворить в жизнь** запровадити в життя; **вода превращается в пар** вода перетворюється на (в) пару; **г)** (при обозначении внешнего признака, совпадения, сходства) в, у (кого-що); **тетрадь в линейку** зошит у лінійку; **мальчик весь в отца** хлопчик весь у батька; **д)** (при указании на количественные признаки) в, у, на (кого-що), а также конструкции без предлогов; **расстояние в пять километров от города** відстань п'ять кілометрів від міста; **весом в три тонны** вагою три тонни; **дом в шестнадцать этажей** будинок на шістнадцять поверхів; **во много раз** у багато разів (раз); **е)** (при обозначении участия в игре) в, у (що); **играть в футбол** грати у футбол; **ж)** (при обозначении цели) на, в, у, за (кого-що), до (чого); **в интересах дела** в інтересах справи; **в пользу кого-чего** на користь кого-чого; **з)** (при обозначении пределов распространения) на (кого-що); **во всю ширину** на всю широчінь; **и)** (при указании на время, период совершения чего-л.) в, у, на (кого-що), за (чого, кого-що); (в сочетании с числительными при обозначении часа — обычно) о, (перед гласными) об, конструкции без предлогов; **в выходной день** вихідного дня (реже у вихідний день); **в те времена** у ті часі, за тих часів; **депутат принимает избирателей** в середу депутат приймає виборців у середу; **получать 500 гривен в месяц** одержувати 500 гривень на місяць; **собрание начинается в шесть часов** збори розпочинаються о шостій годині; 2. с предл. п.: **а)** в, у

(кому-чому); (иногда) на (що), а также конструкции без предлогов; **рабoтaть в кooпepaтивe** працювати в кооперативі; **п'єса в трьох дeйствиax** п'єса на три дії; **сказaть в двух слoвax** сказати двома словами; **б)** (при обозначении состояния, в котором протекает действие) в, у (кому-чому), реже за (кого-чого), а также конструкции без предлогов; **быть в зaвисимoсти бyти залежним;** **в)** (при обозначении меры расстояния) за (скільки), в, у (скільки); **в трьох килoмeтpax oт зaвoдa** за три кілометри від заводу; **г)** (при обозначении времени, периода совершения чего-л.) в, у (чому), реже за (чого), конструкции без предлогов; **в прoшлoм квapтaлe** минулого кварталу (реже у минулому кварталі); **З.** (в составе вводных слов «во-первых», «во-вторых», «в-третьих» и т. д.) по-...; по-перше, по-друге, по-третє.

В украинском языке предлоги в и у чередуются. Предлог у употребляется, чтобы избежать стечения согласных звуков, сложных для произношения: **а)** между словами, одно из которых оканчивается, а другое — начинается на согласный: брати участь у конкурсі; **б)** в начале предложения перед словом на согласный: у середу відбудуться збори; **в)** независимо от окончания предыдущего слова перед словами, начинающимися буквами в, ф, льв, св, тв, хв и т. п.: у вагоні, у формулі, у світлі; **г)** после паузы, которая обозначается на письме одним из знаков препинания: Лікарня, що обслуговує працівників фабрики, у новому корпусі. Предлог в употребляется, чтобы избежать стечения гласных звуков: **а)** между словами, одно из которых оканчивается, а другое — начинается на гласный: ввести в омáну; **б)** в начале предложения перед словом на гласный: В активі є п'ять мільйонів; **в)** после слов, оканчивающихся на гласный, и перед большинством слов на согласный (кроме в, ф, льв, св, тв, хв и т. п.): Одérжувати товари в кредит.

вагoн вагон; **-єтка** вагонетка; **-ний** вагонний; **-овожáтый** вагоновод; **-оре-**

мoнтний вагоноремонтний; **-острой-тельный** вагонобудівний; **-ресторáн** вагон-ресторан (род. вагона-ресторáну). **важн|ость** важливість, -вості; **вага**; **в. вопро́са** важливість питання; **дело гoсyдapственной -ости** справа державної ваги; **-ый** (имеющий значение, заслуживающий внимания) важливий; **-ое открытие** важливе відкриття. **вакáн|сия** вакансія; **-тний** вакантний; **-тная** должность вакантна посада.

вал¹ техн. вал.

вал² эк. вал, -у; **-овой** валовий; **-овая продукция** валовá продукція.

валю́т|а валюта; **блокированная, бyмажная, гoсyдapственная, де́нежная, зaмкнутая, золотáя, инострáнная, конвертируемая, обратимáя, падающая, твёрдая, устойчивáя** в. блокoвана, паперoва, держáвна, грошoва, зaмкнута, золотá, инозeмна, конвертoвна (конвертoвана), оборoтна, спадна (знецінювана), твердá, сталá в.; **-ный** валютний; **-ный дефицит, курс** в. дефіцит, курс; **-ная операция** валютна операція; **-чик** разг. валютник.

вариáнт варіант; **-ный** варіантний.

вариациoнн|ый варіаційний; **-ая статистика спец.** варіаційна статистика.

вариáция варіація.

вари́ров|ание варіювання; **-анный** варіюваний; **-ать** варіювати.

ватт ват; **-ный** ватний.

ва́хт|а вахта; **-енный** вахтовий; **-ёр** вахтєр; **-овый** вахтовий.

введ|ение 1. (действие) введення; впровадження, запровадження, (неоконч. — ещє) впроваджування, запроваджування; **в. закона** впровадження (запровадження) закону; **2.** (вступление; отдел науки) вступ, -у, м.; **в. к поэме** в. до поеми; **-енный** введений; впровадження, запровадження. Ср. **вводить**.

ввез|енный ввезений; **-ти см. ввозить**. **вверх** нареч. вгору; **-у** вгорі.

ввиду́ предл., с род. п. зв'язуючи на, з о́гляду на (що); (из-за, вследствие) чєрез (що), у зв'язку з (чим).

ввод 1. (действие) введення, ср.; **в. в действие** в. в дію; **в. во владение (в наследство)** юр. в. у володіння (в спадщину); **2.** техн. (место и т. п.) ввід (род. вводу); **-ный 1.** ввідний; **-ный лист** юр. в. лист; **2.** (вступительный)

вступний; **-ная статья** вступна стаття; **3. (вставной)** вставний; **-ное слово лингв.** вставне слово.

вводить / ввести вводити, -джу, -диш / ввєдєти, -єдў, -єдєш; (*устанавливать, внедрять что-л. — обычно*) впроваджувати / впровадити, -джу, -диш, за-проваджувати / запровадити; **в. в действии** вводити / ввести в дію; **в. пошину** вводити / ввести мито; **в. во владение (в наследство)** юр. вводити / ввести у володіння (в спадщину); **∅ в. в должность** призначати / призначати на посаду; **в. закон в силу** надавати / надати законові (закону) чинності (сили).

ввоз 1. (действие) ввєзєння, *ср.*; **беспошлинный, оптовый в.** безмитне, оптове в.; **2. (импорт)** ввєз (род. ввєзу); **-ный** ввєзний; **-ная пошлина** ввєзне мито; **-ные товары** ввєзні товари.

ввозить / ввезти ввєзити, -бжу, -бзиш / ввєзєти.

вдвоє нареч. вдвоє, вдвїчі.

вдвойнє нареч. подвійно.

вдоль 1. нареч. уздўвж; **2. предл. с род. п.** уздўвж.

вдруг нареч. рāптом; (*неожиданно — ещё*) зненāцька.

вед[ать (чем)] вїдати; (*заведовать — обычно*) завїдувати; **в. хозяйством** в. господарством; **-ение** вїдання; (*заведование — обычно*) завїдування; **быть в -ении кого-чего** бїти у вїданнї *кого-чего*.

ведение вєдєння; провадження; **ведение хозяйства** вєдєння господарства. *Ср. вести.*

ведом[о:] без, с **-а** *кого-чєго* без, з **вї-**дома *кого-чїйого*.

ведомость вїдомїсть, -ности; **дефектная, оборотная, отчётная, платёжная, приходная, расходная, расценочная, расчётная, ссудная, тарификационная, требовательная** в. дефектна, оборотна, звїтна, платїжна, прибуткова, вїдаткова, розцїнкова, розрахункова, позичкова, тарифїкацїйна, вимогова в.

ведомств[енный] вїдомчїй; **-о** вїдомство; **акцизное, таможенное** в. акцїзне, мїтне в.

ведом[ый] 1. вєдений; **-ые колёса техн.** вєденї колєса; **2. в знач. сущ.** вєдений, -ного.

ведущ[ий] 1. прич. який (шо) вєдє; **2. в знач. прил., керен.** провїдний; **в. специалист** п. фахївєць (спеціалїст); **-ая отрасль промышленности** провїдна гāлузь промисловостї; **-ая роль** провїднā роль; **3. в знач. сущ.** вєдўчий, -чого; **в. передāчи** в. передāчї.

ведь част., союз аджє.

вежливый ввїчливий, чємний.

везде нареч. скрїзь.

везти вєзєти.

век вїк, -у; (*столетие — обычно*) столїття, сторїччя, *ср.*; **двадцатый в.** двадцятє с.

векселе[датель фин.] вєкселедāвєць, -вця; **-держатель** вєкселеутрїмувач; **-получатель** вєкселеодєржувач.

вѣксель вєксель; **безденежный, безоборотный (безобратный), бессрочный, бланковый, домицильный, краткосрочный, мораторный, переводный, погашенный, просроченный, простой, учётный в.** безгрошовий, безоборотний, безстроковий, бланковий, домїцилований, державної скарбниці, комерцїйний, короткостроковий, мораторний, переказний, погашєний, прострїчений, прїстїй, дисконтний (дисконтний в.); **в. на предъявителя** в. на подавця (на пред'явникā); **платить по векселю** платити за вєкселем; **предъявить в. к взысканию** подāти в. до стягнення; **учѣсть в.** дисконтувати в.; **-ный** вєксельний.

вели[кий] великий; (*большого размера, чем нужно — ещё*) завєлийкий; **костюм** -к костюм в. (з.); **-чество** дипл. (*в титуловании*) вєлїчність, -ности, *ж.*; **Ваше (Его, Еѣ)** -чество Вāша (Йогō, Й) В., (*при обращении*) Вāша Вєлїчностє; **-ние** вєлїч, *ж.*; **-чинā** вєлїчинā; (*размер — ещё*) рōзмїр, -у, *м.*; **-чиной** с *кого-что* завбїльшки (рōзмїром) з *кого-що*.

вентил[ировать] вєнтилювати; **-ятор** вєнтилятор; **-яционный** вєнтиляцїйний; **-яция** вєнтиляцїя.

вѣнтиль *техн.* вєнтиль, -ля.

вербаль[ный] *книжн.* вєрбāльний; **-ая нота** *дипл.* вєрбāльна нота.

вербовā[ние] вєрбування; **-ть** вєрбувати.

вербов[ка] вєрбування, *ср.*; **-очный** вєрбувāльний; **-щик** вєрбувāльник; **-щица** вєрбувāльниця.

вердикт юр. вердикт, -у; **оправдательный** в. виправдувальний в.; **-ный** вердиктний.

верительный дипл. вірчий; **-ая** грамота вірча грамота.

верить вірити.

вернисаж вернісаж, -у.

верно 1. вірно; 2. правильно; \diamond с **оригиналом** в. канц. з оригіналом згідно.

вернуть (получить, отдать обратно) повернути; **-ся** повернутися; **-ся** из отпуска п. з відпустки.

верный 1. (преданный, надёжный) вірний; 2. (соответствующий истине) правильний.

вероисповедание віросповідання, віровизнання.

вероятность імовірність, -ності, правдоподібність; **-ый** імовірний, правдоподібний.

верстальщик тип. верстальник; **-ица** верстальниця.

верстаный верстаній.

верста тип. верстата.

верстка тип. 1. (действие) верстання, ср., реже верстка; 2. (свёрстанное) верстка; **читать** ~ку читати верстку; **-очный** верстковий.

вертикаль вертикаль, -лі; **-ный** вертикальний.

вертолёт ав. вертолёт, -льота.

верующий 1. прич. який (що) вірує; 2. в знач. прил. віруючий, релігійний; 3. в знач. суц. віруючий, -чого; (преимуц. мн., преимущ. чого, які — те, кто принадлежит к определенной конфессии, приходу и т. п.) вірний, -ного, вірянин, реже вірник.

верфенный, верфяной верфний, верф'яний.

верфь верф, -і.

верх верх, -у; **-ний** верхній; **-няя** одяжда в. одяг; **-овенство** верховенство; **в. законов** в. законів; **-овный** верховний; **-овная Рада Украины** Верховна Рада України; **-ушка** прям., перен. верхівка.

вес вага, ж.; **живой, удельный, чистый** в. жива, питома, чиста в.; **в. брутто, нетто** в. бру́тто, нетто; **продавать на в.** продавати на вагу; **иметь в.** мати вагу, важити; **-ить** (иметь вес) важити; **-кий** 1. (тяжёлый) важкий, ваговитий; 2. перен. важливий, вагомий, ваговитий; **-кий довод** в. доказ; **-овая** в

знач. суц., ж. (помещение) вагарня, вагова, -воі; **-овой** ваговий; **-овщик** вагар, -я; **-овщина** вагарка; **-омость** вагомість, -мості; **-омый** вагомий.

весенний весняний.

весна весна; **-ной** навесні.

вести вести (веду, ведёш); (проводить — ещё) провадити, -джу, -диш, провадити; **в. собрание** в. збори; **в. игру на понижение, повышение** (на бирже и т. п.) в. гру на зніження, підвищення; **в. переписку** листуватися; **в. протокол** в. протокол; **в. следствие** п. слідство; **вести себя** поводитися, поводити себе.

вестник (печатный орган) вісник.

весть звістка, вість, реже вістка; **бёз вести** пропавший безвісти пропавлий.

весы вага, ж., ваги (род. мн. ваг), вагівниця, ж.; (с коромыслом — обычно) терези, -зів; **в. напольные** в. підлогова (в. підлогові).

весь мест весь, увесь (ввесь); **всего хорошего!** межд. на все добре!

ветвь гілка; **-и власти** гілки влади.

ветер вітер, -тру; **-ренный** вітряний; **-ренная** погода вітряна погода.

ветка прям., перен. гілка; **железнодорожная ветка** залізнична гілка.

вето вето, неизм., ср.; **наложить в.** накласти в.

ветчина шінка.

ветчинный о-рубленный шінково-січений; **-о-рубленная колбаса** шінково-січена ковбаса; **-ый** шінковий.

вечер вечір; **каждый в.** шовечора; **добрый в.!** добрий в.!, добрівечір!; **по ~ам** см. по 9.

вечерный вечірній.

вечный вічний, довічний; **получить в** ~ое владеніє одержати у вічне (в довічне) володіння.

вешалка вішалка; **-ть!** (помещать в всячем положении) вішати.

вешать (взвешивать) важити, зважувати.

вещание (о радио- и телепередачах) [ефірне] мовлення, теле- і радіомовлення; (радиовещание) радіомовлення; (телепередачи) телепередачі, -ач, мн.; **объём** ~ния Би-Би-Си на Украину обсяг м. Бі-Бі-Сі на Україну; **-тельный** теле- і радіомовний; радіомовний; (телевизионный) телевізійний; **-ть** вести радіо(теле)мовлення; (передавать) передавати, дає.

вещдо́к (веще́ственное доказа́тельство) *проф.* речдо́к, -у (речовий до́каз).
вещево́й речовий; **в. ры́нок** р. ри́нок.
веще́ств|енный 1. (*материальный*) *филос.* матеріальний, речовинний; (*предметный*) речовий; 2. (*относящийся к вещам*) речовий; **-енные доказа́тельства** *юр.* речові до́кази; **-о́** речовина́, *ж.*
вещи|ный речовий; **-ное пра́во** *юр.* речове пра́во; **-ь рі́ч** (*род. рі́чі*); **-ь в себе́** *филос.* рі́ч у собі; **-ь-това́р** *эк.* рі́ч-това́р (*род. рі́чі-това́ру*).
вья́лка *с.-х.* вья́лка.
взаимн|ость взає́мність, -ності; **-ый** взає́мний; **-ое до́веріе, согла́сие** взає́мна до́віра, зго́да.
взаимо|вли́яние взає́мовплив, -у, *м.*; **-вы́годность** взає́мови́гдність, -ності; **-вы́годный** взає́мови́гдний; **-выру́чка** взає́мови́ручка; **-де́йствие** взає́модія, *ж.*; **-де́йствующий** взає́моді́йний, взає́моді́ючий; **-дополня́емость** взає́модоповнюва́ність, -ності; **-дополня́ющий** взає́модоповнюва́ний; **-зави́симость** взає́мозале́жність, -ності; **-зави́симый** взає́мозале́жний; **-заменя́емость** взає́мозамі́нність, -ності; **-заменя́емый** взає́мозамі́нний; **-исключáемость** взає́мовиключні́сть, -ності; **-исключáющий** взає́мовиключний; **-контро́ль** взає́моконтро́ль, -ю; **-обусло́вленность** взає́мозумовлені́сть, -ності; **-обусло́вленный** взає́мозумовле́ний; **-обусло́вливать**); **-отноше́ния** *мн.* взає́мові́дноше́ння, -е́нь; (*между людьми — обычно*) взає́мові́дно́сина, -син, взає́міна, -мін, взає́мостосу́нки, -ків; **-по́мощь** взає́модопо́мга; **-пони́ма́ние** взає́морозумі́ння; **-свья́з** взає́мому́в'язо́к, -зку́, *м.*
взаимы́ *нареч.* у борг; **взя́ть в. у кого-л. позичити в кого-н., *взя́ти* в борг у кого-н.; **да́ть в.** кому-л. позичити кому-н., *да́ти* в борг кому-н.
вза́мен 1. *нареч.* на́то́мість, за́мість то́го; 2. *предл. с род. п.* за́мість (кого-чого).
взвесь *хим.* за́вись, -сі, суспензі́я.
взве́ш|енный 1. зва́жений, ви́важений; 2. *хим.* за́вися́лий, суспендо́ваний; **-ива́емый** зва́жува́ний, ви́важува́ний.
взве́шивать / взвеси́ть *прям., перен.* зва́жувати *и* ва́жити / зва́жити, ви́ва-**

жувати / ви́важити; **в. ка́ждое сло́во** з. (в.) ко́жне сло́во.
взв́инчива́ть / взв́инти́ть (*цены, курс и т. п.*) нага́няти / нага́ти (наже́ну, наже́неш), роздува́ти / розду́ти.
взгля́д *прям., перен.* по́гляд, -у; **на мой** в. на мій п.; **экономі́ческие -ы** еко́номі́чні по́гляди.
вздо́рож|а́ние подоро́жчання, здо́рожчання; **-а́ть** подоро́жчати, здо́рожчати.
взим|а́ние спра́вля́ння; стя́гнення, (*неоконч.* *д. — еше́*) стяга́ння *и* стя́гува́ння; **принуди́тельное в. нало́га** примусове́ с. подáтку; **-а́ть** (*несов.*) спра́вляти / спра́вити; (*взыскивать*) стяга́ти *и* стя́гувати / стя́гну́ти; **-а́ть по́шлину** спра́вляти мито́.
взла́мыва́ть / взло́мля́ть зла́мувати / злама́ти; (*дверь, окно и т. п. — еше́*) ви́ламувати / ви́ламати.
взле́т злі́т (*род. зльо́ту и зле́ту*), зліта́н-ня, *ср.*
взлетáть / взлете́ть зліта́ти / злеті́ти, -е́чу, -е́тиш; **в. на во́здух** з. в пові́тря.
взле́тн|о-поса́дочный *ав.* злі́тно-поса́дко́вий; **-ый** злі́тний.
взлом зла́мування, *ср.*; **кра́жа со взло́мом** краді́жка зі зла́муванням; **-щик** зла́млювач, зла́мник.
взно́с вно́сок, -ску; **вступі́тельный, паево́й** в. вступні́й, пайови́й в.; **акціо́нерские, страхо́вые, суде́бные, чле́нские -ы** акціо́нерські, страхо́ві, судові́, чле́нські вно́ски.
взойти́ *см.* **всходи́ть**.
взорв|а́вшийся який (шо) вибухнув (підірва́вся); вибухлий; підірваний; **-а́ть, -а́ться** *см.* **взрыва́ть, -ся**.
взро́слый 1. *прил.* до́рослий; 2. *в знач. суц.* до́рослий, -лого.
взрыв 1. (*разрыв и перен.*) вибух, -у; 2. (*разрушение взрывом*) ви́садження [в пові́тря], *ср.*; підірва́ння, *ср.*; **-а́тель** (*детонатор*) детона́тор; **-ной** вибухо́вий; (*подрывной*) підірвни́й; **-ная** волна́ вибухова́ хви́ля; **-ные рабо́ты** підірвні́ роботи; **-оопас́ный** вибухонебезпечни́й; **-чатый** вибухо́вий; **-чатые вещества́** вибухо́ві речови́ни.
взрыва́ть / взорва́ть (*разрушать взрывом*) ви́са́джувати [в пові́тря] / ви́са́дити, -джу, -диш [в пові́тря]; (*подрывать*) підірва́ти / підірва́ти, -ді́рву, -ді́рвеш; **-ся** / **-ся** вибуха́ти / вибухну́ти; підірва́тися / підірва́тис.

- взыскание** стягнення; **административное, денежное, дисциплинарное в.** адміністративне, грошовé, дисциплінарне с.; **досрочное в. ссуд** достроковé с. позичок.
- взыскатель** *юр.* стягувач.
- взыскивать / взыскать 1.** (*брать что-л. в уплату*) стягати и стягувати / стягати и стягнути, -ягну́, -ягнеш; **в. долг, штраф** с. борг, штраф; **2.** (*с кого — привлечь к ответственности*) накладати / накла́сти стягнення (*на кого*).
- взят||ие** узяття́; **в. под стражу** у. під варто́у; **-ка 1.** хабар, -я, м.; **2.** (*в карточной игре*) взятка; **-кодатель** хабарода́вць, -вця; **-копולучатель** хабарооде́ржувач; **-очник** хабарник; **-очничество** хабарництво; **-ь** узяти (визьму́, визьмеш); **в. в аренду** у. в оренду́.
- вибра||ционный** вібраційний; **-ация** вібрація; **-ирование** вібрування; **-ировать** вібрувати́.
- вид¹** 1. (*внешний облик*) вигляд, -у; (*состояние — ещё*) стан, -у; **здоровый** в. здоровий в.; **в. в нетрезвом -е** у нетверезомó стані; **в -е кого-чего: а)** (*наподобие*) у вигляді кого-чого; **фигура** в -е **головы́** фігура у вигляді голови́; **б)** (*в качестве*) як хто-що; **в -е поощрения** як заохочення; (*в форме чего*) у формі чо́го; **взыскание** в -е **выговора** стягнення у формі догана́и; **делать в.** удавати́, робити в.; **по -у** на в.; **2.** (*перспектива, открывающаяся зрению*) вид, -у; (*пейзаж*) краєвид, -у; **зёркало заднего -а** авто и пр. дзеркало заднього о́гляду; **3. -ы** (*мн.: планы, расчёты*) плáни, -нів; (*перспективы*) перспективи, -тів; (*намерения*) на́міри, -рив; **-ы на будущее** плáни (перспективи) на майбутне; **4. (Документ)** посвідка, ж. **в. на жительство** п. на проживання; **о иметь в -у** мати на ува́зі; **ставит в. на в.** *что кому* робити заува́ження за що́ кому́.
- вид²** (*разновидность, тип*) вид, -у; **в. товара** в. товару́.
- видение** бачення; **в. проблемы** б. проблемі.
- видео||записывающий** відеозаписувальний; **-записывающее устройство** в. пристрій; **-запись** відеоза́пис, -у, м.; **-магнитофон** відеомагнітофо́н.
- видеть** ба́чити.
- видим||ость** відимість, -мости; **хорошая в.** добра в.; **по -ости** *вводн. сл.* видно, як видно, очевидно; **-ый** відимий.
- видный 1.** (*доступный зрению*) відний; **2.** (*значительный*) значний, відний; (*выдающийся*) визначний, видатний.
- ...видный (зигзаговидный, клиновидный и т. п.)** ...подібний, *прил. с суф.* -уват- (-юват-) (зигзагоподібний, клинопоподібний, клинува́тий и клинча́стий и т. п.).
- видовой** видовий.
- видоизмен||ение** видозміна, ж.; (*действие — ещё*) видозмінення, *ср.*, (*неоконч. — ещё*) видозмінювання, *ср.*; **-яемость** видозмінність, -ності.
- видоизменить / видоизменить** видозмінювати / видозмінити, -іню́, -іниш.
- ви́за** віза; **въездная, выездная, транзитная (проездная) в.** в'їзна, виїзна, транзитна (проїзна) в.
- визир||ование** візування; **-анный** візований; **-ать** візувати́.
- визит** візит, -у; **нанести в.** зробити в.; **-ация** *юр.* візитація; **-ка** *разг.* візитка; **-ный** візитний; **-ная карточка** візитна картка.
- визовый** візовий.
- вилка 1.** (*столовый прибор*) виделка; **2. техн., шахм.** вилка; **штéпсельная в.** штéпсельна в.
- вин||а** вина́, провиня; **возложить -у** на кого покла́сти виню́ (*провину*) на кого; **по -е** кого (*чьей*) з вини́ кого (*чий*); **-ить** винити; **-оватый, -овный** винний, *реже* винува́тий; **-овник** винува́тель; **-овник** преступле́ния в. злочинну; **-овница** винува́тиця.
- винительный: в. падеж** знахідний відмінок.
- вин||о** вино́; **-ный** винний; **-оград** виноград, -у; **-оградарство** виноградарство; **-оградник** виноградник, -у; **-оградный** виноградний; **-оделе** виноробство.
- винт** гвинт, -а́; **-овой** гвинтовий.
- винто́в||ка** гвинтівка; **-очный** гвинтівковий.
- винчестер** *информ.* вінчестер.
- ви́рус** *мед., информ.* вірус, -у; **-ный** вірусний; **-ный грипп** в. грип.
- високосный: в.** год високосний рік.
- вита́мин** віта́мін, -у; **-изированный** вітамінізований; **-изировать** вітамінізува́ти; **-ный** вітамініний.

витрина||а вітрина; **-ный** вітринний.
вице-президент віце-президент; **-премьер-министр** віце-пре'єр-міністр.
вклад 1. эк. вклад, -у; **бессрочный, выигрышный, имущественный, простой, срочный** в. безстроковий, виграшний, майновий, простиий, строковий в.; **в. на текущий счёт** в. на поточний рахунок; 2. *перен.* внесок, -ску; **вносить** в. во что робити в. у що; **-ной** вкладний; **-чик** вкладник; **-чица** вкладнича.
вкладывать / вложить¹ эк. вкладати / вкласти (вкладу, вкладеш); **в. сбережения в банк** в. заощадження в банк; **в. средства** в. кошти.
вкладыш 1. (Дополнительный лист в книге и т. п.) вкладка, ж.; 2. *техн.* вкладень, -дня.
вклеивать / вклеить вклеювати / вклеїти.
вклейка 1. (действие) вклеювання, ср.; 2. (вклеенное) вклейка.
включать / включать 1. (вносить) включати / включити, -чу, -чиш; **в. в список** в. до списку; 2. (подключать; приводить в действие) вмикати / вмикнути (ввімкну, ввімкнеш); **в. мотор, свет, скóрость, телевизор** в. мотор, світло, швидкість, телевізор.
включая 1. *дееприч.* включаючи; **вмикаючи**; 2. *предл.* включаючи; **-ение** 1. включення; 2. ввімкнення, (неоконч. д. — ещё) вмикання (ср. **включать** 1—2); **прямое -ение** (во время трансляции и т. п.) пряме ввімкнення; 3. (инородная частица) спец. включення; **-енный** 1. включений; 2. ввімкнений, ввімкнутий; **микрофон -ен** мікрофон ввімкнено; **-ительно нареч.** включно.
вкрадываться / вкрасься вкрадаться / вкрасься (вкрадуся, вкрадешся); **в текст вкралась ошибка** у текст вкралася помилка.
вкратце нареч. коротко.
вкус *прям., перен.* смак, -у; **художественный** в. художній с.; **это не в его -е** це не в його стилі (манєрі); **-ный** смачний; **-овой** смаковий; **-овая оценка** смакова оцінка.
влага волога.
влагать / вложить² эк. вкладати / вкласти (вкладу, вкладеш); **в. деньги в акции** в. гроші в акції.
влагонепроницаемый вологонепроникний.

влад||елец (собственник) власник; (обладатель) юр. володілець; **-елица** власниця; володільниця; **-ельческий** юр. володільницький; **-ение** володіння; **государственное, законное, наследственное, пожизненное, частное -ение** державне, законне, спадкове, довічне, приватне в.; **-еть** володіти.
влажн||ость вологість, -гості; **в. воздуха** в. повітря; **-ый** вологий.
властн||ый владний; **-ые органы, функции** владні органи, функції.
власт||ь влада; **-и** *мн.* влада, *не реком.* власті, -тєй; (органы, представители власти) органи, представники влади; **государственная, законодательная, исполнительная, местная, политическая, советская, судебная** в. державна, законодавча, виконавча, місцева, політична, радянська, судова в.; **городские -и** міські в., органи міської влади.
влéво нареч. ліворуч.
влечь [за собой] (вызывать что-л. как последствие) мати наслідком (що), спричиняти і спричинювати (що), спричинятися і спричинюватися (до чо-го).
влият||ние вплив, -у, м.; **оказывать** в. справляти (робити) в., впливати; **-тельный** впливовий; **-ть** впливати.
вложен||ие эк. вкладення; **в. капитала** в. капіталу; **долгосрочные, капитальные -ия** довгострокові (довготермінові), капіталні в.
влож||енный вкладений; **-ить**¹ см. **вкладывать**.
вложить² см. **влагать**.
вменён||ный 1. (кому) прич. інкримінований, поставлений за вину (провину); **покладений и т. д.** (ср. **вменять**); 2. *в знач. прил., спец.* накладений; **вменённый налог** эк. н. податок.
вменяем||ость самосвідомість, -ності; **-ый** 1. (кому) прич. інкримінований, ставлений за вину (провину) и т. д. (ср. **вменять**); 2. *в знач. прил.* самосвідомий; юр. осудний.
вменять / вменить: **в. в вину кому что** інкримінувати (несов. и сов.) кому що, ставити, в-лю, -виш / поставити за вину (провину) кому що; **в. в обязанность кому что** зобов'язувати / зобов'язати кого (с инф.), ставити / поставити за обов'язок кому що, покладати / по-

- кля́сти (на кого) обб'язок (с инф.); **в. в заслугу кому** что ставити / поставити за заслугу кому що.
- вместе нареч.** разом; **в. с тем р. з тим,** водночас.
- вместі**||лице вмістище; ~мость, ~тельность місткість, -кості; ~тельный місткий; ~ть см. **вмещать**.
- вместо предл. с род. п. замість (чого); в. того чтобы** з. того щоб.
- вмешательство** втручання.
- вмешиваться / вмешаться** (вторгаться в чьи-л. дела, отношения и т. п.) втручатися / втрутитися.
- вмещать / вместить** вміщати и вміщувати / вмістити (вміщу, вмістиш).
- вмонтировать** вмонтувати.
- вмятина** вдавлення, ср.
- внём, внаймы нареч.:** сдавать в. наймати, здавати внайми (внайм).
- вначале нареч.** спочатку.
- вне предл. с род. п. поза (ким-чим); в. конкурса** п. конкурсом.
- вне**||биржевой позабіржовий; ~брачный позашлюбний; ~бюджетный позабюджетний; ~ведомственный позавідомчий; ~договорный позадоговірний; ~дорожник (автомобиль) позашляховик, -а.
- внедрён**||ие впровадження, (неоконч. д. — ещё) впроваджування; інфільтрування, інфільтрація, ж.; **в. новой организации труда** в. нової організації праці; ~ческий впроваджувальний. Ср. **внедрять**.
- внедрять / внедрить** впроваджувати / впровадити, -джу, -диш; (агента и т. п.) спец. інфільтрувати (несов. и сов.).
- внезапный** раптовий, наглий.
- вне**||очередной позачерговий; ~плановый позаплановий.
- внес**||ение внісення; **в. платы** в. плати; ~ённый внісений.
- вне**||служебный позаслужбовий; ~сметный позакошторисний.
- внести** см. **вносить**.
- внешне**||политический зовнішньополітичний; ~торговый зовнішньоторговельний, зовнішньоторговий; ~экономический зовнішньоєкономічний.
- внешн**||ий зовнішній; ~яя політика зовнішня політика.
- вне**||штатный позаштатний ~экономический позаєкономічний.
- вниз нареч.** вниз; ~у **1. нареч.** внизу; **2. в знач. предл. с род. п. внизу (чего); дата** ~у письма дата в. листа.
- вникать / вникнуть** (во что) вникати / вникнути (в що); (входить) входити, -джу, -диш / ввійти (ввійду, ввійдеш) (в що), доходити / дійти (чого); **в. во все подробности** в. у всі подробиці.
- вниман**||ие увага, ж.; **быть в центре** ~ия бути в центрі уваги; ~ию кого до уваги кого; **обращать в.** звертати увагу; **оказать в.** виявити увагу, поставитися з увагою; **оставить без** ~ия залишити без уваги; **привлечь в.** привернути увагу; **принять во в.** взяти до уваги.
- внимательн**||ость уважність, -ності; ~ый уважний.
- вничью** нареч. вничю.
- вновь** нареч. **1.** знов, знову; **2. (недавно)** недавно, нещодавно; **в. назначенный** новопризначений, н. призначений.
- вносить / внести** вносити (вношу, вносиш) / внести; **в. запрос, поправку, предложение, платежи, законопроект** в. запит, поправку, пропозицію, платежі, законопроект.
- вноска** **1. (действие)** внісення, ср.; **2. (вставка)** вставка.
- внук** внук, онук.
- внутренн**||ий внутрішній; ~яя політика внутрішня політика; **в. рынок эк.** в. ринок; **правила** ~его распорядка правила внутрішнього розпорядку; ~ость внутрішність, -ності; ~ости (мн.: внутренне органы) нутроші, -ів.
- внутри** нареч., предл. с род. п. всередині (кого-чого).
- внутри**||бригадный внутрішньобригадний; ~государственный внутрішньодержавний; ~заводской внутрішньо-заводський; ~кооперативный внутрішньокооперативний; ~отраслевой внутрішньогалузевий; ~политический внутрішньополітичний; ~производственный внутрішньовиробничий; ~республиканский внутрішньореспубліканський; ~союзный **1.** внутрішньо-союзний; **2. (об организации)** внутрішньоспільковий, внутрішньоспільчанський; ~хозяйственный внутрішньогосподарський.
- внутри** нареч., предл. с род. п. всередину (кого-чого).
- внучка** внучка, онучка.

внуша́ем||**ость** психол. навіюваність, -ності; **-ый 1.** (о чём-л.) навіюваний; прищеплюваний; **2.** (о ком-л.) який (що) піддається навіюванню.

внуша́ть / внуши́ть (кому) виклика́ти / викликати, -ичу, -ичеш (у кого); навіва́ти и навіювати / навіяти (кому); (привива́ть) прищеплювати / прищепити, -плю, -пиш (кому); (убежда́ть) переконува́ти / перекона́ти (кого); **в. убежде́ние** в. перекона́ння; **в. мораль** п. мораль.

внуше́ние 1. виклика́ння; навіюва́ння; прищеплюва́ння, прищепле́ння; переконува́ння (ср. **внуша́ть**); **2.** (воздейст-вие на психику) навія́ння; (действие — ещё) навіюва́ння.

вовлека́ть / вовле́чь (во что) втягува́ти и втяга́ти / втягну́ти и втягн́и (у що); (привлека́ть к участию) залуча́ти / залучи́ти, -учу́, -у́чиш (до чего).

вовлече́ние втягнення; залучення; (неоконч. д. — ещё) втягува́ння и втяга́ння; залуча́ння.

во́время нареч. вча́сно.

во-вторых вводн. сл. по-друге.

водла́ вода дистиліро́ванная **в.** дистильована **в.**; **-ный** водний; водяний; **-ное хозяйство** водне господарство; **-яной** водяний; **-яные зна́ки** водяні зна́ки.

водитель воді́й, -ія; **-ский** водія́ (род. л.), воді́йський; **-ское удостове́ние** посвідчення водія́; **-ский соста́в** воді́йський склад.

води́ть водити, -джу́, -диш.

водла́ горілка; **-очный** горілчаний.

воднотранспортный воднотранспортний.

водо||вместимость водомісткість, -кості; **-вод** водовід, -воду; **-ём** водоёмка, ж., водоёмщик, ср.; **-ёмкий** водомісткий; **-забор** водозабір, -бору; (сооружение — чаще) водозабірник; **-заборный** водозабірний; **-защитный** водозахисний; **-измеще́ние** водотонна́жність, -ності, ж.; **-качка** водокáчка; **-лаз** водолáз; **-лазный** водолáзний; **-лече́бница** водоліка́рня; **-лече́ние** водолікува́ння; **-нагрева́тельный** водонагрівáльний; **-напорный**; **-напорная башня** водонапірна башта; **-непроница́емый** водонепроникний; **-но́сный** водонóсний; **-отлив** водовідлі́в, -у; **-отта́лкива-**

ющий водовідсто́вхувальний; **-очиститель** водоочи́сник; **-очистительный** водоочи́сний; **-очистка** всдоочи́щення; **-очистный** водоочи́сний **-очистные сооружения** водоочи́сні споруди; **-пользование** водоко́ристува́ння; **-пользователь** водоко́ристува́ч, -истува́ча; **-провод** водопровід, -воду́; **-проводный** водопровідний; **-проница́емый** водопроникний; **-распределительный** водорозподі́льний; **-сбро́с** гидротехн. водоски́д, -у; **-снабже́ние** водопоста́чання; **-сточный** водості́чний; **-устойчивый** водості́йкий; **-храни́лище** водосхо́вище.

водоро́д водень, -дню; **-ный** водне́вий.

военко́м (вое́нный комисса́р) військком (військовий коміса́р); **-ат** (вое́нный комиссариáт) військкомáт, -у (військовий коміса́ріáт).

военно||обязанный військовозобов'язаний, -ного; **-промышле́нный** військово-промисло́вий; **-служáщий** військовослужбо́вец, -вця, військови́к, -á.

вое́нный 1. (относящийся к событиям и времени войны, предназначенный для войны; напоминающий события и время войны) вое́нный; **-ая опера́ция** воєнна опера́ція; **-ое вре́мя** в. час; **-ое положение** в. стан; **-ые преступле́ния** воєнні злочини; **2.** (относящийся к армии; вои́нский) військови́й; **в. врач,** заво́д в. ліка́р, заво́д; **в. зака́з** військове замо́влення; **-ая доктрина, промышленность, тайна, техника** військова́ доктрина, промисло́вість, таємни́ца, техника; **-ое де́ло** військова́ справа.

военю́рист (вое́нный ю́рист) військ'ю́рист (військови́й ю́рист).

возбудите́ль биол., и пр. збу́дник; **в. болезне́з** з. хвороби.

возбужда́ть / возбуди́ть (предлагать что-л. на обсуждение) пору́шувати / пору́шити; **в. вопро́с, суде́бное де́ло** п. пита́ння, судову́ справу́.

возбужде́ние (предложение что-л. обсудить) пору́шення, (неоконч. д. — ещё) пору́шува́ння; **в. уголо́вного де́ла про-тив кого** пору́шення криміна́льної спра-ви проти́ кого́.

возведе́ние 1. зве́дення; **2.** перен., мат. піднесе́ння.

возводи́ть / возвести́ 1. пря́м., перен. зводи́ти, -джу, -диш / зве́сти (зведу́, зве-

деш); **в. обвинєния** з. звинувачєння;
2. перен. (повышати / підвищати и т. п.), *мат.* підносити / піднести; **возводити в закон** юр. підносити до закону.
возврат повернення, *ср.*; **в. ссуды** п. позички; **-ный** поворотний; (*обратный*) зворотний; **-ная ссуда** поворотна позичка; **-ное движение** з. рух.
возвращать / возвратить повертати / повернути.
возвращение повернення, (*неоконч. д. — ещё*) повертання.
возглавлять / возглавить очолювати / очолити.
воздейств||ие (*влияние*) вплив, -у, м.; (*действие*) дія, ж.; **административное в.** адміністративний в.; **оказывать в.** на кого справляти (робити) вплив, впливати на кого; **экономическое в.** економічний в.; **-овать несов. и сов.** (*влиять*) впливати / вплинути; діяти / подіяти.
воздержав||ийся 1. прич. який (шо) утримався; **2.** в знач. суц. той, що утримався; **при одном -емся** при одному, що утримався.
воздерживаться / воздержаться утримуватися / утриматися.
воздух повітря, *ср.*
воздуш||ый повітряний; **-ое сообщение** повітряне сполучення.
воззвание (*обращение*) відозва, ж.; звернення, *ср.*
воззрє||ние погляд, -у, м.; **экономические -ия** економічні погляди.
возить возити (вожү, возиш).
возлагать / возложить *прям., перен.* покладати / покласти, -адү, -адеш; **в. задание, ответственность** на кого-что п. завдання, відповідальність на кого-що.
возложение покладання, покладення; **в. цветов** п. квітів.
возмездный *офиц.* оплатний, платний.
возмститель відшкідвник, -а; **-ница** відшкідвниця; **-ный** відшкодувальний.
возмещать / возместить (*убытки*) відшкодовувати / відшкодувати; **в. убытки** в. збитки.
возмещ||ение (*убытков*) відшкодування, (*неоконч. д. — ещё*) відшкодування; **страховое, судебное в.** страхове, судове в. **-енный** відшкодований.
возмож||о *предик., вводн. сл.* можливо; **в. быстрее** якомога швидше; **-ость**

можливість, -вості; змога; (*способность осуществить что-л. — ещё*) спроможність, -ності; **производственные -ости** виробничі можливості; **по -ости** за змогою (по змозі, по можливості), (*по мере возможности*) у міру можливості; **-ый** можливий; **сделать -ым** зробити можливим, уможливити.
вознаградить / вознаградить винагороджувати / винагородити, -джу, -диш.
вознаграждение 1. (*действие*) винагородження, (*неоконч. — ещё*) винагородження; **2.** (*плата за что-л.*) винагорода, ж., винагородження; **авторское, денежное, единовременное, ежегодное, премиальное, страховое в.** авторська, грошова, одноразова, щорічна, преміальна, страхова в.; **в. за выслугу лет** винагорода за вислугу років.
возникать / возникнуть виникати / виникнути, поставати, -таю, -таеш / постанати, -ану, -анеш.
возникновение виникнення, постання, (*неоконч. д. — ещё*) виникання, постанання; **в. жизни на Земле** в. життя на Землі.
возникший *прич.* який (шо) виник, виниклий.
возобнов||ение поновлення, (*неоконч. д. — ещё*) поновлювання; відновлення, (*неоконч. д. — ещё*) відновлювання; **в. договора, капитала** в. договору, капіталу; **-лєнный** поновлений; відновлений. *Ср.* **возобновлять.**
возобновлять / возобновить поновлювати и поновляти / поновляти, -овлю, -овиш; (*восстанавливать, обновлять — ещё*) відновлювати и відновляти / відновити; **-ся / -ся** поновлюватися и поновлятися / поновитися; відновлюватися и відновлятися / відновитися.
возражать / возразить заперечувати / заперечити.
возражение заперечення.
возраст вік, -у; **-ной** віковий; **-ной ценз** в. ценз; **-ная группа** вікова група.
возраста||ние зростання; **в. стоимости** з. вартості; **-ющий 1.** прич. який (шо) зростає (виростає); **2.** в знач. прил. зростаючий; (*восходящий*) висхідний; **по -ющей** по висхідній.
возрастать / возрасти зростати / зрости; виростати / вирости.

возрожде́ние відродження; **національ-**
ное в. національне в.

возро́сший зрослий; **вирослий.**

вои́нск||ий військовий; **в. устав** в. статут;
всеобщи́я -ая обяза́нность загальний
в. обов'язок; **-ая часть** військова частіна;
-ие преступле́ния військові злочини.

вои́на війна; **тамо́женная, еконо́мичес-**
кая в. митна, економічна в.

войти́ см. входити́.

вокза́л вокзал, -у; **железнодоро́жный**
в. залізничний в.; **-ьный** вокзальний.

вокруг нареч., *предл. с род. п.* навколо,
довкола (*кого-чого*).

воле||во́й вольовий; **в. челове́к** вольова
людина; **-изъявле́ние** волевійяв, -у, м.,
волевійявлення.

волна́||а хвиля; **-е́ние 1.** (*движение волн;*
состояние души) хвилюва́ння; **2. -е́ния**
(*мн.: массовое выражение протеста*)
заворушення (*преимуц. мн.*); **-ово́й**
хвильовий.

волн||ова́ть (*беспокоить*) хвилюва́ти,
бентежити; **-у́ющий 1.** *прич. який (що)*
хвилює, бентежить; **2. в знач. прич.**
хвильний, хвилюючий, бентежний.

волоки́та разг. тяганина.

волоки́||стый волокнистий; **-о** волокно́.

волонте́р волонтер; **-ка** волонтерка; **-ский**
волонтерський; **-ство** волонтерство.

во́лосы (*мн.*) воло́сса, *ср.*

вольнонаёмный вільнонайманий.

во́льн||ый вільний; **по -ому найму** за
вільним наймом.

во́льг вольт.

во́л||я воля; **в. наро́да** в. наро́ду; **испол-**
нять -ю виконувати волю.

вообража́ть / вообрази́ть уявляти /
уявити (уявлю, уявиш).

воображе́ние уява, *ж.*; (*процесс*) уяв-
лення.

вообще́ нареч. взагалі, загалом.

воодушевле́ние (*о состоянии человека*)
запал, -у, м.; (*подъём — ещё*) підне-
сення; (*вдохновение — ещё*) натхнення;
рабо́тать с -м працюва́ти із запалом
(натхненням, піднесенням).

воодушевля́ть / воодушеви́ть запá-
лювати / запалити, -алю, -алиш; нади-
хати / надихну́ти.

воору́жатъ / воору́жить озброювати /
озброїти; **в. передовой** технологією
о. передовою технологією.

воору́ж||е́ние озброєння, (*неоконч. д. —*
ещё) озброюва́ння; **техни́ческое в.**
технічне о.; **-ённость** озброєність,
-ности; **-ённый 1.** озброєний; **-ённый**
знáниями о. знаннями; **2.** зброїний;
-ённый конфликт з. конфлікт.

во-пе́рвых *вводн. сл.* по-пе́гше.

воплоща́ть / воплоти́ть втілювати / вті-
лити; **в. в жизнь** в. в життя́.

воплоще́ние втілення, (*неоконч. д. —*
ещё) втілюва́ння.

вопреки́ *предл. с дат. п.* всу́переч (*кому-*
чому).

вопрос 1. (*обращение, требующее отве-*
та) запита́ння, *ср.*, пита́ння, *ср.*; **2.** (*проб-*
лема и т. п.) пита́ння; **агра́рный,**
жили́щный, национа́льный, проце-
ду́рный в. аграрне, житлове, національ-
не, процедурне п.; **-ник** пита́льник,
реже запита́льник; **-ный** пита́льний;
-ный лист п. лист; **вопроси́тельный**
пита́льний; запита́льний; **∅ в. знак**
лингв. знак пита́ння.

вор злоді́й, *реже* краді́й, -ія; **-ованный**
крадений; **-ова́ть** кра́сти, -аду, -адеш;
-овка злоді́йка, *реже* краді́йка; **-ов-**
ско́й злоді́йський; **-овство** злоді́й-
ство.

воро́нка 1. (*яма*) вірва; **2.** (*для перели-*
вания жидкости) лі́йка.

ворота́ ворота, -ріт; (*большие ворота,*
преимуц. в монументальных соору-
жениях) бра́ма, *ж.*; **футбо́льные в.**
футбо́льні в.

воротник ко́мір.

ворс ворса́, *ж.*, *реже* ворс, -у; **-йстый**
ворсі́стий; **-овый и -ово́й** ворсовий.

восемна́дцат||ый вісімна́дцятий; **-ь** вісім-
на́дцять, -ти и -то́х.

восьме́ вісім (*род. восьми и восьми́х*);
-деся́т вісімдеся́т, -ти и -то́х; **-со́т**
вісімсо́т (*род. восьмисо́т*); **-ю** нареч.
вісім [разів, раз] по.

воск віск (*род. воску*); **-о́вка спец.** вос-
кі́вка; **-ово́й** восковий; **-ова́я** спе́лость
с.-х. воскова́ стіглість.

восклича́тельный оклічний; **∅ в. знак**
лингв. знак оклику.

воскресе́н||ье неді́ля, *ж.*; **по -ьям см.**
по 9.

воскресн||ый неді́льний; **-ые** шко́лы не-
ді́льні шко́ли.

воспал||е́ние мед. запáлення; **в. лёгких**
з. легень (легенів); **-ённый** запáлений;

-ітельний запальний; **-ітельний процес** з. процес.
воспаляться / воспалиться мед. запалюватися / запалитися.
воспитание виховання, виховування.
воспитатель вихованець, -ця; **-анница** вихованка; **-анность** вихованість, -ності; **-анный** вихований; **-атель** виховател; **-ательница** вихователька; **-ательный** виховний.
воспитывать / воспитать виховувати / виховати.
воспламенение займання; **-яемый, -яющийся** в знач. прил. займистий.
воспламеняться / воспламениться займатися / зайнятися, -їм'юся, -їмешся.
восполнять / восполнить заповнювати і заповнити / заповнити; **в. пробелы** з. прогалини.
воспользоваться (чем) скористуватися, скористатися (чим, з чого).
вспоминание спогад, -у, м., згадка, ж.
воспрепятствование книжн. перешкодження; **-ать** перешкодити, -джу, -диш, -дати (стати (станеш) на заваді (перешкоді); **в. чьим-л. намерениям** п. (стати на заваді, перешкоді) чийм-н. намірам.
вспрещать забороняти; **-аться** заборонятися; **курить -ается** курити (палити) забороняється; **-енный** заборонений; **вход -ен** вхід заборонено.
восприимчивость сприйнятливість, -вості; **-ый (к чему)** сприйнятливий (до чого).
воспринимаемость сприйманість, -ності; **-ый** який (що) сприймається, сприйманий.
воспринимать / воспринять сприймати / сприйняти, -їм'ю, -їмеш.
воспринятый сприйнятий.
восприятие сприйняття, (неоконч. д. — *ещё*) сприймання.
воспроизведение відтворення; **в. капитала, средств производства, стоимости** в. капіталу, засобів виробництва, вартості; **-водимый** відтворюваний; (который может быть воспроизведён) відтворний; **-водитель** відтворювач; **-водительность** відтворність, -ності; **-водительный** відтворюний.
воспроизводит / воспроизвести відтворювати / відтворити, -орю, -ориш.

воспроизводство відтворення, (неоконч. д. — *ещё*) відтворювання; **естественное в. природное в.**; **в. в расширенных размерах** в. в розширених розмірах.
воспротивиться (чему) -ану, -анеш проті (чого); (оказуя сопротивление) учинити (-иню, -иниш) опір.
воссоединение возз'єднання; **-енный** возз'єднаний.
воссоединять / воссоединить возз'єднувати / возз'єднати.
воссоздавать / воссоздать відтворювати / відтворити, -орю, -ориш.
восстанавливать / восстанавливать 1. (приводит в прежнее состояние) відновлювати і відновляти / відновити, -овлю, -овиш; (отстраивать) відбудовувати / відбудувати; 2. (кого-л. в чём) поновлювати і поновляти / поновити, -овлю, -овиш; **в. в должностях, в правах** п. на посаді, в правах; 3. (настраивать против кого-л.) підбурювати / підбурити; 4. хим., биол., мед. відновлювати і відновляти / відновити.
восстановительный 1. відновний, відновлювальний; відбудовний, відбудовчий; **-ительное лечение** відновне (відновлювальне) лікування; **-ительные работы** — а) відбудовні (відбудовчі) роботи; б) відновні (відновлювальні) роботи; 2. хим., биол., мед. відновний, відновлювальний; **-ление** 1. відновлення, (неоконч. д. — *ещё*) відновлювання; відбудова, (неоконч. д. — *ещё*) відбудовування; поновлення, (неоконч. д. — *ещё*) поновлювання; **в. народного хозяйства** відбудова народного господарства; **в. на работе** п. на роботі; 2. хим., биол., мед. відновлення.
восстановленный 1. відновлений; відбудований; 2. поновлений; 3. підбурений; 4. відновлений. Ср. **восстанавливать**.
восток схід (род. сходу); **к -у от чего** на с. від чого.
восточнее сравн. ст. [далі] на схід; **в. Киева** на схід від Києва; **-ый** східний.
востребование 1. офіц. зажадання; запитання; (требование) вимога, ж.; одержання; до -ания до запитання; 2. запитання, запотребування; **-анность** 1. офіц. запитаність, -ності, (как незавершённое явление — *ещё*) запитуваність; **-анность грузов** з. вантажів; 2. запитаність, запитуваність, запотре-

- бобаність; (*потреба*) потреба (в кому-чому); (*спрос*) попит, -у, м. (на кого-що); **-анность новых технологий** з. (з.) нових технологій; **-анный**
1. *офиц.* зажаданій; запитаний; одержаний;
 2. запитаний; запотребований; у якому є потреба; на який є попит; **не-анный** **временем художник** не запитаний (не запотребований) часом художник (митець); **-ать** 1. (*что*) зажадати (чого, що); (*корреспонденцию, груз и т. п.*) запитати (що); (*получить по требованию*) одержати (що); **-ать доказательства** зажадати доказів; **-ать вклад** о. вклад; 2. (*кого-что*) — *почувствовать необходимость, потребность в ком-, чем-л.*) запитати, запотребувати (кого-що); відчуті потребу (в кому-чому), попит (на кого-що).
- восход||йти** 1. (*подниматься вверх*) сходити, -джу, -диш; 2. (*к чему — имеет своим началом*) вести (веду, ведеш) походження (від чого), брати (беру, береш) початок (у чому); **-ящий** 1. *прич.* який (що) сходить; який (що) веде походження, який (що) берє початок; 2. *в знач. прил.* висхідний.
- восьмерка** вісімка.
- восьмеро** восьмеро (*род.* вісьмох).
- восьми||десятый** вісімдесятий; **-кратный** восьмиразовий, восьмикратний; **-сотый** восьмисотий; **-этажный** восьмиповерховий.
- восьмой** восьмий.
- вотиров||ание** вотовання; **в. кредитов** в. кредитів; **-анный** вотований; **-ать** вотовати; **-ать доверие** в. довіру; **-аться** вотоватися.
- вотум** вотум, -у; **в. доверия** в. довіри.
- вошenny** вошений.
- вопрые нареч.** вперше.
- вперёд нареч.** вперёд.
- впереди** 1. (*нареч.:* *перед кем-чем*) спереду, попереду; 2. (*нареч.:* *в будущем*) надалі, далі; **об этом речь** в. про це мова д.; 3. *предл. с род. п.* попереду; поперёд.
- впечатление** враження; **сложилось в.** склалося в.
- вписывать / вписать** вписувати / вписати (впишу, впишеш).
- вплотную нареч.** (*плотно*) щільно; (*впритык — ещё*) впритул; (*непосредственно*) безпосередньо.
- вплоть: в. до предл. с род. п.** аж до, до самого (самої, самих).
- вполне нареч.** цілком; (*полностью*) сповна; (*совсем*) зовсім.
- впоследствии нареч.** згодом.
- вправе предик.:** **быть в. матери право.**
- вправо нареч.** праворуч.
- впредь нареч.** надалі, далі; **в. до чего** до чого.
- впроче** 1. союз [а] втім, але, протє; 2. *в знач. вводн. слова* [а] втім, зрештою.
- в-пятых** *вводн. сл.* по-п'яте.
- враг** ворог.
- вражд||а** ворожнєча; (*действие — ещё*) ворогування, *ср.*; **-ёбный** ворожий.
- вразрез нареч.** врозріз; **идти в. с чем-л.** іти в. із чим-н.
- вразрядку нареч., тип.** врозбівку, розбівкою, врозрядку, розрядкою.
- врач** лікар, -я; (*о женщине — ещё*) лікарка; **-ёбный** лікарський.
- вращ||ательный** обертальний **-ательное движение** о. рух; **-ать** обертати; **-ающийся** 1. *прич.* який (що) обертається; 2. *в знач. прил.* обертівий; **-ающееся кресло** обертове крісло; **-ение** обертання.
- вред** шкода, ж.; **причинить в.** заподіяти шкоду, завдати шкоди; **-итель** шкідник, -а; **-ить** шкідити, -джу, -диш; **-ный** шкідливий.
- временной** часовий.
- временный** тимчасовий.
- время** час, -у, м.; **внезабочее, машинное, ненормированное, нерабочее, сверхурочное, солнечное в.** позаробочий, машинний, ненормований, неробочий, понаднормовий, сонячний ч.; **в. оборота производственных фондов** ч. обороту виробничих фондів; **-исчисление** літочислення; **-препровождение** проведення часу.
- вручать / вручить** вручати / вручити, -учу, -учиш.
- вручение** вручення.
- вручную нареч.** руками, вручну.
- всё см.** весь.
- всевозможный** всіякий.
- всегда нареч.** завжди і реже завжди.
- всегда нареч.** всього.
- вселение** вселення, (*неоконч. д. — ещё*) вселяння.
- вселять / вселить** вселяти / вселити, -лю, -лиш.

всемёрный всілякий; **-ая піддёржка** всіляка підтримка.

всемірний всесвітній.

всенародный всенародний.

всеобщий загальний; **-ее избира-**
тельное право загальне виборче право.

всеобъёмность всеосяжність, -ності;
-ющий всеосяжний.

восторонний всебічний; **-ее обсуж-**
дение всебічне обговорення.

всё-таки союз, част. всё-таки.

всеукраинский всеукраїнський.

вскоре незабаром, невдовзі.

вскрыть / вскрыть 1. (раскрывать) розкривати / розкрити; (распечатывать — ещё) розпечатувати / розпечатати; (распаковывать — ещё) розпаковувати / розпакувати; **2.** (перен.: обнаруживать) розкривати / розкрити, виявляти / виявити, -влю, -вши; **в. недостатки в работе** р. (в.) вади (недоліки) в роботі; **3.** (разрезать, анатомировать) розтинати / розтяти (розітну, розітнеш) и розітнути, розрізувати и розрізати / розрізати; **в. вены** розрізувати (розрізати) вени.

вскрытие 1. розкриття, (неоконч. д. — ещё) розкривання; розпечатання, (неоконч. д. — ещё) розпечатування; розпакування, (неоконч. д. — ещё) розпаковування; **2.** (обнаружение) розкриття, виявлення, (неоконч. д. — ещё) розкривання, виявлення; **3.** (анатомирование) розтин, -у, м.

вслед нареч. (следом) слід, слідом.

вследствие предл. с род. п. внаслідок (чого), через (що).

вспашка оранка, (неоконч. д. — ещё) орання.

вспоминать / вспомнить згадувати / згадати.

вспомогательный допоміжний.

вспыхивать / вспыхнуть спалахувати / спалахнути; (загораться) займатися / зайнятися, -ймуся, -ймёмся.

вспышка спалах, -у, м.; (взблеск) зблиск, -у, м.; (воспламенение — ещё) сплох, -у, м.; (перен. — ещё) вибух, -у, м.

вставать / встать 1. вставати (встаю, встаёш) / встати (встану, встанеш); **2.** (становиться на что-л.; приступать к какой-л. работе и т. п.) ставати / стати; **в. на путь чего (какой)** перен. с. на шлях чого (який); **в. на учёт** с. на облік.

вставка 1. (действие) вставлення, (неоконч. — ещё) вставляння; **2.** (вставленное) вставка.

вставлять / вставить вставляти / вставити, -влю, -вш.

вставной вставний.

встраивать / встроить вбудовувати / вбудувати; (о деталях и т. п.) вмонтовувати / вмонтувати.

встреча зустріч; **в. с избирателями** з. із виборцями; **в. на высшем уровне** з. на найвищому рівні; **-ный** зустрічний; **в. иск** юр. з. позов.

встречаемость трапляння, ср.; частота **-ости** явлення частота т. явища; **-ый 1.** якого зустрічають; який (що) зустрічається; **2.** який (що) трапляється.

встречать / встретить зустрічати / зустріти, -іну, -інеш и зустрінути; **в. поддержку** з. підтримку; **-ся / -ся 1.** зустрітисся / зустрітисся и зустрінутисся; **2.** (попадаться — обычно) траплятисся / трапитисся; **встречаются** ошібки трапляються помилки.

встречающийся; -ящиеся ошібки и т. п. помилки, які (що) трапляються; **-енный 1.** зустрінутий и зустрітий; **2.** який (що) трапився.

встроённый вбудований; вмонтований; **фотоаппарат со -енной вспышкой** фотоапарат із вмонтованим спалахом; **-йка** вбудування, ср., (неоконч. д. — ещё) вбудовування, ср.; вмонтування, ср., (неоконч. д. — ещё) вмонтовування, ср.

встроить см. **встраивать.**

вступать / вступить вступати / вступити, -плю, -пиш; **в. в должность** ставати / стати на посаду; **в. в переговоры** починати / почати, розпочинати / розпочати переговори; **в. в силу (о законе)** набирати / набрати чинності (сили).

вступительный вступний; **в. взнос** в. внесок; **-ление 1.** (действие) вступ, -у, м., вступання; **в. закона в силу** набрання (неоконч.: набрання) законом чинності (сили); **2.** (введение) вступ.

всходить / взойти сходити, -джу, -диш / зійти, -йдю, -йдеш; **в. на гору** с. / з. на гору; **посёвы** взошли посіви зійшли.

вскольз сходи, -дів; **-жест** с.-х. сходи́сть, -жості.

всюду нареч. всюди, скрізь.

всяк||ий *мест.* всякий; (*каждый*) кожний, кожен, -жна, -жне; (*всяческий*) всілякий; **без -ого сожаления** без всякого (будь-якого) жалю; **во -ом случае** в усякому (кожному) разі; **на -ий случай** на (про) всяк||ий випадок; **при -ой погоде** за всякої погоди.

втайне *нареч.* по́тай; (*тайно*) таємно.

вторич||ый **1.** (*повторный*) повторний; **-ое напоминание** повторне нагадування; **2.** (*представляющий вторую стадию*) вторинний; **-ое сырьё** вторинна сировина.

вторн||ик вівторок, -рка; **по -ам см. по 9; -ичный** вівторковий.

втор||ой **1.** другий; **-ая очередь** друга черга; **2.** **-бе** в *знач. суц., ср.* (*о блюдах*) друге, -гого.

второ||очередной другочерговий; **-разрядный** другорозрядний; **-сортовый** другосортний; **-степенный** другорядний.

вторсырьё (*вторичное сырьё*) втор-сировина, *ж.* (вторинна сировина).

в-третьих *вводн. сл.* по-третє.

втрёе *нареч.* втрє, втричі.

втройне *нареч.* потрійно.

втягивать / втянуть втягувати и втягати / втягну́ти и втягті, -ягну́, -ягнеш.

вход *вхід (род. входу); в. запрещён* в заборонено.

входить / войти входити, -джу, -диш / ввійти, -йду́, -йдеш; (*обращаться с просьбой, предложением*) звертáтися / зверну́тися, -ну́ся, -нешся; **в. во владение** в. у володіння; **в. в министерство с ходатайством** з. в міністерство з клопотанням.

вход||ной вхідний; **-ной билет** вхідний квиток; **-ящий** **1.** *прич.* який (що) входить; який (що) звертáється; **2.** в *знач. прил., канц.* (*поступающий в учреждение — о документах, письмах*) вхідний; **-ящий номер** в. номер.

вчера *нареч.* вчора; **-шний** вчорáшний; **со -шнего дня** від (з) учорáшнього дня, відучора.

вчерне *нареч.* на́чорно.

вчетверо *нареч.* вчєтєвро.

в-четвёртых *вводн. сл.* по-чєтвєрте.

вшестеро *нареч.* вшєстєро.

в-шестых *вводн. сл.* по-шòсте.

вширь *нареч.* вши́р.

вшитый вшитий.

въезд в'їзд, -у; **в. запрещён** в. заборонено; **-ной** в'їзний; **-ная виза** в'їзна віза.

вы *мест.* ви (*род. вас*).

выбирать / выбрать **1.** вибирати / вібрати, -беру, -береш; **2.** (*избирать голосованием*) обирати / обрати, -беру, -береш; **в. представителя** о. представника.

выбор вибір, -бору; **-ка** **1.** (*действие*) вибирання, *ср.*; **2.** *обычно мн.* **-ки** (*выписки из чего-л.*) вибірки, -рок; **статистические -ки** статистичні в.; **-ность** виборність, -ності; **-ность органов управления и контроля** в. органів управління і контролю; **-ный** виборний; **В. орган** в орган; **-щик** **1.** (*уполномоченный*) виборник; **2.** (*работник*) вибірник, -а; **-ы** вибори, -рів; **-ы в Верховную Раду Украины** в. до Верховної Ради України; **всеобщие, кобвенные, многостепенные, не-прямые, прямые, тайные -ы** загальні, непрямі, багатоступенєві, непрямі, прямі, таємні в.

выбраковать / выбраковать спец. вибракувати / вибракувати.

выбрасывать / выбросить викидати / викинути.

выброс викид, -у, (*действие — обычно*) викидання, *ср.*

выбывать / выбыть вибувати / вибути, -уду, -удеш; **в. из списков, из строя** в. із (зі) списків, з ладу.

выбывающий який (що) вибуває.

выбывший який (що) вибув, вибулий.

выбытие вибуття, (*неоконч. д. — ещё*) вибування; **в. основных фондов эк.** в. основних фондів.

вывеска (*доска с надписью*) вівіска.

вывод **1.** (*действие*) виведення, *ср.*, вивід, -воду; **в. войск** в. військ; **2.** (*заключение*) висновок, -вку.

выводить / вывести виводити, -джу, -диш / вивести, -еду, -едеш; **в. баланс, расчёты** *фин.* в. баланс, розрахунки; **в. в расход** *фин.* в. у видатки.

вывоз вивезення, *ср.*, вивіз, -возу; **беспошлинный** в. товарів безмитне в. товарів; **-ной** эк. вивізний; **-ая пошлина** вивізні мито.

вывозить / вывести вивозити, -о́жу, -о́зиш / вивезти.

выгиб вигин, -у; **-ание** вигинання.

выгибать / выгнуть вигинати / вигнути.

выглядеть (как, кем-чем) ма́ти ви́гляд (який, кого-чого), ви́глядати (як, ким-чим); **пло́хо в. ма́ти пога́ний ви́гляд.**
выгну́ть | о́сть ви́гнути́сть, -тості; **~ый** ви́гнутий.
выгово́р (порица́ние) дога́на, ж.; **стро́гий в. с предупрежде́нием** сувбра д. з попередженням.
выго́д | а ви́года; (польза — ещѐ) ко́ристь, -ті; **~но нареч.** ви́гідно; ко́рисно; **-ность** ви́гідність, -ності; ко́рисність, -ности; **~ный** ви́гідний; ко́рисний; **в ~ном све́те** у ви́гідному сві́тлі; **~оприобрета́тель** юр. ви́годонабува́ч, -а.
выгружа́ть / выгру́зить ви́вантажува́ти / ви́вантажити.
выгру́зка ви́вантаження, ср., (неоконч. д. — ещѐ) ви́вантажува́ння.
выдава́ть / выда́ть ви́дава́ти / ви́дати, -ам, -аси; (секрет — ещѐ) ви́ка́зувати / ви́дава́ти до́відку.
выдава́ться / выда́ться 1. (высту́пать) ви́дава́тися, -аю́ся, -ае́шся / ви́датися, -амся, -асися, ви́ступáти / ви́ступити, -плю, -пиш; **2.** (отлича́ться) ви́дзнача́тися / ви́дзнача́тися; **3.** (случа́ться, оказы́ваться) ви́пада́ти / ви́пасти, -аде, ви́дава́тися / ви́датися.
выда́ча ви́дача, (неоконч. д. — обы́чно) ви́дава́ння, ср; ви́каз, -у, м., ви́каза́ння, (неоконч. д. — ещѐ) ви́каза́ва́ння.
выдаю́щийя 1. прич. який (що) ви́дае́ться (виступáе); який (що) ви́дзнача́ється; **2.** (в знач. прил.: исклю́чительно́й, замеча́тельный) ви́датний.
выдвига́ть / вы́двинуть (в разн. знач.) ви́сывáти и ви́совува́ти / ви́сунути; **в. в депута́ты** в. в депута́ти; **в. тре́бования** в. ви́моги.
выдви́ж|е́ние ви́сунення, (неоконч. д. — ещѐ) ви́сывáння, ви́совува́ння; **~е́нка** ви́сывáнка; **~ной** ви́сувний.
выдворе́ние юр. ви́слання, (неоконч. д. — ещѐ) ви́силáння.
выдворя́ть / вы́дворить юр. ви́силáти / ви́слати (ви́шлю, ви́шлеш); **в. из стра́ны** в. з кра́їни.
выде́л юр. ви́діл; **в. иму́щества** в. майна́; **~е́ние** (действие) ви́ділення, (неоконч. — ещѐ) ви́діля́ння; ви́окремлення, (неоконч. д. — ещѐ) ви́окремлюва́ння; **~енный** ви́ділений; ви́окремлений; **~имый** ви́окремлюва́ний; **~ительный** ви́дільний.

выделя́ть / вы́делить ви́діля́ти / ви́ділити; (вычленя́ть; дела́ть более́ выра́зительным) ви́окремлюва́ти / ви́окремити; **выделя́ть путе́вку** ви́діля́ти пу́твівку.
выде́рживать / вы́держать ви́тримува́ти / ви́тримати; **в. це́ну** в. ціну́.
выде́ржка¹ (умение владе́ть собой; вы́держива́ние) ви́тримка.
выде́ржка² (извлече́ние) ви́тяг, -у, м.; **в. из протоко́ла** в. з (із) протоко́лу.
вые́зд ви́їзд, -у; **~ный** ви́їзний; **~ная се́ссия суда́** ви́їзна́ се́сія су́ду; **~ная ви́за** ви́їзна́ ви́за.
вые́зжать / вы́ехать (уезжа́ть) ви́їжджа́ти и ви́їзди́ти, -їжджу́, -їзди́ш / ви́їхати, -їду, -їдеш.
вые́мка 1. (действие) ви́йма́ння, ср.; (изъя́тие) ви́лучення, ср.; **в. пи́сем** ви́йма́ння листі́в; (изъя́тие) ви́лучення листі́в; **2.** (углу́бление; вы́рез) ви́йма. **вызо́в** (пригла́шение) ви́клик, -у.
вызыва́ть / вызва́ть ви́кликáти / ви́кликати, -ичу, -ичеш; **в. на собра́ние па́йщиков** в. на збо́ри пайови́ків.
вызвы́ной юр. ви́кликний.
выигрыва́ть / вы́играть ви́играва́ти, -раю́, -рае́ш / ви́грати; **в. суде́бное де́ло** в. судову́ спра́ву.
выигры́ш ви́играш, -у; **в. во вре́мени** в. у ча́сі; **~ный** ви́играшний; **~ный биле́т** в. биле́т; **~ный зае́м** ви́играшна́ по́зика.
выйти см. **выходи́ть.**
выкла́дки мн. ви́кладки, -док; **статисти́ческие** в. статисти́чні в.
выключа́тель эл. ви́микач, -а.
выключа́ть / вы́ключить 1. (исключа́ть) ви́ключáти / ви́ключити; **2.** (выводи́ть из дейст́вия) ви́микáти / ви́мкнути.
выку́п ви́куп, -у; **~аемый** ви́куповува́ний; **~ной** ви́купний; **~ные плате́жи** ви́купні плате́жі.
выкупа́ть / вы́купить ви́куповува́ти / ви́купити, -плю, -пиш.
выле́т ви́літ, -льоту.
вылета́ть / вы́лететь ви́літа́ти / ви́летіти, -лечу, -лети́ш.
выме́нивать / вы́менять ви́мінюва́ти / ви́міняти.
вымога́тель ви́мага́ч, -а; **~ница** ви́мага́чка; **~ский** ви́мага́цький; **~ство** [злочинне] ви́мага́ння.
вымога́ть ви́мага́ти.

вымы́вание вимива́ння; **в. дешё́вых то-ва́ров** *перен.* в. дешёвих то́ва́рів.

вымы́вать / вы́мыть вимива́ти / вими́ти.

вымы́сленн||ый вигаданий; **под ~ым и́менем** під вигаданим і́м'ям.

вынесе́ние 1. вінесення; **2.** вінесення; **ухва́ла, ж.;** вісловлення. *Ср.* **выно-ситься.**

выно́сить / вы́нести 1. вино́сити, -о́шу, -о́сиш / вінести; **2.** (*принимая реше-ние, объявлять*) вино́сити / вінести; **ухва́лювати / ухва́лити, -а́лю, -а́лиш;** (*порицание и т. п.*) висло́влювати / вислови́ти, -влю, -виш.

выну́ждать / вы́нудить (*к чему*) зму́шувати / зму́сити, -у́шу, -у́сиш, виму́шувати / виму́сити (*до чего*).

выну́жденн||ый 1. *прич.* зму́шений, виму́шений; **2.** *в знач. прил.* виму́шен-ний.

вы́писка 1. (*действие*) випи́сування, *ср.;* **передпла́та, передпла́чування, ср.** *Ср.* **выпи́сывать; 2.** (*выдержка*) виписка; (*извлечение*) вітяг, -у, м.; **в. из про-токо́ла** вітяг (виписка) з протоко́лу.

выпи́сываемый випи́суваний; **передпла́чуваний.** *Ср.* **выпи́сывать.**

выпи́сывать / вы́писать 1. випи́сувати / виписати, -ишу, -ишеш; **2.** (*о подпис-ке*) передпла́чувати / передплати́ти, -ачу́, -а́тиш.

выпла́т||а виплата, (*неоконч. д. — ещё*) **випла́чування, ср.;** **в. за́работной пла́ты** в. заробітної пла́ти; **гаранти́йные ~ы** гаранті́йні віплати; **~ы по со́циальному** **обеспече́нию** виплати на со́ціально забезпече́ння; **~ной** **виплат-ной;** **~ная ве́домость** виплатна́ відо́мість.

выпла́чиваемый випла́чуваний.

выпла́чивать / вы́платить випла́чувати / виплати́ти, -ачу, -атиш; (*вносит* **пла-ту за что-н., на возме́щение чего-л. — ещё**) спла́чувати / сплати́ти, -ачу́, -а́тиш; **в. компенса́цию** в. компенса́цію; **в. нало́г** с. пода́ток.

выполне́ние викона́ння, (*неоконч. д. — ещё*) **вико́нування; здійснення, (неоконч. д. — ещё)** **здійснювання; в. госуда́р-ственного зака́за** в. держа́вного замо́влення.

выполня́ть / вы́полнить (*исполнять*) **вико́нувати / виконати; (осуществ-**

лять) **здійснювати / здійснити в. обя-зательство** в. зобов'язання.

вы́пукл||ость опу́кність, -лості; **~ый** **опу́клий.**

вы́пуск випуск, -у; **в. госуда́рственного займа** в. держа́вної по́зики; **~ник** випускні́к, -а; **~ница** випускні́ця; **~ной** **випускній.**

выпу́ска́ть / выпу́стить випуска́ти / выпу́стити, -ушу, -устиш; **в. а́кци** в. а́кції.

выпу́скаю́щий 1. *прич.* який (шо) **випуска́е; 2.** *в знач. прил.* **випуско́вий; ~ие ка́федры** випуско́ві ка́федри; **3.** *в знач. прил. и суц., и т. п.* **випуско́вий; в. реда́ктор** в. реда́ктор.

выраба́тывать / выраба́тать виробля́ти / вироби́ти, -блю, -биш.

выра́ботк||а 1. (*действие*) **виробле́ння, ср., (неоконч. — ещё)** **виробля́ння, ср.,** **вироблюва́ння, ср.;** **в. проду́кции** в. проду́кції; **2.** (*количество выработан-ного*) **виробіток, -тку, м.;** (*производст-во*) **вирі́б, -робу, м.;** **валова́я в.** **валовий** **виробіток; дета́ль заво́дской ~и** **дета́ль заво́дського виробу; 3.** **~и мн., горн.** **виробки, -бок.**

выра́внивание **вирі́внювання; в. но́рмы** **прибы́ли** в. но́рми **прибу́тку; статис-тическое в. эк.** **статистичне в.**

выра́внивать / выровня́ть **вирі́внювати / вирівня́ти.**

выража́ть / вы́разить 1. (*передать*) **виража́ти / ви́разити, -ажу, -азиш; (пе-редать словами)** **висло́влювати / вислови́ти, -влю, -виш; 2.** (*обозначать, исчислять*) **виража́ти / ви́разити; в. в** **ци́фрах** в. в **ци́фрах.**

выра́жение 1. (*действие*) **вира́ження, (неоконч. — ещё)** **виража́ння; висловле-ния, (неоконч. — ещё)** **висло́влюван-ня; 2.** (*внешний вид*) **ви́раз, -у, м.;** **3.** (*оборот речи*) **ві́слів, -лову, м., ре́же** **ви́раз; 4.** **эк.** **ви́раз, ви́раження.**

выра́зительный **ви́ра́зний; (многозначит-ельный)** **про́мовистий; (выражающий)** **ви́ража́льний.**

выраста́ть / выра́сти **вироста́ти / вирости.**

выра́щивать / выра́стить **вирощува́ти / вирости́ти, -ощу, -остиш, зрощува́ти / зрости́ти.**

выровн||енный **вирі́вняний; ~ять см.** **вы-ра́внивать.**

выруча́ть / выру́чить **вируча́ти / віру-чити.**

- віручка 1.** віручка; **2.** (от торговоли) віторг, -у, м.; (прибыль) прибуток, -тку, м.
- висаживать / висадити** висаджувати / висадити, -джу, -диш; (ссаживать — ещѣ) зсаджувати / зсадити, -джу, -диш.
- высвободать / высвободить** (освободать от чего-л., откуда-л.) вивільняти и вивільнювати / вивільнити; **в. средства** в. кошти.
- высвобождение** вивільнення; **в. рабочей силы** в. робочої сили.
- высказывать / высказать** висловлювати / висловити; **в. предположение** в. припущення.
- выслать** см. **высылать**.
- выслеживать / выследить** вистежувати / вистежити.
- выслуга** віслуга; **в. лет** в. років.
- высокий** високий.
- высоко|доходный** високодохідний; **-квалифицированный** висококваліфікований; **-механизированный** високоомеханізований; **-оплачиваемый** високооплачуваний; **-прибыльный** високоприбутковий; **-продуктивный**, **-производительный** високопродуктивний; **-развитый** високорозвинений; **-товарный** високотоварний; **-уважаемый** вельмишановний, високошановний.
- вы|сота 1.** (вышина; возвышенность) висота, височина; **2.** мат. и пр. висота; **в. треугольника** в. трикутника; **-отой** в знач. нареч. заввишки; **-отный** висотний; **-отное здание** в. будинок.
- выставка 1.** (действие) виставлення, ср., (неоконч. — ещѣ) виставляння; **2.** виставка; **-ление** виставлення, (неоконч. д. — ещѣ) виставляння; **-ление кандидатов в депутаты** в. кандидатів у депутати; **-очный** виставковий.
- выставляют / выставят** виставляти / виставити, -влю, -виш; **в. кандидатуру** в. кандидатуру; **в. предложение, требование** в. пропозицію, вимоги.
- выстреливать / выстрелить** вистрілювати / вистрілити.
- выступать / выступить** виступати / виступити, -плю, -пиш; (в поход, дорогу — обычно) вирушати / вирушити.
- выступающий 1.** прич. який (що) виступає; який (що) вирушає; **2.** (в знач. суц.: оратор) промовець, -вця.
- выступление 1.** (действие) виступ, -у, м.; вирушання, вирушення. Ср. **выступать**; **2.** (речь, доклад и т. п.) виступ.
- высчитывать / высчитать** вираховувати / вирахувати, вилічувати / вилічити.
- высш|ий** вищий; (наивысший) найвищий; **-ая математика** вища математика; **-ая школа** вища школа; **-ее командование** вище командування; **в. орган государственной власти** в. (н.) орган державної влади; **-ая инстанция суда** вища (найвища) інстанція суду; **-ая награда** найвища нагорода; **-ая мера наказания** найвища міра покарання.
- высылать / выслать** висилати / вислати (вишлю, вишлеш); (посылать — ещѣ) надсилати / надіслати (-ішлю, -ішлеш).
- высылка 1.** (действие) віслання, ср., (неоконч. — ещѣ) висилання; надіслання, ср., (неоконч. — ещѣ) надсилання; **2.** юр. віслання, не реком. висилка.
- вытекает / вытечь 1.** витікати / витекти, -ече; **2.** (несов.: являться логическим следствием) впливати.
- вытеснение** витіснення, витиснення, (неоконч. д. — ещѣ) витісняння, витискання, витіскування.
- вытеснять / вытеснить** витісняти / витіснити, витіскати и витіскувати / витіснути.
- выход (в разн. знач.)** вихід, -ходу; **-ец** виходець, -хідця.
- выходить / выйти** виходити, -джу, -диш / вийти; **в. в отставку** в. у відставку; **в. в свет** (о книгах и т. п.) в. у світ (друком); **в. на пенсию** в. на пенсію.
- выходн|ой 1.** прил. вихідний; **-ое** побіг вихідна допомога; **-ые данные** вихідні дані; **2.** в знач. суц. вихідний, -ного.
- вычеркивать / вычеркнуть** викреслювати / викреслити; **в. из списка** в. із (зі) списку.
- вычерпывать / вычерпать** вичерпувати / вичерпати, вибирати / вибрати, -беру, -береш; **в. ресурсы** в. ресурси.
- вычѣсть** см. **вычитать**.
- вычет 1.** вирахування, відрахування; **произвестить** в. здійснити в.; **за -ом** (за исключением) за винятком; **2.** мат. лишок, -шку.

вычисл|єние обчислення, вирахування, (неоконч. д. — *ещё*) обчислювання, вираховування; **-ительный** обчислювальний.

вычислять / вычислить обчислювати / обчислити, вираховувати / вирахувати. **вычит|аемое** в знач. *сущ., ср., мат.* від'ємник; **-ание** *мат.* віднімання.

вычитать / вычесть 1. *мат.* віднімати / відняти, -німу, -німеш; 2. (*удерживать какую-л. сумму*) вираховувати / вирахувати, відраховувати / відрахувати.

вычленять / вычленить вичленювати / вичленувати.

выше *сравн. ст. 1. прил.* вищий; **он в.** брата він в. від (за) брата; 2. *нареч.* вище; **как указано в.** як зазначено в.; 3. (*кого-чего*) в знач. *предл.* вище (*кого-чого, від кого-чого*); (*сверх, свыше*) понад (*що*), над (*що*); **пять градусов в. нуля** п'ять градусів вище нуля; **на Днепре в. Киева** на Дніпрі в. [від] Києва. **в. всего** п. (н.) усє.

выше|изложенный вищевикладений; **-названный** вищеназваний; **-означенный** вищезазначений, вищезгаданий; **-отмеченный** вищевідзначений; **-поименованный** вищепоі(й)менований; **-показанный** вищепоказаний; **-сказанный** вищесказаний; **-стоящий** вищий; **-указанный** вищезазначений, вищевказаний; **-упомянутый** вищезгаданий, згаданий вище.

выявлять / выявить виявляти / виявити.

выяснить / выяснить з'ясовувати / з'ясувати; **в. вопрос** з. питання.

Г

габарит габарит, -у; **-ный** габаритний; **-ный размер** г. розмір.

гавань гавань; **свободная г.** *юр.* вільна г. **гаечный** гайковий; **г. ключ** г. ключ.

газ *физ. и пр.* газ, -у.

газет|а газета; **выписывать -у** передплачувати газету; **-ный** газетний; **-ная статья** газетна стаття.

газир|ование газування; **-ованный** газований; **-овать** газувати.

газифи|кация газифікація; **-цированный** газифікований; **-цировать** газифікувати.

газов|ый газовий; **-ая плита** газова плита; **-ая сварка** газове зварювання.

гайка гайка.

галантере|йный галантерейний; **-я** галантерія.

галер|ея галерея; **-ейный** галерейний.

гараж гараж, -а; **-ный** гаражний; **-ное хозяйство** гаражне господарство.

гарант гарант; **-йный** гарантійний; **-йный договор** г. договір; **-йное письмо** г. лист; **-ирование** гарантування; **-ирование права** г. права; **-ированный** гарантований; **-ировать** гарантувати; **-ия** гарантія; **банковская, международная, трудовая г.** банківська, міжнародна, трудова г.; **односторонние, правовые, процессуальные -ии** односторонні, правові, процесуальні гарантії; **-ии на промышленную продукцию** гарантії на промислово продукцію.

гармонич|ость гармонійність, -ності; **-ый** гармонійний.

гасить *прям., перен.* гасити (гашу, гасиш); **г. долг (задолженность)** г. борг (заборгованість).

гастрол|и *мн.* гастролі, -лей; **-ь** *ед.* гастроль, -лі; **-ировать** гастролювати; **-ьный** гастрольний; **-ьяна поездка** гастрольна поїздка.

гастроном гастроном; **-ический** гастрономічний; **-ический отдел** г. відділ; **-ия** гастрономія.

гашение гасіння; (*преим. извести*) гашення.

где *нареч.* де; **-либо, -нибудь** де-небудь; **-то** десь.

гектар гектар.

генезис генезис, -у, *м.*, генеза, ж.

генеральный генеральний.

генер|атор генератор; **-ировать** генерувати.

генет|ика генетика; **-ический** генетичний.

генц|ий геній; **-иальный** геніальний.

генплан (генеральный план) генплан, -у (генеральний план).

гео|графический географічний; **-графия** географія; **-дезийский** геодезичний; **-дезия** геодезія; **-лог** геолог; **-логический** геологічний; **-логия** геологія; **-логоразведочный** геологорозвідувальний; **-метрический** геометрічний; **-метрия** геометрія; **-полити-**

ка геополітика; ~політи́ческий геополіти́чний.

герб герб, -а; **госуда́рственный г.** держа́вний г.

ге́рбов||ый ге́рбовий; **г. сбор г.** збір; ~**ая бума́га г.** папір; ~**ая ма́рка, печа́ть** ге́рбова ма́рка, печа́тка.

гермети́ч||ость гермети́чність, -ності; ~**ый** гермети́чний.

ги́бель заги́бель, -лі; ~**ность** згу́бність, -ності; ~**ный** згу́бний.

ги́бка||ий гну́чкий; ~**ость** гну́чість, -кості.

гигиє́н||а гігіє́на; **г. труда́ г.** пра́ці; ~**ический** гігієні́чний.

гид гід.

гидро||изоляция́нный гідроізоля́ційний; ~**изоляция́нные матери́алы** гідроізоля́ційні матери́алы; ~**мелиорати́вный** гідромеліора́тивний; ~**мелиора́ция** гідромеліора́ція; ~**пони́нный** гідропони́ний; ~**электроста́нция** гідроелектроста́нція; ~**энергэ́тика** гідроенергэ́тика.

гимн гімн, -у; **госуда́рственный, нацио́нальный г.** держа́вний, націо́нальній г.

гимнази́ст гімнази́ст; ~**ка** гімнази́стка

гипер||инфля́ция гіперінфля́ція; ~**центра́лизация** гіперцентра́лізація.

гипо́теза гіпо́теза.

гипотети́ч||еский гіпотети́чний; ~**ность** гіпотети́чність, -ності; ~**ный** гипотети́чний.

ги́ря ги́ря.

глав||а́¹ (*главное лицо*) голова́, глава́; **г. госуда́рства** гла́ва держа́ви; **г. пра́вительства** голова́ у́ряду; **глава́ це́ркви** гла́ва це́ркви; \diamond **быть во -е́** ко́го-че́го бу́ти на чо́лі ко́го-че́го.

глава́² (*раздел*) ро́зділ, -у, м., *реже* гла́ва.

главбу́х (**гла́вный бухгалте́р**) голо́вбу́х (голо́вний бухгалте́р).

главвра́ч (**гла́вный вра́ч**) голо́влікар, -я (голо́вний лікар).

главе́нство зве́рхність, -ності, ж., верхове́нство; ~**вать** (*над кем-чем*) ма́ти зве́рхність (*над ким-чим*).

главн||ый голо́вний; ~**ым обра́зом** голо́вним чи́ном, голо́вно.

гласн||ость гласні́сть, -ності; ~**ый** гласні́й; ~**ое** судопроізво́дство гласне́ судочи́нство.

глоба́льный глоба́льний.

глобус глобус.

глуб||же *сравн. ст. 1. прил.* гли́бший; **2. нареч.** гли́бше; ~**ина́** гли́бина; ~**обкий** гли́бокий; ~**okie** **пере́мены** гли́бокі змі́ни; ~**окоуважа́емый** вельмиша́новний, високошано́вний.

глум||иться (*над кем-чем*) глумі́тися (з ко́го-че́го); (*издеваться*) зну́щати́ся; (*подвергать надругательству*) чини́ти на́ругу (*над ким-чим*); ~**лє́ние** глум, -у, м.; зну́щання; на́руга, ж.; ~**лє́ние над моги́лой** н. над моги́лою.

глушитель *техн.* глу́шитель, -а.

гнездо́ гніздо́; ~**вой** гніздовий.

гнёт (*уветнение*) гніт, -у, гніблення, *ср.*; **нацио́нальный, полити́ческий г.** націо́нальний, політи́чний г. (націо́нальне, політи́чне г.).

говор||ить говори́ти, -орю́, -о́риш; (*что-л. — чаще*) ка́зати (каж́у, кажеш); **г. по-украински г.** украї́нською мо́вою (по-украї́нському); ~**ят, что...** ка́жуть, що...; **и́на́че -я́** в *знач. вводн. сл.* іна́кше ка́жучи.

говя́||дина яловичина; ~**жий** яловичий.

год рік (*род. року*); **академи́ческий, бю́джетный, опера́ционный, учёбный г.** академі́чний, бю́джетний, опера́ційний, навча́льний р.; ~**ичный** рі́чний; ~**овой** рі́чний; ~**овой до́ход, отчёт, план р.** до́хід, звіт, план; ~**овщина** роковийни, -він, *мн.*, рі́чнийця.

годи́||ость прида́тність, -ності; ~**ый** прида́тний; ~**ый к упо́требле́нию** п. до вжива́ння.

голов||а́¹ голова́; **2. (выборный руководи́тель)** голова́; **горо́дский голова́** міський голова́; ~**ной** голо́вний; ~**ное предприя́тие** голо́вне підпри́ємство.

голо́д *прям., перен.* голо́д, -у; **кварти́рный г.** кварти́рний г.; ~**ание** голо́дува́ння; ~**ать** голо́дува́ти; ~**ающий 1. прич.** якій (шо) голо́дує; **2. в знач. суц.** голо́дува́льник, голо́ду́ющий, -чого; ~**овка** голо́дува́ння, *ср.*

голо́дн||ый голо́дний; **быть на -ом пайке́** бу́ти на голо́дному пайку́.

го́лос го́лос, -у; **г. решáющий, совеща́тельный г.** ухва́льний, дора́дчий; ~**ование** го́лосува́ння; **всенаро́дное, закры́тое, откры́тое, поимённое, тай́ное г.** всенаро́дне, за́крите, відкрите, поімє́нне, таємне г.; **г. спи́ском г.** спи́ском; ~**овать** (*в разн. знач.*) го́лосува́ти; **г. подня́тием ру́ки г.** підня́т-

т'ям (піднесенням) руки; ~**ющий** **1.** прич. який (що) голосує; **2.** в знач. *суц.* голосувальник, голосуючий, -чого.

голубой блакитний, голубий.

го́нк||а **1.** гонітва; **г.** вооружений г. озброєні; **2.** ~и *мн., спорт.* перегони, -нів.

гонора́р гонора́р, -у; **а́вторский** г. а́вторський г.; ~**ный** гонора́рний.

горди́ться пишати́ся, горди́тис'я; **г. свой-ми успе́хами** п. своїми успе́хами.

го́рд|ость го́рдість, -дості; ~**ый** го́рдий.

го́ре го́ре.

горе́ть го́рїти.

горизо́нт горизо́нт, -у, о́брії, -їю; ~**аль-ный** горизонта́льний; ~**альная** лі́нія горизонта́льна лі́нія.

горисполко́м (городско́й исполні-тельный комите́т) міськвиконко́м, -у (міський викона́вчий коміте́т).

го́рн||ый **1.** гірський; **г.** хребе́т г. хребе́т; **2.** *(относящийся к разработке земных недр)* гірничий; ~**ая промышле́нность** гірнича промислові́сть; ~**ое де́ло** гірнича справа, гірництво; ~**як** гірник, -а.

госгоса́дминистра́ция (городско́я го-сударственная администра́ция) міськ-держадміністра́ція (міська держа́вна адміністра́ція)

го́род місто, *ср.*; ~**ско́й** міськїй.

горожа́н||ин городя́нин, жите́ль міста; ~**ка** городя́нка, жите́лька міста.

горсо́вет (городско́й со́вет) міськра́да, *ж.* (міська ра́да).

горю́ч||ее в знач. *суц.* пальне, -ного; ~**е-смáзочный** пально-масти́льний; ~**ий** горю́чий; *(о топливе для двигателей — обычно)* пальний; ~**ий газ** г. газ; ~**ая смесь** пальна́ сума́ш.

горя́чий гаря́чий.

госа́дминистра́ция (госуда́рственная администра́ция) держадміністра́ція (державна адміністра́ція).

госаппара́т (госуда́рственный аппара́т) держапара́т, -у (державний апарата́т).

госбю́джет (госуда́рственный бю́джет) держбю́джет, -у (державний бю́джет); ~**ный** держбю́джетний.

госзаём (госуда́рственный заём) *фин.* держпозика, *ж.* (державна́ позика).

госзака́з (госуда́рственный зака́з) держзамо́влення, *ср.* (державне замо́влення).

госинспе́кция (госуда́рственная инспе́кция) держінспе́кція (державна інспе́кція).

госкреди́т (госуда́рственный креди́т) держкреди́т, -у (державний креди́т); ~**ный** держкреди́тний.

госпита́ли||за́ция госпіталіза́ція; ~**зиро-вать** госпіталізува́ти.

госпита́ль госпіта́ль, -лю, шпита́ль, -лю.

госпита́льный госпіта́льний, шпита́льний.

госпо́д||ин пан; *мн.* -а́ пані, -і́в, *(как вежливое упоминание или обращение)* панове́; *(как форма вежливости — ещё)* добро́дій; **дамы** и -а́! пані й *(та)* панове́!

госпо́дств||о панува́ння; ~**ующий** **1.** прич. який (що) панує; **2.** в знач. *прил.* панівний; ~**ующая** идеоло́гія панівна́ идеоло́гія.

госпожа́ па́ні, *неизм., ж.*; добро́дійка. *Ср.* **госпо́дин.**

госпо́шлина (госуда́рственная пош-лина) держміто, *ср.* (державне міто).

госпромышле́нность (госуда́рственная промышле́нность) держпромисло́вість, -вості (державна промислові́сть).

госснабже́ние (госуда́рственное снаб-жение) держпостача́ння (державне постача́ння).

госстанда́рт (госуда́рственный стан-да́рт) держстанда́рт (державний станда́рт).

гостев||ой гостьовий; ~**ые** меса́ гостьові́ місця.

гості́н||ица готе́ль, -лю, *м.*; **останови́ть-ся** в -ице зупини́тис'я в готе́лі; ~**ичный** готе́льний.

гость гість *(род. гостя)*; **высо́кий** г. висо́кий г.; ~**я** гостя.

госуда́рственн||ость державні́сть, -ності; ~**ый** державний; ~**ая** со́бственность держа́вна вла́сність.

госуда́рство держа́ва, *ж.*; ~**образу́ющий** державотві́рний.

гото́в||ить готува́ти; **г.** **встре́чу** г. зустрі́ч; ~**ность** гото́вність, -ності, гото́вість; **боева́я** ~**ность** *воен.* бойова́ г.; ~**ый** гото́вий; *(склонный — ещё)* ла́дний.

граб||ёж грабі́ж, -бежу́; ~**итель** грабі́ж-ник; ~**ительский** грабі́жницький; ~**ить** грабува́ти.

градостро́||и́тельство, -е́ние містобуду-ва́ння, містобудівни́цтво; ~**ительный** містобудівний, містобудівельний.

граду́йр||овать *физ.* граду́юва́ти; ~**овка** граду́юва́ння, *ср.*

гра́дус гра́дус; ~**ник** гра́дусник.

гражданин громадянин; **почётный г.** почесний г.; **-анка** громадянка.

гражданский 1. громадянський; (*юр. — не уголовный*) цивільний; **-ская война** громадянська війна; **г. долг г.** обов'язок; **г. кодекс ц.** кодекс; **2.** (*не военный*) цивільний; **-ская одежда ц.** одяг; **-ское население** цивільне населення; **3.** (*не церковный*) цивільний; світський; громадянський; **г. брак ц.** шлюб; **-ская панихида** громадянська панахида; **-ственность** громадянськість, -кості; **-ственный** громадянський; **-ство** громадянство; **двойное -ство** подвійне г.; **получить права -ства** здобути права (набути прав) громадянства.

грамм грам; **сто грамм (-ов)** сто грамів.

грамматика грамати́ка; **-ический** граматичний.

грамота грамота; **верительная, почётная г.** вірча, почесна г.

грамотность грамотність, -ності; **письменность; -ый 1.** *прил., грамотный; (умеющий читать и писать — обычно) письменный; 2. в знач. сущ. письменный, ного.*

граница 1. кордон, -у; **из-за -цы** з-за кордону; **2.** (*предел*) межа; **-чить** межувати.

грань грань, -ні; (*предел*) межа; **на -и двух веков** на межі двох століть.

граф графа; **во второй -е** у другій графі.

график графік; **работа по -у** робота за графіком.

гривня (*денежная единица Украины*) гривня; **сто -ен** сто гривень; **-невый** гривневий.

грипп грип, -у; **-озный** грипозний.

гриф гриф; **с -ом «совершенно секретно»** з грифом «цілком секретно (таємно)».

громкий голосний, гучний; **г. процесс** гучний процес; **-ие фразы** *перен.* гучні фрази.

грубый грубий; (*о неучтивом человеке, поступке — ещё*) брутальний; **-ое нарушение дисциплины** грубе порушення дисципліни.

груз вантаження; навантажування (*ср. грузить*); **-енный и -ённый** *прич.* вантажений, *сов.* навантажений; **-ёный** *прил.* навантажений.

груз (*кладь*) вантаж, -у; (*тяжесть*) вага, *ж.*; **скоропортящийся г.** швидкопсув-

ний в.; **-ить** вантажити; (*нагружать — ещё*) навантажувати; **-овик** вантажний автомобіль, *разг.* вантажівка, *ж.*; **-овладелец** власник вантажу, вантажовласник; **-овой** вантажний; **-овая декларация** вантажна декларація; **-ооборот** вантажооборот, -у; **-оотправитель** відправник вантажу, вантажовідправник; **-опассажирский** вантажно-пасажирський; **-оперевозки** *мн.* вантажоперевезення, -зень, перевезення вантажів; **-оподъемность** вантажопідйомальність, -ності, вантажність, *менее реком.* вантажопідйомність; **-ополучатель** одержувач вантажу, вантажоодержувач; **-опоток** вантажопотік, -току; **-чик** вантажник.

группа група; **депутатская, межпарламентская, партийная, референтная г.** депутатська, міжпарламентська, партійна, референтна г.; **-ирование** групування; **-ировка 1.** (*действие*) групування, *ср.*; **2.** (*группа*) угруповання, *ср.*; **экономическая -ировка** економічне у.

губительный згубний.

гуманизм гуманізм, -у; **-ист** гуманіст; **-истический, -истичный** гуманістичний; **-истка** гуманістка; **-итарный** гуманітарний.

гуманность гуманність, -ності; **-ый** гуманний.

густой густий; (*обильный — ещё*) рясний.

густонаселённый густонаселений.

густота густина, густість, -тості; *техн.* густина; **г. населения** густина населення.

Д

да част. 1. *утверд.* так; **2.** (*в знач. «пустить»*) хай, нехай.

давальник спец. давальець.

давальческий *ий* спец. давальницький; **-ое сырьё** давальницька сировина.

давать / дать давати (даю, даёш) / дати (дам, даси); (*предоставлять — ещё*) надавати / надати; **д. вексель** д. вексель; **д. отставку, права** громадянства д. відставку, н. (д.) права громадянства; **д. согласие** д. згоду; **д. слово** (*предоставлять возможность выступить*) надавати / надати слово.

давить давити, -влю, -виш; (*жать; перен.: оказывать воздействие*) тиснути;

-ка (физ., физиол.; перен.: *принуждающее обстоятельство*) тиск, -у, м.; **под-лєніем** обстоятельство під тїском обставин; **оказывать** -лєніе на кого натискати, тїснути, чинити тиск на кого.

давн||ий давній; **-о нареч.** давно; **-ость** давність, -ності; **исковая** -ость юр. позовна д.; **срок** -ости строк (термін) давності.

дальее нареч. *сравн. ст.* далі; **и так д.** (сокр. и т. д.) і так д. (сокр. і т. д.).

далек||ий далекій; **д. родственник** д. родич.

дальнейш||ий дальший, подальший; **отказаться от** -их переговоров відмовитися від дальших (подальших) переговорів; **в -ем** надалі (далі); **в -ем именуем||ий** надалі (далі) іменований.

дальн||ий далекій; (*более удаленный*) дальший; **дальняя** кімната дальша кімната; **поезд -его следования** поїзд далекого сполучення; **-овидный** далекоглядність, -ності; **-овидный** далекоглядний; **-ость** далекість, -кості, дальність, -ності.

дальше *сравн. ст.* **1. прил.** дальший; **2. нареч.** далі.

дан||ые в *знач. суц.* дані (род. даних); **за неимением** -ых через брак (за браком) даних; **-ый 1. прич.** даний; **дано ср., безл.** дано; **2. в знач. прил.** даний; (*этот*) цей; **при -ых условиях** за даних умов.

дань даніна.

дар 1. дар, -у, дарунок, -нка; **принести** в д. принести в д.; **2. (врожденная способность)** дар, -у, хист, -у, талант, -у; **-єніе** дарування; **договор -єнія** договір д.; **-итель** дарувальник; **-ить** дарувати; **-ственная** юр., в *знач. суц.* дарча, -чої; **-ственный** прил. дарчий; **-ственная запись** юр. д. запис.

дат||а дата; **-ирование** датування; **-ированный** датований; **-ировать** датувати; **-ировка** датування, ср.

датчик давач, -а, *менее реком.* датчик.

дать см. давать.

дача¹ (действие) давання, ср.; **д. показаний** д. свідчень.

дача² (дом) дача; **-евладелец** власник дачі (дач), дачовласник; **-евладелица** власниця дачі (дач), дачовласниця; **-ный** дачний.

два два (род. двох).

двадцатый двадцятий.

двадцать двадцять, -ті и -тьох.

дважды *нареч.* двічі; **д. два два** (два рази, двічі) по два.

двенадцат||ый дванадцятий; **-ь** дванадцять, -ті и -тьох.

дверь двєрі, -рєй, мн.

двести двісті (род. двохсот).

двигатель 1. техн. двигун, -а; **2. перен.** рушій, -ія; **-ный спец.** руховий.

двигать / двинуть рухати / рушити.

движение рух, -у, м.; **д. товаров, цен** эк. р. товарів, цін.

движ||имость юр. рухомість, -мості, рухоме майно; **-имый** в *знач. прил.* рухомий; **-имое имущество** юр. рухоме майно; **-ущий 1. прич.** який (шо) рухає; **2. в знач. прил.** рушійний; **-ущие** сили рушійні сили.

двое двє (род. двох); **-властие** дво-владдя; **-женец** двоєженець, -нца; **-женство** двоєженство; **-точные** лингв. двограпка, ж.

двой||ка двійка; **-ной** подвійний; **-ная бухгалтерия** подвійна бухгалтерія; **-ник** двійник, -а; **-ственность** подвійність, -ності; **двойственность**, -гості; **-ственность** мєры стοимости эк. п. міри вартості; **-ственный** подвійний; **двойственный**.

двор двір (род. двору и двора); (*между постройками* — *обычно*) подвір'я, ср.; **монетный** д. монетний д.; **-ец** палац, -у; **д. культуры** п. культури; **-ник** двірник, -а.

двояродный двоюрідний.

дву||значный двозначний; **-кратный** дворазовий, двократний; **-ручный** дворучний; **-ручная пила** дворучна пилка; **-смысленный** двозначний.

двусторонн||ий 1. двобічний, двосторонній; **д. меч** двобічний меч; **-я ткань** двобічна (двостороння) тканина; **-ее движение** д. (д.) рух; **-яя связь** д. (д.) зв'язок; **-ее воспаление лёгких** двосторонне запалення легень (легенів); **д. билингвизм** двосторонній білінгвізм; **-ие языковые единицы** двосторонні мовні одиниці; **2. (относящийся к сторонам)** двосторонній; **-ее соглашение** двостороння угода.

дву||балльный двобальний; **-ековой** двоівковий; **-годичный**, **-годовой** дворічний; **-дневный** дводенний; **-колёс-**

ный двоколі́сний; ~**комплеќтный** двокомплеќтний; ~**литро́вый** дволітро́вий; ~**ме́стный** двоми́сний; ~**метро́вый** дво-метрóвий; ~**неде́льный** дво̀тижне́вий; ~**парти́йный** дво̀парти́йний; ~**проце́нтный** дво̀відсотко́вий, дво̀проце́нтний; ~**сло́йный** дво̀шарóвий; ~**сме́нный** дво̀змі́нний; ~**со́тле́тний** дво̀хсо́тлі́тний; ~**со́тый** дво̀хсо́тий; ~**сте́пенчатый** дво̀ступене́вий; ~**сте́пенчатые** ви́боры дво̀ступене́ві ви́бори; ~**то́мный** дво̀то́мний; ~**уро́невный** дво̀рівне́вий; ~**эта́ж-ный** дво̀поверхóвий.

двуязы́ч||ие дво̀мовні́сть, -ності, ж.; ~**ный** дво̀мовні́й; ~**ное** насе́ление дво̀мовне насе́лення.

дебаты́р||ание деба́тува́ння; ~**ать** деба́тува́ти.

деба́ты мн. деба́ти, -тів.

де́бет *бухг.* де́бет, -у; ~**ованный** дебе́тований; ~**ова́ть** дебетува́ти; ~**о́вый** дебетóвий.

деби́т *спец.* деби́т, -у; ~**о́р** *бухг.* деби́то́р; ~**о́рский** деби́то́рський.

деблоки́ровать деблокува́ти.

девальва́ционный эк. девальваці́йний; ~**а́ция** девальва́ція; ~**іроваться** девальвува́тися.

деви́з деви́з, -у.

деви́з||а *фин.* деви́за; ~**ный** деви́зний.

дев'ятеро́||о дев'яно́сто; ~**ый** дев'яно́стий.

дев'яте́ро дев'яте́ро, -тьoх.

девяти́||кратный дев'ятиразóвий, дев'ятикрат́ний; ~**со́тый** дев'ятисóтий.

девя́тка дев'я́тка.

девятна́дцать дев'ятна́дцять, -ти и -тьoх.

девя́тый дев'я́тий.

де́вять дев'ять, -ті и -тьoх; ~**ю** *нареч.* дев'ять [разів, раз] по.

девя́тьсо́т дев'я́тсо́т, -тисóт.

деград|а́ция деграда́ція; ~**ірованный** деградóваний; ~**іровать** деградува́ти.

дегрессия эк. дегрeсія.

дегуст|а́тор *спец.* дегуста́тор; ~**ациóн-ный** дегустаці́йний; ~**а́ция** дегуста́ція; ~**іровать** дегустува́ти.

дедукти́вный деду́ктивний.

деду́кция деду́кція.

дееспосóбн||ость юр. дие́здатні́сть, -ності; **частична** (ограни́ченна) д. частко́ва (обме́жена) д.; ~**ый** дие́здатний.

дежу́р||ить чергува́ти; ~**ная** в *знач. суц.* 1. черго́ва, -во́і; 2. (помеще́ние) кімна́та черго́вого; ~**ный** 1. *прил.* черго́вий; 0 -оe

блюдо́ стра́ва дня; 2. в *знач. суц.* черго́вий, -во́го; ~**ный** по го́роду ч. по місто́у; ~**ство** чергува́ння; **расписа́ние** -ств ро́зклад чергува́н.

дезауи́ров||ание дезавува́ння; ~**ан-ный** дезаву́ваний; ~**ать** дезавуо́вати.

дезерти́р дезерти́р; ~**овать** дезерти́рувати; ~**ство** дезерти́рство.

дезинтегра́ция дезінтегра́ція.

дезинф|екционный дезінфекці́йний; ~**е́кция** дезінфе́кція; ~**ици́ровать** дезінфікува́ти; ~**ици́рующий** 1. *прич.* який (шо) дезінфікує; 2. в *знач. прил.* дезінфікува́льний; (дезінфекціoнный) дезінфекці́йний; ~**ици́рующие** сре́дства дезінфекці́йні засoби.

дезинформ|а́ция дезінформа́ція; ~**іро-вать** дезінформува́ти.

действ|енность дієвисть, -вості; ~**енный** дію́вий, діє́вий; ~**ие** 1. дія, ж., дія́ння; (*престивание в силе — ещe*) чинні́сть, -ності, ж.; ~**ие** зако́на юр. ч. зако́ну; 2. (*поступок*) дія, ж., учи́нок, -нку, м.; **социально опа́сное** ~**ие** соціально небезпéчний у; **неконституціoнные** ~**ия** неконституці́йні дії.

действительно *нареч.* спра́вді, *реже* (*обычно канц.*) ді́сно.

действительн||ость дійсність, -ності; ~**ый** 1. ді́сний; (*подлинный — обычно*) спра́вдий; д. член Націoнальнoї акаде́мії нау́к; ~**ая** во́енная служба дійсна військoва́ служба; ~**ая** причи́на спра́вжня (дійсна) причи́на; 2. (*имеющий силу*) ді́сний; **биле́т действите-лен** мeсяц квитoк д. мeсяць; 0 ~**ый** залoг *лингв.* активний стан.

действ|овать діяти (дію, дієш); д. ре-ші́тельно д. рішóче; ~**ующий** 1. *прич.* який (шо) діє; 2. в *знач. прил.* дію́чий; (*имеющий юридическую силу — обычно*) чинний; ~**ующее** законодате́льство чинне законода́вство; ~**ующая** моде́ль дію́ча моде́ль.

дека́брь гру́день, -дня; ~**ский** грудне́вий.

дека́д||а дека́да; ~**ный** дека́дний; в ~**ный** срок у д. стрoк (тeрмін); ~**ный** отче́т д. зві́т.

деквалифика́ция деквалі́кація.

деквалифи́цировать деквалі́кува́ти; ~**ся** деквалі́кува́тися.

деклар|а́ция деклара́ція; **грузова́я, та-мо́женная** д. ванта́жна, митна д.; д.

- о доходах д. про доходи; **-іровать** декларувати.
- декор**||**ативный** декоративний; **-ация** декорация.
- декорт** эк. декорт, -у.
- декрёт** декрёт, -у; **-ный** декрётний; **-ный отпуск** декрётна відпустка; **-ное время** д. час.
- делать** робити -блю, -биш, (*действовать, поступать — ещё*) діяти, чинити; д. доклад, объявление, запрос р. доповідь, оголошення, запит.
- делег**||**ат** делегат; **-атский** делегатський; **-ация** делегация; **-ировать** делегувати.
- делен**||**ие** 1. поділ, -у, м.; ділення; административно-территориальное д. адміністративно-територіальний п.; 2. мат. ділення; **знак -ия** знак д.; 3. (*шкалы*) поділка, ж.
- деликатн**||**ость** делікатність, -ності; **-ый** делікатний.
- делікт** юр. делікт, -у.
- дели**||**мость** подільність, -ності; **-мый** 1. прич. ділений; 2. прил. подільний; **-тель** мат. дільник, -а; **-ть** ділити, -лю, -лиш; (*распределять — ещё*) поділяти; **-ть имущество** д. майно; **-ть на два** мат. д. на два.
- дел**||**о** 1. (*в разн. знач.*) справа, ж.; банковское, кредитное, личное д. банківська, кредитна, особиста с.; по -у у справі; по **-ам** службы у службових справах; **положение дел** стан справ (речей); **бракоразводное** д. с. про розлучення; **персональное** д. персональна с.; **личное** д. (*подборка документов*) особова с.; **папка для дел** папка для справ; 2. (*предприятие*) діло, справа, ж.; підприємство; **-овитость** діловитість, -тості; **-овитый** діловитий; **-овой** діловий; **-овая** деревина ділова деревина.
- дело**произв||**одитель** канц. діловод; **-одительница** діловодка; **-одство** діловодство; **-одственный** діловодний.
- демарш** дипл. демарш, -у.
- демографический** демографічний.
- демография** демографія.
- демократ** демократ; **-изация** демократизация; **-изировать** демократизувати; **-изм** демократизм; **-ический**, **-ичный** демократичний; **-ия** демократія.
- демонстр**||**ационный** демонстраційний; д. зал д. зал; **-ация** демонстрація;
- ированный** демонстрований; **-ировать** демонструвати.
- демонт**||**аж** демонтаж, -у; **-ированный** демонтований; **-ировать** демонтувати.
- демпинг** эк. демпінг, -у; **-овый** демпінговий.
- денатурализ**||**ация** юр. денатуралізація; **-овать** денатуралізувати.
- денационализ**||**ация** денационалізація; **-ированный** денационалізований; **-ировать** денационалізувати.
- денежн**||**ый** грошовий; **-ое обращение** г. обіг; **в -ом выражении** у грошовому вираженні.
- деномин**||**ация** фин., эк. деномінація; **-ировать** деномінувати
- денонсиров**||**ание** дипл. денонсування; д. договора д. договору; **-анный** денонсований; **-ать** денонсувати.
- день** день (*род. дня*); **предвыходные и предпраздничные дни** передвихідні й передсвяткові дні.
- деньги** гроші, -шей; **наличные** д. готівка; **обесцененные** д. знецінені г.
- департамент** департамент, -у.
- депо** депо, *неизм., ср.*; **вагонное, трамвайное** д. вагонне, трамвайне д.
- депозит** фин. депозит, -у; **накопительный, привлеченный, срочный** д. нагромаджувальний, залучений, строковий д.; **-ный** депозитний; **-ор** депозитор
- депонент** фин. депонент.
- депониров**||**ание** фин. депонування; **-анный** депонований; **-ать** депонувати.
- депорт** эк. депорт, -у.
- депорт**||**ация** депортація; **-ированный** депортований; **-ировать** депортувати.
- депрессивный** депресивний.
- депрессия** депресія.
- депутат** депутат; **-ский** депутатський.
- дерево** дерево; (*древесина — ещё*) деревина, ж.; **-обрабатывающий** деревообробний.
- держатель** 1. (*владелец*) утримувач; д. акций у. акцій 2. (*приспособление*) тримач, -а.
- держат** тримати; д. акции т. акції; д. курс т. курс; **-ся** 1. триматися; **-ся** вместе т. разом; 2. (*чего — следовать чему*) дотримуватися, додержуватися, триматися (*чего*); **-ся традиций** дотримуватися традицій; 3. (*вести себя каким образом*) поводитися, -джуся, -диш-

- ся, трима́тися; **-ся скромно** п. (т.) скромно.
- деструкти́вн||ый** деструктивний; **-ые** елементи́ деструктивні елементи.
- десяте́ро** десятеро, -тьох.
- десяте́ри||гривневы́й** десятигривневий; **-клас́сник** десятикласник; **-кратны́й** десятиразовий, десятикратний; **-ле́тие** десятиріччя; **-ле́тний** десятирічний; **-проце́нтный** десятивідсотковий, десятипроцентний; **-эта́жный** десятиповерховий.
- деся́т||ка** десятка; **-ок** десяток, -тка; **-ый** десятий.
- деся́ть** десять, -ті *и* -тьох; **-ю нареч.** десять [разів, раз] по.
- детализа́ция** деталізація; **-йро́ванный** деталізований; **-йрова́ть** деталізува́ти.
- деталь** деталь; **-ный** детальний.
- де́т||и** діти, -тэй; **-орожде́ние** дітонародження; **-прие́мник (де́тский прие́мник)** дитприймальник (дитячий приймальник); **-оуби́йство** дітовбивство; **-ский** дитячий; **-ский сад** д. садок; **-ство** дитинство.
- де-фа́кто нареч.** де-факто.
- дефе́кт** дефе́кт, -у; **-ность** дефе́ктність, -ності; **-ный** дефе́ктний; **-ная ве́домость** дефе́ктна відомість.
- дефи́цит** дефіцит, -у; **-ность** дефіцитність, -ності; **-ный** дефіцитний.
- дефля́ция эк., фин.** дефляція.
- деформа́ция** деформація; **-йрова́ние** деформування; **-йро́ванный** деформований; **-йрова́ть** *несов. и сов.* деформува́ти.
- децентрали́зация** децентралізація; **-ова́ть** децентралізува́ти.
- дешеве́ть (станови́ться деше́вле)** дешівшати; **(станови́ться дешёвым)** дешівіти.
- дешёвы́й** дешівий; **-ая распрода́жа** д. розпродаж.
- де-ю́ре нареч.** де-юре.
- дея́ние книжн., офиц.** діяння.
- деяте́ль** діяч, -а; **-ница** діячка; **-ность** діяльність, -ності; **предпри́мательская, торго́во-заку́пчная -ность** підприємницька, торговельно(торгово)-закупівельна д.; **-ный** діяльний; **прини́мать -ное уча́стие** брати діяльну (активну) участь.
- диагно́з** діагноз, -у; **поста́вить д. поста́вить д.**
- диагно́ст||ика** діагностика; **-йрова́ть** діагностува́ти; **-йческий** діагностичний.
- диагона́ль** діагональ; **-ный** діагональний.
- диагра́мма** діаграма.
- диало́г** діалог, -у; **-овый спец.** діалоговий; **маши́на рабо́тает в -овом режи́ме** машина працює в діалоговому режимі.
- диаме́тр** діаметр; **-а́льный** діаметральний; **-а́льная проти́вополо́жность** діаметральна протилежність.
- диапазо́н** діапазон, -у.
- дивиден́д эк.** дивіденд, -у; **-ный** дивідендний.
- диет||а** дієта; **-йческий** дієтичний.
- диза́йн** дизайн, -у; **-ер** дизайнер.
- дик||ий** дикий; **-орасту́щий** дикорослий; **-ость** дикість, -кості.
- дикто́р** диктор; **-ский** дикторський.
- диле́р** дилер; **-ский** дилерський.
- дилета́нт** дилетант; **-изм** дилетантизм, -у; **-ский** дилетантський.
- дина́м||ика** динаміка; **д. еконо́мического разви́тия** д. економічного розвитку; **-йческий**, **-ичный** динамічний.
- дипло́м** диплом; **-а́нт** дипломант; **-а́нтка** дипломантка; **-а́т** дипломат; **-ати́ческий** дипломатичний; **-йро́ванный** дипломований; **-ник** дипломник; **-ница** дипломниця; **-ный** дипломний.
- директи́в||а** директива; **-ный** директивний.
- дире́ктор** директор; **-а́т** директорат, -у; **-ский** директорський.
- дире́кция** дирекція.
- дисквали́фи||ка́ция** дискваліфікація; **-ци́ровать** дискваліфікува́ти; **-ци́роваться** дискваліфікува́тися.
- дискета́** дискета.
- дискредито́в||ание** дискредитування; **-анны́й** дискредитований; **-ать** дискредитува́ти.
- дискримини́||ацио́нный** дискримінаційний; **-а́ция** дискримінація; **-йрова́ть** дискримінува́ти.
- дискусио́нный** дискусійний.
- диску́сс||ия** дискусія.
- диску́т||а́нт** дискутант; **-йрова́ть** дискутува́ти.
- дисло||ка́ция** дислокація; **-ци́ровать** дислокува́ти.
- диспансе́р мед.** диспансер, -у; **-иза́ция** диспансеризація; **-ный** диспансерний.

дисперсія эк. дисперсія; **-ний** дисперсний.

диспетчер диспетчер; **-ская** в знач. суц. диспетчерська, -кої; **-ский** диспетчерський.

диспоне́нт фин. диспоне́нт; **-ировать** диспонува́ти.

диспропорціональн|ость диспропорційність, -ності; **-ый** диспропорційний.

диспропорція диспропорція.

диспут диспут, -у; **-ировать** диспутува́ти.

дистанціо́нн|ый дистанційний; **-ое управление техн.** дистанційне керування.

диста́нц|ия дистанція; **начальник -ии** начальник дистанції.

дистрибу́тор торг. дистрибу́тор.

дисципли́на (в разн. знач.) дисципліна;

бюджетная, договорная, кассовая, кредитная, платёжная, счётная, технологическая, финансовая д. бюджетна, договірна, касова, кредитна, платіжна, кошторисна, технологічна, фінансова д.; **-ированность** дисциплінованість, -ності; **-ированный** дисциплінований; **-ировать** дисциплінува́ти.

дифференциальный 1. мат., техн. диференціальний; **2.** (неодинаковий) диференційний.

дифференциация диференціація; **д. закупочных и счётных цен** д. закупівельних і здавальних цін; **-ирование** диференціювання; **-ированный** диференційований; **-ированная оплата** диференційована оплата; **-ировать** диференціюва́ти.

диффу́зия дифузія; **-ный** дифузний.

длина довжина.

длительн|ость тривалість, -лості; **-ый** тривалий; (**долговременный**) довготривалий, довгий; **-ые переговоры** тривалі переговори.

длится трива́ти; **процедура -ся** час процедура триває годину.

для предл. с род. п. 1. для (кого-чого); (при указании на назначение предмета — ещё) на (що); **ведро для воды** відро для води (на воду); **для решения вопроса** для розв'язання питання; **2.** (в отношении кого-чего, в условиях чего-л.) для (чого); (при указании на несотопстве — обычно) на (що); **для весны день был холодный** для весни день був холодний; **для своих лет он очень развит** на свої роки (для своїх

років) він дуже розвинений; **не для чего торопиться** нема́ чо́го поспіша́ти.

дневн|ик щоденник; **-ой** денний.

днём нареч. вдень.

до предл. с род. п. до (кого-чого); весом до 5 тонн вагою до 5 тонн; **зал вмещает до тысячи человек** зал уміщає до тисячі осіб.

добавление 1. (действие) додання, (неоконч. — ещё) додавання; **2.** (то, что добавлено) додаток, -тка, м.

добавленный доданий; **-ленная стоимость** эк. додана вартість; **-очный** додатковий; **-очная стоимость** эк. додаткова вартість.

добавлять / добавив додава́ти / дода́ти, -ам, -аси.

добиваться / добиться добива́тися / добу́тися; (**домогаться**) домага́тися / домо́гтися; -о́жуся, -о́жешся; **д. больших успехов** добива́тися (домага́тися) великих успіхів.

добро¹ суц. добро; **дать, получить д.** (на что-л.) да́ти, діста́ти дозвіл (зго́ду).

добро²: д. пожелать ласка́во про́сито.

добровольн|ость добровільність, -ності; **-ый** добровільний.

доброжелательн|ость доброзичливість, -вості; **-ый** доброзичливий.

доброкачественн|ость доброякісність, -ності; **-ый** доброякісний.

добросовестн|ость сумлінність, -ності, добросовісність, -ності; **-ый** сумлінний, добросовісний; **-ая работа** сумлінна пра́ця.

добрососедск|ий добросусідський; **-ие отношения** добросусідські стосунки (відносини).

добывать / добыть добува́ти / добу́ти; (о полезных ископаемых — ещё) видобува́ти / видобу́ти.

добывающий 1. прич. який (що) добуває; **2.** в знач. прил. добувний; **-ая промышленность** добувна промисловість.

добыча 1. (действие) добування, ср.; (о полезных ископаемых — ещё) видобування; **2.** (добытое) здобич, -і; **3.** горн. видобуток, -тку, м.; **д. угля** в. вугілля.

довере́нн|ость (документ, дающий право на что-л.) довіреність; (документ, предписывающий что-л. сделать) доручення; **генеральная доверенность** генеральна д.; **по -ости** за довіреністю; **-ый** прич., в знач. прил. и суц. довірених; **-ое лицо** довірена особа.

довѣр||ие довіра, ж., довір'я; **оказывать** д. виявляти довіру; **вотум** -ня вотум довіри; **-итель** юр. довіритель, довірник; **-ительница** довірителька, довірниця; **-ительный** довірчий; **-ительные операции** юр. довірчі операції; **-чивый** довірливий.

доверять / доверить довіряти / довірити. **довѣсок** торг. доважок.

дѣвод довід, -воду.

доводить / довести доводити, -джу, -диш / довести, -еду, -едѣш; д. до свѣденія д. до відома.

довольно нареч. дѣсити, доволі.

довольств||ие воен. (снабжение) постачання; (обеспечение) забезпечення; **-ованіе** постачання; **-овать** (кого-что чем) постачати (кому-чому що).

доврачебн||ый: **-ая** поміць долікарська допоміга.

довыборы мн. довібори, -рив.

договариваться / договориться (приходить к соглашению) домовлятися / домовитися, -влюся, -вишся.

договаривающ||ийся 1. прич. який (що) домовляється; 2. в знач. прил.: **-иеся** сторони юр., дипл. договірні сторони. **договор** договір (род. договѣру); **заключать** д. укладати д.; **-ѣнность** домовленість, -ності; **по -ѣнности** за домовленістю; **-ный** договірний.

догонять / догнать доганяти / догнати (дожену, доженѣш), наздоганяти / наздогнати; д. **по уровню** виробництва д. (н.) за рівнем виробництва.

доза доза; д. **облучения** д. опромінення. **дозволенн||ый** дозволений; **в пределах -ого** у межах дозволеного.

дозир||овать дозувати; **-ованіе, -ѣвка** дозування, ср.

дознание юр. дізнання; **производить** д. провадити д.

дозор дозир, -зѣру, дозѣр, -у; **-ный** 1. прил. дозѣрний; 2. в знач. суц. дозѣрець, -рця, дозѣрний, -ного.

дозревание дозрівання; досягання.

дозревать / дозреть дозрівати / дозріти; (о плодах, хлебах — обычно) достигати / достигнути и достигти.

дойти см. доходить.

доказатель||ность доказовість, -вості; **-ный** доказовий; **-ство** 1. доказ, -у, м.; в д. чего на д. чого; 2. мат. доведення.

доказывание доводження.

доказывать / доказать доводити, -джу, -диш / довести, -еду, -едѣш.

доклад 1. доповідь, ж.; **отчетный** д. звітна д.; 2. (сообщение о чем-л.) повідомлення, ср.; **-ной** доповідний; **-ная** записка доповідна записка; **-чик** доповідач, -ідач; **-чица** доповідачка.

докладывать¹ / доложить 1. (делать доклад) доповідати / доповісти, -ім, -ісі; 2. (кому что — сообщать) повідомляти / повідомити, -млю, -миш (кого, реже кому про що); д. **обстановку** п. про обстановку.

докладывать² / доложить (добавлять; оканчивать кладку) докладати / докласти, -аду, -адѣш.

доктор 1. (врач) лікар, -я; 2. (ученая степень) доктор; **-ант** докторант; **-антура** докторантура; **-ский** 1. лікарський; 2. докторський.

доктрина доктрина.

документ документ; **вкладной, исполнительный, нормативный, оправдательный, сопроводительный** д. вкладний, виконавчий, нормативний, виправдувальний (виправдний), супровідний д.; **-альный** документальний; **-арный** документарний; **-ация** документація; **-ировать** документувати.

долг 1. (обязанность) обов'язок, -зку; **по -у службы** з (зі) службового обов'язку, виконуючи службовий обов'язок; 2. (взятое взаймы) борг, -у; **текущий** д. поточний б.; **-овой** борговий.

долгий довгий; (длительный — еще) тривалий.

долговечный довговічний; **-временный** довгочасний; **-летний** довгорічний, довголітній; **-срочный** довгостроковий, довготерміновий; **-та** 1. довжина; 2. геогр. довгота.

долев||ый разг. см. дольщик; **-ой** (паевой) пайовий; (являющийся частью чего-л.): **-ѣе** участь участь на паях.

должен в сказ. 1. (обязан) повинен, зобов'язаний; (при выражении предположения) маю (маѣш, маѣ); (принужден) мушу (мусиш, мусить); 2. (кому) винен (винний); **он** д. **дѣнги** він в. гроші.

должн||ый боржний, -а; **-йца** боржниця. **должностн||ой** посадовий; (служебный) службовий; д. **оклад** п. оклад; **-ая** інструкція посадова інструкція; **-ѣе** лицѣ посадова особа.

до́лжность поса́да; **внешта́тная** д. поза-
шта́тна п.

доло́жить¹ см. **докла́дывать**¹.

доло́жить² см. **докла́дывать**².

до́льщик пайовик, -а.

до́лья (*часть*) ча́стка; (*пай*) пай (*род*
па́ю), м.; (*полученное при распределе-
нии — ещё*) па́йка; д. в **иму́ществе** ч.
в майні; д. **уча́стия в при́были** па́йка
уча́ст в прибу́тку; **бу́ть в -е** бу́ти на
па́ях; **разде́лѣть на ра́вные** -и розді-
лити на рівні часткі.

дом 1. (*здание*) буди́нок, -нку, *реже* дім
(*род. до́му*); 2. (*жилище, домашний*
кров) дім, домі́вка; на **до́м** до́мю; на
-**у** вдо́ма; *офиц.* на до́му; **по до́мам** по
домі́вках; 3. (*династия; фирма*) дім;
Торго́вый д. Торговельний (Торго́вий)
д.; 4. (*учреждение*) буди́нок; **де́тский**
д. дитячий б.; **Д. торго́вли** Б. торго́влі;
д. **моде́лей** б. моде́лей; д. **о́тдыха** б.
відпочінку.

домаш́ний домаш́ний; (*находящийся, ра-
ботающий в доме — ещё*) ха́тній;
2. (*прирученный — о животных, пти-
цах*) свѣйський; (*живущий в доме, дома*
у кого-л.) домаш́ній.

домині́р|овать домінува́ти; -ующий
1. який (що) доміну́є; 2. *в знач. прил.*
доміну́ючий;

домовладе́|лец домовла́сник; -**лица** до-
мовла́сниця; -**ние** домоволоді́ння.

домо́в|ый домо́вий, будинко́вий; -**ая**
кни́га домо́ва кни́га.

домога́|ние домага́ння; -**тельство** дома-
га́ння; -**ться** домага́тися.

домостро́итель домобуді́вник, -а; -**ный**
домобуді́вній, домобуді́вельний.

домоуправле́ние будинкоуправлі́ння, до-
моуправлі́ння.

домохо́з|яин 1. домогоспо́дар, -я; 2. см.
домовладе́лец; -**йка** 1. домогоспо-
да́рка; 2. см. домовладе́лица.

домработни́ца (домаш́няя работни́ца)
ха́тна робітниця, домробітниця (домаш́-
ня робітниця).

донесе́ние донесе́ння.

доно́р мед. до́нор; -**ский** до́норський.

допла́т|а допла́та; -**ной** доплатній; -**ное**
письмо́ д. лист.

допла́чивать / доплати́ть допла́чувати /
доплати́ти, -ачу́, -а́тиш.

дополне́ние 1. (*действие*) доповне́ння,
(*неоконч. — ещё*) доповнюва́ння; 2. (*при-*

соединённая часть) дода́ток, -тка, м.,
доповне́ння; в д. *к чему* на дода́ток до
чо́го.

допо́л|енный доповне́ний; -**ительный**
1. (*добавочный*) додатко́вий; 2. *физ.,*
мат. доповнюва́льний (доповня́льний);
-**ительные** **цвета́** доповнюва́льні (до-
повня́льні) кольо́ри.

дополня́ть / допóлнить доповнюва́ти и
доповня́ти / доповні́ти.

дополуча́ть / допóлучи́ть доодержува́ти /
доодержа́ти.

допра́шиваемый допитува́ний.

допра́шивать / допроси́ть допитува́ти /
допита́ти.

допрóс юр. до́пит, -у; -**ный** до́питній.

допуска́ть / допусти́ть допуска́ти / до-
пусти́ти, -ушу́, -у́стиш; (*предпола-
гать — чаще*) припуска́ти / припусти́-
ти; д. **к ко́нкурсу** д. до ко́нкурсу; д.
существова́ние чо́го-л. п. (д.) існува́н-
ня чо́го-н.

допусті́мый допусті́мий; припусті́мий.

допу́щение 1. (*действие*) допу́щення; д.
к экза́менам д. до экза́менів (іспітів);
2. (*предположение*) припу́щення, допу́-
щення.

дораба́тывать / дорабо́тать 1. (*до како-
го-л. срока*) допрацю́вати / допрацю-
ва́ти; д. **до пенсіи** д. до пенсії; 2. (*до-
делывать*) доробля́ти и дороблюва́ти /
доробі́ти, -облю́, -обиш, доопрацю́ва-
ти / доопрацюва́ти.

доро́га доро́га; (*путь — обычно*) шлях,
-у, м.

дорогови́зна дорожне́ча.

дорого́й доро́гий.

дорогосто́ящий доро́гий, коштовний.

дорожа́ть доро́жчати.

доро́ж|ный доро́жній; (*путевой — обы-
чно*) шляховий.

доса́д|ный прикрій; -**ая** о́шибка прикра-
по́милка.

доска́ до́шка.

доско́наль|ный докла́дний, грунто́вний,
доско́нальний.

досле́дов|ание юр. дослі́дування; -**ать**
дослі́дувати.

досло́вный дослі́вний; д. **перевóд** д. пе-
ре́клад.

досмо́тр (*в разн. знач.*) о́гляд, -у; **тамó-**
женный д. митний о́.

досро́чный достроко́вий, дотерміно́вий.
достава́ть / доста́ть дїстава́ти / дїста́ти.

достав||ка доставлення, *ср.*, *менее реком.* доставка, (*неоконч. д. — ещё*) доставляння, *ср.*; **-леніе** *см.* достав-ка.

доставлять / доставить (*препровождать к месту назначения*) доставляти / доставити, -влю, -виш; **д. заказ** *д.* замовлення.

достав||очный доставний; **-очная карточка** доставна картка; **-щик** доставник.

достаточн||о *нареч.* **1.** досить, достатньо; **2.** *в знач. предик.* досить; **-ый** достатний.

достигать / достичь и достигнуть (*добиваться чего*) досягати / досягти, -ягну, -янеш и досягнути; **д. цели** *д.* меті.

достижение досягнення.

достовёрн||о *нареч.* достовірно; (*рассказывать, изображать и т. п. — ещё*) вірогідно; (*с уверенностью*) напевно и напевне, [цілком] певно и певне; **д. известно, знать** *н.* (п., д.) відомо, знати; **-ость** [цілковита] певність, -ності, достовірність, -ності; вірогідність, -ності; **проверит** **-ость** підписи, справки, слухов перевірити *д.* підпису, довідки, *в.* (д.) чуток; **-ый** (*правдивый, отвечающий действительности*) [цілком] певний, достовірний; (*вполне заслуживающий доверия*) вірогідний; **д. факт** [ц.] *п.* (в., д.) факт.

достоинство 1. (*стоимость, ценность денежного знака*) вартість, -тості, *ж.*; **купюра -м десять гривен** купюра вартістю десять гривень **2.** (*моральное качество*) гідність, -ності, *ж.*

достойные надбання, *ср.*; здобуток, -тку, *м.*, набuток, -тку, *м.*

доступн||ость приступність, -ності, доступність; **-ый** приступний, доступний.

досуг дозвілля, *ср.*; **-овый** дозвілєвний.

досылать / дослать досилати / дослати (дошлю, дошлєш).

досылка дослання, *ср.*, (*неоконч. д. — ещё*) досилання, *ср.*

досьё досьє, *неизм., ср.*

досягаемость||ь досяжність, -ності; **быть в пределах -и** бути в межах досяжності; **быть вне пределов -и** бути поза досяжністю.

дот||ация дотация; **лишить -аций** по-збавити дотаций; **-ировать** дотувати.

доход дохід, -ходу; (*прибыль*) прибуток, -тку; **д. с оборота** *д.* (п.) з обороту; **-ность** дохідність, -ності; прибутковість, -вості; **-ный** дохідний; прибутковий.

доходить / дойти доходити, -джу, -диш / дійти, -йдў, -йдєш; (*достигать — ещё*) досягати / досягти, -ягну, -янеш и досягнути, сягати / сягнути.

дочёрн||ий (*о предприятии, фирме и т. п.*) дочірний; **-ее предприятие** дочірне підприємство.

дочь дочка.

дош||аной, **-атый** дошаний; **-ёчка** дощечка.

драгоценн||ость коштовність, -ності, драгоценність, -ності; **-ый** коштовний, драгоценісний; **-ые украшения** коштовні прикраси; **-ые камни** коштовне каміння (*ср.*); **-ые металлы** драгоценні метали.

древесн||а деревина; **-ный** деревинний.

древесный деревний.

дробный мат. дробовий.

дробь охот., мат. дріб (*род.* дробу), *м.*;

простая, периодическая *д.* протій, періодичний *д.*

друг друг; друзья *мн.* друзі.

другой 1. (*иной*) інший; (*не такой — ещё*) інакший; (*противоположный: берег, сторона и т. п. — ещё*) другій; **другими словами** *в знач. вводн. сл.* інакше кажучи; **2.** (*второй, следующий*) другій; **на д. день** другого дня, *на д.* день.

друж||ба дружба; **-еский, -ественный** дружній; **-ный** дружний.

дружин||а дружина; **-ник** дружинник.

дубликат дублікат; **-ный** дублікатний.

дубл||ирование дублювання; **-ь** дубль, -лю; **-яж** дубляж, -у.

дума (*орган власти в Российской Федерации*) дума; **городская** *д.* міська *д.*;

Государственная Д. Державна Д.

думать думати; (*полагать, предполагать*) гадати.

Е (Ё)

ёвро (*неизм., м.*; *валютная единица ряда стран Европы*) ёвро (*м. и ср.*).

европеиз||ация европеїзация; **-ированный** европеїзований; **-ировать** европеїзувати.

европейский европейський.

единица одиниця; **административная, расчётная, учётная** е. адміністративна, розрахункова, облікова о.; **е. измерения** о. виміру; **-чный** одиничный; (*редко встречающийся — ещё*) поодинокий; **-чный факт** о. (п.) факт.

единовременный (о выплатах) одноразовий; **-ая выплата** одноразова виплата; **-ое пособие** одноразова допомога.

единогласие одноголосність, -ности; **одностайность, -ности, ж.**; **-ный** одноголосный; (*единодушный — ещё*) **одностайный**; **-ное решение** одноголосна ухвала; **-ное мнение** одностайна думка.

единодушие одностайність, -ности, ж.; **-ный** одностайный.

единоличный одноособовий; (о хозяйстве и т. п.) одноосібний; **-ое мнение** одноособова думка; **-ое хозяйство** одноосібне господарство.

единомышленный однодумець, -мця; **-ица** однодумиця.

единонаследие юр. єдиноспадкування.

единообразие однаковість, -вості, ж.; **-ный** (единого образца) однаковий; **-ные формы учёта** однакові форми обліку.

единственный єдиний; **-ство** єдність, -ности, ж.; **-ый** єдиний.

эле нареч. лёдье.

ёмкий (вместительный) місткий; **-остный** ємнісний; **-ость** місткість; **ё. рынка** эк. м. ринку.

...ёмкий (металлоёмкий, теплоёмкий, трудоёмкий и т. п.) ...ємний (енергоємний, теплоємний и т. п.); **...місткий** (металомісткий, трудомісткий и т. п.).

если союз якщо, коли.

естественный 1. природний; (*настоящий, непринуждённый — ещё*) натуральний; **-ые богатства** природні багатства; 2. (о науках) природничий, природознавчий.

есть глаг. їсти (ім, їси, їсть, їмо, їстє, їдять).

есть (форма наст. вр. быть) є.

есть межд., воен. слухаюсь (в современных Вооружённых силах Украины), уст. єсть.

ещё нареч. ше.

Ж

жалоба скарга; **подавать —у на кого** подавати скаргу на кого; **-щик** скаржник (род. скаржника); **-щица** скаржница.

жаловаться скаржитися.

жар 1. жар, -у; **-а** жара, ж.; (*зной — обычно*) спека, ж.; 2. (*повышенная температура тела*) жар; **-еный прил., -енный прич.** смажений; **-ить** смажити, реже жарити; **-кий** жаркий; (*перен.*) палкий, гарячий.

жаропонижающий мед. жарознижувальний.

жатва (уборка хлебов; время уборки) жнива, мн.; **-ь с.-х.** жати (жну, жнеш).

ждать (кого-чего) чекати (кого-чего, на кого-що).

желание бажання; **по собственному —нию** за власним бажанням; **-тельный** бажаний; **-ть** бажати; **-ющий** 1. який (що) бажает; 2. в знач. суц. охочий, -чего, мене реком. бажуючий, -чего; **приглашаются все —ющие** ласкаво просимо, запрошуємо всіх.

железнодорожный залізничник; **-ица** залізничниця; **-ый** залізничний; **-ый путь** залізнична колія.

железный залізний; **-ая дорога** залізниця.

железо залізо; **-бетон** залізобетон, -у; **-бетонный** залізобетонний.

жёлтый жовтий.

желудок шлунко, -нка; **-очно-кишечный** шлунково-кишковий; **-очный** шлунковий.

жена дружина; **-тый** одружений.

жениться (на ком) несов. и сов. одружуватися / одружитися, -ужуся, -ужишся (з кем).

жених наречений, -ного; (*во время свадьбы — обычно*) молодий, дого.

женский жіночий; **-щина** жінка.

жеребёнок жеребкування, ср.; **-щик** жеребкувальник.

жертва жертва; **-енный** жертвний; **-ователь** жертводавець, -вця; **-овать** жертвувати.

жест жест, -у; **-икульровать** жестикулювати; **-икуляция** жестикуляція.

жесткий 1. жорсткий; (*шершавый*) шорсткий; (*твёрдый — обычно*) твер-

дій; **ж. вагон ж.-д.** т. вагон; ~ая вода тверда вода; ~ая кожа шорстка шкіра; ~ая конструкция техн. жорстка конструкція; ~ое мясо тверде м'ясо; **2.** (перен.: суровый, резкий) жорсткий; ~ие условия жорсткі умови; **3.** (перен.: не допускающий отклонений) твердий, жорсткий; **ж. график, срок** т. (ж.) графік, термін (строк).

жетон жетон; ~ный жетонный, жетонный.

жечь палити, -лю, -лиш; (печь) пекти (печё). **жив||ой** живий; ~ая очередь жива черга; **ж. вес** жива вага.

жидк||ий рідкий; ~ое топливо рідке паливо; ~ость 1. рідина; **2.** (качество, свойство) рідкість, -кості.

жизн||енный життєвий; ~ь життя, ср.; **экономическая ж.** економічне ж.

жил||ёц мешканець, -нця; (квартирант) пожилець, -льця; ~ица мешканка; (квартирантка) пожилця.

жилищно-||коммунальный житлово-комунальний; ~строительный (о работах) житлобудівний; (об организации — обычно) житлово-будівельний. **жилищн||ый** житловий; ~ое строительство житлове будівництво, житлобудівництво.

жилой 1. (предназначенный для постоянного проживания людей; относящийся к жилью) житловий; **ж. дом ж.** будинок; **2.** (обитаемый, такой, в котором живут люди) жилий; **ж. отсёк ж.** відсік.

жил||площадь (жилая площадь) житлоплоща (житлова площа); ~управление (жилищное управление) житлоуправління (житлове управління); ~фонд (жилищный фонд) житлофонд, -у (житловий фонд).

жильё (обитаемое место) житлò.

жирн||ость жирність, -ності; масність; **ж. молоко ж.** молоко; ~ый жирный; (пропитанный жиром; замасленный — ещё) масний.

жиро фин. жіро, неизм., ср.

житель житель, -ля; ~ница жителька; ~ство (проживание) проживання; мешкання; ~место постоянного ~ства місце постійного п.

жрёбий жеребòк, -бка; (перен. — обычно) жереб; **бросать (метать) ж.** кидати ж.

журнал журнал, -у, часопис, -у; ~ист журналіст; ~истика журналістика; ~истский журналістський; ~ьный журнальний.

жюри журі, неизм., ср.

3

за предл. 1. с вин. п. за (кого-что); (при обозначении перемещения за какой-л. рубежом — ещё) поза (кого-что); (при обозначении объекта действия — ещё) до (чего); за отчётный период за звітний період; выйти за проходную вийти за (поза) прохідну; **взяться за работу** узятися до роботи (за роботу); **2. с твор. п. за (ким-чим); (по ту сторону — ещё) поза (ким-чим); (при обозначении того, что надо достать, найти) по (кого-что); (при обозначении причины чего-л. — обычно) через (что); за подписью директора** за підписом директора; **за чертой города** за (поза) межами міста; **ходить за грибами** ходити по гриби; **за отсутствием запасных частей** через брак (за браком) запасних частин; **3. в знач. нареч. за; высказаться за и против** висловитися за і проти.

заавансированный заавансований; ~ать заавансувати.

заактированный заактований; ~ать заактувати.

заарендованный заорендований.

заарендовывать / заарендовать заорендовувати / заорендувати.

забалансовый забалансовий.

забаллотированный забалотований; забалотувати / забалотувати.

забастовать застрайкувати.

забастов||ка страйк, -у, м.; **всеобщая, политическая, сидячая, экономическая з.** загальний, політичний, сидячий, економічний с.; **объявить з.** оголосити с.; ~очный страйковий; ~очный комитет с. комітет; ~очное движение с. рух; ~щик страйка́р, -я; ~щица страйка́рка.

забивать / забить забивати / забити, -б'ю, -б'еш.

забирание забира́ння.

забирать / забрать забира́ти / забра́ти, -беру́, -берёш.

заблаговре́менн||о нареч. завчасно; **-ый** завчасний.

заблужда́ться помилятися; **-єние** помилка, ж.; (ошибочное мнение) помилкова (хибна) думка; (состояние обманувшегося) оманá, ж.; **вводит** в **-єние** вводити в оману; **впасть в -єние** помилитися, -илюся, -илишся.

заболева́емость захворюваність, -ності; **-ние** захворювання.

забо́та 1. турбо́та; 2. піклува́ння, ср.

забо́титься (о ком-чём) 1. (беспокоиться) турбуватися (про кого-що, за кого-що); 2. (проявлять внимание к потребностям, нуждам кого-л.) піклува́тися (про кого-що).

забо́тлив||о́сть дбайливість, -вості; турбо́тливість, -вості; (забота) піклува́ння, ср.; **-ый** дбайливий; (проявляющий беспокойство о ком-чём) турбо́тливий.

забра́кованный забракований.

забра́ковывать / забра́ковать забракувати / забракува́ти.

забро́ниров||а́нный (закреплённый за кем-л.) заброньований; **-ать** (закрепить за кем-л.) забронюва́ти; **-ать** місце в гостинице з. місце в готелі.

забы́вание забува́ння.

забы́вать / забы́ть забува́ти / забу́ти, -уду, -удеш.

завали́вать / завали́ть завалювати / завалити, -алю, -алиш; (заполнять чем-л. — обычно) закида́ти / закидати.

заведе́ние (учебное и т. п.) за́клад, -у, м.; **учебное** з. навча́льний з.

заве́дом||а́ние завідування; **-ать** завідувати.

заве́дом||о нареч. свідо́мо; я́вно; (заранее) наперед; з. **ложные показáния** с. неправдиві свідчення; з. **знать** н. знáти; **-ый** (намеренный) свідо́мий; (несомненный) я́вний.

заве́дующ||а́я (чем) суц. завідувачка (чого); **-ий** (чем) суц. завідувач (чого).

завербо́ванный завербований.

завербо́вывать / завербо́вать завербовувати / завербува́ти.

завере́ние 1. запевнення, (неоконч. д. — ещё) запевня́ння; 2. (удостоверение чего-л.) засвідчення; з. **подпи́си** з. підпису.

заверите́ль засвідчувач; **-ница** засвідчувачка; **-ный** засвідчувальний; **-ная** підпись з. підпис.

заверит см. заверять.

заверша́ть / завершить завершувати / завершити; з. **сбор урожа́я** з. збира́ння врожа́ю.

заверш||а́ющий 1. прич. який (що) завершує; 2. в знач. прил. заверша́льний; **-єние** завершення, (неоконч. д. — ещё) завершування; в з. **всего** на з. **всёго**; **-ённый** завершений.

заверя́ть / заверить 1. (уверять) запевняти / запевнити; 2. (удостоверять) засвідчувати / засвідчити.

заве́сти см. **заводить**.

завеща́ние заповіт, -у, м.

заве́щ||а́нный заповіданий; **-а́тель** заповідач, -дача; **-а́тельница** заповідачка; **-а́тельный** заповідальний; **-а́тельное распоря́жение** юр. заповідальне розпорядження; **-а́ть** (имущество и т. п.) заповідати / заповісти, -ім, -ісі.

зави́зир||а́нный зави́зований; **-ать** (сов.) зави́зувати / зави́зувати.

зави́с||е́ть залёжати; **-имось** залёжність, -ності; в **-имости** от чего залёжно від чого; **-имый** залёжний.

заво́д заво́д, -у; **вое́нный** з. військо́вий з.

заводи́ть / завести заводити, -джу, -диш / завести, -еду, -едеш; (вводить — ещё) вводити / ввести, запрова́джувати / запрова́дити, -джу, -диш; з. **хозяйство** заводити / завести господарство.

заводо||владе́лец власник заводу; **-управле́ние** заводоуправлі́ння.

заводско́й, заводский заводський.

заво||е́вание завоюва́ння; **-ёванный** завойований; **-ёвывание** завойовування.

завоёвывать / завоёвать завойовувати / завоюва́ти.

заво́з заві́з, -во́зу; (действие — обычно) завезе́ння, ср.

завозит / **завезти** завозити, -о́жу, -о́зиш / завезти.

за́втра нареч. за́втра.

за́втрак сніда́нок, -нку, снідання, ср.; **-ать** снідати.

за́втрашний за́втрашній; з. **день** з. день.

завхо́з (заве́дующий хозяйством) завго́сп (завідувач господарства, менее реком. завіду́ющий господарством).

завыша́ть / завы́сить зави́шувати / зави́щити; з. **расце́нки** з. розці́нки.

завыше́ние завищення, (неоконч. д. — ещё) зави́шування.

завыше́нный завищений.

- завязывать / завязать** (в разн. знач.) зав'язувати / зав'язати, -яжү, -яжеш; **з. торговые отношения** з. торговельни (торгові) відносини.
- заглав||ие** заголовок, -вка, м.; ~**ный** заголовный; ~**ный лист** титульный (з.) аркуш.
- заговор** змова.
- заговорщ||ик** змовник; ~**ический** змовницький.
- заголовок** см. заглавие.
- загорание** (воспламенение) загорання и загорання, займання.
- загораться / загореться** загоряться и загоратися / загорітися, займатися / зайнятися, -йметься.
- загородный** заміський.
- заготовитель** заготівельник; ~**ница** заготівельница; ~**ный** заготівельный.
- заготовка** 1. заготівля; 2. (полупродукт) заготівка, менше реком. заготівка.
- заготовлять и заготавливать / заготовить** заготовляти и заготівлювати / заготувати и заготівити, -влю, -виш; **з. сельскохозяйственные продукты** з. сільськогосподарські продукти.
- заграничный** закордонний; **з. паспорт** з. паспорт.
- загромождают / загромождают** захарашувати / захарашити, -ашу, -астиш; (заставлять — ещѐ) заставляти / заставити, -влю, -виш.
- загромож||ение** захарашення, (неоконч. д. — ещѐ) захарашування; заставляння; ~**енный** захарашенный; заставлений.
- загружать / загружить** завантажувати / завантажити.
- загружен||ость и загружен||ость** завантаженість, -ності; **з. оборудования** з. устаткування; ~**ый** завантажений.
- загруз||ка** (действие) завантаження, ср., (неоконч. — ещѐ) завантажування, ср.; ~**очный** завантажувальний; ~**чик** завантажувач, завантажувальник.
- загрязнение** забруднення, (неоконч. д. — ещѐ) забруднювання; ~**енность** забрудненість, -ності; ~**енный** забруднений.
- загрязнять / загрязнить** забруднювати / забруднити.
- загуст||ивший** загустлий; ~**ение** загуснення; ~**еть** загуснути; ~**итель** спец. загустник.
- загущать / загустить** спец. загущувати / загустити, -ушү, -устиш.
- задавать / задать** задавати / задати, -ам, -аси; **з. домашнее задание** з. домашнє завдання.
- задание** завдання; **домашнее** з. домашнє з.; **з. на проектирование** з. на проектування.
- заданный** заданий.
- задат||ок** 1. задаток, -тку; 2. ~**ки** мн. (о способностях) задатки, -ків; ~**очный** завдатковий.
- задача** 1. завдання, ср.; 2. мат. задача; **решать задачу** розв'язувати задачу.
- задевать / задеть** зачіпати / зачіпати, -еплю, -ѐпиш; **з. чьи-л. интересы** з. чий-н. інтереси.
- задеклариров||анный** задекларований; ~**ать** (сов.) задекларувати / задекларувати.
- задел** наробок, -бку; (запас полупродуктов, заготовок) запас, -у.
- заделывать / заделать** 1. (забивать) забивати / забити, -б'ю, -б'ѐш; (закрывать) затуляти / затулити, -улю, -улиш; (закладывать) закладати / закласти, -адү, -адѐш; (замуровывать) замуровувати / замурувати; (замазывать) замазувати / замазати, -ажу, -ажеш; (заравнивать) зарівнювати / зарівняти; **з. решёткой** заграбовувати / заграбувати; 2. (семена) с.-х. загортати / загорнути.
- задержание** затримання; **з. имущества** юр. з. майна; **з. снега** з. снігу.
- задержанный** затриманий.
- задерживать / задержать** затримувати / затримати.
- задержка** затримка; **без ~ки** без затримки.
- задеть** см. задевать.
- задн||ий** задній; ~**им** числом заднім числом.
- задолжать** заборгувати, завинити; **з. по кредитам** заборгувати за кредитами.
- задолженность** заборгованість, -ності; **необеспеченная, просроченная** з. незабезпечена, прострочена з.; **з. по выплате заработной платы** з. з виплати заробітної плати; **з. по основному долгу** з. за основним боргом.
- задушевный** задушевний; (искренний — ещѐ) щирий.
- заезд** заїзд, -у.
- заезжать / заехать** заїжджати и заїздити, -їжджү, -їздиш / заїхати, -їду, -їдеш.

заём позаика, ж.; **государственный, конверсионный** з. державна, конверсійна п.; **подписка на з.** передплата позаики; **-ный 1.** позиковий; **-ное письмо** п. лист; **2.** (*взятый в долг*) позичений; **-ные деньги** позичені гроші.

зажать см. **зажимать**.

зажигáллка запальничка; **-ние** запáлювання; засвічування; **замок -ния техн.** замок запáлювання; **-тель техн.** запáльный; **-тельный 1.** запáлювальний, запальний; **2. перен.** запальний; **-тельная речь** запальна промова.

зажигать / зажечь 1. запáлювати / запалити, -áлю, -áлиш; (*лампу, свечу и т. п. — ещё*) засвічувати / засвітити, -ічу, -ітиш; **2. перен.** запáлювати / запалити.

зажим 1. (*действие*) зáтиск, -у, (*неоконч. — обычно*) затискáння, затіскування, ср.; **з. критики** з. критики; **2. спец.** затискáч, -á; **-ание** затискáння, затіскування; **-ный спец.** затискний.

зажимать / зажать затискáти и затіскувати / затіснути.

зажигочный замóжний.

заимообразный позиковий.

займствовáние запозичення, (*неоконч. д. — ещё*) запозичáння и запозичування; **-анний** запозичений; **-ать несов.** и **сов.** запозичáти и запозичувати / запозичити.

заинтересованнóсть зацікавленість, -ності, зацікавлення, ср.; *реже* заінтересованість, -ності; **-ый** зацікавлений; *реже* заінтересований; **-ые стороны юр.** зацікавлені сторони.

заинтересовывать / заинтересовать зацікавлювати / зацікавити, -влю, -виш, *реже* заінтересовувати / заінтересувати.

зайскиваáние запобігання; **-ть** запобігáти; **-ющий 1. прич.** який (що) запобігáє; **2. в знач. прил.** запобігливий.

займовый позиковий.

займодержатель позикоутримувач; **-ница** позикоутримувачка.

зайти см. **заходить**.

заказ замóвлення, ср.; на з. на з.; по -у на з.; **-анный** замóвлений; **-ной 1.** замóвний, замóвлений; **2.** (*о корреспонденции*) рекомендаційний; **-ное письмо** р. лист; **-чик** замóвник, замóвель, -вця; **-чица** замóвниця.

заказывать / заказать замóвляти / замóвнити, -влю, -виш.

закáнчивать / закончить закінчувати / закінчити, скінчáти / скінчити; (*доводить до конца — ещё*) викінчувати / викінчити.

закáпывать¹ / закáпать 1. заkáпувати / заkáпати; **з. лекарство** з. ліки; **2.** (*сов.: начать капать*) закрáпати, заkáпати. **закáпывать² / закопать** заκόпувати / заκόпати.

закáт 1. зáхід (*род. зáходу*); **2.** (*перен.: конец*) кінєць, -нця.

закáточный спец. 1. загортáльный; **2.** укóчувальный; **3.** закрóчувальный, закрóтний. Ср. **закáтывать¹.**

закáтывать¹ / закáтать 1. (*во что-л.*) загортáти / загорнóти, -орнó, -орнеш; **2.** (*укатывать*) укочувати / укóтити, -очó, -óтиш; **3.** (*закрывать, закупорювать*) закрóчувати / закрутити, -учó, -óтиш.

закáтывать² / закáтить заκόчувати / закóтити, -очó, -óтиш.

закипать / закипеть закипáти / закипáти, -плó, -пйш.

заклад *уст. см. залог 1.*

закладнáя в знач. суц., юр. заставна, -но́; **-ой** заставний.

закладчик юр. см. залогодáтель; **-чица** см. залогодáтельница; **-ывание** (*отдача в залог*) заставлáння.

закладывать / заложить (*отдавать в залог*) заставлáяти / заставлáвити, -влю, -виш.

заключáть / заключить 1. (*запирать*) замикáти / замкнóти; (*в тюрьму*) ув'язнувати / ув'язнити; **з. под стражу** брáти / узáти під вáрту; **2.** (*помещать внутрь*) поміщáти / помістити; **д з. в скобки** брáти / узáти в дужки; **3.** (*несов.: содержать в себе*) містáти (міщу, містиш); **4.** (*делать вывод*) робíти, -блó, -бш / зробíти висновок; **5.** (*заканчивать*) закінчувати / закінчíти, завёршувати / завершити; **6.** (*договор и т. п.*) укладáти / уклáсти, -адó, -адéш; **з. соглашения** у. угоду.

заключáться 1. (*содержаться*) містíтися; **2.** (*состоять в чём-л.*) полягáти; **3.** поміщáтися; **4.** закінчуватися, завёршуватися; **5.** укладáтися; **6.** (*в тюрьму*) ув'язнуватися.

заключéние 1. зáмкнення, (*неоконч. д. — ещё*) замикáння; (*тюремное*) ув'язнення, (*неоконч. д. — ещё*) ув'язнювання;

- подвергаться -ию ув'язнюватися; **2.** (помещение внутрь) поміщення; **3.** (вывод) висновок, -вку, м.; прийти к -ию прийти до висновку, дійти висновку; **з.** о чём-л., по чему-л. в. про що-н.
- 4.** (окончание, завершение) закінчення, завершення; **5.** (заключительная часть сочинения и т. п.) закінчення; **6.** в з. на закінчення; **6.** (договора и т. п.) укладення, (неоконч. д. — ещё) укладання; **з.** контракта у. контракту.
- заключённый 1.** прич. змкнений, змкнутий; ув'язнений; поміщений; закінчений, завершений; укладений (ср. заключать); **2.** в знач. суц. в'язень, зня, ув'язнений, -ного.
- заклѳчѳительный** кінцевий, прикінцевий; завершальний; (окончательный) остаточний; -ое слово завершальне слово; **з.** баланс бухг. о. (к.) баланс; -ые положения договора прикінцеві положення договору.
- закомпостировать**¹ (проездной документ) закомпостувати, закомпостірувати.
- закомпостировать**² с.-х. закомпостувати.
- закон** закон, -у; вне -а поза законом; по -у за законом, згідно з законом; по -ам чего за законами чого; -но нареч. законно; -ность законність, -ности; соблюдать -ность дотримувати (дотримуватися) законності; -ный законный; -ный брак з. шлюб.
- законодатель** законодавець, -вця; ~ница законодавиця; ~ный законодательный; -ство законодательство; -ство о труде з. про працю.
- закономерный** законність, -ности; ~ый закономерный.
- законный** положення юр. законоположення; ~проект законопроект, -у.
- законсервированный** законсервований; ~анное строительство законсервоване будівництво; ~ать законсервувати.
- законсервированный** законсервований.
- законсервировать / законсервировать** законсервувати / законсервувати.
- законченный** закінчений, скінчений; викінчений (ср. заканчивать); ~ить см. заканчивать.
- закапывать** см. закапывать².
- закра́дываться / закра́сться** закрадатися / закрастися, -адеться; **закра́дыва-ется** підозріння закрадається підозра.
- закра́шивать / закрасить** зафарбовувати / зафарбувати.
- закреплѳение 1.** (действие) закріплення, (неоконч. — ещё) закріплювання; **2.** (спец.) закріплення; ~ённый закріплений.
- закреплѳять / закрепить** закріплювати и закріплювати / закріплити, -іплю, -іпиш.
- закреплѳяющийся 1.** прич. який (що) закріплює (закріплює); **2.** в знач. прил. закріпний.
- закром** засік, -у.
- закруглять / округлить** закріплювати и закріплювати / закріплити, -углю, -угліш, заокруглювати / заокруглити.
- закручивать / закрутить** закручувати / закрутити, -учу, -ўтиш.
- закрывать / закрыть 1.** закривати / закрити; **з.** магазин на переучёт з. магазин на переоблік; **з.** проход з. прохід; **2.** (затворять) зачиняти / зачинити, -иню, -иниш; **з.** дверь з. двері; **3.** (заканчивать, прекращать и т. п.) закривати / закрити; **з.** совещание з. нараду; **з.** счёт бухг. з. рахунок.
- закрѳтый** закриття; ~ый 1. закритий; -ое письмо з. лист; **2.** зачинений.
- закупать / закупить** закуповувати / закупити, -уплю, -ўпиш.
- закупка** закупівля; ~ленный закуплений; ~ной закупний; ~очный закупівельний; ~щик закупник; ~щица закупниця.
- закупоривать / закупорить** закупорювати / закупорити; (пробкой — ещё) закорковувати / закоркувати.
- зал** зал, -у, зала, ж.
- залегание** залягання.
- залегать / залечь** залягати / залягти, -яжу, -яжеш.
- залежать** вшійся 1. прич. який (що) залёжався; **2.** в знач. прил. (долго не использовавшийся) залёжаний; (испорченный из-за долгого сбережения — ещё) залёжаний; ~лый залёжаний; залежаний.
- залёживаться / залёжаться** залёжуватися / залёжати.
- залёжный** с.-х. перелоговий.
- залёжь** 1. геол. поклад, -у, м.; **2.** -и (мн.: скопление чего-л.) завал, -у, м.; **3.** с.-х. переліг, -логу, м.

залеза́ть / залезть залáзити, -áжу, -áзиш
и заліза́ти / залі́зти.

зале́чь см. залегáть.

залог 1. заста́ва, ж.; **отдава́ть в з.** відда́вати в заста́ву; 2. (перен.: *свидетельство, доказательство чего-л.*) запору́ка, ж.; -овый заставний.

залогода́тель юр. заста́вник; ~ница за-
ста́внича.

залогодержáтель юр. заставоутримувач;
~ница заставоутримувачка.

заложений (отданный в залог) заста́в-
лений.

заложити см. закла́дывать.

заложн|ик зару́чник, ~ница зару́чнича.
замáз|ка (вещество) за́мазка; м.; -оч-
ный 1. (относящийся к замазке) за-
мазко́вий; 2. (служащий для замазки)
зама́зувальний; ~ывание зама́зування.

замáзывать / замáзати зама́зувати /
замáзати, -áжу, -áжеш.

замáнивать / замáнить замáновати /
заманити, -аню, -áниш.

замаскиро́ванный замаско́ваний.

замаскиро́вывать / замаскиро́вать за-
маско́вувати / замаскува́ти.

зама́хиваться / зама́хнуться зама́ху-
ватися / зама́хнутися.

замедле́ние сповільнення, уповільнення,
(неоконч. д. — ещё) сповільнювання,
уповільнювання.

замедля́ть / замедли́ть сповільнювати /
сповільнити, уповільнювати / уповіль-
нити; з. **те́мпы разви́тия** с. (у.) те́мпи
ро́звитку.

заме́н|а заміна; ~и́мый замі́нный; ~яе́мость
замі́нність, -ності; ~яе́мый в знач. прил.
замі́нный.

заменя́ть / заменить заміня́ти и замі́ню-
вати / замі́нити, -іню, -іниш; (занимать
место кого-л., чего-л. — ещё) заступа́-
ти / заступити, -плю, -пиш; е́го не́кому
заменить його́ нікому заступити.

замерива́ть и замеря́ть / замери́ть
спец. заміря́ти и замі́ривати / замі́рити и
заміря́ти.

замести́тель заступа́ник; ~ница заступа́-
нича; ~ство заступа́ничество.

замести́ть см. замеща́ть.

заме́т|ка 1. (знак на чѐм-л., метка) по-
значка; 2. (краткая запись) замі́тка,
нота́тка; **взя́ть на ~у** взяти на замі́тку;
3. (небольшая статья) замі́тка; (в
газету — ещё) до́пис, -у, м.

заме́тн|ый помі́тний; ~ая ра́зница помі́т-
на різни́ця.

замеча́ние (краткое суждение; порица-
ние) заува́ження.

замеча́ть / заме́тить 1. (воспринимать
зрением) поміча́ти / помі́тити, -чу, -тиш;
заме́ьте в знач. вводн. сл. візьмі́ть до
ува́ги, заува́жете; **не заме́тись, как** не
помі́тити, як; 2. (высказываться по по-
воду чего-л.) заува́жувати / заува́жити,
зазнача́ти / зазнача́ти, -áчу, -áчиш.

замеченный помі́чений.

замеща́тельство замі́щення; (смущение —
ещё) збенте́ження; **приводи́ть в з.** ви-
кликáти / ви́кликати замі́щення; **при-
ходи́ть / прийт́и** в з. бенте́житися /
збенте́житься.

замеща́ть / замести́ть 1. замі́чати и
замі́шувати / замі́стити, -іщу, -істиш;
з. **вака́нсию (должность)** з. **вака́нсію**
(поса́ду); 2. (несов.: временно испол-
нять чьи-л. обязанности) заступа́ти,
реже замі́чати и замі́шувати.

замеще́ние 1. замі́щення, (неоконч. д. —
ещё) замі́щання и замі́шування; 2. за-
ступа́ння, заступа́лення, замі́щання, за-
мі́щення. Ср. **замеща́ть** 1, 2.

замкнۇ́ть см. замыка́ть.

заморажива́ние заморо́жування.

заморажива́ть / заморози́ть *прям.*,
перен. заморо́жувати / заморо́зити, -о́жу,
-о́зиш; з. **це́ны** з. ці́ни.

за́муж нареч. за́між; **выйти** з. **вийти** з.;
~ем нареч. за́мужем; (в знач. сказ. —
ещё) замі́жня, одру́жена; ~ем за кем
за́мужем за ким, одру́жена з ким;
Семейное положѐние? — За́мужем
Родинний (сімейний) стан? — Одру́-
жена.

за́муж|ество замі́жжя; ~ня замі́жня,
-і́жньо́й.

замыка́ть / замкнۇ́ть *техн.*, *эл.* зами-
ка́ти / замкнۇ́ти.

за́мыс|ел за́дум; **осушество́ить** ~лы зді́йс-
нити за́думи.

за́навес заві́са, ж.

зана́веска занаві́ска; (на окне — ещё)
фіра́нка.

зана́с|ѐние занѐсення; ~ѐнный занѐсе-
нный; ~ти см. **зано́силь**.

занижа́ть / зани́зить зани́жувати / за-
ни́зити, -і́жу, -і́зиш.

заниже́ние зани́ження, (неоконч. д. —
ещё) зани́жування.

зани́женный зани́жений.
занима́|емый (о должности и т. п.):
-емая должность обіймана поса́да;
-емая кварти́ра займана кварти́ра.
занима́ние¹ (получение взаймы) пози-
ча́ння. Ср. занима́ть¹.
занима́ние² займа́ння; (должности —
еще́) поса́діння, обійма́ння. Ср. зани-
ма́ть².
занима́ть¹ / заня́ть (брать взаймы) по-
зича́ти / позичити.
занима́ть² / заня́ть займа́ти / зайня́ти,
-йму́, -ймеш; (должность — еще́) по-
са́да́ти / поса́сти, -ся́ду, -ся́деш; обійма́-
ти / обійня́ти, -йму́, -ймеш; -ся́ займа́-
тися / зайня́тися; **2.** (несов.: рабо-
та́ть) працюва́ти, -ю́ю, -ю́еш; (учить-
ся) учти́тися (учу́ся, учи́шься); **3.** в
институ́те у. (навча́тися) в институ́ті.
за́нос (сугроб) заме́т.
занумерованный занумерований.
занумеровывать / занумеровать зану-
меро́вувати / занумерова́ти.
зая́т|ие 1. (действие) зайня́ття, (неко-
неч. — еще́) займа́ння; поса́діння,
обійма́ння (ср. занима́ть²); **2.** (де-
ло, времяпрепровождение; уроки, лек-
ции) заня́ття; (труд, работа — обы-
чно) пра́ця, ж., робота́, ж.; литера-
ту́рные -ия літерату́рна пра́ця (ро-
бо́та), літерату́рні з.; род -ий рід за-
ня́ть.
зая́тый зайня́тий; **3.** челове́к зайнята
люди́на.
за́нят|ость зайня́тість, -тості; служба
-ости населенія служба зайня́тості
населення.
за́нятый¹ позичений.
за́нятый² зайня́тий; он оче́нь за́нят він
дуже́ з.; телефо́н за́нят телефо́н зайня-
то (з.).
за́нять¹ см. занима́ть¹.
за́нять² см. занима́ть².
за́пад захід, -ходу; к -у от чего́ на з. від
чого́; -нее [да́лі] на з.; (нареч. — еще́)
за́хідніше; -ный за́хідний.
запа́здывание запі́знювання, спі́зню-
вання.
запа́здывать / запозда́ть запі́знювати-
ся / запі́знитися, -ізно́ся, -ізни́сья,
спі́знюватися / спі́знитися.
запа́с запас, -у; быть в -е бу́ти в запáсі.
запаса́ть / запасті́ запаса́ти / запасті́;
-ся / -ся́ запаса́тися / запасті́ся.

запасно́й, запáсный запáсний.
запáтентованный запáтентований.
запáтентовывать / запáтентовать за-
пáтенто́увати / запáтентова́ти.
заперё́ть см. запира́ть.
запе́ртый 1. за́мкнений, за́мкнутий, за-
пе́ртий; **2.** закрі́тий. Ср. запира́ть.
запеча́тать см. запеча́тывать.
запеча́тлеть / запеча́тлеть (закреп-
лять, сохра́нять) збері́гати / збері́гти,
-ежу́, -ежеш, закарбо́увати / закар-
бува́ти; **3.** в па́мяти з. в па́м'яті.
запеча́тывание запеча́тування.
запеча́тывать / запеча́тать запеча́тува-
ти / запеча́тати.
запи́нк|а запи́нка; без -и без запи́нки,
не спиня́ючись.
запира́тельство відмага́ння, відмо́ва (ж.)
[відповіда́ти, визна́ти свою́ провину́,
уча́сть и т. п.].
запира́ть / заперё́ть 1. зами́кати /
замкну́ти, запира́ти / запе́рти, -пру́,
-пре́ш; **2.** (перен.: прегра́ждать до-
ступ, лиша́ть выхода́) закрива́ти /
закри́ти; -ся́ / -ся́ 1. зами́каться /
замкну́ться, запира́тися / запе́ртіся;
2. (перен.: не сознава́ться) відмага́тися
/ відмогті́ся, -о́жуся, -о́жешся, від-
мовля́тися [визна́ти свою́ провину́ и
т. п.] / відмови́тися [визна́ти свою́
провину́ и т. п.].
запира́ющий 1. прич. який (що) зами́кає
и т. д. (ср. запира́ть); **2.** в знач. прил.
запі́рний.
запи́с|анный запи́саний; -ка запи́ска;
докладна́я, objáснительная -ка до-
повідна́, pojáснювальна з.
запи́сывать / запи́сать запи́сувати /
записа́ти, -ишу́, -ишеш; (дела́ть за-
метки — еще́) заното́увати / занотоу-
ва́ти.
запи́сывающий 1. прич. який (що) за-
писує (заното́ує); **2.** в знач. прил. запи-
сувальний.
запи́сь зпис, -у, м.; ссудная з. позич-
ко́вий з.; **3.** а́ктов гражда́нского со-
сто́яния з. а́ктив громадя́нського ста́ну.
запла́ниров|анный запла́нований; -ать
запланува́ти.
заплати́ть запла́тити, -ачу́, -а́тиш; (от-
да́ть плату́, день́ги — еще́) сплати́ти,
-ачу́, -а́тиш; **3.** взно́сы з. (с.) внесе́ки.
запла́ченный запла́чений; спла́ченный.
Ср. запла́тить.

запломбир||ованный запломбований.
заподозривать / заподозрить запитодзривати / запитодозрити.
запоздать см. запоздывать.
заподозревать / заподозрить запитодзривати / запитодозрити.
заполнение заповнення, (неоконч. д. — ещё) заповнювання.
заполнять / заполнить заповнювати и заповняти / заповнити; з. анкету з. анкету.
запоминать / помнить запам'ятовувати / запам'ятати.
запоминающий||ий: ~ее устройство запам'ятовувальний пристрій, запам'ятовувач.
запор (приспособление для запираения) запір, -пору; (засов) засув; ~ный заперный; ~ный кран з. кран.
заправка 1. (действие) заправлення, ср., (неоконч. — ещё) заправляння; 2. кул. заправка; 3. (заправочная станция) разг. заправка.
заправлять / заправить (о горючем) заправляти / заправити, -влю, -виш.
заправочный||ый заправний; ~ая станция заправна станція.
запрашивание 1. запитування; 2. правления, заправляння. Ср. запрашивать 1, 2.
запрашивать / запросить 1. (кого-что — делать запрос) запитувати / запитати (кого-що), робити / зробити запит (куди), звертатися / звернутися з запитом (до кого-чего, куди); 2. (цену) правити, -влю, -виш и заправляти / заправити.
запрессовка запрессовування, ср.
запрессовывать / запрессовать запрессовувати / запрессувати.
запрет заборона, ж.; быть под ~ом бути під заборною; ~ительный заборонний; ~ительные пошлины, тарифы заборонні мита, тарифи; ~ный заборонный.
запрещать / запретить забороняти / заборонити, -оню, -ониш.
запрещающий 1. прич. який (що) забороняє; 2. в знач. прил. заборонний; з. сигнал з. сигнал.
запрещение заборона, ж.; ~ено предик. заборонено; ~енный забороненный.
заприходов||анный бухг. заприбуткованный; ~ать заприбуткувати.

запродавать / продать торг. запродаувати / запродавати, -бдám, -бдаси.
запродаж||а торг. запродаж, -у, м.; ~ный запродажний.
запроданный торг. запроданий.
запроектиров||анный запроектованный; ~ать запроектувати.
запрос запит, -у; депутатский з. депутатський з.; сделать з. зробити з.
запросить см. запрашивать.
запротоколиров||анный запротоколюванный; ~ать запротоколювати.
запрошенный 1. запитаний; 2. заправлений. Ср. запрашивать 1, 2.
запугивание залякування.
запугивать / запугать залякувати / залякати.
запуск запуск, -у, (неоконч. д. — ещё) запускання, ср.
запустить¹ / запустить (приводить в движение) запускати / запустити, -ушу, -устиш; з. станок з. верстат.
запускать² / запустить (дovодить до запустения) занедбувати / занедбати, запускати / запустити, -ушу, -устиш; з. дела з. справи.
запутанный заплутаний; з. вопрос заплутане питання.
запутывать / запутать заплутувати / заплутати.
запущенный¹ запущенный.
запущенный² занедбаний, запущенный.
запыл||ённость запырошеність, -ности, запыленість; ~енный запырошенный, запыленный; ~иться (покрыться пылью) запырошитися, запылитися.
запятая лингв. кома.
зарабатывать / заработать 1. зарабатывать / заробити, -облю, -обиш; 2. (сов.: начать работать) запрацювати.
заработанный зароблений.
заработ||ный заробітний; реальная ~ная плата реальна заробітна плата; ~ок (плата за работу) заробіток, -тку; сделанный з. відрядний з.; ~ки мн. (работа по найму) заробітки, -ків.
заравнивать / заровнять зарівнювати / зарівняти.
заражаться / заразиться заражатися / заразитися, -ажуся, -азишся.
заражение зараження; з. местности з. місцевості; ~енность зараженість, -ности; радиоактивная ~енность радіоактивна з.; ~енный заражений.

заранеє нареч. задалегідь; (*заблаговременно* — *ещё*) завчасно; (*наперёд* — *ещё*) наперёд.
зарегістрйрований зареєстрований; **-ать** зареєструвати; **-ать брак** з. шлюб; **-атся** зареєструватися.
зарезервований зарезервований; **-ать** зарезервувати.
зарекондовувать / зарекондовать зарекондовувати / зарекондовувати; **з. себя** з. себе.
заржавевший заіржавілий.
заржаветь заіржавіти.
зарисовывать / зарисовать замальовувати / замальовувати.
зарождать / зародить зароджувати / зародити, -оджу́, -одиш.
зарождение зародження, (*неоконч. д.* — *ещё*) зароджування.
зарплата (зароботная плата) зарплата, *реже* зарплата (заробітна плата, платня); **сверхурочная** з. надурочна з.; **получать** -у одержувати зарплату.
зарубежный зарубіжний; **-ые гости** зарубіжні гості.
зарубежье зарубіжжя; **ближнее, дальнее** з. близьке, далеке з.
заручаться / заручиться заручатися / заручитися, -учуся, -учишся; **з. подержкой, согласием** з. підтримкою, згодою.
заряд заряд, -у; (*огнестрельного оружия* — *ещё*) набій, -бою; **-ка** (*действие*) заряджання, (*оконч. д.*) зарядження, *ср.*; **-ный воен. и пр.** зарядний.
заряжать / зарядить заряджати / зарядити, -яджу́, -ядиш.
засвидетельствование юр. засвідчення; **-анный** засвідчений, посвідчений; **-ать** засвідчити, посвідчити (*ср. свидетельствовать*); **-ать подпись** з. підпис.
засевать / засеять засівати *и* засіювати / засіяти.
заседание засідання; **закрытое, открытое** з. закрите, відкрите з.; **зал** -аний зал (зала) засідань; **-атель** юр. засідателі; **народный** -атель народний засідателі; **-ать** (*участвовать в заседании*) засідати.
засекреченный засекречений; **-ивание** засекречування.
засекречивать / засекречить засекречувати / засекречити, -ёчу, -ётиш.

заселение заселення.
заселённость заселеність, -ності; **-ый** заселений.
заселять / заселить заселяти *и* заселювати / заселити, -елю́, -елиш.
засилье засілля.
заслуга заслуга; **по** -м по заслугі.
заслуженный заслужений; **з. деятель искусств** з. діяч мистецтв.
заслуживать / заслужить заслужувати / заслужити, -ужу́, -ужиш; **з. доверия, награды** заслужувати на довіру, на нагороду.
заслушанный заслуханий; **-ивание** заслуховування.
заслушивать / заслушать заслухувати *и* заслуговувати / заслухати.
засор спец. см. засорение 2; **-ение 1.** засмічення, (*неоконч. д.* — *ещё*) засмічування; **2.** забиття, (*неоконч. д.* — *ещё*) забивання; **-ённый 1.** засмічений; **запорошенный; 2.** забитий.
засорять / засорить 1. (*загрязнять сором*) засмічувати / засмітити, -ічу́, -ітиш; (*глаз*) запорошувати / запорошити, -ошу́, -опиши; **2.** (*нарушать действие чем-л., попиавшим внутрь*) забивати / забити, -б'ю́, -б'ёш; **з. трубу** з. трубу́.
засосать см. засасывать.
засохнуть см. засыхать.
заставлять / заставить (*принуждать*) примушувати / примусити, -ушу, -ушиш, змушувати / змусити.
застенографированный застенографований; **-ать** застенографувати.
застой застій, -стою́; **-ность** застійність, -ності; **-ный** застійний.
застопоренный застопорений.
застопоривать / застопорить застопорювати / застопорити.
застройка забудовування.
заstrивать / застроить забудовувати / забудувати.
заstrхованный застрахований; **-ое имущество** застраховане майно.
заstrховывать / заstrховать застраховувати / застрахувати; **з. жизнь** з. життя.
застроенный забудований.
застроить см. застраивать.
застройка забудова, (*неоконч. д.* — *обычно*) забудовування, *ср.*; **самовольная** з. юр. самовільна забудова; **-щик** забудовник; **-щица** забудовниці.

заступать / заступить заступати / заступити, -уплю, -упиш; **з. на дежурство** з. на чергування.

засуха посуха, засуха.

засушлив||ость посушливість, -вості, засушливість; **-ый** посушливий, засушливий.

засчитывать / засчитать зараховувати / зарахувати; **з. в уплату долга, в счёт долга** з. у сплату боргу, на рахунок боргу.

затём нареч. **1.** (потом) потім; **2.** (далее) далі; **3.** (с этой, с той целью) для того, для цього.

затемнённый затемнений; затьмариений.

затемнять / затемнить затемнювати и затемняти / затемнити; (помрачить — ещё) затьмарювати / затьмарити; **з. сознание** затьмарювати / затьмарити свідомість.

затённый затінений; притінений.

затечь см. затекать.

затихать / затихнуть затихати / затихнути; (о звуках, движениях и т. п. — ещё) згасати / згаснути.

затйшьё затйшшя.

затмевать / затмить затьмарювати / затьмарити.

зато союз зате.

затоваренн||ость затовареність, -ності; **-ый** затоварений.

затоваривание затоварювання.

затоваривать / затоварить затоварювати / затоварити.

затор затёр, -у; -ы льда затори криги (льоду).

затормаживать / затормозить *прям., перен.* загальмовувати / загальмувати; **з. дело, развитие** з. справу, розвиток.

затрагивать / затронуть (кого-что) зачіпати / зачепити, -еплю, -епиш (кого-що); **з. чьи-л. интересы** з. чий-н. інтереси.

затра́т||а затрат; (*расход — ещё*) витрата; **-ы** *мн.* затрати, -ат; (*расходы, издержки — ещё*) витрати, -ат; **накладные, производительные, сверхсветные, удельные** -ы накладні, непродуктивні, виробничі, надкошторисні, питомі з. (в.); **-ы рабочей силы** з. (в.) робочої сили; **-ный** затратний.

затраченный затрачений; витрачений.

затрачивать / затратить затрачати и затрачувати / затратити, -ачу, -атиш; (*расходовать — ещё*) витрачати / витратити, -ачу, -атиш.

затребова||ание *офиц.* зажадання; (*требование*) вимога, ж.; *виклик*, -у, *м., менее реком.* затребування; **-анный** зажаданий; *викликаний*; *менее реком.* затребуваний; **-ать кого-что, чего** (потребовать) зажадати чого, поставити вимогу (чого), (в ряде случаев — *несов. вид*) вимагати (чого); (*вызвать*) викликати, -ичу, -ичеш (кого), *менее реком.* затребувати; **-ать отчёт, дополнительные данные** з. звіту, додаткових даних; **-ать свидетелей** викликати свідків.

затронуть см. затрагивать.

затруднён||ие **1.** утруднення; **-ия** *мн.* утруднення, -ень; (*трудности*) труднощі, -щів; **экономические** -ия економічні т.; **встретить -ия, встретиться с -иями** натрапити на т.; **2.** (*трудное положение*) скрута, ж.; **выйти из -ия** вийти зі скрути.

затруднительн||ость трудність, -ності, важкість, -кості; скрутність, -ності; утрудненість, -ності; **-ый** важкий, трудний; (о положении, обстоятельствах — *обычно*) скрутний; (*затруднённый*) утруднений; (*тягостный — обычно*) тяжкий; **-ое положение** скрутне становище.

затруднять / затруднить утрудняти и утруднювати / утруднити; **если вас не затруднит** якщо (коли) вас не обтяжить; **-ся / -ся** **1.** (*становиться более трудным*) утруднитися и утруднюватися / утруднитися, важчати / поважчати; **2.** (*испытывать затруднения, не решаться*) вагатися / завагатися; **он затрудняется с ответом** (ответить) він вагається з відповіддю.

затухание **1.** загасання, затухання; **2.** *физ.* згасання, затухання.

затухать / затухнуть **1.** загасати / загаснути, затухати / затухнути; **2.** *физ.* згасати / згаснути, затухати / затухнути.

затухший який (шо) загас (затух), загаслий; згаслий.

затушев||анный затушований; **-ывание** затушовування.

затушёвывать / затушевать затушівувати / затушувати.

затягивать / затянуть затягати и затягувати / затягти, -ягну́, -ягнеш и затягну́ти; (*несов.*: *задерживать что-л.* — *ещё*) зволікати (з чим, що).

затяж||ка (*действие*) затягання и зтягуння, зтягнення, *ср.*; зволікання, *ср.*; **-ной** зтяжний; (*требующий много времени*) забарний; **-ной прыжок** ав. зтяжний стрибок.

заурядн||ость звичайність, -ності; пересічність, -ності, посередність, -ності; **-ый** рядовой, звичайний; (*посредственный*) пересічний, посередній.

зауч||енный завчений (заучений); **-иваемый** заучуваний; **-ивание** завчання и заучування.

заучивать / заучить завчати и заучувати / завчати и заучити; **з. наизусть** з. напам'яті.

зафрахтов||анный зафрахтований; **-ивание** зафрахтовування.

зафрахтовывать / зафрахтовать мор., торг. зафрахтовувати / зафрахтувати.

захват 1. (*действие*) захоплення, *ср.*, (*неоконч.* — *ещё*) захоплювання; (*насильственный — обычно*) загарбання, *ср.*, (*неоконч.* — *ещё*) загарбування, *ср.*; **группа -а** група захоплення; **2.** (*захватываемое чем-л. пространство*) спец. захоплення; **рабочий** з. техн. робоче з.; **3.** (*приспособление*) техн. захоплювач; **-ный** захоплювальний; **-чик** загарбник.

захватывать / захватить (*брать; овладеть; застигнуть*) захоплювати / захопити, -оплю́, -опиш; (*насильственно, присваивать — обычно*) загарбувати / загарбати; **з. инициативу** захоплювати / захопити ініціативу.

заход (*действие*) захід (род. заходу); (*захождение — ещё*) заходження, *ср.*

заходить / зайти заходити, -джу, -диш / зайти, -йду́, -йдеш.

захор||анивать / захоронить (*покойника; вредные вещества*) ховати / поховати; **-онение** поховання; **-оненный** похований.

зачаточн||ый перен. зачатковий, зародковий; **-ое состояние** з. стан.

зачём навіщо, нащо; (*для чего*) для чого; **-то нареч.** навіщо, нащо; (*для чего-то*) для чогось.

зачёркивать / зачеркнуть закреслювати / закреслити.

зачёркнутый закреслений.

зачёт с.м. зачитывать¹.

зачёт 1. (*действие*) зарахування, *ср.*, (*неоконч.* — *ещё*) зараховування; **з. долгов** з. боргів; **2.** (*вид испытания, отметка*) залік, -у; **-ный 1.** зарахувальний; **2.** заліковий.

зачинатель зачинатель, -ля; **-ница** зачинателька.

зачинщик призвідник; **-ца** призвідниця.

зачислен||ие зарахування, (*неоконч. д.* — *ещё*) зараховування; **разовые -ия эк.** разові з.

зачислять / зачислить зараховувати / зарахувати; **з. на первый курс** з. на перший курс; **з. на текущий счёт** бухг. з. на поточний рахунок.

зачистить с.м. зачищать.

зачистка зачищення, *ср.*, (*неоконч. д.* — *ещё*) зачищення.

зачитывать¹ / зачёсть (*включать в состав кого-л., относить к чему-л., засчитывать*) зараховувати / зарахувати; **з. курсовую работу** з. курсову роботу.

зачитывать² / зачитатъ (*прочитывать*) зачитувати / зачитати; **з. положения закона** з. положення закону.

зачищать / зачистить зачищати / зачистити, -йшу́, -йстиш.

зачтённый зарахований.

зашифрованный зашифрований.

зашифровывать / зашифровать зашифровувати / зашифрувати.

заштриховывать / заштриховать заштриховувати / заштрихувати.

защ||а 1. (*действие*) захист, -у, м.; (*оборона*) оборона; **з. прав потребителей, окружающей среды** з. прав споживачів, навколишнього середовища (довкілля); **2. юр.** оборона, захист, -у; **-ительный** захисний; оборонний; **-ник 1.** захисник, -а; оборонець, -нца; **2. юр.** оборонець, захисник; **-ница** захисниця; **-ный** захисний.

защищать / защитить 1. захищати / захистити, -ишу́, -истиш; (*оборонять*) обороняти и бороніти, -оню́, -ониш / оборонити; **з. диссертацию** з. дисертацію; **2. несов., юр.** обороняти, захищати.

защищён||ость захищеність, -ності; **-ый** захищений.

заявитель заявник; **-ница** заявница.
заяв||ка заявка; **з. на изобретение** з. на винахід; **-ление** заява, ж.; **совместное -ление** спільна з.; **подать -ление** подати заяву; **-ление об отпуске** з. про відпустку; **-ленный** заявлений; **-очный** заявковий; **-очный бланк** з. бланк.
заявлять / заявить заявляти / заявити, -явлю, -явиш.
звание звання; **почётное** з. почесне з.; **присвоить** з. надати (присвоїти) з.
зв||анный званий; (о людях — обычно) кліканий, прошений; **з. обед** з. обід; **-ть** 1. клікати, -ичу, -ичеш; 2. (именовать) звати; **как вас зовут?** як вас звуть?, як вас з.?
звен||о *прям., перен.* ланка, ж.; **слабое** з. слабка л.; **-евая** в знач. *сущ.* ланкова, -вої; **-евой** 1. *прил.* ланковий; 2. в знач. *сущ.* ланковий, -вого.
звонить 1. дзвонити, -ню, -ниш; 2. (по телефону) телефонувати, дзвонити.
звук 1. звук, -у; 2. *муз., лингв.* звук, -а; **-овой** звуковой; **-овоспроизводящий** звуковідтворювальний; **-озаписывающий** звукозаписувальний; **-озапись** звукозапис, -у, м.; **-оизолирующий** звукоізоляційний; **-опроницаемый** звукопроникний; **-оусилительный** звукопідсилювальний.
звуча||ние звучання; **-ть** звучати; **-щий** 1. *прич.* який (що) звучить; 2. в знач. *прил.* звучний.
здесь *нареч.* тут.
здороваться (с кем) вітатися (з ким, до кого).
здоровье здоров'я.
здравица заздоровне слово, здравіця.
защитноохран||ение охорона (ж.) здоров'я; **-ительный**: **-ительные мероприятия** заходи щодо (в справі) охорони здоров'я.
здравств||овать: да -ует! хай живе!; **-уй(те)!** здрастуй(те)!; (*чаще*) добрий день (добридень)!; доброго ранку!; добрий вечір (добровечір)!
здравый здоровий; **з. смысл** з. глузд.
зелёный зелений.
зелень зелень, -ні; (*травянистые растения — ещё*) зілля, *ср.*
землевлде||лец (собственник земли) землевласник; (*тот, кто имеет пра-*

ва и владеет землёй) *юр.* землеволоділець, -льця; **-лица** землевласниця; землеволодільниця; **-льческий** землевласницький; землеволодільницький; **-ние** землеволодіння.
землепользова||ние землекористування; **-тель** землекористувач.
земле||устройтель землевпорядник; **-устройтельный** землевпорядний, землевпорядкувальний; **-устройство** землевпорядкування, землеустрій, -рою, м.
земля земля; **-ной** земляний; **-ческий** земляцький; **-чество** земляцтво.
земной земний.
зерк||ало дзеркало; **-альный** дзеркальний.
зерн||о зерно; **семенное** з. насіннєве з.; **заготовка** -а заготівля зерна; **-овой** зерновой; **-овое хозяйство** зернове господарство; **-овые культуры** зернові культури; **-опоставки** зернопоставки, -вок; **-охранители** зерносховище.
зйждиться ґрунтуватися, -ується.
зим||а зима; **-ний** зимовий; **-ование**, **-овка** зимування, зимівля, ж.; **-ой** *нареч.* взимку; **-остойкий** зимостійкий.
злободневный злободенний.
злбстный злісний; **з. неплательщик** з. неплатник.
злоумышленн||ик зловмисник; **-ица** зловмисниця; **-ый** зловмисний.
злоупотребление зловживання.
злоупотреблять / злоупотребить зловживати / зловжити, -иву, -ивеш.
знак 1. знак, -а; **водяной, денежный, дорожный, запрещающий, ознакомительный, предписывающий, предупреждающий, указательный, фирменный** з. водяний, грошовий, дорожній, заборонний, розпізнавальний, розпорядчий, попереджувальний (попереджальний), вказівний, фірмовий з.; **з. качества, почтовой оплаты, равенства** з. якості, поштової оплати, рівності; **-и** *препинания лингв.* розділові знаки; **-и различия** знаки розрізнення; 2. (*примета, признак и т. п.*) знак, -у и -у; **в з. согласия** на з. згоди; **под -ом** чого під знаком чого; **-овый** знаківий.
знаком||ить знайомити, -млю, -миш; **-ство** знайомство; **-ый** знайомий.
знаменатель *мат.* знаменник; **-ный** знаменний; **-ная дата** знаменна дата.

знаменитый знаменитий.

знáние знáння.

знáтный знáтний.

знать знáти.

знáч[а]щий 1. прич. який (що) знáчить;

2. в знач. прил. значу́щий; **-éние** знá-

чення; (*вес — ещё*) вага́, ж.; **имéть**

-éние ма́ти знáчення; (*весить*) ва́жити;

не придава́ть -éния не надава́ти з.

(ваги); **-имость** значу́щсть, -щості;

(*значение*) знáчення, ср.; **-имый** значу́-

щий; **-ительно нареч.** **1.** (*гораздо,*

много) знáчно, набага́то; **-ительно**

больше з. (н.) б́льше; **2.** (*многозна-*

чительно) значу́ще; **-ительно сказа́ть**

з. сказа́ти; **-ительный 1.** (*большой*)

значний, (*изрядный*) чимáлий; (*нема-*

лый — ещё) неабиякий; **-ительный**

успéх з. (ч., н.) у́спіх; **2.** (*имеющий*

большое значение, влиятельный) знач-

ний, визначний; **3.** (*многозначитель-*

ный, выразительный) значу́щий; **-итель-**

ный взгляд з. по́гляд; **-ить** знáчити;

(*иметь значение — ещё*) ва́жити; (*оз-*

начать) означа́ти; **-иться** знáчитися;

-иться в списках знáчитися в списках;

-ок значо́к, -чка; (*пометка — ещё*)

пóзначка.

зной спе́ка, ж.; **-ный** пеку́чий, палю́чий;

(*жаркий*) жаркий.

зóлот||о зóлото; **-одобыва́ющий** золото-

добувний; **-ой** зóлотий **-осодержáщий**

зóлотовісний.

зóн||а зóна; **сырва́я, экономическая,**

тридцатикилометровая (*вокруг Чер-*

нобыльской АЭС) з. сировінна, еко-

номі́чна, тридцятикілометра з.; **-аль-**

ный зонáльний.

зонд мед., техн. и пр. зонд; **-áж** зонда́ж,

-у; **-íрование** зондува́ння; **-íровать**

зондува́ти.

зрéлищ||е видо́вище; **-ный** видо́вищ-

ний.

зрéл||ость зрéлість, -лості; **-ый** зрéлий.

зрéни||е зір (*род. зóру*), м.; с **тóчки зрé-**

ния з по́гляду, з **тóчки зóру.**

зритель гляда́ч, -á; **-ница** гляда́чка; **-ный**

зоровий; **∅ -ный зал** гляда́чевий (гля-

да́цкий) зал (гляда́чева или гляда́цка

за́ла), зал (за́ла) для гляда́чів; **-ский**

гляда́цкий.

зы́бкий (*колеблющийся, неустойчивый*)

хисткий, хиткий; (*неопределённый —*

ещё) невира́зний.

И

и союз і; (*между гласными, часто после*

гласного перед согласным) й; (*для*

соединения однородных членов пред-

ложения — ещё) та; **отец и мать** ба́ть-

ко й ма́ти.

игнориро́ва||ние ігнорува́ння; **-ть** ігно-

рува́ти; **-ть фáкты** і. фáкти.

игорный гра́льный; (*картёжный — обыч-*

но) картя́рский; **и. б́знес, дом** г.

б́знес, дім.

игр||а гра; **-ы мн.** ігри (*род. ігор*); **де-**

ловые, компьютерные **-ы** ділові,

комп'ю́терні ігри; **-альний** гра́льный;

-анный прич., -аный прил. гра́ний;

-а́ть гра́ти; **-а́ющий 1.** прич. який (що)

гра́е; **2.** в знач. суц. граве́ць, -вця;

-овой (*относящийся к игре, играм*)

ігровий; (*предназначенный для игры*)

гра́льный; **-овой автомат** г. автомат;

-овой сезон, фильм і. сезон, фі́льм;

-о́к граве́ць, -вця.

идеáл идеáл, -у; **политические** **-ы** полі-

ти́чні идеáли; **-изáция** идеáліза́ція;

-изы́рование идеáлізува́ння; **-изы́-**

рованный идеáлізований; **-изы́ровать**

идеáлізува́ти; **-изм** идеáлізм, -у; **-исти-**

ческий, -истичный идеáлістичний;

-ьный идеáльный; **-ьные условия**

идеáльні умóви.

идейн||ость ідейні́сть, -ності; **-ый** ідейний;

-ые разногласія ідейні розбіжності.

идентифи|кациóнный ідентифіка́цій-

ний; **-ка́ция** ідентифіка́ція; **-ци́ро-**

ванный ідентифікований; **-ци́ровать**

несов. и сов. ідентифікува́ти, *сов. так-*

же ідентифікува́ти.

идентичн||ость ідентичні́сть, -ності; **-ый**

ідентичний.

идеологический идеологі́чний.

идеоло́гия идеоло́гія.

идея іде́я.

идти 1. (*в разн. знач.*) іти́ (іду́, іде́ш); **и.**

на экспорт і. на е́кспорт; **и. к це́ли** і.

до меті; **документы** іду́т на підпис

документі йду́ть на підпис; **дело** іде́т

в суд спра́ва йде в суд; **речь, дело** іде́т

о ком-чём іде́ться (мо́ва йде) *про кого-*

що; 2. (*кому-чему к кому-чему — со-*

ответствовать, годиться) пасува́ти

(до кого-чого, реже кому-чому), лічи-

ти (кому-чому).

ієрархі́ческий ієрархі́чний.
ієра́рхия ієра́рхія; **служе́бная** и. служ-
бо́ва і.

иждиве́н|ец утрима́нець, -нця; **-ие** утри-
манна; **быть на чьём-л. -ии** бу́ти на
чийму-н. утриманні; **-ка** утриманка; **-ство**
утриманство; **-ческий** утриманський;
-чество утриманство.

из, (*перед некоторыми сочетаниями со-
гласных*) **изо** *предл. с род. п. з, (перед
некоторыми согласными и их соче-
таниями)* із, зі (*кого-чого*); (*из среды
кого — ещё*) з-поміж, з-посеред (*кого-
чого*); **взять из кассы** взяти з каси;
выбрать из своих вибрати із (зі, з-по-
між) своїх.

избавля́ть / изба́вить (*спасать*) ряту-
ва́ти и урято́вувати / урятува́ти; (*от
чего-л. неприятного*) увільня́ти /
увільни́ти, позбавля́ти / позбави́ти.

избавля́ться / изба́виться (*от кого-
чего*) рятува́тися и урято́вувати /
урятува́тися; увільня́тися / увільни́ти-
ся; (*отделяваться*) позбува́тися / по-
збу́тися, -у́дуся, -у́дешся (*кого-чого*),
позбавля́тися / позбави́тися (*кого-
чого*); **и. от вредной привычки** п.
шкідливо́ї звички.

избега́ть / избежа́ть и **избе́гнуть** уни-
ка́ти / уникну́ти; **и. наказáния** у.
покара́ння.

избежа́ние: **во и. чего** для (з метою)
уникнення *чого*, щоб уникнути *чого*.

избива́ть / избить (*наносит побои*) би-
ти (б'ю, б'еш) / побити.

изби́ение биття; побиття.

избира́|емость обира́ність, -ності; **-ние**
обира́ння, вибира́ння.

избира́тель виборець, -рця; **-ница** вибор-
ни́ця; **-ность 1.** (*выборность*) вибор-
ни́сть, -ності; **2. спец.** вибірність; **-ный**
1. виборчий; **всеобщее -ое** пра́во
загальне виборче пра́во; **-ный округ**
в. о́круг; **2. спец.** вибірний; **-ский**
виборця, мн. виборців (*род. п.*); **-ское**
пра́во пра́во в.

избира́ть / избра́ть обира́ти / обра́ти,
вибира́ти / вибрати; **и. депута́та** о.
депута́та; **-ся** *несов.* обира́тися, ви-
бира́тися.

избра́н|ие обира́ння, (*неоконч. д. — ещё*)
обира́ння, вибира́ння; **и. в депута́ты**
о. в депута́ти; **-ник** обранець, -нця; **-ница**
обра́нця.

избра́н|ные в *знач. суц.* обрани́, -них;
-ный 1. *прич.* обрани́й, вибрани́й; **2.** в
знач. прил. вибрани́й, обрани́й; (*отбор-
ный — ещё*) до́бри́й; **-ные** сочи́не-
ння вибрани́ твори; **-ный круг** люде́й
вибране (обране) коло люде́й.

избы́ток 1. (*излишек*) надли́шок, -шку,
на́дмір, -у; **2.** (*обилие, полнота*) на́дмір;
(*достаток*) до́ста́ток, -тку.

избы́точн|ость на́дмірність, -ності, на́д-
мір, -у, м.; **-ый** (*превышающий по-
требности*) на́дмірний, на́длішковий;
(*лишний*) за́йвий.

извёст|ие 1. зві́стка, ж., вість, -ті, ж.;
последние -ия оста́нні ві́сти; **2. -ия**
(*мн.: о периодическом издании*) ві́сти,
-тёй; **-ность** відомість, -мості, зна́ність,
-ності; **получи́ть (приобрести)** **-ность**
набу́ти відомості, ста́ти відомим; **поль-
зуются -ностью** бу́ти відомим; **ста-
вить в -ность** доводити до відома;
-ный 1. відомий, зна́ний; **2.** (*опреде-
лённый*) півний; (*некоторый — ещё*)
де́який; **в -ых** слу́чаях у півних (у
де́яких) випадках.

известня́к мн. вапня́к, -у; **-овый** вапня-
ко́вий.

извёсть вапно́, *ср.*

извеща́ть / извести́ть сповіща́ти / спові-
сти́ти, -іщу́, -істи́ш; (*уведомлять*)
повідомля́ти / повідоми́ти, -млю, -миш.

извеще́|ение повідомлення; сповіщення;
плате́жное и. платі́жне п.; **получи́ть**
и. отримати п.; **-ённый** сповіщений; по-
відомлений.

извинёни|е вибачення, пробачення; (*прось-
ба о прощении — ещё*) перепро́шення,
перепро́шування; **приноси́ть и. кому**
вибача́тися, вибачи́тися *перед ким*
приня́ть и. прийня́ти; проси́ть -я (*у
кого*) проси́ти вибачення (пробачення)
(*у кого*), перепро́шувати (*кого*).

извиня́ть / изви́нить (*кого-что*) ви-
бача́ти / вибачи́ти (*кому-чому*), про-
бача́ти / пробачи́ти (*кому-чому*); **изви-
ни́те** вибачте (пробачте), перепро́шую;
извини́те за выра́жение вибача́йте
(вибачте, пробача́йте, пробачте, даруй-
те) на сло́ві; **прошу́ изви́нить** про́шу
вибачи́ти (пробачи́ти), перепро́шую;
-ся / -ся 1. (*перед кем*) вибача́тися /
вибачи́тися (*перед ким*), перепро́шу-
вати / перепроси́ти, -ошу́, -ошиш (*кого*),
реже пробача́тися / пробачи́тися (*не-*

ред ким); **2. страд. (несов.)** вича́тися, пробача́тися.

извлекать / извлечь **1.** витяга́ти и витягува́ти / витягну́ти; (*вынимать*) ви́йма́ти / ви́йняти; **2.** (*получать, приобрести*) дістава́ти / діста́ти, здобува́ти / здобу́ти; (*иметь*) ма́ти; **и. прибыль** м. (д., з.) прибу́ток; **3. мат.** добува́ти / добу́ти; **и. корень** д. ко́рїнь.

извлечение **1.** (*действие*) витяга́ння и витягува́ння, (*оконч. д.*) витягнення; ви́йма́ння; дістава́ння, здобува́ння, (*оконч. д.*) здобуття; добува́ння (*ср. извлекать 1, 3*); **2.** (*выдержка*) ви́тяг, -у, м.; **-ённый** (*о прибыли и т. п.*) здобу́тий.

извне нареч. зовні, зовні.

извращать / извратить (*ложно толковать*) переку́чувати / переку́тити, -учу́, -у́тиш; **и. слова́, факты** п. слова́, фа́кты.

изгиб вигин, -у.

изгибать / изогнуть згинати́ / зігну́ти (зігну́, зігнеш).

изгнать вигна́ння; **жить в ~ии** жити у вигна́нні; **-ник** вигна́нець, -нця; **-ница** вигна́нка, вигна́нниця.

изгнанный вигнаний.

изготовитель вигото́влювач; **заво́д-и.** заво́д-в.

изготовление вигото́влення, виготува́ння, (*неоконч. д. — ещё*) виготова́ння.

изготовленный вигото́влений, виготува́ний.

изготовлять и изготавливать / изготовить виготова́ляти / виготова́ти, -влю, -виш и виготува́ти; **и. сверх** пла́на в. по́над план.

издавать / издать (*опубликовывать, издавать*) видава́ти / вида́ти, -ам, -аси; **и. газету** в. газе́ту; **и. законы, распоряжения** в. зако́ни, розпо́рядження.

издание **1.** вида́ння, (*неоконч. д. — ещё*) видава́ння; **2.** (*книга, журнал и т. п.*) вида́ння; **периодическое, подписное** **и.** періоди́чне, передпла́тне в.

издатель видаве́ць, -вця; **-ница** видавни́ця; **-ский** видавни́чий; **-ство** (*учреждение*) видавни́цтво.

издел **и.** (*предмет*) ви́рїб, -робу; **булочные, глиняные, жестяные, кустарные, скобяные, фабричные** **-ия** бу́лочні, глиня́ні (черепа́'яні), бляша́ні, куста́рні, залі́зні, фабри́чні ви́роби.

издержки мн. ви́трати, -ат; **непроизводительные, первоначальные, побочные, производственные, торговые, транспортные** **и.** непроду́ктивні, пе́рвочі́нні, побі́чні, ви́робничі, торгове́льні (торго́ві), транспо́ртні в.; **и. обращения, производства** в. о́бігу, ви́робни́цтва.

из-за *предл. с род. п. 1.* (*при обозначении движения или действия откуда-л.*) з-за, і-за, з-поза (*кого-чего*); **из-за границы** з-за кордо́ну; **2.** (*по вине, по причине чего-л.*) че́рез (*кого-що*), за (*що*); **из-за отсутствия** ч. відсу́тність; **из-за неосторожности** ч. необере́жність; **3.** (*при обозначении цели действия*) ра́ди, зара́ди; **из-за куска** хліба р. (з.) шма́тка хліба.

излагать / изложить ви́клада́ти / ви́класти, -аду, -аде́ш; **и. просьбу, мнение, суть** вопро́са в. проха́ння, думку, су́ть пита́ння; **и. устно, письменно** в. у́сно, пи́сьмово.

излишек **1.** (*остаток*) ли́шок, -шку; **2.** (*чрезмерное количество чего-л.*) надли́шок, -шку, на́дмір, -у; **-ство** надмі́рність, -ності, ж.; **-не** **1.** (*нареч.: чересчур*) на́дто; (*чрезмерно*) надмі́рно; **2.** в знач. *предик.* за́йва річ, за́йво; **-не** **говорить об этом** з. р. (з.) **говори́ти** про це; **-ный** за́йвий; (*чрезмерный*) надмі́рний; **-няя** **осторожность** за́йва пересторо́га.

изложение **1.** ви́клад, -у, м.; (*действие — ещё*) ви́кладення, (*неоконч. д.*) ви́кладення; **и. доклад** в. до́повіді; **2.** (*письменный пересказ*) пере́каз, -у, м.

изложить см. **излагать**.

излучение випро́мінювання.

измена зра́да; (*предательство*) зра́дництво.

изменение змі́на, ж.; **-ения** в зако́не змі́ни в зако́ні; **-енный** змі́нений.

изменник зра́дник; **-ица** зра́дниця; **-ический** зра́дницький.

изменять¹ / изменить (*делать иным*) змі́нювати и змі́няти / змі́нити, -ню, -ниш.

изменять² / изменить (*кому-чему*) зра́джува́ти / зра́дити, -джу, -диш (*кого-що*); **и. мужу** (*жене*) з. чоло́віка (дру́жину).

измерение **1.** (*действие*) вимі́рювання, вимі́р, -у, м.; **2. мат. и пр.** вимі́р, -у.

измеримость вимі́рність, -ності; **-ый** вимі́рний.

измерять / измерить вимірювати і виміряти / виміряти, зміряти і *реже* змірювати / зміряти.

изнашивать||емость спец. зношуваність, -ності; (*машин, орудий — обычно*) спрацьбовуваність, -ності; (*организма — обычно*) виснажність, -ності; **-ние** зношування; спрацьбовування; виснажування.

изнашивать / изнасить зношувати / зносити (зношу, зносиш); (*машину, орудие — обычно*) спрацьбовувати / спрацьовати; (*организм — обычно*) виснажувати / виснажити; **-ся / -ся** зношуватися / зноситися; спрацьбовуватися / спрацьоватися; виснажуватися / виснажитися.

износ зношення, *ср.*, *реже* знос, -у; (*машин, орудий — ещё*) спрацювання, *ср.*; **моральный, физический и оборудованности** моральне, фізичне зношення устаткування.

износостойкий||ий техн. зносостійкий; **-ость** зносостійкість, -кості.

износоустойчив||ость, -ый см. износоустойкий.

изношенный||ость зношеність, -ності; спрацьбованість, -ності; виснаженість, -ності; **-ый** зношений; спрацьбований; виснажений. *Ср.* **изнашивать**.

изнутри нареч. зсередини.

изобилие 1. (*множество*) велика (величезна) кількість, -кості, численність, -ності, *жс.*; **2.** (*достаток*) достаток, -тку, *м.*, достатки, -ків, *мн.*; наддостаток, -тку, *м.*; (*богатство*) багатство; **и. продукция** достаток (н., б.) продукції.

изобличать / изобличить викривати / викрити.

изобличение викриття, (*неоконч. д. — ещё*) викривання; **-ённый** викритий; **-ительный** викривальний.

изображать / изобразить зображати і зображувати / зобразити, -ажу, -азіш.

изображение зображення; **графическое и. графиче з.**

изобретатель винахідник; **-ница** винахідниця; **-ность** винахідливість, -вості; **-ный** винахідливий; **-ский** винахідницький; **-ство** винахідництво.

изобретать / изобрести винаходити, -джу, -диш / винайти, -йду, -йдеш.

изобретение винахід, -ходу, *м.*; (*действие — ещё*) винайдення, *ср.*

изогнуть см. изгибать.

изолировать||ание ізолювання; **-анность** ізолюваність, -ності; **-анный** ізолюваний; **-ать** ізолювати.

изоляционный ізоляційний; **-яция** ізоляція.

из-под предл. з-під.

израсходовать||ание витрата, *жс.*, витрачення; **-анный** витрачений; **-ать** витратити, -ачу, -атиш; **-ать запасы** в. запаси.

изредка нареч. зрідка.

изучать / изучить вивчати і виучувати *реже* / вивчити; **и. иностранный язык** в. іноземну мову.

изучение вивчення, (*неоконч. д. — ещё*) вивчання.

изъявлять / изъявить виявляти / виявити, -влю, -виш; **и. желание** в. бажання.

изъян (*недостаток, порок*) вада, *жс.*

изъясняться (*говорить на каком-л. языке*) розмовляти, говорити, -орю, -бриш; **и. на многих языках р. (г.)** багатьма мовами.

изъят||ие 1. (*действие*) вилучення, (*неоконч. — ещё*) вилучання; **-ый** вилучений; **-ь** вилучити.

изысканный||ый (*в разн. знач.*) вишуканий; (*утончённый*) витончений; **-ые манеры** вишукані (витончені) манери; **и. вкус** витончений смак.

изыскивать / изыскать вишукувати / вишукати; **и. ресурсы** в. ресурси.

иллюстративный ілюстративний; **-ация** ілюстрація; **-ированный** ілюстрований; **-ировать** ілюструвати.

именно част. саме; **а и. в знач. союза** а с. **именной** іменний; **и. список, чек** і. список, чек; **-овать** іменувати; **-уемый, именованный**; **далье -уемый** далі і.

иметь мати; **и. своей целью** мати на меті; **ничего не и. против** нічого не м. проти; **-ся** бути, бути наявним (в наявності); **имеется возможность** є можливість.

имидж імідж, -у.

имитация імітація; **-ировать** імітувати.

иммигрант||ант імігрант; **-антка** імігрантка; **-антский** імігрантський; **-ационный** іміграційний; **-ация** іміграція; **-ация капитала эк. і.** капіталу; **-ировать** імігрувати.

иммунитет мед., юр. и пр. імунітет, -у; **и. депутата** і. депутата; **-ный** імунітетний; **-ные привилегии** імунітетні привілеї.

импéр||ия імперія; **-ский** імперський.
импонировать (*несов.*) імпонувати /
заімпонувати.
импорт імпорт, -у; **-ёр** імпортёр; **-ирование** імпортування; **-ированный** імпортований; **-ировать** імпортувати;
-ный імпортний; **-ная пошлина** імпор-
не мито.
импровизи|ация імпровізація; **-ировать**
імпровізувати.
импульс імпульс, -у; **и́.** для розвитку і.
для розвитку.
имущество|енный майновий; **-енное по-**
ложение м. стан; **-о** майно; **безраз-**
дельное, личное -о неподільне, осо-
бyste м.
имущий заможний.
имя ім'я (*род.* імені *и* ім'я)
инакомысл|ие інакодумство; **-ящий в**
знач. суц. інакодумець, -мця.
инаугура|ационный інавгураційний; **-а**ция
інавгурація.
иначе *нареч.* інакше.
инвалид інвалід; **и.** от общего забо-
левания, детства і. від загального за-
хворювання, дитинства; **-ность** інва-
лідність, -ності; **-ный** інвалідний.
инвалю|та (иностранная валюта) інва-
люта (іноземна валюта); **-ный** інва-
лютний.
инвентариз|ация інвентаризація; **про-**
вести -ацию провести інвентаризацію;
-овать, -ировать інвентаризувати.
инвентар|ный інвентарний; реманент-
ний; **и.** номер і. номер; **-ь** інвентар,
-ю; (*с.-х.* — *обычно*) реманент, -у.
инвести|рование эк. інвестування; **-ан-**
ный інвестований; **-ать** інвестувати.
инвести|тор эк. інвеститор; **-ционный**
інвестиційний; **-ция** інвестиція.
инвэстор эк. інвэстор.
индекс індекс, -у; **и́.** доходов, зарабо-
тної плати, розничних цен і. доходів,
заробітної плати, роздрібних цін; **-а**ция
індексація; **-ировать** індексувати;
-ировать стоимость жизни і. вартість
життя; **-ированный** індексований.
индивидуальн|ый індивідуальний; **-ое**
хозяйство індивідуальне господар-
ство.
индика|тор індикатор; **-ция** індикація.
индосс|амент фин. індосамент, -у; **-ант**
індосант; **-ат** індосат; **-ировать** індо-
сувати.

индустриализ|ация індустріалізація;
-ированный індустріалізований; **-иро-**
вать індустріалізувати.
индустриальный індустріальний.
индустрия індустрія.
инерц|ия інерція; **по -ии** за інерцією.
инженёр інженер; **сменный и.** змінний
і.; **-но-технический** інженерно-техніч-
ний; **-ный** інженерний.
инжиниринг інжиніринг, -у; **-овый**
інжиніринговий; **-овая фирма** інжи-
нірингова фірма.
инициал ініціал, *ед.*; **-ы** ініціали, -лів,
мн.
инициатив|а ініціатива; **законодатель-**
ная и. законодавча і.; **по чьей -е** з
чий ініціативи; **-ность** ініціативність,
-ності; **-ный** ініціативний; **-ная группа**
ініціативна група.
инициатор ініціатор; **-ский** ініціатор-
ський; **-ство** ініціаторство.
инициров|анный ініційований; **-ать**
ініціювати, -юю, -юеш.
инкасс|атор фин. інкасатор; **-аторский**
інкасаторський; **-а**ция інкасація; **-иро-**
вание інкасування; **-ированный** інка-
сований; **-ировать** інкасувати.
инкассо фин. інкасо, *неизм., ср.*; **-вый**
інкасовий.
инкогнито 1. *нареч.* інкогніто; **приехать**
и. приїхати і.; **2.** *в знач. суц.* інкогніто,
неизм., м. и ж.
инкорпор|ация юр. (сведение в одно це-
лое) інкорпорація; **и.** законів і. за-
конів; **-ировать** інкорпорувати.
инкриминирова|ние інкримінування; **-ть**
інкримінувати.
инкубационный інкубаційний; **и.** пе-
риод і. період.
иннов|ационный інноваційний; **и.** банк
і. банк; **-а**ция інновація.
иногда *нареч.* іноді, інколи.
иногородный іногородній.
иной мест. 1. інший; (*отличный от преж-*
него) інакший; **иными словами** інакше
кажучи; **2.** (*некоторый, какой-л.*)
деякий, декотрий, інший; **в иных слу-**
чаях у деяких випадках; **3.** (*при пере-*
счислении или противопоставлении)
інший, одін (*род.* одного); **тот или и.**
той чи (абó) і. (той); **4.** *в знач. суц.*
інший, -шого.
иностранн|ый 1. іноземний; **2.** (*относя-*
щийся к ведению внешней политики)

закордонний; **міністерство** -ых дел міністерство закордонних справ.
інспектіров||**ание** інспектування; **-ан-ний** інспектований; **-ать** інспектувати.
інспектор інспектор; **фінансовий** и. фінансовий і.; **и. по охороне труда** і. з охорони праці; **-ский** інспекторський.
інспекціонный інспекційний.
інспекція інспекція; (*действие* — *ещё*) інспектування, *ср.*; **и. по делам несовершеннолетних** і. у справах неповнолітніх.
інстанція інстанція.
інститут інститут, -у; **и. научно-исследовательский, педагогический, политехнический, повышения квалификации** і. науково-дослідний, педагогічний, політехнічний, підвищення кваліфікації; **-ский** інститутський.
інструктаж інструктаж, -у.
інструктивний інструктивний; **-вное письмо** і. лист; **-рование** інструктування; **-рованный** інструктований; **-ровать** інструктувати.
інструктор інструктор; **-ский** інструкторський.
інструкція інструкція; **должностная и. служба** і.; **и. по составлению сметы** і. для (щодо, до) складання кошторису; **согласно -ии** згідно з інструкцією.
інструмент 1. (*о единичном орудии*) інструмент, -а; **2. собир.** інструмент, -у; **-альный** інструментальний; **-арий** інструментарій, -ю.
інсценіровать інсценувати; **и. нападение** і. напад.
інтегр||**ация** інтеграція; **экономическая и. экономична** і.
інтегров||**ание** інтегрування; **-анный** інтегрований; **-ать** інтегрувати.
інтеллект інтелект, -у; **-уальность** інтелектуальність, ності; **-уальный** інтелектуальний.
інтенсив||**ость** інтенсивність, -ності; **и. труда** і. праці; **-ый** інтенсивний.
інтенсифікація інтенсифікація.
інтенсифіков||**анный** інтенсифікований; **-ать** інтенсифікувати.
інтервал інтервал, -у.
інтерв'ю інтерв'ю, *неизм., ср.*; **-ёр** інтерв'юєр; **-ированный** інтерв'юваний; **-ировать** інтерв'ювати; **-ирующий** інтерв'юваний.

інтерес інтерес, -у; (*возбуждаемое чем-л. внимание* — *обычно*) цікавість, -вості, ж, зацікавлення, *ср.*; **групповые, общественные** -ы групові, суспільні (громадські) інтереси; **проявлять и. к чему** виявляти і. (з., ц.) до чого; **терять и. к чему** втрачати (губити) і. до чого; **-ный** цікавий; **-овать** цікавити, -влю, -виш; **-оваться** цікавитися, -влюся, -вишся.
інтернаціоналізація інтернаціоналізація.
інтернаціоналізов||**ание** інтернаціоналізування; **-анный** інтернаціоналізований; **-ать** інтернаціоналізувати.
інтернаціональний інтернаціональний.
інтернів||**ание** інтернування; **-анный** інтернований; **-ать** інтернувати.
інтерпретация інтерпретація.
інтерпретиров||**ание** інтерпретування; **-анный** інтерпретований; **-ать** інтерпретувати.
інтимный інтимний.
інтриг||**а** інтрига; **-овать** інтригувати.
інтуїтивный інтуїтивний.
інтуїция інтуїція.
інфекціонн||**ый** інфекційний; **-ые болезни** інфекційні хвороби.
інфекция інфекція.
інфіков||**анный** інфікований; **-ать** інфікувати.
інфляционный інфляційний.
інфляция інфляція; **галолирующая, ползучая и. нестримна** (галопна), повзуча (сповільнена) і.
інформант інформант.
інформ||**ативный** інформативний; **-атизация** інформатизація; **-атика** інформатика.
інформ||**атор** інформатор; **-ационный** інформаційний; **-ация** інформація; **-ирование** інформування; **-ированный** інформований, поінформований; **-ировать** (*несов. и сов.*) інформувати (*несов. и реже сов.*), поінформувати (*сов.*).
інфраструктура інфраструктура.
інцидент інцидент, -у; **пограничный и. прикордонний** і.; **ликвидировать и. ликвидовать** і.
ипот||**ека** *эк.* іпотeka; **-ечный** іпотечний.
иск *юр.* позов, -у; **возбуждать и. поручивать п., предъявлять и. см. предъявлять; дело по -у** когось-л. справа за позовом когось-л.

иск|а|тель шукáч, -á; ~áть шукáти.

искажáть / искази́ть (*извращать*) пере-
кру́чувати / перекрутити -учú, -утиш,
викривляти / विकривити, -влю, -виш;
и. факты п. (в.) фáкти.

искажéние перекру́чення, विकривлення,
(*неоконч. д. — ещё*) перекру́чування,
викривля́ння.

исключáть / исключи́ть виключáти /
виключити.

исключéние 1. (*действие*) виключення,
(*неоконч. — ещё*) виключáння; 2. (*от-
ступление от нормы, правил*) виняток,
-тку, м.; без -я без винятку; **в ви́де**
(*качестве*) -ия як в.

исключи́тельный 1. (*нареч.: на ред-
кость, необыкновенно*) винятково́; (*чрез-
вычайно — ещё*) надзвичáйно; **имéть**
и. большóе значéние мáти в. (н.)
велике знáчення; 2. (*в знач. част.: толь-
ко*) виключно, тiльки, лишé; **пригла́ше-
ния и. для сотру́дников фiрмы**
запро́шення в. (т., л.) для спiвробiтників
фiрми; **-ость** 1. винятковiсть, -востi;
надзвичáйностi, -ностi; **-ость éтого**
собы́тия в. (н.) цiєї подii; 2. ви-
ключностi (*ср. исключи́тельный 1, 2*);
-ый 1. (*необыкновенный*) винятковiй;
(*чрезвычайный — ещё*) надзвичáйний;
-ая мéра наказáния виняткова мiра
покарáння; 2. (*присущий только дан-
ному лицу, предмету*) виключний; **-ая**
собственностъ виключна влáсностi;
-ые правá виключнi правá.

исков|ой юр. позовний; **-бе заявлéние**
позовна заява.

искóм|ый 1. шуканий (*ср. искáть*);
2. здобуваний (*ср. соискáние*).

искóнный споконвiчний; (*извечный*) од-
вiчний.

искорéние викоренення, (*неоконч. д.*)
викорiнювання.

искореня́ть / искорени́ть викорiнювати
и викорiняти / викоренити.

искрeнный шiрий.

искривлéние 1. विकривлення, скрив-
лення, (*неоконч. д. — ещё*) विकривля́н-
ня, скривлювання; 2. *перен.* विकривлен-
ня; **-ённый** 1. विकривлений, покривле-
ний, скривлений; 2. *перен.* विकривле-
ний.

искривля́ть / искриви́ть 1. विकривляти /
вискривити, -влю, -виш, кривити / по-
кривити, скривлювати и скривляти /

скривити; 2. *перен.* विकривляти / ви-
кривити.

иску́сный 1. (*умелый*) умiлий, вправний;
2. (*сделанный мастерски*) майстерний,
мистецкий.

иску́сственный 1. (*ненастоящий*) штуч-
ний; **и. алма́з, спúтник, шёлк** ш.
алма́з, супу́тник, шовк; 2. (*притвор-
ный*) удаваний; **-ое удивлéние** у. по-
див.

иску́ство 1. мистецтво; **изобрази́-**
тельное и. образотворче м.; 2. (*мас-
терство*) майстерностi, -ностi, ж.

исповéдание 1. (*действие*) сповiдáння;
2. (*вероисповедание*) вирисповiдáння.

исполнéние виконання, (*неоконч. д.*)
виконáння, виконування; **во и. по-
становлéния** на в. постановiви; **возвра-
ти́ться к -ию** своїх об'язанностей по-
вернутися до в. своїх обов'язкiв; **к -ию**
(*резолуция*) до виконáння; **прове́рка**
-ия перевiрка в.

исполнiтель виконáвець, -вця; **судéб-
ный и. судовий** в.; **-ница** виконáвиця;
-ностъ ретельностi, -ностi, старáностi;
-ный 1. виконáвчий; **-ная вла́сть** ви-
конáвча влáда; **-ный комiтет** в. комi-
тét; 2. (*старательный*) ретельний,
старáнный; **-ский** виконáвський; **-ская**
дисциплiна виконáвська дисциплi-
на.

исполня́ть / исполнить виконувати / ви-
конати; **врéменно исполня́ть об'язан-**
ности тимчасово виконувати обов'язки.

исполняющий 1. *прич.* який (шо) вико-
нує; 2. *в знач. суц.:* **и. об'язанности**
виконувач (виконáвець) обов'язкiв.

использовáние використáння, вико-
ристовування, (*оконч. д.*) використан-
ня; **-анный** використаний; **-ать** (*несов. и сов.*) використовувати / вико-
ристати.

используемый *прич.* використовуваний.

испортiть зiпсувати; **-ся** зiпсуватися.

испорченн|ый зiпсований; **-ые про-
дукты** зiпсованi продукти.

исправiтельно-трудо|вой юр. виправ-
но-трудоий; **-ая колóния** виправно-
трудова колóнiя.

исправiтельны|ый виправний; **-ые мéры**
виправнi заходи.

исправлéние 1. (*починка*) лáгодження;
(*устранение недостатков, ошибок*) ви-
правлення, (*неоконч. д. — ещё*) ви-

правляння; **2.** (*поправка*) попра́вка, ж., виправлення.

исправлять / исправить 1. (*чинить*) лагодити, -джу, -диш / полагодити; **2.** (*устраняя недостатки, ошибки*) виправляти / виправити, -влю, -виш.

исправн||ость справність, -ності; в **-ости** справний, непошкоджений; **-ый** (*не имеющий повреждений*) справний.

испытáн||ие 1. (*действие*) випробування *и реже* випробовування, (*оконч.*) випробування; **предварительное и.** попереднє в.; **подвергать -ию** випробувати *и* випробувати.

испытáтель випробувач; **лётчик-и.** льотчик-в.; **-ница** випробувачка; **-ный** випробний, іспитовий; **-ный срок** в. (i) строк (термін).

испытывать / испытать 1. (*кого-что*) випробовувати *и* випробувати / випробувати (*кого-что*); **2.** (*что — извещивать, ощущать*) зазнавати / зазнати (*чего*); (*ощущать*) відчувати / відчутти (*що*); **д** *и.* **нужду** в ком-чём потребувати *кого-чого*.

испытуемый 1. *прич.* випробовуваний *и* випробуваний; іспитований; досліджуваний; **2.** *в знач. сущ.* випробуваний, -ного; іспитований, -ного; (*экзаменующийся*) іспитник, -а.

исследован||ие 1. (*действие*) дослідження, дослід, -у, м., (*неоконч. — ещё*) досліджування; обстеження, (*неоконч. — ещё*) обстежування; **2.** (*научное сочинение*) дослідження, розвідка; **-ный** досліджений; обстежений.

исследователь дослідник; **-ница** дослідниця; **-ский** (*относящийся к исследованию*) дослідний; (*относящийся к исследователю*) дослідницький; **-ская** робота дослідна робота; **-ский** інститут дослідний інститут.

истекать / истечь (о времени) минати / минути, кінчатися / кінчитися, скінчатися / скінчїтис, закінчуватися / закінчїтис; **срок договора истек** строк (термін) договору минув (кінчївся, скінчївся, закінчївся).

истекш||ий *прил.* (*прошедший*) минулий; в **-ем году** минулого року, *реже* у минулому році; за **и.** **период** за м. період.

истец *юр.* позивач, -ивчá.

истечён||ие (*окончание*) закінчення; до **-ния срока** до з. строку (терміну); за

-нем срока у зв'язку із закінченням строку (терміну), з огляду на з. строку (терміну); **по -ии срока** після з. строку (терміну).

истин||а істина; **выяснение -ы** з'ясування істини; **д** **соответствовать -е** відповідати дійсності; **-ность** істинність, -ності; правдивість, -вості; ширість, -рості; дійсність, -ності; справність, -ності (*ср.* **истинный 1**); **-ый 1.** істинний; (*настоящий — ещё*) правдивий; (*неподдельный — ещё*) ширій; (*действительный — ещё*) дійсний; (*подлинный — ещё*) справний; **2.** (*научно установленный, соответствующий сущности явления*) дійсний, істинний; **-ный горизонт** д. горизонт.

истица *юр.* позивачка.

исток 1. витік, -току; **2.** *перен., преимущ. мн.* **-и,** джерела, початки, *реже* витокі; **-и** цивілізації д. (п.) цивілізації.

истолковывать / истолковать тлумачити *и* витлумачувати / витлумачити; **неверно и.** неправильно т. (в.).

исторический історичний.

источник *прям., перен.* джерело, *ср.; и.* **опасности** джерело небезпеки.

истощаться / истощиться 1. виснажуватися / виснажитися; **2.** (*исчерпываться*) вичерпуватися / вичерпатися, виснажуватися / виснажитися.

истощ|ение 1. (*изнурение*) виснаження, (*неоконч. д. — ещё*) виснажування; **и.** **почвы** в. ґрунту; **2.** (*исчерпание*) вичерпання, (*неоконч. д. — ещё*) вичерпування; **и.** **фондов** в. фондів; **-ённый** виснажений; вичерпаний.

истраченный витрачений.

истрачивать / истратить витрачати / витратити, -ачу, -атиш.

истреб|ительный винищувальний; **-ительная авиация** винищувальна авіація; **-ление** винищування, (*оконч. д.*) винищення, знищування, (*оконч. д.*) знищення; **-лённый** винищений, знищений.

истреблять / истребить винищувати / винищити, знищувати *и* нищити / знищити.

истребов||ание *офиц.* (*востребование*) зажадання; (*получение по требованию*) одержання; (*долга и т. п.*) стягнення; *менее* *реком.* витребування; **-анный** зажаданий; одержаний; стягнений *и* стягнутий; *менее* *реком.* витребуваний; **-ать** зажадати; одержати;

стягну́ти, -ягну́, -ягнеш и стягті; *менеє реком.* витребувати.

истязá||ние мордува́ння; ~ть мордува́ти.

исход 1. (способ разрешения какого-л. затруднения) вихід, -ходу, ра́да, ж., порáда, ж., порятúнок, -нку; **не́ было другого ~а, как...** не було іншого виходу (іншої ра́ди), як...; **2.** (окончание, завершение) кінець, -нція; **и. болéзни** к. хворóби; **быть на ~е** кінчатися; **на ~е місяца** наприкінці (у кінци, на кінець, під кінець) місяця; **3.** (результат) результáт, -у, наслідки, -ків, *мн., ед.* наслідок, -дку; **и. борьбы** р. (н.) борóтби.

исходáтайств||ание канц. ви́клопотання; ~анный ви́клопотаний; ~ать ви́клопотати, -очу, -очеш.

исходítь 1. (от кого-чего, из чего — имеет источником) виходити, -джу, -диш; (*идти*) іті (іді, ідеш); **свéдения исходят из доствóрных истóчников** відомóсті виходять (йдуть) з вірогідних джерел; **2.** (основываться на чем-л.) виходити; **и. из предположения** в. з припущення.

исход||ный вихідний; ~ящий **1.** *прич.* якій (що) виходить; якій (що) іде (*ср. исходítь*); **2.** в *знач. прил.*, канц. вихідний; ~ящий нóмер в. нóмер.

исчёрп||ание вичерпання; ~анность вичерпаність, -ності; ~анный вичерпаний; ~ывание вичерпування.

исчёрпывать / исчёрпáть вичерпувати / вичерпати.

исчёрпывающий 1. *прич.* якій (що) вичерпує; **2.** в *знач. прил.* вичерпний; **и. отвёт** вичерпна відповідь.

исчисление 1. (действие) обчислення, (*неоконч. — ещё*) обчислювання; **рублёвое и. о.** в рублях; **2.** *мат.* числення; **интегрáльное и.** інтегрáльне ч.

исчисленный обчислений.

исчислять / исчислítь обчислювати и обчислѣти / обчислити.

итóг підсумок, -мку; **в ~е бухг.** разóm; **подводítь ~и** підбивáти підсумки, підсумбувати; ~овый підсумковий; ~овые **цифры** підсумкові цифри.

итого нареч. разóm.

итóжить бухг. підсумбувати.

их мест. (род. и вин. п.) *см. он;* (в *знач. притяжательности*) їхній, їх.

июль липень, -пня; ~ский липневій.

июнь червень, -вня; ~ский червневій.

к, (перед некоторыми сочетаниями согласных) **ко** предл. с *дат. п. 1.* до (кого-чого); **сесть к столу** сісти до стóлу; **попросítь к телефону** попросити до телефону; **подготóвка к уборке урожая** підготóвка до збирання врожаю; **тэзисы к докладу** тэзи до доповіді; **2.** (при обозначении движения действия к временному пределу) на, над, під (що), до (чого); **к концу года** під (на) кінець рóку; **к началу квартала** на почáток квартáлу; **к пяти часам** на п'яту годину; **к субботе** до субóти; **3.** (при обозначении расположения относительно частей света) на (що); **к югу от чего** на південь від чого; **4.** (при указании на назначение) до (чого), на (що); **подáрок к свадьбе** подарунок на весілля (до весілля).

кабáльн||ый кабáльний; ~ая завíсимость кабáльна залéжність.

кабелъ кабель, -лю; **телефонный к.** телефонний к.; ~ный кабельний.

кабина кабіна; **телефонная к.** телефонна к.

кабинет кабінет, -у; **к. министров** к. міністрів; ~ный кабінетний.

каботаж мор. каботаж, -у; ~ник каботажник; ~ный каботажний.

кавычки *мн.* лапки, -пók.

кадастр юр. кадастр, -у; **водный, земельный к.** водний, земельний к.; ~овый кадастровий.

кадр||овый кадровий; **к. состав** к. склад; ~ы *мн.* кадры, -рив; **квалифицированные ~ы** кваліфіковані к.

кажд||ый **мест.** кожний, кожен, -жна, -жне; (*всякий*) всякий; в *сочетании с суц., преимущ. обозначающими отрезок времени, обычно передается нареч. с первой частью* що...; ~ую зиму щозими, *реже* ко́жної зими.

кажимость филос. позірність, -ності, видімість, -мóсті.

кажуш||ийся 1. *прич.* якій (що) здається (видається); якій (що) ввижається; **2.** в *знач. прил.* гáданий, уявний, позірний; ~аяся **трудность** гáдана (уявна) трóдність.

казáться здаватися (здаюся, здаєшся), видаватися; (*безл.*: представляться

воображенню — ещё) ввижатися; **ка́жется** в знач. вводн. сл. здається, видається.

каз|і́нный (относящийся к казне) скарбовий; (государственный) державний; **-на́** (денежные средства, имущество, принадлежащие государству или общине, организации) скарб, -у, м.; (государство как владелец этих средств) держава; **общі́нная -на́** громадський с.

казначей скарбник, -а, скарбничий, -чого; **казначей** (см. **казначейство**); **-ский** 1. (относящийся к казначею) скарбницький, скарбника́ (род. п.); 2. (относящийся к казначейству) скарбничий, скарбниці́ (род. п.); (к государственному казначейству) державної скарбниці́ (род. п.); **казначейський**; **государственный -ский** білет, вексель білет, вексель державної скарбниці; **-ство** скарбнича, ж.; (как официальное наименование в современной Украине) казначейство; **государственное -ство** державна скарбнича (державне казначейство).

казн|і́нный страчений; **-ить** страстити.

ка́знь стра́та; **∅** **смертная** к. смертна кара.

ка́зус юр. ка́зус, -у; **-ный** ка́зусний.

как 1. нареч. як; **-то** союз як; (в сравнительных конструкциях — ещё) **на́че**, **ненáче**, **мов**, **немов**, **ніби** и т. п.; 3. част. як; (в восклицательных предложениях со сказ., выраженным прил.) **який**; **к. я рад!** який я радий!; **-нибۇдь** нареч. як-небудь, якость.

како́й мест. який; **-нибۇдь** який-небудь (род. якого-небудь); **-то** якийсь (род. якогось).

ка́к-то нареч. 1. (каким-то образом; не совсем понятно, как) якость; 2. (когда-то, однажды) якость; 3. (в знач. част.: при перечислении) як-от, як; (а именно) а саме.

календа́р|ный календарний; **к. год**, **план** к. рік, план; **-ь** календа́р, -я; **лу́нный**, **настенный**, **насто́льный**, **отрывной** **-ь** місячний, настінний, настільний, відривний к.

каллигр|афический каліграфічний; **-а́фия** каліграфія.

калорі́й|ный **о́сть** калорі́йність, -ності; **-ый** калорі́йний; **-ая** пи́ща калорі́йна їжа.

калорія калорія.

кальк|а (в разн. знач.) кáлька; **-ірова-** **ние** калькува́ння; **-ірованный** калько-ваний; **-іровать** калькува́ти.

калькул|іровать калькулюва́ти; **-ятор** калькулятор; **-яціо́нный** калькуляційний; **-яція** калькуляція; **сметная -я́ция** кошторисна к.

каменноугольный кам'янувугільний; **к. бассейн** к. басейн.

каме́н|ный кам'яний; **-щик** каменяр, -а; (*строитель*) мляр; **-ь** ка́мень, -меня (об отдельном куске) и -меню (масса, материал).

ка́мера камера; **к. хранения** к. схову.

кампанія кампанія; **избирательная, убо́рочная** к. виборча, збиральна к.

камуфл|ірование камуфлюва́ння; **-іро-** **вать** камуфлюва́ти; **-яж** камуфляж, -у.

канал кана́л, -у; **-ы** **обраще́ния** фин. кана́ли обігу.

кандида́т кандидат; **-ский** кандидатський.

кандидату́р|а кандидату́ра; **выставить -у** на **выборы** виставити кандидату́ру на вибори.

ка́никулы мн. ка́никули, -ул; **парламентские** к. парла́ментські к.

канон|изиро́ванный канонізо́ваний; **-изировать** канонізува́ти; **-ический** канонічний.

кантова́ть (переворачивать грузы) кантува́ти; **не к.!** не к.!

канцеля́р|ния канцеля́рія; **-ский** канцеля́рский; **-ские** **принадле́жности** канцеля́рське прила́ддя.

капа́ть / ка́пнуть кра́пати / кра́пнути, ка́пати / ка́пнути.

капита́л ка́піта́л, -у; **оборотный, основ-** **ной, переменный, постоянный, про-** **мышленный, товарный, торговый,** **финансовый** к. оборо́тний, основний, змінний, постійний (ста́лий), промисловий, товарний, торгове́льний (торго́вий), **финансовый** к.; **-иза́ция** ка́піталіза́ція; **-иза́ция** **прибавочной стои-** **мости** к. додатково́ї ва́рності; **-изи-** **ровать** ка́піталізува́ти; **-изм** ка́піталі́зм, -у; **-и́ст** ка́піталі́ст; **-и́стический** ка́піталі́стичний.

капитало|вложение мн. ка́піталовкла́дення, -ень; **-держатель** ка́піталоу́три- **мувач**; **-ёмкость** ка́піталомі́сткість, **-кості**; ка́піталоёмність, -ності; **-образо-**

ва́ние капіталоутворення; ~отда́ча капіталовида́ча.
капіта́льн||ый капіта́льний; ~ое строи́тельство капіта́льне будівництво; ~ые вложéния капіта́льні вкла́дення.
капиту́ль||ировать капітулюва́ти; **к. перед** тру́дностями к. перед тру́днощами; ~я́ция капітуля́ція.
каранда́ш олівець, -вця́; ~ный оліве́чий.
карантин карантин, -у; ~ный карантинный; ~ное сви́детельство карантинне сви́доцтво.
карау́л ва́рта, ж.; **почётный к.** поче́сна в.; **быть в -е** бу́ти на ва́рті; ~ный вартовий.
карбова́н||ец (денежная единица Украины в 1992—1996 гг., в 1918 г.) карбо́ванец, -нца; ~цевый карбо́ванцевий.
кардина́льн||о нареч. кардина́льно; ~ый кардина́льный.
ка́рта ка́рта; **зе́лёная к. юр., фин.** зе́лёна к.
карт-блáнш карт-блáнш, неизм., м.
картели́ров||ание картелюва́ння; ~ать картелюва́ти.
карте́ль карте́ль, -лю; ~ный карте́льный.
картоте́||ка картоте́ка; ~чный картоте́чный.
ка́рточ||ка ка́ртка; **почто́вая к.** пошто́ва к., листі́вка; **визі́тная, продо́вольственная к.** візі́тна, продо́вольча к.; ~ный 1. картко́вий; ~ная систе́ма картко́ва систе́ма; 2. (относящийся к игре в карты) картя́рский; ~ный дол́г к. борг.
каре́ра кар'є́ра; **нау́чная к.** науко́ва к.
каса́||ние торка́ння; (прика́сание) доти́кання, до́тик. -у, м.; **то́чка -ния мат.** то́чка до́тику; ~тельная в знач. суц., мат. дотична, -но́й; ~тельно предл. с род. п., книжн., офиц. стосóвно (до кого-чого), щóдо (кого-чого), ре́же відно́сно (кого-чого); ~тельный доті́чный; ~тельство книжн., офиц. (отношение к кому-, чему-л.) стосу́нок, -нку, м., ре́же; відно́шення (до кого-чого); (прича́стность) причéтність, -ності, ж.
каса́ться / косну́ться (кого-чого) 1. торка́тися / торкнутися (кого-чого, до кого-чого), торка́ти / торкнути (кого-що); (прика́саться — ещё) доті́кати́ся / доткнутися і діткнутися (до кого-чого); 2. (чего, перен.: затрагивать в разговоре, изложении) торка́тися /

торкнутися (чого), зачіпа́ти / зачепи́ти, -еплю́, -е́пиш (що); **к. вопро́са** т. (з.) пита́ння; 3. (несов.: иметь отношение) стосува́тися (кого-чого, до кого-чого); (обычно с отрицанием) обхо́дити (кого); **меня́ э́то не каса́ется** мене́ це не стосу́ється, мене́ це не обхо́дити; **что каса́ется кого-чого** що стосу́ється кого-чого, щóдо кого-чого.
каска́д каска́д, -у; ~ный каска́дный.
ка́сса ка́сса; **прихо́дная, разме́нная, рассчита́ная к.** прибу́ткова, розмі́нна, розраху́нкова к.; **к. взаємопо́мощи к.** взаємодопо́моги.
касса́тор юр. каса́тор.
кассацио́нн||ый юр. касаці́йний; ~ая жа́лоба касаці́йна ска́рга.
касса́ц||ия юр. каса́ція; **пода́ть -ию** пода́ти каса́цію.
кассé||а касéта; ~ный касéтный; ~ный магнитофо́н к. магнітофо́н.
касси́р каси́р; ~ша разг. касі́рка.
касси́ровать несов. и сов., юр. касува́ти и скасо́вувати / скасува́ти; **к. приговóр** к. (с.) ви́рок.
ка́ссовый ка́совий.
ка́ста ка́ста.
катаклі́зм геол., перен. катаклі́зм, -у.
катало́||г катало́г, -у; **алфаві́тный, предме́тный, изда́тельский к.** алфаві́тний (абетко́вий), предме́тный, ви́данны́й к.; **к. выста́вки к.** выста́вки; ~жный катало́жный, ката́логовый; ~жный я́щик ката́ложна (ката́логова) скринька.
катастро́ф||а катастро́фа; ~йческий катастро́фичный.
категори́ч||еский, -ный категори́чный; **к. отве́т** категори́чна відпові́дь; ~ность категори́чность, -ності.
катего́рия катего́рія.
кафе́ кафе́, неизм., ср.; (место, где продаются кофе, чай, закуски и т. п. — ещё) кав'я́рня, ж.
ка́честв||енность я́кісність, -ності; ~енный я́кісний; ~енные показате́ли я́кісні показники; ~о я́кість, -кості, ж.; **проду́кция** висо́кого ~а проду́кція висо́кої я́кості; **в -е** кого-чого як хто́-що, за кого-що; (в роли) у ро́лі кого-чого.
каю́т||а каю́та; **к. пе́рвого клáсса** к. пе́ршого клáсу; **-компáния** каю́т-компáния; ~ный каю́тний.

- каяться** кається; (*сожалеть о совершенном — ещё*) розкаюватися.
- квадрат** квадрат; **-ный** квадратний.
- квалификационн**||**ый** кваліфікаційний; **-кационная комиссия** кваліфікаційна комісія; **-кация** кваліфікація; **производственная -кация** виробнича к.; **рабочие различной -кации** робітники різної кваліфікації; **повышать -кацию** підвищувати кваліфікацію; **-цированный** кваліфікований; **-цированный рабочий** к. робітник; **-цированный труд** кваліфікована праця; **-цировать** кваліфікувати.
- квартал 1.** (*четверть года*) квартал, -у; **2.** (*часть населённого пункта*) квартал, -у; **новые жильё -ы** нові житлові квартали; **-ьный** кварталний; **-ьный отчёт** к. звіт.
- квартир**||**а** квартира; **предоставляется к. надається к.;** **-ант** квартирний; **-антка** квартирнітка; **-ный** квартирний; **-ная** плата квартирна плата.
- квартиро**||**наниматель, -съёмщик** квартиронаймач, -а; **ответственный квартиросъёмщик** юр. відповідальний к.; **-нанимательница, -съёмщица** квартиронаймачка.
- кверху** нареч. догори, вгору.
- квитанционн**||**ый** квитанційний; **-ая книжка** квитанційна книжка.
- квитанция** квитанція; **багажная, сдачная к.** багажна, здавальна к.
- кворум** кворум, -у; **обеспечить к.** забезпечити к.
- квот**||**а** эк. квота; **налоговая, экспортная к.** податкова, експортна к.; **-ация** квотація; **-ирование** квотування; **-ировать** квотувати; **-ный** квотний.
- кидать / кинуть** кидати / кинути.
- киловатт** эл. кіловат; **-час** кіловат-година, ж.
- килогр**||**амм** кілограм; **-аммовый** кілограммовий.
- километр** кілометр; **-аж** кілометраж, -у; **-овый** кілометровий.
- кинуть** см. кидать.
- киоск** кіоск, -у; **-ёр** кіоскер.
- кислый** кислий.
- клавиатур**||**а** клавиатура; **к. пишущей машинки** к. друкарської машинки; **-ный** клавиатурний.
- клавиш**||**а** ж., **клавиш** м. клавіша ж., **клавиш** м.; **-ный** клавішний.
- кладбище** кладовище, цвинтар, -я, м.
- кладка 1.** (*действие*) кладення, ср.; **муровання, ср.;** **2.** (*сооружение из кирпича, камня и т. п.*) мурування; **кладка.**
- кладов**||**ая** комора; **-щик** комірник, -а; **-щица** комірниця.
- кладь** поклада; (*груз*) вантаж, -у, м.
- клан** клан, -у; **-овый** клановий.
- кланяться** кланятися; (*делать поклон — ещё*) уклонятися.
- клас** (*в разн. знач.*) клас, -у; **средний к.** середній к.; **каюта первого -а** каюта першого класу.
- классифи**||**катор** класифікатор; **-кация** класифікація; **-цировать** класифікувати.
- класн**||**ость** класність, -ності; **надбавка за к.** надбавка за к.; **-ый** класний.
- классовый** класовий.
- клас** 1. класіти, -адёш; **к. начало (конец)** чому-л. к. початок (кінець) чому-н.; **2.** (*сооружать из кирпича, камня и т. п.*) класти, мурувати.
- клевет**||**а** наклеп, -у, м.; **-ать** зводити (-джу, -диш) наклеп; **-ник** наклепник; **-нический** наклепницький.
- клёт**||**ка** 1. клітка; (*квадрат разграфлённого пространства — обычно*) клітина, клітинка; (*на ткани — ещё*) карта; **бумага в -ку** папір у клітинку (клітку); **ткань в -ку** картата тканина; **лестничная к.** сходовá клітка; **2. биол.** клітина; **-очный 1.** клітковий; **2. биол.** клітинний; **-чатка** биол., хим. клітковина.
- клиент** клієнт; **-ка** клієнтка; **-ский** клієнтський; **-ура** клієнтура; **-урный** клієнтурний.
- климат** клімат, -у; **-ический** кліматичний; **-ический курорт** к. курорт.
- клиринг** фин. кліринг, -у; **-овый** кліринговий.
- клонить** хилити, -лю, -лиш.
- клуб** (*организация*) клуб, -у; **-ный** клубний.
- ключ**¹ ключ, -а; **сдать дом под к.** здати будинок під к.; **-евой** ключовий; **-евые позиции** перен. ключові позиції; **-евые слова** ключові слова.
- ключ**² (*родник*) джерелó, ср.; **-евой** джерельний.
- клятва** клятва.
- книга** книжка; (*большая, значительная и т. п., как общее понятие, том, а*

- таже в названнях учреждений, в делопроизводстве) книга; **гла́вная, до́мовая, ка́ссовая, при́ходная, расхо́дная, телефо́нная** к. головна́, до́мова, ка́сова, прибу́ткова, ви́даткова, телефо́нна книга.
- кни́жка** кни́жка; **за́чётная, сберега́тельная, трудова́я, че́ковая** к. зали́кова, оща́дна, трудова́, че́кова к.
- кни́жн[ый] 1.** (относящийся к книге, предназначенный для книги) кни́жко́вий; к. магази́н кни́га́рня, к. магази́н, кни́жка кра́мни́ца; **2.** *перен.* кни́жний; **-ые** зна́ния кни́жні знання́; (*характерный для письменного изложения*) кни́жний; к. **стиль** к. стиль.
- кни́зу** *нареч.* до́низу, вниз.
- кно́п[ка]** кно́пка; **-очный** кно́пко́вий; **-очный** телефо́н к. телефо́н.
- коа́лицио́нн[ый]** коа́лици́йний; **-ое** пра́вительство к. у́ряд.
- коа́ли́ция** коа́ли́ція; **пра́вительственная** к. уря́дова к.
- ко́ван[ный]** *прич.* ко́ваний; **-ый** *прил.* ко́ваний, ку́тый.
- кова́р[ный]** підсту́пний; к. **посту́пок** п. учи́нок; **-ность, -ство** підсту́пність, **-ности, підсту́пництво, ср.**
- кова́ть** кувати́ (кую́, куе́ш).
- когда́** *нареч.* коли́; **-либо, -нибудь** коли́-небу́дь, коли́сь; **-то** (*некогда*) коли́сь.
- код** код, **-у.**
- ко́декс** ко́декс, **-у; административный, гражда́нский, процесуа́льный, уголо́вно-процесуа́льный** к. адміністративний, циві́льний, процесуа́льний, криміна́льно-процесуа́льний к.; к. **зако́нов о труде́** к. зако́нів про пра́цю.
- коди́ров[анный]** кодо́ваний, закодо́ваний; **-ать** *несов. и сов.* кодува́ти / закодува́ти.
- коди́фи[катор]** кодифіка́тор; **-кацио́нный** кодифіка́ційний; **-ка́ция** кодифіка́ція; **-ци́ровать** кодифікува́ти.
- кодо́вый** кодо́вий.
- ко́е-||где́** *нареч.* поде́куди, де-не-де́; **-ка́к** *нареч.* абія́к; (*как-нибудь*) як-небу́дь; **-како́й 1.** де́який; **2.** (*неважний, незначительный*) та́кий-ся́кий (*род. тако́го-ся́кого*); **-когда́** *нареч.* коли́-неколи́; (*иногда*) іно́ді, і́нколи; **-кто́** де́хто (*род. де́кого*); **-куда́** *нареч.* куди́-не-
- бу́дь; (*неизвестно куда — ещё*) куди́сь; **-что́** де́що (*род. де́чего*).
- ко́ж[а]** шкі́ра; (*шкура*) шку́ра; **-аный** шкі́рянний; **-е́венный** шкі́рянний; (*относящийся к выделке кож — ещё*) чи́нба́рный; **-е́вник** шкі́рянник, **-а́;** (*о кустаре — ещё*) чи́нба́р, **-я́; -езаменитель** шкі́роза́мінник; **-иміт** *спец.* шкі́ріміт, **-у; -но-вене́рический** *мед.* шкі́рно-вене́ричний; **-ный** шкі́рний; **-ные** *болезни* *мед.* шкі́рні хвороби́.
- колеб[а]ние 1.** (*неустойчивость, изменчивость*) колива́ння, хита́ння; к. **ку́рса** **цен** к. (х.) ку́рсу ці́н; **2.** вага́ння; **-а́ться 1.** (*быть неустойчивым*) колива́тися, хита́тися; **2.** (*испытывать неуверенность*) вага́тися.
- коле́блющийся 1.** *прич.* я́кий (шо) коли́вається *и т. д.*; **2.** *в знач. прил.* (*шаткий, неустойчивый; неуверенный*) хисткий, хиткий; (*изменчивый*) мінли́вий; (*непостоянный*) неста́лий; к. **курс** **валю́т** н. курс **валю́т.**
- ко́лея** ко́лія.
- ко́лїчев[енный]** кї́лькісний; к. **рост** кї́лькісне зроста́ння; **-о** кї́лькість, **-кости, ж.;** **в -е 50** **челове́к** у кї́лькості 50 **челові́к** (осі́б).
- ко́ллегіа́льн[ость]** коле́гія́льність, **-ности; -ый** коле́гія́льний.
- ко́лле[|]иум** коле́гіум, **-у; -ия** коле́гія.
- ко́ллектив** колекті́в, **-у; -иза́ция** колекті́віза́ція; **-ность** колекті́вність, **-ности; -ный** колекті́вный; **-ный** **догово́р** колекті́вный догово́р; **ко́ллективно-долево́й** колекті́вно-пайово́й.
- ко́ллекцио́н[ирова]** **ние** колекціонува́ння; **-ть** колекціонува́ти.
- ко́ллекцио́нный** колекці́йний.
- ко́ллеќция** колекці́я.
- ко́льцев[о́й]** кї́льце́вий; **-а́я** **доро́га** кї́льце́ва доро́га.
- ко́льцо́ 1.** кї́льце́; (*круг*) ко́ло; **2.** (*для ношения на пальце*) ка́блұ́чка, **ж.;** (*обручальное*) **обру́чка, ж.**
- кома́нд[а]** кома́нда; **по -е** (*кого-л.*) за **кома́ндою; -и́р** **кома́нди́р.**
- кома́нди[р]о́вание** відрядження́; **-ова́нный** відряджений; **-ова́ть** *несов. и сов.* відряджа́ти / відряджи́ти, **-яджу́, -я́диш; -о́вка** (*в разн. знач.*) відрядження́, **ср.;** **-о́вочные** *в знач. сущ., мн., разг.* (*деньги на командировку*) відрядні, **-них; -о́вочный: -о́вочное** **удосто-**

верёние посвідчення про відрядження.

командный командний; **-оват** командувати; **-ующий 1.** прич. який (що) командує; **2.** в знач. суц. (чем) командувач (чого).

комбинат комбінат, -у; **к. бытового обслуживания** к. побутового обслуговування.

комбинация комбінація; **-езон** комбінезон; **-ирование** комбінування; **-ированный** комбінований; **-ировать** комбінувати.

комендант комендант; **-ский** комендантський; **-ский час** комендантська година.

комендатура комендатура.

комисар комісар; **военный к.** військовий к.; **-иат** комісаріат.

комиссионер комісіонер; **-ский** комісіонерський.

комиссионный в знач. суц. комісійні, -них; **-ый** комісійний; **-ый сбор** к. збір.

комиссия 1. комісія; **арбитражная, аттестационная, жилищная, законодательная, избирательная, котировочная, оценочная, постоянная, правительственная, приёмная, призывная, ревизионная, согласительная, счётная к.** арбітражна, аттестаційна, житлова, законодавча, виборча, котирувальна, оцінювальна, постійна, урядова, приймальна, призовна, ревізійна, узгоджувальна, лічильна к.; **к. законодательных предположений, содействия, по вопросам труда и быта, по делам молодёжи, по назначению пенсий, по охране труда, по трудовым спорам к.** законодавчих передбачень, сприяння, з питань праці й побуту, у справах молоді, з питань призначення пенсій, з охорони праці, у справах трудових спорів; **временные, постоянные -ии** тимчасові, постійні комісії; **2. торг.** комісія; **дать на -ию** здати на комісію.

комитент торг. комітент; **-ский** комітентський.

комитет комітет, -у; **забастовочный, исполнительный к.** страйковий, виконавчий к.; **к. содействия к. сприяння.**

командита эк. командита; **акционерная к.** акціонерна к.; **-ист** командитист; **-ный** командитний; **-ор** командитор.

комментарий коментар, -ю; **-арии** излішні коментарі зайві; **-атор** коментатор; **-ировать** коментувати.

коммерсант комерсант; **-ский** комерсантаський.

коммерциализация комерціалізація; **-ировать** комерціалізувати.

коммерция комерція; **-ческий** комерційний; **-ческий банк к.** банк.

коммивояжёр комівояжёр; **-ский** комівояжёрський.

коммунально-бытовой комунально-побутовий; **-жилищный** комунально-житловий.

коммунальный комунальний; **-ая квартира** комунальна квартира.

коммуникационный комунікаційний; **-ация** комунікація.

коммуникё комюнікё, *неизм., ср.*

комната кімната; **к. матери и ребёнка к.** матері й (та) дитини.

компактность компактність, -ності; **-ый** компактний.

компания компанія; **акционерная, страховая к.** акціонерна, страхова к.; **-ьон** компаньйон; **-ьоника** компаньйонка.

компас компас.

компенсационный компенсаційний; **-ация** компенсація; **денежная, полная, частичная -ация** грошова, повна, часткова к.; **-ированный** компенсований; **-ировать (несов. и сов.)** компенсовувати (*несов.*) / компенсувати (*несов. и сов.*); **-ировать убытки к.** збитки.

компетентность компетентність, -ності; **-тный** компетентний; **-ция** компетентція.

комплекс комплекс, -у; **агропромышленный, военно-промышленный к.** агропромисловий, військово-промисловий к.; **-но нареч.** комплексно; **-ность** комплексність, -ності; **-ный** комплексний.

комплект комплект, -у; **-ность** комплектність, -ності; **-ный** комплектний; **-ование** комплектування; **-оват** комплектувати; **-овка** комплектування, *ср.*; **-овочный** комплектувальний; **-ующий 1.** прич. який (що) комплектує; **2.** в знач. прил. и суц. (во мн.) комплектувальний; **-ующие детали, изделия, узлы** комплектувальні деталі, вироби, вузли.

комплимент комплімент, -у.

композиційний композиційний; **-їція** композиція.

компонент компонент.

компонувати компонування; **-овати** компонувати; **-овка** компонування, *ср.*; **-овочний** компонувальний.

компостирование¹ *ж.-д. и пр.* компостування; **-ать** компостувати.

компостирование² *с.-х.* компостування; **-ать** компостувати.

компромети́ть компрометація; **-іроувати** компрометувати **-іруемый** компрометований.

компромисс компроміс, -у; **-ный** компромісний.

компьютер комп'ютер; **-изация** комп'ютеризація; **-изировать, -изовать** комп'ютеризувати; **-ный** комп'ютерний; **-ный класс** к. клас.

комфорт комфорт, -у; **-абельность** комфортабельність, -ності; **-абельный** комфортабельний; **-ность** комфортність, -ності; **-ный** комфортний.

конвейер конвеєр; **-ный** конвеєрний.

конвенциональный конвенційний.

конвенция конвенція; **таможенная** к. митна к.; **заключать** ~ию укладати конвенцію.

конверсионный эк. конверсійний.

конверсия фин., эк. конверсія.

конверт конверт.

конвертирование фин., эк. конвертування; **-анный** конвертований; **-ать** конвертувати; **-ать заем** к. позикку; **-аться** конвертуватися.

конвертируемость конвертовність, -ності, конвертованість; **-ый 1. прич.** конвертований; **2. в знач. прил.** конвертовний, конвертований.

конвоирование конвоювання; **-иловать** конвоювати; **-ируемый** конвойований; **-ой** конвой, -ю.

конгресс конгрес, -у; **-мен** конгресмен; **-ный** конгресовий.

кондиционный кондиційний.

кондиция кондиція; **довести до** ~ии довести до кондиції.

конец кінець, -нця; **в конце года** наприкінці року, у кінці року.

конецно *вводн. сл.* звичайно; **-ость 1. анат.** кінцівка; **2. филос.** скінченність, -ності; **-ый 1. (находящийся на конце)** кінцевий; **-ая цель** кінцева мета; **в -ом счёте (итоге)** у кінцевому підсумку; **2. (име-**

ющий конце) скінченний; **-ая величина** *мат.* скінченна величина.

конкретизация конкретизація; **-ированный** конкретизований; **-ировать** конкретизувати.

конкретность конкретність, -ності; **-ый** конкретний; **-ые доказательства, факты** конкретні докази, факти.

конкурент конкурент; **-ка** конкурентка; **-ность** конкурентність, -ності; **-ный** конкурентний; **-оспособность** конкурентоспроможність, -ності; **-оспособный** конкурентоспроможний.

конкуренция конкуренція; **вне -ии** поза конкуренцією.

конкурирование конкурування; **-овать** конкурувати.

конкурс конкурс, -у; **принимать участие в -е** брати участь у конкурсі; **-ант** конкурсант; **-ный** конкурсний.

консамет торг. коносамент.

консалтинг консалтинг, -у; **-овый** консалтинговий.

консенсус консенсус, -у.

консервативность консервативність, -ності; **-ативный** консервативний; **-ативные взгляды** консервативні погляди; **-атизм** консерватизм, -у; **-атор** консерватор; **-аторский** консерваторський.

консоли фин. консолі, -лей.

консолидация консолідація; **к. займов, обязательств фин.** к. позик, зобов'язань; **-ирование** консолідування; **-ированный** консолідований; **-ировать** консолідувати.

консорциум эк. консорціум, -у; **-ный** консорціумний.

констатация констатація; **-ирование** констатування; **-ированный** констатований; **-ировать** констатувати; **-ирующий 1. прич.** який (що) констатує; **2. в знач. прил.** констатувальний.

конституирование конституювання; **-анный** конституюваний; **-ать** конститувати, -юю, -юеш.

конституционный конституційний.

конституция конституція.

конструирование конструювання; **-ать** конструювати, -юю, -юеш.

конструктивность конструктивність, -ності; **-ый** конструктивний; **-ое предложение** конструктивна пропозиція.

конструкция конструкція; **железобетонные -ии** залізобетонні конструкції.

консул консул; **-ський** консульський; **-ство** консульство.
консультант консультант; **-ка** *разг.* консультантка.
консультативн||о-совещательный консультативно-дорадчий; **-ый** консультативный.
консульт|ационный консультаційний; **-ация** консультація; **-ирование** консультування; **-ировать** консультувати.
контакт контакт, -у; **установить** к. установити к.; **иметь тесные -ы** мати тісні контакти; **-ный** контактний; **-ный телефон** к. телефон.
контейнер контейнер; **-ный** контейнерный; **-ные перевозки** контейнерні перевезення.
контекст контекст, -у; **вырвать из -а** вирвати з контексту; **-ный, -овый** контекстный, контекстовий.
контингент контингент, -у; **-ировать** *фин., торг.* контингентувати; **-ный** контингентний.
континент континент, -у; **-альный** континентальний.
контокоррент *фин.* контокоррент, -у; **-ный** контокоррентний; **-ный счёт** к. рахунок.
контр||а контра; **жилищно-эксплуатационная** к. житлово-експлуатаційна к.; **-ский** конторський.
контрабанд||а контрабанда; **-ист** контрабандист; **-ный** контрабандний.
контрагент контрагент; **-ский** контрагентський.
контракт контракт, -у; **заключить, расторгнуть** к. укласти, розірвати к.; **-ант** контрактант; **-ационный** контрактний; **-ация** контрактція; **-ный, -овый** контрактний, контрактний; **-ованный** контрактований; **-овать** контракувати.
контрасигн||ация *юр.* контрасигнація; **-ирование** контрасигнування; **-ировать, -овать** контрасигнувати; **-ованние** контрасигнування.
контраст контраст, -у; **-ный** контрастный.
контрбаланс *бухг.* контрбаланс, -у.
контрдекларация *юр.* контрдекларація.
контрибуция контрибуція.
контрмера контрзахід, -ходу, м.
контрол||ер контролер; **-ёрский** контролёрський; **-ирование** контролювання;

-ировать контролювати; **-ируемый** контрольований.
контроль контроль, -лю; **осуществлять** к. здійснювати к.; **-но-реви́зио́нный** контрольно-ревізійний; **-но-учётный** контрольно-обліковий; **-ный** контрольний; **-ные цифры** контрольні цифри.
контрпредложение контрпропозиція, ж.
конфедер|ативный конфедеративний; **-ация** конфедерація.
конференц||-зал конференц-зал, -у; **-ия** конференція.
конфессиональн||ый конфесійний; **-ые школы** конфесійні школи.
конфессия конфесія.
конфигурация конфігурація.
конфиденциальн||ость конфіденційність, -ності; **-ый** конфіденційний.
конфиск|ация конфіскація; **к. имущество** к. майна; **-ованный** конфіскований; **-овывать / овать** конфіскувати / конфіскувати.
конфликт конфлікт, -у; **международный** к. міжнародний; **-ный** конфліктний; **-ная комиссия** конфліктна комісія.
концентр||ат концентрат, -у; **-ация** концентрація; **-ирование** концентрування; **-ированный** концентрований; **-ировать** концентрувати.
концеп|туальный концептуальний; **-ция** концепція.
концерт концерт, -у.
концерт концерт, -у; **-ный** концертный.
концессионер эк. концесіонер; **-ский** концесіонерський.
концессионный эк. концесійний; **к. договор** к. договір.
концессия эк. концесія; **иностранная** к. іноземна к.
кончат|ь / кончить кінчати / кінчити, скінчати / скінчити; (*оканчивать* — *ещё*) закінчувати / закінчити.
кончина *торж.* кончина.
конъюнкту|ра кон'юнктура; **рыночная** к. ринкова к.; **-ный** кон'юнктурний; **-щик** *разг.* кон'юнктурник.
кооператив кооператив, -у; **-ный** кооперативный.
коопер|атор кооператор; **-ация** кооперація; **агропромышленная, дачно-строительная, жилищная, кредитная, межотраслевая, потребитель-**

- ска, сбытова́я, торгово-закупочна́я
- а́ция агропромислова́, да́чно-буді-
вельна́, житлова́, креди́тна, міжгалузе́-
ва, споживча, збутова́, торговельно-
закупівельна к.; -і́рование коопера́-
вання; -і́рованный коопера́ваний;
-і́ровать коопера́вати; -і́роваться
коопера́ватися.
- коопт|а́ция коопта́ція; -і́рование кооп-
тува́ння; -і́рованный коопто́ваний;
-і́ровать кооптува́ти.
- координ|а́тор координато́р; -а́ция коор-
дина́ція; -і́рованность координова́-
ність; -но́сти; -і́ровать координува́ти.
- копе|лечный копіковий; -йка копі́йка.
- копілка *прям., перен.* скарбни́чка.
- копі|рка *разг.* копіюва́льний папі́р;
-і́рова́льний копіюва́льний; -і́рова́-
тель *техн.* копіюва́ч, -а́; -і́ровать
копіюва́ти, -ю́, -ю́еш; -і́рочный
копіюва́льний; -ро́вщик копіюва́льник.
- копі́ть збира́ти; (*накапливать*) нагрома́-
джувати.
- ко́пия ко́пія; нота́риальная к. нота́ріаль-
на к.
- кордо́н кордо́н, -у; тамо́женный к. мит-
ний к.; -ный кордо́нный.
- коренн|о́й корінний; (*радикальный*) до-
корінний; -о́е насе́ление корінне насе́-
лення; -ы́м о́бразом докорінно; к.
перело́м д. (к.) перело́м.
- ко́рень (*в разн. знач.*) ко́рнінь, -реня; в
ко́рне у ко́рні; (*коренным образом*)
докорі́но.
- корешо́к (*квитанции, книжки и т. п.*)
ко́рнінець, -нця́.
- корзи́на ко́шик, м.; потре́бительская
к. споживчи́й к.
- коридо́р коридо́р, -у; -ный коридо́рный.
- коричневый кори́чевий, бруна́тний.
- корм корм, -у; -и́лец годува́льник; -и́ли-
ца годува́льница; -и́ть годува́ти; -ле́-
ние годува́ння; (*животных*) годівля,
ж.; -ово́й кормови́й; -овые культу́ры
кормові культу́ри; -озаготови́тельный
кормозаготови́ельний; -я́щий я́кий (шо)
году́е; -я́щая ма́ть ма́ти-годува́ль-
ница́.
- коробка ко́рбка; к. скоросте́й *техн.*
к. швидкосте́й.
- коро́н|а коро́на; -ка коро́нка; -ный ко-
ро́нный; -ова́ть коро́нува́ти.
- коро́тк|ий коро́ткий; -ова́тый коротку-
ва́тий.
- коро́че *сравн. ст. 1. прил.* коро́тший;
2. *нареч.* коро́тше.
- корпора́тивн|ость корпора́тивність, -но́сти;
-ый корпора́тивный.
- корпора́тиза|а́ция корпора́тиза́ція; -і́ро-
ва́ть корпора́тизува́ти.
- корпора́ция корпора́ція.
- корректи́ров|ание 1. коригува́ння *и*
корегува́ння, коректува́ння; 2. *тип.* корек-
тува́ння; -а́ть 1. коригува́ти *и* корегува́ти,
коректува́ти; 2. *тип.* коректува́ти.
- корректи́ров|очный коригува́льний *и*
корегува́льний, коректува́льний; -щи́к
коригува́льник *и* корегува́льник, *реже*
коректува́льник.
- корре́ктный коре́ктний.
- корре́кт|ор коре́ктор; -у́ра *тип. 1. (дей-
ствие)* коректу́ра; (*оттиск*) коре́кта,
коректу́ра; -у́рный коректу́рный.
- корре́кция коре́кція.
- корреспонде|нт корреспонде́нт; -нтка кор-
респонде́нтка; -нтский корреспонде́нт-
ський; -нция корреспонде́нція; (*статья,
заметка в газете — ещё*) до́пис, -у, м.
коро́зійный, коррозио́нный корозі́й-
ний.
- корро́зия коро́зія.
- коррупци́ров|анный корумпований.
скорумпований; -а́ть *несов. и сов.* ко-
румпува́ти, *сов. также* скорумпува́ти.
- коррупци́он|е́р корупціоне́р; -о́нный
корупці́онний.
- коррупци́я коруп́ція.
- коры́ст|ность корисли́вість, -во́сти; ко-
ристолю́бство, *ср.*; -ный корисли́вий;
(*корыстолюбивый — ещё*) користолю́б-
ний; -ь 1. (*выгода*) ко́ристь; 2. (*кору-
столюбие*) корисли́вість, -во́сти, кори-
столю́бство, *ср.*
- ко́свенн|ый (*не непосредственный*) по-
бічний, непрямий; -ые нало́ги непрямі
пода́тки.
- косме́т|ика косме́тика; -и́ческий кос-
метичний; -и́ческий ремо́нт к. ремо́нт.
- косну́ться *см. касаться.*
- коти́рова́льный *фин.* коти́рува́льний.
- коти́ров|анный *фин.* коти́руваний; -а́ть
коти́рувати; -а́ться коти́руватися.
- коти́рово́в|ка *фин.* коти́рування, *ср.*;
биржева́я к. біржова́ к.; -очный ко-
ти́рува́льний.
- кошеле́к гамане́ць, -нця́.
- коэффи́циент коефіціе́нт; к. по́лезного
действи́я к. корисно́ї ді́ї.

кра́жа крадіжка.

край край, -аю; *~не нареч.* на́дто; (*очень*) дуже, кóнче; (*чрезвычайно*) надзвичайно; (*вконец*) вкрай; *~не ва́жно* дуже (надзвичайно) важливо; *~не ле́вые* полит. країні (*прил.*) ліві; *~ний* крайній; в *~нем* случа́е у крайньому ра́зі; \diamond *по ~ней ме́ре* принаймні; *~ность* крайність, -ності, (*мн.* — *ещё*) країноші, -ів.

краси́вый га́рний, краси́вий; (*о внешне-сти человека* — *ещё*) вродливий.

красне́ть червоніти.

красный черво́ний.

красо́та краса́; (*о внешности челове-ка* — *ещё*) врóда; *~очный* 1. фарбовий; 2. *перен.* барвістий; (*живописный*) мальовничий.

красть кра́сти, -а́ду, -а́деш.

кратк|ий корóткий; (*кратко изложен-ный* — *ещё*) стіслий; *~ость* корóткість, -кості; стісли́сть, -лості.

кратковре́менн|ость короткоча́сність, -ності; *~ый* короткоча́сний.

краткосро́чн|ость короткостроко́вість, -вості, короткотерміновість; *~ый* короткостроко́вий, короткотерміновий.

кредит *бухг.* кре́дит, -у.

кредит (*заём*) кре́дит, -у; *безвозме́здный, госуда́рственный, длітельный, дол-госро́чный, краткосро́чный, ме́лкий, сметный* к. безопла́тний, державний, довгоча́сний, довгостроко́вий (довготерміновий), короткостроко́вий (короткотерміновий), дрібний, кошторисний к.; *да́ть в к.* да́ти в к.; *расче́тные, целевые* *~ы* розрахункові, цільові кредити; *~ив фин., дипл.* кредитів, -у; *~ивный* кредитивний; *~но-де́нежный* кредитно-грошовий; *~ный* кредитний, кредитовий; *~ованіе* кредитува́ння; *~ованный* кредитований; *~ова́ть* кредитува́ти; *~ова́ть-ся* кредитува́тися.

кредитовый *бухг.* кре́дитовий.

кредито́р кредито́р; *~ский* кредито́р-ський.

кредитоспо́бн|ость *фин.* кредитоспро-мо́жність, -ності; *~ый* кредитоспромо́жний.

кре́п|кий міцний; *~кая* дисципліна міцна дисципліна; *~кие* налітки міцні напóї; *~ление* 1. (*действие*) кріплення; скріплювання; закріплювання; 2. (*при-способление*) кріплення, скріплення;

~лёный кріплений; (*об алкогольных напитках*) міцний; *~нуть* міцніти, міцнішати; (*становиться сильнее, выдод-равливать* — *ещё*) дужчати; (*укреп-ляться* — *ещё*) зміцнюватися.

кре́пость¹ міцність, -ності.

кре́пость² *воен.* форте́ця.

кри́зис кри́за, *жс.*; **пра́вительственный, эконо́мический** к. урядо́ва, економіч-на к.; *~ный* кризовий; *~ное состояние* к. стан.

криминали́з|а́ция криміналіза́ція; *~иро-вать* криміналізува́ти.

криминали́ст криміналіст; *~ика* крими-налістика; *~ический* криміналістич-ний.

криминали́тет *соби́р.* криміналітет, -у.
кримина́льн|ость криміна́льність, -ності; *~ый* криміна́льний.

криминоге́нный криминоге́нний.

кримино́л|ог кримино́лог; *~огический* криминологічний; *~огія* криминологія.

криста́л криста́л; *~иза́ция* кристаліза́ція; *~изиро́ваться* кристалізува́тися; *~изованный* кристалізований; *~ичес-кий* кристалічний.

криста́льный (*прозрачный; высокомо-ральный*) кристале́вий.

крите́рий крите́рій, -ію.

крити́к|а крити́ка; *не выде́рживает ни-какой ~и* не витрима́є ніякої (жодної) крити́ки; *~ова́ть* критикува́ти.

крити́ч|ески, реже ~но нареч. критично; *отно́ситься к чему-л.* к. ста́виться до чо́го-н. к.; *~еский* критичний; *~еский* *обзо́р* к. о́гляд; *~ный* критичний.

крича́ть / крикну́ть 1. крича́ти / крик-нути; 2. (*подзывает*) гукати / гукну́ти.

крича́ш|ий 1. *прич.* який (шо) кричи́ть; який (шо) гука́є; 2. *в знач. прил.* кричущий; (*бросающийся в глаза*) крикливий; *~ие* *противоре́чия* кричущі супе-речності.

крово́вый крива́вий.

крово́ть лі́жка, *ср.*

крово́|ельный покриве́льний; (*касающий-ся крыши* — *ещё*) даховий; *~ельное* *же́лєзо* дахове́ залізо; *~ельщик* по-криве́льник; *~ля* покрівля; (*строения* — *ещё*) дах, -у, м.

крово́н|ый кровний; *~ое* родство́ кровна спорідність.

крово́|ь кров, -і; *~яной* кров'яний.

кро́ме *предл. с род. п.* крім (кого-чого).

- крош|**ѐние кришення, кришіння; **-иль-ный** кришільний; **-ить** кришити, -иш, -иши.
- крошка 1.** (действие) см. крошѐние; **2.** (хлеба и т. п.) крихта; **3.** собир., спец. кришиво, ср., кришка; **мраморная к.** мрамуро́ве к. (мрамуро́ва к.).
- круг 1.** (плоскость, ограниченная окружностью) круг; (окружность) ко́ло, ср.; **площадь** -а мат. площа́ круга; **к. кровообращѐния физиолог.** ко́ло кровообігу; **описа́ть к.** описа́ти (зробити) ко́ло; **к. почѐта** ко́ло пошани; **пробежа́ть не́сколько** -о́в пробігти кілька (декілька) кругі́в; **2.** (предмет округлой формы) круг, кільце́, ср.; кружа́ло, ср.; **к. сы́ра** круг (кружа́ло) си́ру; **к. колбасы́** кільце́ ковбаси́; **спаса́тельный к.** рятува́льний круг; **3.** (перен.: цепь действий, событий; перечень чего-л.; сфера деятельности; группа людей) ко́ло; **к. вопро́сов, обяза́нностей** ко́ло пита́нь, обов'язків; **-лый** кру́глий; (весь, полный — обычно) цілий, цілковитий, повний; **-лый год** цілий рік; **-лый стол** прям., перен. к. стіл.
- кругло|**годовой, -годи́чный цілорічний; -су́точный цілодобовий.
- кругово́й** круговий.
- круго́зр** виднокруг, -у, видноколо́, ср.; (перен. — обычно) кругозі́р, -зору́.
- круго́м** нареч., предл. круго́м; (вокруг — чаще) навколо́.
- кругообо́рот** кругообіг, -у; **това́рно-де́нежный к.** това́рно-грошовий к.
- кружи́ть** кружити, -учу́, -утиш; (двигаться вокруг одного места) кружля́ти.
- круи́з** круі́з, -у; **делово́й к.** діловий к.
- кру́пи|**ость величина́; (размер) ро́змір, -у, м.; гру́бость, -бості; грубозерни́сть, -тості; **-ый (большой)** великий; (состоящий из частичек большого размера — ещё) гру́бый; (песок, гравий и т. д. — ещё) грубозерни́стий; **-ая ка́пля** велика́ кра́пля; **-ый помол** гру́бый помел.
- крут|**ой крути́й; (обрывистый — ещё) стрімкий; **-ость** круті́сть, -тості; стрімкі́сть, -кості́.
- круше́ние 1.** катастро́фа, ж.; (авария) ава́рія, ж.; **к. по́езда** а. поїзда; **2.** (перен.: гибель) загібель, ж.; (крах) крах, -у, м.
- кры́т|**ый крити́й; **к. ры́нок** к. ри́нок; **-ь** крити́.
- кры́ш|**а покрі́вля; (строения — ещё) дах, -у, м.; **-ка** кри́шка, по́кришка; (для посуды, утвари и т. п. — ещё) на́кривка.
- ксеро|**копи́ровать ксерокопіюва́ти; **-ко́пия** ксероко́пія.
- ксéрок** ксéрок.
- кста́ти 1.** нареч. до ре́чі; (вовремя — ещё) вча́сно; **2.** в знач. вводн. сл. до ре́чі.
- кто** мест. хто (род. ко́го); **-ли́бо, -ни-бу́дь** мест. хто-небу́дь (род. ко́го-небу́дь); (кто бы то ни был) будь-хто́ (род. будь-ко́го); **-то** хтось (род. ко́гось).
- куб** мат. и пр. куб; **-ату́ра** кубату́ра; **-ический** кубічний; **-ок** кубок, -бка; **перехо́дящий -ок** перехідний к.
- куда́** нареч. куди́; **-ли́бо, -нибу́дь** куди-небу́дь, кудись; (куда бы то ни было) бу́дь-куди; **-то** кудись.
- кулёк** міше́чок, -чка, ку́лик, разг. кулю́к, -лька́.
- кулуа́р|**ный кулуа́рный; **-ы** мн. кулуа́ри, -рив.
- кульмин|**ацио́нный кульмінаці́йний; **к. пункт** к. пункт; **-а́ция** кульміна́ція.
- культив|**а́ция с.-х. культиваци́я; **-іро-вание** культивува́ння; **-іровать** культивува́ти.
- куп|**ѐ купе́, неизм., ср.; **-ѐйность** купе́йність, -ності; **-ѐйный, -ірованный** купе́йний.
- купі́ть** купіти, -плю́, -пиш.
- купле́нный** куплений; (покупной — ещё) купова́ний.
- ку́пля** купі́вля, купува́ння, ср.; **к. за налі́чные де́ньги** к. за готівку; **-про-да́жа** купі́вля-про́даж.
- купо́н** купо́н; **-ный** купо́нный.
- купю́ра** купю́ра.
- кур|**а́тор куратор; **-а́торский** кура́торський; **-а́торство** кура́торство; **-іровать** кури́рувати.
- куро́рт** куро́рт, -у; **-ный** куро́ртний; **-ное ле́чение** куро́ртне лікува́ння.
- курс** (в разн. знач.) курс, -у; **де́нежный к.** грошовий к.; **к. це́нных бума́г** к. ці́нних папе́рів.
- курсáнт** курсáнт; **-ский** курсáнтський.
- курс|**о́вка курсі́вка; **-о́вочный** курсі́вковий; **-о́вой** курсовий; **-о́вая це́на** фин. курсова́ ціна; **-образова́ние** фин. курсоутво́рення.
- ку́рсы** мн. ку́рси, -сі́в.

курта́ж *торг.* курта́ж, -у́; -ный курта́ж-ний.

курьёз курйо́з, -у; -ность курйо́зність, -ности; -ный курйо́зний.

курьер кур'ёр; -ский кур'ёрський.

Л

лабиринт лабіринт, -у.

лаборато́рия лабораторія; -ный лабора-торний.

лавирова́ние лавірування; -ть лавіру-вати.

лаж *фин.* лаж, -у; -ный ла́жовий, ла́ж-ний.

лаконичн|ость лаконічність, -ности; -ый лаконічний.

лар|ёк (*торговая палатка*) я́тка, *ж.*; (*киоск*) кі́бск, -у; -ёчный я́тковий.

лауреат лауреа́т; -ский лауреа́тський.

лгать бреха́ти, -ешу́, -ёшеш (*разг.*).

лево|осторо́нный лівобічний, лівосторо́н-ний; -ый лівий.

легализ|ация легаліза́ція; -йрованный, -обанный легалізований; -йровать, -ова́ть (*несов. и сов.*) легалізо́увати (*несов. и сов.*) / легалізува́ти (*несов. и сов.*).

лега́льн|ый лега́льний; -ое положе́ние лега́льне стано́вится.

легисла́тура *юр.* легісла́тура.

легитим|ация, -изация *юр.* легітима́ція, легітими́зація; -йрованный, -изиро-ванный легітимо́ваний, легітими́зований; -йровать, -изиро́вать, -изова́ть легітимува́ти, легітими́зува́ти.

легитимный *юр.* легітімний.

лёгк|ий легкий; -ая промышле́нность лёгка́ промисло́вість.

легковёсный **1.** (*о весе*) легкова́гий; **2.** *перен.* легкова́жный.

легково́й легковий; **л. автомоби́ль** *л.* автомоби́ль.

легковоспламеняющийся легкоза́йми́ст-ий.

легкомысленный легкова́жный.

легкорастворимый легко́розчи́нный.

лёгче *сравн. ст. 1.* прил. лёгший; **2.** *нареч.* лёгше.

лёд лід (*род.* льо́ду); (*на воде, в кусках — ещё*) кри́га, *ж.*

ледо|вый льодовий; (*ледяной — ещё*) крижа́ний; -ая ка́рта льодо́ва ка́р-та.

лежа́ть (*в разн. знач.*) лежа́ти; **на нём ле́жит отве́тственность** на ньо́му ле-жить відповіда́льність; -а́чий лежа́чий.

лезть лзти; повзти.

лейтмотив лейтмотів, -у.

лека́рств|енный ліка́рський; -енные препа́раты ліка́рські препа́раты; -о лі-ки, -ків, *мн.*

ле́кс|ика лексика; -йческий лексичний.

ле́ктор лектор; -ский ле́кторський.

лекцио́нный лекці́йний.

ле́кция лекці́я.

лепест|ковый пелю́стко́вий; -о́к пелю́ст-ка, *ж.*

лес ліс, -у; (*о материале — ещё*) де́рево, *ср.*; -а́ строит. риштування, ришту-вання, *ср.*; -ни́чество лісництво; -но́й лісовий; -на́я промышле́нность лісова́ промисло́вість; -но́е хозяй́ство лісове́ господарство; -озагото́вительный лісозагото́вельний; -озагото́вка лісозагото́вля, *ж.*; -ома́териалы лісома́теріали, -лів; -о́насажде́ние лісо́наса́дження, (*неоконч. д. — ещё*) лісо́наса́джування; -оохрані́тельный лісоо́хоро́нный;

-опа́рк лісопа́рк, -у; -опа́рковый лісопа́рковый; -опи́льный лісопи́льный;

-опито́мник лісорозса́дник; -опо́грузочный лісованта́жный, лісованта́жувальний; -опо́ловное лісокори́стування; -опоса́дка (*действие, обычно мн.: посаженные деревья*) лісо́наса́дження, *ср.*; (*посажённые расте-ния — ещё*) лісо́поса́дка, *обычно мн.*;

-опробы́шенник лісопро́мисло́вец, -вця; -опробы́шенность лісопро́мис-ло́вість, -вості; -ору́б лісору́б; -оспла́в лісо́сплав, -у; -оспла́вный лісо́спла́в-ный; -оустро́йство лісовпорядкува́ння, лісовпорядке́ння; -охо́зяйство лісогос-подарство.

лестни|ца **1.** (*приставная, переносная*) драбина; (*неподвижная*) сходи́, -дів, *мн.*; **2.** *перен.* драбина; -чный дра-бинный; сходовий; -чная кле́тка схода-ва́ кле́тка.

лесть ле́стоші, -ів, *мн.*

летá *мн.* ро́ки (*род.* ро́ків), літа́ (*род.* літ);

ско́лько вам лет? скі́льки вам ро-ків?

летáльный *мед.* летáльний.

лет|ний літний.

лётн|ый літний, льотний; -ая по́года літна́ (льо́тна) по́года.

лѣто літо; ~м нареч. влітку; ~счисленіє літочислення.

летуч||ий **1.** летючий; **2.** хим. леткий; ~ка разг. **1.** (короткое совещание) летючка, літучка; производственная ~ка виробнича л.; **2.** (экстренно выпущенный листок с кратким сообщением) летючка, метелик, м.; **3.** (ремонтная машина) летючка, літучка.

лѣтчик льотчик.

лѣч||ащий **1.** прич. який (що) лікує; **2.** в знач. прил. лікувальний; ѳ ~ащий врач закріпленый (прикріпленый) лікар.

лѣчебница лікарня.

лѣчебно-профилактический лікувально-профілактичний.

лѣчебный лікувальний.

лѣчѣніє лікуваннє.

лѣчить лікувати; ~ся лікуватися.

лѣчь см. дожитъся.

лжеприсяга кривоприсяга, менее реком. лжеприсяга.

лжесвидѣтель юр. кривосвідок, -дка, менее реком. лжесвідок, -дка; ~ница кривосвідок, -дка, менее реком. лжесвідок, -дка; ~ский кривоприсяжный; (ложно показанный — ещё) кривосвідчений, менее реком. лжесвідчений; ~ские показанія кривосвідчення, менее реком. лжесвідчення; ~ство кривосвідчення, менее реком. лжесвідчення; ~ствовать кривосвідчити, менее реком. лжесвідчити ~ствующий в знач. прил. кривоприсяжный.

лжетолкованіє кривотлумаченнє.

лж||ивый (содержащий ложь) брехливый (разг.), неправдивый; ~ые заявленія брехливі (неправдиві) заяви.

либерали||зация либерализация; л. цен л. цін; ~звать, ~зировать либерализувати. лібо союз абѳ.

лидер лідер; ~ство лідерство.

лидиров||ание лідировання; ~ать лідировати.

лизинг эк. лізинг, -у.

ликвид||атор ликвидатор; ~аторский ликвидаторський; ~аторство ликвидаторство; ~ационный ликвидационный; ~ационная комиссия ликвидационна комісія, ~ация ликвидация; ~ация долгов л. боргів; ~ирование ликвидування; ~ированный ликвидованный, сов. также зліквідований; ~ировать (несов. и сов.) ліквідувувати (несов.) / ліквідувати (сов. и несов.), сов. также зліквідувати.

ликвидн||ость фин., торг. ліквідність, -ності; л. баланса л. балансу; ~ый ликвидный; ~ые средства ліквідні кошти. лимит ліміт, -у; л. расходов л. витрат; ~ация лімітація; ~ирование лімітування; ~ированный лімітованный; ~ировать лімітувати; ~ный лімітний.

линей||ка лінійка; ~ный линейный.

линия лінія; (ж.-д. — обычно) колія; поточная л. потокова л.; железнодорожная, трамвайная л. залізнична, трамвайна к. (л.).

линов||анный лінійований, лінійний; ~ать лінувати.

лист лист, -а; (бумажный, печатный) аркуш; закладной, исполнительный, обходной, окладной, опросный, охранный, подписной л. заставний, виконавчий, обхідний, податковий, опитний, охоронний, підписний л.; авторский, печатный л. авторський, друкований а.; ~аж спец. аркушат, -у; ~ва собир. листья, ср.; ~венный листяний; ~венный лес л. ліс; ~овка листівка, метелик, м.; ~овой **1.** (относящийся к листьям) листяний, листковий; ~овой табак л. тютюн; **2.** (изготовленный в виде листов) листовый; (из бумаги — обычно) аркушевий; ~овая сталь листовая сталь; ~ок (бланк, документ, листовка) листок, -тка; ~ок временной нетрудоспособности л. тимчасової непрацездатності; личный ~ок по учёту кадров особовий л. [з] обліку кадрів; ~опрократный мет. листопрократный.

литератур||а література; ~ный литературный; ~ный язык літературна мова. лицевой **1.** лицевой, лицевый; **2.** (личный) особовий; л. счёт о. рахунок; **3.** лицевой, лицевый; верхний; **4.** чоловий, чільний. ср. лицѳ.

лиценз||ионный лицензійный; ~ирование ліцензування; ~ировать ліцензувати.

лиценз||ия лицензия; исключительная ~ия виключна л.; по ~ии за ліцензією.

лиц||о **1.** обличья, лице; **2.** (личность) особа, ж.; дееспособное, доверенное, должностное, материально ответственное, подотчётное, уполномоченное, физическое, частное, юридическое л. дієздатна, довірена, посадова, матеріально відповідальна, підзвітна, уповноважена, фізична, приватна, юри-

дічна о.; л., **пользующеся** льготами о., що (як) має пільги; в **-е кого** в особі кого.

личн||о нареч. особисто; **-остний** особистісний; **-остные качества** особистісні якості; **-ость 1.** (о *человеке*) особа; **установе́ние** **-ости** особове посвідчення, посвідчення особи; **2.** (об *индивидуальности*) особистість, -тості; **-ый 1.** (принадлежащий *лицу*) особистий; **-ая** підпис о. підпис; **-ая собственность** особиста власність; **-ое** **мне́ние** особиста думка; **по -ому** **де́лу** в особистій справі; **2.** (относящийся к *лицу, касающийся лица; линга.*) особовий; **-ый** **соста́в** о. склад; **о -ое** **де́ло** — а) особиста справа; б) (документ) особова справа.

лиша́ть / лиші́ть позбавляти / позбавити, -влю, -виш; л. **гражда́нства, избирательных прав, мандата, наследства, слова, собственности** п. громадянства, виборчих прав, мандата, спадщини, слова, власності.

лиши́е́ние (действие) позбавлення, (не-оконч. — *еще*) позбавлення; **-е́нный** позбавлений.

лишний зайвий; л. **расхо́д** зайва витрата.

лишь част., союз тільки, лише́.

лобб||и **ло́бі, неизм., ср.;** **-і́рование** **лобюва́ння; -і́рованный** **лобіюва́ний;** **-і́ровать** **лобіюва́ти; -і́ст** **лобі́ст; -і́стский** **лобі́стський.**

ловя́ть **ловя́ти, -влю, -виш.**

ловкий **спри́тний; (умелый)** **впра́вний.**

логари́фм **мат.** **логари́фм; -і́ческий** **логари́фмічний; -і́ческая** **лінійка** **логари́фмічна** **лінійка.**

логи́чн||**ость** **логи́чність, -ності; -ый** **логи́чний.**

ложы́ться / лечь **ляга́ти / лягти́** (ляжу, ляжеш); **ответственность** **ложы́тся** **на** **него́** **відповідальність** **ляга́є** **на** **нього́.**

ложн||**ость 1.** (*неверность*) **непра́вильність, -ності; (ошибочность)** **помилко́вість, -вості, хибність, -ності; 2.** (*фальшивость*) **непра́вдивість, -вості, фальшивість; -ый 1.** (*неверный*) **непра́вильний; (ошибочный)** **помилко́вий, хибний; 2.** (*фальшивый*) **непра́вдивий, фальшивий; (притворный, поддельный)** **уда́ваний; (ненастоящий)** **неспра́вжний; -ое** **обвине́ние** **непра́вдиве** **обвинува́чення; -ые** **сведе́ния** **непра́в-**

діві **відомості; -ый** **гриб** **неспра́вжний** **гриб; о -ое** **уче́ние** **псевдо****вче́нния.**

ложнонаучный **псевдонауко́вий.**

ложь **непра́вда.**

лозу́нг **гасло, ср., лозу́нг, -у; -обы́й** **лозу́нго́вий.**

локализ||**ация** **локаліза́ція; -обанный, -і́рованный** **локалізо́ваний; -ова́ть, -і́ровать** **несов. и сов.** **локалізува́ти.**

локальн||**ость** **лока́льність, -ності; -ый** **лока́льний.**

лока́ют **лока́ют, -у; -і́ровать** **локаутува́ти.**

лом 1. (*инструмент*) **лом, -а; 2.** *соби́р.* **лом, -у; (металла — обычно)** **брухт, -у; -анный** **лама́ний; (о речи — обычно)** **калчі́ений; -а́ть** **лама́ти; (о речи — обычно)** **калчі́ти.**

ломба́рд **ломба́рд, -у; -ный** **ломба́рдний.**

ло́мк||**а** **лама́ння, ср.;** **-ий** **ламкі́й.**

лопа́т||**аться** **лопа́тиса, лопа́ти; (о посуде, струне и т. п. — еще)** **лу́скати, лу́скаться; -нуть** **ло́пнуть; (о посуде, струне и т. п. — еще)** **лу́снуть.**

лот (*партия товара*) **торг.** **лот, -у.**

лотере́й||**ный** **лотере́йний; л. биле́т** **л. биле́т; -я** **лотере́я; беспро́игрышная, благотворительная** **-я** **безпро́грашна, доброді́йна (благоді́йна)** **л.**

лото́к 1. (*жёлоб; корыто и т. п.*) **лоті́к, -тока́; 2.** (*плоская ёмкость для чего-л.: доска с бортами и т. п.*) **лото́к, -тка́, лоті́к; 3.** (*торговый*) **лото́к.**

лото́чный **лото́кво́й.**

лоя́льн||**ость** **лоя́льність, -ності; -ый** **лоя́льний; -ое** **поведе́ние** **лоя́льна** **поведе́ния.**

луч **про́мінь, -меня; -ево́й** **промене́вий; -ева́я** **боле́знь** **промене́ва** **хвороба́.**

лучш||**е** **сравн. ст. 1.** *прил.* **кра́шій, лі́пший; он л. всех** **він к. за** **всіх** (**він** **найкра́шій); 2.** *нареч.* **кра́ще, лі́пше; как** **не́льзя** **л. якнайкра́ще, якнайлі́пше; -ий** **сравн. ст.** **кра́шій, лі́пший; (в знач. превосх. ст. — обычно)** **найкра́шій, найлі́пший.**

льгот||**а** **пільга; нало́говые** **-ы** **пода́ткović** **пільги; -ник** **разг.** **пільгові́к, -а́; -ница** **разг.** **пільгові́чка; -ный** **пільгові́й; -ный** **прое́зд, тариф** **п. прої́зд, тариф.**

лесты́ть **лесты́ти** (лещу, лестиш).

любе́зн||**ость** **любі́язність, -ності; -ый** **любі́язний; будьте** **-ы** **будьте** **ласка́ві.**

люби́||**мый** (*в знач. прил.: излюбленный*) **улюбле́ний; (возлюбленный)** **коха́ний;**

~**мое** дело улюблена справа; ~**ть** любви; (*быть влюблённым — преимущ.*) кохати; ~**ть** родину л. батьківщину; ~**ть** мўжа к. чоловіка.
любительский (*непрофессиональный*) аматорський, любительський; ~**ство** аматорство, любительство.
любовь любѳв, -ї; (*влечение к лицу другого пола — преимущ.*) кохання, *ср.*
любой 1. *мест.* будь-який; (*всякий*) всякий; (*каждый*) кожний, кожен; л. **це-ной** за всяку цїну; 2. *в знач. суц.* кожний, -ного, кожен, -жного, будь-хто (*род. будь-кого*).
любопытный цікавий; (*любопытный — ещё*) допитливий.
люди мн. люди, -дѳй; ~**ный** людний; ~**ской** людський.
люкс *неизм. и в знач. суц.* люкс; **каюта**, **но́мер** л. каюта, номер л.

М

магазин магазин, -у, крамниця, *ж.*; **калѳйный**, **гастрономический**, **комиссионный**, **овощной**, **парфюмерный**, **универсальный**, **ювелирный** м. бакалійний, гастрономічний, комісійний, овочѳвий, парфумерний, універсальний, ювелірний м.
магистраль магістраль, -лі; **железнодорожная** м. залізнична м.; ~**ный** магістральний; ~**ное** направлѳние м. напрям.
мажоритарный мажоритарний; ~**ая** система мажоритарна система.
май травень, -вня; ~**ский** травнѳвий.
макет макѳт; м. кнїги м. кнїжки; ~**ирование** макетування; ~**ировать** макетувати.
маклер маклер; ~**ский** маклерський; ~**ство** маклерство; ~**ствовать** маклерувати.
максимальность максимальність, -ності; ~**ый** максимальний.
максимум максимум, -у.
малейший *превосх. ст.* найменший; **ни-его** сомнѳния [ні] найменшого сумніву.
мало *нареч., числ.* мало; **слишком** м. надто м.
маловероятный малоймовірний, ~**вы-годный** маловигідний; ~**габаритный**

малогабаритный; ~**грамотный** малограмотный; (*плохо пишущий и читающий — обычно*) малописьмѳенний; ~**доказательный** малодоказѳвый; ~**доходный** малодохідний; ~**заселенный** малозасѳлений; ~**имущий** малозамѳожний; ~**лѳтний** малолітній; ~**литражный** малолітражний; ~**обеспеченный** малобезпѳечений; ~**прибыльный** малоприбутковий; ~**продуктивный** малопродуктивний; ~**рентабельный** малорентабельний; ~**семейный** малосімейний; ~**численный** нечислѳенний; ~**эффективный** малоефективний.
малый малий; ~**ое** предприятие малѳ підприємство.
манѳвр манѳвр, -у; ~**ы** мн. манѳври; **тактический** м. тактичний м.; ~**енность** манѳвреність, -ності; ~**енный** манѳвреній.
маневрировать манѳврувати; ~**обый** *ж.-д.* манѳвровій.
манѳра манѳра; **плохие, хорошие** ~**ы** погані, гārні манѳри.
манипулирование маніпулювання; ~**ировать** маніпулювати; ~**яция** маніпуляція.
манить манїти, -нїю, -нїш; (*перен. — ещё*) вāбити, -блю, -біш.
манифѳст маніфѳст, -у; ~**ация** маніфѳстація; ~**ировать** *несов. и сов.* маніфѳстувати.
манья манїя.
маньяк манїяк.
марафон марафѳн, -у; ~**ский** марафѳнський.
маржā *фин.* маржā.
марка¹ марка; **почтовая** м. пошта м.
марка² (*денежная единица*) марка.
маркетинг маркѳтинг, -у; ~**овый** маркѳтинговий.
маркирование 1. *спец.* маркування; 2. *с.-х.* маркірування; ~**ованный** 1. *спец.* маркѳваний; 2. *с.-х.* маркірований; ~**овать** 1. (*ставить клеймо*) *спец.* маркувати; 2. (*делать бороздки*) *с.-х.* маркірувати; ~**овка** 1. *спец.* маркування, *ср.*; 2. *с.-х.* маркірування, *ср.*; ~**овщик** 1. *спец.* маркувальник; 2. *с.-х.* маркірувальник.
мародѳр мародѳр; ~**ство** мародѳрство; ~**ствовать** мародѳрствовати.
марочный марѳковий, марочний; ~**ые** вина марѳкові (марочні) вина.
март березень, -зня; ~**овский** березнѳвий.

- марш** (*в разн. знач.*) марш, -у; **лестничный** м. сходовий м.; **-евый** маршовий; **-ирование** марширування, маршування; **-ировать** марширувати, маршувати; **-ировка** см. **марширование**.
- маршрут** маршрут, -у; **-ный** маршрутний; **-ое** таксі маршрутне таксі.
- маскиров|анный** маскуванняй; **-ать** маскувати; **-ка** маскування, *ср.*; **-очный** маскувальний.
- масл|о** 1. (*пищевой продукт из молока*) **масло**; **сливочное** м. вершкове м.; 2. (*продукт из масличных растений*) **оля**, *ж.*; (*низший сорт оливкового масла*) **олива**, *ж.*; **деревянное** м. олива; **какаоовое** м. (**какао-м.**) какаоова оля (какао-о.); **подсолнечное** м. соняшникова оля; **постное** м. оля; **эфирное** м. ефірна оля; 3. (*минерального происхождения*) **масло**; (*смазочное — обычно*) [рідинне] **мастило**; **вазелиновое** м. вазелинове **масло**; **дизельное**, **машинное**, **соляровое** м. дизельне, машинне, солярове **мастило** (**масло**); **сивушное** м. сивушне **масло**; **смазочное** м. **мастило**; **-а** і **смазка** рідинні і консистентні **мастила**, *менше реком.* **масла** і **мастила**; 4. (*масляные краски*) **оля**; **портрет** -ом портрет олею.
- масля|ный** масляний; **оливный**; (*о пятнах и т. п. — обычно*) **масный**; **мастильный**; **-ая** **краска** олійна фарба.
- масса** **маса**; **товарная** м. *эк.* **товарна** м.; **наследственная** м. *юр.* **спадкова** м.
- массив** **масів**, -у; **жилой** м. **житловий** м.; **-ный** **масивный**.
- массов|ость** **масовість**, -вості; **-ый** **масовый**; **средства** **-ой** **информации** **засоби масової інформації**.
- мастер** **майстер**, -тра; **-ская** *в знач. суц.* **майстерня**; **сапожная**, **часовая**, **швейная** м. **шівська**, **годинникова**, **швацька** (**швейна**) м.; **-ской** і **-ский** **майстерный**; **-ство** **майстерність**, -ності, *ж.*
- масштаб** **масштаб**, -у; м. **воспроизводства**, **цен** *эк.* м. **відтворення**, **цін**; **-ность** **масштабность**, -ності; **-ность замыслов** м. **здумів**; **-ный** **масштабный**.
- математ|ика** **математика**; **-ический** **математичный**.
- материал** **матеріал**, -у; **вспомогательный**, **нефондируемый** м. **допоміжний**, **нефондований** м.; **строительные** **-ы** **будівельні матеріали**.
- материализация** **матеріалізація**; **-овать** **матеріалізувати**.
- материалистический** **матеріалістичный**.
- материалоёмкий** *эк.* **матеріаломісткий**; **-ость** **матеріаломісткість**, -кості.
- материально-производственный** **матеріально-виробничий**; **-технический** **матеріально-технічний**.
- материаль|ный** **матеріальний**; **-ая** **обеспеченность**, **ответственность**, **помощь** **матеріальна** **забезпеченість**, **відповідальність**, **допомога**; **-ое** **положение**, **поощрение** **матеріальне** **станівще**, **заохочення**.
- материнс|кий** **материнский**; **-тво** **материнство**.
- материя** **филос., физ. и пр.** **матерія**.
- матр|ица** *спец.* **матриця**; **-ицировать** **матрицювати**, -юю, -юеш; **-ичный** **матричный**.
- мать** **мати**, -тері; **многодетная** м. **багатодітна** м.; **приёмная** **мать** *офиц.* **названа** **мати**; **мать-одиночка** *юр.* **одинока** **мати**.
- маф|иозный** **мафіозный**; **-ия** **мафия**.
- машина** **машинація**.
- машин|а** **машина**; **электронно-вычислительная** м. **електронно-обчислювальна** м.; **-изация** **машинізація**; **-истка** **друкарка**; **-ка** **машинка**; **пишущая** **-ка** **друкарська** м.; **-описный** **машинописный**; **-опись** **машинопис**, -у, м.; **-острое** **машинобудування**; **-остройтельный** **машинобудівний**; **-осчётный** **машинолічильний**; **-очитаемый** **машиночитаний**.
- мгновен|ие** **мить**, -ті, *ж.*; (*момент*) **момент**, -у, м.; **-ный** **миттєвий**; **моментальный**.
- мебель** **меблі**, -ів, *мн.*; **-ный** **меблевый**; **-щик** **мебляр**, -а.
- меблиров|анный** **умеблований**; **-ать** (*несов. и сов.*) **меблювати** / **умеблювати**; **-ка** 1. (*действие*) **меблювання**, *ср.*, **умеблювання**, *ср.*; 2. (*обстановка*) **умеблювання**.
- медальст** **медаліст**; **-ка** **медалістка**.
- медаль** **медаль**, -лі; **-он** **медальйон**.
- меджл|ис** **меджліс**, -у.
- медикаментозн|ый** **медикаментозный**; **-ое** **лечение** **медикаментозне** **лікування**.
- медикаменты** *мн.* **медикаменти**, -тів.
- медицин|а** **медицина**; **-ский** **медицинный**.
- мед|комиссия** (**медицинская комиссия**) **медкомісія** (**медична комісія**);

-осмотр (медичинський огляд); -персонал (медичинський персонал) медперсонал, -у (медичний персонал); -помощь (медичинська допомога) меддопомога (медична допомога); -сестра (медичинська сестра) медсестра (медична сестра).

медлєнный повільний; -ить баритися, гаятися; (напрасно терять время) гаяти час; (тянуть с чем-л.) зволікати.

медлный мідний; -ь мідь.

межведомственный и междуведомственный міжвідомчий.

между предл. с твор. п. між, поміж (ким-чим, кого-що); ђ м. тем (тем временем) в знач. нареч. тим часом; [а] м. тем в знач. союза [а] тимчасом; (однако — ещё) [а] протє; м. тем как в знач. союза тимчасом як.

междугородный и -городный міжміський; м. телефон м. телефон; -народный міжнародний.

межотраслевой міжгалузєвий; -отраслевая кооперация міжгалузєва кооперация; -парламентский міжпарламентський; -хозяйственный міжгосподарський.

мельть міліти; (становиться более мелким — ещё) мілішати.

мелиоративный мелиоративний; -атор мелиоратор; -ационный мелиорацийний; -ация мелиорация.

мелький 1. (некрупный) дрібний; м. бизнес д. бізнес; -ие предприятия дрібні підприємства; 2. (неглубокий) мілкий.

мелкооптовый дрібнооптовий; -товарный дрібнотоварний.

мелочный дріб'язковий; -ь 1. дріб'язок, -зку, м.; 2. (мелкие деньги) дрібні гроші (-шей), мн.

мель міліна.

мелькать / мелькнуть мигтїти, -гчў, -гтш и миготїти, -очў, -отїш / мигнїти, мелькати / мелькнїти; (несов.: виднеться вдали — ещё) майорїти; (сов.: показаться на миг, пронестись) майнїти, промайнїти.

мельком нареч. мигцєм; (бегло, мимоходом) побїжно.

мельчать 1. дрібнїти; (становиться мельче — ещё) дрібнїшати; 2. (перен.: утрачивать значительность) дрібнї-

ти; (становиться ничтожным) нікчємнїти; 3. (становиться менее глубоким) см. мелеть.

мельче сравн. ст. 1. прил. дрібнїший; мілкіший; 2. нареч. дрібнїше; мілкіше.

мельчить дрібнїти, подрїбнювати.

меморандум меморандум, -у.

мемориал меморїал, -у; -ный меморїальний; -ная доска меморїальна дошка.

мемуары мемуарї, -рїв.

мена 1. (обменивание) обмін, -у, м.; (замена) заміна; (переименование) перемїна; (разменованіе) рїзмін, -у, м.; 2. юр. (договор об обмене имущества) мїна.

менеджер менеджер; -еризм менеджеризм, -у; -мент менеджмент, -у; -ерский менеджерський.

менее сравн. ст. нареч. 1. см. меньше 2; тем не м. [а] протє, а втім, однак; 2. (для образования сравн. ст. прил. и нареч.) менш; м. успешно менш успешно.

меновый мїновий.

менталитет менталїтєт, -у.

ментальный остный ментальнісний; -ость ментальність, -ности; -ый ментальний.

меньше сравн. ст. 1. прил. мєнший; сестра м. брата сестра мєнша від (за) брата; 2. нареч. мєнше, реже менш; как можно (возможно) меньше якомїга мєнше; м. всего наймєнше, менш за все.

меньший сравн. ст. мєнший; по -ей мере принаймнї, щонаймєнше.

меньшинство 1. (меньшая часть кого-л.) мєншість, -шости, ж.; в -е у мєншости; 2. также меньшинство (об определённых группах людей) мєншіна, ж, реже мєншість; национальное м. національна м. (м.).

меню мєнї, неизм., ср.

менял||а разг. мїняйло; -ьный мїняль-ний.

менять мїняти; (изменять — обычно) змїнювати и змїняти; (обменивать — ещё) обмінювати; м. дєньги м. (о.) грїші.

мер||а 1. мїра; в какой -е якої мїрої; по -е чего у мїро чого; 2. (мероприятие) захїд, -ходу, м.; чрезвычайные -ы надзвичайнї захїди; -ы поощрєния, предупрєждєния захїди заохїчення (заохїчування), поперєдження;

- ы** по **улучше́нию** *чег*-л. **за́ходи** що́до поліпшення *чог*-н.; **-и́ть** міряти; **-ка** мірка.
- меропри́ятіе** за́хід, -ходу, м.
- ме́ртв||ый** *прям.*, *перен.* ме́ртвий; м. **капіта́л** *эк.*, *перен.* м. **капіта́л**; **лежа́ть** **-ым** **гру́зом** лежа́ти ме́ртвим ка́піта́лом; на **-ой** **то́чке** на ме́ртвій то́чці.
- ме́сить** місіти, -ішу́, -ісиш.
- ме́ста́ми** *нареч.* **місця́ми**; (*ко*-*где*) по-де́куди.
- ме́сти** ме́сти, -е́ту, -е́те́ш; (*зам*-*е́ть* — *еще́*) **за**міта́ти, **під**міта́ти.
- ме́стн||ость** **місцеві́сть**, -вості; **-ый** **місцеві́й**; **-ое** **самоуправле́ние** **місцеве** **самоврядува́ние**.
- ме́ст||о** **місце**; **бага́жное** м. **бага́жне** м.; **складо́чное** м. **складове́** м.; м. **жи́тельства**, **назначе́ния**, **пробы́вания**, **прожива́ния**, **располо́жения**, **рожде́ния** м. **прожива́ния**, **призна́чения**, **перебува́ния**, **прожива́ния**, **розташува́ния**, **наро́дження**; по **-ам!** (*ко*-*манда*) на **місця!**
- ме́сто||жи́тельство** **місце** **прожива́ния**; **-нахо́ждение** **місцеперебува́ния**; (*о* *чем*-*л.*) **місце** **розташува́ния**; **місцезнахо́дження** (*ср.* **нахо́ждение**); **-нахо́ждение** **полёзных** **ископа́емых** **місцезнахо́дження** **корисних** **копа́лин**; **-поло́жение** **розташува́ния**, *спец.* **місцеполо́дження**; **-пробы́вание** **місцеперебува́ния**; **-рожде́ние** *геол.* **родови́ще**.
- ме́сть** **п**омста.
- ме́ся||ц** **місяця**; **-чник** **місячник**; **-чный** **місячний**.
- ме́талл** **ме́та́л**, -у; **-йческий** **метале́вий**, *реже* **метале́чний**; **-оёмкий** **металомі́сткий**; **-оискате́ль** *техн.* **металошукáч**, -á; **-оло́м** **брухт**, -у, **металобру́хт**, -у, **металоло́м** -у; **-обраба́тывающий** **металообро́бный**; **-опрока́тный** **металопрока́тний**; **-оре́зущий** **металоріза́льный**; **-урги́ческий** **металурги́йный**; **-урги́я** **металурги́я**.
- метеорол||огический** **метеорологи́чний**; **-огия** **метеороло́гія**.
- метео||сво́дка** (**метеорологи́ческая** **сво́дка**) **метеозве́дення**, *ср.* (**метеорологи́чне** **зведе́ння**); **-ста́нция** (**метеорологи́ческая** **ста́нция**) **метеоста́нция** (**метеорологи́чна** **ста́нция**).
- ме́т||и́ть** (*ста*-*вить* *метку*) **мі**тити (**мічу**, **мітиш**), **знача́ти**; **-ка** **1.** (*дей*-*ствие*) **мі**
- чення**, *ср.*, **знача́ння**, *ср.*; **2.** (**знак**) **мі**-**ка**; (*по*-*метка*) **п**означка.
- ме́т||кий** **влуч́ний**, **-ну́ть** *см.* **ме**та́ть.
- ме́тод** **ме́тод**, -у.
- ме́тодика** **ме́тодика**.
- мето́дичн||ость** **мето́дичність**, -ності; **-ый** **мето́дичний**.
- ме́точн||ый** **мі**чення, *ср.* (*род. п.*), **зна́чковий**, **позначко́вий**; **-ые** **сре́дства** **за́соби** **мі**чення.
- ме́тр** **ме́тр**; **-аж** **ме́траж**, -у́; **-ика** (*доку*-*мент*) **ме́трика**; **-йческий** **ме́тричний**; **-о́вый** **ме́тровий**; **-ологический** **ме́трологи́чний**; **-оло́гия** **ме́троло́гія**.
- ме́тро** **ме́тро**, *не*-*изм.*, *ср.*; **-полите́н** **ме́трополі́тен**, -у.
- ме́тропо́лия** **ме́тропо́лія**.
- мех¹** **ху́тро**, *ср.*
- мех²** *техн.* **мі**х.
- механи́з||а́тор** **механи́за́тор**; **-а́торский** **механи́за́торський** **-а́ция** **механи́за́ция**; **-йр**ованный **механи́зованный**; **-йр**овать **механи́зува́ти**.
- механи́з||м** *прям.*, *перен.* **механи́зм**, -у; м. **реализа́ции** **экономических** **отноше́ний** **механи́зм** **реализа́ции** **экономиче́ских** **відно́син**; **-ческий** **механи́чний**.
- мехов||ой** **ху́тровий**; (*из* *меха*) **ху́тряний**; **-ое** **произво́дство** **ху́трове** **виробни́цтво**; м. **воротни́к** **ху́тряний** **ко́мір**; **-щик** *спец.* **ху́тровик**, -á.
- ме́ценáт** **ме́ценáт**; **-ский** **ме́ценáтський**; **-ство** **ме́ценáтство**.
- ме́ч**á **м**рія; **-ть** **м**ря́ти.
- ме́шáть** (*быть* *помехой*) **за**важа́ти; (*пре*-*пятствовать*) **пе**решко́джа́ти.
- миг** **ми**ть, -ті, *ж.*
- мига́ть** / **мигну́ть** **1.** (*о* *глазах*) **клі**пати / **клі**пнути, **морга́ти** / **моргну́ти**, **мига́ти** / **мигну́ти**, **бл**мати / **бл**мнути; **2.** (*да*-*вая* *знак*) **морга́ти** / **моргну́ти**; **3.** (*о* *свете*) **бл**мати / **бл**мнути, **мига́ти** / **мигну́ти**.
- мигр||а́нт** **ми́грант**; **-ацио́нный** **ми́граци́йный**; **-а́ция** **ми́гра́ция**; **-а́ция** **капита́ла** м. **капита́лу**; **-йр**овать **ми́грува́ти**.
- микрóб** **мікрóб**; **-иоло́гия** **мікрóбіоло́гія**; **-ный** **мікрóбный**
- мили́тар||иза́ция** **міліта́риза́ция**; **-изи́р**овать, **-изова́ть** **міліта́ризува́ти**; **-и́зм** **міліта́ризм**, -у; **-изи́р**ованный, **-изо́ванный** **міліта́ризо́ванный**.
- мили́ц||ейский** **міліці́йний**, **міліце́йський**; **-ионе́р** **міліціоне́р**.

мили́ция міліція.
миллиа́рд мільярд; **-ёр** мільярдёр; **-ный** мільярдний.
миллиме́тр міліметр; **-овый** міліметровий.
миллио́н мільйон; **-ёр** мільйонер; **-ный** мільйонний.
милосе́рдие милосердя.
ми́лостыня милостиня.
ми́ла ми́ля.
мимо **1.** нареч. мимо; **2.** предл. с род. п. повз (кого-що), мимо (кого-чого).
минера́л мінерал, -у; **-ьный** мінеральний.
минимі́|а́льный мінімальний; **-иза́ция** мінімізація; **-иза́ция** на́логов м. податків; **-изи́ровать** мінімізувати.
ми́нимум мінімум, -у; **гаранти́рован-ный, необлага́емый, прожи́точный** м. гарантований, неоподатковуваний, прожитковий м.
мини́ровать мінувати.
министе́р|ский міністерський; **-ство** міністерство; **-ство** внут́ренних дел, здравоохране́ния, иностран́ных дел, се́льского хозяй́ства, финан́сов, юсти́ции м. внут́рішніх справ, охорони здоров'я, закордонних справ, сільсько-го господарства, фінансів, юстиції.
ми́ни-пека́рня міні-пекарня.
ми́нистр міністр.
ми́ни-типогра́фия міні-друкарня.
миновать (несов. и сов.) / **ми́нутъ** (сов.) ми́нати / ми́нути; (проходитъ — ещё) проми́нати / проми́нути; (сов.: окон-читься — ещё) ми́нати́ся / ми́нути́ся; **осе́нь миновáла** осінь ми́нула (проми́нула); **ему́ ми́нуло** два́дцать лет йому́ ми́нуло два́дцять ро́ків; **ми́ну́я подро́бности** не вдаю́чись у подро́бици; **опа́сность миновáла** небезпе́ка ми-ну́ла (ми́нулася).
ми́нувший **1.** прич. який (що) ми́нув и т. д., ми́нулий; **2.** в знач. прил. ми́нулий.
ми́нус мінус.
ми́нусовый мінусовий.
ми́нут|а **1.** хвили́на; **2.** (часть гра́дуса) ми́нута; **-ный** **1.** хви́линний; **2.** ми́нут-ний.
ми́нутъ см. миновать.
ми́р¹ (о́кружающая действительность) сві́т, -у.
ми́р² (отсу́тствие вражды, войны; соглаше́ние) ми́р, -у; **заключа́ть** м. укла-дати м.; **-ный** ми́рний.

мировозре́н|ие світогляд, -у, м.; **-чес-кий** світоглядний.
мирово́й¹ світовий.
мирово́й² мировий.
миро|любивы́й миролюбний; **-творчес-кий** миротворчий.
миссионе́р місіонер; **-ский** місіонер-ський.
ми́ссия місія; **торго́вая м.** торгове́льна (торго́ва) м.
ми́тинг мітинг, -у; **-ова́ть** мітингува́ти; **-овый** мітинго́вий.
мише́нь міше́нь, -ні.
младе́нец дитина, ж.; (грудной) немовля, -ята, ср.
мла́дший мо́лодший.
мне́н|ие думка, ж.; (взгляд на что-л. — ещё) погляд, -у, м.; **общественное** м. грома́дська д.; **выска́зывать** м. вис-сло́влювати думку; **по его́ -ию** на його́ думку (по́гляду); **остава́ться при своём -ии** залиша́тися при свої́й думці.
мний|ый **1.** (воображаемый) уявний; (вымысленный) вигаданий; (кажу́щийся) книжн. позірний; **-ая опа́сность** уявна небезпе́ка; **2.** (ненастоящий) не-спра́вжний, фіктивний; (притворный) удаваний; **м. большо́й** у. хво́рий.
мнйте́льный помісливий.
мно́г|ий **1.** прил. мно́гие мн. ба́гато, -тьо́х (в знач. числ.), ба́гато хто, ба́гато які; **по -им причи́нам** з багатьо́х причи́н; **м. лю́ди** б. хто з люде́й; **2.** в знач. суц. мно́гие мн. ба́гато хто, ба́гато (род. -тьо́х); **м. так дума́ют** б. хто так думає; **я знаю мно́гих** я знаю багатьо́х; **и -ие друго́е** і (та) ба́гато і́нших; **3.** в знач. суц. мно́гое ср. ба́гато що, ба́гато; **-ое на́до пере-реде́лать** б. що тре́ба переробити; **во -ом он прав** ба́гато в чо́му він ма́є ра́цію; **и -ое друго́е** і (та) ба́гато і́ншого.
мно́го нареч. **1.** ба́гато; **м. рабо́тать** б. працюва́ти; **2.** в знач. числ. ба́гато, -тьо́х; **м. люде́й** б. люде́й.
мног|о|де́тны́й багатові́тний; **-де́тная семья́** багатові́тна родина́ (сі́м'я); **-же́нец** багатожене́ць, -ця; **-же́нство** багатожене́ство; **-значите́льный** багато-зна́чний, значу́щий; (выразительный — ещё) промовистий; **-крати́й** багаторазо́вий, багаторо́кратний; **-крати́е** напо-ми́нания багаторазо́ві нага́дування; **-ме́стный** багатомі́сний; **-национа́ль-ный** багатонаціона́льний; **-обра́ние,**

-образность багатоманітність, -ності;
-образный багатоманітний; **-отраслевой** багатогалузевий; **-серийный** багатосерійний; **-ступенный** багатоступеневий; **-сторонний** 1. мат., юр. багатосторонній; 2. (разнообразный и т. п.) багатобічний, реже багатосторонній; **-ступенчатый** техн. багатоступінчастий; **-тиражный** багатотиражний; **-тёмный** багатотёмний; **-уважаемый** вельмишановний, високошановний, високоповажний, високоповажний; **-численность** численність, -ності; **-численный** численний.
множественность 1. численність, -ності; 2. множинність, -ності; **-ый** 1. численний; **-ые следы** численні сліди; 2. мат., лингв. множинний; \emptyset **-ое число** лингв. множина, ж.
множество 1. велика кількість; безліч, -і, ж.; (многочисленность) численність, -ності, ж.; 2. мат. множина; **-имый** мат. 1. множений; 2. -имое в знач. суц. множене, -ного; **-итель** мат. множник.
множительный розмножувальний; **-ая** техніка розмножувальна техніка.
мобилизационный мобілізаційний; **-ация** мобілізація; **всеобщая -ация** загальна м.; **-ованный** мобілізований; **-овать** несов. и сов., несов. также мобилизывать мобілізувати, несов. также мобилизовывать мобілізувати.
могила могила; **-ьник** могильник; **-ьный** могильний.
могуществоенный могутній; **-о** могутність, -ності, ж.
мода мода.
моделировать моделювати, -юю, -юеш.
модель модель, -лі; **-ёр** модельєр; **-ный** модельний; **-щик** модельник.
модернизация модернізація; **-йрванный**, **-ованный** модернізований; **-йрвать**, **-овать** несов. и сов. модернізувати, несов. также модернізовувати.
модификация модифікація.
модифицирование модифікування; **-анный** модифікований; **-ать** модифікувати.
модный модний.
мочный мийний.
можно предик. можна; **как** м. більше, **лучше** якнайбільше, якнайкраще, **якомога** більше, краще.
мозаика мозаїка; **-ичный** мозаїчний.
мозг мозок, -зку; **-овой** мозковий.

мой мест. мій (род. моё).
мойка 1. (действие) миття, ср.; 2. (приспособление) мійка; **-щик** мийник; **-щица** мийниця.
мокнуть мокнути и мокти; **-рый** мокрый.
молебен молебень, -бно.
молекула молекула; **-ярный** молекулярний.
молитва молітва; **-енник** церк. (о книге) молитівник; **-енный** молитівний. **молиться** молитися.
молниеносный (стремительный) блискавичний.
молния 1. блискавка; 2. телегр. блискавка; 3. (застёжка) змійка, блискавка.
молодежьні молодіжний; **-ь** молодь.
молодежны мн. молоді, -дих, молодё подружжя (ср.), реже молодожни, -нів.
молодой молодий.
молодость молодість, -дості.
молоко молоко; **-воб** молоковоб; **-перерабатывающий** молокопереробний; **-приёмный** молокоприймальний.
молот молоті (мелю, мелеш).
молотый мелений.
молочнокислый молочнокислий.
молочный молочний.
молчаливый мовчазний; **-ание** мовчанья; **-ать** мовчати.
момент момент, -у; в данный м. у даний (цей) м.; **-альный** моментальний.
монарх монарх; **-ист** монархіст; **-ический** монархічний; **-ия** монархія.
монастырьський монастирський; **-ь** монастир, -я.
монетаа монета; **-арный** монетарний; **-арная** політика монетарна політика; **-ный** монетний; **-ный двор** монетний двір.
монополизация монополізація; **-йрванный** монополізований; **-йрвать** монополізувати.
монопольизм монополізм, -у; **-ист** монополіст; **-истический** монополістичний; **-истский** монополістський.
монопольия монополія; **-ьность** монополність, -ності; **-ьный** монополний; **-ьное право** монополне право.
монтаж монтаж, -у; **-ник** монтажник; **-ный** монтажний.
монтер монтер.
монтирование монтування; **-овать** монтувати; **-овочный** монтувальний; **-овщик** монтувальник.

- монумент** монумент; ~**альный** монументальный.
- мораль** мораль, -лі; ~**ный** моральный; **нанести ~ный ущерб** завдати моральної шкоди; ~**ное изнашивание техн.** моральне зношування (спрацьовування).
- мораторий** мораторій, -ію; **вести м.** весті м.
- море** море; ~**ходный** мореплавний.
- мороз** мороз, -у; ~**ильный** морозильний; ~**ный** морозний; ~**остойкий, -устойчивый** морозостійкий.
- морской** морський.
- мост** міст (род. моста и мосту); ~**овая суц.** брук, -у, м., бруківка; ~**овой** мостовий; ~**овой пролёт** м. прогін.
- мостить** мостити, -ощу, -остиш; (каменем — ещё) брукувати.
- мотать / мотнуть** мотати / мотнути.
- мотель** мотель; ~**ный** мотельний.
- мотив** мотив, -у; **по личным ~ам** з особистих мотивів; ~**ация** мотивація; ~**ирование** мотивування, умотивування; ~**ированный** умотивованість, -ності; ~**ированный** мотивований, умотивований; ~**ировать несов. и сов.** мотивувати (несов. и реже сов.), умотивовувати / умотивувати; ~**ировка** мотивування, ср.; ~**ировочный** мотивувальний.
- мотор** мотор; ~**ист** моторист; ~**ный** моторний.
- мочь** могли (можу, можеш); **может быть вводн. сл.** (возможно) можливо, може; (вероятно) мабуть.
- мошенник** шахрай, -ая; ~**ица** шахрайка.
- мошенничать** шахрувати, шахраювати; ~**ески нареч.** по-шахрайському; ~**еский** шахрайський; ~**ество** шахрайство.
- мощность 1.** (могущество) могутність, -ності, потужність; **2. техн.** потужність; **3. (толщина пласт)** потужність, товщина; ~**ый 1.** (могучий) могутній, потужний; **2. техн.** потужний; **3. (о пласте)** потужний, товстий.
- моушный 1.** прич. який (шо) м'яє; **2. в знач. прил.** мійний; ~**ие** средства мійні засоби.
- мрамор** м'рамур, -у; ~**ный** мармуровий.
- мрачный** похмурий.
- мститель** мстник; ~**тельный** мстивий; ~**ть (кому-чему)** мститися (на кому-чому, над ким-чим), мстити (мщу, мстиш) (кому-чому).
- мудр||ость** мудрість, -рості; ~**ый** мудрий. муж чоловік.
- мужеств||енный** мужній; ~**о** мужність, -ності, ж.; **гражданское ~о** громадянська м.
- муж||ской** чоловічий; м. пол чоловіча стать; ~**чина** чоловік.
- музей** музей, -ёю; ~**ный** музейний; ~**ная редкость** музейна рідкість.
- музыка** музика; ~**альный 1.** (относящийся к музыке) музичний; ~**альный инструмент** м. інструмент; **2. (одарённый способностями к музыке)** музикальний; ~**альный слух** м. слух; ~**ант** музикант.
- мука** борошно ср., мука; ~**омольный** борошномельний, мукомельний.
- муниципализация** муніципалізація; ~**зированный** муніципалізований; ~**зировать** муніципалізувати; ~**тет** муніципалітет, -у.
- муниципальный** муніципальний.
- мусор** сміття, ~**ить** смітити, -ічу, -ітиш; ~**ный** (для, від и т. п.) сміття (род. п.), сміттєвий; ~**ная куча** купа с.; ~**ное ведро** відро для (на) с.; ~**опровод** сміттепровід, -воду; ~**оуборочный** сміттєзбиральний; ~**щик** сміттяр, -а.
- муссирование** мусування; ~**нный** мусований; ~**ть** мусувати.
- мут||ить** каламутити, -учу, -утиш; ~**ный** каламутний; ~**ь** каламуть.
- мучной** борошняний.
- мы мест.** ми (род. нас).
- мысленно** нареч. підумки; ~**ый** (воображаемый) уявний; (существующий в мыслях) у думці, у думках.
- мыслительный** мисленевий; (умственный) розумовий; м. образ м. образ; ~**ительные способности** розумові здібності; ~**ить** мислити; ~**ь** думка.
- мыт||ый** митий; ~**ь** мити (м'ю, м'єш); ~**ё** миття.
- мышление** мислення.
- мер** мер; ~**ия** мерія.
- мягкий** (в разн. знач.) м'який; м. приговор м. вирок; м. вагон м. вагін; м. знак лингв. знак м'якшення, м. знак.
- мяг||е сравн. ст. 1.** прил. м'якший; **2. нареч.** м'якше; ~**ение** м'якшення; ~**ительный** м'якшильний, пом'якшувальний; ~**ить** м'якшити.
- мякоть** м'якуш, -а, м., реже м'якоть.
- мясной** м'ясний.

мясо м'ясо; ~**заготовительный** м'ясозаготовительний; ~**комбинат** м'ясокомбінат, -у; ~**молочный** м'ясо-молочний; ~**перерабатывающий** м'ясопереробний.
мятеж за́колот, -у; ~**ник** заколо́тник.
мят|а м'ята; ~**ный** м'ятний.
мят|ый м'ятний; ~ь м'яти (мну, мнеш).

Н

на предл. 1. с вин. п. на (кого-що); (словосочетания с прилагательными следующие, другой, обозначающие время — чаще) конструкции без предлогов; на следующий день наступного дня, на дру́гий день; **2. с предл. п. на (кому-чому); (при обозначении отрезка времени, в пределах которого происходит действие — ещё) конструкции без предлогов; на днях** днями; **на прошлой неделе** мину́лого тижня, на то́му тижні; (при обозначении способа передвижения — чаще) конструкции без предлогов; **лететь на самолёте** летіти літако́м (на літаку́); (сочетания «говорить, писать, читать и т. п. на каком-л. языке») конструкции без предлогов; **читать на украинском языке** чита́ти украї́нською мо́вою.

набав|ка 1. (действие) надбавля́ння, ср., ре́же набавля́ння; **2. (набавленное)** надба́вка, ре́же набавка; ~**ленный** надбавлений, ре́же набавлений.

набавлять / набавить надбавля́ть / надбави́ть, -влю, -виш, ре́же набавляти / набавити, -влю, -виш; **н. це́ну разг.** н. ціну́.

набегать / набезать набіга́ти / набі́гти, -іжу, -іжиш; **набежали проценты разг.** набігли відсо́тки (проце́нти).

набело нареч. на́чисто, на́біло; **переписать** н. переписа́ти н.

набивать / набить 1. набива́ти / наби́ти, -б'ю́, -б'єш; **н. це́ну разг.** н. ціну́; **2. текст.** вибива́ти / ви́бити, -б'ю́, -б'єш.

набивной 1. набивний; (служащий для набивки — ещё) набива́льный; **2. текст.** вибивний.

набирать / набрать 1. набира́ти / набра́ти, -беру́, -береш; **н. но́мер телефо́на** н. но́мер телефо́ну; **2. тип.** склада́ти / скла́сти, -аду́, -адеш, набира́ти / набра́ти.
набить см. набива́ть.

наблюд|атель спостере́гач, -а; ~**ательность** спостере́жливість, -вості; ~**ательный 1.** (отличающийся наблюдательностью) спостере́жливий; **2. (служащий для наблюдения)** спостере́жний; ~**ательный пункт** с. пункт; ~**ать 1.** (кого-что, за кем-чем) спостере́гати / спостере́гти, -ежу́, -ежеш; (несов.: следить) сте́жити; **2. (за кем-чем — осуществлять надзор)** наглядáти.

набольший: н. вопро́с наболі́ле пита́ння.

набор 1. наби́р, -бору́, (неоконч. д. — ещё) набира́ння, ср.; **2. тип.** склада́ння, ср., наби́р, (неоконч. д.) набира́ння, ср.; ~**ный** наби́рний; (тип. — чаще) скла́дальний; ~**щик** тип. склада́ч, -а; ~**щица** склада́чка.

набрасывать / набросать (делать набросок) накида́ти / наки́дати; **н. план** н. план.

набрать см. набира́ть.

набросок на́черк, -у, на́рис, -у.

наведение наведе́ння; **н. по́рядка, н. по́рядку.**

наверно, наверное в знач. вводн. сл. напéвно и напéвне, пéвно и пéвне, ма́буть.

наверстывать / навестать (восполнять упущенное) надолу́жувати / надолу́жити; **н. упущенное время** н. зга́яний час.

навести см. наводи́ть.

навигацион|ый навігаці́йний; ~**ая** ка́рта навігаці́йна ка́рта.

навига|ция навіга́ція; **открыть** ~ю відкрити навіга́цію.

навлекать / навлечь (на кого-что) ви́кликати / ви́кликати, -ичу́, -ичеш (до кого-чого); (накликать) на́кликати / на́кликати, -ичу́, -ичеш (на кого-що); **н. беду** н. біду́; **н. на себя** подо́зрє́ние в. до се́бе подо́зру.

наводить / навести наводи́ти, -джу́, -диш / навести́, -еду́, -едеш; **н. на мысль** н. на думку́.

наводнение 1. по́внь, -вені, ж.; **2. (перен.: наполнение)** наводне́ння; **н. ры́нка това́рами** н. ри́нку това́рами.

наводнять / наводнить (перен.: наполнять) наводнюва́ти и наводня́ти / наводни́ти.

навредить нашко́дити, -джу́, -диш; **н. де́лу** н. спра́ві.

навсегда нареч. наза́вжди.

навстрѣчу нареч. назустріч; **идти н. кому́** іти н. кому́.
на́вык на́вичка, ж.; **приобрести́** ~и набути на́вичок.
навязчив|ый нав'язливий, невідчепний; ~ая **идея** нав'язлива іде́я.
навязывать / навязать нав'язувати / нав'язати, -яжу́, -яжеш; (*перен.*, *кого-что кому — чаще*) накла́дати / накинати.
на́глядн|ый нао́чний; **делать** ~ым унабчоувати.
нагна́иваться / нагноиться нагноюватися / нагноїтися.
нагна́ть см. нагоня́ть.
нагнетá|ние нагніта́ння; ~тель спец. нагніта́ч, -а́; ~тельный нагніта́льный.
нагнетáть / нагнести́ нагніта́ти / нагнітити, -ічу́, -ітиш.
нагоня́ть / нагна́ть наганя́ти / нагна́ти (нажену́, нажене́ш); **н. це́ну разг.** н. ціну́.
на-гора́ нареч. на-гора́.
нагорáть / нагорéть нагоря́ти и нагорáти / нагорі́ти, -рйть.
нагорéвший який (шо) нагорі́в, нагорі́лий.
нагор|ный нагірний; ~ье нагір'я.
наготё нареч. напоготі́в, наготі́в.
наград|а нагоро́да; ~но́й нагородні́й.
награжда́емый нагороджуваннй.
награжда́ть / наградить, нагороджува́ти / нагородити, -оджу́, -одиш.
наград|ение нагородження, (*неоконч. д.* — *ещё*) нагороджування; **предста́вить к ~ению́** предста́вити до нагородження; ~ённый нагороджений.
нагрева́тель техн. нагрівні́к, -а́, нагривáч, -а́; ~ный нагрівні́й.
нагрева́ть / нагрéть нагривáти / нагрі́ти.
нагроможда́ть / нагромозди́ть нагрома́дзувати / нагрома́дити, -джу, -диш.
нагроможд|ение нагрома́дження, (*неоконч. д.* — *ещё*) нагрома́джування; ~ённый нагрома́женный.
нагру́дный нагрү́дний.
нагружа́ть / нагрузи́ть наванта́жувати / наванта́жити.
нагру́зка наванта́ження, *ср.*, (*неоконч. д.* — *ещё*) наванта́жування; **дополни́тельная, почасова́я н.** додатко́ве, погоди́нне н.; ~очный наванта́жувальний.
над, на́до предл. *с твор. п.* над (*ким-чим*); (*преимущественно с мест.*

«мною») на́ди; (*вдоль чего-л.* — *ещё*) по́над; (*при глаг. «смеяться», «издеваться» и т. п.*) з; **издева́ться над кем** зну́щати́ся з ко́го.
надба́в|ка надба́вка; **денежная н.** грошо́ва н.; **н. к тарифным ста́вкам и должностным оклада́м н.** до тарифних ста́вок і посадо́вих оклада́в; ~очный надба́вний.
надгроб|ие надгробо́к, -бка; ~ный надгробі́ний, надмоги́льний; ~ное сло́во надгробне сло́во.
надева́ть / надéть 1. (одежду) надыга́ти / надыгну́ти и надыга́ти, -ягну́, -ягнеш; **2. (обувь)** взува́ти / взу́ти; **3. (вставлять, укреплять что-л. на чём-л.)** надыга́ти / нады́ти, -іну, -інеш.
наде́жд|а нады́я; (*ожидание, расчёт — ещё*) споді́вання, *ср.*; **пита́ть ~у** плека́ти (ма́ти) нады́ю.
наде́жн|ость нады́йність, -ності; ~ый нады́йний.
наде́л нады́л, -у; ~ёние нады́лення, (*неоконч. д.* — *ещё*) нады́лення; ~ённый нады́лений.
наделя́ть / надели́ть нады́ляти / нады́лити, -ілю́, -ілиш; **н. земле́й н.** земле́ю.
наде́ть см. наdevа́ть.
наде́яться нады́ятися; (*рассчитывать, ожидать — чаще*) споді́ва́тися; (*полагаться — ещё*) покладáтися; **н. на успе́х с.** на ўспі́х; **н. на сво́й си́лы п.** (н.) на сво́й си́ли.
надзе́мный надзе́мний.
надзира́тель наглядáч, -яда́ч; ~ница наглядáчка; ~ский наглядáцкий.
надзир|ать наглядáти; **н. за порядком н.** за порядком.
надзо́р наглядá, -у; **ведомственный, санітарный, техни́ческий н.** відомчий, саніта́рний, техни́чний н.; **н. за соблюде́нием охра́ны труда́ н.** за догри́манням охоро́ни пра́ці; ~ный наглядóвий; ~ные о́рганы юр. наглядóві о́ргани.
надлеж|ать: ~йт безл. налэ́жить; (*следует*) слід; ~йт яви́ться с. з'явíтися; ~ащй налэ́жный; ~ащие ме́ры налэ́жному заходи; **в ~ащем порядке** у налэ́жному порядку; ~ащим образом налэ́жно, як налэ́жить, налэ́жним чіном.
на́до предик. тре́ба; (*нужно*) потрі́бно; ~бность потре́ба; **по ме́ре ~бности** у міру потре́би.

надоєвший набридлий.
надоеда́ть / надое́сть набрида́ти / набри́днути.
надо́й наді́й, -до́ю; (удой) уди́й, -до́ю.
надо́мн|ик надом́ник; -и́ца надом́ница; ~ый надом́ний.
надорва́ть, -ся см. надрыва́ть, -ся.
на́дпи́сывание надпи́сування.
на́дпи́сыва́ть / на́дпи́са́ть надпи́сува́ти / на́дпи́са́ти.
на́дпи́с на́пис, -у, м.; да́рственная, до́верительная, переда́точная н. да́рчий, до́врчий, передава́льний (переда́тний) н.; н. по упла́те н. про ви́плату (спла́ту).
надреза́ть / надреза́ть надреза́ти и надреза́ти / надреза́ти, -і́жу, -і́жеш.
надруга́||тельство на́руга, ж., глум, -у, м.; ~ться поглуми́ться, -млю́ся, -ми́шся, учини́ти на́ругу.
надрыва́ть / надрыва́ть надрыва́ти / надрыва́ти, -і́рву́, -і́рвеш.
надрыва́ться / надрыва́ться надрыва́ться / надрыва́ться, -і́рвю́ся, -і́рвешся; (о здо́ровье, силах — ещѐ) підрива́тися / підрива́тися, -і́рвю́ся, -і́рвешся.
надсм|а́тривать см. надзира́ть; ~о́тр до́гляд, -у; (надзор) на́гляд, -у; ~о́трик догляда́ч, -ядача́; (надзира́тель) нагляда́ч, -ядача́.
надстраива́ть / надстро́ить надбудова́ти / надбудова́ти.
на́дстро|е́чный надбудов́ний; -й́ка (в разн. знач.) надбудова́; госуда́рственная -й́ка держа́вна н.
надува́ть / наду́ть 1. (наполня́ть воздухом, газом и т. п.) надува́ти и нади́ма́ти / наду́ти; 2. (дуя, прино́сит — о ветре, сквозняке и т. п.) надува́ти / наду́ти.
надувнóй надувн́ий.
надуманн|ый надум́аний.
наду́ть см. надува́ть.
наединѐ нареч. наоди́нці.
наезд на́езд, -у; соверши́ть н. зді́йснити н.
наём (кого-чего: действие — обычно) найма́ння, ср., (оконч.) найня́ття, ср.; (работа, служба по найму) найм, -у, не реком. найом, -йму; (пребывание на такой работе, службе — обычно применительно к старой жизни) найми, -мів, мн.; н. кварта́ры, рабо́чих найма́ння кварта́ры, робітників; ра-

бота́ть по найму працова́ти за наймом.
наёмн|ик 1. (наёмный работник) найма́нец, -нца; (в сельском и домашнем хозяйстве — обычно) наймит; 2. (тот, кто состоит в наёмном войске) найма́нец, -нца; -и́ца 1. найманка; наймичка; 2. найманка; -и́ческий 1. найманский; наймитский; 2. найманский; -и́чество найманство; -ый найманий; -ая пла́та, це́на наймана пла́та, ці́на; -ый труд наймана пра́ця.
нажа́ть см. нажима́ть.
нажи́ва нажи́ва.
нажива́ться / нажи́ться нажива́ться / нажи́ться.
нажи́м на́тиск, -у; административн́ый н. адміністративн́ий н.; -но́й и -н́ый спец. натискн́ий.
нажима́ть / нажа́ть на́тиска́ти и на́тискува́ти / на́тисну́ти; при ава́рии н. на кно́пку у ра́зі ава́рії н. на кно́пку.
нажи́ться см. нажива́ться.
наза́д нареч. наза́д; взя́ть н. сво́й слова́ узя́ти н. сво́й слова́; три дня́ то́му н. три дні́ то́му.
назва́||ние на́зва, ж.; по ~нию за на́звою; ~ть см. называ́ть.
назе́мный назе́мний.
назнача́ем|ость призна́чуваність, -ності; -ый призна́чуваний; (определяемый, устанавливаемый) визна́чуваний.
назнача́ть / назнача́ть призна́ча́ти / призна́ча́ти, -а́чу́, -а́чиш; (определять, устанавливать — ещѐ) визна́ча́ти / визна́чити; н. на до́лжность п. на поса́ду; н. це́ну п. (в.) ці́ну.
назнача́ние (действие) призна́чення, (неоконч. — ещѐ) призна́чення; визна́чення, (неоконч. — ещѐ) визна́чення; це́ловое н. ці́лове п.; н. на до́лжность, пен́сии п. на поса́ду, пен́сії. Ср. назнача́ть.
назнача́нный призна́чений; визна́чений. Ср. назнача́ть.
назрева́ть / на́зреть на́зрива́ти / на́зрїти; на́зрева́ет кри́зис на́зрива́є кри́за.
на́зрѐвший який (шо) на́зрїв, на́зрїлий; н. вопро́с на́зрїле пита́ння.
называ́емый: так н. так зва́ний.
называ́ть / назва́ть назива́ти / назва́ти; н. себ́я н. себѐ.
наиболее нареч. 1. найбі́льше найбі́льш; 2. (для образования превосх. ст. прил.

и нареч. — обычно) путём при-
соединения к форме сравн. ст. пре-
фикса най...; (*реже, а также при невоз-*
можности подобных образований) най-
больш; **н. интересный** найцікавіший; **н.**
посещаемый найбільш відвідуваний.
наибольший *превосх. ст.* найбільший.
наивысший *превосх. ст.* найвищий.
наизнанку *нареч.* навиворіт.
наизусть *нареч.* напам'ять.
наилучший *превосх. ст.* найкращий;
всего -его всього найкращого.
наименее *нареч.* 1. найменше найменш;
н. соответствовать чому-н.; 2. (*для образования*
превосх. ст. прил. и нареч.) найменш;
н. разрушенный н. зруйнований.
наименование найменування; (*назва-*
ние — ещё) назва, ж.; -ать наймену-
вати; назвати.
наименьший *превосх. ст.* найменший;
пойти по пути -его **сопротивления**
піти шляхом найменшого опору.
наймодатель *офиц.* наймодавець, -вця.
найти *см.* **находить**.
наказ наказ, -у; -ы **избирателей** накази
виборців.
наказание покарання; (*относительно*
конкретного вида наказания) кара, ж.
наказанный покараний; -уемость *юр.*
караність, -ности; -уемый *який* (шо)
підлягає покаранню; караний.
наказывать / наказать (*подвергать*
наказанию) карати / покарати.
накал 1. (*действие*) розжарення, роз-
печення, (*неоконч.* — ещё) розжарю-
вання, розпикання, *ср.*; 2. (*состоя-*
ние, свойство) розжарення, жар, -у;
белый **н.** білий ж.; лампа **неполного**
~а лампа неповного розжарення (роз-
жарювання); 3. (*перен.: напряжение*)
напруження, *ср.*, напруга, ж.; (*о нара-*
стании напряжения) розпалення, (*не-*
оконч. д. — ещё) розпалювання; (*об*
обострении обстановки — обычно)
загострення, (*неоконч. д.* — ещё) загост-
рювання; -ённый 1. *прич.* розжарений,
розпечений; загострений; 2. (*в знач.*
прил.: напряжённый) напружений.
накалить и накачать / накалить
1. (*сильно нагревать*) розжарювати /
розжарити; 2. (*перен.: делать напря-*
жённым, беспокойным) розпалювати /
розпалити, -алю, -а́лиш, розпикати /

розпекти; (*обострять обстановку —*
обычно) загострювати / загострити,
-острю, -бстриш.
накануне *нареч.*, *предл. с род. п.* напе-
редодні.
накапливание нагромаджування; -ать /
накопить нагромаджувати / нагрома-
дити, -джу, -диш; **н. капитал** н. капітал.
накачивать / накачать накачувати /
накачати.
накладная *в знач. сущ.* накладна, -ної;
-ой накладний; -ые **расходы** накладні
витрати (видатки).
накладывать / наложить накладати /
накласти, -аду, -адеш; **н. резолюцию**
н. резолюцію.
наклеивать / наклеить наклеювати /
наклеїти.
наклейка 1. (*действие*) наклеювання,
ср.; 2. (*о предмете*) на́клеяка.
наклон нахил, -у, похил, -у.
наклонность нахил, -у, м., схильність,
-ности; **дурные -ости** погані нахили;
-ый похилий; (*косой*) скісний.
накожный мед. нашкірний; (*поражаю-*
щий кожу — ещё) шкіряний.
наконёц *нареч.* нарэшті.
наконечник наконечник.
накопитель нагромаджувач; -итель-
ный нагромаджувальний; -ительный
счёт *фин. н.* рахунок; -ить *см.* **накап-**
ливать; -ление нагромадження.
накопленный нагромаджений.
накрывать / накрыть накривати / на-
крити.
налагаемый *прич.* який (шо) накладається.
налагать / наложить накладати / на-
класти, -аду, -адеш; **н. штраф** н. штраф.
наладка *техн.* налагодження, *ср.*, (*не-*
оконч. д. — ещё) налагоджування; -оч-
ный налагоджувальний; -чик налаго-
дjuвальник.
налаживание налагоджування, налаго-
дження; **н. связей** н. зв'язків.
наляживать / наладить налагоджувати /
налагодити, -джу, -диш; **н. дела** н. справи.
налево *нареч.* ліворуч, наліво.
налет наліт, -льоту; (*нападение — ещё*)
напад, -у.
налив налив, -у; -ной наливний; -ные
суда наливні судна.
наливать / налить наливати / налити,
-ллю, -ллеш; (*жидкую пищу — обычно*)
насіпати / наsipати, -плю, -плеш.

налиць *в знач. сказ.* [бути] в наявності (наявним); (*иметься*) бути; (*присутствовать*) бути присутнім; **доказательства н. докази** є (наявні, в наявності).

налич||ествовать книжн. бути наявним (в наявності); (*присутствовать*) бути присутнім; **-ие** наявність, -ності, ж.; присутність, -ності, ж.

наличн||ость 1. см. наличие; 2. (о деньгах) готівка; **-ые** *в знач. суц.* готівка, ж.; **платить -ыми** платити готівкою; **-ый 1.** наявний; (*присутствующий*) присутній; **-ая сума** наявна сума; **2. (со словами «деньги», «расчёт» и т. п.)** готівка, ж.; (*в некоторых других случаях*) готівковий; **-ый расчёт** розрахунок готівкою; **продажа за -ый расчёт** продаж за готівку; **курс -ого доллара** курс готівкового долара; **φ -ые деньги** готівка; (*имеющиеся налично*) наявні гроші; **-ый капитал** наявний капітал; (*о деньгах*) готівка.

налог податок, -тку; **единый, имущественный, косвенный, личный, местный, подоходный, прогрессивный, пропорциональный, прямой, уравнительный, целевой н.** єдиний, майновий, непрямий, особистий, місцевий, прибутковий, прогресивний, пропорційний, прямий, зрівняльний, цільовий п.; **н. на холостяков, одиноких и малосемейных п.** на неодружених, однаків та малосім'яних; **н. на прибыль п.** на прибуток; **н. с оборота п.** з обороту; **обложение -ом** оподатковування, оподаткування, обкладання (обкладення) податком; **-овый** податковий; **-овые льготы** податкові пільги.

налого||неплательщик фин. неплатник податків; **-неплательщица** неплатниці податків; **-облагаемый** оподатковуваний; **-обложение** оподатковування, оподаткування; **-плательщик** платник податків; **-плательщица** платниці податків; **-способность** податкоспроможність, -ності; **-способный** податкоспроможний.

наложен||ие накладення, (*неоконч. д. — ещё*) накладання; **н. ареста, взыскания, запрета, наказания, штрафа н.** арешту, стягнення, заборони, покарання, штрафу; **торговые -ия** торговельні (торгові) накладення.

наложен||ый накладений; **φ -ым** пла-тежом післяплатою.

наложить см. накладувати, налагати.

наме́к натяк, -у.

намека́ть / наме́кнуть натякати / натякнути.

намерева́ться ма́ти на́мір; (*собираться — ещё*) збиратися.

наме́рен *в знач. сказ.* ма́ю (ма́еш и т. д.) на́мір, збира́юся (збира́єшся и т. д.)

наме́рен||е на́мір, -у, м.; **-но нареч.** з на́міром, на́вмісно и на́вмісне, умісно и умісне; **-ность** на́вмісність, -ності, умісність; **-ный** на́вмісний, умісний.

наме́стник на́місник.

наме́чатъ / наме́тить 1. на́мічати / на́мітити, -ічу, -ітиш; (*план и т. п. — ещё*) накреслювати / накреслити; **2. (ставить метку, знак и т. п.)** позначати и значити / позначити, -а́чу, -а́чиш, на́мічати / на́мітити, -ічу, -ітиш.

наме́ченный 1. на́мічений; накреслений; **2.** позначений, на́мічений. *Ср. наме́чать 1, 2.*

намо́го нареч. набага́то.

нанес||ение 1. нанесення; **2.** заповідання, завдання, (*неоконч. д. — ещё*) заповідювання, завдавання; **-ти см.** нано́сить.

нанима́||емый найманий; **-тель** найма́ч, -а; **-тельница** найма́чка.

нанима́ть / наня́ть найма́ти / найняти, -йму́, -ймеш.

наноси́ть / нанести́ 1. на́но́сити, -о́шу, -о́сиш / на́несті; **н. визит** робити візит; **2. (что — причинять)** заповідювати / заповідяти (що), завдавати / завдати, -а́м, -а́си (чо́го); **н. вред** заповідювати шко́ду (завдавати шко́ди).

наня́тый найнятий; (*работающий по найму — ещё*) найманий.

наня́ть см. нанима́ть.

наобо́рот нареч. на́впакі; **поя́ть н.** зро́зуміти н.

наотре́з нареч. навідрі́з; **отказа́ться н.** відмовитися н.

напада́ть / напа́сть (*совершают нападение*) на́пада́ти / на́па́сти, -а́ду, -а́деш.

напад||ающий 1. прич. який (що) на́пада́є; **2. в знач. суц.** на́па́дник; **-ение** на́пад, -у, м.; **вооруженное -ение.** збройний н.

напереко́р нареч., предл. с дат. п. напе́рекір.

наперечёт нареч. **1.** (целиком, без исключения) без винятку; **знати всех н.** знати всіх без винятку; **2.** (немного) небагато; **таких специалистов н.** таких фахівців н.

напечатанный надрукований; **видрукуваний;** **-ть** надрукувати; (*отпечатать — ещё*) видрукувати.

напильник напйлок, -лка.

написа́нные написання; **правильное н.** правільне н.; **-ть** написати, -ишу, -ишеш.

напйт||ок напйі, -пою; **безалкогольные, спиртные** ~ки безалкогольні, спиртні напйі.

наплыв 1. (наплывшее; большое сосредоточение кого-н.) наплів, -у; **2.** вет. на́ріст, -росту.

наплыва́ть / наплы́ть наплывати / напливати и наплісти, -иву́, -ивеш.

наподобие предл. с род. п. на зразок (кого-чого).

наполнение наповнення, (неоконч. д. — ещё) наповнювання; **виповнення, (неоконч. д. — ещё) виповнювання.** Ср. **наполнять.**

напо́лненный наповнений; **виповнений;** **-итель спец.** наповнювач.

наполнять / наполнить наповнювати и наповняти / наповнити; (*заполнять до предела — ещё*) виповнювати / виповнити.

напольный (устанавливаемый на полу) підлоговий; (*наземный*) наземний.

напоминание нагадування; **вторичное, письменное н.** повторне, письмове н.

напоми́нать / напо́мнить нагадувати / нагадати.

напо́р напйр, -по́ру; **-ный техн.** напйрний.

направление 1. (действие) на́вря́лення, (неоконч. — ещё) на́вря́ляння; спрямування, скерування, (неоконч. — ещё) спрямування, скерування (ср. **направлять**); **2.** (линия движения, путь развития, общественное течение) на́прям, -у, м., на́прямок, -мку, м.; **3.** (документ) на́вря́лення.

на́вря́ленность (устремлённость, сосредоточенность) спрямо́ваність, -ності, скерова́ність; **-ый 1.** на́вря́лений; спрямований, скерований; **2.** на́лго́дження; **3.** на́прямлений. Ср. **направлять.**

направля́ть / направити 1. на́вря́ляти / на́вря́тити, -влю, -виш; (*давать направ-*

ление, устремлять — обычно) спрямува́ти / спрямува́ти, скерова́ти / скерова́ти; **2.** (*налаживать, организовывать*) на́лго́джувати / на́лго́дити, -джу, -диш; **3.** мат. на́вря́ляти / на́вря́ляти, -млю, -миш, -ся / -ся **1.** (*двигаться в каком-л. направлении*) спрямува́ти / по́спрямува́ти; (*идти*) іти́ (іду́, ідеш) / піти́ (піду́, підеш); (*отправляется*) вируша́ти / вірушити; (**поезд направляется в Киев** поїзд іде́ (пряме́) в Київ (до Києва)); **2.** (перен.: *устремляться, обращаться к чему-л.*) спрямува́тися / спрямува́тися, скерова́тися / скерова́тися; **3.** мат. на́вря́лятися / на́вря́лятися.

направляющ́ий 1. прич. який (шо) на́вря́є и т. д.; **2.** в знач. прил. спрямува́льний, скерова́льний; на́лго́джувальний; **3.** в знач. прил., техн. на́вря́мний; **4.** в знач. суц., воен. на́вря́мний, -но́го; **-ая** в знач. суц., спец. на́вря́мна, -но́і.

напра́во нареч. правору́ч, напра́во.

напра́сно||о нареч. даремно, ма́рно; **-ый** даремний, ма́рний.

наприме́р вводн. сл. на́прикпа́д.

напрока́т нареч. на́прока́т.

напро́тив 1. (нареч.: на противоположной стороне) на́проти, на́впроти; **2.** предл. с род. п. на́проти, на́впроти, про́ти (кого-чого); **3.** (нареч.: наоборот) на́пакі; **4.** в знач. част. на́впаки́.

напряга́ть / напря́чь на́пру́жувати / на́пру́жити.

напряже́ние 1. (действие) на́пру́ження, (неоконч. — ещё) на́пру́жування; **2.** (стояние) на́пру́ження, на́пру́га, ж.; **3.** физ., техн. на́пру́га.

напряже́нность на́пру́женість, -ності; **това́рна н.** това́рна н.; **-ый** на́пру́жений; **-ая** рабо́та на́пру́жена пра́ця.

напря́чь см. **напряга́ть.**

напу́тств́енный напу́тній; **-ие** напу́ття; **-овать** несов. и сов. напу́чувати и напу́ча́ти / напу́тити, -учу́, -утиш.

нараба́тывать / нараба́тывать разг. (какое-л. количество чего-л.) на́працо́вувати / на́працо́вувати, -юю, -юеш.

нарабо́тка разг. на́працо́вання, ср., (неоконч. д. — ещё) на́працо́вання, ср.

наравне́ нареч. на́рівні; **o н.** с кем-чем по́ряд з ким-чим.

нараста́ние нараста́ння.

нарастать / нарасти наростати / нарости; **проценты** **наросли** відсотки (проценти) **наросли**.

наращивать / нарастить **нарошувати / наростити**, -ощу́, -остіш; **н. усилия** **н. зусилля**.

нарез **наріз**, -у; **-ной** **нарізний**.

нарицательный **1. лингв., перен.** **загальний**; **2. эк.** **номинальный**; **-ая стоимость** **номинальна вартість**.

наркотики **наркотики**, -у; **-ный** **наркотичний**.

наркотик **наркотик**, -у; **-йческий** **наркотичний**.

народ **народ**, -у; **-ность** **народність**, -ності; **-нохозяйственный** **народногосподарський**; **-ный** **народний**.

народо **власти** **народовладдя**; **подлинное** **н. справжнє н.**; **-население** **народонаселення**.

нарос **наріст**, -росту.

нарконо нареч. **навмісно и навмісне**, **умісно и умісне**.

нарочный **в знач. суц.** **посланець**, -нця.

наружно нареч. **зовні**, **назовні**; **(внешне)** **зовнішньо**; **-ное** **в знач. суц. фарм.** **зовнішнє**, **-нього**; **-ность** **зовнішність**, -ності; **-ный** **зовнішній**; **-ое наблюдение** **юр. з. нагляд**; **-у нареч.** **назовні**.

нарукавный **нарукавний**.

наручники **мн.** **наручники**, -ків; **-ый** **наручний**.

нарушать / нарушить **порущувати / порушити**; **н. границу, договор, закон, порядок** **п. кордон, договір, закон, порядок**.

нарушение **порущення**, (**неоконч. д.** — **ещё**) **порущування**; **н. правил** **п. правил**.

нарушитель **порущник**; **-ница** **порущница**.

наряд (**распоряжение; документ**) **наряд**, -у; **-заказ** **наряд-замовлення**; **-ный** **нарядний**.

наряды (**с кем-чем**) **нареч.** **поряд** (**з ким-чим**); (**наравне**) **нарівні** (**з ким-чим**); **н. с этим п. з цим**.

нарядчик **спец.** **нарядник**; **-ица** **нарядница**.

нарядить / нарядить (**назначать**) **наряджати / нарядити**, -яджу́, -ядиш.

насаждать **насаджувати и насаждати**; **-ение** **насадження**, (**неоконч. д.** — **ещё**) **насаджування**.

население (**жители** **какого-л. места**) **населення**, **людність**, -ності, **ж.**; **городское, гражданское, коренное, местное, сельское, трудоспособное** **н.** **міське**, **цивільне**, **корінне**, **місцеве**, **сільське**, **працездатне** **н.**

населенный **населений**; **н. пункт** **н. пункт**.

насилие **насильство**; (**половое**) **гвалтування**; **-оват** (**о** **половом** **насилии**) **гвалтувати**; **-вник** **1.** **насильник**; **2.** **гвалтівник**, -а; **-ьственный** **насильний**, **насильницький**; **-ьственный переворот** **н. (н.)** **переворот**; **-ьственная смерть** **насильна смерть**.

насквозь нареч. **наскрізь**.

насколько нареч. **наскільки**.

наслаиваться / наслоиться **нашарбуваться / нашаруватися**.

наследие **спадщина**, **ж., реже** **спадок**, -дку, **м.**; **-ник** **спадкоємець**, -мця; (**преемник** — **ещё**) **наступник**; **прямой** **-ник** **прямий** **с.**; **-ница** **спадкоємиця**; **наступница**; **-ный** **спадкоємний**; **-ный принц** **с.** **принц**, **принц-наступник**; **-ование** (**получение** **в наследстве**) **спадкоємство**, **спадкування**; (**унаследование**) **успадкування**, (**неоконч. д.** — **ещё**) **успадкування**; **-ованный** **успадкуваний**; **-оват** **несов. и сов. 1.** (**получать** **в наследстве**) **успадкувати / успадкувати**; **2.** (**кому**) **юр.** **спадкувати и успадкувати / успадкувати (у кого)**; **-одатель** **юр.** **спадкодавець**, -вця; **-ственность** **спадковість**, -вості; **-ственный** **спадковий**; (**передаваемый по наследству** — **ещё**) **спадкоємний**; **-ство** **спадщина**; **по** **-ству** **у** **спадщину** (**у** **спадок**).

наслаивать **см.** **наслаиваться**.

наставление (**указание; руководство**) **настанова**, **ж.**; (**инструкция**) **інструкція**, **ж.**

наставник **наставник**; **-ница** **наставница**.

настаивать / настоять (**на чём**) **настоювати / настояти**; **наполягати / наполягати**, -яжу́, -яжеш; **н. на своём** **н. на своём**.

настигать / настичь и настичь **наздоганяти / наздогнати**, -ожену́, -оженеш, **настигати / настичь** **настигнути и настичь**.

настойчивый **наполєгливий**; **-ое требование** **наполєглива вимога**.

насто́лько нареч. насті́льки.

насто́льный насті́льний; **н. календа́р**
н. календа́р.

насторо́живать / насто́рожить насто́ро-
жува́ти / насто́рожити.

насто́я||ие пи́льна (насті́йна) вимо́га
(ж.); (неоконч. д.) насто́ювання, напо-
ля́гання, **по ~ию кого-л.** на пи́льну
(насті́йну) вимо́гу кого-н., під наполя-
ганням кого-н.

насто́ятель||ый пи́льний, насті́йний;
(очень нужный — ещё) нага́льний; **-ая**
необходи́мость нага́льна потреба; **-ая**
про́сьба пи́льна (насті́йне) проха́ння.

насто́яте см. **наста́ивать.**

насто́ящ||ий **1.** тепе́рiшній; нині́шний;
(этот) цей (род. цього́); **в ~ее вре́мя**
тепе́р, у цей час, на цей час; (*сейчас*)
ни́ні, за́раз; **-им уведо́мляем канц.**
цим по́вдомляємо; **-им удосто́ве-**
ря́ется, что канц. цим по́свiду́чується,
що; **2.** (подлинный) спра́вжній.

настра́ивать / настро́ить **1.** (станки,
аппаратуру и т. п.) нала́годжувати /
нала́годити, -джу, -диш, насто́ювати /
настро́їти, налашту́вувати / налаштува́-
ти; (радио, музыкальные инструмен-
ты — обычно) насто́ювати / настро́и-
ти; **2.** перен. насто́ювати / настро́їти,
налашту́вувати / налаштува́ти; (про-
тив кого, чего-л. — ещё) підбу́рюва-
ти / підбу́рити.

настро́ение на́стрiй, -рою, м.

настро́й||ка **1.** (действие) нала́годження,
ср., на́строєння, ср., налаштува́ння, ср.,
(неоконч. — ещё) нала́годжування,
настро́ювання, налашту́вання; **2.** (ме-
ханизм) насто́ювач, м., мене́ реком.
настро́йка; **-щик** насто́ювач; **-щица**
настро́ювачка.

наступáтельный наступáльний.

наступáть / наступи́ть **1.** наступáти /
наступи́ти, -уплю́, -у́пиш; **2.** (о времени,
событии и т. п.) настава́ти / наста́ти.

наступа́ющий **1.** прич. який (що) насту-
па́є, який (що) наста́є; **2.** в знач. прил.
(следующий) насту́пний.

наступле́ние **1.** на́ступ, -у, м.; **2.** (о вре-
мени, событии и т. п.) на́стання; с **-м**
ночи́ після н. но́чі.

насче́т предл. с род. п. разг. що́до (кого-
чого).

насчи́тывать / насчи́тать **1.** (считая,
определять количество) налі́чувати /

налі́чити, -ічу́, -ічиш, нарахо́вувати /
нарахува́ти; **2.** (несов.: иметь в своём
составе какое-л. количество кого-, че-
го-л.) налі́чувати, нарахо́вувати; **3.** бухг.
(записывать на чей-л. счёт) нарахо́ву-
вати / нарахува́ти.

насчи́тываться налі́чуватися, нарахо́ву-
ватися.

насыпа́ть / насыпа́ть насипáти / насипá-
пати, -плю́, -плеш.

насыпной насипний.

насы́п на́сип, -у, м.; **~ю** нареч. на́сипом.

насыща́ть / насы́тить **1.** (кормить)
нагодо́вувати / нагодува́ти, (сов. —
ещё) насити́ти, -ичу́, -ити́ш; **2.** перен.
наси́чувати / насити́ти; **н. ры́нок** н.
ры́нок.

насыщен||ость насиче́ність, -ності; **-ый**
1. прич. нагодо́ваний; насичений (ср.
насыща́ть 1—2); **2.** в знач. прил. пе-
рен. насичений; **-ое** изложе́ние н. ви-
клад.

натáлкивать / натолкнۇ́ть (надвига́ть,
наты́кать; перен.) нашто́вхувати /
нашто́вхну́ти; **н. на и́дею** н. на іде́ю.

натекáть / натече́ть натіка́ти / натекти́,
-ече́; (набегать — ещё) набіга́ти / на-
бігти, -іжи́ть.

натира́ние натира́ння; наму́лювання.

натира́ть / натере́ть натира́ти / натери́-
ти, -тру́, -треш; (поврежда́ть трением
ногу и т. п. — ещё) наму́лювати /
наму́ляти и наму́лити.

на́тиск на́тиск, -у; (нажим — ещё) тиск, -у.

натолкнۇ́ть см. **натáлкивать.**

натощáк нареч. на́тше́.

натра́вливать / натрави́ть нацько́ву-
вати / нацькува́ти.

нату́р||а нату́ра; плати́ть **-ой** плати́ти
натуро́ю; **-ализа́ция** натурализа́ция; **-али-**
зованный натурализо́ванный; **-ализо-**
ва́ть юр. натурализува́ти; **-а́льный** на-
тура́льный; **-а́льное** хозяй́ство нату-
ра́льне господа́рство; **-опла́та** (нату-
ра́льная опла́та) натуропла́та (на-
тура́льна опла́та).

наугáд нареч. наздога́д и навздога́д, нав-
маня́н.

нау́к||а нау́ка; **-оёмкий** наукоёмний.

нау́чно-||иссле́довательский науково-
до́слідний; **~популя́рный** науково-по-
пуля́рный; **~произво́дственный** науко-
во-ви́робничий; **~техни́ческий** науково-
техні́чний.

нау́чный науко́вий; **н. рабо́тник** науко́-
вель, -вця, н. праці́вник, -а.
находи́ть / найти́ 1. знахо́дити, -джу,
-диш / знайти, -йду, -йдеши; 2. (*считать, признать*) визнава́ти / визна́ти; (*не-
сов.: полагать — ещё*) вважа́ти; **н.
возмо́жным** в. за можли́ве (можли́вим).
находи́ться (*быть*) бу́ти; (*пробыть*)
перебува́ти; (*помещаться, размещать-
ся*) міститися (міщу́ся, місти́тся),
розташовува́тися; (*о чём-л. — наличие-
ствовать где-л.; иметь определённое
географическое положение — ещё*)
знаходи́тися.
нахо́дка знахі́дка.
нахожде́ние перебува́ння; розмі́щення,
розташува́ння; знахо́дження; **ме́сто** -ия
місце п. (р., р., з.).
наце́ленный націлений.
наце́ливать / наце́лить націлюва́ти и
націля́ти / націли́ти.
нацене́нный торго. наці́нений.
наценива́ть / наценить торго. націню-
ва́ти / націни́ти, -іню, -іниш.
нацене́нка торго. 1. (*действие*) націню-
ва́ння, *ср.*; **прои́звести** ~ку здійснити
н.; 2. (*о сумме*) наці́нка; **сниже́ние** -ок
на това́ры зниження наці́нок на то-
ва́ри.
национализ|а́ция націоналіза́ція; **-иро-
ванный** націоналізований; **-ировать**
націоналізува́ти.
национа́льн|ость націона́льність, -ності;
-ый націона́льний.
нача́л|о 1. поча́ток, -тку, *м.*; **брать свое́**
н. бра́ти свій п.; 2. (*первоисточник, основа*)
осно́ва, *ж.*, *реже* нача́ло; 3. **-а**
(*мн.: основные положения, принципы*)
заса́ди, -а́д, осно́ви, -о́в; **на обществен-
ных** -ах на грома́дських заса́дах.
нача́льн|ик нача́льник; **-ица** нача́ль-
ница.
нача́льн|ый початко́вий; **-ое** образо́ва-
ние початко́ва осві́та.
нача́льств|о нача́льство; **-ующий** в *знач.*
прил., офиц. нача́льницький; **-ству-
ющий** со́став н. склад.
нача́ть *см.* начина́ть.
начёт *бухг.* нарахо́вва́ння, *ср.*; **де́нежный**
н. грошове́ н.
нача́на́ние (*начатое дело*) почи́на́ння;
-ующий 1. *прич.* яки́й (що) почи́нає; 2. в
знач. суц. початківець, -вця; **-ющий**
а́втор а́втор-початківець.

начина́ть / нача́ть почи́нати / поча́ти,
-чну́, -чнеш, розпочина́ти / розпоча́ти;
н. перегово́ры п. (р.) перегово́ри.
начисле́ние *бухг.* 1. (*действие*) на-
рахо́вва́ння, (*неоконч. — ещё*) нарахо́-
вва́ння; 2. (*начисленная сумма*) нарахо́-
ва́ння; **-ия** на зарплату́ н. на зарплату́.
начисленн|ый *бухг.* нарахо́ваний.
начисля́ть / начислить *бухг.* нарахо́-
вувати / нарахо́вувати.
начисто *нареч.* (*набело*) на́чисто; **-ту́**
нареч. відве́рто, шіро.
начита́нный начітаний.
начте́нный *см.* начі́сленный.
наш *мест.* наш.
наше́ствие нава́ла, *ж.*, *реже* наше́стья.
нашива́ть / нашить нашива́ти / на-
ши́ти.
нашив|ка 1. (*действие*) нашива́ння, на-
шиття́; 2. (*нашитое*) на́шивка; **-ной**
нашивний.
нашупыва́ть / нашупать нама́цувати /
нама́цати.
небо́ не́бо.
небольшо́й невели́кий.
небоскре́б хмарочо́с.
небре́жн|ость недба́лість, -лості, недба́ль-
ство, *ср.*; недбайли́вість, -вості; **пре-
ступна́я** -ость злочинна недба́лість; **по**
-ости че́рез недба́лість; **-ый** недба́лий;
(*об отношении к обязанностям —
ещё*) недбайли́вий.
невероятн|ость неймові́рність, -ності;
-ый неймові́рний.
неве́ст|а нарече́на, -но́й; **-ка** неві́стка.
невзго́да (*несчастье*) знего́да, него́да.
невзира́я: н. на (*предл. с вин. п.: не-
смотря*) назважа́ючи на (*кого-що*); **н.**
на пого́ду н. на пого́ду.
невзно́с невнісє́ння, *ср.*; (*неуплата*)
неспла́та, *ж.*
невзра́чный непоказни́й.
невыска́тельный невимогли́вий.
невиновн|ость невинні́сть, -ності; **-ый**
невинни́й.
невменяе́м|ость 1. несамосвідо́мість,
-мості; *юр.* неосудні́сть, -ності; 2. неса-
мові́тість, -тості; в *состоянии* -ости;
а) *юр.* у неосудному ста́ні; **б)** (*в ис-
ступлении*) у несамовітому ста́ні, *разг.*
у нестя́мі, у нетя́мі; **-ый** 1. несамо-
свідо́мий; *юр.* неосудни́й; 2. (*исступ-
лённый*) несамові́тий.
невмеша́тельство невтруча́ння.

- невнимамі**||не ува́га, *ж.*; ~тельность не-
ува́жність, -ності; ~тельный неува́жний.
- невоеннообязанный** невійськовозобо-
в'язаний.
- невозвратный** безповоротний; ~ще́нец
неповерненець, -нца; ~ще́ние непе́вер-
нення, (*неоконч. д. — ещё*) непе́вер-
танья; ~ще́нка непе́верненка.
- невозгораем**||ость *спец.* незаймістість,
-тості; ~ый незаймістий.
- невозмо́жн**||ость немо́жність, -вості; за
~остью, по ~ости че́рез н.; ~ый немо́ж-
ливий.
- невосполним**||ый непопра́вний; ~ая по-
те́ря непопра́вна втра́та.
- невысприимчив**||ость несприйнятли-
вість, -вості; ~ый (*к чему*) несприйнят-
ливий (*до чого*).
- невыпроизводимый** невідтво́рний.
- невосстановимый** невідновний.
- невостребованный** 1. *офиц.* незажа́дан-
ний; незапита́ний; неодо́ржаний; 2. не-
запита́ний. *Ср.* **востребованный**.
- невру́чение** невру́чення.
- невыгоди**||ость невігді́ність, -ності; ~ый
невігді́ний.
- невыдача**||а невіда́ча, (*неоконч. д. — ещё*)
невідава́ння, *ср.*
- невыезд** неві́їзд, -у; да́ть подпі́ску о
~е да́ти підпі́ску про н.
- невыигрышный** невігра́шний.
- невыносимый** несте́рпний.
- невыполнимый** незді́йснений.
- невыход** невіхі́д, -ходу; **н. на рабо́ту** н.
на рабо́ту.
- невыяснен**||ый нез'ясо́ваний; **при ~ых**
обстоятельствах за нез'ясо́ваних об-
ста́внн.
- негабаритный** негабарі́тний; **н. груз** н.
ванта́ж.
- негативный** негати́вний.
- негласный** неглас́ний; **н. надзо́р** н. на-
гляд.
- негодный** (*непригодный*) неприда́тний;
н. к употре́блению н. для вжива́ння
(до, для вжитку).
- неграмотный** негра́мтний; (*не умею-
щий читать и писать — обычно*) не-
письме́нний.
- недвижим**||ость *юр.* нерухо́мість, -ності;
~ый нерухо́мий; ~ое іму́щество неру-
хо́ме майно́.
- недеспособн**||ость *юр.* неді́ездатність,
-ності; ~ый неді́ездатний.
- недействител**||ьный неді́йсний; **биле́т**
не ~ен квито́к н.; **счита́ть ~ьным** вва-
жа́ти неді́йсним.
- неделимый** неподі́льний; **н. фонд** *эк. н.*
фонд.
- неде́ль**||а тижде́нь, -жня, *м.*; **рабо́чая н.**
робочі́й т.; ~ьный тижне́вий.
- недобор** недобі́р, -бору.
- недоброка́чественн**||ость недобро́якіс-
ність, -ності; ~ый недобро́якісний.
- недобросове́стн**||ость несумлі́ність, -ності,
недобросо́вісність; ~ый несумлі́нний,
недобросо́вісний.
- недовере́ние** недові́ра, *ж.*, недові́ря; **вы-
разити н.** вислови́ти недові́ру (н.).
- недово́е**||с недова́га, *ж.*; ~шивание недо-
ва́жування.
- недовешивать / недо́весить** недова́жу-
вати / недова́жити.
- недово́й** недо́віз, -во́зу.
- недово́ль**||ный незадово́лений, недово́-
лений; ~ство незадово́лення, недово́-
ле́ння.
- недовыполне́ние** недо́викона́ння, (*не-
оконч. д. — ещё*) недо́виконува́ння; **н.**
пла́на поста́вок н. пла́ну поста́вок.
- недо́выполненный** недо́виконаний.
- недо́выполня́ть / недо́выполни́ть** не-
до́виконува́ти / недо́виконати.
- недо́выручка** *торг.* недо́віторг, -у, *м.*
- недогру́зка** недо́ванта́ження, *ср.*, (*не-
оконч. д. — ещё*) недо́ванта́жування.
- недода́ча** недо́дання, *ср.*, (*неоконч. д. —
ещё*) недо́дава́ння.
- недоде́лка**||а (*чтол. недоделанное*) разг. не-
до́робо́к, -бку, *м.*, недо́робле́ність, -ності.
- недо́йм**||ка *офиц.* недопла́та, *не реком.*
недо́їмка; **н. по нало́гам** податко́ва н.;
~очный недопла́тний; ~щик недопла́т-
ник; ~щица недопла́тница.
- недока́занны**||ость недо́веде́ність, -ності;
~ый недо́ведений.
- недока́зательный** недо́казо́вий.
- недока́зуем**||ость недо́відність, -ності;
~ый недо́відний.
- недо́лив** недо́лив, -у.
- недо́несение** *юр.* неза́явлення.
- недоно́ситель** *юр.* неза́явник; ~ница не-
за́явница; ~ство неза́явни́цтво.
- недопла́та** недопла́та.
- недопла́чивать / недо́плати́ть** недопла́-
чувати / недопла́тити, -ачу́, -атиш.
- недо́получа́ть / недо́получи́ть** недо-
одо́ржувати / недоодо́ржати.

недополучение недоодержання, недоодержування.
недополученный недоодержаний.
недопоставлять / недопоставить недопоставляти / недопоставити, -влю, -виш.
недопродажа недопрóдаж, -у, м.
недопроизводство 1. эк. недовиробни́цтво; 2. (недовыработка) недовироблення, (неоконч. д. — ещё) недовиробля́ння.
недопустимый неприпустимий, недопустимий; н. **по́ступок** н. учи́нок.
недоработка 1. (действие) недороблення; 2. см. недоделка.
недоразумение непорозуміння; по ~ю через н.
недорасход недовитрата, ж.
недосмотр недогляд, -у.
недоставать / недостаёт не вистачати / не вистачити, (несов. — ещё) бракува́ти.
недоста́ток 1. (нехватка) нестáча, ж., недоста́ча, ж.; (отсутствие) брак, -у; за ~а́тком через брак, за бра́ком; **нет** ~а́тка в ком-чём не бракує кого-чого; 2. (изъян) ва́да, ж.; (дефект) дефе́кт, -у; (недочёт) недо́лік, -у; **скрытый** н. прихована в.; ~а́точный недоста́тний; ~а́ча (при проверке) недоста́ча; ~аю́щий 1. прич. яко́го не вистача́е (бракує); 2. в знач. прил. відсу́тний.
недостижимый недося́жний.
недоум|ева́ть не розуміти, не мо́гти (мо́жу, мо́жеш) зрозу́мити; (колебаться) вага́тися; (изумляться) дивува́тися; ~е́ние нерозумі́ння; вага́ння; по́див, -у, м., здивува́ння.
недоучёт 1. (неполный учёт) недооблі́к, -у; 2. (непринятие во внимание) недоврахува́ння, ср.
недочёт 1. (недостаток при подсчёте) недо́лік, -у; н. **сумм** н. сум; 2. (погрешность) хи́ба, ж., о́гріх, -у, *менее реком.* недо́лік, -у; (изъян) ва́да, ж.
недра на́дра (род. надр); **земные** н. земні н.
нежелательн|ость неба́жаність, -ності; ~ый неба́жаний; ~ые по́слэ́дствия неба́жани на́слідки.
неженатый неодру́жений.
нежил|ой 1. (необитаемый; незаселённый) нежилый; ~ые **территории** го́рода нежилі **терито́рії** міста; 2. (не предназначенный для жилья) нежитловий; ~ые **постройки** нежитлові будівлі.

независ|имость незале́жність, -ності; ~имый незале́жний; ~ящий незале́жний; по ~ящим **обстоятельствам** з незале́жних **обста́вин**.
незамедлительн|о нареч. нега́йно; ~ый нега́йний; ~ый **о́твет** нега́йна відпові́дь.
незаменимый незамінний.
незамётн|о нареч. непомі́тно; ~ый непо́мітний; ~ые **изменения** непомі́тні зміни.
неза́нятость неза́йнятість, -тості.
незаприходованный *бухг.* незаприбу́тований.
неза́ребованный *офиц.* незажа́даний; невикли́каний; *менее реком.* неза́требуваний. Ср. **за́ребованный**.
незнако́м|ец незнайо́мець, -мця; ~ка незнайо́мка; ~ый незнайо́мый.
незна́ни|е незна́ння; по ~ю через н.
неизбе́жн|ость неминучі́сть, -чості; н. **наказа́ния** н. покара́ння; ~ый неми́нучий.
неизве́стн|ый невідомий; в ~ом **направлении** у невідомому на́прямі (на́прямку).
неизме́нный (не *меняющийся*) незмінний.
неизрасходованный невітрачений.
неимение брак, -у, м., відсу́тність, -ності, ж.; за ~м *кого-чого* через б. (в.) *кого-чого*, за бра́ком *кого-чого*.
неимущий *книжн.* незаможний.
неисполн|ение невикона́ння, (неоконч. д. — ещё), невиконува́ння; ~имый незда́йснений.
неисправимый непопра́вний; (о человеке) неви́правний.
неиспра́вн|ость неспра́вність, -ності; ~ый неспра́вний.
неиссякаемый невиче́рпний.
неисчерпаемый невиче́рпний.
нейтралитет нейтраліте́т, -у; **сохранять** н. зберіга́ти н.
нейтра́льн|ый нейтра́льний; ~ые **государства** нейтра́льні держа́ви.
некогда (*предик.: нет времени*) ніко́ли.
некомплект некомпле́кт, -у; ~но́сть некомпле́ктність, -ності; ~ный некомпле́ктний.
некондиционн|ость некондиці́йність, -ності; ~ый некондиці́йний.
неконституционный неконституці́йний.
некотор|ый **мест.** 1. (какой-то) якийсь, де́який; (точно *неопределённый*) півний; ~ое **время** я. (д., п.) час; 2. (*ко-*

- какой, незначительный) діякий; до -ой степені до діякої міри; **3.** -ые (мн.: не все, отдельные) діякі, діякотрі; -ые деревья засохли д. дерева засохли; **4.** -ые мн. в знач. суц. діякі, діякотрі, -рих, дехто (род. діякого).
- некредитоспособн|ость** некредитоспроможність, -ності; -ый некредитоспроможний.
- некролог** некролог.
- некто** мест. хтось.
- некуда** предик. нікуди.
- нелегальн|ый** нелегальний; -ое положение нелегальне становище.
- нелёгкий 1.** безглуздий; (бессмысленный) нісенітний; **2.** (несуразный) недоладний.
- неликвид фин., торг.** неліквід, -у; -ный неліквідний.
- нельзя** предик. не можна; **н. не признать** не м. не визнати; **н. ли чи не м.;** **здесь курить н.** тут курити не м.
- немедленный** негайний.
- немногочисленный** нечисленний.
- немой** німий.
- ненадлежащ|ий** книжн. неналёжный; -им образом неналёжно, неналёжным чином.
- ненадобность** непотрібність, -ності; **за ~ю** через н.
- ненаказуем|ость** юр. некараність, -ності; -ый некараний; -ый поступок н. учінок.
- ненамеренный** ненавмісний, невмісний
- ненанесение** незаподіяння, незавданія.
- ненападение** ненапад, -у, м.
- ненастный** непогожий.
- ненормированный** ненормований; **н. рабочий день** н. робочий день.
- ненужный** непотрібний.
- необеспечен|ие** незабезпечення; -ность незабезпеченість, -ності; -ный незабезпечений.
- необлагаем|ость** неоподатковуваність, -ності; **н. прибыли** н. прибутку; -ый неоподатковуваний.
- необоснованн|ость** необгрунтованість, -ності; -ый необгрунтований.
- необратим|ость** незворотність, -ності; **спец.** необоротність, -ності; -ый незворотний; **спец.** необоротний; -ые изменения незворотні зміни (ср. обратимый 1, 2).
- необходим|ость** необхідність, -ності, потреба; -ый необхідний.
- необъясним|ый** непояснений; (неизъяснимый) нез'ясовний; (непонятный) незрозумілий; -ым образом незрозумілим чином.
- неограниченный** необмежений.
- неоднократн|ый** неодноразовий, неоднократний; -ые предупреждения неодноразові попередження.
- неожиданность 1.** (качество, свойство) несподіваність, -ності; раптовість, -ності; **2.** (неожиданное событие) несподіванка; **от ~ости** від (з) несподіванки; -ый несподіваний; (внезапный) раптовий.
- неопасн|о** нареч. безпечно; -ый безпечний; -ое заболевание незагрозливе захворювання.
- неоправданн|ый** невиправданий; -ые расходы невиправдані витрати.
- неопределённ|ость** невизначеність, -ності; -ый 1. невизначений; **отложить на ~ое время** відкласти на н. (п.) час.
- неопровержим|ость** неспростовність, -ності; незаперечність; -ый неспростовний; (неоспоримый) незаперечний.
- неосведомлённ|ость** непоінформованість, -ності; необізнаність; -ый непоінформований; (незнакомый с чем-л.) необізнаний.
- неосмотрительн|ость** необачність, -ності; необережність; -ый необачний; (неосторожный — ещё) необережний.
- неостановка спец.** незупинення, ср.
- неосторожн|ость** необережність, -ності; **н. с огнём** н. з вогнём; -ый необережний.
- неотвратим|ость** невідворотність, -ності; неминучість, -ності; **н. наказания юр.** неминучість покарання; -ый невідворотний; (неизбежный) неминучий.
- неотделимый** невіддільний.
- неотложн|ость** невідкладність, -ності; негайність, нагальність; -ый невідкладний; (срочный) негайний, нагальний; -ая помощь невідкладна допомога; -ое дело нагальна справа.
- неотступный** невідступний.
- неотчуждаем|ость** юр. невідчужуваність, -ності; -ый невідчужуваний; -ое имущество невідчужуване майно.
- неотъёмлемый** невіднятний, невід'ємний; (непременный, обязательный) неодмінний.
- неотыскание** офиц. незнайдення.

неоформленн||ость неоформленість, -ності;
~ый неоформлений; **~ый брак** н. шлюб.

неоценимый неоцінений.

неплановый неплановий.

неплатёж неплатіж; -тежу; **н. налогов**
н. податків; **увеличение взаимных
неплатежей** збільшення взаємних не-
платежів.

неплатёжеспособн||ость фин. неплато-
спроможність, -ності; **~ый** неплатоспро-
можний.

неплатёжн||ость неплатіжність, -ності;
~ый неплатіжний.

неплательщик неплатник; **~щица** не-
платниці.

неповиновение (кому-чему) непокіра
(кому-чому, перед ким-чим), ж.

неповедомственн||ость непідвідомчість,
-ності; **~ый** непідвідомчий.

неподвластн||ость непідвладність, -ності;
~ый непідвладний.

неподсудн||ость юр. непідсудність, -ності;
~ый непідсудний; **дело ~о граждан-
скому суду** справа непідсудна цивільно-
му суду (суду).

неподчинение (кому-чему) непідкорен-
ня (кому-чому), непокіра (кому-чому,
перед ким-чим), ж.; **н. властям** н. владі;
~ённость непідпорядкованість, -
ності, непідлеглість, -лості.

непоколебимый непохитний; (*стой-
кий — ещё*) стійкий.

неполнота неповнота; **н. власти** н. владі.

неполноценн||ость неповноцінність, -ності;
н. монеты эк. н. монети; **~ый** неповно-
цінний.

неполный неповний; **н. рабочий день**
н. робочий день.

непомерный непомірний.

непоправимый непоправний.

непосредственн||ость безпосередність,
-ності; **~ый** безпосередній; **~ый на-
чальник** б. начальник.

непотопляемость мор. непотоплюва-
ність, -ності.

неправомёрн||ость неправомірність, -ності;
~ый неправомірний.

неправоочн||ость неправочинність, -ності,
реже неправосильність; неправоздат-
ність, *менее реком.* неправомочність;
~ый (*не имеющий законной силы*) не-
правочинний, *реже* неправосильний; (*не
обладающий определёнными правами*)

неправоможний, *менее реком.* неправомо-
жний.

неправоспособн||ость неправоздатність,
-ності; **~ый** неправоздатний.

неправот||а неправота; **сознаться в
своей ~е** визнати свою неправоту.

непредвиденн||ость непередбаченість,
-ності; **~ый** непередбачений; **~ые рас-
ходы** непередбачені витрати.

непреднамеренный невмісний, ненав-
місний.

непремённ||о нареч. неодмінно; (*обяза-
тельно*) обов'язково; **~ый** неодмінний;
(*обязательный*) обов'язковий.

неперекраёмый незаперечний; (*неоспо-
римый*) безперечний.

непрерывн||ость безперервність, -ності;
~ый безперервний; **~ый трудовой
стаж** б. трудовий стаж.

непригодн||ость (к чему, для чего) не-
придатність, -ності (*до чего, для чего*);

профессиональная н. професійна н.;
~ый непридатний.

неприёмлем||ость неприйнятність, -ності;
~ый неприйнятний.

неприкосовёненн||ость недоторканність,
-ності; **депутатская, личная** н. депу-
татська, особиста н.; **~ый** недоторкан-
ний; (*не подлежащий расходованию*)
непорущний; **~ый запас** непорущний
запас.

неприменим||ость незастосовність, -ності;
непридатність; **~ый** незастосовний; (*не-
пригодный*) непридатний.

непринятие неприйняття, (*неоконч. д. —
ещё*) неприймання; (*мер и т. п.*)
невжиття, (*неоконч. д.*) невживання;
н. мер предосторожности невживан-
ня (невжиття) застеріжних заходів.

неприсоединение неприєднання; **~ивши-
еся государства** позаблокові держави
(держави руху неприєднання).

неприспособленный непристосований.

непричастн||ость непричётність, -ності;
доказать н. к чему-л. довести н. до
чого-н.; **~ый** непричётний.

неприятн||ость неприємність, -ності;
прикрість, -рості; **~ый** неприємний; (*вы-
зывающий неудовольствие — ещё*)
прикрій; **~ый разговор** неприємна
(прикра) розмова.

непробиваемый непробивний.

непродолжительный нетривалий, ко-
роткотривалий.

непроизвольный мимовільний.
непромокаемый непромокальний; **~ая** одяга н. одяг.
непроницаемый непроникний; (*непроглядный — ещё*) непроглядний.
непроходимый непрохідність, -ності; **~ый** непрохідний.
непрямой непряий; **~ые выборы** непряі вибори.
нерабочий неробочий; **н. день** н. день.
неравенство нерівність, -ності, ж.
неразделимый нероздільний, неподільний.
нераздельный неподільність, -ності; **н. имущество** н. майна; **~ый** неподільний.
неразменный нерозмінність, -ності; **~ый** нерозмінний.
неразрешимый нерозв'язність, -ності; **~ый** нерозв'язний.
неразрывный нерозривність, -ності; **~ый** нерозривний.
неразумный нерозумність, -ності; **~ый** нерозумний; **~ое требование** нерозумна вимога; **~ый поступок** н. учинок.
нерасторжимый нерозривність, -ності; непорушність; **~ость контракта** нерозривність контракту; **~ый** нерозривний; (*ненарушимый*) непорушний.
нерасчётливый неощадливість, -вості; нерозважливість, -вості; необачність, -ності; **~ый** неощадливий; (*нерассудительный*) нерозважливий; (*неосмотрительный*) необачний.
нерв нерв; **~ировать** нервувати; **~ничать** нервуватися, *реже* нервувати; **~ный** нервовий.
нереализованный нереалізований.
нереальный нереальність, -ності; **~ый** нереальний.
нерегулярный нерегулярність, -ності; **н. поставок** н. поставок; **~ый** нерегулярний.
нерентабельный нерентабельність, -ності; **н. предприятия** н. підприємства; **~ый** нерентабельний; **~ое производство** нерентабельне виробництво.
нерешительный нерішучість, -чості; (*колебание — ещё*) вагання, *ср.*; **быть в ~ости** вагатися, бути в нерішучості; **~ый** нерішучий.
нерушимый непорушність, -ності; **~ый** непорушний.
неряшливый *нареч.* неохайно; **~ость** неохайність, ності; **~ый** неохайний.

несанкционированный несанкціонований; **н. митинг** н. мітинг.
несбыточный нездійснений.
несвежий несвіжість, -жості; **~ий** несвіжий; **~ие продукты** несвіжі продукти.
несвоевременный несвоечасність, -ності; невчасність; **~ый** несвоечасний; (*сделанный не вовремя — ещё*) невчасний.
несгораемый неспалимий; (*огнеупорный*) вогнетривкий; **н. шкаф** вогнетривка шафа.
несдержанный 1. (*невыполненный — об обещании и т. п.*) недотриманий, недодержаний; 2. (*не умеющий сдерживаться*) нестриманий.
несение несення; відбування; зазнавання. *Ср. нести* 2.
несколько 1. *числ.* кілька, -кох, декілька (декількох); в **~их словах** кількомá словами; 2. *нареч.* трохи, дещо; **н. больший** т. (д.) більший.
несменяемый незмінюваність, -ності; незмінність; **н. судей** *юр.* незмінюваність суддів; **~ый** незмінюваний; (*постоянный — ещё*) незмінний.
несмотря на предл. с вин. п. незважаючи на (*кого-що*), *пóпри* (*що*).
несоблюдение недотримання, недодержання, (*неоконч. д. — ещё*) недотримування, недодержування; **н. правил** н. правил.
несовершеннолетние неповноліття; **~ний** неповнолітній.
несовершенный недосконалий; **~ство** недосконалість, -лості, ж.; **~ство законов** н. законів.
несовместимый несумісність, -ності; несполучність; **~ый** несумісний; (*несоединимый*) несполучний.
несовпадение незбіг, -у, м.
несогласие 1. незгода, ж.; **выразить н. висловити** незгоду; 2. (*разлад*) незлагода, ж.
несогласованный непогодженість, -ності, неузгодженість; **~ый** непогоджений, неузгоджений (*ср. согласованный*).
несоизмеримый несумірність, -ності; непорівнянність; **~ый** несумірний; (*несравнимый*) непорівнянний; **~ые величины** несумірні величини; **~ые понятия** непорівнянні поняття.

несомнінн||о (в разн. знач.) безсумнівно, безперечно; **-ость** безсумнівність, -ності; безперечність; **-ый** безсумнівний, безперечний.

несоответствие невідповідність, -ності, ж.; н. **занимаемой должности** н. обійманий посаді.

несоразмерн||ость невідповідність, -ності; непропорційність, -ності; **-ый** 1. (с чем: не соответствующий чему) невідповідний (до чого, чому); 2. (непропорциональный) непропорційний.

несостоятельн||ость 1. юр. неспроможність, -ності; **объявить о** -ости оголосити про н.; 2. (материальная необеспеченность) незаможність; 3. перен. неспроможність; н. **дowodов** н. доказів; **-ый** 1. юр. неспроможний; **-ый должник** н. боржник; 2. (материально необеспеченный) незаможний, небагатий; 3. перен. неспроможний; **-ая теория** неспроможна теорія.

нести (что) 1. (перемещать) нести; 2. (перен.: выполнять поручения, обязанности) нести; (о службе, повинностях — ещё) відбувати; (терпеть ущерб, убытки, наказание) зазнавати (чого); н. **воинскую повинность** в. військову повинність; н. **обязанности** н. обов'язки; н. **ответственность** н. відповідальність; н. **убытки** з. збитків.

несуходостный несудноплавний.

несущественн||ость неістотність, -ності; **-ый** неістотний, несуттєвий; **-ая разница** неістотна (несуттєва) різниця.

несчастн||ный нещасний; (несчастливый — ещё) нещасливий; н. **случай** нещасний випадок; **-ье** нещастя.

несъедобный неїстівний.

нет 1. (предик.: не имеется) немає, нема; **против** — н. проти — н.; у них н. **время** у них н. часу, вони не мають часу; 2. част. ні; да или н.? так чи ні?

нетоварный нетоварний.

нетрудовой нетрудовий.

нетрудоспособн||ость непрацездатність, -ності; **временная, полная, частичная** н. тимчасова, повна, часткова н.; **-ый** непрацездатний.

нетто торг. нетто, неизм.; **-вес** неттовага, ж.; **-масса** нетто-маса.

неуважительн||ый неповажний; **-ая причина** неповажна причина.

неудавшийся який (що) не вдався; (неудачный) невдалий.

неудачн||а невдача; **-ный** невдалий.

неудобн||ный незручний; (лишенный комфорта, неудобный — обычно) невідгидний; **-ство** незручність, -ності, ж.; невідгидність, -ності, ж., невідгода, ж.

неудовлетворительн||о нареч. незадовільно; н. **выполнить задание** н. виконати завдання; **-ость** незадовільність, -ності; **-ый** незадовільний; **-ое состояние здоровья** н. стан здоров'я.

неудовольствие незадоволення, недоволення; **выразить своё** н. висловити своє н. **неужели** част. невже.

неуклонный неухильний.

неукомплектованн||ость неуккомплектованість, -ності; н. **штатов** н. штатів; **-ый** неуккомплектований.

неумышленн||о нареч. невмісно и невмісне, ненавмісно и ненавмісне; **-ый** невмісний, ненавмісний.

неуплата несплата; (невыплата) невіплата, невіплат, -у, м.

неуплаченный несплачений; (невыплаченный) невіплачений.

неупорядоченн||ость невпорядкованість, -ності; **-ый** невпорядкований; **-ый образ жизни** н. спосіб життя.

неуправляем||ость некерованість, -ності; **-ый** некерований.

неурочный (не установленный договор и т. п.) ненормовий, менше реком. неурочний.

неустановивш||ийся несталий; (не получивший устойчивости) неусталений; (колеблющийся) хиткий, хиткий; (изменчивый) мінливий; **-аяся погода** нестала (мінлива) погода; **-иеся цены** несталі (неусталені) ціни.

неустойк||а недотримка, менше реком. неустойка; **уплатить** -у сплатити недотримку (неустойку).

неустойчив||ость нестійкість, -кості; несталість, -лості, нетривкість; хиткість, хиткість; н. **положения** нестійкість становища; **-ый** нестійкий; (непостоянный) несталий, нетривкий; (колеблющийся) хиткий, хиткий; **-ое равновесие** нестійка рівновага.

неустрашимый неусувний; (непреодолимый) непереборний.

неустроенн||ость невпорядкованість, -ності; (о жизни и т. п.) неналагодженість,

- невлаштованість; **-ый 1.** непорядкований; (о жизни и т. п.) неналагоджений; **2.** (о человеке) невлаштований.
- нефондир|ованный** нефондований; **-уемый** який (шо) не фондується, нефондований.
- неформальный** неформальний.
- нефте|база** нафтобаза; **-воз** нафтовоз; **-газовый** нафтогазовий; **-добывающий** нафтодобувний, нафтовидобувний; **-добыча** нафтовидобуток, -тку, м.; **-завод** нафтозавод, -у; **-очистительный** нафтоочисний; **-перегонный** нафтоперегінний; **-перерабатывающий** нафтопереробний; **-провод** нафтопровід, -воду; **-хранилище** нафтоосховище.
- нефть** нафта.
- нехватка** разг. нестача, недостача; (отсутствии) брак, -у, м.
- неходовой** неходовий; **н. товар** н. товар.
- нецелесообразн|о** нареч. недоцільно; **-ость** недоцільність, -ності; **-ый** недоцільний; **-ая трата времени** недоцільна витрата часу.
- нечаянный 1.** (неожиданный) несподіваний; **2.** (неумышленный) ненавмісний; (случайный) випадковий.
- ничего** мест. нічого.
- нечестн|о** нареч. нечесно; **-ость** нечесність, -ності; **-ый** нечесний; **н. поступок** н. учинок.
- нечётный** непарний.
- ничто** мест. щось; (кое-что) дещо.
- неэкономичн|ость** неекономічність, -ності; **-ый** неекономічний.
- неэкономн|ость** неощадливість, -вості, неекономічність, -ності; **-ый** неощадливий, неекономічний.
- неэтичн|ость** неетичність, -ності; **-ый** неетичний.
- нейвка** нез'явлення, ср.; неприбуття, ср.; **н. на работу без уважительных причин** нез'явлення на роботу без поважних причин.
- нивелир|ованный** нівельований, знівельований; **-овать** несов. и сов. нівелювати, -юю, -юеш, сов. также знівелювати; **-овка** нівелювання, ср.; **-овочный** нівелювальний.
- ниже** сравн. ст. **1.** прил. нижчий; он н. брата він н. від (за) брата; **2.** нареч. нижче; **как указано** н. як зазначено н.; **3.** (кого-чего) в знач. предл. нижче (кого-чого, від кого-чого); **пять градусов н. нуля** п'ять градусів н. нуля; **на Днепре н. Киева** на Дніпрі н. [від] Києва.
- ниже|изложенный** нижчевикладений; **-именованный** см. **-поименованный**; **-названный** нижченазваний; **-объяснённый** нижчепояснений; **-означенный** нижчезгаданий, нижчезазначений; **-подписавший** нижчепідписаний; **-поименованный** нижчепои(й)менований; **-приведённый** нижченаведений, нижчеподаний; **-приводимый** який (шо) наводиться нижче; **-сказанный** нижческазаний; **-следующий** нижченаведений, нижчеподаний; (перед перечислением) такий; **-стоящий** нижчий.
- нижний** нижній.
- низ** низ, -у; **-кий** (в разн. знач.) низкий; **-кие цены** низькі ціни.
- низко|качественный** низькоякісний; **-оплачиваемый** низькооплачуваний; **-пробный** низькопробний; **-сортный** низькосортний; **-урожайный** низьковрожайний.
- низший** нижчий; найнижчий.
- никак** нареч. ніяк.
- никакой** мест. ніякий.
- никогда** нареч. ніколи.
- никто** мест. ніхто (род. нікого).
- никуда** нареч. нікуди.
- нисходящ|ий 1.** прич. який (шо) східить [уніз]; **2.** в знач. прил. низхідний, спадний; **по -ей линии** по низхідній (спадній) лінії.
- нитраты** мн. нітрати, -тів.
- ничей** мест. нічий; **-ный** нічийний.
- ничто** мест. ніщо (род. нічого).
- ничья** в знач. суц., спорт. нічия, -чієї.
- ниша** ніша.
- нищ|ание** убожіння; **-ать** убожити; **-енский 1.** жебрацький; (бедняцкий) злидарський; **2.** (перен.: скудный) злидений, нужденний; (убогий) убогий; **-енство** (состояние, действие) жебрацтво; **-ета** убожество, ср., убогість, -гості, злиденність, -ності; (материальная нужда) злидні, -ів, мн.; **-ий 1.** прил. убогий, злидений, нужденний; **2.** в знач. суц. жебрак, -а, старець, -рця; (бедняк) злидар, -я.
- но союз** алє, та; (а) а; (однако) протє.
- новатор** новатор; **-ский** новаторський; **-ство** новаторство.

новейш||ий *превосх. ст.* 1. найновіший; 2. (последний по времени, современный) новітній; **-ая історія** новітня історія.

новелла *лит., юр.* новела.

новизна новизна.

новинка новинка, новина.

новобращ||ая *в знач. суц.* молодá, -дó; **-ые** *в знач. суц.* молоді, -дих; **-ый** 1. *прил.* недавно одружений, молодий; 2. *в знач. суц.* молодий, -дго.

ново||введёние нововвёдення; **-введённый** нововвёдений; **-выстроенный** новозбудований; **-годный** новорічний; **-избранный** новообраний; **-изданный** нововиданий; **-изобретённый** нововинайдений; **-образование** новотворення; (*что-л. новообразованное*) новотвір, -вору, -лу.

новорождённый новонароджений.

новосёл новосёл, новосёлец, -льця.

новоселье новосілля.

новостной, новостный (*относящийся к новостям*) спец. новинний.

новостройка новобудова.

нов||ость 1. новина; 2. (*новизна*) новизна; **-ый** новий.

нулевой *см.* нулевой.

ноль *и* нуль нуль, -ля; **абсолютный нуль** *мат.* абсолютний н.; **счёт два—ноль** рахунок два—н.; **в два [часа]** **ноль-ноль [минут]** о другій [годині] н.-н. [хвилині]; **ноль часо́в** нульова година; **температура на нуле́** температура на нулі.

номенклату́р||а номенклатура; **н. издeльный** н. виробів; **-ный** номенклатурний; **-ный** **рабóтник** н. працівник.

но́мер номер; (*газеты, журнала — ещё*) число, *ср.*; **входящий, исходящий** н. канц. вхідний, вихідний н.; **-ной** номерний; **-ное** **предприятие** номерне підприємство.

номина́л номінал, -у; **продажа по —у** продаж за номіналом; **-ьный** номінальний; **-ьная** **стоимость** эк. номінальна вартість.

нóрм||а норма; **общая, понижающаяся, средняя** н. **прибыли** загальна, спадна, середня н. **прибутку**; **правовые —ы** правові норми; **-ы** **времени, выработки, естественной убыли, жилой площади, заработной платы, поведения, представительства, прибавочной стоимости, прибыли, процента, рас-**

хода материальных ресурсов норми часу, виробітку, природних утрат, житлові площі, заробітної плати, поведінки, представництва, додаткової вартості, прибутку, відсотка (процента), витрати (витрачення) матеріальних ресурсів; **по —е** за нормою; **сверх —ы** понад норму; **-ализация** нормалізація; **-ализованный** нормалізований; **-ализовать** нормалізувати; **-альный** нормальний.

норматив норматив, -у; **плánовый** н. **плánовий** н.; **н. оборóтных средств, производительности труда, численности рабочих и служащих** н. **оборóтных коштів, продуктивности праці, чисельности робітників і службовців; —ы** **времени, основных фондов, товарных запáсов, по труду́** нормативи часу, основних фондів, товарних запáсів, з праці; **-ный** нормативний; **-ный** **расход материалов** нормативна витрата (нормативне витрачення) матеріалів.

нормиров||ание нормування, унормування; **-анный** нормований, унормований; **-анный** **рабóчий день** н. робóчий день; **-ать** *несов. и сов.* нормувати *и* унормовувати / унормувати.

нормиров||ка нормування, *ср.*, унормування, *ср.*; **-очный** нормувальний; **-щик** нормувальник; **-щица** нормувальниця.

носиль||ный носильний; **-ные** **вещи** носильні речі; **-щик** носій, -ія, носильник.

носитель носій, -ія; **н. меновой стоимости** эк. н. мінової вартості.

носить 1. носити (ношу́, носи́ш); 2. (*иметь*) **мати**; **носить**; **н. характер чего** н. **харáктер** чого; **н. фамилию мужа** н. (м.) **прізвище** чоловіка.

но́та *дипл.* нота; **вербальная, дипломатическая, личная, подписная, циркулярная** н. **вербáльна, дипломатична, особиста, підписна, циркулярна** н.; **ответная** н. н.-відповідь; **н. протеста** н. **протесту**; **направить, отклонить —у** **направити, відхилити** ноту.

нотариальн||о *нареч.* **нотаріально**; **н. заверенная копия** н. **засвідчена копія**; **-ый** **нотаріальний**; **-ая** **контóра, копия** **нотаріальна** **контóра, копія**.

нотариат **нотаріат**, -у.

нотариус **нотаріус**.

нотифи||кация *дипл., фин.* **нотифікація**; **-цированный** **нотифікований**; **-цировать** **нотифікувати**.

ноу-хау ноу-хау, неизм., ср.

ноч|евать ночувати; **-ёвка** ночівля; **-лёт** нічліг, -у; (*ночёвка*) ночівля, ж.; **-нік** нічний, -а; **-ной** нічний; **-ная смена** нічна зміна; **-ь ніч** (род. нічі); **спокой-ной ночи!** на добраніч!, добраніч!; **-ью** нареч. вночі.

нош|а ноша; (*тяжесть, бремя*) тягар, -я, м.; **-ёние** носіння, ношення; **-енный прич.**, **-еный** прил. ношений; **-еная одежда** н. одяг.

ноябрь листопад; **-ский** листопадовий.

нравиться подобатися.

нравствен|ость моральність, -ності;

(*мораль*) мораль; **-ый** моральний.

нужд|а 1. (*бедность*) нужда; (*недостаток*) нестатки, -ків, мн.; (*нищета*) злидні, -ів, мн.; 2. (*потребность*) потреба; **в этом у нас большая н.** у цьому в нас велика п.; **-ы людей** потреби людей; **-аться** 1. (*находиться в бедности*) терпіти нужду (злидні, нестатки); (*бедствовать*) бідувати; 2. (*в чём-чём*) потребувати (кого-чого), мати потребу (в кому-чому); **-аться в лечении** п. лікування.

нужн|о предик. треба, потрібно; **-ый** потрібний; **выдать -ую сумму** видати потрібну суму.

нулевой и реже нулевой нульовий; **нулевая температура** нульова температура.

нуллифи|кация эк. нуліфікація; **н. дёнег** н. грошей; **-цировать** эк. нуліфікувати.

нуль см. ноль.

номер|ация нумерація; **-ование** нумерування; **-ованный** нумерований; **-овать** нумерувати.

О

о, (перед гласными) об, (перед сочетаниями согласных) обо предл. 1. с вин. п. (при указании на соприкосновение, столкновение с чем-л.) об; **оперётся о стол** обпертиса об стіл; **споткнуться о камень** спіткнутиса об камінь; 2. с предл. п. (при обозначении лица, предмета, явления и т. п., которые выступают объектом разговора, размышления, заботы и т. п.) про (кого-що) думать, разговаривать, слышать,

читать о ком-чём думати, розмовляти, чути, читати про кого-що; **вспоминать о нём** згадувати про нього.

оба числ., м. и ср. обидва (род. обѡх); (о людях — ещё) обѡе (род. обѡх); ж. **обе** обидвѡ (род. обѡх).

обанкр|отившийся збанкрутований, збанкрутілий; **-отиться** банкрутувати / збанкрутувати, збанкрутіти.

обвес (при взвешивании) обважування, ср., обваження, ср.

обвешивание (при взвешивании) обважування; **о. покупателей** о. покупців.

обвешивать / обвесить (*обманывать в весе*) обважувати / обважити.

обвинен|ие 1. (*действие*) обвинувачення, звинувачення, (*неоконч. — ещё*) обвинувачування, звинувачування; **бездоказательное, беспочвенное, голословное, государственное, ложное, недоказанное, необоснованное, общественное, ошибочное о.** бездоказове, необгрунтоване, голослівне, державне, неправдиве, недоведене, безпідставне, громадське, помилкове о.; **возбудить о. против кого-л.** порушити о. проти кого-н.; **по -ию в чём-л.** за обвинуваченням в чому-н.; 2. (*приговор*) обвинувачення; **вынести о.** винести о.; 3. (*обвиняющая сторона*) юр. обвинувачення; **свидетели -ия** свідки о.

обвинитель юр. обвинувач, -а; **государственный, общественный, частный о.** державний, громадський, приватний о.; **-ница** обвинувачка; **-ный** обвинувальний; **-ный приговор** о. вірок.

обвиняем|ая в знач. суц. обвинувачена, -ної; **-ый** 1. прич. обвинувачуваний, звинувачуваний; 2. в знач. суц. обвинувачений, -ного.

обвинять / обвинить юр. обвинувачувати / обвинуватити, -ачу, -атиш, (в остальных случаях — чаще) звинувачувати / звинуватити, -ачу, -атиш.

обгонять / обогнать обганяти / обігнати (обжену, обженеш), випереджати / випередити, -джу, -диш.

обдуманн|ый обдуманий, обміркований; **о. ответ** обдумана (обміркована) відповідь; **с -ым намерением** юр. з обдуманим наміром.

обдумывать / обдумать обдумувати / обдумати, обмірковувати / обміркувати.

обе см. оба.

обѣд обід, -у; **перерыв на о.** перерва на о.; **-ать** обідати; **-енный** обідній; **-енный стол** о. стіл.

обеди||**евший** збіднілий; **-єние** збідніння, збіднення; **-єть** збідніти.

обеднять / обеднить збіднювати, -юю, -юєш / збідніти.

обездол||**енный** знедолений; **-ивать / -ить** знедолювати / знедоліти.

обезжир||**енный** знежиреный; **-ивание** знежирювання; **-ивать / -ить** знежирювати / знежирити.

обеззара||**женный** знезаражений; **-живание** знезаражування; **-живать / -зить** знезаражувати / знезаразити, -ажу, -азиш; **-живающий 1. прич.** який (що) знезаражує; **2. в знач. прил.** знезаражувальний.

обезземел||**ение** обезземелення, (неоконч. д. — *ещё*) обезземелювання; **-енный** обезземеленный; **-еть** обезземеліти; **-ивание** обезземелювання; **-ивать / -ить** обезземелювати / обезземеліти.

обезлич||**ение** знеособлення; **-енность** знеособленість, -ності; **-енный** знеособлений; **-ивание** знеособлювання; **-ивать / -ить** знеособлювати / знеособити, -блю, -биш.

обезлю||**девший прич.** збезлюднілий, обезлюднілий; **-деть** збезлюдніти, обезлюдніти; **-живать / -дить** збезлюджувати / збезлюдити, -джу, -диш, обезлюджувати / обезлюдити, -джу, -диш.

обезопасить забезпечити.

обезоруж||**ение** обеззброєння; **-енный** обеззброєний; **-ивание** обеззброювання; **-ивать / -ить** обеззброювати / обеззброїти.

оберегать / оберечь оберегати / оберегти, -ежү, -ежеш.

обернутый 1. обгортений, обгортуный; **2. (повернутый в какую-л. сторону)** обернений, обернутый, повернений, повернутый; **3. (возвращенный после нахождения в обороте — о капитале)** обернутый, обернений; **о. капитал** о. капітал.

обернуть см. обёртывать, оборачивать.

обёрт||**ка 1. (действие)** обгортення, ср., (неоконч. — *ещё*) обгортання; **2. (предмет для обёртывания)** обгортка; **-очный** обгортковий; **-ывание 1. (дейст-**

вие) обгортання; обгортення; **2. (процедура)** мед. обгортання.

обёртывать и оборачивать / обернуть 1. обгортати / обгортнути; **о. книгу** о. книжку; **2. (поворачивать в какую-л. сторону)** обертати / обернути, -ернү, -ёрнеш, повертати / повернути; **о. дело в свою пользу** о. (п.) справу собі на користь (на свою користь).

обескров||**ление** знекровлення, (неоконч. д. — *ещё*) знекровлювання; **-ленный** знекровлений; **-ливание** знекровлювання; **-ливать / -ить** знекровлювати / знекровити, -влю, -виш.

обеспече||**ние 1. (действие)** забезпечення, (неоконч. — *ещё*) забезпечування; **кредитное, материальное, пенсионное, пожизненное, социальное, страховое, эмиссионное** о. кредитне, матеріальне, пенсійне, довгичне, соціальне, страхове, емісійне з.; **о. законности, исполнения обязательств, охраны труда, платежа, сохранности имущества** з. законності, виконання зобов'язань, охорони праці, платежү, збереження майна; **о. безопасности** убезпечення; **2. (средства к существованию и т. п.; гарантирование чего-л.)** юр. забезпечення; **-енность** забезпеченість, -ності; **-енный** забезпечений; **-ивать / -ить** забезпечувати / забезпечити; **∅ -ивать / -ить безопасность кого-чего** убезпечувати / убезпечити кого-що, (гарантировать, несов. и сов.) гарантувати безпеку когочого, *менее реком.* забезпечувати / забезпечити безпеку когочого; **-ительный** юр. забезпечувальний.

обеспоко||**енность** стурбованість, -ності, занепокоєння, ср.; **-енный** стурбований, занепокоєний; **-ить** стурбувати, занепокоїти.

обеспыл||**ивание спец.** знепильювання; **-ивать / -ить** знепильювати / знепильити.

обесточ||**енный** знеструмлений; **-ивание** знеструмлення, (неоконч. д. — *ещё*) знеструмлювання; **-ивать / -ить** знеструмлювати / знеструмити, -млю, -миш.

обесц||**енение** знецінення, (неоконч. д. — *ещё*) знецінювання; **о. денег** з. грошей; **-енный** знецінений; **-ивание** знецінювання; **-ивать / -ить** знецінювати / знецінити, -іню, -іниш.

обещание обіцянка, ж.; (*действие — ещё*) обіцяння; **выполнить, нарушить** о. виконати, порушити обіцянку.

обещанный обіцяний; **-ать** обіцяти.

обжалование юр. оскарження; **подлежать** -анию підлягати оскарженню; **-анный** оскаржений; **-ать** (*сов.*) оскаржувати / оскаржити; **-ать** **взыскание, решение** оскаржити стягнення, рішення (ухва́лу).

обзор огляд, -у; о. печатi о. преси; **-ный** оглядовий; **-ная лекция, статья** оглядова лекція, стаття.

обид||а (*оскорбление*) образа; (*несправедливость*) кривда; **не дать в -у** кого не дати скривдити кого; **-ный** образливий; кривдний.

обижать / обидеть (*оскорбляя*) ображати / образити, -ажу, -азиш; (*поступая несправедливо*) кривдити, -джу, -диш / скривдити.

обил||ие 1. (*множество*) велика кількість, -кості, ж., численність, -ності, ж.; (*плодов и перен. — ещё*) ряснота, ж.; **2.** (*богатство*) [велике] багатство; **-ьный 1.** (*имеющийся в изобилии*) багатий; рясний; (*большой*) великий; **-ьный урожай** б. (р., в.) урожай; **2.** (*изобилующий — чем*) багатий (*на що*); (*о плодах и перен. — ещё*) рясний (*чим*).

обить см. обивать.

обиход 1. (*уклад жизни*) побут, -у; (*обычай*) звичай, -аю; **повседневный** о. повсякденний п.; **2.** (*употребление в быту*) ужиток, -тку; **предметы домашнего -а** речі (предмети) домашнього вжитку; **-ный 1.** (*обыденный*) повсякденний, щоденний; **-ные предметы** речі (предмети) щоденного (повсякденного) вжитку; **2.** (*обычный*) звичайний, узвичайений.

обкладывание обкладання; оподаткування.

обкладывать / обложить 1. обкладати / обкласти, -аду, -адеш; (*налогом*) оподатковувати / оподаткувати.

обкрадывать / обокрасть обкрадати / обікрасти, -аду, -адеш.

облага||емость фин. оподаткованість, -ності; **-емый 1.** (*налогом*) оподатковуваний; **2.** (*каким-л. сбором, штрафом и т. п.*) який (що) обкладається; **-ние 1.** оподаткування; **2.** обкладання. Ср. **облагать.**

облад||ание володіння; о. **источником сырья** в. джерелом сировини; **-атель** володár, -бдаря; (*собственник*) власник; **-ательница** володárка; власниця; **-ать** (*владеть*) володіти; (*иметь*) мати (маю, ма́еш); **-ать законной силой, приоритетом** м. законну силу, пріоритет; **-ать правом, правоспособностью, суверенитетом** м. право, правоздатність, суверенітет.

областной обласний.

област||ь 1. (*часть страны, территории*) край, -аю, м.; **2.** (*административно-территориальная единица*) область; **3.** (*зона*) зона; (*пояс*) пояс, -у, м.; **4.** (*часть организма, участка тела*) ділянка; **5.** (*отрасль деятельности, круг занятий и т. п.*) галузь, сфера, ділянка, царина; **6.** (*отрасль хозяйства*) галузь; **работат в -и** **строительства** працювати в галузі будівництва.

облегчать / облегчить полéгшувати / полéгшити; о. **задачу** п. завдання.

облегчение полéгшення; (*льгота, послабление в чём-л.*) полéгкість, -кості, ж.

облегать / облёчь (*наделять*) наділяти / наділіти, -ілю, -ілиш; о. **доверием** н. довірою (довір'ям).

облечение (*наделение*) наділення, (*неоконч. д. — ещё*) наділяння; о. **полномочиями, правом** н. повноваженнями, правом; **-ённый** (*наделённый*) наділений.

облигационный облігаційний; о. **заём** облігаційна пoзика.

облига||ция облігація; **погашенная** о. погашена о.; о. **государственного займа** о. державної пoзики.

облицованный *строит.* облицьований, облицьований; **-ка** облицьовання, ср., облицьовування, ср., личькування, ср., (*неоконч. д. — ещё*) облицьовування, облицьовування; **-очный** облицьовальний, облицьовувальний, личькувальний; **-щик** личькувальник, облицьувальник.

облицовывать / облицевать *строит.* облицьовувати / облицьувати, облицькувати и личькувати / облицькувати.

обличать / обличить (*разоблачать*) विकривати / विकрити.

облич||ение викриття, (*неоконч. д. — ещё*) विकривання; **-ённый** विकритий.

обложение (*о каком-л. сборе с населения*) обкладення, (*неоконч. д. — ещё*)

- обкладання; (налогом) оподаткування, (неоконч. д. — *ещё*) оподатковування; **косвенное, патентное, подоходное, прогрессивное, пропорциональное, прямое, рентное о.** непряме (посереднє), патентне, прибуткове, прогресивне, пропорційне, пряме, рентне оподаткування.
- обложенный 1.** обкладений; **2.** обложений. **обложить см.** обкладувати.
- облучение** опромінення, (неоконч. д. — *ещё*) опромінювання; **-енный** опромінення.
- обман** обман, -у; обдурювання, *ср.*; **-ный** обманний; **-утый** обманений, обманутий; обдурений. *Ср.* **обманывать.**
- обманывать / обмануть** обманювати / обманути, -ану, -анеш; (*прибегать к мошенничеству и т. п.*) обдурювати / обдурити, -урю, -уриш.
- обмен** обмін, -у; **культурный, товарный о.** культурний, товарний о.; **о. валюты, жилой площади о.** валюти, житлової площі; **о. мнениями, опытом о.** думками, досвідом; **-иваемый** обмінюваний; **-ивание** обмінювання; **-ивать / -ять** обмінювати / обмінювати; **-ный** обмінний; **-ный фонд о.** фонд; **-ные операции** обмінні операції.
- обмер** обмір, -у, (неоконч. д. — *ещё*) обмірювання; **произвести о. жилой площади** здійснити о. житлової площі; **-енный** обмірний; **-ивание** обмірювання; **-ивать / -ить (в разн. знач.)** обмірювати і обміряти / обміряти; **-ный** обмірний; **-ные данные** обмірні дані; **-очный** обмірювальний; **-щик спец.** обмірник; **-щица** обмірниця.
- обмотка 1.** (действие) обмотування, *ср.*; **2.** (предмет) обмотка; **о. трансформатора** обмотка трансформатора; **-очный** обмотувальний.
- обнадеживать / обнадежить** обнадіювати, -юю, -юеш / обнадіяти.
- обнадеживающий 1.** прич. який (що) обнадіює; **2.** в знач. прил. обнадійливий; **о. результат о.** результат.
- обналичивание фин.** оготівковування, (оконч. д.) оготівкування.
- обналичивать / обналичить фин.** оготівкувати / оготівкувати.
- обнарождение** оприлюднення, обнародування; **о. постановления** о. постанови; **-анный** оприлюднений, обнародований; **-ать сов.** оприлюднювати (не-сов.) / оприлюднити (сов.), обнародувати (сов.); **-ать указ о.** указ.
- обнаружение** виявлення, (неоконч. д. — *ещё*) виявлення.
- обнаруживать / обнаружить** виявляти / виявити, -влю, -виш; **о. способности** в. здібності.
- обнищать** **авший** зубожілий; **-ание** зубожіння; **-ать** зубожіти.
- обновление** оновлення, оновлення, (неоконч. д. — *ещё*) оновляння, оновлювання, оновлювання; (*замена новым, восстановление — ещё*) поновлення, (неоконч. д. — *ещё*) поновлювання; **о. основного капитала п.** основного капіталу; **-енный** оновлений, оновлений; **-яемость** оновлюваність, -ності, оновлюваність; поновлюваність.
- обновлять / обновить** оновляти і оновлювати / оновити, -влю, -виш, оновляти і оновлювати / оновити, -влю, -виш; (*заменяя новым, восстанавливая — ещё*) поновляти і поновлювати / поновити, -влю, -виш.
- обобщать / обобщить** узагальнювати / узагальнити.
- обобщающий 1.** прич. який (що) узагальнює; **2.** в знач. прил. узагальнювальний.
- обобщение** узагальнення, (неоконч. д. — *ещё*) узагальнювання; **сделать -ия** зробити узагальнення.
- обобщенность** узагальненість, -ності; **-ый** узагальнений.
- обобществление** усуспільнення, (неоконч. д. — *ещё*) усуспільнювання; **о. средств производства у.** засобів виробництва; **-енный** усуспільнений; **-енное хозяйство** усуспільнене господарство.
- обобществлять / обобществить** усуспільнювати / усуспільнити.
- обобщить см.** обобщать.
- обогатитель спец.** збагачувач; **-ный** збагачувальний; **-ный комбинат** з. комбінат.
- обогатить / обогатить (в разн. знач.)** збагачувати / збагатити, -ачу, -атиш.
- обогащение** збагачення, (неоконч. д. — *ещё*) збагачування; **-енность** збагаченість, -ності; **-енный** збагачений.

обогна́ть см. **обгоня́ть**.
обогрева́тель обігрівач, -а; ~ный обігрівальний; ~ные приборы обігрівальні прилади.
обознача́ть / обозначи́ть 1. (помечать) позначати / позначи́ти; (указывать) ука́зувати / ука́зати; 2. (несов.: означа́ть) означа́ти, значи́ти.
обозначе́ние 1. (действие) позначення; 2. (метка) позначка, ж., позначення.
обозре́ватель оглядач, -ядача́; ~ница огляда́чка.
обозре́ние 1. (действие) огляд, -у, м., огляда́ння; 2. (обзор) огляд; **междунаро́дное о.** міжнародний о.
обокра́сть см. **обкра́дывать**.
обоня́ние нюх, -у; ~тельный нюховый.
оборачиваемость фин., эк. оборотність, -ности; **о. това́ров** о. това́рів.
оборачива́ть / оберну́ть 1 — 2. см. **обёртывать** 1 — 2; 3. (пуская в оборот, возвращать) оберта́ти / оберну́ти, -ерну́, -ёрнеш; **о. средства** о. ко́шти.
оборо́н|а оборо́на; ~ный оборо́нный; ~ая **промышле́нность** оборо́нна промисло́всть.
обороноспо́бн|ость обороноздáтність, -ности; ~ый обороноздáтний.
оборо́т 1. (при вращении) оберт, -у; 2. (цикл операции и т. п.) эк., фин. оборо́т, -у; (обращение) обіг, -у; **безналічний, биржевой, валовой, внешнеторго́вый, внут́ренний, внутриотрасле́вый, годово́й, дене́жный, платёж-ный, розничный, рыно́чный, чеко́вый** о. безготівковий, біржовий, валовий, зовнішньоторговельний (зовнішньоторговий), внут́ршній, внут́рішньогалузевий, річний, грошовий, платіжний, роздрібний, ринковий, чеко́вий оборо́т; **о. дене́жных средств, основны́х и оборо́тных фондов** оборо́т ко́штів, основны́х і оборо́тны́х фондів; **кредитовые -ы** кредитові оборо́ти; **нало́г с -а** подáток з оборо́ту; **пуска́ть** в о. пуска́ти в обіг (оборо́т); 3. (поворот) поворо́т, -у; 4. (словесное выра́жение) зворо́т, -у; ~ный 1. (о капита́ле, финансах и т. п.) оборо́тний; (находящийся в обращении) обіговий; ~ный **капита́л** оборо́тний капита́л; ~ная **ведомость** бухг. оборо́тна відомість; ~ные **фонды** фин. оборо́тні фонди; 2. (обратный, не лицевой) зворо́тний.

обору́дов|ание 1. (действие) устаткування, обладна́ння, (неоконч. — ещё) устатковування, обладнування; 2. (о механизмах, приборах и т. п.) устаткування и устатковання, обладна́ння; ~ан-ный устаткований, обладнаний; ~ать **несов.** и **сов.** устатковувати / устаткува́ти, обладнувати / обладна́ти.
обоснова́ние обгрунтува́ння; **нау́чное о.** науко́ве о.
обоснова́н|ость обгрунто́ваність, -ности; ~ый обгрунто́ваний; ~ое **заклю́чение** о. висновок.
обоснова́вать / обоснова́ть обгрунто́вувати / обгрунтува́ти.
обоснове́ние відокремлення, (неоконч. д. — ещё) відокремлювання.
обособле́н|ость відокремленість, -ности; відрубність; **госуда́рственная, национа́льная** о. держа́вна, націона́льна відокремленість; ~ый 1. **прич.** відокремлений; 2. **в знач. прич.** відокремлений; (отдельный — ещё) відрубний.
обособля́ть / обособи́ть відокремлюва́ти / відокре́мити, -млю, -миш.
обостре́н|ость заго́стреність, -ности; ~ый заго́стрений; ~ая **обстано́вка** заго́стрена обстано́вка; ~ое **внима́ние** заго́стрена ува́га.
обостря́ть / обостри́ть заго́струвати / заго́стри́ти, -острю́, -бстриш; **о. проти-воре́чия** з. суперечності.
ободн|ость обопільність, -ности; взає́мність; **о. обяза́тельств** о. (в.) зобов'язань; ~ый обопільний; (взаимный) взає́мний; **по -му согла́сию** за обопільною (взає́мною) зго́дою.
обоудовы́годный вигідний для обо́х сторін; (взаимовы́годный) взаємовигідний.
обраба́тываемый оброблюваний; опрацьовуваний.
обраба́тывать / обраба́тывать обробля́ти и **реже** оброблювати / оброби́ти, -облю́, -обиш; (готовить или изучать материалы к чему-л., информацию, текст и т. п.) опрацьовувати / опрацюва́ти.
обраба́тывающ|ий 1. **прич.** який (що) обробля́є (опрацьову́є); 2. **в знач. прич.** обробний; ~ая **промышле́нность** обробна промисло́всть.
обраба́т|анный оброблений; опрацьований; ~ка 1. (действие) оброблення, ср., **менее реком.** обробка, (неоконч. — ещё) обробля́ння; (земли, сельскохо-

зайствених культур — обычно) обробіток, -тку, м.; (текста, проблеми и т. п. — обычно) опрацювання, (неоконч. — ещё) опрацьовування; **-ка даних информ.** оброблення даних; **2. (результат действия)** обробка; **-очный** оброблювальний; **-очные машины** оброблювальні машини; **-чик спец.** обробник, оброблювач; **-чица** обробниця, оброблювачка.

образ 1. образ, -у; **человеческий о.** людський о.; **2. (способ)** спосіб, -собу; (характер) характер, -у; **о. жизни, правления** с. життя, правління; **таким -ом** таким чином; **-ец** зразок, -зкі; (показательный экземпляр, пример чего-л. — ещё) взірєць, -рця; по **-цү** за зразком.

...**образный (зигзагообразный, чело-векообразный и т. п.)** ...подібний (зигзагоподібний, людиноподібний и т. п.) .

образован[н]ие¹ 1. (действие) утворення, (неоконч. — ещё) утворювання, творення; **о. первичного капитала** у. первинного капіталу; **2. (результат действия)** утворення, утвір, -вору, м.; **государственные -ия** державні утворення.

образование² (просвещение) освіта, ж.; **высшее, начальное, незаконченное, профессионально-техническое, среднее о.** вища, початкова, незакінчена, професійно-технічна, середня о.

образованный¹ прич. утворений.

образованный² освічений; **о. человек** освічена людина.

образовательный (относящийся к просвещению) освітній; **о. уровень** о. рівень.

образовывать / образовать 1. утворювати / утворити, -орю, -бриш; **несов.** также творити; **о. комиссию** у. комісію; **2. (представлять собой какое-л. целое)** становити, -овлю, -овиш (несов.), **реже** складати / склдіти, -адү, -адеш; **о. сумму** с. суму.

образующий/ий 1. прич. який (що) утворює; який (що) становить, складає; **2. в знач. прил.** твірний, утворювальний; **-ая линия** мат. твірні лінія.

...**образующий (горообразующий, государствообразующий, порообразующий, текстообразующий лингв. и т. п.)** ...твірний и **реже** ...творний (го-

ротвірний и горотвірний, державо-твірний, породотвірний и породотвірний, текстотвірний и т. п.).

образцов[о] нареч. зразково; **-о-показательный** зразково-показовий; **-о-показательный участок** зразково-показова ділянка; **-ость** зразковість, -вості; **взирєвость**; **-ый** зразковий; (примерный — ещё) взірєвий.

образчик зразок, -зкі; **взирєць, -рця.**

обратим[ость] зворотність, -ності; **спец.** оборотність, -ності; **-ый** зворотний; **спец.** оборотний; **-ая валюта эк., реакция хим.** оборотна валюта, реакція.

обратн[о] нареч. 1. назад; **билет туда и о.** квиток туди й н.; **получить** у. одержати н.; **2. мат.** обернено; **о. пропорциональный о.** пропорційний; **-ый 1. (ведущий, указывающий назад)** зворотній; **о. адрес** зворотна адреса; **о. билет з.** квиток; **в -ом порядке** у зворотному порядку; **-ое действие закона** зворотна дія закону; **-ое развитие з.** розвиток; **на -ом пути** на зворотному шляху; **2. (изначальный)** зворотний; **-ая сторона** медалі з. бік медалі; **3. мат.** обернений; **-ая пропорциональность** обернена пропорційність.

обращать / обратить 1. (поворачивать в каком-л. направлении) повертати / повернути, -ерну, -ёрнеш, обертати / обернути; (направлять движение в определённую сторону) спрямовувати / спрямувати; **2. (устремлять, направлять)** звертати / звернути, спрямовувати / спрямувати; **о. внимание з.** (с.) увагу; **3. (во что — превращать)** перетворювати / перетворити, -орю, -бриш, обертати / обернути, переводити, -джу, -днш / перевести, -едү, -едеш (на що, реже — в що); **о. имущество в деньги** переводити / перевести майно на гроші; **4. (во что — убеждая, склоняя к чему-л.)** наvertати / наvertнути (до чого); **обертати / обернути (у что, на что); о. в свою веру** н. до своєї віри, о. у свою віру; **5. (во что, на что — использовать что-л. для какой-л. цели)** повертати / повернути (на що), уживати / ужити, -ивү, -ивеш (на що, для чого); **о. деньги на погашение долгов** у. гроші на сплату боргів; **о. взыскание на имущество должника юр. п.** стягнення на майно боржника.

обращаться / обратиться 1. (поворачиваться в каком-л. направлении) повертаться / повернуться — ернётся, ёрнешся, обертаться / обернуться; (устраиваться) звертаться / звернуться; **о. лицом к свету** п. (о) обличчям до світла; **в мыслях о. к прошлому** у думках з. до минулого; **2.** (к чему — приниматься за что-л.) звертаться / звернуться (до чего); братися (берётся, берёшься) / взятися (визьмётся, визьмешься) (до чего, за що); **о. к изучению чего-л.** з. до вивчення чого-н.; **3.** (дресоваться — с просьбой и т. п.) звертаться / звернуться; **о. с просьбой** з. з проханням; **о. за советом** з. за порадою; **4.** (превращаться) перетворюватися / перетворитися, обертаться / обернуться, переводитися / перевестися; **5.** (склоняться к чему-л.) наvertаться / наvertнуться (до чего), приймати / прийняти, -йму́, -ймеш (що); **6.** (с кем, несов. — вести себя) поводитися, -дужся, -дишся / повестися, -едётся, -едёшься (з кем); **7.** (несов.: находится в обращении) эк. обертаться; (иметь хождение) бўти (перебувати) в обігу; **8.** (несов.: пользоваться чем-л.) поводитися; **о. с техникой** п. з технікою.

обращающийся 1. прич. який (що) повертається и т. д. (ср. **обращаться**); **2.** в знач. прил., эк. обіговий.

обращение 1. (действие) повёрнення, (неоконч. — ещё) повертання, обёрнення, (неоконч. — ещё) обертання; спрямування, (неоконч. — ещё) спрямування; звёрнення, спрямування, (неоконч. — ещё) зvertання, спрямування; перетворення, обёрнення, переведення, (неоконч. — ещё) перетворення, обертання; навёрнення, (неоконч. — ещё) наvertання; повёрнення (неоконч. — ещё) повертання (ср. **обраш́ать**); **2.** (призыв, просьба; воззвание) звёрнення; (неоконч. или неоднократно д.; лингв.) зvertання; **о. к народу** звёрнення до народу; **-ия гра́ждан** зvertання громадян; **3.** (обхождение с кем — чем) пово́дження; **вёжливое о.** ввічливе (чёмне) п.; **4.** (процесс оборота ценностей, товаров и т. п.) обіг, -у, м.; **банкнотное, вексельное, денежное, золотое, кредитное, товарное о.** банкнотний, вексель-

ний, грошовий, золотий, кредитний, товарний о.; **пустить в о.** пустити в о.; **изъять из -ия** вилучити з обігу; **5.** (пользование) пово́дження.

обрезив[ан]ный бухг. обривізований; **-ать** обривізувати.

обрекать / обречь прирікати / приречёт, -ечу́, -ечеш.

обремен[е]ние обтяження, (неоконч. д. — ещё) обтяжування; **-ённый** обтяжений; **-ительность** обтяжливість, -вості; **-ительный** обтяжливий; **-ительное поручение** обтяжливе доручення.

обременять / обременить обтяжувати / обтяжити; **о. поручениями, просьбами** о. дорученнями, проханнями.

обречён[н]ость приреченість, -ності; **-ый** приречений.

обречь см. **обрекать**.

обруш[е]ние спец. обвалення, обрушення; **о. кровли горн.** обвалення покрівлі; **-ивание** обвалювання, обрушування.

обслед[о]вание обстеження; **выборочное, медицинское о.** вибіркове, медичне о.; **-ованность** обстеженість, -ності; **-ованный** обстежений; **-ователь** обстежувач; **-овать** несов. и сов. обстежувати / обстежити; **-уемый** обстежуваний.

обслуга обслуга.

обслуживаемый обслуговуваний; **-ивание** обслуговування; **комбинат бытового -ивания** комбінат побутового обслуговування.

обслуживать / обслужить обслуговувати и реже обслуговувати / обслужити, -ужу́, -ужиш.

обслуживающий 1. прич. який (що) обслуговує; **2.** в знач. прил. обслуговувальний; **о. персонал** о. персонал; (обслуга) обслуга.

обстановка 1. (комнаты, помещения) обладнання, ср., обстановка, обстановка; (меблировка) умеблювання, ср.; **2.** (положение вещей) обстановка; **международная, окружающая, экологическая о.** міжнародна, навколишня, екологічна о.

обстоятель[н]о нареч. докладно; грунтовно; **-ость** докладність, -ності; **грунтовность; -ый (подробный)** докладний; (основательный) грунтовний.

обстоятельство 1. обставина, ж.; **смягчающие -а** пом'якшувальні обставини; **-а дела** обставини справи; **по се-**

мейним -ам через родинні (сімейні) обставини, **стечене обстоятельство** збіг обставин; **2. лингв.** обставина, ж.

обсто|ять: дело -йт **іна́че** справа стоїть іна́кше; **как -ят ва́ши дела́?** як [іду́ть] ва́ші спра́ви?; **как -йт де́ло с ...?** як [стоїть] спра́ва з ...?

обструкціонізм обструкціонізм, -у. **обструкция** обструкція.

обсужда́ть / обсудіть обговорювати / обговорити, -орю, -бриш; **о. дочла́д** о. доповідь.

обсужде́ние обговорення, (*неоконч. д. — ещё*) обговорювання; **постави́ть на о.** поставити на о.; **при -ии** під час о.; **приня́ть уча́стие в -ии** взяти участь в обговоренні.

обсче́т (*произведение подсчёта*) обрахування, *ср.*, (*неоконч. д. — ещё*) обрахування.

обсчи́т|анный обрахований; **-ывание** *см.* **обсче́т.**

обсчи́тывать / обсчита́ть обраховувати / обрахувати.

обува́ть / обу́ть взува́ти / взу́ти.

обув|ной взуттєвий; **о. магази́н** в. магазин; **-на́я фа́брика** взуттєва фабрика; **-щи́к спец.** взуттєвік, -а; **-щи́ца** взуттєвичка.

обву́ взуття, *ср.*; **демисезо́нная, зима́няя, ле́тняя, спорти́вная о.** демисезонне, зимове, літнє, спортивне в.

обусловле́н|ость обумовленість, -ності; **зумовленість; -ый** обумовлений; **зумовлений.** *Ср.* **обусловливать.**

обусловливать и обусла́вливать / обуслови́ть 1. (*ограничивать условием*) обумовлювати / обумовити, -влю, -виш; **о. что-л. в догово́ре о. шо-н. у догово́рі; 2.** (*служить причиной*) зумовлювати / зумовити.

обуча́|емость спец. навчальність, -ності; **зда́тність до навча́ння; -ющий 1.** *прич.* який (що) навчає; **2.** *в знач. прил.* навчальний.

обуча́ть / обучи́ть (чему) навча́ти и учи́ти (учу́, учи́ш) / навчи́ти (чо́го); **о. гра́моте н.** (у.) грамоти.

обуче́ние навчання; **всеобщее, обяза́тельное, заочное, очное о.** загальне, обов'язкове, заочне, очне н.

обуче́нный навчений.

обходи́ть / обойти́ обходити, -джу, -диш / обійти, -йду́, -йде́ш; **о. шекотли́вый вопро́с** о. делікатне пита́ння.

обходи́ться / обойти́сь обходитися / обійтись.

обходный, обходной обхідний; **о. лист** о. лист.

обхожде́ние обходження.

обши́рный великий; (*широкий*) широкій; (*многочисленный*) численний.

обща́ться спілкува́тися.

обще|городской загальноміський; **-госуда́рственный** загальнодержавний; **-гражда́нский** загальногромадянський; **-демократи́ческий** загальнодемократичний; **-доста́пный** загальнодоступний; **-европе́йский** загальноєвропейський; **-жи́тие 1.** (*помещение*) гуртожиток, -тку, м.; **2.** (*нормы жизни*) співжиття; **-заводско́й** загальнозаводський; **-изве́стный** загальновідомий; **-мирово́й** загальносвітовий; **-наро́дный** загальнонародний; **-образова́тельный** загальноосвітній; **-поли́тический** загальнополітичний; **-призна́нный** загальновізнаний; **-при́нятый** загальноприйнятій, узвичаєний.

обществе́н|ик громадський працівник; (*общественный деятель*) громадський діяч; **-ица** громадська працівниця; **громадська діячка; -о нареч.** суспільно; **-о-истори́ческий** суспільно-історичний; **-о-поли́тический** суспільно-політичний; **-ость** громадськість, -кості; **-о-экономи́ческий** суспільно-економічний; **-ый 1.** суспільний, громадський; **-ый долг** г. обов'язок; **-ый класс, строй** с. клас, лад; **-ая жизнь** громадське (суспільне) життя; **-ое поло́жение, произво́дство, быти́е** суспільне становище, виробництво, буття; **-ое дви́жение** с. (г.) рух; **-ое созна́ние** суспільна свідомість; **-ые нау́ки** суспільні науки; **-ые отноше́ния** суспільні відносини; **2.** (*принадлежащий обществу, коллективный; связанный с обслуживанием общества*) громадський, *реже* суспільний; **о. обвини́тель, поря́док** г. обвинувач, порядок; **-ое зада́ние, пита́ние, поруче́ние** громадське завдання, харчування, доручення.

обществ|о 1. суспільство; **челове́ческое о.** людське с.; **разви́тие -а** розвиток суспільства; **2.** (*организация, учреждение*) товариство; **акционе́рное, доброво́льное, кооперати́вное, ма́ссовое, потреби́тельное, садово́дчес-**

- кое, смѣшанное, торгове о. акціонерне, добровільне, кооперативне, ма́сове, споживче, садівницьке (садівниче), змішане, торговельне (торгове) т.; **3.** (*сословное объединение, круг людей*) громада, ж., товариство.
- обществовед||ение** суспільствознавство; **-ческий** суспільствознавчий.
- обще||теоретический** загальнотеоретичний; **-украинский** загальноукраїнський; **-употребительный** загальноживий; **-человѣческий** загальнолюдський; **-экономический** загальноекономічний.
- общ||ий 1.** загальний; **-ее впечатление, положение, правило** загальне враження, положення, правило; **-ее собрание** загальні збори; **в -ей сложности** у цілому (беручи загалом); **в -ем загалом; (в целом) у цілому; (вообще) взагалі; 2.** (*принадлежащий всем или нескольким; находящийся в совместном пользовании*) спільний; **о. язык** спільна мова; **-ее имущество** спільне майно; **-ие интересы** спільні інтереси; **-ими усилиями** спільними зусиллями; **-йна** громада; **-инный** громадський; **-ность** спільність, -ності; (*совокупность козюл. — ещё*) спільнота; **-ность взглядов, интересов** спільність поглядів, інтересів.
- общительный** товариський.
- объединение 1. (действие)** об'єднання, (*неоконч. д. — ещё*) об'єднування; гуртування, згуртування, (*неоконч. д. — ещё*) згуртовування (*ср. объединять*); **2.** (*организация*) об'єднання; добровільне, кооперативне, міжнародне, науково-виробниче, галузеве, підприємницьке, виробниче, регіональне, господарське о.
- объединен||ый** об'єднаний; (*сплоченный*) згуртований; **-ое заседание** об'єднане засідання; **Организация Объединенных Наций** Організація Об'єднаних Націй.
- объединительный** об'єднávчий.
- объединять / объединить** об'єднувати / об'єднати; (*сладчивать — ещё*) гуртувати у згуртовувати / згуртувати; **о. усилия** о. зусилля.
- объединяющий 1.** прич. який (що) об'єднує (згуртовує); **2.** в знач. прил. об'єднávчий.
- объект** об'єкт.
- объектив||ость** об'єктивність, -ності; **-ый** об'єктивний.
- объем 1.** (*физического тела*) об'єм, -у; **мѣры -а міри** об'єму; **2.** обсяг, -у; **о. валовой продукции, мировой промышленности, производства, товарной массы, товарооборота** о. валової продукції, світової промисловості, виробництва, товарної маси, товарообігу; **-ный 1.** об'ємний; **-ное изображение** об'ємне зображення; **2.** обсяговий, менше реком. об'ємний.
- объявление 1. (действие)** оголошення, (*неоконч. — ещё*) оголошування; **2.** (*текст сообщения*) оголошення.
- объяв||енный** оголошений; **-яемый** оголошуваний.
- объявлять / объявить** оголошувати / оголосити, -ошó, -ошиш; **о. благодарность, выговор, документ** недействительным, несостоятельным должником, **собрание открытым, о потере документов** о. подяку, догану, документ недійсним, неспроможним боржником, збори відкритими, про втрату документів.
- объясн||ение 1. (действие)** пояснення, (*неоконч. — ещё*) пояснювання; **2.** (*разговор для выяснения чего-л.*) розмова, ж.; **у меня с ним было длинное о.** я мав з ним довгу розмову; **3.** (*изложение причин, обстоятельств*) пояснення; **представить свой** пода́ти свої п.
- объяснитель||ый** пояснювальний; **-ая записка** пояснювальна записка.
- объяснить / объяснить** пояснювати / пояснити, -ясню́, -ясни́ш; **-ся / -ся 1.** (*выяснить отношения*) порозумі́тися / порозумі́тися; **2.** (*становиться понятным*) з'ясóвуватися / з'ясóвуватися; **3.** (*несов.: разговоривать, изъясняться*) розмовля́ти, говорити; **4.** (*несов.: иметь объяснение*) пояснюватися.
- обыкновен||ный** звичайний.
- обыск** обшук, -у, трус, -у; **производить** о. робити о. (т.) .
- обыск||анный** обшуканий; **-ивание** обшукування.
- обыскивать / обыскать** обшукувати / обшукати.

обыч||ай звичай, -аю; **-ный** 1. звичайний; (привычний — ещё) звичний; 2. спец. звичаєвий; **-ное** право звичаєве право.

обязанн||ость обов'язок, -зку, м.; **-ый** зобов'язаний; (должен — обычно) повинен, -нна, -нне.

обязательн||ость обов'язковість, -вості; **-ый** обов'язковий; **всеобщее -ое** обучение загальне обов'язкове навчання; **-ое** условие обов'язкова умова.

обязатель||ственный юр. зобов'язальний; **-ство** зобов'язання; **внедоговорное, встречное, долговое, доленое, заёмное, залоговое, личное, одностороннее, письменное, повышенное -ство** позадоговірне, зустрічне, боргове, пайове, позикове, заставне, особисте, одностороннє, письмове, підвищене з.; **взаимные -ства** взаємні з.; **взять на себя -ство** узяти на себе з. **овладевать / овладеть** (чем — прочно *усвоить что-л.*) оволодівати / оволодіти (*чим*), опанувувати / опанувати (*що*); **овладеть технологией** оволодіти технологією, опанувати технологію.

оглавление зміст, -у.

огласк||а розглас, -у, м.; **получить -у** набрати (набути) розгласу; **предать -е** розгласити, -ошў, -ошиш.

оглашать / огласить (объявлять) оголошувати / оголосити, -ошў, -ошиш; **о приказ, резолюцию** о. наказ, резолюцію.

оглаш||ение оголошення, (неоконч. д. — ещё) оголошування; **о. результаты голосования** о. результатів голосування; **не подлежит -ению** не підлягає оголошенню; **-енный** оголошений.

огне||опасный вогнебезпечний; **-припасы** мн., воен. вогнеприпаси, -сів; **-стойкий** вогнестійкий; **-стрельный** вогнепальний (об оружьи); (о ранении) вогнестрільний; **-тушитель** вогнегасник; **-упорный** вогнетривкий; **-упоры** мн., спец. вогнетриви, -вів.

оговаривать / оговорить 1. (клеветать) обмовляти / обмовити, -влю, -виш; 2. (что — обуславливать в договоре) застерігати / застерегти, -ежў, -ежеш (*що*); (заранее договариваться) домовлятися / домовитися, -влюся, -вишся (*про що*); **о. условия** д. про умови; 3. (делать пояснительное за-

мечание) робити / зробити застеріжен-ня, застерігати / застерегти.

оговариваться / оговориться 1. (делать пояснительное замечание) робити / зробити застеріження; 2. (делать обмолвку) помилитися / помилитися на слові.

оговор обмова, ж.

оговоренный 1. обмовлений; 2. застеріжений; **о. в договоре** з. у договірі.

оговор||ка 1. (пояснительное замечание) застеріження, ср.; **без -ок** без застеріжень; **с -кой** із застеріженням; 2. (ошибка в речи) помилка на слові; **-очный** застеріжений.

огонь вогонь, -гню.

огорчительный прикрий; **о. случай** п. випадок.

огосударствлен||ие удержавлення, одержавлення; **-ный** удержавлений, одержавлений.

огосударствливать и огосударствлять / огосударствить удержавлювати / удержавити, -влю, -виш, одержавлювати / одержавити, -влю, -виш.

огра||бить пограбувати; **-ление** пограбування; **-ленный** пограбований.

огра||да огорожа; **-ждающий I. прич. який** (що) обгороджує *и т. д.* (ср. ограждать); **II. в знач. прил. 1.** обгороджувальний, огороджувальний; 2. (защитающий) захисний; **-ждение I. (действие)** обгороджування, огороджування; захист, -у, м.; **убезпечення, (неоконч.)** забезпечування; 2. (ограда) огорожа, ж.; **-жденный I.** обгороджений, огороджений; 2. захисний; **убезпечений.** Ср. ограждать.

ограждать / оградить 1. обгороджувати / обгородити, -оджў, -одиш, огороджувати / огородити; 2. (перен.: защита) захищати / захистити, -ишў, -ишеш; (обеспечивать безопасность) забезпечувати / забезпечити.

ограничен||ие обмеження, (неоконч. д. — ещё) обмежування; **отменить -ия** скасувати обмеження; **без -ий** без обмежень; **о. по службе** службово о.

ограниченн||ость обмеженість, -ності; **-ый** обмежений; **-ые** средства обмежені кошти; **общество (товарищество) с -ой ответственностью** товариство з обмеженою відповідальністю.

ограничивать / ограничить обмежувати / обмежити.

ограничитель обмежник, обмежувач;
-ний обмежувальний.

одалживать / одолжить позичати / позичити.

одаренный обдарований; -ять / -ить обдаровувати / обдарувати; -яемый обдаровуваний.

одежда одяг, -у, м.; **верхняя, зимняя, летняя** о. верхній, зимовий, літній б.

одежный для одягу (род. п.), на одяг (вин. п.).

одерживать / одержать: о. верх над кем-чем брати (беру, береш) / узяти (визьму, визьмеш) гору (верх) над ким-чим; о. победу здобувати / здобути (-уду, -удеш) перемогу.

один числ. 1. один; 2. (в знач. прил.: без других, в одиночестве) сам, реже один; о. на о. с. на с.; (с глазу на глаз) вічна-віч; о. по одному о. за другим; **это одно и то же** це те саме.

одинаковый однаковий.

одинарный одинарний.

одинадцатиклассник одинадцятикласник; -ица одинадцятикласниця; -ый одинадцятикласний.

одинадцатый одинадцятий; -ь одинадцять, -ти и -тьох.

одинокий самотній, самотній, одинокий; (в знач. суц. — ещё) одинак, -а, м., одиначка, ж.; о. прохажий с. (о.) перехажий; -оким предоставляется общежитие одинакам надається гуртожиток; -очка (м. и ж., о человеке) одинак, -а, м.; одиначка, ж.; мать-одиночка одинока мати; -бчный одиночный; (единичный) поодинокий.

однажды нареч. 1. (один раз) один раз, раз; 2. (как-то раз) одного разу, якось.

однако 1. союз протé, однак; 2. вводн. сл. однак.

одновременный одночасний; -годи́чный одnorічний; -днёвн́ый однодénний; -зна́чный однозна́чний; -имённый однойменний; -колейный одноколейний; -кратный одnorазовий, однократний; -лётный одnorічний, одnолітний; -мёстный одnomісний; -образный одnomантний; -ра́зовый одnorазовий; -ро́дный одnorідний; -сло́бный одnошаровий; -сторонний 1. одnобічний, односторонний; 2. (осуществляемый только одной стороной, лицом и т. п.) односторонний; -стороннее обязательство односторон-

не зобов'язання; 3. (перен.: ограничен-ный) одnобічний, реже односторонний; -типный одnотипний; -фамилец одnофамілець, -льця.

одобрять / одобрить схвалювати / схвалити, -лю, -лиш; о. предложение с. пропозицію.

одолжен||ие (услуга, любезность) послуга, ж.; делать -ия кому робити послуги кому; сделайте о. зробіть послугу, будь ласка.

одолжить см. одалживать.

оживл||ение (состояние — работы, торговли и т. п.) поживавлення; **экономическое** о. економічне п.; -енный (перен.) жвавий, поживавлений.

оживлять / оживить (перен.: работу, торговлю и т. п.) поживавлювати / поживавити, -влю, -виш.

ожид||емый 1. очікуваний; 2. сподіваний; -ние 1. чекання, очікування; после долгих -ний після довгого ч.; зал -ния зал ч.; 2. (надежда, расчёт) сподівання, сподіванка, ж.; **сверх (прóтив) всякого -ния** над (понад) чекати с.; -ть 1. (ждать кого-чего) чекати, очікувати (кого-чого, на кого-що); 2. (чего — надеяться, рассчитывать) сподіватися (на що, чого), чекати (чого, на що); как и следовало -ть як і слід було с. (ч.); -ться (предстоять, предполагаться) передбачатися; зима -ется суровая зима передбачається сувора.

озабочен||ость стурбованість, -ности; занепокобеність; -ый стурбований; (обеспокоенный) занепокоєний.

оздоров||ившийся оздоровлений; -ительный оздорочвий; -ление оздоровлення, (неоконч. д. — ещё) оздорювання.

оздоравливать / оздоровить оздорюлювати и оздорюляти / оздорювити, -влю, -виш; о. экологию о. екологію.

озим||ые в знач. суц., мн. озимина, ж., озими, -мих, мн.; -ый озимий; -ые поля озими поля.

ознаком||ительный ознайомлювальний, ознайомчий; -ление ознайомлення, (неоконч. д. — ещё) ознайомлювання; -ление с планом работ о. з планом робіт.

ознакомлен||ость ознайомленість, -ности; обізнаність; -ый ознайомлений; (хорошо знающий что-л. — ещё) обізнаний.

ознакомлять / ознакомить ознайо́млю-вати / ознайо́мити, -млю, -миш.

оказание виявлення, (неоконч. д. — *ещё*) виявля́ння; пода́ння, (неоконч. д. — *ещё*) подава́ння; надáння, (неоконч. д. — *ещё*) надава́ння; відда́ння, (неоконч. д. — *ещё*) віддава́ння; справля́ння; учинення, (неоконч. д. — *ещё*) чинення; **о. внима́ния** виявлення ува́ги. *Ср. о́казывать.*

оказываемый подаваний; надаваний; **список -ых услу́г** список надаваних по́слуг; **-ая по́мощь** подавана допо́мога.

оказывать / оказать (внимание, дове-рие) виявля́ти / виявити, -влю, -виш; (*помощь*) подава́ти / пода́ти, -ám, -аси́; (*услуги*) надава́ти / надáти, -ám, -аси́; (*предпочтение*) віддава́ти / відда́ти, -ám, -аси́; (*производить*) справля́ти / спра́вити, -влю, -виш; (*делать*) робі́ти, -блю́, -биш / зробі́ти, -блю́, -биш; (*сопротивление и т. п.*) чини́ти, -ню́, -ниш *и реже* учиня́ти / учини́ти; **о. влия́ние** с. (р.) вплив; **о. давле́ние** (на кого) ч. тиск; **-ся / -ся 1.** (*обнаруживаться, проявляться*) виявля́тися / виявити́ся; **2.** (*попадать, очутиться*) опиня́тися / опини́тися; **-ся в затрудни́тельном поло́жении** о. в скрутному станова́ннї; **3.** (*быть налицо*) бу́ти (бу́ду, бу́деш); **всё ока-зало́сь налицо́** все бу́ло [в наявно́сті].

оканчивать / окончить кінча́ти / кін-чити, скінча́ти / скінчи́ти; (*доводить до конца*) ви́кінчува́ти / ви́кінчи́ти.

океан океа́н, -у; **-йческий** сле́ц. океа́нічний; **-ский** океа́нський.

окупант окупа́нт; **-ацио́нный** окупа-ці́йний; **-а́ция** окупа́ція; **-йрованный** окупова́ний; **-йровать** окупова́ти.

оклад окла́д, -у; **должно́стный, основ-ной, среднемеся́чный о.** посадо́вий, основний, середньо́місячний о.

оклеветать кого звести́ (-еду́, -едеш) на́клеп на кого.

окно вікно́.

около 1. нареч. по́ряд, по́руч; **2.** (*предл., с род. п.: возле*) ко́ло, бі́ля; **3.** (*предл., с род. п.: почти, приблизительно*) бі́зько; **б. ме́сяца** б. ме́сяця.

око́льный кружний; **-ым пу́тём** круж-ним шляхо́м.

око́нный вікно́ний; **-ая ра́ма** вікно́на ра́ма.

оконча́ние закінчення; **по -ии** чего пі́сля з. *чого*, по закінченні *чого*.

оконча́тельный||о нареч. остато́чно; **-ый** остато́чний.

оконче́нный кінчений, скінчений; ви́кінчений; **-ить см. о́канчивать.**

око́р||о́к о́кост (род. о́косту); **-око́вый** о́кісний; **-очо́к** сте́гєнце, *ср.*; **кури́ные -очка́** (*как продукт питания*) ку́рячі сте́гєнця.

окра́ин||а (*край, конец*) край, -а́ю, *м.*, кі-не́ць, -ня́, *м.*; (*населенного пункта*) око́лиця; (*страны, области*) о́країна.

окра́||ска 1. (*действие*) фарбува́ння, *ср.*; **2.** (*цвет*) забарв́лення, *ср.*; **-сочный** фарбува́льний; **-шенный 1.** пофарбо-ваний; **2.** забарв́лений.

окра́шивать / окра́сить 1. (*красить*) фарбува́ти / пофарбува́ти; **2.** (*придать какой-л. цвет, оттенок*) забарв́люва-ти / забарв́ити, -влю, -виш.

о́круг о́круг, -у.

о́кругле́ние о́круглення, (неоконч. д. — *ещё*) о́круглюва́ння; **о. числа́** о. числа́; **-ённый** о́круглений.

о́круглять / о́круглить о́круглюва́ти *и* о́кругля́ти / о́кругли́ти.

о́кружа́ть / о́кружить ото́чувати / ото-чити, -очу́, -очи́ш.

о́кружа́ющий 1. *прич.* який (що) ото́чує; **2.** *в знач. прил.* навко́лишний, до́вко-лишний; (*о́кружающее, ср., о людях — о́кружающие, мн. — ещё*) ото́чення, *ср.*; **-ая сре́да** навко́лишне середо́вище, до́вкілля, *ср.*

о́круже́ние ото́чення; **-ной** о́кружний.

о́кружност||ь 1. *мат.* ко́ло, *ср.*; **2.** (*раз-мер внешней линии округлого предме-та*) о́кружність, -но́сті; **о. грудно́й** кле́тки о. грудно́ї кле́тки; **3.** в -и (*в знач. предл.: вокруг чего-л.; в радиусе каком-л.*) навко́ло; у ра́діусі; в -и ста́н-ции навко́ло ста́нції; в -и **30 кило-ме́тров** у ра́діусі 30 кіломе́трів.

о́ктябрь жо́втець, -тня; **-ский** жо́вте́н-вий.

окупа́емость окупа́ність, -но́сті.

окупать / окупить окупова́вати / оку-пи́ти, -уплю́, -у́пиш; **о. расхо́ды** о. ви-тра́ти.

о́купленный оку́плений.

он (*ж. она́, ср. оно́, мн. они́*) мест. він (*род. його́*), *ж.* вона́ (*род. її́*), *ср.* воно́ (*род. його́*), *мн.* вони́ (*род. їх*).

онко́ль *фин.* онко́ль, -лю; ~ный онко́ль-ний.

опа́здыва́ние спізнювання, запізнювання.
опа́здыва́ть / опозда́ть спізнюватися / спізнитися, -нюся, -нишся, запізнюватися / запізнитися.

опа́си||о́сть 1. небезпе́ка; **находи́ться в ~ости** бу́ти в небезпе́ці; **с ~остью** для жи́зни з небезпе́кою для життя́; 2. (*возмо́жность несча́стья, ката́строфы*) небезпе́чність, -ності; **о. положе́ния** н. станови́ща; ~ный небезпе́чний.

опе́к||а опе́ка; **взя́ть под ~у** взяти́ під опе́ку; **вйти́ из-под ~и** вийти́ з-під опе́ки; **устано́вить ~у** устано́вити опе́ку; ~ае́мый опе́куваний; ~а́ние (*кого*) опе́кування (*кого, над ким*); ~а́ть (*кого*) опе́кати (*кого*) и опе́кува́ти (*кого, над ким*), опе́кува́тися (*ким*); ~у́н опе́кун, -а; ~у́нский опе́кунський; ~у́нство опе́кунство; ~у́нствовать бу́ти опе́куно́м; ~у́нша опе́кунка.

опера́тивн||о *нареч.* опера́тивно; ~о́сть опера́тивність, -ності; ~ый опера́тивний; ~о́е руково́дство опера́тивне керу́вництво.

опера́тор опера́тор; ~ский опера́торський.

операціо́нный операці́ний.

опера́ция (*в разн. знач.*) опера́ція; **ба́нковская, биржева́я, валю́тная о.** ба́нківська, біржова́, валю́тна о.

опережа́ть / опереди́ть випереджа́ти и випереджува́ти / випередити, -джу, -диш; **о. в разви́тии** в. в ро́звитку.

опереж|а́ющий 1. *прич.* який (що) випереджа́є; 2. *в знач. прил.* випереджа́льний и випереджува́льний; ~а́ющие **техноло́гии** випереджа́льні (випереджува́льні) техноло́гії; ~е́ние випере́дження, (*неоконч. д. — ещё*) випере́дження; ~е́нный випере́джений.

опера́ровать оперува́ти; **о. а́кциями** о. а́кціями.

оперуполно́ченный (опера́тивный уполно́ченный) оперуповнова́жений (опера́тивный уповнова́жений).

опеча́т||ание запеча́тання, печа́тання; ~ыва́ние запеча́тування, печа́тування; **о. докуме́нтов, помеще́ния** з. (о.) докуме́нтів, примі́щення; ~анный запеча́таний, печа́таний.

опеча́тка [друка́рська] по́милка.

опеча́тыва́ть / печа́таты́ть запеча́тувати / запеча́тати, опе́чатува́ти / опе́чати.

описа́ние о́пис, -у, м.; **техні́ческое о.** техні́чний о́.

о́пис||анный о́писаний; ~а́тельный опи́совый; ~ыва́ние опи́сування.

описа́ывать / описа́ть опи́сувати / опи́сати (описа́у, опи́шеш).

о́пис||ь 1. (*действие*) о́пис, -у, м., опи́сування, *ср.*; 2. (*перече́нь*) о́пис; **сопрово́дительная о́.** супрові́дний о́.; **о́. докуме́нтов, иму́щества** о́. докуме́нтів, майна́; **прове́рить по ~и** переві́рити за о́писом; **произве́сти о́.** иму́щества зроби́ти о́. майна́.

опла́та 1. (*действие*) опла́та, (*неоконч. — ещё*) опла́чування, *ср.*; спла́та, (*неоконч. — ещё*) спла́чування, *ср.* (*ср. опла́чивать*); 2. (*уплачиваемые деньги*) опла́та; **акко́рдная, гаранті́рованная, натуральная, почасова́я, премиа́льная, прогрессивная, сде́льная о.** акор́дна, гарантована́, натуральна́, погоди́нна, преміа́льна, прогресивна́, відрядна о.; **о. за вы́нужденный прогу́л** о. за ви́мущений прогу́л.

опла́ч||енный опла́чений; спла́ченный (*ср. опла́чивать*); ~ивае́мый опла́чуваний; спла́чуваний; **о. отпу́ск** опла́чувана відпу́стка.

опла́чива́ть / оплати́ть опла́чувати / оплати́ти, -ачу́, -а́тиш; (*уплачивать*) спла́чувати / сплати́ти, -ачу́, -а́тиш; **о. ве́ксель, сче́т, че́к** о. ве́ксель, раху́нок, че́к.

опломби́р||ова́ние опломбува́ння, заплomboва́ння; ~ованный опломбо́ваний, заплomboваний.

опломби́ровать / опломби́рова́ть опломбува́ти / опломбува́ти, заплomboбува́ти / заплomboбува́ти.

оповесті́тельный оповіща́льний.

оповеща́ть / оповесті́ть (*официально*) оповіща́ти / оповісти́ти, -іщу́, -істи́ш; (*в остальных случаях — обычно*) сповіща́ти / сповісти́ти, -іщу́, -істи́ш.

оповещ|е́ние опові́щення; спові́щення; (*неоконч. д. — ещё*) оповіща́ння; сповіща́ння; ~е́нный опові́щений; спові́щений.

опозда́||вший 1. *прич.* який (що) спізни́вся (запізни́вся); 2. *в знач. прил.* спізни́лий, спізнений, запізни́лий, запізнений; **о. пасса́жир** с. (з.) пасса́жир; **про́сьба к ~вшим не шуме́ть** проха́ння до тих, хто спізни́вся, не шумі́ти;

-ние спізнєння, запізнєння; ~ть см. опаздывать.

опознава́||ние упізнава́ння, пізнава́ння; розпізнава́ння; ~**тельный** упізнава́льний; розпізнава́льний; ~**тельная фотография** упізнава́льна фотографія; ~**тельный знак** р. знак.

опознава́ть / опозна́ть упізнава́ти / упізна́ти, пізнава́ти / пізна́ти; (*распознавать*) розпізнава́ти / розпізна́ти.

опозна́ние упізна́ння; розпізна́ння; **о. личности** юр. у. особи.

опору́||а опору; ~**ный** опорний; **о. пункт** о. пункт.

опоро́ч||ение знесла́влення, *реже* опоро́чення; ~**ивать / ~ить** знесла́влювати / знесла́вити, -влю, -виш, *реже* опоро́чувати / опоро́чити; (*позорить*) ганьбити / зганьбити, -блю, -биш.

опосре́д||ственный и ~**ованный** опосередко́ваний; ~**ствовать / ~овать** *несов.* и *сов.* опосередко́увати / опосередкува́ти.

оппозицио́нный опозиці́йний.

оппозиц||ия опози́ція; **находи́ться в ~ии** бу́ти в опози́ції.

оппо́н||ент опоне́нт; ~**ирование** опонува́ння; ~**ировать** опонува́ти.

оправда́ние виправда́ння.

оправданн||ый виправданний; **о. риск** в. ризик; **о. по всем статьям обвинения** в. за всіма́ статтями обвинувачєння.

оправдате́льн||ый виправдува́льний, виправдний; **о. приговору́** юр. виправдува́льний вірок; ~**ые доказательства** виправдува́льні (виправдні) докази.

оправды́вание виправдува́ння.

оправды́вать / оправда́ть виправдо́увати и виправдува́ти / виправдати; **о. отчёт документами** *бухгал.* в. звіт документами.

оправды́вающий 1. *прич.* який (що) виправдо́ує (виправдує); **2.** в *знач. прил.* виправдува́льний, виправдний.

опра́шив||аемый опитува́ний; ~**ание** опитува́ння; ~**ающий 1.** *прич.* який (що) опитує; **2.** в *знач. сущ.* опитувач.

опра́шивать / опроси́ть опитува́ти / опита́ти.

определе́ние 1. (*действие*) визначєння, (*неоконч.* — *ещё*) визначєння; **2.** (*формулировка*) визначєння; **3.** юр. ухва́ла, *ж.*; **ча́стное о.** окре́ма у.

определе́нн||ость визначєність, -ності; пєвність; ~**ый 1.** *прич.* визначєний; **2.** (*в*

знач. прил.: несомненный) визначєний; (*установленный*) пєвний; (*некоторый*) пєвний; **встрети́ться в ~ое вре́мя** зустрітися у в. час; **существуєт о. порядок** існує п. поря́док.

опреде́ля||имость визначєність, -ності; ~**имый** визначний; ~**итель** визначник; ~**ительный 1.** визначальний; **2.** *лингв.* означальний; ~**ительные таблицы** визначальні таблиці; ~**яемый** визначуваний; ~**яющий 1.** *прич.* який (що) визначає; **2.** в *знач. прил.* визначальний.

опреде́лять / определі́ть 1. визначати / визначити; **2.** юр. (*выносить решение*) ухва́лювати / ухва́лити, -алю, -а́лиш; (*меру наказания и т. п.*) визначати / визначити; **о. ме́ру наказа́ния** в. міру покара́ння.

оприходо́в||ание *бухгал.* заприбуткува́ння, оприбуткува́ння; ~**анный** заприбутко́ваний, оприбутко́ваний; ~**ать** (*сов.*) заприбутко́увати / заприбуткува́ти, оприбутко́увати / оприбуткува́ти.

опробовá||ание *спец.* випробува́ння, (*неоконч. д.* — *ещё*) випробува́ння, випробува́ння; ~**анный** випробува́ний; ~**ать** *несов.* и *сов.* випробува́ти и випробува́ти / випробувати.

опроверга́емый спросто́уваний.

опроверга́ть / опровергну́ть спросто́увати / спростува́ти; **о. сообще́ние** с. повідо́млення.

опровергá||нутый спросто́ваний; ~**же́ние 1.** (*действие*) спростува́ння, (*неоконч.* — *ещё*) спростува́ння; **2.** (*сообщение*) спросто́ва́ння; **напеча́тать ~же́ние** надрукува́ти с.; ~**жимый** спросто́вний.

опро́с опит, -у, (*неоконч. д.* — *ещё*) опитува́ння, *ср.*; ~**ить см.** опра́шивать; ~**ный** опитний; ~**чик** опитувач.

опротестá||ование опротестува́ння; ~**ованный** опротестова́ний; ~**овывание** опротестува́ння; ~**овывать / ~овать** опротестува́ти / опротестува́ти; ~**овыва́ть** **вексель** опротестува́ти вексель.

опроше́нный опитаний.

оптимá||альный оптимáльний; ~**изи́рвать** оптимізува́ти; ~**изм** оптимізм, -у; ~**ист** оптиміст; ~**истический, ~истичный** оптимістичний.

опт *торг.* опт, -у; **крупный, мелкий о.** великий, дрібний о.; ~**овик** оптовик, -а, гуртовик, -а; ~**овый** оптовий, гуртовий; ~**овая** **торго́вля** оптова́ (гуртова́) торго́вля.

оптом нареч. оптом, гуртом; **о.** и в різницю **о.** (г.) і вроздріб.

опублик|о|вание опублікування; **~ован-ный** опублікований.

опубликовать / **опубликовать** опублікувати / опублікувати.

опыт 1. (совокупность знаний) досвід, -у; **передовой о.** передовий д.; 2. (исследование, эксперимент) дослід, -у; 3. (попытка, проба) спроба, ж.

опытно-||показательный дослідно-показовий; **~производственный** дослідно-виробничий; **~экспериментальный** дослідно-експериментальний.

опыт|ный 1. (обладающий опытом) досвідчений; 2. (основанный на опыте) досвідний; 3. (экспериментальный) дослідний; **о. образец** д. зразок; **установить ~ым путём** установити дослідним способом.

опять нареч. знов, знову.

орган 1. (учреждение, издание, организация) орган, -у; 2. (часть организма) орган, -а.

организатор організатор; **~ский** організаторський.

организацион|о нареч. організаційно; **~ый** організаційний.

организация організація.

организанн|ость організованість, -ності, зорганізованість; **~ый** організований, зорганізований.

организовать / **организовать** організувати / організувати, зорганізувати / зорганізувати.

органи|ческий органічний; **~ный** органічний.

оргкомитет (организационный комитет) оргкомітет, -у (організаційний комітет).

оргтехника (организационная техника) оргтехніка (організаційна техніка).

орден орден; **~ский** орденський.

ордер ордер; **приходный, расходный о.** бухг. прибутковий, видатковий о.

ординарн|ость ординарність, -ності; **~ый** ординарний.

оригинал (подлинник) оригінал, -у; **-макет** оригінал-макет; **~ный** оригінальний.

ориентир орієнтир; **~ный** орієнтирний; **~ование** орієнтування; **~ованность** орієнтованість, -ності; зорієнтованість; **~ованный** орієнтований; зорієтова-

ний; **~овать** орієнтувати; **~овка** орієнтування, ср.; (ориентация) орієнтація;

~овочный 1. (служащий для ориентировки) орієнтувальний; **~овочный полёт о.** політ; 2. (предварительный, приблизительный) орієнтовний; **~овочные подсчёты** орієтовні підрахунки.

оруд|ие 1. знаряддя; **-ия** виробництва, **труда** з. виробництва, праці; 2. **воен. гармата, ж.; ~йный** гарматний.

осваиваемый освоюваний.

осваивать / **освоить** освоювати / освоїти.

осведомитель [секретный] інформатор; **-ница** [секретна] інформаторка; **~ный** [секретно-]інформаторський; **повідом-ный; ~ная сеть** [секретно-]інформаторська мережа; **~ский** інформаторський.

осведомленн|ость 1. поінформованість, -ності; 2. обізнаність, -ності, **~ый** 1. прич. поінформований; повідомлений; 2. (в чём) в знач. прил. (обладающий сведениями) обізнаний (з чим).

осведомлять / **осведомить (кого)** інформувати / поінформувати (кого); (уведомлять) повідомляти / повідомити, -млю, -миш (кого, реже кому); **-ся / ~ся (справляться)** довідуватися / довідатися; (спрашивать) питати / спитати.

освещать / **осветить** 1. освітлювати / освітити, -ічу, -ітиш; **о. помещёние** о. приміщення; 2. (разъяснять, растолковывать) висвітлювати / висвітлити.

освидетельствов|ание опосвідчення; **медицинское о.** (медичне о.); **~анный** опосвідчений; **~ать** опосвідчити.

освободивш|ийся 1. прич. якій (що) звільнився і т. д.; 2. в знач. прил. звільнений; **-аяся** **должность** звільнена посада.

освободать / **освободить** звільняти / звільнити, -ню, -ниш; (от обязанностей, налогов — ещё) увільняти / увільнити, -ню, -ниш; (возвращать захваченное — ещё) визволяти / визволити; (высвободать — ещё) вивільняти / вивільнити; **о. от наказания** з. від покарання; **о. от уплаты** з. (у.) від сплати.

освобод|ение звільнення; увільнення; визволення, (неоконч. д. — ещё) визволяння; вивільнення; **~енный** 1. прич.

звільнений; увільнений; визволений; вівільнений; **2.** в знач. прил. звільнений; **-енний** **председатель профкома** з. голова профкому.
осв|оєние освобєня, (неоконч. д. — *ещє*) освобєня; **-оєнный** освобєний; **-обить** см. **осв|аивать**.
осев|ой осьовой.
осє|вший осєлий; **-д|ание** осідання; **-д|ый** осєлий.
осєд|ать / осєсть осідати / осєсти (осяду, осядеш).
осєнне-зимний осєнньо-зимовой.
осєнный осєнний.
осєнь осєнь (род. осєні); **-ю** нареч. восєні.
осєсть см. **осєд|ать**.
осєчка осєчка.
осл|аблєние ослаблєня, послаблєня.
осл|аблять / ослаб|ить (уменьш|ать силу, напряж|єнность и т. п.) ослаб|ювати / ослаб|ити, -блю, -биш, послаб|ювати / послаб|ити; **о.** **вним|ание** п. увагу.
осл|ожн|єние ускладнєня, (неоконч. д. — *ещє*) ускладнювання; **-єнный** ускладнений.
осл|ожн|ять / сложн|ить ускладнювати и ускладняти / ускладнити.
осм|атривать / осм|отрєть огляд|ати / оглянути.
осм|отр огляд, -у; **медицинский о.** медичний б.; **-єнный** оглянутий; **-овый** оглядовий; **-щик спец.** огляд|ач, -ядач|а.
осн|астка 1. (действие) осн|ащення, ср., (неоконч. — *ещє*) осн|ащування; **2.** (техническое средства) осн|ащення.
осн|ащ|ать / осн|ащать осн|ащувати и осн|ащ|ати / осн|ащ|ити, -ашу, -ашт|ш.
осн|ащ|єние осн|ащення, (неоконч. д. — *ещє*) осн|ащування; **-єнность** осн|ащєнєний; **-єнный** осн|ащєний.
осн|ова осн|ова; (перен.: исходный материал чего-л. — *ещє*) зас|ади, -ад, мн.
осн|ов|ан|ие 1. осн|ова; (перен. — *ещє*) п|двал|ини, -ин, мн., *реже* ед. п|двал|ина, ж., зас|ади, -ад, мн., *реже* ед. зас|ада, ж.; **2.** (время возникновения) заснування; **год -ия** р|к з.; **3.** (причина, повод, мотив) п|дстава, ж.; **не без -ия** не без п|дст|ав; **для этого нет никаких -ий** для цього немає (нема) н|яких (ж|дних) п|дст|ав.
осн|ован|ный 1. засн|ований; **2.** збудований, побудований; обгрунтований; **який** (що) грунтується (базується) (на

чому); **его требования ни на чём не -ы** його вим|ogi н|чим не обгрунтован|и.
осн|ов|атель засн|овник, книжн. фунд|атор; **-ница** засн|овниця, книжн. фунд|аторка; **-ный 1.** (обоснованный) обгрунтований; (дельный) сл|ухний; **2.** (прочный) м|цний; **3.** (глубокий, серьёзный) грунтовний; **4.** (довольно большой) значний.

осн|овной основний.

осн|овывать / осн|ов|ать 1. (класть начало, учредить) засн|овувати / заснувати; **о.** **муз|ей** з. музей; **2.** перен. (на чём: строить) будувати / збудувати и побудувати (на чому); (обосновывать) обгрунтовувати / обгрунтувати (чим); (несов.: базировать) грунтувати, базувати (на чому).

ос|обенн|о нареч. особливо; **-ость** особлив|ість, -вост|и; **в -ости** особливо; **-ый** особливий.

ос|об|ый 1. (особенный) особливий; **без -ых трудностей** без особливих труднощ|и; **2.** (отдельный, не общий) окрємний, окрємш|иний; (имеющий специальное назначение — обычно) особливий; **-ое мнєние** окрєма д|умка; **о.** **отд|ел** особливий в|дд|л.

осозн|ав|ать / осозн|ать (что) усв|одом|ловати / усв|одом|ити, -м|ю, -миш (що), *несов.* б|ти св|одом|ити (чого).

осозн|ание усв|одомлєня; (понимание чего — *ещє*) св|одом|ість, -мост|и, ж.

ос|озн|анн|ость усв|одомлєнєний, -ност|и; **-ый** усв|одомлєний.

осп|арив|аемый заперєчуваний; осп|орюваний; **-ние** заперєчування; осп|орювання.

осп|арив|ать / осп|ор|ить 1. юр. (выражать несогласие с каким-л. решением) заперєчувати / заперєчити, *менее* реком. осп|орювати / осп|ор|ити; **о.** **вин|у**, иск з. вин|у, п|зов; **о.** **отц|овство** з. батьк|івство; **2.** (добиваться чего-л. в состязании) виборювати / вибороти; **о.** **п|єрвенство**, **п|риз** в. п|єрш|ість, п|риз.
осп|оренный заперєчений; осп|орєний.

осп|орим|ость заперєчн|ість, -ност|и; **-ый** заперєчний.

ос|ав|ать / ост|аться залиш|атися / залиш|итися, -иш|ус|я, -иш|ийся, лиш|атися / лиш|итися, -ш|ус|я, -ш|ийся.

ос|авл|єние залишєня, залишання; покинення, покидання; **самов|ольное остав-**

- лє́ние ча́сти** *воєн.* самовільне залишення частини.
- оста́вленный** залишений; покинутий, покинений.
- оста́влять / оста́вить** залиша́ти / залиши́ти, -ишу́, -иши́ш, лишáти / лишити, -шу́, -ши́ш; (*бросать, покидать*) покида́ти / покинути, кидати / кинути; **о.** **заявле́ние без отве́та** з. заяву без відповіді; **о.** **иму́щество насле́дникам** з. майно спадкоємцям.
- оста́льн|ой** решта (*только ед.*), *ж.*, інший; **в -ом** в [усьому] іншому; **-ая** часть решта; **-ые го́сти** решта гостей [луси] інші гості).
- оста́навливать / остано́вить** зупиня́ти / зупини́ти, -иню́, -йни́ш, спиня́ти / спини́ти, -иню́, -йни́ш; **о.** **сво́й вибо́р на ком** — чєм вибира́ти / вибрати *кого* — *чо*, спиня́тися / спини́тися на *кому* — *чому*; **-ся / -ся** зупиня́тися / зупини́тися, спиня́тися / спини́тися; **-ся в го́стинице** з. (с.) в готєлі.
- оста́новка** зупинка; (*действие — ещё*) зупинення, *ср.*; **самово́льная оста́новка** поєзда самовільне з. поїзда; **трамва́йная о.** трамвайна з.; **о.** **по требова́нию** зупи́нка на *вимо́гу*.
- оста́ток 1.** залишок, -шку, оста́ча, *ж.*; (*излишек*) лишок, -шку; **о.** **до́лга** з. боргу; **обна́ружился о. това́ра** виявився л. това́ру; **2.** (*остальная часть*) решта (*только ед.*), *ж.*; **о.** **жи́зни** р. життє; **3.** *мат.* оста́ча.
- оста́точн|ый** залишковий; **о.** **това́р** з. това́р; **-ая су́мма** залишкова су́ма (решта суми).
- оста́ться** *см.* **остава́ться.**
- осто́рожн|ость** обережність, -ності; **-ый** обережний.
- о́стр|ый** го́стрый; **-ая** **необходи́мость** го́стра потреба.
- осу́ждать / осу́дить** (*устанавливать в судебном порядке какую-л. меру наказания; обречь на что-л.*) засу́джувати / засуди́ти, -уджу́, -уди́ш; (*порицать — обычно*) осу́джувати / осу́дити.
- осу́жда|ющий 1.** *прич.* який (що) засу́джує (осу́джує); **2.** *в знач. прил.* осу́дливий; **-єние** (*судебное*) засу́дження, (*неоконч. д. — ещё*) засу́дження; (*порицание*) осу́д, -у, *м.*; **-єнный** засу́джений; осу́джений.
- осу́ществ|имость** здійсненність, -ності; **-ый** здійснений.
- осу́ществ|єние** здійснення, (*неоконч. д. — ещё*) здійснювання; справ́дження, (*неоконч. д. — ещё*) справ́дження; **о.** **решє́ний** з. рішень; **о.** **наде́жд** з. (с.) наді́й (*ср.* **осу́ществля́ть**); **-єнный** здійснений; справ́джений; **-яемый** здійснюваний.
- осу́ществля́ть / осу́ществи́ть** здійснюва́ти / здійснити; (*надежды, мечты и т. п. — ещё*) справ́джувати / справ́дити (справ́джу́, справ́ди́ш); **о.** **наме́рене** на **пра́ктике** з. на́мір на **пра́ктиці**; **-ся / -ся** здійснюва́тися / здійснитися; справ́джувати́ся / справ́дитися.
- ось** вісь (*род. осі*); **вокруг осі́** навколо осі.
- осязá|емый 1.** *прич.* який (що) сприйма́ється до́тиком, сприйма́ний до́тиком; **2.** (*в знач. прил.*: *осязательный*) відчу́тний [на до́тик]; **-ние** до́тик, -у, *м.*; **чу́ство -ния** до́тик, чу́ття до́тику; **-тельный 1.** (*служащий для осязания*) до́тико́вий; **2.** *перен.* відчу́тний; (*заметный*) помітний; **-ть 1.** сприйма́ти до́тиком, відчува́ти на до́тик; **2.** *перен.* сприйма́ти; (*замечать*) поміча́ти.
- от,** (*перед некоторыми сочетаниями согласных*) **ото** *предл. с род. п. від (кого — чого);* (*при обозначении причины, повода — ещё*) з (чого); **отойти́ от бе́рега** віді́йти від бе́рега; **возде́ржа́ться от** **высту́пления** утрима́тися від **виступу**; **прибы́ль от прода́ж** **прибу́ток** від **продажу**; **крича́ть от бо́ли** крича́ти від (з) бо́лю.
- ота́пливаемый и отопляе́мый** опа́люваний.
- ота́пливать и отопля́ть / отопи́ть** опа́лювати (*несов.*).
- отбива́ть / отби́ть** відбива́ти / відби́ти (відби́ю, відби́єш).
- отбира́ть / отобра́ть** відбира́ти / відібра́ти (відберу́, відбереш); (*подбирать, выбирать — ещё*) добира́ти / дібра́ти и добра́ти.
- отби́ть** *см.* **отбива́ть.**
- отбо́р 1.** відби́р, -бо́ру, до́бір (*род. до́бору*), (*неоконч. д. — ещё*) відби́рання, до́бирання, *ср.*; **о.** **уча́стников** в. (д.) уча́сників; **2.** *биол.* до́бір; **естє́ственный о.** **приро́дный** д.; **-ный** до́бірний; **-ные семена́** до́бирне насіння; **-очный** відби́рко́вий, відби́рний.

отбракованный відбракований; ~ка відбракування, *ср.*, (неоконч. д. — *ещё*) відбраковування.

отбраковывать / отбраковать відбракувати / відбракувати.

отбывать / отбыть (в разн. знач.) відбувати / відбутися, -уду, -удеш.

отбытие (в разн. знач.) відбуття.

отведёние відведення; відхилення, (неоконч. д. — *ещё*) відхилення; ~ённый відведений; відхилений. *Ср.* **отво- дить**.

отвергание відкидання; відмовляння; відхилення.

отвергать / отвергнуть (кого-что) відкидати / відкинути (що); (отказываться) відмовлятися / відмовитися, -влюся, -вишся (від кого-чого); (отклонять) відхилити / відхилити, -илю, -илиш (що); **о. требование** відхилити / відхилити вимогу.

отвердание твердіння, тверднення.

отвердевать / отвердеть твердіти і тверднути / твердіти і тверднути, затвердіти і затверднути.

отверждение ствердіння, затвердіння.

отверстие отвір, -вору, *м.*

отвести *см.* **отводить**.

ответ відповідь, *ж.*; **отрицательный, положительный** **о.** негативна, позитивна в.; **дать** **о.** дати в.

ответление відгалуження.

ответить *см.* **отвечать**.

ответный у відповідь, -ая нота *дипл.* нота-відповідь, відповідна нота; ~ое письмо лист-відповідь, лист у відповідь; ~ые действия дії у відповідь.

ответственность відповідальність, -ності; **административная, дисциплинарная, договорная, коллективная, материальная, персональная, уголовная** **о.** адміністративна, дисциплінарна, договірна, колективна, матеріальна, персональна, кримінальна в.; **возложить** **о.** покласти в.; **нести** **о.** нести в.; **привлечь к ~ости** притягти (притягнути) до відповідальності; ~ый відповідальний; ~ый дежурный, секретарь в. черговий, секретар.

ответчик *юр.* відповідач, -а; ~ца відповідачка.

отвечать / ответить відповідати / відповісти, -ім, -іси; **о. за порученное дело** в. за доручену справу.

отвешивать / отвесить 1. (взвешивать) відважувати / відважити; **2.** (отвесом) спец. відвішувати / відвісити, -ішу, -ісиш.

отвлекать / отвлечь 1. відвертати / відвернути, -ерну́, -ёрнеш; відхилити / відхилити, -илю́, -илиш; (отрывать — обычно) відірвати / відірвати; (отводит, отклоняют в сторону) відтягати і відтягувати / відтягти, -ягну́, -ягнеш і відтягнути; **о. внимание** відвертати (реже відтягати і відтягувати, відхилити) увагу; **о. от работы** відірвати від роботи; **о. огонь противника на себя** відтягати (відтягувати) вогонь противника на себе; **2.** (абстрагировать) абстрагувати (несов. і сов.); **3.** (денежные средства и т. п.) *фин.* вилучати / вилучити.

отвлечённый 1. *прич.* відвернений, відвернутий; відірваний; відтягнений, відтягнутий; абстрагований (*ср.* **отвлекать**); **2.** (в знач. *прил.*: абстрактный) абстрактний, абстрагований; ~ое понятие абстрактне поняття; ~ое число *мат.* абстрактне число; **3.** (в знач. *прил.*: далёкий от действительности) далекій від дійсності; ~ые представления далекі від дійсності уявлення; **4.** *фин.* вилучений; ~ые средства вилучені кошти.

отвод відвід, -вóду; відведення, *ср.*; **дать** **о. кандидату** дати відвід кандидатів (кандидату); **о. участка** землі відведення ділянки землі.

отводить / отвести 1. відводити, -джу, -диш / відвести, -еду́, -едеш; (отклоняют — ещё) відхилити / відхилити, -илю́, -илиш; **о. обвинение** *юр.* в. обвинувачення; **2.** (выделять для пользования) відводити / відвести.

отводка 1. (действие) відведення, *ср.*; **2.** (бюковая ветвь чего-л.) відвід, -вóду, *м.*; ~ной відвідний.

отвозить / отвезти відвозити, -óжу, -óзиш / відвезти.

отворачиваться / отвернуться відвертатися / відвернутися.

отвращать / отвратить відвертати / відвернути, -ерну́, -ёрнеш.

отвращение 1. (действие) відвертання, відвернення; **2.** (о чувстве) огида, *ж.*, відрада, *ж.*

отвыкание відвикання.

отвыкать / отвыкнуть відвикати / відвикнути.

отвы́кший відвы́клиий.

отвя́зывать / отвязáть відв'язувати / відв'язати, -яжу́, -яжеш.

отга́д|анный відга́даний; розга́даний; **-ка** відга́дка; розга́дка.

отга́дывать / отгада́ть відга́дувати / відга́дати; (*разга́дывать* — *ещё*) розга́дувати / розга́дати.

отгова́ривать / отговорить відмовляти / відмовити, -влю, -виш; (*убежда́ть не дела́т чего-л.* — *ещё*) відра́джувати / відра́дити, -джу, -диш.

отгово́рка відмовка, відмага́ння, *ср.*

отголо́сок відгомін, -мону.

отгона́ть / отгна́ть відганяти / відігна́ти (віджену́, віджене́ш).

отгора́живать / отгородить відгоро́джувати / відгородити, -оджу́, -одиш.

отгран|иче́ние відмежува́ння; **-иче́ный** відмежований.

отгран|ичивать / отграни́чить відмежо́вувати / відмежува́ти.

отгружа́ть / отгрузи́ть відванта́жувати / відванта́жити.

отгру́з|ка відванта́ження, *ср.*, (*неоконч. д.* — *ещё*) відванта́жування; **-очный** відванта́жувальний.

отгу́л (*компенсация за сверхурочные работы*) відгу́л, -у; **получи́ть о.** одержати в.

отдава́ть / отда́ть видава́ти, -даю́, -дае́ш / відда́ти, -а́м, -а́си; **о. в а́ренду** в. в о́ренду; **о. при́каз** в. на́каз.

отдале́нный відда́лений.

отдали́ть / отдали́ть віддала́ти / віддали́ти.

отда́ть см. отдава́ть.

отда́ча 1. (*действие*) відда́ння, *ср.*, відда́ча, (*неоконч. — ещё*) віддава́ння; **2.** (*огнестрельного оружия*) відбі́й, -бію, *м.*; **3.** (*коэффициент полезного действия*) *техн.* віда́тність, -ності.

отде́л відді́л, -у; **о. ка́дров** в. ка́дрів.

отде́л|анный обробо́лений; опоря́джений; обладна́ний; ви́кінчений; оздобле́ний; **-ать см.** отде́ловать.

отдел|е́ние 1. (*действие*) відді́лення, відокре́млення, (*неоконч. — ещё*) відді́лення, відокре́млювання; **2.** (*в учреждении, предприятии*) відді́лення, відді́лок, -лка, *м.*; **о. ба́нка** відді́лення ба́нку; **о. хозя́йства** відді́лок господа́рства; **-ймый, -ительный** відді́льний; **-ить см.** отде́лять.

отде́л|ка 1. (*действие*) обробо́лення, *ср.*, (*неоконч. — ещё*) обробо́лення, обробо́лювання; опоря́дження, (*неоконч. — ещё*) опоря́дження; обладна́ння, (*неоконч. — ещё*) обладнува́ння; ви́кінчення, (*неоконч. — ещё*) ви́кінчування; оздобле́ння, (*неоконч. — ещё*) оздобле́ння (*ср. отде́ловать*); **2.** (*украшение*) оздо́ба, оздобле́ння; **-очник спец.** обробо́ник; (*занимающийся украшением чего-л.*) оздоблюва́ч; **-очи́ща спец.** обробо́ница; оздоблюва́чка; **-очный спец.** обробо́ний; опоря́джувальний; оздоблюва́льний. *Ср. отде́ловать.*

отде́ловать / отде́лать обробо́ляти / обробо́лювати / обробо́ити, -облю́, -обиш; (*квартиру и т. п.*) опоря́джа́ти / опоря́дити, -джу́, -ди́ш; (*устраива́ть*) обладнува́ти / обладна́ти; (*заверша́ть изготовление чего-л.*) ви́кінчува́ти / ви́кінчити; (*украша́ет чем-л.*) оздоблюва́ти / оздобіти, -блю́, -биш.

отде́ль|ный окре́мий; окре́мішний; (*некоторый, какой-то — ещё*) пооди́нокий; (*обособленный*) відокре́млений; **-ая кварти́ра** окре́ма кварти́ра; в ка́ждом **-ом** слу́чае у ко́жному окре́мому випадку.

отде́лять / отде́лить відді́ляти / відді́лювати / відді́ляти, -ілю́, -ілиш; (*отграничива́ть — ещё*) відокре́млюва́ти / відокре́мити, -млю́, -миш.

оте́ль готе́ль, -лю; **-ный** готе́льний.

оте́ц ба́тько.

оте́чественн|ый вітчизня́ний; **-ые това́ры** вітчизня́ні това́ри.

отжива́ть / отжи́ть віджива́ти / віджи́ти.

отжи́вший віджи́лий.

о́звук відгук, -у, відгомін, -мону.

о́звыв (*о чём — рецензия*) відгук, -у (*на що*), *реже* відзив, -у (*про що*); **о. о. ста́тьё** відгук на ста́ттю (відзив про ста́ттю).

отзы́в (*действие*) відкли́кання, *ср.*, відкли́к, -у, (*неоконч. — ещё*) відкли́кання, *ср.*; **о. депута́та** в. депута́та.

отзыва́ть / отозва́ть відкли́кати / відкли́кати, -йчу́, -йчеш; **о. иск юр.** в. по́зов.

отзы́вной офи́ц. відкли́чний.

отка́з відмо́ва, *ж.*; (*от кого-чего — ещё*) відмовле́ння, *ср.*, (*неоконч. д. — ещё*) відмовля́ння; **о. от притязáний** в. віддомага́нь; **машина дей́ствует без -а**

машина діє без відмовби; **-оустойчивый спец.** відмовостійкий.

отказывать / отказать відмовляти / відмовити, -влю, -виш; **о. в ходатайстве** в. в клопотанні; **не откажите в любезности** будьте ласкаві.

откармливать / откормить відгодовувати / відгодувати.

откачываться / откачнуться відкочуватися / відкотитися, -очуся, -обишся.

откачивать / откачать відкачувати / відкачати.

откидной відкидний.

откладывать / отложить відкладати / відкласти, -аду, -адеш.

откликаться / откликнуться відгукуватися / відгукнутися.

отклонять / отклонить відхилити / відхилити, -илю, -ишиш; **о. предложение** в. пропозицію.

отключать / отключить відмикати / відмикнути, відключати / відключити, -ючу, -ючиш; (*выключать*) вимикати / вимкнути; **о. мотор, сигнализацию, телефон, электроэнергию** в. мотор, сигналізацію, телефон, електроенергію; **о. водопровод, газопровод** в. водопровід, газопровід.

отключение відмикнення, відключення (*неоконч. д. — ещё*) відмикання, відключання; вимкнення, (*неоконч. д. — ещё*) вимикання; **-ённый** відмикнений, відмикнутий, відключений; вимкнений, вимкнутий.

откомандирование відрядження, (*неоконч. д. — ещё*) відряджання; **-ованный** відряджений.

откомандировывать / откомандировать відряджати / відрядити, -яджу, -ядиш; **о. в чьё-л. распоряжение** в. в чиє-н. розпорядження.

открепительный відкріпний; **-ительный** талон в. талон; **-ление** відкріплення, (*неоконч. д. — ещё*) відкріплювання; **-лённый** відкріплений.

откреплять / открепить відкріплювати / відкріпляти / відкріпити, -іплю, -іпиш.

откровенность відвертість, -тості; **-ый** відвертий.

открывать / открыть 1. відкривати / відкрити; **о. заседание, кредит** в. засідання, кредит; 2. (*дверь, окно и т. п. — обычно*) відчиняти / відчинити, -иню, -ишиш; (*книгу, тетрадь и т. п.*) розгортати / розгорнути, -орну, -орнеш.

открыт||ие відкриття; **-ый** відкритий; відчинений; розгорнений, розгорнутий; **-ое голосование** відкрите голосування; **-ое письмо** відкритий лист.

открытка листівка **откупать / откупить** 1. відкуповувати / відкупити, -уплю, -у́пиш; 2. (*выкупать*) викуповувати / викупити, -плю, -пиш.

откуп||ленный 1. відкуплений; 2. (*выкупленный*) викуплений; **-ной** відкупний.

отлавливать / отловить відловлювати / відловити, -овлю, -овиш.

отлагатель||ный юр. відкладальний; **-ство книжн.** зволікання, відкладання; **дело не терпит -ства** справа не терпить з.

отладка техн. налагодження, *ср.*; **-женный** налагоджений.

отлаживать / отладить техн. налагоджувати / налагодити, -джу, -диш.

отлёт відліт, -льоту.

отличать / отличить 1. (*различать, распознавать*) відрізняти / відрізнити; (*выделять среди кого-, чего-л.*) вирізняти / вирізнити; 2. (*оказывать предпочтение, выделять*) відзначати / відзначити, -ачу, -ачиш; **-ся / -ся** 1. (*выделяться*) відзначатися / відзначитися; вирізнятися / вирізнитися; 2. (*несов.:* *различаться*) відрізнятися; вирізнятися / вирізнитися; 2. (*несов.:* *различаться*) відрізнятися; різнитися.

отлич||ие 1. (*различие*) відмінність, -ності, *ж.*, відміна, *ж.*; в **о. от чего-л.** на відміну від *чого-н.*; **существенное о.** суттєва *в.*; 2. (*заслуга, похвала, награда*) відзнака, *ж.*; **диплом с -ием** диплом з відзнакою; **знак -ия** відзнака; **-ительный** відмінний; (*опознавательный*) розпізнавальний; **-ительный знак в. (р.)** знак; **-ник** відмінник; **-ница** відмінниця; **-ный** відмінний.

отловить см. отлавливать.

отлож||ение відкладення, (*неоконч. д. — ещё*) відкладання; **-ить см. откладывать.**

отлучаться / отлучиться відлучатися / відлучитися, -учуся, -учишся.

отлучка відлучення, *ср.*; (*неоконч. д. — ещё*) відлучання, *ср.*

отмежевывать / отмежевать відмежовувати / відмежувати.

отмён||а 1. касування, *ср.*, (*неоконч. д. — ещё*) скасування, касування; 2. від-

- міна; **-ённий** 1. скасований; 2. відмінений.
- отменять / отменить** 1. (упразднить) скасовувати і касувати / скасувати; 2. (заседание, лекцию, операцию, спектакль и т. п.) відміняти / відмінити, -інію, -ініш.
- отметка** 1. (знак) позначка, реже відмітка; **сделать ~ку в ведомости** зробити позначку у відомості; 2. (оценка) оцінка; **-чаемый** 1. позначуваний, відзначуваний.
- отмечать / отметить** 1. (помечать что-л.) позначати / позначити, -ачу́, -ачійш, відзначати / відзначити, -ачу́, -ачійш, реже відмічати / відмітити, -ічу, -ітиш; 2. (перен.: заметить что-л.; выделить кого-л.; праздновать что-л.) відзначати / відзначити.
- отмеченный** позначений; відзначений.
- отмывание** відмивання.
- отмывать / отмыть** відмивати / відмити; **о. «грязные» деньги разг. в. «брудні» гроші.**
- отнесение** віднесення; зарахування, віднесення. *Ср. отнести.*
- относительн||о** 1. нареч. відносно; 2. предл. *с род. п. шдо (кого-чого), стосовно (до кого-чого), реже відносно (кого-чого); -ость* відносність, -ності; **-ый** відносний.
- относить / отнести** 1. відносити, -ошу, -ошиш / віднести; 2. (к кому-чому) зараховувати / зарахувати, відносити / віднести (до чого); **-ся / -сь** 1. (к кому-чому — проявлять своё отношение) ставитися, -влюся, -вишся / поставитися (до кого-чого); 2. (несов.: входит в состав кого-, чего-л.) наляжати (до кого-чого); **к декларіруемим предметам относятся...** до декларованих предметів наляжати...; 3. (к кому-чому, несов.: иметь касательство к кому-чому) стосуватися (кого-чого, до кого-чого); **это ко мне не относится** це мені (до мене) не стосується, це мені не обходить.
- относящийся (к кому-чому)** 1. який (що) ставиться (до кого-чого); 2. який (що) наляжить, наляжний (до кого-чого); 3. який (що) стосується (кого-чого, до кого-чого), стосівний (до кого-чого).
- отноше||ние** 1. (взаимосвязь между предметами, явлениями) відношення; **о. равенства мат. в. рівності; 2. (к кому-**
- чему** — обходження с кем-, чем-л.) ставлення (до кого-чого); **добросовестное о. к делу** сумлінне с. до справи; 3. (к кому-чому — касательство) стосюнок, -нку, м., реже відношення (до кого-чого); 3. (мн.: сношения, официальные связи между людьми, государствами, обществами и т. д.) відносини, -ин; (личные, частные связи между людьми) стосюнки, -ків, взаємини, -ин; **имущественные -ия майнові відносини; быть в наилучших -иях** бути в найкращих стосюнках (взаєминах); 4. (письмо) канц. лист, -а, м.
- отображать / отобразить** відображати і відображувати / відобразити, -ажу́, -азійш; (отражать — ещё) відбивати / відбити, відбі'ю́, відбі'єш.
- отображ||ение** відображення, (неоконч. д. — ещё) відображання; (отражение — ещё) відбиття, (неоконч. д. — ещё) відбивання; **-ённый** відображений; відбитий.
- отобрать см. отбирать.**
- отовар||енный** отоварений; **-иваемый** отоварюваний; **-ивание** отоварювання.
- отоваривать / отovarить** отоварювати / отоварити; **о. карточки о. картки.**
- отогнать см. отгонять.**
- отождеств||ение** ототожнення, (неоконч. д. — ещё) ототожнювання; **-ённый** ототожнений.
- отождествлять / отождествить** ототожнювати / ототожнити.
- отб||ванный** відкликаний; **-ать см. отзывать.**
- отойти см. отходить.**
- отомщать (книжн.) / отомстить (кому-чому)** мститися і помщатися / помститися (на кому-чому, над ким-чим), мстити і відомщати / відомстити (кому-чому).
- отоп||ительный** опалювальний; **о. сезон** о. сезон; **-лєние** опалення, (неоконч. д. — ещё) опалювання; **центральное -лєние** центральне опалення; **-ляемый; -ять см. отапливаемый, отапливать.**
- оторв||анность** відірваність, -ності; **-анный** відірваний; **-ать см. отрывать.**
- отослать см. отсылать.**
- отпадать / отпасть** відпадати / відпасти, -аду́, -аде́ш.
- отпечаток** відбиток, -тка.

отпирать / отпереть відмикати / відімкнути, відпирати / відперти, -діпру, -діпреш; **-ся / -ся** 1. відмикатися / відімкнутися, відпиратися / відпертися; 2. (*перен.: не сознаваться*) разг. відмагатися / відмогтися, -бжуся, -бжешся, відмовлятися [визнати свою провину *и т. п.*] / відмовитися [визнати свою провину *и т. п.*].

отписка відписка.

отпливать / отплыть відпливати / відпливти / відплисти, -иву, -ивеш.

отплытие відплиття.

отпор (*отражение нападения*) відсіч, -і, ж.

отпочковываться / отпочковаться *перен.* відгалужуватися / відгалужитися.

отправитель відправник; **-ница** відправниця; **-ский** відправницький.

отправ||ка см. **отправление 1, 2.**

отправление 1. (действие) відправлення, (*неоконч. д. — ещё*) відправління, ср.; вірядження, (*неоконч.*) віряджання (*ср. отправлять*); 2. (*действие*) відправлення, (*неоконч.*) відправління; вірушення, рушання, вірушання; (*отход*) відхід, -ходу, м. (*ср. отправляются*); 3. (*почтовое*) відправлення.

отправляют / отправят відправляти / відправити, -влю, -виш; (*снаряжать, отправляют в дорогу — обычно*); віряджати / вірядити, -джу, -диш; **о. груз** відправляти вантаж; **-ся / -ся** відправлятися / відправитися; (*о поезде, теплоходе и т. п. — обычно*) відходити / відійти, -йде; (*двигаться, трогаться — обычно*) рушати / рушити, вірушати / вірушити.

отправной 1. відправний; **о. пункт** в. пункт; 2. (*перен.: исходный, начальный*) відправний.

отправочный см. **отправной.**

отпраздновать відсвяткувати.

отпрашиваться / отпроситься відпрохуватися і відпрошуватися / відпрохатися і відпроситися, -ошуся, -ося.

отпуск 1. (действие) відпускання, ср., *реже* відпуск, -у; **о. товаров, денежных средств** в. товарів, коштів; 2. (*освобождение от работы*) відпустка, ж.; **декретный, дополнительный, ежегодный, неиспользованный, оплачиваемый, очередной, профсоюзный** **о.** декретна, додаткова, щорічна, невикористана, оплачувана, чергова,

профспілкова в.; **о. за свой счёт** в. за свій рахунок; **о. по болезни, по родам, по уходу за ребёнком** в. у зв'язку з хворобою, з пологами, для догляду за дитиною; **быть в ~е** бути в відпустці; **пойти в о.** піти у відпустку; 3. (*копия документа*) канц. відпуск.

отпускать / отпустить відпускати / відпустити, -ущу, -устиш; **о. кредиты** в. кредити.

отпуски||к відпускник, -а; **-ица** відпускниці; **-ой** відпускний; **-ая** **цена** відпускна ціна.

отпустить см. **отпускать.**

отрабатывать / отработать 1. (возмещать трудом) відробляти / відробити, -облю, -обиш; відпрацьовувати / відпрацювати, -юю, -юеш, 2. (*сов.: проработать какое-л. время*) відпрацювати; 3. (*совершенствовать, доводит до готовности*) відпрацьовувати / відпрацювати; **о. технологию** в. технологію.

отработанный 1. відроблений; відпрацьований; 2. *техн. (ставший непригодным, утративший былые свойства)* спрацьований, відпрацьований; **о. газ** в. газ.

отработ||ка 1. відробіток, -тку, м., *реже* відроблення, ср., відпрацювання, ср. 2. (*доведение до готовности*) відпрацювання, (*неоконч. — ещё*) відпрацьовування; **-очный** відробітковий.

отражать / отразить (*в разн. знач.*) відбивати / відбити, -діб'ю, -діб'еш; (*воспроизводит изображение — ещё*) відображати і відображувати / відобразити, -ажу, -азіш, віддзеркалювати / віддзеркалити; **отражать нападение** відбивати напад; **отражать действительность** відбивати (відображати і відображувати) дійсність.

отраж||ение 1. (действие) відбиття, (*неоконч. — ещё*) відбивання; (*воспроизведение изображения — ещё*) відображення, (*неоконч. — ещё*) відображання, віддзеркалення, (*неоконч. — ещё*) віддзеркалювання; **теория** -енія *филос.* теорія відображення; 2. (*отражённое явление*) відбиття, відбиток, -тка, м.; (*отображение*) відображення, віддзеркалення; **-енный** відбитий; (*воспроизведённый внешний вид — ещё*) відображений, віддзеркалений.

отраслевой галузевий; **о. профсоюз** галузева профспілка.

отрасль (*сфера*) галузь; **о. знаний, економіки** г. знань, економіки.
отрегулировать відрегулювати.
отредактировать відредувати, зредувати.
отрезать / отрезать (*в разн. знач.*) відрізувати *и* відрізати / відрізати, -іжу, -іжеш.
отрезной відрізний; **о. талон** в. талон.
отрезок відрізок, -зка, відтінок, -нка; **о. времени** в. часу.
отречься / отречься (*от кого — чего*) зрікатися / зректися, -ечуся, -ечешся (*кого — чего*), відікратися / відректися (*від кого-чого*).
отрекомендовать / отрекомендовать відрекондубувати / відрекондубувати.
отремонтировать відремонтувати; **о. дом** в. будинок; **-анный** відремонтований.
отреставрировать відреставрувати; **-анный** відреставрований.
отречение (*от кого—чего*) зречення (*кого—чого*), відречення (*від кого—чого*).
отрицательный заперечуваний; **-ание** заперечення, (*неоконч. д. — ещё*) заперечування; **-ательный 1.** (*плохой, не вызывающий одобрения*) негативний; **о. поступок** н. учінок; **2.** (*заключающий отрицание, несогласие*) негативний; заперечний; **о. ответ** негативна (заперечна) відповідь; **-ать** заперечувати; **о. факты** з. факти.
отрыв відрив, -у; **в -е от чего** у відриві від чого.
отрывать / оторвать відривати / відірвати, -ірвў, -ірвеш; **о. от работы** в. від роботи.
отрывной відривний; **о. календарь** в. календарь.
отрывок уривок, -вка; **-очный** уривчастий.
отряд загін, -гону; **отряд милиции особого назначения** загін міліції особливого призначення.
отсев 1. (*действие*) відсівання, *ср.*; відсів, -у; **2.** (*отсеянное, отсеявшееся*) відсів.
отсеивать / отсеять відсівати *и* відсіювати / відсіяти.
отсекать / отсесть відсікати / відсікти, -ічу, -ічеш; (*отрубать — ещё*) відтинати / відтяти, -дітну, -дітнеш *и* відтнути.

отселение відселення; **-енный** відселений; **-енческий** відселенський.
отселять / отселить відселяти *и* відселювати / відселити, -елю, -елиш.
отсечь см. отсекасть.
отсеять см. отсеивать.
отслаивать / отслоить відшарбувати / відшарувати.
отслоение відшарування, (*неоконч. д. — ещё*) відшарбування; **-енный** відшарований.
отслуживать / отслужить відслужувати / відслужити, -ужў, -ужиш; **о. действительную службу** в. дійсну службу; **о. молебен** відправляти / відправити (в.) молебень.
отсоединять / отсоединить від'єднувати / від'єднати; **о. провод** в. провід.
отсортировать / отсортировать відсортовувати / відсортувати.
отсрочивать / отсрочить відстрочувати / відстрочити; (*откладывать — обычно*) відкладати / відкласти, -адў, -адеш.
отсрочка відстрочення, *ср.*, (*неоконч. д. — ещё*) відстрочування, *ср.*; відкладення, *ср.*, (*неоконч. д. — ещё*) відкладання.
отставание відставання.
отставать / отстать відставати / відстати, -ану, -анеш; **о. в развитии** в. в розвитку.
отставка відставка; **о. правительства** в. уряду; **выйти в -ку** вийти у відставку; **-ник** відставник, -а, **-ной** відставний.
отставший який (що) відстав, відсталий.
отстаивать / отстаить (*защищать*) відстоювати / відстояти; (*взгляды и т. п. — обычно*) обстоювати / обстояти; **о. права потребителей** в. права споживачів; **о. свой взгляды** о. свої погляди.
отсталость відсталість, -лості; **-лый** відсталий; **-лая технология** відстала технологія; **-ющий 1.** *прич.* який (що) відстає; **2.** *в знач. прил. и суц.* відсталий, *менее реком.* відстаючий.
отстать см. отставать.
отстойник відстійник; **-ный** відстійний.
отстоять 1 см. отстаивать.
отстоять 2 (*находиться на расстоянии*) бути на відстані (на віддалі), бути віддаленим; **-щий** віддалений.
отстраивать / отстроить відбудовувати / відбудувати; (*выстраивать*) вибудовувати / вибудувати.

отстране́ние усунення, (неоконч. д. — *еще*) усування; відсторонення; **о. от должности** у. з (в. від) посади; **о. от работы** в. від роботи; **-ять / -ить** (от чего — *от обязанностей, должности*) усувати / усунути (з чого, від чого); (от выполнения каких-л. дел) відстороняти и відсторонювати / відстороніти, -оню, -ониш (від чого).

отступать / отступить відступати / відступити, -уплю, -упиш; **о. от инструкции**, **от правил** в. від інструкції, від правил.

отступле́ние відступ, -у, м.; **о. от нормы** в. від норми.

отступи́мой відступний; **-бе в знач суц.** відступне, -ного; **дать -ого** дати відступного.

отсутст|вие відсутність, -ності, ж.; (*недостаток, нехватка*) брак, -у, м.; **в о. кого у в. кого; о. времени** б. часу; **-овать** бути відсутнім; **-овать на собрании** б. в. на зборах; **-ующий** відсутній; **-ующие данные** відсутні дані; **список -ующих** список відсутніх.

отсче́т відлік, -у, відрахунок, -нку; **-ный** відліковий.

отсчи́тывать / отсчитать відлічувати / відлічити, -ічу, -чиш, відраховувати / відраховуати.

отсыла́ть / отосла́ть відсилати / відіслати, -ішлю, -ішлеш; **о. деньги** поштою в. гроші поштою.

отсыл|ка відсилання, ср.; **-очный** відсильний.

отсюда нареч. звідси.

отта́лкивать / оттолкну́ть відштовхувати / відштовхнути.

отта́лкивающий 1. прич. який (що) відштовхує; **2.** в знач. прил. відштовхувальний; (перен.: *отвратительный*) відрапливий, відворотний.

оттено́к відтінок, -нку.

оттени́ть / оттенить відтіняти и відтінювати / відтінити, -іню, -іниш.

оттеспель відліга.

оттесня́ть / оттесни́ть відтискати и відтискувати / відтиснути.

оттиск (отпечаток) відбиток, -тка; **о. печати** в. печатки; **корректурный о.** коректурний в.

отто́к 1. відтікання, ср.; **2.** перен. відплив, -у; **о. денежной массы** в. грошової маси.

оттолкну́ть см. отта́лкивать.

отторже́ние відрив, -у, м., відторгнення; **о. тканей** мед. відторгнення тканин.

оттуда нареч. звідти.

отуча́ть / отучи́ть відучувати / відучити, -учу, -учиш.

отха́ркований мед. відхаркувальний.

отхо́д відхід, -ходу; **о. поезд** в. поїзда.

отходи́ть / отойти́ відходити, -джу, -диш / відійти, -йду, -йдеш; **о. на задний план** в. на задній план.

отхо́ды відходи, -дів, мн.; **о. производства** в. виробництва.

отцеля́ть / отцели́ть відчплювати и відчплюти / відчепити, -еплю, -епис.

отцепно́й відчпний; **о. вагон** в. вагон.

отцо́вский батьківський; **-тво** батьківство.

отча́яние відчай, -ю, м., рзпач, -у, м.

отче́ркивать / отчеркну́ть відкреслювати / відкреслити.

отче́ркну́тый відкреслений.

отче́рный по батькові; **по -у** по б.

отче́т звіт, -у; **авансовый, бухгалтерский, годово́й, финансовый о.** авансовий, бухгалтерський, річний, фінансовий з.; **о. о командировке** з. про відрядження; **взять (получить) под о. бухг.** узяти (одержати) під з.; **отдава́ть себе о.** в чьм усвідомлювати що, бути свідомим чого; **-но-выборный** звітновибірний (-вборчий); **-ность** звітність, -ності; **бухгалтерская, бюджетная, государственная, сводная -ность** бухгалтерська, бюджетна, державна, зведена з.; **-ный** звітний; **-ный период** з. період.

отче́тливый виразний; (*четкий*) чіткий; (*разборчивый*) розбірливий.

отчим вітчим.

отчисле́ние 1. (действие) відрахування, (неоконч. — *еще*) відраховування; **2.** (отчисленная сумма) відрахування; **амортизационные, целевые -ия** амортизаційні, цільові в.

отчи́сленный (в разн. знач.) відрахований.

отчи́слить / отчи́слить (в разн. знач.) відраховувати / відраховуати; **о. средства на ремонт** в. кошти на ремонт; **о. студента** в. студента.

отчи́тываться / отчитаться звітувати / відзвітувати, звітуватися / відзвітуватися.

отчуждаем|ость юр. відчужуваність, -ності; **-ый** відчужуваний.

отчужда́ть / *уст.* **отчужди́ть** *юр.* відчу́жувати / відчужити, -ужу́, -ужиш; **о. иму́щество** в. майно́.

отчужде́ние *юр.* відчуження, (*неоконч. д.* — *ещё*) відчу́жування; **о. собст-венности** в. в́ласності; **~ённий** відчу́жений.

отъеди́нять / **отъедини́ть** (*отсоеди-нять*) від'єднувати / від'єднати; (*отде-лять* — *обычно*) відокре́млювати / відокре́мити, -млю, -миш; **о. ка́бель** від'єднувати ка́бель.

отъе́зд від'їзд, -у; **день** -а день від'їзду; **находи́ться** в -е бу́ти у від'їзді.

отыски́вать / **отыска́ть** відшу́кувати / відшука́ти.

отягча́ющий **1.** *прич.* який (що) об-тяжує; **-ие** **вину́** **обстоятельства** *юр.* обста́вини, що обтяжують вину́; **2.** *в знач. прич.* обтяжливий, обтяжу-вальний; **-ие** **обстоятельства** *юр.* об-тяжливі (обтяжувальні) обста́вини.

о́фис о́фіс, -у; **-ный** о́фісний.

официа́льн||о *нареч.* офіці́йно; **-ость** офіці́йність, -ності; **-ый** офіці́йний; **-ое** **лицо́** офіці́йна осóба; **-ое** **письмо́** о. лист.

официа́нт офіці́ант; **-ка** офіці́антка.

оформле́ние оформле́ння, (*неоконч. д.* — *ещё*) оформля́ння, оформлюва́ння; **о. до-говора, заказа́** о. догово́ру, замо́влен-ня; **о. на рабо́ту** о. на рабо́ту.

оформле́нный оформлений; **-яемый** оформлюваний.

оформля́ть / **оформи́ть** оформля́ти *и* оформлюва́ти / оформи́ти, -млю, -миш; **о. докуме́нты на вы́езд** о. докуме́нти на ви́їзд.

офшо́р *эк.* офшо́р, -у; **-ный** офшо́рний.

оха́рактеризова́ть сха́рактеризова́ти, оха́рактеризова́ти.

охва́тывать / **охва́тить** охо́плювати / охо́пити, -плю, -пиш.

охладева́ть / **охладе́ть** (*перен.: к кому-чему* — *теря́ть интeрес*) байду́жити / збайду́жити (*до кого-чого*).

охлажда́ть / **охлади́ть** охолóджувати / охолóдити.

охлажда́ющий **1.** *прич.* який (що) охолóджує; **2.** *в знач. прич.* охолóджувальний.

охот́||а **1.** (*действиe*) полюва́ння, *ср.*; «**о. за ве́дьмами**» *перен.* «п. за ви́дь-ма́ми (на ви́дóm)»; **2.** (*промысел*) мис-ливство; **-и́ться** (*на кого, за кем, пе-*

рен.: за кем-чем) полюва́ти, -юю, -юєш (*на кого, кого, перен.: за ким-чим*).

охот́но *нареч.* охóче.

охра́н||а охорóна; **вневе́домственная о.** позавідо́мча о.; **о. окружа́ющей сре́ды** о. навколишнього середови́ща (довкі-ля); **-ёние** *воен.* охорóна, *ж.*; **-и́тель-ный** охорóнний; **-ник** охорóнник; **-ни-ца** охорóнниця; **-ный** охорóнний.

охра́нить / **охра́нить** охорóняти / охор-оня́ти, -оню́, -ониш.

оце́нённый оцінений, *реже* оціно́ваний; поціно́ваний.

оце́ниваемый оцінюваний.

оце́нивать / **оцени́ть** оцінюва́ти / оці-нити, -інію, -ініш *и* оцінува́ти; (*давать* *оценку кому-, чему-л.* — *ещё*) поціно́-вувати / поцінува́ти; **о. ве́щи** о. ре́чі.

оце́н||ивающий **1.** *прич.* який (що) оці-нює; **2.** *в знач. прич.* оцінювальний; **-ка** оцінка; **-очный** оцінний; (*определяю-щий, устанавливающий стоимо́сть, ценно́сть* — *ещё*) оцінювальний; **-очный** **лист** оцінний лист; **-очная** **комиссия** оцінювальна комісія; **-очная** **стоимость** оцінна ва́ртість; **-щик** оцінювач, оцінник; **-щица** оцінювачка, оцінниця.

оце́пл||ение отóчення, (*неоконч. д.* — *ещё*) отóчування.

оце́плять / **оце́пить** отóчува́ти / ото-чѝти, -очу́, -очиш.

очевидн||о *нареч.* очеви́дно; **-ость** оче-видність, -ності; **-ый** очеви́дний.

оче́нь *нареч.* дуже́.

очере́дн||ыйк черговий, -а; **-ой** черговий.
очере́дность черговість, -вості; **устано-вить** о. установи́ти ч.

оче́редн||ь (*в разн. знач.*) че́рга; **пе́рвая** **о. линии метро́** пе́рша ч. лі́нії метро́; **заяня́ть** **о.** зайня́ти че́ргу; **поста́вить** **на** **о.** поста́вити на че́ргу; **соблюде́ть** **о.** дотримувати (дотримуватися) че́рги; **ста́ть** **на** **о.** ста́ти на че́ргу; **вне** **-и** **поза** че́ргою, *позачерго́во*; **по** **-и** **по** че́рзі; **о.** **за биле́тами** ч. по квитки́.

оче́ртание обрис, -у, м.

оче́рчивать / **очертѝть** (*перен.: описы-вать*) окре́слювати / окре́слити.

очи́ст||ка очи́щення, *ср.*; *обчи́щення, ср.* (*ср.* *очи́щать*); **-ный** **очисный**; **-ные** **соору́жения** очисні споруди́.

очища́ть / **очи́стить** очища́ти / очи́сти-ти, -ищу, -истиш; (*снима́ть* *верхний слой*) *обчища́ти* / *обчи́стити*.

очн||ый обчний; **-ая стáвка** см. **стáвка**; **-ое обучение** очне навчання.
ошибáться / ошибítься помилитися / помилитися, -илюся, -и́лишся; **ёсли я не ошибáюсь** якщо я не помиляюся.
ошиб|ка помилка; **коммерческая о.** комерційна п.; **по -ке** помилково; **-очно нареч.** помилково; **-очность** помилковість, -вості; **-очный** помилковий.
оштрафóв||анный оштрафований; **-ать** оштрафувати.
ошупь: **на о.** на дотик; **-ю нареч.** навпомацки, на́помацки.
ошутитель||ый відчутний; **о. результат** в. результат; **-ые потёри** відчутні втрати.
ошущáть / ошутítь відчувати / відчути; **о. нехвáтку сырьá** в. нестáчу сировини.
ошущение відчуття; (*неоконч. д. — ещё*) відчування.

П

паблiсити паблісіті, *неизм., ср.*
павильон павільйон, -у; **я́рмарочный** п. ярмарковий п.
па́губный згубний.
па́дать / пасть 1. па́дати / упа́сти, -аду́, -аде́ш; 2. (*сов.: в сражении*) полягти, -яжу, -яжеш, загинути; 3. (*дохнуть — о животных*) здихати і до́хнути / здо́хнути; 4. (*сов.: о крепости и т. п.*) упа́сти; (*о власти, правительстве*) бу́ти повáленим, бу́ти скину́тим; 5. (*спадать, снижаться*) па́дати / упа́сти, спада́ти / спа́сти; (*уменьшаться — ещё*) зме́ншуватися / зме́ншитися; **давление, температура па́дает** тиск, температура па́дае (спада́е); **це́ны па́дают** ціни па́дають; 6. (*приходиться на чью-л. долю*) па́дати / упа́сти, припа́дати / припа́сти, -аде́; **выбор па́дает на кого** ви́бір па́дае (припада́е) *на кого*; **подозре́ние па́дает на кого** підозра па́дае *на кого*; 7. (*приходить в упадок*) занепа́дати / занепа́сти, -аде́.
па́дающий 1. *прич.* який (що) па́дае, зди́хає, спада́е *и т. д.*; 2. *в знач. прил.* паду́чий, па́даючий; спада́ючий (*ср. па́дать* 1); 3. *в знач. прил.* спа́дний; зме́ншуваний (*ср. па́дать* 5).
паде́н||ие 1. пади́ння; **уго́л -ния** кут п.; **п. правительства** п. уряду; 2. (*пониже-*

ние) пади́ння, спад, -у, *м., (неоконч. — ещё)* спади́ння; (*уменьшение — ещё*) зме́ншення; **п. кúрса валю́ты, сто́имости, цен** п. кúрсу валю́ты, ва́ртості, ці́н.
паев||ание паювання; **-ать** паюва́ти; **-ой** пайовий; **-ой взнос** п. внесок.
паенако́пление паєнагрома́дження.
пай пай (*род. па́ю*); **вступительный, учредительский** п. вступний, засно́вницький п.; **на паях** на паях; **-ковый** пайковий; **-щик** пайови́к, -а́; **-щица** пайови́чка.
пакга́уз пакга́уз, -у; **-ный** пакга́узний.
пакéт пакéт; **контрольный** п. а́кций контро́льний п. а́кцій; **-ирование** паке́тування; **-ировать** паке́тува́ти; **-ирóвка** см. **паке́тирование**.
паковáть пакува́ти.
пако́в||ка пакува́ння, *ср.*; **-очный** пакува́льний.
пакт пакт, -у; **п. о взаимопомощи, о ненападении** п. про взаємодопомо́гу, про ненáпад.
пала́та пала́та; **п. общин, представи́телей** п. громад, представникі́в; **торго́вая** п. торгове́льна (торго́ва) п.; **Торго́во-промышле́нная** п. Торгове́льно(Торго́во)-промисло́ва п.; **Пала́та мер и ве́сов** П. мі́р і вагі́.
па́мьт||ка па́м'ятка; **-ник** 1. па́м'ятник; 2. *лит., археол., архит.* па́м'ятка, *ж.*
па́мьт||ь па́м'ять, -ті; **зрительная** п. зорова́ п.; **мáшинная** п. ма́шинна п.; **цити́ровать по -и** цитува́ти напа́м'ять (з па́м'яті).
па́н||ика па́ніка; **-йческий** па́нічний.
пансио́н пансіо́н, -у; **на по́лном -е** на по́вному па́нсіо́ні; **-ный** па́нсіо́нний.
пансионáт пансіо́нат, -у.
пар¹ па́ра, *ж.*; **насыщенный** п. насичена п.
пар² с.-х. пар, -у.
па́ра па́ра.
пара́граф пара́граф.
пара́д пара́д, -у; **-ный** пара́дний.
параллели́зм паралелі́зм, -у.
параллель паралелель, -лі; **-ный** паралелельний, рівнобі́жний; **-ное соеди́нение** эл. паралелельне з'єднання.
парáметр парáметр; **-йческий** парáметри́чний.
парафиров||ание *дипл.* парафува́ння; **-анный** парафова́ний; **-ать** парафува́ти; **п. догово́р, соглаше́ние** п. до́гові́р, уго́ду.

- парі** заклад, -у, м., парі, неизм., ср.; **заключать п.** битися об з.
- парировать** парировати.
- паритет** паритет, -у; **военно-стратегический п.** військово-стратегічний п.; **-ный паритетный; на -ных началах** на паритетних засадах.
- парков|ание авто и т. п.** паркування; **-ать** паркувати.
- парковый** парковий.
- парламент** парламент, -у; **-арий** парламентар -я и реже парламентарій, -ія.
- парламентёр** парламентёр.
- парламентский|ий** парламентський; **п. запрос п.** запит; **-ая неприкосновенность** парламентська недоторканність; **-ое большинство, меньшинство** парламентська більшість, меншість; **-им путём** парламентським шляхом.
- парный** парний; (*составляющий с другой парю — ещё*) паристий.
- паровой** паровий.
- пароль** пароль; **-ный** парольний.
- партия** (в разн. знач.) партія; **оппозиционная, правящая п.** опозиційна, керівна (правляча) п.
- партнёр** партнёр; **-ский** партнёрський; **-ство** партнёрство; **-ша разг.** партнёрка.
- паспорт** паспорт; **бессрочный, заграничный, общегражданский, служебный п.** безстроковий, закордонний, загальногромадянський, службовий п.; **-изация** паспортизація; **-изовать** паспортизувати; **-ист** паспортист; **-истка** паспортистка; **-ный** паспортний.
- пассажир** пасажир; **-ка** пасажирка; **-овместимость** пасажиромісткість, **-кости; -опоток** пасажиропотік, **-току; -ский** пасажирський.
- пассив фин.** пасив, -у; **-ы мн.** пасиви; **устойчивые -ы** стійкі п.; **-ный** пасивний.
- пасть см. падать.**
- Пасха|а 1.** рел. Пасха, разг. Паска; (в христианском, преимущ. православном, культе — обычно) Великдень, -кодня, м.; **2. пасха кул.** паска; **-альный** пасхальний; великодній.
- патент** патент, -у; **п. на изобретение п.** на винахід; **-ный** патентний; **-ованный** патентований; **-овать** патентувати.
- патентоспособн|ый** патентоспроможний; **-ость** патентоспроможність, **-ности.**
- патриот** патріот; **-изм** патріотизм; **-ический, -ичный** патріотичний.
- патрон** (в разн. знач.) патрон; **-ный** патронний.
- патронаж** патронаж, -у; **-ный** патронажний; **-ная сестра** патронажна сестра.
- патрулиров|ание** патрулювання; **-анный** патрульований; **-ать** патрулювати.
- патруль** патруль, -ля; **-ный** патрульний.
- пахать** орати (орю, ореш).
- пахот|а** (действие) оранка, орання, ср.; **-ный** орний.
- пач|ечный** пачковий; **-ка** пачка; (*сложенных или связанных предметов — большего размера*) пача.
- пачкать** бруднити, забруднювати.
- пашня** рілля.
- пейджер** пейджер; **-инг** пейджинг, -у; **-инговый** пейджинговый.
- пена** піна; (*на жидкости, мыльная и т. п. — ещё*) шум, -у, м., шумовиння, ср.
- пенал** пенал.
- пенистый** пінистий, пінястий, пінявий.
- пенициарный юр.** пенітенціарний.
- пенсионер** пенсіонер; **-ка** пенсіонерка.
- пенсион|ый** пенсійний; **достичь** (достигнуть) **-ого возраста** досягнути (досягти) пенсійного віку; **-ое обеспечение** пенсійне забезпечення.
- пенсия** пенсія; **пожизненная п.** довічна п.; **п. в связи с потерей кормильца п.** у зв'язку із втратою годувальника; **п. за выслугу лет п.** за вислугу років; **п. по возрасту, по старости п.** за віком, за старістю.
- пеня** пеня.
- первенство** першість, -шості, ж.; **уступить п. кому** поступитися першістю перед ким.
- первичный** первинний.
- первоначальн|ый 1.** (самый первый) первісний; **-ое накопление капитала** первісне нагромадження капіталу; **2.** (начальный, элементарный) початковий; **-ые сведения** початкові відомості.
- первоочередной, первоочередный** першочерговий.
- перво|разрядный** першорядний; **-родящая в знач. сущ.** першороділля, ж.; **-степенный** першорядний; **-тельная** з першим телям, (в знач. сущ.) первістка, ж.

пёрв||ый 1. пёрший; в половині -ого о пів на пёршу; 2. -ое в знач. *суц., ср.* (о блюдах) пёрше, -шого.

переадресовка переадресування, *ср.*

переадресовывать / переадресовать переадресовувати / переадресувати.

перееаттестация перееаттестация.

перееаттестовывать / перееаттестовать перееаттестовувати / перееаттестувати.

перезабази||вание перебазування; -ать (*несов. и сов.*) перебазувати / перебазувати.

перебаллотиров||ка перебалотування, *ср.*; -очный перебалотувальний.

перебой перебій, -бою; **перебои** *мн.* переббї, -їв.

перебор перебір, -бору; -ка *см.* перебородка.

переброска перекинення, *ср.*, (*неоконч. — ещё*) перекидання, *ср.*

перевал||ка 1. (*действие*) перевалювання, *ср.*, (*оконч.*) перевалення, *ср.*; 2. *разг.* (*место*) перевальний пункт (*комплекс и т. п.*), перевальна база, *разг.* перевалка; -очный перевальний; (*перезагрузочный*) перевантажувальний; перевантажний.

переваривать / переварить 1. переварювати / переварити, -арю, -ариш; 2. (*о пищеварении, а также перен.: усваивать*) перетравлювати / перетравити, -авлю, -авиш.

переваримый перетравний.

перевес 1. (*действие*) переважування, *ср.*, переваження, *ср.*; 2. (*превосходство*) перевага, *ж.*; **брат** *п.* переважати; **иметь** *п.* мати перевагу.

перевод 1. (*перемещение*) переведення, *ср.*; **п. ученика в следующий класс** *п.* учня в наступний клас; **перейти на другую работу по ~у (переводом)** перейти на іншу роботу за переведенням; 2. (*на другой язык*) переклад, -у, (*неоконч. д.*) перекладання, *ср.*; **обратный** *п.* зворотний *п.*; **п. с подстрочника** *п.* з підрядника; **п. с русского на украинский язык** *п.* з російської на українську мову; 3. (*денег*) перекказ, -у, (*неоконч. д.*) перекказування, *ср.*; **денежный** *п.* грошовий *п.*; **п. денег по почте** перекказування грошей поштою; 4. (*рисунка и т. п.*) переведення, *ср.*, перебивання, *ср.*

переводной 1. перевідний; **п. экзамен** *п.* екзамєн (іспит); 2. (*о бумаге, рисунке и т. п.*) перебивний.

переводный 1. (*служащий для перевода денег*) переказний; 2. (*переведенный с другого языка*) перекладний.

переводч||еский перекладацький; -ик перекладач, -а; -ица перекладачка.

перевоз перевіз, -вбзу; (*действие*) перевезення, *ср.*; -ка перевезення; **п. грузов малой скоростью** *п.* вантажів малою швидкістю; **при ~ке** *під час* *п.*; -ный перевізний; -очный перевізний; -чик перевізник; -чица перевізниця.

перезооружение переозброєння, (*неоконч. д. — ещё*) переозброювання.

перевоплощение перевтілення, (*неоконч. д. — ещё*) перевтілювання.

переворот переворот, -у.

перевоспитание перевиховання, (*неоконч. д. — ещё*) перевиховування.

перевыбор||ный перевиборний, перевиборчий; -ы перевибори, -рів.

перевыполнение перевиконання, (*неоконч. д. — ещё*) перевиконування.

перегиб перегін, -у; (*место сгиба — ещё*) згин, -у; (*неоконч. д.*) перегинання, *ср.*

перегни||вший перегнилий; -ой перегниї, -ною; -ойный перегниїний.

переговорный переговірний, переговорний.

переговор||ы переговори, -рів; **двусторонние** *п.* двосторонні *п.*; **п. на высшем уровне** *п.* на найвищому рівні; **вести** *п.* вести *п.*; **путём ~ов** шляхом переговорів.

перегон перегін, -гону; (*неоконч. д. — обычно*) переганяння, *ср.*; -ка *см.* перегон; -ный перегінний; -очный перегінний.

перегорать / перегореть перегоряти *и* перегорати / перегоріти.

перегоревший перегорілий.

перегород||ка перегородка; (*переборка — ещё*) перебірка, переділка; -очный перегородковий; переділковий.

перегрузаемость перевантажуваність, -ності.

перегрузатель *техн.* перевантажувач.

перегруженность и перегруженность перевантаженість, -ності; переобтяженість, -ності.

перегруз||ка перевантаження, *ср.*, (*неоконч. д.* — *ещё*) перевантажування; (*чрезмерная нагрузка* — *ещё*) переобтяження, *ср.*, (*неоконч. д.* — *ещё*) переобтяжування; **термічские** -ки термічні перевантаження; **-очный** перевантажувальний; **перевантажный**; **-очная способность** перевантажна здатність; **-очный кран** перевантажувальний кран.

перегруппировка перегруповання, *ср.*, (*неоконч. д.* — *ещё*) перегруповування.

перёд перёд (*род. пёреду*).

передаваемый передаваний; переказуваний.

передавать / **передать** передавати / передати; (*сообщать услышанное, пересказывать* — *ещё*) переказувати / переказати, -ажу́, -ажеш; **п. дело в суд** передавати справу в суд; **п. на хранение** передавати на зберігання (зберігання); **п. по наследству** передавати в спадщину; **п. привёт** п. (п.) привіт (вітання); **п. новость** переказувати новину.

передаточный передавальний, *реже* передатний; **п. акт** п. акт; **п. механизм** п. механізм.

передатчик передавач, -а́.

передач||а передача; (*неоконч. д.* — *обычно*) передавання, *ср.*; (*сообщение услышанного и т. п.* — *обычно*) переказ, -у, *м.*, (*неоконч. д.* — *ещё*) переказування, *ср.*; **п. дежурства** передача чергування; **п. по акту** передача за актом; **без права** -и без права передачі; **п. чужих слов** переказ (переказування, передача) чужих слів.

передающий 1. *прич.* який (що) передає; 2. *в знач. прил.* передавальний.

передвигать / **передвинуть** пересувати и пересобувати / пересунути.

передвижен||ие пересування; **беспрепятственное** п. безперешкодне п.; **средства** -ия засоби п.

передвижка 1. (*действие*) *см.* передвижение; 2. (*учреждение*) пересувка; **библиотека**-п. пересувна бібліотека; **-ной** пересувний.

передёл||ка переробка; (*действие* — *обычно*) перероблення, *ср.*; **отдать** в -ку віддати переробити (в переробку); **-очный** переробний; **-ывать** / **-ать** переробляти / переробити, -облю, -обиш.

перёдний передній; **-ик** фартух, -а́; **-ья** *в знач. суц.* передпóкий, -ко́ю, *м.*

передовой передовий; **-ок** передок, -дка́.

переезд 1. (*действие*) переїзд, -у; 2. (*место переезда*) переїзд, -у; **-ной** переїзний; **-ный** переїзний.

переезжать / **переехать** переїжджати и переїздити, -їжджу́, -їздиш / переїхати; **п. на новое место жительства** п. на нове місце проживання.

переживаемый який (що) переживає (*хто*), який (що) переживається (*ким*).

переживать / **пережить** (*что*) переживати / пережити (*що*); (*испытывать в жизни* — *ещё*) зазнавати / зазнати (*чого*).

пережигать / **пережечь** 1. перепалювати / перепалити, -алю́, -а́лиш; 2. (*расходовать сверх меры* — *о топливе*) перевитрати́ти / перевитратити, -ачу, -атиш.

пережиток пережиток, -тку; **п. прошлого** п. минулого; **-очный** пережитковий.

перезаклад, **перезалог** *юр.* перезастава, *ж.* **перезакладывать** / **перезаложить** перезаставляти / перезаставити, -влю, -виш.

перейгрывание перегравання.

переизбрание переобрання, (*неоконч. д.* — *ещё*) переобирання.

переиздание перевидання; (*неоконч. д.* — *ещё*) перевидавання.

переименование перейменування.

переймчивый перейнятливий.

перейти *см.* переходить.

перекачивание, -ка перекачування; **п. средств** *перен.* п. коштів.

переквалифицировать (*несов. и сов.*) перекваліфікувати / перекваліфікувати.

перекладывать / **переложить** перекладати / перекласти, -аду́, -аде́ш; (*стену, печь* и *т. п.* — *ещё*) перемуровувати / перемурувати.

перекличка 1. переклик, -у, *м.*, перегук, -у, *м.*; 2. (*проверка присутствующих*) переклик, перекличка.

переключать / **переключить** 1. *эл., техн.* перемикати́ти / перемкнути; 2. *перен.* переключати́ти / переключити, -ючу́, -ючиш.

перекрёстный перехрєсний; **п. допрос** п. допит.

перекрёсток перехрєстя. *ср.*; (*двух дорог* — *ещё*) роздоріжжя, *ср.*

перекрещивающийся 1. прич. який (що) перехрещується; 2. в знач. прил. перехрещений.

перекрытие 1. (действие) перекриття, (неоконч. — ещё) перекривання; 2. (часть сооружения) перекриття; **междуэтажное** п. міжповерхове п.

перекупка (действие) перекуповування, ср.; **-ленный** перекуплений; **-щик** перекупник; п. **краденых вещей** п. крадених речей; **-щица** перекупниця, разг. перекупка.

перелagать / переложить перекладати / перекласти, -адү, -адеш; п. **винү, ответственность** п. винү (провину), відповідальність.

перелёт переліт, -льоту; **-ный** перелітний.

перелицованный перелицований, лицюваний; **-ка** перелицовування, ср., перелицювання, ср.

переложенный перекладений; **-ить** см. **перекладывать** и **перелagать**.

перелом перелом, -у; (перен. — ещё) злам, -у; п. **бедра, позвоночника** п. стегна, хребта.

переменa 1. зміна, реже переміна; **большие -ы** великі зміни; п. **к лучшему** з. на краще; **без перемен** без змін; **произвести -ы** зробити зміни; 2. (между уроками) перерва; **большая, малая** п. велика, мала п.

переменный змінний, реже перемінний; (переменчивый) мінливий; п. **капитал** эк. з. капітал; п. **ток** эл. з. струм; **-ая величина** мат. змінна величина; **-ая облачность, погода** мінлива хмарність, погода; с **-ым успехом** зі (із) змінним успіхом.

перемещение переміщення, (неоконч. д. — ещё) переміщення, переміщування; **-енный** переміщений; **-енное лицо** переміщена особа.

перемирье перемир'я; **заклочить, нарушить** п. укласти, порушити п.

перемножать / перемножить перемножувати / перемножити.

перемножающий 1. прич. який (що) перемножує; 2. в знач. прил. перемножувальний.

перемычка перемічка; **насыпная, намывная** п. насипна, намывна п.

перенаём перенайм, -у, не реком. перенайм, -айму; (кого-чого: действие —

обычно) перенаймання, ср., (оконч.) перенайняття, ср.

перенайматель перенаймач, -а; **-ница** перенаймачка.

перенаймать / перенаять перенаймати / перенайняти.

перенаселение перенаселення; **-енный** перенаселений.

перенос перенос, -у; (действие — обычно) перенесення, ср.; **правила -а слов** правила переносу слів; п. **разбора дела** юр. перенесення розгляду справи; **-имость** мед. переносність, -ності; **-ка** 1. (действие) см. **перенос**; 2. разг. переносна лампа.

переносной переносний.

переносный 1. см. **переносной**; 2. (инсказательный) переносний.

переносчик переносник; **-ица** переносниця.

переоудовать сов. переустатковувати (несов.) / переустаткувати (сов.), переобладнувати (несов.) / переобладнати (сов.).

переоудать / переобуть перевзувати / перевзүти.

перодевать / перодеть перодегати / перодегати и перодегнүти, -ягну, -ягнеш, перодегати / перодегати и перодегнүти, -ягну, -ягнеш.

перодетый перодегнений, перодегнутий и перодегнений, перодегнутый.

пероосвидетельствование пероосвідчення, (неоконч. д. — ещё) пероосвідчування; **-ать** несов. и сов. пероосвідчувати / пероосвідчити.

перооценка перооцінка; (неоконч. д. — обычно) перооцінювання, ср.

перопечатка перодрук, -у, м.; п. **запрещенa** п. заборонено; **при -е ссылка обязательна** при перодруці (перодруку, перодрукові) посилення обов'язкове.

перописька 1. (действие) перописування, ср.; 2. (почтовая) листування, ср.; **состоять в -ке** підтримувати л., листуватися; **-чик** перописувач.

перопись перопис, -у, м.; **всеобщая** п. загальний п.

пероплаченный пероплачений; **-ивать / пероплатить** пероплачувати / пероплатити, -ачү, -атиш.

пероплёт 1. (действие) оправлення, ср., (неоконч.) оправлення, ср.; **отдать в п.** віддати оправити; 2. (обложка книги и

т. п.) опра́ва, ж., паліту́рка, ж.; **око́нный** п. віко́нна ра́ма; **~ы** для сту́льев плеті́ння для стільці́в; **~ная** в знач. суц. паліту́рня, паліту́рна майсте́рня; **~ный** паліту́рний; **~чик** паліту́рник.

переподгото́в||ка перепідгото́вка, перепідгото́вля́ння, *ср.*; **~ленный** перепідгото́влений, перепідгото́влений.

переподчи́н||єние перепідпорядкува́ння, (*неоконч. д. — ещё*) перепідпорядковува́ння; **~ённый** перепідпорядкований.

переправля́ть / переправі́ть переправля́ти / переправі́ти, -влю, -виш.

переправочный переправний.

перепродава́ть / перепродáть перепро́дудати и перепро́дудати / перепро́дудати, -о́дам, -о́дася́.

перепрода́жа перепро́даж, -у, *м.*, (*неоконч. д. — ещё*) перепро́дудання, *ср.*

перепроизводи́ть / перепроизвести́ перевиробля́ти / перевиробіти, -блю, -биш.

перепроизводство **1.** эк. перевиробни́цтво, надвиробни́цтво, перепро́дукція, *ж.*; **2.** (*перевыработка*) перевиробле́ння, *книжн.* перепро́дукція, *ж.*, (*неоконч. д. — ещё*) перевиробля́ння.

перепрофи́лировать перепрофілюва́ти.

перераба́тывать / перерабо́тать переробля́ти и перероблюва́ти / переробіти, -облю, -обиш; **2.** (*работать сверх нормы*) перерацо́бовувати / перерацо́вувати.

перераба́тывающий **1.** *прич.* який (що) переробля́е (перероблю́е); який (що) перерацо́бовуе; **2.** в знач. *прил.* переробни́й.

перерабо́т||ка **1.** (*действие*) переробле́ння, *ср.*, (*неоконч.*) переробля́ння и перероблюва́ння, *менее реком.* переробка; **2.** (*результат действия*) переробка; **3.** (*работа сверх нормы*) разг. переробі́ток, -тку, *м.*; **~очный** переробни́й; **~чик** переробни́к.

перераспреде́||єние перерозподі́л, -у, *м.*; **~ённый** перерозподі́лений.

перерасхо́д перевитра́та, *ж.*; **п. средств** п. ко́штів; **~ованный** перевитрачений.

перерасче́т перераху́нок, -нку.

переры́в **1.** (*разрыв и т. п.*) перерыв, перерва́, *ж.*; **2.** (*промежуток времени*) перерва́; **обёденный** п. обідня п.; **без ~а** без перерви́.

переса́д||ка **1.** (*действие*) переса́дження, *ср.*, (*неоконч. — ещё*) переса́джування,

ср.; **п. почки** п. нірки; **2. ж.-д. и пр.** переса́дка; **п. на следующей остано́вке, ста́нции** п. на насту́пній зупи́нці, ста́нції; **~очный** **1.** переса́дний; **2. ж.-д. и пр.** переса́дковни́й.

переса́живаться / переса́сть переса́дяти / переса́сти, -сяду, -сядеш.

переса́дча **1.** перезда́ча, (*неоконч. д. — ещё*) перездава́ння, *ср.*; **2.** (*экзаменов и т. п.*) перескла́дення, *ср.*, перескла́діння, *ср.*

переса́кать / переса́чь **1.** переса́кати / переса́кти; **2.** (*перемещаться, проходить поперёк или насквозь, а также мат. — чаще*) перетина́ти / перетя́ти, -тну́, -тне́ш и перетну́ти; **переса́чь** **границу** перетну́ти кордо́н.

пересека́ющий||йся **1.** *прич.* який (що) переса́кається (перетина́ється); **2.** в знач. *прил.* перетинни́й, переса́чний; (*перекрёстный*) перехре́сний; **суда́ идут ~мся ку́рсом** судна́ йдуть перехре́сним ку́рсом; **~еся координаты** *мат.* перетинні́ (переса́чні) координати́.

переселе́||єц переселе́нець, -нця; **~ка** переселе́нка; **~ческий** переселе́ньский.

переса́сть *см.* переса́живаться.

пересече́||ние **1.** (*действие*) переса́чення; перети́н, -у, *м.*; (*неоконч. д. — ещё*) переса́чення; перетина́ння; **п. границы** перети́н кордо́ну; **2.** (*место пересечения линий*) перети́н; (*плоскостей, тел — ещё*) перері́з, -у, *м.*; (*дорог — ещё*) схра́щення, перехре́щення; **то́чка ~ия** **ли́ний** *мат.* то́чка перети́ну лі́ній; **п. до́рог** перехре́щення (с.) до́ріг.

пересече́нный в знач. *прил.* переса́чений; перети́тий, перетну́тий.

переса́каз переса́каз, -у; (*действие — ещё*) переса́зування, *ср.*, перепові́дання, *ср.*

переса́ловать / переса́лоить перешаро́вувати / перешарува́ти.

переса́мривать / переса́мотреть пересга́дати / пересга́нути.

переса́мтр пересга́д, -у, (*неоконч. д. — ещё*) пересга́дання, *ср.*; **~енный** пересга́нутий.

переса́ртировка переса́рти́зування, *ср.*, переса́ртизува́ння, *ср.*

переса́ртица *торг.* переса́ртиця.

переса́тановка **1.** (*действие*) переса́вля́ння, *ср.*, (*неоконч.*) переса́вля́ння, *ср.*; **2.** (*расположение*) переса́тановка.

- перестрахов|ка** перестраховання, *ср.*, (неоконч. — *ещё*) перестраховування, *ср.*; **-очный** перестраховальний; **-щик** перестраховальник.
- перестраховывать / перестраховать** перестраховувати / перестраховувати.
- перестрочный** перебудовний, перебудовчий.
- перестройка 1.** перебудова; (*действие — ещё*) перебудування, *ср.*, (неоконч.) перебудовування; **2.** *радио, муз.* перестроювання, *ср.*
- пересчёт** перелічення, *ср.*, перерахування, *ср.*, (неоконч. *д. — ещё*) перелічування, перерахування; **в -е на современные цены** у перерахуванні (у перерахунку) на сучасні ціни.
- пересчитывать / пересчитать 1.** перелічувати / перелічити, *-ічу, -ічиш, перераховувати / перераховувати; 2. (*переводит в другие величины, единицы*) перераховувати / перераховувати.*
- пересыл|ка** пересилання, *ср.*; **-очный** пересильний.
- перубеждать / переубедить** переконувати / переконати [в іншому].
- перубежд|ёние** переконання [в іншому], переконування [в іншому]; **-ённый** переконаний [в іншому].
- перуэл|ок** провулок, *-лка; -очный* провулковий.
- перустроить / переустроить** (*перестраивать*) перебудовувати / перебудувати; (*переоборудовать*) переобладнувати / переобладнати.
- перустройство** перебудова, *ж.*, (неоконч. *д. — ещё*) перебудовування, (оконч. *д. — ещё*) перебудування; переобладнування, (оконч. *д.*) переобладнання.
- перуступить / перуступить** (*имущество, право и т. п.*) *юр.* перевідступати / перевідступити, *-уплю, -упиш.*
- перуступка** *юр.* перевідступлення, *ср.*
- перучёт 1.** переоблік, *-у; п. товара* п. товару; **2.** (*векселя*) *фин.* передисконт, *-у; -ный 1.* переобліковий; **2.** передисконтний.
- перучивать / перучить** переучувати / переучити, *-учу, -учиш и перевчати / перевчати.*
- перучивывать / перучествовать 1.** переобліковувати / переоблікувати; **2.** *фин.* (*вексель*) передисконтовувати / передисконтувати.
- перехватчик** *ав., радио* перехоплювач.
- переход** перехід, *-ходу; пешеходный п.* пішохідний *п.*; **п. права собственности** п. права власності.
- переходить / перейти** переходитити, *-джу, -диш / перейти, -ейду, -ейдеш; п. в собственности п. у власність; **п. во владение** п. у володіння.*
- переход|ный** перехідний; **-ящий 1.** *прич.* який (що) переходитити; **2.** *в знач. прил.* перехідний; **-ящие** сумми *бухг.* перехідні суми.
- переч|ень** перелік, *-у; -новый* переліковий.
- перечёркивать / перечеркнуть** перекреслювати / перекреслити.
- перечисл|ение 1.** (*действие*) перелік, *-у, м.*, перерахування, перелічення. (неоконч.) перераховування, перелічування; **2.** (*зачисление в другое место; перевод на другой счёт*) перерахування; **п. денег на текущий счёт** перерахування грошей на поточний рахунок; **платить по -ию** платити за перерахуванням.
- перечисленный 1.** перелічений, перерахований; **2.** перерахований.
- переекзаменовка** переекзаменування, *ср.*
- перил|а** поручні, *-ів, перила, -ил; опереться на п.* спертися на *п.*; **-ьный** поручневий, перильний.
- периметр** периметр; **по -у** по периметру; **-йческий** периметричний.
- период** період, *-у; инкубационный п.* інкубаційний *п.*; **п. полураспада физ.** п. піврозпаду; **-йческий** періодичний; **-йческая дробь мат.** п. дріб.
- перифер|ийный** периферійний; **-йное оборудование выч. техн.** периферійне устаткування (обладнання); **-йя** периферія.
- перлюстр|ация** перлюстрація; **-ировать** перлюструвати.
- перрон** перон, *-у.*
- персона** персона; **п. (нон) грата дипл.** п. (нон) грата.
- персонал** персонал, *-у; обслуживающий, управленческий п.* обслуговувальний, управлінський *п.*
- персональ|ый** персональний; **п. оклад** п. оклад; **-ое дело** персональна справа.
- перспектив|а** перспектива; **ближайшая, дальняя п.** найближча, далєка *п.*;

- пространственная** п. просторова п.; в -е у перспективі.
- пес**||**ок** пісок, -ску; **сахар**-п. цукор-п. (род. цукру-піску); **~очный** пісочний, пісковий.
- пессиміст** песиміст; **~ический** песимістичний.
- пестициды** мн. пестициди, -дів.
- пестрый** строкатий, пістрявий.
- пещаный** піщаний.
- петиціонный** петиційний.
- петиция** петитія.
- петля** 1. петля; (*затягивающаяся* — *ещё*) зашморг, -у, м.; 2. (для пуговиц) петля, петелька; 3. (в сети, вязанье — *обычно*) вічко, ср.; 4. (дверная, оконная — *чаще*) завіса, петля.
- печат**||**ать** 1. друкувати; 2. *текст.* вибивати; **п. узоры** в. візерунки; **~ающий** 1. прич. який (що) друкує; який (що) вибиває; 2. в знач. прил. друкувальний; вибивальний; **~ающее устройство** д. пристрій.
- печатн**||**ик** друкар, -я; **~ый** 1. друкований; **~ая буква** друкована літера (буква); **п. лист** д. аркуш; **~ая продукция** друкована продукція; 2. (*относящийся к печатанию, служащий для печатания*) друкарський; **п. станок** д. верстат; 3. *текст.* вибивний; **~ый вал, цех** в. вал, цех; **~ое полотно** вибивне полотно.
- печат**||**ь** 1. печатка; (*особо важная, а также перен. — обычно*) печатъ, -ті; **большая государственная** п. велика державна печатъ; **п. учреждения** печатка установи; **с приложением** -и **кани.** з прикладенням печатки.
- печат**||**ь** 2 1. (*печатание*) друк, -у, м.; **высокая** п. спец. високій д.; **отдать, подписать** в п. віддати, підписати до друку; **выйти из** -и **выйти** друком (з друку); в -и у друці (у друку, у друкові); 2. (*пресса*) преса; **по сообщениям** -и за повідомленнями преси.
- печной** пічний.
- печь** 1 *суц.* піч (род. пічі); **обжиговая** п. випалювальна п.
- печь** 2 *глаг.* пекти (печу, печеш).
- пешеход** пішохід, -хода; **~ный** пішохідний.
- пик** (в разн. знач.) пік; **часы** п. години п.
- пикет** пікет, -у; **забастовочный** п. страйковий п.; **~ирование** пікетування; **~иро-**
- вать** пікетувати; **~ирующий** 1. прич. який (що) пікетує; 2. в знач. прил. пікетувальний; 3. в знач. суц. см. **пикетчик**; **~чик** пікетник, *менее реком.* пікетувальник.
- пилот** пілот; **~аж** пілотаж, -у; **~ажный** пілотажний; **~ирование** пілотування; **~ированный** пілотований; **~ировать** пілотувати; **~ируемый** пілотований; **~ный** пілотної.
- пиратство** піратство; **воздушное** п. повітряне п.
- писатель** письменник; **~ница** письменниця; **~ский** письменницький.
- писать** писати (пишу, пишеш).
- писчебумажный** паперовий.
- писч**||**ий** писальний; **п. мел** писальна крейда; **~ая бумага** п. (письмовый) папір.
- письменно** нареч. письмово, на письмі; (*письмом*) листівно, листом; (*в письме*) у листі; **излагать** п. викладати письмово (на письмі); **отвечать** п. відповідати листівно (листом).
- письменн**||**ый** 1. (*служащий для письма*) письмовий; **п. стол** п. стіл; **~ые принадлежности** письмові приладдя, ср.; 2. (*относящийся к письму, письменности; написанный*) писемний; (*написанный — ещё*) письмовий; **п. памятник** лит. писемна пам'ятка; **~ая речь** писемна мова; в **~ой форме** на письмі, у писемній формі; **~ая работа** письмова робота; **~ое разрешение** письмовий дозвіл; 3. (*относящийся к переписке*) листівний; **п. ответ** листівна відповідь.
- письм**||**о** 1. (*система графических знаков; умение писать и т. п.*) письмоб; **тетрадь** для **~а** зошит для письма; 2. (*сообщение*) лист, -а, м.; **доплатное, заказное** п. доплатний, рекомендований л.; **верительное, поручительное, рекомендательное, сопроводительное** п. вірчий, доручний, рекомендаційний, супровідний л.
- письмосортировочный** спец. листосортувальний.
- питан**||**ие** 1. харчування; (*кормление*) годування; **детское, дополнительное, лечебное, недостаточное, усиленное** п. дитяче, додаткове, лікувальне, недостатне, посилене х.; **предприятия общественного** -ия заклади громад-

ського х.; **искусственное, принудительное** п. штучне, примусове г.; **2. эл., биол. и пр.** живлення; (**снабжение — ещё**) постачання; **источник —ия** джерел^о ж.; **п. от сети** ж. від мережі; **п. растень** ж. рослини.

питательный 1. (относящийся к питанию) харчувальний; (к кормлению) годувальний; **п. пункт** х. пункт; **2. (содержащий необходимые для питания вещества)** поживний; **—ая пища** поживна їжа; **3. (несущий питание, питающий)** живильний; **п. крем** ж. крем; **—ая среда** живильне середовище; **4. техн.** живильний; (относящийся к снабжению) постачальний; **п. насос;** **—ая станция** живильна (постачальна) станція.

питать 1. годувати; **2. эл., биол. и пр.** живити, -итъ; (кого-то чем: **снабжать**) постачати (кому-чому **цво**); (**обеспечивать**) забезпечувати; **крово** питаєт клітки мозга кров живить клітини мозку; **п. город электроэнергий** забезпечувати місто електроенергією (постачати місту електроенергію); **♦ п. доверие, уважение** почувати довіру (довіря), повагу; **п. надежду** плекати надію; **—ся 1.** харчуватися; (**кормиться**) годуватися; **2.** живитися; постачатися; забезпечуватися.

питомник 1. (для растений, а также перен.) розсадник; (для деревьев и кустов — ещё) (садова) шкілка, ж.; **2. (животноводческий)** розплідник; **—овый 1.** розсадницький; **2.** розплідницький.

пить пити (п'ю, п'еш); **—ё (действие и напиток)** пиття; **годный для —я** придатний для п.; **—евой** питний.

пишущий 1. прич. який (шо) пише; **п. эти строки** автор цих рядків; **2. в знач. прил., техн.** самописний; **♦ —ая машинка** друкарська машинка.

пища 1. їжа; (**кушанье**) страва; **мясная** п. м'ясна їжа; **годный в —у** придатний для їжі (їди); **употреблять в —у** живіти як їжу (для їди); **2. перен.** пожива; **п. для ума** п. для розуму.

плав: на —у на плаву; **—ание** плавання; **дальнее —ание** даліє п.; **—ательный** плавальний; **—ать** плавати; **—ающий 1.** прич. який (шо) плаває; **2. в знач. прил., прям., перен.** плавучий; плавальний; (не-

устойчивый) плинний, змінний; **—ающий курс валюты** плинний (з.) курс валюти. **плагиат** плагіат, -у; **—ор** плагіатор; **—орский** плагіаторський.

плагировать книжн. плагіювати, -іюю, -іюеш.

плам|енный полум'яний; **спец.** полуменевий; **п. уголь** полуменеве вугілля; **—я** полум'я.

план план, -у; **встречный, годовой, общий, производственный, сводный, текущий** п. зустрічний, річний, загальний, виробничий, зведений, поточний п.; **п. по валу, по ассортименту** п. з валу, з асортименту; **невыполнение —а** невиконання плану; **по —у** за планом; **сверх —а** понад п.; **осуществить, расстроить** п. здійснити, розладнати п.; **составлять, строить** п. складати, будувати п.

планиров|ание планування; **—ать (составлять план)** планувати.

планировать строит. планувати; **п. участок** п. ділянку.

планиро|вка строит. планування, ср.; **—щик** планувальник; **—очный** планувальний.

планир|уемый планований; **—ующий 1.** прич. який (шо) планує; **2. в знач. прил.** планувальний.

план|ка планка; **—очный** планковий.

плановик плановик, -а.

планов|ость плановість, -вості; **—ый** плановий.

планомерный планомірний.

плантационный плантаційний.

плантация плантація.

пласт шар, —у, пласт, —а; (земли при пахоте — ещё) скиба, ж.; (земли в одну лопату) стих, -а.

пластик (пластическая масса) пластик, -у; **—овый** пластиковий.

пластин|а пластіна; **—ка** пластінка, платівка; **граммофонная —ка** грамофонна платівка (пластінка); **—очный** пластинковий, платівковий; **—чатый** пластинчатий, **реже** пластинчатий.

пластический пластичний.

пластмасс|а (пластическая масса) пластмаса (пластична маса); **—овый** пластмасовий.

плат|а¹ плата, **реже** платня; **арендная, входная, заработная, повременная, поденная, почасовая, проездная, сельная** п. орендна, вхідна, заробітна,

- почасова́, поде́нна, погоди́нна, проізна́, відрядна п.
- пла́та**² (*пластина*) пла́та.
- плате́ж** платіж, -тежу; **просро́ченный** п. прострочений п.; **на́ложенным пла-тежом** післяплатою; **производи́ть** п. здійснювати п.
- плате́жеспосбн||ость** платоспромо́жність, -ності; **-ный** платоспромо́жний.
- плате́жн||ый** платіжний; **-ое поруче́ние** платіжне до́ручення.
- плате́льщик** платіжник; **неиспра́вный** п. неакура́тний (*уст.* неспра́вний) п.; **несостояте́льный** п. неспромо́жний п.; **п. на́логов** п. податків; **-ица** платни́ця.
- плати́мый** *прич.* спла́чуваний.
- плати́ть** платити (плачу́, пла́тиш); **п. впе-ре́д, нали́чными** п. напере́д, готівкою; **п. по че́ту, по че́ку** опла́чувати рахунок, чек (платити за рахунком, за че́ком).
- плати́ый** платіний; **-ое обуча́ние** платне навча́ння.
- платфо́рм||а** платфо́рма; **-енный** платфо́рмний.
- плат||ье** **1.** (*женское*) су́кня, *ж.*, пла́ття; **сваде́бно** п. весі́льна с.; **2.** (*одежда*) о́дяг, -у, *м.*; **гото́вое** п. готів́ий о́.; **-яной:** **-яна́я** ще́тка щітка для о́дягу; **-яно́й** ша́ф ша́фа для о́дягу.
- плацка́рт||а** плацка́рта; **-ный** плацка́ртний.
- плебсци́т** плебсци́т, -у.
- пле́йер, плее́р** плее́р.
- пле́мя:** **на** п. с.-х. на розплі́д.
- племя́нн||ик** пле́мінник, не́бѣж (*род.* не́божа); **-ица** пле́мінниця, не́бога.
- плен** полон, -у; **-е́ние** **1.** (*действие*) поло́нення; **2.** (*плен*) полон, -у, *м.*
- плён||ка** плівка; **защи́тная, изоляци-о́нная, магни́тная** п. захи́сна, ізоля́ційна, магни́тна п.; **засня́ть на -у** зня́ти на плівку; **-очный** плівковий.
- плёну́м** плёну́м, -у.
- плесе́нь** пліснява, плісе́нь, -ні, цві́ль, -лі.
- плесне́в||елый** пліснявий, цві́лий; **п. хле́б** ц. хлі́б; **-еть** плісня́вити, цві́сти.
- плете́н||ный** *прич.* плете́ний; **-ый** *прил.* плете́ний; **-ая ме́бель** плете́ні ме́блі.
- плита́** (*в разн. знач.*) плита́; **древесно-стру́жечная** п. деревностру́жкова́ п.; **мара́рная, надгробна́я** п. марму́рова, надгробна́ (надмоги́льна) п.
- плитк||а** плітка; **облицовочна́я** п. облицова́льна (личкува́льна) п.; **выло-же́нный** **-ой** ви́кладений пліткою.
- пліто́чный** плитковий.
- плод** **1.** *бот.* плід (*род.* пло́да і пло́ду); **2.** *биол., перен.* плід (*род.* пло́да); **-ови́тый** **1.** плодýчий, *реже* плодóв-и́тий, плідний; (*о почве, расте́нии* — *еще́*) родю́чий; **2.** *перен.* плідний.
- плодо́вый** плодóвий.
- плодоно́с||ить** плодонóсити; **-ный** пло-донóсний; **-ящи́й** плодонóсний.
- плодоовощно́й** плодоовочевий.
- плодо́род||ие** родю́чість, -чості, *ж.*; **-ный** родю́чий.
- плодотво́рный** плідний, плодотво́рний.
- плодо́йго́дный** плодо́ягідний.
- пломб||а** пло́мба; **наложи́ть -у** накла́сти пло́мбу; **-ирова́ние** пломбóваний; **-ирова́ть** пломбóвати; **-ирова́ние** см. пломбиро-ва́ние; **-ирова́нный** пломбóва́льний; **-ирова́щик** пломбóва́льник; **-овый** пло́мбовий.
- плоскі́й** плóский і плаский.
- плоск||остно́й** площинний; **-остность** площинність, -ності; **-ость** **1.** (*каче-ство*) плóскість, -кості і плáскість; **2.** *мат. спец.* площина́; **накло́нная** **-ость** похи́ла п.
- плотн||ость** **1.** щільність, -ності; *густота́, реже* гу́стість, -тості, *физ.* густи́на; цупкі́сть, -кості; **п. веще́ства** *физ.* густи́на речовини́; **п. бума́ги 80 гра́ммов на кв. м.** щ. папе́ру 80 гра́мів на кв. м.; **п. насе́лення** гу́стота́ насе́лення; **п. поч-вы** щ. гру́нту; **2.** щільність; **-ый** **1.** (*тесно* и *прочно* соедине́нный; *содержа-щий большое количество в малом объёме, пространстве*) щільний; (*густой* — *еще́*) гу́стий; (*толстый, проч-ный, жёсткий* — *о коже, ткани, бумаге* и *т. п.*) цупкий; **-ая тка́нь** щільна (гу́ста) тка́нина; **-ый слой** щ. (г.) шар; **-ый ка́мень строит.** щ. ка́мінь; **-ый о́гонь воен.** щ. во́гонь; **-ое веще́ство** *физ.* речовина́ з вели́кою гу́стиною; **-ое плете́ние** гу́сте плете́ння; **2.** (*тесно при-легающий, без щелей*) щільний; **-ый забор** щ. паркáн; **-ое приле́гание** пок-ры́шки щільне приля́гання пок-ры́шки; **3.** (*туго наполненный*) тугий, щільно на́повнений, *разг.* набитий; **-ый бу-ма́жник** т. гамане́ць.
- плохо́й** пога́ний.
- площа́д||ка** **1.** (*небольшое ровное про-странство*) площинка, майдáнчик, -у,

м., менше реком. площа́дка; п. на усту́пе скальї п. (м.) на усту́пі скі́лі; 2. (спеціально обладнаний участок землі; особе место в помещеніи) майданчик; (в помещеніи — ещё) менше реком. площа́дка; дѣтская, поса́дочная, спортивна́я, строительна́я, танцевальна́я п. дитячий, поса́дковий, спортивний, будівельний, танцювальний м.; откóрмочная, разли́вочная п. відгодівельний, розливний м.; 3. (небольшое ровное приспособление, сооружение, помещение, платформа и т. п.) площинка, менше реком. площа́дка; майданчик; вагонна́я, транс­портна́я п. вагонна, транспортна п.; ле́стничная, сцени́ческая п. сходовий, сценічний м.; ~очный площинко́вий, менше реком. площадко́вий; майданчико́вий.

площа́дь 1. (плоскость; ровное место) плóща, площина́; 2. (пространство; помещение) плóща; посе́вная, произ­водственная п. посівна́, виробнича п.; жи́лая, излі́шняя, о́бщая, по́лезная п. житлова́, зйїва, загальна, корисна п.; 3. мат. плóща; 4. (в городе, селе) майдан, -у, м., плóща.

плыть 1. плы́ті (плы́в, плывёш) и плывти́; (перен. — ещё) плы́нути; п. по течё́нию п. за течією (за водою); 2. (утрачивая твёрдость от жары, от влаги — обычно) плывти́; (о свече, снеге и т. п. — ещё) топиться (то́питься).

плюрали́зм плюралізм, -у; п. мнѣний, политический течѣний (направлѣний) п. думок, політичних течій (напрямів); ~истический плюралістичний.

плюс мат., перен. плю́с; два п. три равно́ пять два п. три дорівнює п'ять; ~ы и мнóусы плю́си і мнóуси; ~овой и ~овый плю́совый.

пневматический пневматичний.

по предл. 1. с дат. п. 1. (на поверхности, вдоль или в пределах чего-л.) по (с предлож. п.); по ко́мнате по кімнати; по́ полу по підлозі; по обо́м берега́м по обóх берегах; расставля́ть по полка́м розставля́ти по полицях; (при обозначении направления — чаще) кон­струкции с твор. п. без предл.; и́дти по бе́регу, по доро́ге, по ле́стнице іти бе́регом, доро́гою (по доро́зі), схода́ми; (в некоторых других случаях) по

места́м! на місця́!; по обо́им сторона́м по обидва бо́ки; 2. (в направлении чего-л.) за (чим); по; кон­струкции с твор. п.; плыть по течё́нию плы́ті (плы́ти) за течією; по сле́дам кого-чего слі́дами (по слі́дах) кого-чого; (в некоторых других случаях) по на­правлѣнню к горо́ду у напра́ми (у напра́мку) до міста́; 3. (при обозначении предмета, на который направлено действие) по; в (кого-що); бить по мячу́ бити по м'ячу́; стреля́ть по вра́гу стріля́ти по воро́гові (по воро́гу, у воро́га); 4. (при обозначении рода, области, направления деятельности) з (чого); (по вопросам, по делам) з пита́нь (чого), у спра́вах (чого); (в обла­сти) у га́лузі (чого); аге́нт по прода́же, по недви́жимости аге́нт з прода́жу, з нерухомі́сті; инспе́ктор по ка́драм, з те́хнике безопа́сности инспе́ктор з ка́дрів, з те́хники безпе́ки; ин­стру́ктор по пла́ванию, по лы́жам ин­стру́ктор з плавання, з лиж; ма́стер по обслужи́ванию ма́стер з обслу­говування; специа́лист по животно­водству фахіве́ц (спеціалі́ст) з тварин­ництва; худо́жник по костю́мам худо́жник костю́мів; чемпи́он по бóксу чемпи́он з бóксу; (при обозначении места распространения деятельности — ещё) по; прика́з по институ́ту нака́з по институ́ту; ре́зчик по дере́ву ре́збяр по дере́ву; (в некоторых других случаях) аге́нт по рекла́ме рекла́мний аге́нт; слѣсарь по ремо́нту, по сбо́рке слю́сар-ремо́нтник, слю́сар-склада́льник; 5. (в каком-л. отношении, с какой-л. стороны) за (чим); шо́до (чого); з (чого); (обычно при обозначении родства, близости) по; (по вопросам, по вопро­су) з пита́нь, з пита́ння (чого); кон­струкции с род. и твор. п. без предло­гов; бога́тый по содержи́анию бога́тий змістом (за змістом); второ́й по зна­че́нню дру́гий за значе́нням; вь́воды по прове́рке вїсновки з перевірки; инва́лид по зрѣ́нию, по слуху́ инва­лі́д зо́ру, слуху́; опы́т по разрабо́тке спроба́ розроблення́; по отноше́нию к кому-чему́ шо́до кого-чого; голо́сован­ние по кандида́туре голо́сування шо́до кандида́тури; замеча́ния по докла́ду заува́ження шо́до до́повіді; ста́рший

по візрасту старший віком (за віком); товариш по інституту товариш по інституту; **уче́бник по хімії** підручник хімії (з хімії); **хиру́рг по профе́сії** хіру́рг за фа́хом (за профе́сією); (в некоторых других случаях) **заклю́чення по диссе́ртації** висновок (висновки) про диссе́ртацію; **рабо́та по ликвіда́ції** робота над ліквідацією (щодо ліквідації); **6.** (в соответствии, согласно с чем-л., на основании чего-л.) за (ким-чим); з (чого); на (що); (в отдельных случаях) по; по акту за актом; по віду на вигляд; по гла́зам відно по оча́х відно; по догово́ренности за домовленістю; по ініціативі за ініціативи (за ініціативою); по ко́нечному результа́ту за кінцевим результа́том; по моему́ мненію на мою́ думку; по оче́реди по че́рзі; по тре́бованію на вимо́гу; **пье́са по рома́ну Л. Толсто́го** п'є́са за рома́ном Л. Толсто́го; **Ф по наслeдству** у спадщину; **7.** (по причине; в результате, вследствие) че́рез (що); з (чого); за (чим); (в связи с чем-л.) у зв'язку з (чим); (в отдельных случаях) по; по бо́лезні че́рез хворобу (у зв'язку з хворобою); по ви́нe кого з вини ко́го; по знако́мству по знайо́мству; по подо́зренію в чeм за підозрою в чому; **Ф по оші́бке** поми́лково; **8.** (посредством, с помощью чего-л.) констру́кції с твор. п. без предл.; за (чим); по; по **же́лезно́й доро́ге** залізницею; по **ко́мпасу** за ко́мпасом; по **ра́дио** по ра́діо; **9.** (при указании на время) в (що); констру́кції с твор. п. без предл.; (иногда) по; по **выходным дням**, по **пра́здникам** у вихідні дні (вихідними днями), у **свята́** (свята́ми); по **це́лым дням** цілими днями; по **утра́м, вече́рам, но́чам** ра́нками, вече́рами, но́чами, (ежедневно) **шо́ранку**, **шовече́ра**, **шоно́чі**; по **понеде́льникам, вто́рникам** и т. д. у **понеді́лок** и т. д. (у **понеді́лки** и т. д., **понеді́лками** и т. д., у **понеді́лках** и т. д.), (еженедельно) **щопонеді́лка**, **щовівторка** и т. д.; **10.** (с целью, назначением, для чего-л.) для (чого); з (чого); **щодо (чого); констру́кції с род. п. без предл.; (иногда) по; (по делам, по делу)** у спра́вах, у спра́ві; (в отдельных случаях) на (що); по **дела́м** **служ́бы**

у **службових спра́вах; гру́ппа по боротьбе́ с преступно́стью; гру́па** (для боротьби́ зі злочинністю); **інстру́кція по составле́нію сме́ты** інстру́кція для (щодо, до) скла́дання ко́шторису; **ка́мпанія по сбо́ру підписе́й** **ка́мпанія** [щодо] зби́рання підписів; **ко́міссия** по **при́ёму екза́менов** **ко́місія** для при́ймання екза́менів (іспитів); **ко́митeт по разо́руже́нню** **ко́митeт** з **розо́броєння** (у спра́вах **розо́броєння**); **масте́рская** по **ремо́нту обу́ви** **майсте́рня** для **ремо́нту** взуття; **меропри́ятія** по **изуче́нню** **заходи** **щодо** **вивче́ння**; **о́бщество** по **охране́ живо́тных** **това́риство** [для] **охо́рони** **тварин**; **расхо́ды** по **перевозке**, по **содержа́нню** **аппара́та** **вitraти** на **перевезе́ннн**, на **утримання** **аппара́ту**; **рекоме́ндації** по **уходу** за **больным** **рекоме́ндації** **щодо** **догляду** за **хворим**; **служ́ба** по **изуче́нню** **о́бщественного** **мне́ния** **служ́ба** **вивче́ння** **грома́дської** **думки**; **совет** по **защите́ диссе́ртацій** **ра́да** для (із) **за́хисту** **диссе́ртацій**; **цех** по **по́шиву** **чехло́в** **цех** [для] **шиття́** **чохлі́в**; **II.** с **предложн. п.** (после чего-л.) **послія (чого), ре́же** по (чому); **по исте́чении** **сро́ка** **після** **закінче́ння** (по **закінче́ннн**) **стро́ку** (те́рміну); **по полу́че́ннн** **чeго** **після** **оде́ржання** **чeго**; **по при́бытнн** **після** **прибу́ттн** (по **прибу́ттн**); **III.** с **дат. п.** (при словах **пла́кать, скуча́ть, тоскова́ть** и т. п.) за (ким-чим); (при словах **тра́ур, помі́нки** и т. п.) по (кому-чому); **тоска́** по **ро́дине** **ту́га** за **ба́тьківщи́ною**; **тра́ур** по **отцу́** **тра́ур** (**жа́лоба**) по **ба́тькові**. **побе́г** (**бегство́**) **утече́а**, **ж.** **побе́да** **перемо́га**. **победі́тель** **перемо́жець**, -**жця**; **-ни́ца** **перемо́жниця**. **побе́ждать / победі́ть** **перемага́ти / перемо́гти**, -**бжу́**, -**бжеш**. **побе́ждённый** **перемо́жений**. **побеспоко́и||ть** **потурбува́ти**; **извині́те**, **что** -**л** **вибачте** (**пробачте**), **що** **потурбува́в**. **побі́ть** **побі́ти**, -**б'ю́**, -**б'єш**. **поблагодарі́ть** (**кого-что**) **подякува́ти** (**кому-чому**). **побли́зости** **1.** **нареч.** **поблизу́**; **2.** (от **кого-чeго**., в **знач. предл.**) **поблизу́** (**кого-чeго**). **побо́и** **побо́й**, -**ів**; **ле́гкие**, **сре́дние**, **тяже́лые** **п.** **ле́гкі**, **се́редні**, **тяжкі** **п.**; **нанести́** **п.** **кому** **завда́ти** **побо́їв** **кому**.

поборы побори, -рив; (*непосильные*) здріст-
во, ср.

побочный побічний.

побудительный спонукальний.

побуждаемый спонукуваний.

побуждать / побудить (*к чему, с инф.*)
спонукати и *реже* спонукувати / спону-
кати (*до чего, на що*).

побуждение 1. (*действие*) спонукання;
п. к действию с. до дії; **2.** (*побуди-
тельная причина*) спонукка, ж.; (*мотив*)
мотив, -у, м.; **из корыстных -ений**
з корисливих мотивів; **-енный** спону-
каний.

побуквенный політерний, побуквений.

повальный (*поголовный*) поголовний;
(*общий*) загальний; (*о болезни*) пошес-
ний.

поведен||ие поведінка, ж.; (*обхождение,
манера держаться — ещё*) повідження;
-ческий спец. поведінковий.

поверенный в *знач. суц., офиц.* повіре-
ний, -ного; **временный п. в делах** тим-
часовий п. у справах.

повер||ка перевірка; (*в метрологии —
ещё*) верифікація; **-очный** перевірний;
верифікаційний; **-ять / -ить** (*прове-
рять*) перевіряти / перевірити.

**повёртывать и поворачивать / повер-
нуть** повертати / повернути, -ерну,
-ёрнеш.

поверх предл. с *род. п.* поверх (кого —
чего).

поверхностный 1. поверхневий; **2.** *пе-
рен.* поверховий.

поверхность поверхня.

повестка 1. повістка; **вторичная п.** пов-
торна п.; **судебная п.** судові п.; **2.** (*пе-
речень вопросов на собрании*) порядок,
-дку, м.; **п. дня** порядок денний.

по-видимому вводит. сл. ма́бу́ть, пёвно
и пёвне, (*очевидно*) очевидно.

повинн||ая в *знач. суц.* зінання, ср.;

явиться с -ой з'явитися із зінанням.

повинность повинність, -ності; **воинская**
п. військова п.; **отбывать п.** відбувати п.

повлѣкший який (що) спричинив и т. д.
(ср. **повлѣчь**).

повлѣчь [за собой] (*сов.: вызвать что-л.
как следствие*) ма́ти (*несов.*) наслід-
ком (що), спричинити, -инити (що),
спричинитися (*до чего*).

повлиять вплинути; (*оказать действие*)
подіяти.

повод (*предлог*) привід, -воду; **п. к ссо́ре**
п. до сварки; **по -у чего** з приводу *чего*.

поворачивать см. **повёртывать**.

поворот поворот, -у; **-ный** поворотний.

повреждаемость спец. пошкоджуваність,
-ності.

повреждать / повредить 1. (*о частях
тела и т. п.*) ушкоджувати / ушкодити,
-джу, -диш; (*наносить материальный
вред*) пошкоджувати / пошкодити; **п.
кабель п.** кабель; **п. ногу у. ногу;**
2. (*сов.: причинить ущерб кому-чему*)
пошкодити, зашкодити; **п. интересам**
п. інтересам.

повреждение ушкодження; пошкожде-
ния; **умышленное тяжкое телесное п.**
умисне тяжке тілесне у.; **п., причинив-
шее расстройство здоровья у.,** що
призвело до розладу здоров'я; **п. груза,
имущества п.** вантажу, майна; **испра-
вить, устранить п.** виправити, усуну-
ти п.

повреждённый ушкоджений; пошкодже-
ний.

повремен||но нареч. (*не сдельно*) почасо-
во; **-ный** почасовий; **-ная оплата,
работа** почасова оплата, робота; **-щик**
почасовий працівник.

повседне́нный повсякденний.

повсеместный повсюдний.

повтор||ение повторення, (*неоконч. д. —
ещё*) повторювання; **-ительный** повто-
рювальний; **-ительные упражнения**
повторювальні вправи; **-ить см. повто-
рять; -яемый** повторюваний.

повторять / повторить повторювати и
повторяти / повторити, -орю, -ориш.

повторяющийся який (що) повторю-
ється (повторяється), повторюваний;
(*повторный*) повторний.

повышаемый підвищуваний.

повышать / повысить підвищувати /
підвищити.

повышение підвищення, (*неоконч. д. —
ещё*) підвищування; **п. в должности,
в звании п.** на посаді, у званні.

повышенн||ый підвищений; **п. интерес**
п. інтерес; **-ые обязательства, требо-
вания** підвищені зобов'язання, вимоги.
погасительский спец. гасильний; сплачу-
вальний.

погашать / погасить (*марку, вексель, су-
димость и т. п.*) погашати / погасити,
-ашу́, -ашиш; (*долг — ещё*) сплачувати

/ сплатити, -ачу́, -атиш; п. **задóблен-ность**, **заём**, **платежі**, **ссúду** п. заборгованість, позику, платежі, позичку.

погаше́ние погашення; **сплáта**, **ж.**, (*неоконч. д.* — *ещё*) сплáчування.

погиба́ть / погибну́ть гинути / загинути.

поги́бший загиблий.

поглотите́ль 1. *техн.* поглина́ч, -á; п. **за́пах** п. за́паху; 2. *физ., хим.* вбира́ч, -á, поглина́ч; **-ный спец.** поглина́льний; вбира́льний.

поглоща́ем|ость спец. поглинність, -ності; вбирність, -ності; **-ый** поглинюваний; вбираний; (*способный поглощаться*) поглинний; вбирний.

поглоща́ть / поглотить поглина́ти / поглинути; (*вбирать, впитывать* — *ещё*) вбира́ти / увібра́ти (вберу́, вбереш); **расте́ния поглоща́ют углеки́слый газ** рослини поглина́ють вуглекислий газ; **песок поглоща́ет вла́гу** пісок убира́є воло́гу.

пого́д|а пого́да; **хоро́шая**, **плоха́я** п. га́рна (хоро́ша), пога́на п.

погодный¹ погодний.

погодный² (*по годам*) порічний; (*ежегодный*) щорічний.

поголовный 1. (*исчисляемый по головам*) поголівний; 2. (*всеобщий*) поголівний.

поголовье поголів'я; п. **крупного рогáтого скóта** п. великої рогáтої худоби.

погонный (*о мерах*) погонний, лінійний.

погон|я погоня; **в -е** за **прибылью** у погоні за прибутком.

погорел|ец погорілець, -льця; **-ьческий офиц.:** **-ьческий комитет** комітет допомоги погорільцям.

погранич|ник прикордонник; **-ый** 1. (*относящийся к государственной границе*) прикордонний; 2. (*смежный*) суміжний; (*прилегающий*) прилégлий; 3. (*находящийся на рубеже чего-л.*; *перен.:* *находящийся на грани чего-л.*; *мат., физ.*) межовий; **-ое состояние психол.** м. стан.

погрешность спец. по́хибка.

погружа́ть / погрузить 1. (*грузить*) ванта́жити / пованта́жити, (*груз*, *но не людей* — *ещё*) наванта́жувати / наванта́жити; 2. (*в жидкость, песок и т. п.*) зану́рювати *и реже* зану́ряти / зану́рити, встро́мляти *и встро́млювати* / встро́мити, -млю́, -миш.

погружа́ние зану́рення; **-ной спец.** заглибний.

погру́з|ка 1. наванта́ження, *ср.*, (*неоконч. д.* — *ещё*) ванта́ження, наванта́жування; 2. (*посадка в вагон и т. п.*) поса́дка; **-очно-разгрузочный** ванта́жно-розванта́жувальний; **-очный** ванта́жний; наванта́жувальний; **-очная машина** наванта́жувальна ма́шина; **-очные работы** ванта́жні робо́ти; **-чик** наванта́жувач.

под, (*перед некоторыми сочетаниями согласных*) **подо** *предл. с твор. п.* під, (*перед некоторыми сочетаниями согласных*) **піді** (*ким-чим*); (*куда, вдоль чего-л.* — *ещё*) **попід** (*що, чим*); (*накануне* — *ещё*) **над** (*що*), **пéред** (*чим*); **Ø** **под редакцией** за редакцією.

подава́емый пода́ваний.

подава́ть / пода́ть подава́ти, -даю́, -даёш / пода́ти, -да́м, -да́си.

подавляю́щий *в знач. прил.* перева́жний; (*огромный*) величезний; п. **переве́с** величезна перева́га; **-е большинство** перева́жна більшість.

подáр|ок подарунок, -нка; **ответный** п. відда́рунок, -нка, п. у відпові́дь; п. **к пра́днику** п. до свята; **получи́ть, сде́лать** п. одержати, зробити п.; **-очный** подарунковий.

пода́тель офиц. подаве́ць, -вця́; **-ница** подаве́ць, -вця́, м.

пода́ть см. подава́ть.

пода́ча пода́ча; (*действие* — *обычно*) пода́ння, *ср.*, (*неоконч.* — *ещё*) подава́ння; п. **жа́лобы** пода́ння ска́рги; п. **води́ прекра́щается** пода́ння води́ припиня́ється.

пода́ющий 1. *прич.* який (*що*) пода́є; 2. *в знач. прил.* подава́льний.

подбо́р 1. підби́р, -бо́ру, до́бір (*род. до́бору*); п. **вариáнтов обмéна** п. вариáнтів обмíну; п. **ка́дров** п. (*д.*) ка́дрів; **в п. тип. у п.; 2. (*то, что подобрано*) до́бір; **-ка** 1. (*действие*) *см.* подбо́р; 2. (*в газете*) до́бірка.**

подведе́ние підведе́ння; підбива́ння, (*оконч. д.*) підбиття́ (*ср.* **подводи́ть**).

подведе́мствен|ость підвідомчість, -чості; **-ый** підвідомчий.

подверга́ть / подве́рнуть (*кого-что чему*) піддава́ти, -даю́, -даёш / підда́ти, -да́м, -да́си (*кого-що чому*); (*производит над кем-чем что*) робіти,

-облю, -обши / зробити (кому-чому, у кого-чого, з ким-чим що); (налагать) накладати / накласти, -аду́, -адеш (на кого-що що); (чому-л. неприємному) наражати / паразити, -ажу́, -азийш (кого-що на що); п. аресту брати під арешт; п. взысканію накладати стягнення; п. наказанію п. покаранню; п. опасности наражати на небезпечу; п. суду́ віддавати під суд; п. штрафу накладати штраф.

подвергаться / подвергнуться (чому) 1. підлягати / підлягти, -яжу, -яжеш (чому); (подпадать) підпадати / підпасти, -аду́, -адеш (під що); п. впливнню підпадати під вплив; п. санкціям, штрафу підлягати санкціям, штрафу; 2. (испытывать) зазнавати, -наю́, -наеш / зазнати (чого); (опасности) наражатися / паразитися (на що); п. наказанію, нападенію з. покарання, нападу; п. опасности н. на небезпечу.

подвернутый підданий; п. наказанію п. покаранню; \diamond п. суду́ відданий під суд; **больной** был **подвергнут операции** хворому бу́ла зроблена операція. **подверженный** (чому) схильний (до чого).

подвесной підвісний.

подвести см. **подводить**.

подвётренный підвітряний.

подвид биол. підвид, -у; **-овой** підвидовий.

подвижка спец. посування, ср.; (сдвиг, смещение) зрушення, ср., зміщення, ср.

подвижн|ой (такой, который можно двигать; перемещающийся) рухомий, реже рухливий; (передвижной) пересувний; п. состав спец. рухомий склад; **-ая группа войск** воен. мобільна група військ; **-ые игры** рухливі ігри.

подвижн|ость рухомість, -ості; рухливість, -вості; **-ый** (способный к передвижению; лёгкий в движениях) рухливий; реже рухомий; **-ое ударение лингв.** рухомий наголос; **-ый ребёнок** рухлива дитина.

подвластный підвладний.

подводить / подвести підводити, -джу, -диш / підвести, -еду́, -едеш; (што) підбивати / підбити (підб'ю́, підб'ю́ш).

подвод|ка підведення, ср.; **-ной** підвідний; **-ящий** 1. прич. який (що) підво-

дить (підбиває); 2. в разн. знач. прил. см. **подводной**.

подво́з, -ка підвіз, -во́зу, м., підвезення, ср.; **-ной, -ный** підвізний.

подво́рный підвірний.

подго́н, -ка (до нужного размера, формы) припасування, ср., (неоконч. д.—ещё) припасовування, приганяння, ср.; **-очный** припасувальний, приганяльний.

подогна́ть / подогнать 1. підганяти і підгонити / підігнати (піджену́, підженеш); 2. (до нужного размера, формы) припасовувати / припасувати, приганяти / пригнати (прижену́, приженеш), мене реком. підганяти і підгонити / підігнати; п. **втулку к отвёрстию, стекло к раме** п. втулку до отвору, скло до рами.

подгото́вливаем|емый підготовлюваний; **-ние** готування; **-ть** і **подготовлять / подготовить** готувати і підготовляти / підготувати і підготувити, -влю, -виш.

подготовительный підготовчий.

подгото́в|ка підготов́ка; (действие — ещё) підготування, ср., (неоконч.) готування; **-ленный** підготовлений, підготований.

поддан|ный підданий; **-ство** підданство; **инострáнное -ство** іноземне п.

подде́л|анный підроблений; **-ать** см. **подделывать**; **-ка** 1. (действие) підроблення, ср., (неоконч. — ещё) підроблення і підроблювання; **-ка денег, подписи, почерка** п. гробшей, підпису, підчерку; 2. (подделанная вещь) підробка.

подделывать / подделать підробляти і підроблювати / підробити, -облю, -обши.

поддельн|ый підроблений; **-ые драгоценности** підроблені коштовності.

поддержáние підтримання.

поддер|живаемый підтримуваний; **-ивание** підтримування; **-ивать / поддерживать** підтримувати / підтримати; **-ка** підтримка; (действие — ещё) підтримання, підтримування; **оказáть -ку** нада́ти підтримку; **пользоваться -кой** ма́ти підтримку; **при -ке** за підтримки (при підтримці).

подействовáть подіяти; (повлия́ть) вплинути.

поделить поділити, -ілю, -ліш.
подён||ный подённий; -щик подённик;
-щица подённица.
подёржанн||ый 1. прич. потриманий,
реже подёржаний; 2. в знач. прил. (не
новый) неновий; (бывший в употребле-
нии) який (що) був у вжитку, (употреб-
лявшийся) уживаний; (ношенный) ноше-
ний; п. автомобиль автомобіль, що був
у вжитку (неновий автомобіль); -ая
одежда ношений бляг.
подешеветь подешевшати.
поджелудочный підшлункбовий.
поджигать / поджечь підпалювати /
підпалити, -алю, -алш.
поджог підпал, -у.
подзаголов||ок підзаголовок, -вка; -оч-
ный підзаголовний.
подзаконный підзаконний.
подзаряжать / подзарядить підзаря-
джати / підзарядити, -яджу, -ядиш.
подзахорон||ение підпоховання; -ить
підпоховати.
подзащитный в знач. суц. підзахисний,
-ного.
подземный підземний.
подкладывать / подложить підкладати /
підкласти, -аду, -адеш.
подключать / подключить эл., техн.
підмкати / підмкнати, -імкнү, -імкнеш.
менее реком. підключати / підключити,
-ючу, -ючиш.
подключ||ение підмкнення, менее реком.
підключення; -енный підмкнений и
підмкнутый, менее реком. підключений.
подкомиссия підкомісія.
подкомитет підкомітет, -у.
подкорм||ка с.-х. 1. (действие: живот-
ных) підгодівування, ср., підгодівля;
2. (действие: посевов) підживлення,
ср.; 3. (добавочный корм) підкорм, -у,
м., підгодівля; -очный 1. підгодівель-
ний; 2. підживлювальний.
подкреп||ительный підкріпний; -ление
підкріплення; (неоконч. д. — ещё) під-
кріплювання; -лённый підкріплений.
подкуп підкуп, -у; п. должностного ли-
ца п. посадової особи.
подкупать / подкупить підкуповувати /
підкупити, -уплю, -упиш.
подкуп||ленный підкуплений; -ной під-
купний.
подлеж||ать підлягати; п. ведению, ис-
полнению, наказанию, обжалова-

нию, обложению налогом, оглаше-
нию, уничтожению п. віданню (нале-
жати до відання), виконанню, покаран-
ню, оскарженню, оподаткуванню, ого-
лошенню, знищенню; не -ит сомне-
нию не викликає сумніву; -ащий
(чему) який (що) підлягає (чому);
належащий (до чего); -ащий оплате
счёт рахунок, який (що) підлягає оплаті
(н. до оплати рахунок).
подлинн||ик оригінал, -у; -о нареч. справ-
ді; по-справжньому; -ость справжність,
-ности; автентичність; оригінальність;
-ость подписи, расийски с. (а.) під-
пису, розписки; -ость рукописи а. (о.)
рукопису; -ый справжній; (действи-
тельный) дійсний; (аутентичный)
книжн. автентичний; (оригинальный)
оригінальний; Ѧ с -ым верно канц. з
оригіналом згідно.
подлог 1. (действие) підроблення, ср.;
(фальсификация) фальсифікація, ж.;
служебный п. службова ф.; п. до-
кументов п. документів; совершить п.
зробити (учинити) п. (фальсифікацію);
2. (подложные документы, вещи) пі-
робка, фальшивка, ж.
подложить см. подкладывать.
подложный підроблений; (фальшивый)
фальшивий; (фальсифицированный)
фальсифікований, сфальсифікований.
подл||ость підлість, -лості; -ый підлий.
подмен||а підміна; -ить см. подменяют;
-ный підмінний; -щик підмінний, -ного.
подменивать / подменить / подме-
нить підмінювати и підміняти / під-
мінити, -іню, -іниш.
поднадзорный піднаглядний.
поднаём піднайм, -у, не реком. піднайом,
-айму; (кого-чего: действие — обы-
чно) піднаймання, ср., (оконч.) піднай-
няття, ср.
поднаиматель піднаймач, -а; -ница під-
наймачка.
поднаимать / поднаять піднаймати /
піднайняти, -айму, -аймеш.
поднаятый піднайнятий.
поднимать / поднять 1. піднімати и
підіймати / підняти, -німу, -німеш и
підійняти, -ійму, -іймеш; (перен.: пове-
шать — чаще) підносити, -ошу, -ошиш
/ піднести; п. авторитет підносити ав-
торитет; п. флаг піднімати прапор; 2. (во-
прос и т. п.) порушувати / порушити.

підно́счик підношувач, *менее* *реком.* підно́щик; **~ица** підношувачка, *менее* *реком.* підно́щица.

подо́баючий *в знач. прил.* налѣжний; **~им** *образом* налѣжно, як годиться.

подо́бше **1.** *подо́ба, ж.*; **2.** *мат.* поді́бність, -ності, *ж.*; **~но** *в знач. предл. (кому-чому)* поді́бно (*до кого-чого*); **~но** *тому́ как* *в знач. союза* поді́бно до того як, так са́мо як; **~ный** (*кому-чому*) поді́бний (*до кого-чого*); **и** *тому́ ~ное* (*сокр. и т. п.*) то́що, і та́ке інше (*сокр. i т. ін.*), і поді́бне (*сокр. i под.*).

подо́гнать *см.* **подгоня́ть**.

подо́ждать почека́ти, зачека́ти.

подо́жжённый підпáлений.

подо́зрев[а]емый підо́зрюваний; **~а́ть** підо́зривати *и* підо́зрювати.

подо́зр[е]ние підо́зра, *ж.*, підо́зріння; **~и́тельный 1.** (*вызывающий подозре-ние*) підо́зрлий; **2.** (*имеющий подозре-ние*) підо́зрливий.

подо́йти *см.* **подходи́ть**.

подо́печный підопі́чний.

подо́плёка підгру́нта, *ср.*

подо́пытный піддо́слідний.

подо́рож[а]ние подоро́жчання, здо́рожчання; **~а́ть** подоро́жчати, здо́рожчати. **подотче́т** *фин.* підзві́т, -у; **~ный** підзві́тний.

подо́ходный прибутко́вий; **п. нало́г** *п.* подáток.

подпа́дать / подпа́сть підпада́ти / підпа́сти, -аду́, -адеш.

подпи́с[а]вший *який* (шо) підписа́вся; **~ание** підписа́ння.

подпи́с[а]нный підписа́ний; **~ка 1.** підписа́; (*действие*) підписа́вання, *ср.*; **~ка о невыезде** підписа́ про неві́зд; **2.** (*на что*) передпла́та (*чого, на що*); **~ка на газе́ты** *п.* газе́т; **~ка на акци́и** *п.* акци́й (*на акци́й*); **получа́ть по ~ке** одержува́ти за передпла́тою; **~ной 1.** підписа́ний; **2.** передпла́тний; **~чик** передпла́тник; **~чица** передпла́тниця; **~ывание** підписа́вання.

подпи́сывать / подпи́сать підписа́вати / підписа́ти, -ишу́, -ишеш; **~ся / ~ся 1.** підписа́ватися / підписа́тися; **2.** (*на что*) передпла́чувати / передпла́тити, -ачу́, -атиш (*що*).

подпи́сь підпис, -у, *м.*; **подли́нная, подло́жная, собственору́чная** *п.* спра́вжний (*автенти́чний*), підро́блений, власно-

ру́чний *п.*; **удосто́верить п.** посві́дити (*засві́дчити*) *п.*; **за ~ю** *и* **печа́тью** *за* підписа́м і печа́ткою.

подпи́т[ка 1. (*действие*) підживле́ння, *ср.*, (*неонок.* — *еще*) підживлюва́ння, *ср.*; **2.** (*то, что подпитывает*) підживле́ння; **~очный** підживлюва́льний.

подпи́т[ывание] підживлюва́ння; **~ывать / ~а́ть** підживлюва́ти, -юю, -юеш *и* підживля́ти / підживи́ти, -ивлю́, -ивиш.

подпо́ль[е] підпі́лля; **~ный** підпі́льний.

подраба́тывать / подрабо́тать (*зараба-тывать дополнительно*) підробля́ти / підроби́ти, -облю́, -обиш.

подрабо́тка підроби́ток, -тку, *м.*

подрáвнивать / подровня́ть підрівнюва́ти / підрівня́ти.

подраж[а]ние наслі́дування; **~а́тель** наслі́дувач; **~а́тельный** наслі́дува́льний; **~а́ть** (*кому-чому*) наслі́дува́ти (*кого-що*).

подразде́л підро́зділ, -у.

подразделе́ние (*действие; часть чего-л.*) підро́зділ, -у, *м.*

подразуме́вать (*иметь в виду*) ма́ти на ува́зі; (*предполагать*) припуска́ти; (*под кем-чем — обычно*) розуме́ти (*під ким-чим*); **~ся** ма́тися на ува́зі; припуска́тися; розуме́тися (*під ким-чим*).

подроби́тость 1. (*обстоятельность*) док-ла́дність, -ності; **2.** (*деталь, част-ность*) подроби́ця; **~ый** док-ла́дний.

подровня́ть *см.* **подрáвнивать**.

подро́ст[ко]вый підлі́тковий; **~ок** підлі́ток, -тка.

подру́чный підру́чний.

подря́д¹ *сущ.* підря́д, -у; **п. на построй-ку, на строи́тельство** *п.* на будівни́цтво; **аре́ндный п.** оренди́й *п.*

подря́д² *нареч.* підря́д, по́спіль.

подря́д[н]ный підря́дний; **~чик** підря́дник; **~ческий, ~чицкий** підря́дни́цький.

подржа́ть / подряди́ть підря́джа́ти / підря́дяти, -джу́, -дйш.

подсе́л[е]ние підсе́лення; **~а́ть / ~и́ть** підсе́ляти *и* підсе́люва́ти / підсе́лити, -елю́, -елиш.

подсле́дственный підслі́дний.

подслу́ш[а]нный підслу́ханий; **~ивание** підслу́хува́ння; **~ивать / ~а́ть** підслу́хува́ти *и* підслу́ховува́ти / підслу́хати; **~ивающий 1.** *прич.* *який* (шо) підслу́хує (*підслу́ховує*); **2.** *в знач. прил.*

- підслуховий; ~ивающее устрóйство п. пристрій.
- подсòб[ка разг.** підсòбка; ~ник разг. підсòбник; ~ница разг. підсòбница; ~ный підсòбний; ~ное помещéние, пред-приятіе, хозяйство підсòбне приміщення, підприємство, господарство.
- подсоединять / подсоединить** під'єднувати / під'єднати.
- подсозна[ние** підсвідомість, -ності, ж.; ~тельный підсвідомий.
- подставн[ой** підставний; ~бе лицò підставна особа.
- подстановка** підставлення, ср., (неоконч. д.) підставляння, ср.
- подстанция** підстанція; **распределительная** п. розподільна п.
- подстраивать / подстроить** 1. підбудовувати / підбудувати; 2. муз., радио підстроювати / підстроїти; (муз. — ещё) підладжувати / підладити, -джу, -диш.
- подстрек[аемый** підбурюваний; ~ние підбурювання; ~тель підбурювач; ~тельница підбурювачка; ~тельство підбурювання; ~ть / подстрекнуть підбурювати / підбурити.
- подсудимый** підсудний.
- подсуд[ность** підсудність, -ності; п. по месту проживання п. за місцем проживання; ~ый підсудний; дéло, ~ое городскому суду справа, підсудна міському суду (судові).
- подсчёт** підрахунок, -нку; **ориентировочный, ошибочный, примерный** п. орієнтовний, помилковий, приблизний п.; **по предварительным ~ам** за попередніми підрахунками.
- подсчит[анный** підрахований; ~ываемый підраховуваний; ~ывание підраховування.
- подсчитывать / подсчитать** підраховувати / підрахувати.
- подтасов[анный** підтасований; ~ка підтасування, ср., (неоконч. д. — ещё) підтасовування, ср.
- подтвердительный** підтвердний; стверджувальний (ср. **подтверждать**).
- подтверждать / подтвердить** підтверджувати / підтвердити, -джу, -диш, потверджувати / потвердити; (признавать правильность сказанного — ещё) стверджувати / ствердити; п. получение п. одержання; п. письменно п. письмово.
- подтверждение** підтвердження, потвердження, (неоконч. д. — ещё) підтвердження, потвердження; ствердження, (неоконч. д. — ещё) ствердження; в п. чего на підтвердження чого.
- подтэкст** підтєкст, -у; ~òвка спец. підтєкстівка; (неоконч. д.) підтєкстóвування, ср.
- подтírка** 1. (действие) разг. підтирання, ср.; 2. (подтёртое место на бумаге и т. п.) разг. підтірка.
- подход** підхід, -ходу; ~ить / подойти (в разн. знач.) підходити, -джу, -диш / підійти, -їйдù, -їйдеш.
- подчёркивать / подчеркнуть** підкреслювати / підкреслити.
- подчёркну[тый** підкреслений; ~о мной підкреслено мною.
- подчинё[ние** 1. (действие) підкорення, (неоконч. — ещё) підкоряння; підпорядкування, (неоконч. — ещё) підпорядковування; 2. (состояние зависимости) підлягання; (подчинённость) підпорядкованість, -ності, ж., підле́глість, ж.; п. закону підлягання закону (зависимость от закона), підкорення закону (повиновение закону); **быть в ~ии у кого** бути підпорядкованим (підпорядковуватися) кому, підлягати кому; **ведомственное, должностное, местное, служебное** п. відомче, службове, місцеве, службове підпорядкування.
- подчинёни[ость** підпорядкованість, -ності; підле́глість; п. нижестоящих органов **вышестоящим** підпорядкованість нижчих органів вищим; ~ый 1. прич. підкорений; підпорядкований (ср. **подчинять**); 2. в знач. прил. підле́глий.
- подчинять / подчинить** 1. (покорять) підкоряти / підкорити, -орю, -óриш; п. **своему влиянию** п. своєму впливу; 2. (ставить в зависимость) підпорядковувати / підпорядкувати; ~ся / ~ся 1. (повиноваться) підкоритися у коритися / підкоритися, скорятися / скоритися; ~ся **власти, решению суда** п. владі, рішенню (ухвалі) сùду; 2. (не-сов.: быть в зависимости) підпорядковуватися / підпорядкуватися; (быть в подчинении) підлягати; ~ся **центральной ведомствам** підлягати (бути підпорядкованим, підпорядковуватися) центральному відомству.

подше́фный підше́фний.

подши́в||ка 1. (действие) підшиття, ср., (неоконч.) підшивання, ср.; 2. (в одежде; газет, документов) підшивка; **-ной** підшивний; **-очный** підшивний.

подъез́д під'їзд, -у; **-ной** під'їзний; **-ной** п. шлях; ж.-д. під'їзні ко́лія.

подъезжа́ть / подъе́хать під'їжджа́ти и під'їздити, -їжджу́, -їзди́ш / під'їхати, -їду́, -їдеш.

подъём 1. (действие) піднімання и підіймання, ср., (оконч. — ещё) підняття, ср.; п. **фла́га** воен. підняття пра́пора; 2. (дорога в гору) підняття, ср.; підйом, -у; (улица, дорога с крутым подъёмом) узвіз, -во́зу; 3. (перен.: бурный рост) піднесення, ср.; п. **благостоя́ния, производства** п. добробуту, виробництва; 4. (устройство) підйімач, -а.

подъёмн||ик техн. підйімач, -а, менше реком. підйомник; **-ые** в знач. суц., мн. (деньги) грóші на переїзд, менше реком. підйомні, -них; **-ый** підйімальний, реже піднімальний, менше реком. підйомний; (о мосте) звідний; **-ый кран** п. кран.

подъехать см. **подъезжать**.

подъязы́к спец. підмо́ва, ж., субмо́ва, ж. **подыто́живать / подыто́жить** підсумо́вувати / підсумува́ти.

по́езд поїзд, по́тяг; **дополні́тельный, пригото́дный, ско́рый** п. додатковий, приміський, швидкий п.; п. **да́льного сле́дования** п. далёкого сполучення; п. **прямо́го соо́бщения** п. прямо́го сполучення.

по́ездка поїздка; **делова́я, инспекціо́нная, увеселі́тельная** п. ділова́, інспекційна, розважальна п.; п. **в Киє́в, за́ город, по́ городу** п. до Києва (в Київ), за місто, по місту.

по́ездной ж.-д. поїзний.

пожа́луйста межд. будь ласка, про́шу; (в обращении ко многим или к одному лицу на «Вы» — ещё) будьте ласкаві; **извини́те, п.!** вибачте (пробачте), б. л.!. **мо́жно войти́? — п.!** можна ввійти? — б. л.!. (п.!).

пожа́р поже́жа, ж.; **туши́ть** п. гаси́ти поже́жу; **-ный** 1. поже́жний; **-ная** о́пасность поже́жа небезпе́ка; 2. в знач. суц. (о человеке) поже́жник.

поже́ла||ние побажання; **нового́дние -ния** новорічні п.; **-ть** побажа́ти; **-ть все́го́ наилу́чшего** п. всього́ найкращого.

поже́ртова||ние поже́ртвування; (дар, жертва — ещё) поже́ртва, ж.; **-ть** поже́ртвувати.

пожи́зненный довічний.

пожи́лой літній.

позаботи́ться (о ком-чём) 1. (побеспокоиться) потурбува́тися (про кого-що, за кого-що); 2. (проявитъ внима́ние к потребностям, нуждам ко́го-л.) подба́ти, попиклува́тися (про ко́го-що).

позавче́ра нареч. позавчо́ра, передучо́ра; **-шний** позавчора́шний.

позади́ 1. нареч. поза́ду; 2. предл. с род. п. поза́д, поза́ду (кого-чого).

позаймствоватъ запозичити.

позапрошл||ый позамину́лий; (о предметах, явлениях, событиях позапрошлого года) поза́торішний; в **-ом году́** поза́торік (нареч.), позамину́лого ро́ку; **-ая** о́сень поза́торішня о́снь.

позва́ть покликати, -йчу́, -йчеш.

позволе́н||ие до́звіл, -волу́, м.; **получи́ть** п. одержати (дістати) д.; с **ва́шего -ия** з ва́шого до́зво́лу.

позволя́ть / позво́лить дозволя́ти / дозвóлити; **позво́льте** спроси́ть дозвóльте запитати.

позвони́ть 1. подзвонити, -ню́, -ниш; 2. (по телефону) зателефонува́ти, потелефонува́ти, подзвонити, реже протелефонува́ти.

поздн||ее см. **пóже**; **-ейший** пізніший. **поздн||ий** пізній; **са́мое -ее** найпізні́ше (що- найпізні́ше); **-о** нареч. пі́зно; **-о** ве́чером п. ввече́рі.

поздорова́ться (с кем) привіта́тися (з ким, до ко́го).

поздраві́тельн||ый вітальний, привітальний; **-ое письмо** в. (п.) лист.

поздравле́н||ие поздоровлення, вітання, привітання; **нового́днее** п. новорічне п. (в., п.); **принима́ть -ия** прийма́ти п. (в., п.).

поздравля́ть / поздраві́ть поздоровля́ти / поздоровити, -влю́, -виш, віта́ти / привіта́ти; п. с **пра́здником** п. (в.) зі (із) свято́м.

поземе́льный поземельний.

пóже *сравн. ст.* нареч. пізні́ше; **не п. трёх ча́сов (чем в три ча́са)** не п. як о третій годині; п. **всех** п. за всіх (від усіх).

пози́ция пози́ція.

позна́ваем||ость пізнава́нність, -ності;
-**ый** 1. прич. пізна́ваний; 2. в знач.
прил. пізнава́нний.

познава́тельный пізнава́льний.

познава́ть / позна́ть пізнава́ти / пізна́ти.

познако́мить познайо́мити; (*ознако-
мить*) ознайо́мити; **разреши́те вас п.**
дозво́льте вас п.

позна́н||ие 1. пізна́ння; 2. мн. -**ия** (*зна-
ния*) знання; **больши́е -ня** великі з.

позо́р ганьба, ж; -**ить** ганьби́ти, -блю́, -би́ш.

поименн||о нареч. поіме́нно; **вызывать,**
называть п. виклика́ти, назива́ти п.;
-**ый** поіме́нний; -**ое голосова́ние** поі-
ме́нне голосова́ння.

поимен||ованный *офиц.* поі(й)ме́нова-
ний; -**овать** поі(й)ме́нува́ти.

поймк||а *офиц.* пійма́ння, *ср.*, спійма́ння.
ср.; в *случае -и* у *ра́зі п. (с.)*.

поиму́ственный *офиц.*: п. нало́г май-
но́вий пода́ток.

пои́ск по́шук, -у; (*искание*) шука́ння, *ср.*;
(*геол. — обычно*) розвідува́ння, *ср.*; в
-**ах чего** у по́шуках *чего*.

пои́сковый пошуко́вий; (*геол. — обыч-
но*) розвідува́льний.

пойм||анный пійма́ний, спійма́ний, упійма-
ний; -**ать** пійма́ти, спійма́ти, упійма́ти.

пойти́ пі́ти (піду́, піде́ш).

пока́ 1. *нареч.* по́ки що, по́ки; п. **ниче́го
не изве́стно** п. що нічо́го не відо́мо;
2. *союз* по́ки.

пока́з пока́з, -у.

показа́н||ие 1. (*свидетельство*) свід-
чення; 2. (*при допросе подследствен-
ного, обвиняемого*) показан́ня, пока́з,
-у, м.; (*свидетельское — обычно*) свід-
чення; **ложное п.** неправди́ве п. (с.)
(неправди́вий п.); -**ия сторо́н** *юр. п.*
(пока́зи) сторі́н; 3. (*данные приборов;
мед.*) показан́ня, пока́зи; -**ия счётчи-
ка п.** (пока́зи) лічи́льника.

показанный *мед.* показаний.

показате́ль показник; **сре́дний п.** сере́д-
ній п.; -**ность** показо́вість, -вості; -**ный**
показо́вий.

показной показний.

показы́вать / показáть пока́зувати /
показа́ти, -ажу́, -ажеш; (*о свидетеле —
обычно*) свідчи́ти / посвѣдчи́ти.

показы́ваться / показáться 1. (*стано-
виться видимым; обращаться для
осмотра*) пока́зуватися / показáтися,
-ажу́ся, -ажешся; 2. (*сов.: предста-*

виться воображению) зда́тися, -а́мся,
-аси́ся, вида́тися.

покла́жа покла́жа.

покло́н поклі́н, -ло́ну, уклі́н, -ло́ну; -**ение**
поклоні́ння; шанува́ння; -**ник** (*боже-
ства, женщины и т. п.*) поклоні́к;
(*почитатель — обычно*) шанува́льний;
-**ник тала́нта** ш. тала́нту; -**ница** пок-
лоні́ца; шанува́льниця.

покл||ой спо́кій (*род. споко́ю*); **оста́вить
в -бе** (*кого-что*) да́ти с. (*кому-чему*).

поко́ление поколі́ння.

покра́ска фарбува́ння, *ср.*, пофарбу-
ва́ння, *ср.*

покрыви́тель заступ́ник, *книжн.* покрови-
тель; (*защитник*) захисні́к, -а, обо-
ро́нець, -нця; **арха́нгел Михаи́л** — п.
Киева арха́нгел Михаи́л — п. Києва;

-**ница** заступ́ниця, *книжн.* покрови-
телька; захисні́ця, оборо́нниця; -**ствен-
ный** 1. заступ́ницький, *книжн.* покрови-
тельський; (*снисходительный*) [звѣрх-
ньо-, самовпѣвнено-] побла́жливий;

-**ственный тон** побла́жливий тон;
2. (*протекционный*) протекці́йний; (*за-
щитный*) захисні́й; -**ственная тариф**
пец. п. тариф; -**ственная окраска**
биол. захисне забарв́лення.

покрыви́тельство||о 1. заступ́ництво, *книжн.*
покриві́тельство; (*оказывание протек-
ции*) протегува́ння; (*защита*) за́хист,
-у, м.; (*охрана*) охоро́на, ж.; **под -ом
зако́на** під охоро́ною зако́ну; **ока́-
зывать п. см.** покрыві́тельство;

2. (*создание благоприятных условий*)
сприя́ння; п. **иску́ству** с. мистѣ́цтву;
-**овать** (*кому-чему*) 1. заступáтися (*за
кого-что*); протегува́ти (*кому-чему*); захи-
ща́ти, оборо́няти (*кого-что*); 2. сприя́ти
(*кому-чему*).

покро́й крі́й (*род. кро́ю*), покрі́й, -ро́ю.

покрывáть / покры́ть (*в разн. знач.*)
покривáти / покрі́ти; п. **долг, задол-
женность, изде́ржки, недоста́чу,
расхо́ды п.** борг, заборго́ваність, ви-
трати, нестáчу, вида́тки.

покупа́емый якій (що) купу́ється, ку-
по́ваний; (*раскупаемый*) розкуповува́-
ний; **са́мый п. това́р** това́р, якій (що)
найбільше купу́ється (розкупову́ється),
найбі́льш р. това́р.

покупа́тель покупѣ́ць, -пця́; **платѣже-
способный, постоя́нный, тре́бова-
тельный п.** платоспромо́жний, постій-

ний, вимогливий п.; ~ница покупниця; ~ный купівельний; ~ная способность купівельна спроможність; ~ский покупеців (род. п. мн.); ~ский спрос попит покупців; ~ская конференция конференція покупців.

покупать купувати; п. в кредит, в расрочку, в розницю, оптом к. в кредит, на виплат, вроздріб, оптом.

покуп||ка 1. (действие) купівля; 2. (купленная вещь) покупка; делать ~ки робити покупки; ~ной 1. (покупаемый) купований, (купленный) куплений; 2. (покупательный) купівельний; ~ная цена купівельна ціна.

покушаться / покусятся (на кого-что) замірятися / заміритися (на кого-що); (пробовать) пробувати; (посягать) посягати / посягнути и посягги; (совершать покушение) робити (роблю, робиш) / зробити замах, учиняти / учинити (учиню, учиниш) замах.

покушение 1. (на что) спроба (чого, с инф.); посягання (на що); п. на самоубийство с. самогубства; 2. (на кого-что) замах, -у, м.; неудавшееся п. невдалий з.

пол¹ (в доме) підлога, ж.; (земляной) долівка, ж.; на ~у на підлозі (на долівці).

пол² стая, -ті, ж.; лица обоего ~а (обоих полов) особи обох статей.

полагать думати, гадати; (считать) вважати; имеются все основания п. є всі підстави думати (вважати).

полагаться / положиться 1. (на кого-что) покладається / поклястися, -адуся, -адешся; 2. (несов.: причитаться) належати; ему полагается сто гривен йому належить сто гривень; 3. (несов.: быть установленным, должным, разрешенным) належати; (приличествовать) годітися; (следует, надо) слід, трєба; полагается (положен) отпуск належить відпустка; как полагается (как положено) як годітися, як належить; не полагается (не положено) не годітися, (запрещено) не дозволяється (не дозволено).

полагающийся (кому-чему) належний.

полдень (середина дня) полудень, -дня, південь, -дня; в п. опівдні.

поле (в разн. знач.) поле.

полевод рільник, -а; ~ство рільництво; ~ческий рільничий.

полевой польовий.

полезн||ость корисність, -ності; ~ый корисний; ~ая жилая площадь корисна житлова площа; коэффициент ~ого действия коефіцієнт корисної дії.

полемизировать полемізувати.

полем||ика полеміка; ~ический, ~ичный полемічний.

полёт політ, -льоту; ~ный політний, польотний.

ползуч||есть повзучість, -чості; ~ий повзучий.

поливной поливний.

поливодный поливальний.

полигон полігон.

полиграф||ист полиграфіст; ~ический полиграфічний; ~ия полиграфія.

полис фин. поліс, -у; именной, страховой п. іменний, страховий п.; ~ный полісний.

полистный поаркушевий, поаркушний.

политехнический політехнічний.

политиз||ация політизація; ~ировать політизувати.

полит||ик політик; ~ика політика; внешняя, внутренняя, дальновидная п. зовнішня, внутрішня, далекоглядна п.; ~ический політичний.

политолог|| політолог; ~огический политологичний; ~огия політологія.

полицейский 1. поліцейний, поліцейський; 2. в знач. сущ. поліцай, поліцейський, -кого.

полиция поліція; п. нравов п. моралі.

полич||ное юр.: поймать, захватить, попасться с ~ым піймати (спіймати), захопити, попастися на гарячому.

полка полиця; верхняя, нижняя п. верхняя (горішня), нижняя (долішня) п.; книжная п. книжкова п.

пол-листа 1. півлиста; 2. (печатного) піваркуша.

полнейший цілковитий.

полновласт||ие повновладдя; ~ный повновладний.

полномоч||ие повноваження; быть облеченным неограниченными, чрезвычайными ~иями бути наділеним необмеженими, надзвичайними повноваженнями; п. на ведение дел п. на ведення справ; превысить, предоставить, сложить ~ия перевищити, надати, скласти п.; ~ный повноважний; (с инф. — обычно) уповноважений; п.

- представитель** п. представник; **комісія**, **-ная производить расследование** комісія, уповноважена провадити (проводити) розслідування.
- полноправіе** повноправність, -ності, ж.; **-ний** повноправний.
- полносборный стрит.** повнозбірний.
- полностью нареч.** повністю; **п. присоединиться к мнению** п. приєднатися до думки.
- полнота** повнота; **п. власти** п. влади.
- полноценный** повноцінний.
- полночь** північ, -ночі; **в п. опівночі.**
- полный** повний; (*полнейший* — *еще*) цілковитий; **в -ой мере** повною мірою.
- пол-оборот** півоберта.
- половина** половина; **в -е второго [часа]** о пів на другу [годину]; **-ка** половинка; **-ный** половинний.
- половинчатый** половинчастий, половинчастий.
- половой¹** (для пола) підлоговий; **-ая** тряпка, щётка ганчірка, щітка для підлоги.
- половой²** биол. статевий.
- положеніе** 1. (*местоположение; положение тела и т. п.*) положення; **географическое** п. географічне п.; **п. вне игры спорт.** п. поза грою; **п. тела во время сна** п. тіла під час сну; **2. (состояние; обстановка общественной жизни)** становище, стан, -у, м.; **зависимое, затруднительное, имущественное, общественное, привилегированное** п. залежне, скрутне, майнове, суспільне, привілейоване с.; **международное** п. міжнародне с. (міжнародний с.); **семейное, социальное** п. сімейний (родинний), соціальний с.; **в связи с созданным** **-ием** у зв'язку зі (із) становищем, що склалося; **3. (распорядок, режим)** стан; **военное, чрезвычайное** п. воєнний, надзвичайний с.; **4. (свод правил, законов; тезис)** положення; **уставное** п. статутне п.; **п. о выборах** п. про вибори; **◇ господствующее** п. — **а)** (*в пространстве*) панівне п.; **высота занимаемая господствующее** п. висота займала панівне п.; **б)** (*перен.*) панівне становище.
- положенный** 1. покладений; **2. (заранее назначенный)** призначений; (*належащий*) належний; **-ные ему день-**
- ги** належні йому гроші; **-о предик.** см. **полагаться** 3.
- положительный** 1. (*хороший, заслуживающий одобрения*) позитивний; **п. пример** п. приклад; **2. (выражающий утверждение, согласие)** позитивний; (*утвердительный*) ствердний; стверджувальний; **п. ответ** позитивна (ствердна, стверджувальна) відповідь; **3. мат.** додатний; **-ое число** додатне число; **4. физ.** позитивний.
- положить** покласти, -аду, -адеш; **-ся** см. **полагаться**.
- полонка** ж., **полон** м. 1. (*действие*) поламання, ср.; **2. (поврежденное место)** полон, -у, м.
- полоса** 1. смуга; **взлётная, встречная авто, защитная, пограничная** п. злітна, зустрічна, захисна, прикордонна с.; **2. (металла)** штаба; (*тонкая и узкая*) стрічка; **3. тип.** (*страницы*) сторінка; шпальта; **-атый** смугастий; **-ной;** **-ный спец.** смуговий; **-овой спец.** штабовий; смуговий; **-овое железо** штабове залізо; **-овой фильтр радио** с. фільтр.
- полотно** (*в разн. знач.*) полотно; **железнодорожное** п. залізничне п.
- полтора** м. и ср. півтора (*род. и пр. п. півтора*); **в п. раза** у п. раза; **полторый** ж. півторий (*род. и пр. п. півторий*); **п. тысячи** п. тисячі.
- полуавтомат** напівавтомат; **-ический** напівавтоматичний.
- полугодіе** півріччя; **-ичный** піврічний; **-овой** піврічний.
- полукруг** 1. півкруг; **2. (полуокружность)** півколо, ср.; **стать -ом** стати півколом; **-лый** напівкруглий.
- полумера** півзахід, -ходу, м.
- полуборот** півоберт, -у.
- полуподвал** напівпідвал, -у; **-ьный** напівпідвальний.
- полүторный** полүторний; **в -ом раз-мере** у полүторному розмірі.
- полуфабрикат** напівфабрикат, -у.
- получаемый** одержуваний, отримуваний; діставаний; здобуваний; набуваний; набираний.
- получасовой** півгодинний.
- получатель** одержувач; отримувач; (*адресат*) адресат; **п. груза, информации** о. вантажу, інформації; **-ница** одержувачка; отримувачка; адресатка.

получать / получить 1. (*брать, прини- мать*) одержувати / одержати, отримувати / отримати; (*получать для исполнения, а также в сочетании с определенными абстрактными суц.*) доставати, -таю, -таеш / дістати, -ану, -анеш; **п. деньги, письмо, прибыль, сведения** о гроші, лист (листа), прибуток, відомості; **п. задание, заказ, ответ, распоряжение** о. (д.) завдання, замовлення, відповідь, розпорядження; **п. отказ** д. відмову; **п. повреждение** д. пошкодження (*о человеке: ушкодження*); **2. (приобретать, добывать — обычно)** здобувати / здобути, -уду, -удеш, доставати / дістати; **п. бензин из нефти** о. (з.) бензин з (із) нафти; **п. образование** з. освіту; **3. (что — приходится в какое-л. состоянии)** набувати / набутти, -уду, -удеш (*чего*), набирати / набрати, -беру, -береш (*чего*); **п. применение** набувати застосування; **п. форму чего** набирати (набувати) форми *чего*.

получаться / получиться (*выходить, удаваться*) виходити, -ить / вийти, -йде; **из этого ничего не получилось** з (із) цього нічого не вийшло.

получен||ие 1. одержання, отримання, (*неоконч. д. — ещё*) одержування, отримування; **по** -ни після одержання; **подтвердить** **п.** підтвердити одержання; **извещение** о -ии повідомлення про одержання; **2. здобуття, (неоконч. д.) здобування, добування; 3. набуття, (неоконч. д.) набування, набирання.**

полученный 1. одержаний, отриманий; **2. здобутий, який, яку, яке (що) дістав хто; 3. набутий, набраний. Ср. полу- чать.**

полушарие півкюля, *ж.*; **северное, южное** п. північна, південна п.

полушерстяной напівшерстяний; напіввовняний (*ср. шерсть*).

полюй порожнисть.

польз||а користь, -ті; **обоюдная** п. обо- пільна к.; **в -у** на к.

пользован||ие користування; **временное, исключительное, пожизненное, служебное** п. тимчасове, виключне, до- вічне, службове к.; **п. жилой помеще- нием, землей** к. житловим приміщен- ням, землею; **правила -ия** правила к.; **места общего -ия** місця загального (спільного) к.; **предметы длительно-**

го, личного -ия предмети тривалого, особистого к.

пользователь користувач, -йстувача; **-ский информ.** користувача (*род. п.*); **-ский пароль** пароль користувача.

пользоваться (чем) користуватися (*чим, з чого*); (*обладать, иметь — обычно*) мати (*що*); **п. льготами, правами, услугами** к. пільгами, правами, послугами; **п. случаем** к. з нагоди (нагоду); **п. авторитетом, успехом** м. автори- тет, успіх; **п. известностью, популяр- ностью** бути відомим, популярним; **п. спросом** м. попит.

помарка поправка; (*исправление*) ви- правлення, *ср.*

поместительный місткий.

поместить, -ся см. помещать, -ся.

помес||ачный помісячний.

помет||а позначка, помітка; **-ить** см. по- мечать.

помех||а 1. перешкода, завада; **2. -и мн., спец.** завади, -ад, перешкоди, -од; **-овый спец.** завадовий; **-оустойчивый** завадостійкий, перешкодостійкий.

помечать / помечить позначати / по- значити, помічати / помітити, -ічу, -ітиш.

помешать (создать препятствие) пере- шкідити, -джу, -диш, завадити, -джу, -диш.

помешать / поместить 1. поміщати / помістити, -іщу, -істиш; **п. в гостиницу** п. в готель; **п. сбережения, средства в банк** п. заощадження, кошти в банк; **2. (публиковать — обычно)** вміщати и вміщувати / вмістити; **п. объявление** в. (п.) оголошення; **3. (определять, устраивать куда-л.)** віддавати, -даю, -даеш / віддати, -ам, -аси; улаштувати / улаштувати.

помешаться / поместиться 1. (*уме- щаться*) вміщатися и вміщуватися / вміститися, поміщатися / поміститися; **2. (несов.: находится)** міститися (мі- ститься); **3 (занимать место; посе- ляться)** поміщатися / поміститися.

помещение 1. (*действие*) поміщення; вміщення; улаштування; **2. (квартира и т. п.)** приміщення; **жилье, произ- водственное** п. житлове, виробниче **п.**

помил||ов||ание помилування; **ходатай- ство** о -ании клопотання про п.; **-ан- ный** помилуваний; **-ать** помилувати.

помимо предл. с род. п. крім (*кого-чого*); (*без участия кого-л.*) поза (*ким-чим*),

- міймо, без (кого-чого); **п. того** к. того; **п. егo желанія** п. його бажанням.
- поминутный 1.** (беспрестанный) шохвилинний; **2.** (по минутам) похвилинний.
- помнить** пам'ятати.
- помогать / помочь** допомагати / допомогти, -ожу́, -ожеш.
- помол 1.** (действие) помёл, -у, мливо, ср.; **2.** (качество муки) помёл; **крупный, мелкий** п. грубий, дрібний п.
- помост** поміст, -мо́сту.
- помощь** см. помогать.
- помощник** помічник, -а; ~ица помічниця.
- помощь** допомога; **безвозмездная, взаимная, денежная** п. безплатна (безоплатна), взаємна, грошова́ д.; **медцинская, неотложная, первая, скорая** п. медична, невідкладна, перша, швидка́ д.; **обратиться за ~ью** звернутися по допомогу; **оказывать** п. подавати (надавати) допомогу; **при ~и, с ~ью** за (з) допомогою; **на п.!** (караул!) рятуйте!
- понадобиться** бути (буду, будеш) потрібним; виявитися потрібним; (безл. — обычно) треба було́ (буде); (пригодиться) знадобитися, -блю́ся, -бішся; **помощь не потребовалась** допомога виявилася непотрібною (не знадобилася); **если понадобится** безл. якщо́ треба́ буде́ (буде́ потрібно́).
- понедельник** понеділок, -лка; **по -ам** см. по 9.
- понеде́льный** потижнівий; (еженедельный) щотижнівий.
- поне́мому** нареч. потро́ху, потро́хи; (постепенно) поволі.
- понесенный 1.** понесений; **2.** зазнаний; **-ти 1.** понести́; **2.** (что — потерю и т. п.) зазнати́ (чого); **п. убытки** з. збитків.
- понижаемый** знижуваний; понижуваний.
- понижать / понизить** знижувати / знизити, -йжу, -йзиш; (в должности и т. п. — обычно) понижувати и понижати / понизити.
- понижение** зниження, (неоконч. д. — ещё) знижування; (в должности и т. п. — обычно) пониження, (неоконч. д. — ещё) понижування; **п. курса акций, цен** з. курсу акцій, цін; **п. в должности, в звании** п. на посаді, у званні.
- понимание** розуміння; (совпадение взглядов) порозуміння.
- понимать / понять** розуміти / зрозуміти.
- понравиться** сподобатися.
- понукательный** спонукальний.
- понукаемый** спонукуваний.
- понука́ть / пону́дить** (побуждать) спонука́ти и спону́кувати / спонука́ти.
- пону́ждение** спонука́ння; **п. к да́че ложных показаний** с. до давання неправдивих показань (свідчень).
- поя́т||ие** поняття; (представление — ещё) уявлення; **-йный** поняттєвий.
- поя́тный** зрозумілий.
- поя́т||ая** юр. понятя́, -тої; ~о́й понятій, -то́го; ~и́е при обы́ске поняті́ під час обшуку; **в прису́тствии ~ых** у прису́тності поняті́х.
- поя́ть** см. понимать.
- поочерёди||о** нареч. по черзі, по черго́во; ~и́й почерго́вий.
- поощре́ние** заохочення; (неоконч. д. — ещё) заохочування; **-ённый** заохочений; **-ительный** заохочувальний; **-яемый** заохочуваний; **-ять / -ить** заохочува́ти / заохотити, -о́чу, -о́тиш.
- попаде́ние 1.** попадання; влучання, влучення; **прямо́е** п. воен. пряме влучення (влучання); **2.** потрапляння, попадання; **-ать / попасть 1.** (в кого-что) попада́ти / попа́сти, -аду́, -аде́ш; (в цель — обычно) влуча́ти / влучи́ти; **-ать** **ниткой в игольное ушко́** п. ниткою у вушко́ голки; **2.** (куда-л.) потрапля́ти / потра́пити, -плю́, -пиш, попада́ти / попа́сти.
- поперёк 1.** нареч. впо́перек; **2.** предл. с род. п. поперёк (кого-чего).
- попере́менно** напере́мінно, попере́мно́но.
- поперечни́к** поперечник; **-ый** поперечний.
- попече́н||ие** піклування; (опека) опікування, опіка, ж.; **п. о ребёнке** п. про дитину; **на -ии** під опікою (під опікуванням); **оставить на п.** зали́шити під опікування.
- попече́тель** піклувальник; (опекун) опікун, -а; **-ница** піклувальниця; опікунка; **-ский** піклувальний; (опекунский) опікунський; **-ство** опікування; (опекунство) опікунство; **учредить ~ство** установа́ти опікування.
- попира́ние** знева́жання.

попіра́ть / попра́ть (*пренебрегая, грубо нарушают*) зневажа́ти / знева́жити; **п. зако́н, права́** з. зако́н, права́.
попола́м нареч. на́впіл, попола́м.
пополн|є́ние поповнення, (*неоконч. д. — ещё*) поповнюваннѧ; **~яемый** поповнюваний.
пополня́ть / попо́лнить поповнювати и поповня́ти / поповни́ти.
попра́вмый попра́вний.
попра́в||ка **1.** (*исправление ошибки*) ви́правлення, *ср.*, попра́вка; **2.** (*дополнение, исправление*) попра́вка; **внести ~ку к зако́ну** внести попра́вку до зако́ну; **~очный спец.** попра́вковий.
попра́ннє знева́жання, знева́ження; **~ть см.** попіра́ть.
по-пре́жнему нареч. як коли́сь, як і раніше.
попробова́ть **1.** спробо́вати; **2.** (*ответить*) покуштува́ти.
попул|і́зм популі́зм, -у; **~іст** популі́ст; **~істский** популі́стський.
популяри́з|а́ция популя́риза́ція; **~ірова́ть** и **~ова́ть** популя́ризува́ти.
популяри́||ость популя́рність, -ності; **пользова́ться большо́й ~остью** ма́ти велику п.; **завова́ть п.** завоюва́ти п.; **~ый** популя́рний.
попустительств|о потура́ння, по́пуск, -у, м.; **при ~е** при потура́нні; **~ова́ть** потура́ти, попуска́ти.
попу́т||ный **1.** попу́тний; подоро́жний; (*о ветре — ещё*) ходовий; **2.** (*сопутствующий главному*) побі́жний; **~ное за́мечание** побі́жне заува́ження; **~чик** попу́тник; **~чица** попу́тниця.
попыта́ться спробо́вати.
попы́тка спроба́; **неуда́вшаяся п.** невда́ла с.; **п. к бе́гству** с. вте́чі.
попроша́йничество (*занятие нищенством*) жебра́цтво.
пора́ **1.** (*период*) пора́, час, -у, м.; **до каких пор?** до якого ча́су?, до́ки?; **до сих пор: а)** (*до настоящего времени*) до цьо́го ча́су, до́си, дотепе́р; **б)** (*до этого места*) до цьо́го місця; **до тех пор** до то́го ча́су, до́ти; **с тех пор** з (від) то́го ча́су, відто́ді; **с тех пор как** відко́ли, з (від) то́го ча́су як, відто́ді як; **2.** *предик.* час, пора́; **п. е́хать ч. (п.)** і́хати.
поража́емость спец. ура́жуваність, -ності.
поража́ть / порази́ть **1.** (*наносит удар, попадать выстрелом и т. п.; вызы-*

вать болезненные изменения) уража́ти / ура́зити, -а́жу́, -а́зіш; (*попадать в цель — обычно*) влуча́ти / влучи́ти; **п. цель воен. у.** ці́ль; **п. мише́нь** в. в міше́нь; **п. пу́лей у.** (в.) ку́лею; **п. то́ком у.** стру́мом; **2.** (*производит впечатление*) вража́ти / вра́зити, -а́жу́, -а́зіш.
поража́ющ||ий **1.** *прич.* який (шо) уража́є и т. д. (*ср. поража́ть*); **2.** *в знач. прил.* уража́льний; вража́льний; (*разящий; разительный*) разю́чий; **п. уда́р** р. уда́р; **п. эффе́кт** в. ефе́кт; **~ее де́йствие** уража́льна дія.
пораже́н||ие **1.** (*разгром*) пора́зка, ж.; **нанести, потерпе́ть п.** завда́ти, зазна́ти пора́зки; **2.** (*повреждение, ранение и т. п.*) ура́ження; (*попадание в цель — обычно*) влуче́ння; **ору́жие ма́ссового ~ия** збро́я ма́сового у.; **♦ п. в пра́вах юр.** [тимчасо́ве] позба́влення прав.
пораж|є́нный **1.** ура́жений; влуче́ний; **цель ~ена́ воен.** ці́ль ура́жено; **мише́нь ~ена́ спорт.** у міше́нь влуче́но; **2.** вра́жений.
порекомендова́ть порекомендува́ти.
пори́цание **1.** (*осуждение*) о́суд, -у, м., о́судження; **2.** (*мера взыскания*) о́суд; **общественное п.** громадський о.; **вы́нести п.** вине́сти о́суд.
поровну нареч. (*в одинаковом количестве*) рівно, по́рівну, порівно́; (*на равные части — обычно*) на́рівно.
поро́да поро́да; **улучше́нная, чистокро́вная п.** полі́пшена, чистокро́вна п.
породне́н||ый: **~ые города́** порі́днені міста́.
порожда́ть / породі́ть поро́джувати / породити, -оджу́, -оди́ш.
порожня́к ж.-д. и пр. поро́жняк, -а́ и *собр.* -у́; **~овый** поро́жняковий; **~ом нареч.** поро́жнем, поро́жняком.
поро́к **1.** (*предосудительный недостаток*) хи́ба, ж., *реже* поро́к, -у; **2.** (*физический недостаток; изъян — обычно*) ва́да, ж.; (*дефект*) дефе́кт, -у; **п. се́рдца** в. се́рця; **~и древе́сины** дефе́кти (ва́ди) дере́вини; **~и рече́** дефе́кти мо́ви.
поро́ч||ение знесла́влюваннѧ, *реже* поро́чення; **~ить** знесла́влювати, *реже* поро́чити; (*позорить*) ганьби́ти, -блю́, -би́ш; **~ный** (*неправильный*) хи́бний, *реже* поро́чний.
порош|ко́вый поро́шковий; **~ок** поро́шок, -шку́, **~очный** поро́шковий.

порт порт, -у; **воздушний, морської, річкової** п. повітряний, морський, річковий п.; **п. назначенія, отправления, приписки** п. призначення, відправлення, приписки.

портативний портативний.

портить псувати (псую, псуєш).

портовий портовий.

порто-франко *торг.* порто-франко, *неизм., ср.*

портрет портрет; **словесний** п. словесний п.; **п. во весь рост** п. на весь зріст.

портфель портфель; **ученический** п. учнівський п.

поруч[а] (*ручательство*) поручка; **взять, отдать на ~и** узяти, віддати на поручки.

по-руськи *нареч.* по-російському.

поручать / поручить доручати / доручити, -учу, -учиш.

поручен[н]ие доручення; **платёжное** п. платіжне д.; **по ~ию** за дорученням.

поруч[н]ень поручень, -чня; **~ни** *мн.* поручні, -ів, поруччя, *ср., собир.*

поручитель поручник, поручитель; **~ница** поручниця, поручителька; **~ный** *юр.* доруччий; **~ский** поручницький, поручительський; **~ство** поручництво, поручительство; (*поручка*) поручка, *ж.*; **банковское ~ство** банківське п.; **личное ~ство** особиста п.; **договор поручительства** *юр.* договір поручки; **представить ~ство** подати п.

порци[о]нный порційний; **~ия** порція.

порча (*действие*) псування, *ср.*

порядковый порядковий.

поряд[о]к порядок, -дку; (*состояние налаженности — ещё*) лад (*род. ладу*);

образцовый п. зразковий п.; **общественный** п. громадський п.; **наводить, нарушать, поддерживать** п. наводити, порушувати, підтримувати п. (л.); **соблюдать** п. дотримувати (додержувати) порядку; **приводить в п.** приводити в п. (до ладу); **призывать к ~ку** закликати до порядку; **в принудительном, установленном ~ке** у примусовому, установленому порядку (примусовим, установленним порядком); **в ~ке ведения собрания, обсуждения** у порядку (порядком) ведення зборів, обговорення; **в ~ке исключенія** як виняток; **в ~ке живой очереди** у порядку (порядком) живої черги; **по ~ку** по порядку.

порядоч[н]ость порядність, -ності; **~ный** 1. (*честный*) порядний; 2. *разг.* (довольно большой) чималій.

посад[к]а 1. (*действие: летательного аппарата, пассажиров и т. п.*) посадка; (*растений — обычно*) садіння, *ср.*; садіння, *ср.*; **вынужденная** п. вимушена п.; **п. в вагон** п. у вагон; 2. (*обычно мн.*: посаженные растения, их место) насадження, *ср.*, посадка; 3. *техн., мор.* посадка; **п. судна** п. судна; 4. *спец.* *см.* усадка; **~очный** 1. *с.-х.* садивний, посадковий; 2. *ав., ж.-д. и пр.* посадковий.

по-своему *нареч.* по-своєму.

посвящать / посвятить (*кому-чему: книгу и т. п.*) присвячувати / присвятити, -ячу, -ятиш.

посёв 1. (*действие*) сівба, *ж.*, посів, -у; 2. (*то, что посеяно*) посів, засів, -у; 3. *спец.* посів; **~ной** посівний.

поселение поселення.

поселковый селищний

посёлок селище, *ср.*; **п. городского типа** с. міського типу.

поселять / поселить поселяти / поселити, -елю, -елиш.

посетитель відвідувач; **~ница** відвідувачка.

посещ[а]емость відвідуваність, -ності, відвідування, *ср.*; **~аемый** відвідуваний; **~ать / посетить** відвідувати / відвідати; **~ение** відвідування, (*оконч. д.*) відвідання.

поскольку *союз* оскільки.

посл[а]нец посланець, -нця; **~ие** послання; **~анник** *дипл.* посланник.

послать *см.* посылать.

после *нареч., предл.* після.

послегарантийный післягарантійний.

послед[н]ий останній; **~ие** звістія останні вісті.

последователь послідовник; **~ница** послідовниця.

последовательн[о]сть послідовність, -ності; **~ый** послідовний.

послед[о]вать 1. (*за кем-чем: пойти следом*) піти (піду, підеш) [слідом]; (*поехать*) поїхати, -їду, -їдеш [слідом]; (*отправиться, двинуться куда-л.* — ещё) рушити [слідом], попрямувати; 2. (*наступит*) настати, -ане, (*появиться*) з'явитися, -иться, проявитися; (*произошло, случится*) статися (станеться); **за выстрелом ~овал дым** за пострі-

лом з'явився дим; **смерть** ~овала от удара смерть сталася від удару; **3.** (кому-чому) піти (за ким-чим), наслідувати (несов., кого-що); **4.** (явиться следствием чего-л.) вийти, -йде; (откуда-л. куда-л.) надійти, -йде; ~овало соответствующее распоряжение вийшло відповідне розпорядження; **ответ** ~овал незамедлительно відповідь надійшла негайно. *Ср. следовать 1—4.*

последств||ие наслідок, -дку, м.; **остать-ся без -ий** не мати наслідків, лишитися без наслідків.

последующ||ий наступний, дальший; в-ем далі.

последств||а нареч. післязавтра, по-завтра.

последств||ие післямова, ж.

последств||ий нареч. шарами, пошарово; ~ый шаровий, пошаровий.

послужить (стать) стати (стану, станеш); (быть) бути (буду, будеш); п. **поводом** с. **приводом**.

послужной: п. **список** послужний список.

послушный слухняний.

посменный позмінний.

пособ||ие 1. (помощь) допомога, ж.; **выходное, денежное, одновременное** п. вихідна, грошова, одночасова д.; п. **по безработице, болезни, временной нетрудоспособности, инвалидности, уходу за ребёнком** д. у зв'язку з безробіттям, хворобою, тимчасовою непрацездатністю, інвалідністю, для догляду (на догляд) за дитиною; п. **на детей** д. на дітей; **2.** (учебное руководство) посібник, м.; (прибор) прилад, -у, м., **собр.** приладдя, ср.; **учебное** п. навчальний посібник; п. **по физике** посібник [з] фізики; **наглядные -ия** наочне приладдя.

пособн||ик (сообщник) підсобник, пособник; ~ичество підсобництво, пособництво.

посол¹ дипл. посол, -сла; **чрезвычайный** і **полномочный** п. надзвичайний і повноважний п.; п. **по особым поручениям** п. для (з) особливих доручень.

посол² засіл, -солу.

посольс||кий посольський; ~тво посольство.

поспешный поспішний; (спешный) спішний.

посреди, середине 1. нареч. посередині; **2.** предл. с род. п. серед, посеред (кого-чого).

посредн||ик посередник; ~ица посередниця; ~ичать бути посередником; ~ические посередницький; ~ические услуги посередницькі послуги; ~ичество посередництво; **при** ~ичестве за посередництвом.

посредственный (в разн. знач.) посередній.

посредством предл. с род. п. за (з) допомогою (чого); (путём) шляхом (чого).

посредствующий посередній, проміжний. **посрочный** строковий.

пост (место, пункт и т. п.) пост, -а; **наблюдательный** п. спостережний п.; **пост ГАИ** пост ДАІ; **занимать** п. займати п.; **смещать** с -а знімати з поста; **на руководящем -у** на керівному посту.

поставить¹ поставити, -влю, -виш.

поставить² см. **поставлять**.

поставк||а поставка; (неоконч. д. — обычно) поставлення, ср.; **государственные** ~и державні поставки.

поставлять / поставить поставляти / поставити, -влю, -виш.

поставочн||ый поставний; ~ая **цена** поставна ціна.

поставщик поставальник.

постановк||а 1. (действие) ставлення, ср., (оконч.) поставлення, ср.; п. **столб** с. (п.) стовпів; п. **опытов** с. (п.) дослідів; п. **голоса спец.** с. (п.) голосу; **2.** (части тела) постава; **3.** (организация чего-л.) організація, **менее реком.** постановка; (вопроса, проблемы и т. п.) ставлення, (оконч. д.) поставлення, **менее реком.** постановка; **4. театр.** и т. п. постановба, **менее реком.** постановка; **пьеса в новой** -е п'єса в новій постанові.

постановление постановба, ж.; (собрания, заседания и т. п. — обычно) ухвала, ж.; **правительственное** п. урядова п.; п. **суда об аресте** п. суду про арешт.

поставлять / постановить поставляти / поставити, -овлю, -овиш; (на собраниях и т. п. — обычно) ухвалювати / ухвалити, -алю, -алиш; **собрание постановило** збори ухвалили.

постановляю́щ||ий 1. прич. який (що) постановля́є; який (що) ухва́лює; 2. в знач. прил. постаново́вчий; ухва́льний; **-ая часть** (постановлення, рішення и т. п.) постановочка (ухва́льна) частина.

постате́йн||ый постате́йний; **-ое обсужде́ние** постате́йне обгово́рення.

посте́ль по́стіль, -те́лі; **-ный** по́стільний.

постепенный поступо́вий.

постовой постовий.

постольку **союз** ости́льки; **п., поскольку** о., оскільки.

посторо́нн||ий сторо́нний; **-им вход за́преще́н** сторо́нним вхі́д забороне́но.

постоянный посто́йний; (неизменный, устойчивый) ста́лий; **п. капита́л эк.** п. ка́піта́л; **п. ток эл. п.** струм.

постпредство (постоянное представительство) **дипл.** постпредство (посто́йне представни́цтво).

пострада́вший 1. прич. який (що) постражда́в; постражда́лий; (потерпевший) який (що) поте́рпів, потерпі́лий; 2. в знач. суц. потерпі́лий, -лого, *реже* постражда́лий, -лого.

пострада́ть постражда́ти; (потерпеть от чего-л. — обычно) поте́рпіти, -ерплю, -е́рпиш.

пострани́чный постори́нковий.

постро́ение 1. побудо́ва, *ж.*; 2. *воен.* шикува́ння.

построчный будіве́льний.

постро́ить збудува́ти, побудува́ти.

постро́йка 1. (действие) будува́ння, *ср.*; 2. (строение) буді́вля, будо́ва.

постро́чный відрядко́вий.

поступа́тельный посту́пальний.

поступа́ть / поступи́ть 1. (делать) ро́бити, -блю, -биш / зроби́ти; (совершать) чини́ти, -ню, -ниш / учини́ти; (несов.: действовать) діяти; **п. в соответствии с законом** д. у відпові́дності до зако́ну; 2. (устраиваться куда-л.) вступа́ти / вступи́ти, -плю, -пиш; (на работу и т. п.) улаштува́тися / улаштува́тися; (на лечение и т. п.) бу́ти (несов.) при́нятим (ж. при́нятою); **п. в институт** в. до інститу́ту (в інститу́т); 3. (о чём-л.: прибывать по назначению) надходи́ти / надійти, -йде; (о ком-чём-л.: переходить) пере́ходити, -о́джу, -о́диш / пере́йти (пере́йди, пере́йдеш); **п. в подчинение** підпорядко́вуватися / підпорядкува́тися, **п. в підпорядку-**

ва́ння; п. в прода́жу н. в про́даж; **п. в распоря́жение:** а) (о чём-л.) н. в розпорядже́ння; б) (о ком-л.) **п. в розпорядже́ння; п. в со́бственность, на со́держание** п. у вля́сність, на утрима́ння; **дело поступи́ло в суд** спра́ва надійшла до су́ду; **поступи́ло заявле́ние** надійшла зая́ва.

поступа́ться / поступи́ться **поступа́тися / поступи́тися**, -уплю́ся, -у́пишся.

поступа́ющий 1. прич. який (що) ро́бить, вступа́є и т. д. (*ср.* **поступа́ть**); 2. (в знач. суц. — абитуриент и т. п.) **вступник**, -а́.

поступле́ние 1. **вступ**, -у, *м.*; улаштува́ння; при́няття; надхо́дження; **перехід**, -хо́ду, *м.* (*ср.* **поступа́ть** 2—3); **да́та -ия большо́го да́та** при́няття хво́рого; 2. **-ия** *мн.* (поступившие средства, материалы и т. п.) надхо́дження; **налого́вые -ия** податко́ві н.; **-ия на счёт** н. на рахуно́к.

посту́пок учи́нок, -нку.

посу́точн||о **нареч.** від доби́; **-ый** добовий, від доби́.

посчита́ть 1. **полічи́ти**, -ічу́, -ічиш, **порахува́ти**; 2. (признать) **разг.** визна́ти.

посы́лка 1. (действие) **посила́ння**, *ср.*; 2. (предмет) **посы́лка**; 3. **лог.** за́сновак, -вку, *м.*; **-очный** **посилко́вий**.

посы́льный 1. **прил.** **посильний**; 2. в *знач. суц.* **посильний**, -ного.

посяга́тельство **посяга́ння**, **засіха́ння**.

посяга́ть / посягну́ть **посяга́ти / посягну́ти** и **посягти́**, -гну́, -гнеш; (на что-л. *чужое*) **засіха́ти / засіхну́ти**.

потво́рствовать **потура́ти**, **посука́ти**.

потенци́ал **потенци́ал**, -у; **промышле́нный, эконо́мический** **п.** **промисло́вий**, **еконо́мічний** **п.**; **-ный** 1. (возможный) **потенци́альный**; 2. (относящийся к потенциалу) **потенци́альный**.

потерпе́вш||ий 1. прич. (пострадавший от чего-л.) **який (що) потерпів, потерпі́лий**; (испытавший что-л.) **який (що) зазна́в**; **п. авари́ю** **який (що) зазна́в авари́ї**; 2. в *знач. прил. и суц.* **потерпі́лий**; **-ая сторона́** **юр.** **потерпі́ла** **сторо́на**.

потерпе́ть 1. (терпеть некоторое время; допустить) **потерпі́ти**, -е́рплю, -е́рпиш; 2. (пострадать, претерпеть какой-л. урон, ущерб) **потерпі́ти**, -е́рплю, -е́рпиш; (что — испытать что-л.

плохое) зазнати (чого); **п. крушение** з. аварія; **п. поражение** з. поразки; **п. потери, убытки** з. втрат, збитків; **п. от землетрясения** п. від землетрусу.

потёрт|ость потёртість, -тості; **-ый** потёртий.

потеря втрата; **п. зрения, крови** в. зору, крові; **п. трудоспособности** в. працездатності; **п. в весе** в. ваги; **без ~ь** без утрат; **нести -и** зазнавати втрат.

потерянный 1. загублений; **2.** утрачений; **-ять 1.** загубити, -ублю, -убиш; **2.** утратити, -ачу, -атиш; **3.** утратити, змарнувати; згаяти. *Ср. терять.*

поток (в разн. знач.) потік, -току.

потом нареч. потім.

потомок нащадок, -дка, потомок, -мка; **-ственный 1.** (родовой) родовий; (наследственный) спадковий; **2.** (исконный, коренной) потомствений; **-ство** потомство; (потомки) нащадки, -ків.

потому 1. нареч. тому, через те; **2.** союз: **п. что** бо, тому що, через те що.

поторопить поквипити, -плю, -пиш.

поточн|ость поточковість, -вості; **-ый** поточковий.

потратить потратити, -ачу, -атиш.

потребитель споживач, -а; **-ница** споживачка; **-ный** споживчий; **-ная** споживча; **стоимость** споживча вартість; **-ский 1.** споживчий; **-ская корзина** с. кошик; **-ские свойства, товары** споживчі властивості, товари; **-ский спрос** попит споживачів; **-ское общество** (товарищество) споживче товариство; **2.** *перен.* споживацький.

потребл|ение споживання; (*расход*) витрата, ж., витрачання; **душевое** п. душеве с.; **п. воды растением** с. води рослиною; **п. продуктов питания** с. продуктів харчування; **п. топлива, электроэнергии** витрата палива, електроенергії; **о товары широкого -ения** товари широкого вжитку; **-яемый** споживаний; витрачуваний.

потреблять / потребить споживати / спожити, -иву, -ивеш; (*расходовать*) витрачати / витратити, -ачу, -атиш.

потребность|ь потреба; **жизненные -и** життєві потреби; **п. в деньгах, в рабочей силе** п. в грошах, в робочій силі; **удовлетворяет -и** задовольняти потреби.

потреб|овать 1. (предъявить требование) зажадати, поставити (-влю, -виш) вимогу; **вимагати** (несов. вид); **п. объяснений** з. пояснень; **он -ует уплаты долга** він поставити вимогу сплатити борг (він вимагатиме сплати боргу); **2.** (иметь потребность: обычно передаётся формами несов. вида) потребувати, реже вимагати; **болезнь -ует лечения** хвороба потребуватиме лікування; **3.** (вызвать) викликати, -ичу, -ичеш; **суд -овал свидетелей** суд викликав свідків; **-оваться** бути (буду, будеш) потрібним; **заводу -уются рабочие** заводу потрібні робітники; **если -уется безл.** якщо буде потрібно (треба буде).

потрясение струс, -у, м., потрясіння.

по-украински нареч. по-українському.

поуч|ение повчання; **-ительный** повчальний.

похвальный похвальний.

похититель викрадач, -а; **-ница** викрадачка.

похищать / похитить викрадати / викрасти, -аду, -адеши; (*красть*) красти, -аду, -адеши / украсти; **п. вещи** к. речі; **п. ребенка** в. дитину.

похищение викрадення, (*неоконч. д. — ещё*) викрадання; (*кража*) крадіжка, ж., крадіж, -дежу, м.; **-енный** викрадений; украдений.

похлопотать поклопотатися, -очусь, -обчешся.

поход¹ похід, -ходу.

поход² (*излишек в весе, сумме и т. п.*) разг. лишок, -шку; **с -ом** з лишком.

походатайствовать поклопотатися, -очусь, -обчешся.

походить (на кого-что) бути схожим, скидатися.

похож|ест схожість, -жості; **-ий** схожий.

по-хозяйски нареч. по-господарському.

похор|онить поховати; **-онный** похоронний.

похороны похорон, -у, м.

почасов|ик погодинник; **-ой** погодинний.

почва ґрунт, -у, м.; **-енный** ґрунтовий.

почём нареч., разг. (по какой цене) почому, почім.

почему нареч. чому; **-то** чомусь.

почерк почерк, -у; **разборчивый** п. розбірливий п.

- почёт** пошана, *ж.*; **-ный** почёсний.
- почи́н** почи́н, -у; **по собственному** ~у за власним почином.
- почи́нк||а** лагодження, *ср.*, (*оконч.*) полагодження; **отда́ть** в ~у віддати полагодити (в ремо́нт).
- почи́ня́ть / почи́нить** лагодити, -джу, -диш / полагодити.
- почита́тель** шанувальник; **-ница** шанувальниця.
- по́чт||а** пошта; **входя́щая, исходя́щая** п. вхідна, вихідна п.; **по -е, -ой** поштою.
- почта́льо́н** листно́ша, *м. и ж.*
- почта́м** пошта́м, -у.
- почти́** *нареч.* майже.
- почти́ть** ушанува́ти.
- почто́в||ый** пошто́вий; **-ое** отделение пошто́ве відділення.
- по́шлин||а 1.** мито; *ср.*; **-ы** *мн.* митні податки (збори); **ввозна́я, вывозна́я, запретительная, оградительная, покровительственная, провозна́я** п. ввізнé, вивізнé, заборонне, захисне, протекційне, провізнé м.; **суде́бная** п. судовé м.; **тамо́женная** п. мито; **-ный** митний; **-ный союз, тариф** м. союз, тариф.
- пошту́чный** пошту́чний.
- поща́д||а** поща́да; **-ить** пощади́ти, -джу́, -диш.
- поэ́тому** *нареч.* то́му, че́рез це.
- появле́ние** поява, *ж.*, з'явлення.
- появля́ться / появи́ться** з'явля́тися / з'яви́тися, -влю́ся, -ви́шся, *реже* появля́тися / появи́тися.
- по́яс 1.** по́яс, -а; **2. спец.** по́яс, -у; **часово́й** п. годинний п.
- поясн|ёние** пояснення, (*неоконч. д. — ещё*) пояснювання; **-ительный** пояснювальний; **-ять / -ить** пояснюва́ти / поясни́ти, -ясню́, -ясни́ш.
- пра́вд||а** пра́вда; **-ивый** правди́вий.
- правдоподоб|ие, -ность** правдоподі́бність, -ності, *ж.*; **-ный** правдоподі́бний.
- прави́л||о** правило; **действующие** ~а чинні (діючі) правила; **-а доро́жного дви́жения** правила доро́жного ру́ху; **соблюда́ть** п. дотримува́ти (доде́ржувати) правила; **по -ам** за правилами.
- пра́вильн||ость** пра́вильність, -ності; **-ый** пра́вильний.
- правительств|енный** урядо́вий; **-о** уря́д, -у, *м.*
- пра́вить¹** (*руководить*) пра́вити, -влю́, -ви́ш, керува́ти
- пра́в||ить²** (*вносить исправления в текст*) пра́вити, -влю́, -ви́ш; **-ка 1.** (*действие*) пра́влення; **2.** (*вносимые исправления*) пра́влення, *ср.*, *преимуц. мн.*, пра́вка.
- правлéн||ие** пра́вління; **-ческий** пра́влинський.
- пра́в||о 1.** пра́во; **всеобщее избирательное** п. загальне ви́борче п.; **гражда́нское** п. цивільне п.; **иму́щественное** п. майно́ве п.; **исключительное** п. ви́ключне п.; **п. владéния, насле́дования, собственности** п. володи́ння, сла́дкува́ння, власно́сті; **имéть** п. ма́ти п.; **по́льзоваться** ~а́ми ма́ти пра́ва; **2. пра́ва** *мн.* (*документ*) пра́ва; **води́тельские** ~а пра́ва водія́.
- право́вед** правозна́вець, -вця; **-ение** правозна́вство; **-ческий** правозна́вчий.
- право́вой** правовий, пра́вний.
- право́защит||а** правоза́хист, -у, *м.*; **-ный** правозахисний.
- правоме́рный** право́рний, правозгі́дний.
- правомо́ч||ие, -ность** правочи́нність, -ності, *реже* правоси́льність; **правомо́жність**; *менее реком.* право́мочність; **п. владе́льца а́кций** право́мочність власника́ а́кцій; **-ный** (*имеющий законную силу*) правочи́нний, *реже* правоси́льний; (*обладающий определёнными правами*) право́мочний; *менее реком.* право́мочний; **-ное решéние** правочи́нне рі́шення (правочи́нна ухва́ла); **-ая делега́ция** право́мочна делега́ция.
- право́наруш|ёние** правопо́рушення; **-итель** правопо́рушник.
- правообразу́ющий** *юр.* правотві́рний.
- правоотноше́ния** *мн.*, *юр.* правовідо́носи́ни, -ин.
- правоохранéние** правоохоро́на, *ж.*
- правоохраните́ль** правоохоро́нець, -нца; **-ный** правоохоро́нний.
- правописа́ние** правопіс, -у, *м.*
- правопо́рядок** правопо́рядок, -дку.
- правопре́ем||ник** *юр.* правона́ступник; **-ство** правона́ступництво.
- правопримен|ёние** *юр.* правозасто́сування; **-имый** правозасто́вний.
- правособственность** *юр.* правовла́сність, -ності.
- правосозна́ние** правосвідо́мість, -мості, *ж.*

правоспосібн|ість *юр.* правоздатність, -ності; **-ий** правоздатний.

правосторонний правобічний, правосторонній.

правосуд|ие правосуддя; **-ный** правосудний. **правотá** правотá.

правотворчес|кий *юр.* правотворчий; **-тво** правотворчість, -чос ті.

правоустанáвливающий *юр.* правоустановчий.

пáрый¹ прáвий.

пáрый² **1.** (не виноватый; справедливый) прáвий; **2. прав:** быть **-ым** мáти рáцію, б́ти прáвим.

пáрящ|ий **1.** *прич.* акій (що) прáвить; **2. в знач. прил.** керівний, влáдний, панівний, прáвлячий; **-ие круги** панівні (керівні, влáдні) ко́ла; **п. епископ церк.** прáвлячий єпископ.

пáздн|ество свято; (*празднование*) святкування; **-ик** свято, *ср.*; **с -иком!** зі святом!; **-ичный** святковий; **-ование** святкування; **-овать** святкувати.

пáктик|а прáктика; **производственная п.** виробнича п.; **чáстная п.** привáтна п.; **применять на -е** застосовувати на прáктиці; **-áнт** практикáнт; **-овать** практикувати; **-ующий** **1.** *прич.* який (що) практикує; **2. в знач. прил.** прáктик (як *приложение*); **-ўющий врач** лікар-прáктик.

пáктич|еский прáктичний; **-ный** практичний.

пáх (*останки тела умершего*) прах, -у; **ўрна** с **-ом** ўрна з прахом.

пáречная в *знач. суц.* прáльня.

пáребула прэáмбула.

пáребув|ание перебування; **-áть** перебувати.

пáревал|ировать превалювати.

пáреventивный превентивний.

пáревенция спец. превенція.

пáревосход|ительство *дипл.* високопова́жність, -ності, *ж.*; **Вáше** (Его́, Её́) П. Вáша (Його́, Ї́) В.

пáревосход|ить / превзойти **1.** перевершувати / перевершити; **п. прэ́жний ўровень развития** п. попередній рівень розвитку; **2. (превышать)** перевищувати / перевищити; (*по количеству, силе и т. п.* — *ещё*) переважати / переважити.

пáревосход|ство ви́щість, -шості, *ж.*; (*преимущество*) перева́га, *ж.*; **военное п.** військóва п.; **-ящий** **1.** *прич.* який

(що) перевершує *и т. д.* (*ср. превосход|ить*); **2. в знач. прил.** перева́жний, переважа́ючий.

пáревратн|ый книжн. (извращённый) перекручений; (*ошибочный, ложный*) хибний, помилковий; **п. взгляд на что х.** (помилковий) по́гляд на що; **-ое толковáние** перекручене тлумáчення.

пáревращáть / преврат|ить перетворювати / перетворити, -орю, -ориш.

пáревращение перетворення, (*неоконч. д.* — *ещё*) перетворювання.

пáревышáть / превы|сить перевищувати / перевищити; (*превосходить*) перевершувати / перевершити; **п. влáсть, полномóчия** перевищувати влáду, повнова́ження.

пáревыш|ение перевищення, (*неоконч. д.* — *ещё*) перевищування; перевершення, (*неоконч. д.* — *ещё*) перевершування.

пáреградá перешко́да; (*помеха*) зава́да.

пáреградáть / преград|ить перепиняти / перепинити, -иню, -иниш, перегорóджувати / перегорóдити, -оджу / -одиш; (*путь, проход*) заступáти / заступити, -уплю, -ўпиш.

пáредавáть / предáть **1:** **п. суду** віддавати, -даю, -даєш / віддáти, -ám, -аси під суд; **п. земл|е торж. ховáти / поховáти**; **2. (изменять)** зра́джувати / зра́дити, -джу, -диш.

пáредáтель зра́дник; **-ница** зра́дниця; **-ский** зра́дницький; **-ство** зра́да, *ж.*; (*вероломство*) зра́дництво.

пáредвар|ительн|ый попередній; **по -ым дáнным, подсч|етам** за попередніми дáними, підраху́нками.

пáредвзят|ый упереджений.

пáредв|ид|ение передбáчення; **-еть** (*несов.*) передбáчати (*несов.*) / передбáчити (*сов.*).

пáредв|іборный передвїборний, передвїборчий.

пáреддогов|орный *юр.* переддоговїрний.

пáред|ел **1.** (*рубеж, межа*) межа́, *ж.*; **в -ах** у ме́жах; **2. (последняя грань)** межа́; (*конец*) край (*род. краю*), кінєць, -нця; **-ы необходимой оборо|ны** *юр.* ме́жі необхідної оборо́ни; **3. мат.** грани́ця, *ж.*

пáредельн|ый грани́чний; (*крайний*) крайні́й; **-ая скóрость** грани́чна швидкі́сть; **п. срок крайн|ий** (остáнний) тєрмін (строк).

предзабастовочный передстрайковий;
объявить ~ую готовность оголосити передстрайкову готовність.

предисловие передмова, ж.

предлагаемый пропонуваний.

предлагать / предложить пропонувати / запропонувати.

предлог¹ (*повод*) привід, -воду; **под ~ом** під приводом.

предложить||ие¹ 1. (*действие*) пропонування; **п. услуг** п. послуг; 2. (*то, что предлагается*) пропозиція, ж.; **рационализаторское** п. раціоналізаторська п.; **поддержать** п. підтримати пропозицію; **по ~ию** на пропозицію; 3. *эк.* пропонування; **спрос опережает** п. попит випереджає (випереджує) п.

предложение² *лингв.* речення.

предложенный запропонований; **~ить см.** предлагать.

предмет предмет; **~ы домашнего обихода** речі (предмети) домашнього вжитку; **~ы первой необходимости** речі (предмети) першої потреби; **~ы роскоши** предмети розкоші; **~ный** предметний.

предмобилизационный передмобілізаційний.

предназначать / предназначить призначати / призначити, -ачу́, -ачи́ш.

предназначение призначення.

предназначенный призначений.

преднамерен||о нареч. умисно и умисне; (*нарочно — ещё*) навмисно и навмисне; **~ый** умисний; (*нарочитый — ещё*) навмисний.

предплата передоплата.

предопределять / предопределить визначати / визначити [наперед]; (*обуславливать*) зумовлювати / зумовити, -влю, -виш; **п. судебный приговор** в. [н.] судовий вирок; **удачное начало предопределило дальнейший успех** вдалий початок зумовив подальший успіх.

предоставление надання, (*неоконч. д. — ещё*) надавання; **п. жилой площади, кредитов** н. житлової площі, кредитів.

предоставлять / предоставить 1. (*давать в распоряжение, пользование*) давати (даю, даєш) / дати (дам, даси); (*отдавать*) віддавати / віддати; **п. место** д. місце; **п. свою квартиру** д. (в.) свою квартиру; 2. (*давать возмож-*

ность сделать что-л., распорядиться чем-л.) давати / дати; (*слово, право пользования и т. п.*) надавати / надати; **п. возможность** д. можливість; **п. гарантии** д. гарантії; **п. отпуск, отсрочку, убежище** н. відпустку, відстрочення, притулок.

предостерегать / предостеречь застерігати / застерегти, -ежу́, -ежеш.

предостерегающий 1. *прич.* який (що) застерігає; 2. *в знач. прил.* застерезений; **~ежение** застерезення; **~еженный** застерезений.

предосторожность||ь обережність, -ності; (*осмотрительность*) обачність; **0 меры** ~и застерезні заходи.

предотвращать / предотвратить (что) запобігати / запобігти, -іжу́, -іжи́ш (*чому*), відвертати / відвернути, -ерну́, -ёрнеш (*що*); **п. аварию, преступление** з. аварії, злочину (в. аварію, злочин).

предотвращение (чего) запобігання (*чому*), відвернення, (*неоконч. д. — ещё*) відвертання (*чого*).

предохранение (от чего) оберігання (*від чого*), запобігання (*чому*); **п. семена от порчи** о, насіння від псування, з. псуванню насіння.

предохранитель запобіжник; **~ный** запобіжний; **~ные меры** запобіжні заходи.

предохранять / предохранить (кого-что от чего) оберігати / оберегти, -ежу́, -ежеш, уберігати / уберегти (*від чого*); (*предотвращать — что*) запобігати / запобігти, -іжу́, -іжи́ш (*чому*).

предписание 1. (*приказание*) наказ, -у, м.; (*распоряжение*) розпорядження; 2. *припис*, -у, м.

предписывать / предписать 1. (*приказывать*) наказувати / наказати, -ажу́, -ажеш; (*предлагать*) пропонувати / запропонувати; 2. (*назначать соблюдение чего-л.*) приписувати / приписати, -ишу́, -ишеш.

предписывающий 1. *прич.* який (що) наказує и т. д. (*ср. предписывать*); 2. *в знач. прил.* розпорядчий.

предполагаем||ый 1. *прич.* передбачуваний; 2. *в знач. прил.* (вероятный) гаданий, імовірний; передбачуваний; **место ~ой встречи** місце гаданої (ймовірної) зустрічі.

предполагать / предположить 1. припускати / припустити, -ущу́, -у́стиш; **предположим, что** припустімо, що; 2. (несов.: думать) думати, гада́ти; (намереваться) ма́ти на́мір; 3. (несов.: иметь своим условием) передбача́ти; **эта работа предполагает высокую квалификацию** ця робота передбачає високу кваліфікацію.

предполага́|ться передбача́тися; -ється, **что** передбача́ється, що.

предположе́|ние 1. припущення; (догадка) здогад, -у, м.; **высказать** п. висловити п.; 2. (предварительный замысел, намерение) за́дум, -у, м., на́мір, -у, м.; (проект) прое́кт, -у, м.; **Комиссия законодательных ~ий** Комісія законодавчих проєктів.

предполо́|женный припущений; **-ительно нареч.** 1. здога́дно; (со словами говорить, суди́ть и т. п. — ещё) наздога́д и навздога́д; (в знач. вводн. сл.: вероятно) ймові́рно, за припущенням; **разда́лся взрыв (~ительно метана), и свет погас** пролуна́в вибух (і. метану), і сві́тло пога́сло; 2. (приблизительно) прибли́зно; **-ительный** 1. здога́дний; (предполагаемый) га́даний, передбачува́ний; (вероятный) імові́рний; 2. (приблизительный) прибли́зний.

предпоследний передоста́нній.

предпосы́л|ка 1. (предварительное условие) передумо́ва; **имеются все ~и для этого** є всі передумо́ви для цього; 2. (отправное положение) ду́мка; передумо́ва; лог. за́сновок, -вку, м.

предпочита́ть / предпоче́сть 1. (кого-что кому-чему) віддава́ти (-даю́, -дає́ш) перева́гу / відда́ти (-дам, -даси) перева́гу, надава́ти / нада́ти перева́гу (кому-чому над ким-чим, перед ким-чим); 2. (считать за лучшее) вважа́ти (визнава́ти) за краще́ / визна́ти за краще́; **предпоче́л промолча́ть** визна́в за краще́ промовча́ти; (несов., с инф. — обычно делать что-л.) звича́йно (с личной формой глагола); **лошади предпочитают отдыхать стоя** ко́ні звича́йно відпочива́ють навсто́ячки (сто́ячи).

предпочте́ние перева́га, ж.; (действие) відда́ння (надання́) перева́ги, (неоконч.) віддава́ння (надава́ння) перева́ги; (преимущественное внимание) преферен-

ція, ж., *преимуц. мн. (книжн.); (первенство — ещё) першість, -шості, ж.; оказывать (отдавать) п. кому-чему* перед кем-чем віддава́ти (надава́ти) перева́гу кому-чому над ким-чим, перед ким-чим; **авторское п. проявилось в том, что...** а́вторські преференці́ виявили́ся в то́му, що...

предпочти́тельн|о нареч. 1. (лучше) краще́; 2. (преимущественно) перева́жно; **-ый (лучший)** кращі́й; **яко́му (ж. якій)** вида́ється перева́га; **-ая кандидатúra** кандидату́ра, **якій** вида́ється перева́га; **предпочти́телен активный отдых** кращі́м є активні́й відпочинок; **♦ -ый тариф** эк. преференці́йний тариф.

предпри́зничный передсвятко́вий.

предпри́зчив|ость підприє́мливість, -вості; заповзя́тливість; **-ый (занимающийся предпринимательской деятельностью, склонный к ней)** книжн. підприє́мливий; (деловитый, инициативный) заповзя́тливий.

предпри́матель підприє́мець, -мця; **-ница** підприє́мниця; **-ский** підприє́мницький; **-ство** підприє́мництво; **свободное -ство** вільне п.

предпри́ма́ть / предприня́ть (начинать) починати́ / почати́, -чну́, -чне́ш, розпочина́ти / розпоча́ти; (делать, осуществлять) робити́, -блю́, -биш / зроби́ти, здій́снювати / здій́снити; (применять, прибегать) ужива́ти / ужити́; **п. новое исследование** п. (р.) нове́ дослідже́ння; **п. операцию** з. опера́цію; **п. шаг**і р. кро́ки; **п. меры** вжива́ти за́ходів.

предпри́нятый почати́й, розпоча́тий; зроблений, здій́снений; ужити́й.

предприя́т|ие 1. (учреждение) підприє́мство; **дочернее** п. дочі́рне п.; **крупное, мелкое** п. вели́ке, дрібне́ п.; **малое, совместное** п. мале́, спі́льне п.; **убыточное** п. збитко́ве п.; **♦ -ия бытового обслуживания, общественного питания** закла́ди побуто́вого обслу́говування, грома́дського харчува́ння; 2. (дело) справа́, ж.; (начинание) починання́; (мера) за́хід, -ходу, м.

предрасполо́женный (к чему) схи́льний (до чо́го).

предрассу́д|ок забобо́н, -у (обычно мн.: забобо́н, -нів); (ложный взгляд на что-л. — ещё) книжн. передсу́д, -у; **-очный** забобо́нний.

председатель голова, м. и ж.; **п. правління** г. правління; **уважаемый п.** шановний (шановна) голово!; **-ский** голови (род. п.), належний голові; **-ское место** місце голови; **-ство** головування; **под -ством** під головуванням; **-ствовать** головувати; **-ствующий 1. прич.** який (що) головує; **2. в знач. сущ.** голова, м. и ж.

предсказание 1. пророкування, передікання; провіщення, віщування; **2.** передбачення, завбачення; (*прогнозирование*) прогнозування; (*прогноз*) прогноз, -у, м.

предсказывать / предсказать 1. пророкувати, передікати; (*предвещать*) провіщати, передвіщати, віщувати; **2. (предвидеть)** передбачати / передбачити, завбачувати и завбачати / завбачити; (*прогнозировать*) прогнозувати (*несов. и сов.*) / *сов. также* спрогнозувати.

предсмертный передсмертний.

представать / предстать ставати (стаю, стаєш) / стати (стану, станеш); **п. перед судом** с. перед судом.

представитель представник, -а; **полномочный п.** повноважний п.; **торговый п.** торговельний (торговий) п.; **п. власти** п. влади; **-ница** представницька; **-ный (связанный с представительством)** представницький; **-ное собрание** представницькі збори; **-ский** представницький; **-ство** представництво; **-ство по договору** п. за договором; **-ствовать** бути представником.

представление 1. (действие) подання, (неоконч. — *ещё*) подавання; наведення; рекомендування, відрекомендування, представлення; представлення; уявлення (*ср. представлять, -ся*); **п. по случаю награждения воен.** в. з нагоди нагородження; **2. (ходатайство и т. п.)** подання; **п. о награждении** подання про нагородження; **п. прокурора** подання прокурора; **3. театр.** вистава, ж.; **4. филос., психол.** уявлення.

представлять / представить 1. (подавать) подавати, -даю, -даєш / подати, -ам, -асі; (*приводить*) наводити, -джу, -диш / навести, -е-дү, -е-деш; **п. доказательства** п. (н.) докази; **п. на подпись** п. на підпис; **п. отчёт** п. звіт; **п. чек к оплате** п. чек до оплати; **2. (рекомендовать)** рекомендувати (*несов. и*

сов.), відрекомендувати / відрекомендувати, представляти / представити; **разрешите представить** дозвольте відрекомендувати; **3. (к чему)** представляти / представити; **п. к награде** п. до нагороди; **4. (в мыслях)** уявляти / уявити, -явлю, -явиш [собі]; **5. (несов.: являться)** являти [собою], становити, -овлю, -овиш; **это представляет опасность:** це становить небезпечку; **6. (несов.: быть представителем)** представляти, репрезентувати; **п. учреждение** п. установу.

предстать см. представлять.

предсто||ять (ожидается в будущем): **-ят перемены** мають бути (відбудуться) (передбачаються, очікуються) зміни; **-йт лететь** треба буде (доведеться) летіти.

предстоящий 1. прич. який (що) має бути (відбудеться, передбачається, очікується); **2. в знач. прил.** майбутній; (*последующий*) наступний.

предубеждение упередження; **-ённый** упереджений.

предупредитель||ый (заранее предупреждающий) попереджувальний, попереджальний; (*предохранительный*) запобіжний; **п. сигнал** п. сигнал; **-ые меры** запобіжні заходи.

предупредить / предупредить 1. (заранее извещать) попереджувати и попереджати / попередити, -джу, -диш; **2. (что — предотвращать)** запобігати / запобігти, -іжү, -іжіш (*чому*), відвертати / відвернути, -ернү, -ёрнеш (*що*); **п. преступление** з. злочину (в. злочин).

предупрежда||ющий 1. прич. який (що) попереджує (попереджає); який (що) запобігає (відвертає); **2. в знач. прил. см. предупредительный; -ёние 1. (действие)** попередження, (неоконч. — *ещё*) попереджування и попереджання; запобігання, відвернення, (*несов. — ещё*) відвертання; **-ёние аварии** з. (в.) аварії; **-ёние заболеваемости** з. захворюваності; **2. (замечание)** попередження; **выговор с -ёнием** догана з попередженням; **-ённый 1.** попереджений; **2.** відвернений и відвернутий.

предусматривать / предусмотреть передбачати / передбачити.

предусмотрительный передбачливий.

предшественик поперёдник; ~ица поперёдница.

предшеств|овать передувати; ~ующий
1. прич. який (що) передує; 2. в знач. прич. поперёдний; ~ующий оратор п. оратор (промовець).

предьявитель подавець, -вця, *менее реком.* пред'явник, -а; п. **векселя, документа** п. векселя, документа; \diamond п. **иска** юр. позивач, -ивача; ~ница подавець, -вця, *менее реком.* пред'явниця; ~ский подавця (род. п.), на подавця (вин. п.) и т. п., *менее реком.* пред'явницький.

предъявлен|ие 1. подання, (*неоконч. д. — ещё*) подавання; показ, -у, м., (*неоконч. д. — ещё*) показування; *менее реком.* пред'явлення; по ~ии за поданням (після подання); після показу; 2. заявлення, *менее реком.* пред'явлення; \diamond п. **иска** подання (учинення) позову, позивання; п. **обвинение** висунення обвинувачення; п. **ультиматума** поставлення ультиматуму.

предъявлять / предъявить 1. (*представлять*) подавати, -даю, -даёш / подати, -ам, -ася; (*показывать*) показувати / показати, -ажу, -ажеш; *менее реком.* пред'являти / пред'явити, -явлю, -явиш; п. **доказательства** подавати до оплати; п. **билет, пропуск** показувати квиток, перепустку; п. **для опознания** показувати для впізнання; 2. (*заявлять*) заявляти / заявити, -явлю, -явиш, *менее реком.* пред'являти / пред'явити; п. **претензию** з. претензію; п. **право** з. про право; \diamond п. **иск** к кому подавати / подати позов на кого, учиняти / учинити позов проти кого, (*только несов.*) позивати кого; п. **обвинение** висувати / висунути обвинувачення; п. **требование, ультиматум** ставити / поставити вимогу, ультиматум.

предыдущий поперёдний.

преем|ник 1. спадкоємець, -мця; 2. (*на какой-л. должности, месте*) наступник; ~ица 1. спадкоємиця; 2. наступниця.

преемств|енность 1. наступність, -ності, спадкоємність, спадковість; 2. послідовність; ~енный 1. спадкоємний, *реже* спадковий; ~енная связь з. зв'язок; 2. (*последовательный*) послідовний; ~о 1. см. **преемственность** 1; 2. юр. спадкоємство.

прежде 1. нареч. (*в прошлом*) колись; (*раньше*) давніше, раніше; 2. (*сначала*) спочатку; 3. *предл. с род. п. (ранше кого)* раніше від (за) кого; \diamond п. **всего** насамперед, передусім, перш за все; п. **чем** союз перш ніж.

преждевременно нареч. передчасно, дочасно, завчасно, *разг.* завчасу; ~ый передчасний, дочасний, завчасний.

прежний колишній; (*предыдущий*) поперёдний.

презент|ационный презентаційний; ~ация презентація.

президент президент; ~ский президентський; ~ство президентство.

президент президія, ж.; п. **собранья** п. зборів.

презюмция юр. презюмпція; п. **невиновности** п. невинності.

преимущественно нареч. переважно; (*большой частью*) здебільшого; ~енный переважний; \diamond ~енное право а) переважне право; б) юр. привілеєве право; ~о 1. перевага, ж.; **явное** ~о явна п.; по ~у см. **преимущественно**; 2. (*привилегия*) привілей, -ёю, м.

прейскурант преіскурант; по ~у за преіскурантом; ~ный преіскурантний.

прекращать / прекратить припиняти / припинити, -иню, -иниш; (*дело, иск* и т. п., юр. — *обычно*) закривати / закрити, -ію, -ієш; п. **дело производством** юр. з. справу.

прекращ|ение 1. припинення; 2. закриття; ~ённый 1. припинений; 2. закритий.

премиальный преміальний.

премирование преміювання.

премиров|анный премійований; ~ать преміювати, -юю, -юєш; ~очный преміювальний.

премия премія.

премьер-министр прем'єр-міністр.

пренебрегать / пренебречь 1. (*кем-чем — относиться с презрением*) зневажати / зневажати (кого-що); 2. (*чем — относиться без внимания*) нехтувати / знехтувати (що, чим); п. **своими обязанностями** н./з. свої обов'язки (своїми обов'язками).

прения мн. дебати, -тів; **судённые** п. судові д.; п. **сторон** юр. д. сторін; **открыть** п. по докладу відкрити д. шодо (з питань) доповіді (про доповідь).

преоблад||**ание** переважання; ~**ать** (численно и т. п.) переважати; ~**ающий** 1. прил. який (що) переважає; 2. в знач. прил. переважний; ~**ающее** **большинство** переважна більшість; ~**ающие** **силы** *воен.* переважні сили.

преобразять / **преобраз**ить перетворювати / перетворити, -орю, -ориш.

преобразов||**ание** перетворення; ~**атель** перетворювач; ~**ательный** перетворювальний.

преобразовывать / **преобразов**ать перетворювати / перетворити, -орю, -ориш, долати / подолати.

преодолевать / **преодоле**ть переборювати / перебороти, -орю, -ореш, долати / подолати.

преодолимый переборний.

препарат препарат, -у.

препарировать препарувати; ~**овочный** препарувальний.

препин||**ание**: **знаки** ~**ия** розділові знаки (-ків).

преподавание викладання.

преподатель викладач, -а; ~**ница** викладачка; ~**ский** викладацький.

преподавать викладати.

поданосить / **преднести** підносити, -ошу, -ошиш / піднести; (*подавать* — *обычно*) подавати, -даю, -даєш / подати (дам, даси).

предводительский канц. супровідний.

препятств||**ие** перешкода, *ж.*; **непреодо**лимые ~**ия** непереборні перешкоди; ~**ование** перешкоджання; ~**овать** перешкоджати.

пререк||**ание** сперечання; (*спор*) *суперечка, ж.*; **недопуст**имость ~**ий** в **суде** неприпустимість *с.* в суді; **вступ**ать в ~**ия** заходити (вступати, входити) в суперечку, починати суперечку (сперечатися).

пререкаться сперечатися.

прерогатива прерогатива.

прерывание переривання; припинення; **п. бер**менности переривання вагітності.

прерывать / **прер**вать переривати / перервати, -вў, -веш; (*прекращать*) припиняти / припинити, -иню, -ишиш.

пресекать / **пресеч**ь (*что*) класти / покласти край (кінєць) (*чому*); (*прекращать*) припиняти / припинити, -иню,

-ишиш (*що*), перепиняти / перепинити (*що*).

пресеч||**ение** припинення, перепинення;

п. злоупотреблений *п.* зловживань; \emptyset **м**ера ~**ия** *юр.* запобіжні заходи, *мн.*, *ед.* запобіжний захід (-ходу); **избр**ать **м**ерой ~**ия** обрати запобіжним заходом.

преследов||**ание** переслідування; **возбу**дить **уго**ловное *п. юр.* порушити кримінальне *п.*; ~**атель** переслідувач; ~**ать** 1. переслідувати; 2. (*стремиться к чему-л.*) мати на меті; **п. цель** мати на меті.

приступление присний.

прес||**а** преса; **обзор** ~**ы** огляд преси.

пресс-||**атташе** *дипл.* прес-аташе, *неизм.*, *м.*; ~**конференция** прес-конференція.

престарел||**ый** [дуже] старий, похилого віку, *не реком.* престарілий; **дом** [для] ~**ых** будинок для людей похилого віку (*не реком.* для престарілих).

престиж престиж, -у; ~**ный** престижний.

преступл||**ение** злочин, -у, *м.*; **групп**овое, **должностное**, **особо** тяжкое, **умы**шленное *п.* груповий, службовий, особливо тяжкий, умисний *з.*; **на м**есте ~**ия** на місці злочину; **совер**шить *п.* учинити (скоїти) *з.*

преступн||**ик** злочинець, -нца; **уго**ловный *п.* кримінальний *з.*; ~**ица** злочинниця; ~**ость** злочинність, -ності; **органи**зованная ~**ость** організована *з.*; ~**ый** злочинний.

претенд||**ент** претендент; **п. на освобо**дившуюся **долж**ность *п.* на вакантну (звільнену) посаду; ~**ентка** претендентка; ~**ов**ать претендувати.

претензионный *юр.* претензійний.

претензия претензія; **отклон**ить, **предъя**вить ~**ию** відхилити, заявити претензію.

претерпеть / **претер**петь *книжн.* (*что* — *изменения и т. п.*) зазнавати / зазнати (*чого*).

преувеличение перебільшення, (*не оконч. д.* — *еще*) перебільшування.

преувеличивать / **преувели**чить перебільшувати / перебільшити.

преуменьшать / **преумень**шить применшувати / применшити.

преуменьшение применшення, (*не оконч. д.* — *еще*) применшування.

преумножать / **преумно**жить *см.* приумножить.

прецедент прецедент, -у.

при предл. с предложн. п. 1. (около, возле чего-л.) коло, біля (чого), при (чому); **при входе** к. (б.) входу, при вході; **2.** (в определённом отношении к кому, чему-л.) при (кому-чому); **комиссия при кабинетё министров** комісія при кабинеті міністрів; **состоять при штабе** перебувати при штабі; **3.** (для указания на наличие чего-л. у кого-л., на присутствие кого-л. где-л.) при (кому-чому); **быть при оружии** бути при зброї; **при посторінних, при свидетелях** при сторінних, при свідках; **4.** (для указания на сопутствующие условия, обстоятельства) за (чого), при (чому); (в отдельных выражениях) **другие предлоги или конструкции без предлогов; при свете лампы** при світлі лампи; **при скорости в сто километров** при швидкості сто кілометрів; **при желанни** при бажанні (за бажання); **при условии** за умови; **при помощи** за (з) допомогою; **при содействии** за сприяння; **при любой погоде** за будь-якої погоди; **5.** (во время чего-л.) під час (чого), при (чому); (в случае чего) при (чому); **при исполнении служебных обязанностей** під час виконання (виконування) службових обов'язків; **при анализе** при аналізі; **при обнаружении дефектов** при виявленні дефектів; **при первом появлении** при першій появі; **при первом случае** при першій нагоді; **при том, этом** при тому (тім), цьому (цім); **6.** (для указания на период, время, в течение которого что-л. совершается) за (кого-чого), реже при (кому-чому); (во время), під час (чого); **при жизни** за життя; **при феодализме** за феодалізмом, *реже* при феодалізмі; **остаться в Киеве при немцах** лишитися (залишитися) в Києві при німцях (*реже* за німців); **при оккупации** під час (за) окупації; **7.** (не смотря на) при (чому); **при всём желанни я не могу этого сделать** при всьому бажанні я не можу цього зробити.

прибавка см. прибавление.

прибавление додавання, додача, ж.; збільшення, (неоконач. д. — *ещё*) збільшування; (к зарплате, цене — *ещё*) надбавка, ж.; п. в **весе** з ваги.

прибавленн||ый доданий; збільшений; **-ая стоимость** эк. додана вартість.

прибавлять / прибавить 1. додавати, -даю, -даёш / додати, -ám, -ася; **2.** (*увеличивать*) збільшувати / збільшити; п. в **весе** набувати / набути ваги; п. зарплату з зарплату.

прибавочн||ый додатковий; **-ая стоимость** эк. додаткова вартість.

прибегать / прибегнуть (к чему) вдавтися (вдаюся, вдаёшься) / вдатися (вда́мся, вда́сья) (до чего); п. к **крайним мерам** в до крайніх заходів.

приближать / приблизить наближати / наблизити, -йжу, -йзюш.

приближённый (*приблизительный*) наближений.

приблизительный приблизний.

прибор 1. (приспособление, аппарат) прилад, -у; **-ы мн.** прилади, -дів; (*собр.: приспособления*) приладдя, ср.; **измерительный п.** вимірковальний п.; **2.** (*набор*) набір, -бору; (*менее реком.* — *преимущ.* для еды и питья) прибор, -у; (*комплект принадлежностей*) приладдя; **бритвенный п.** приладдя до (для) гоління; **письменный п.** приладдя до (для) письма; **-ный** приладовий.

приборостроение приладобудування; **-ительный** приладобудівний.

прибывать / прибыть прибувати / прибути, -уду, -удеш.

прибывший 1. прич. який (шо) прибув, прибулий; **2.** в знач. прил. и суц. прибулий; прибулець, -ल्या .

прибыль 1. прибуток, -тку, м.; **валовая, годовая, совокупная, чистая п.** валовий, річний, сукупний, чистий п.; **получить п.** одержати п.; **2.** (*увеличение*) прибування, ср., збільшення, ср.; п. **населения** з населення; **-но нареч.** з прибутком, прибутково; **-ность** прибутковість, -вості; **-ный** прибутковий.

прибыт||ие прибуття; **расписание -ия поездов** розклад п. поїздів; по **-ии** після п.

приватиз||атор приватизатор; **-ационный** приватизаційний; **-ация** приватизація; **-ированный** приватизований; **-ировать** *несов.* и *сов.* приватизувати, *несов.* *также* приватизовувати.

приведение 1. приведення, (неоконач. д. — *ещё*) приводження; **2.** наведення, (неоконач. д. — *ещё*) наводження; **3.** приведення, спричинення; **приведения; 4.** мат. зведення. Ср. **приводить.**

привезти см. **привозить**.

привести см. **приводить**.

привёт привіт, -у; **передать** п. передавати (переказувати) п.; с **товарищеским** -ом з товариським привітом; **~ливый** привітний; **~ственный** вітальний, привітальний; **~ствие** вітання, привітання; **обратиться с ~ствием** звернутися з вітанням (привітанням); **~ствовать** несов. (прош. также сов.) вітати / привітати.

прививать / привить сад., мед. прищеплювати и шепити, -плю, -пиш / прищепити.

прививка 1. (действие) прищеплювання, ср., щеплення, прищеплення; п. **против бешенства** щ. проти сказу; 2. (растение) прищєпа, шєпа.

привилегированный привілейованийий.

привилегия привілей, -єю, м.

привить см. **прививать**.

привкус присмак, -у.

привлекать / привлечь и **притягивать / притянуть**; (к участию, использованию и т. п.) залучати / залучити, -учу, -учиш; (вызывать интерес и т. п.) привертати / привертати, -ерну, -ёрнеш; п. **внимание** привертати увагу; п. **к ответственности, к суду** притягати до відповідальності, до суду; п. **иностранные инвестиции** з. іноземні інвестиції; п. **средства фин.** з. кошти; п. **к работе** з. до роботи.

привлечение притягнення; залучення; привертання; **~енный** притягнений, притягнутий; залучений; привертаний, привертнутий; **~енные средства фин.** залучені кошти.

привод юр. приведення, ср., менее реком. привід, -вду.

приводить / привести 1. приводити, -оджу, -одиш / привести, -еду, -едеш; п. **к присяге** п. до присяги; 2. (данные, примеры и т. п.) наводити / навести; п. **доказательства** н. докази; 3. (к чему — вызывать что-л.) приводити / привести (до чего), спричиняти и спричинювати / спричинити (що), спричинятися и спричинюватися / спричинитися (до чего); (обычно к отрицательным результатам) призводити / призвести; 4. мат. зводити / звісти; п. **к общему знаменателю** з. до спільного

знаменника; ◊ п. **приговор суда в исполнение** виконувати / виконати вирок суду.

привозить / привезти привозити, -о́жу, -о́зиш / привезти.

привозной привозный привізний.

привыка||мость спец. звикання, ср.; **~ние** звикання.

привыкать / привыкнуть звикати / звикнути.

привычка||ка звичка; **~ный** звичний.

пригласительный запрошувальний; п. **билет** запрошення.

приглашать / пригласить запрошувати / запросити, -ошў, -ошиш.

приглашение запрошення; (неоконч. д. — ещё) запрошування; по **~ию** на з.; **вход по ~иям** вхід за запрошеннями.

пригнать см. **пригонять**.

приговаривать / приговорить (выносить приговор) присуджувати / присудити, -уджу, -удиш; (осудить) засуджувати / засудити; п. **к лишению свободы** з. до позбавлення волі; п. **к расстрелу, к штрафу** п. до розстрілу, до штрафу.

приговор (судебный) вирок, -у, присуд, -у; **обвинительный, оправдательный, условный** п. обвинувальний, виправдувальний, умовний в.; п. **окончательный и обжалованию не подлежит** в. остаточний і оскарженню не підлягає.

приговорённый 1. прич. присуджений; засуджений; 2. в знач. суц. засуджений.

пригод||ость придатність, -ності; **~ый** придатний.

пригород передмістя, ср.; **~ный** приміський.

приготавливать и готовить / **приготовить** готувати / приготувати, приготувляти / приготувити, -влю, -виш. **приготов||ительный** підготовочий; **~леные** готування, приготування.

придавать / придать 1. (давать дополнительно) додавати, -даю, -даєш / додати, -ам, -аси; 2. (что — свойство, смысл и т. п.) надавати / надати (чего); п. **значение** н. значення.

придание 1. додання; 2. надання; п. **законной силы** юр. н. законної сили (чйності).

прида́ток прида́ток, -тка; **~очный** прида́тковий.

прида́ч||а дода́ча; в -у на (в) дода́чу.
приде́лывать / **приде́лать** приробляти / приробити, -облю, -обіш.
приде́рживаться (*мнения и т. п.*) до-тримуватися, доде́ржуватися.
приди́рка причіпка.
прие́зд приїзд, -у.
прие́зжать / **прие́хать** приїжджати и приїздити, -джу, -диш / приїхати, -їду, -їдеш.
прие́зжий приїжджий.
прие́м 1. (*действие*) прийма́ння, *ср.*, (*оконч.*) прийня́ття, *ср.*; **п. вкла́дов**, **гру́за** прийма́ння (прийня́ття) вкла́дів, вантаж; **п. пи́щи** прийма́ння (прийня́ття) їжі; **п. дел** прийма́ння (прийня́ття) справ; **п. в институт**, **в па́ртию** прийня́ття, (*неоконч.*) прийма́ння до институ́ту (в институ́т), в па́ртию; **п. больны́х**, **посети́телей** прийма́ння (прийня́ття) хво́рих, відвідувачів; **переходи́ть на п. радио** перехо́дити на прийма́ння; **часы́ -а гра́ждан** прийма́льні години для громадян; **отка́з в -е на рабо́ту** відмо́ва в прийня́тті на робо́ту; **п. това́ра** **прекраще́н** прийма́ння това́ру припи́нено; **пункт -а** пункт прийма́ння; **2. (встреча, собрание)** прийня́ття, прийом, -у, **устро́йть п.** улаштува́ти п.; **3. (отдельное действие, движение)** за́хід, -хо́ду; (*раз*) **раз, -у; сде́лать в два -а** зроби́ти за два за́ходи (|за| двома́ за́ходами), зроби́ти за два ра́зи; **4. (способ в осуществлении чего-л.)** спо́сіб, -собу, **реже** прийом; (*средство*) за́сіб, -собу; **ра́зные -ы леchéния** різні спо́соби лікува́ння; **-ы борь́бы спорт.** спо́соби (прийо́ми) боро́тби; **художественны́й п.** худо́жній з.
прие́мка||а прийма́ння, *ср.*, (*оконч. д.*) прийня́ття, *ср.*; **госуда́рственная п.** держа́вне прийма́ння; **акт о -е** акт прийня́ття.
прие́млемый прийня́тний.
прие́мая в *знач. суц.* прийма́льня, прийма́льна, -ноі.
прие́мник 1. (*аппарат; устройство*) прийма́ч, -а́; **2. (учреждение)** прийма́льний; **де́тский п.-распреде́литель** дитячий п.-розподі́льний.
прие́мны́й 1. (*служащий для приёма*) прийма́льний; **п. день, пункт** п. день, пункт; **-ая комис́сия** прийма́льна комісія; **п. поко́й (в больнице)** прийма́льна пала́та, прийма́льня; **2. (о родственни-**

ках) назва́ний, *менее реком.* прийо́мний; (*неродной*) не́рідний.
прие́мосда́точный прийма́льно-здава́льний.
прие́мосда́тчик прийма́льник-здава́ч (*род. прийма́льника-здавача*).
прие́мочный прийма́льний.
прие́мщи́к прийма́льник; **-ица** прийма́льни́ца.
прие́хать см. приезжа́ть.
прижи́ваемость сад. и пр. приживлюва́ність, -ності, прижива́ність.
прижи́зненный прижиттє́вий, зажиттє́вий.
приз приз, -у.
призв́ание (*склонность*) покли́кання; **-анны́й** 1. закли́каний; **2.** призваний (*ср. призывать 1 — 2*); **3. (имеющий призвание к чему-л.)** покли́каний; **-а́ть см. призывать.**
призе́р призе́р.
признава́ть / призна́ть (соглашаться) визнава́ти, -наю́, -нае́ш / визна́ти; **п. догово́р** неде́йствительным в догово́р неде́йстним; **п. себя́ ви́новным** в себе́ ви́нним; **-ся / -ся (в чём-л.)** признава́тися / призна́тися; (*сознаваться — ещё*) визнава́тися / визна́тися.
призна́к озна́ка, *ж.*; **опознава́тельный п.** розпо́знава́льна о.
призна́ние 1. (*чего*) визна́ння; **2. (одобрение)** визна́ння; **3. (в чём-л.)** призна́ння; (*в проступках и т. п. — обычно*) визна́ння; **выну́жденное, чистосердечное п.** ви́мущене, щі́ре з.; **-анны́й** визна́ний.
призна́тельный вдя́чний.
призна́ть см. признава́ть; -ся см. признава́ться.
призы́в 1. (*обращение; лозунг*) за́клик, -у; **2. (набор)** призо́в, -у; **п. на действительную во́енную служ́бу** п. на дій́сну во́йсько́ву служ́бу; **-а́ть / призва́ть** 1. (*обращаться с призывом*) закли́кати / закли́кати, -йчу, -йчеш; **2. (на военную службу)** призива́ти / призива́ти.
призыви́к призо́вник, -овника́; **-о́й** призо́вний.
прийти́сь см. приходи́ться.
прика́з нака́з, -у; **в п. (резолу́ция)** до нака́зу; **по -у з нака́зу** (за нака́зом); **-а́ние** нака́з, -у, *м.*; (*распоряжение*) розпо́рядження; **-но́й** нака́зовий; **-ыва́ть**

- / -ать наказувати / наказати, -ажу́, -ажеш.
- прикладной** прикладний.
- приклады́вать / приложить** прикладати / прикласти, -аду́, -адеш.
- приключе́ние** пригода, ж.; ~ческий пригодицький.
- прикрепительный** прикріпний.
- прикрепля́ть / закрепить** прикріплювати и прикріпляти / прикріпити, -іплю́, -іпиш.
- прикрытие** прикриття́.
- прикупа́ть / прикупить** прикуповувати / прикупити, -уплю́, -упиш.
- прикупка** разг. прикуповування, ср.
- прила́в|ок** прилавок, -вка; **из-под -ка** з-під прилавка; ~очный прилавокний.
- прилага́ть / приложить 1.** (присоединять) додавати, -даю́, -даеш / додати, -дам, -аси́; **п. документы к делу** д. документи до справи; **при сем прилагаю канц.** до цього додаю́; **2.** (применять) застосовувати / застосувати; **◇ п. все усилия** докладати / докладати всіх зусиль.
- прилив** (морской; крови; перен.) приплив, -у.
- прили́ч|ие** пристойність, -ності, ж.; (установленные правила поведения) звичай (род. звичаю), м.; ~ный пристойний.
- приложение 1.** (действие) прикладення, (неоконч. — ещё) прикладання; додання, (неоконч. — ещё) додавання; застосування, (неоконч.) застосовування; **п. капиталa, труда** з. капітала, праці; **п. печати** п. печатки; **2.** (добавление) додаток, -тка, м.; **п. к договору** д. до договору (ср. прилага́ть 1—2); **3.** лингв. прикладка, ж.
- приложимый** застосовний; ~ить см. приклады́вать, прилага́ть.
- применение** застосування, (неоконч. — ещё) застосовування; **практическое** п. практичне з.; **в -ении к чему** у застосуванні до чого; ~енный застосований; ~имый застосовний; ~ительно к кому-чему, предл. стосовно до кого-чого; ~ить см. применять; ~яемость застосовність, -ності; ~яемый застосовуваний.
- применять / применить** застосовувати / застосувати; **п. меры воздействия, санкции** з. заходи впливу, санкції.
- применяющийся** який (що) застосовується; (применяемый) застосовуваний.
- пример** приклад, -у; **приводить** п. наводити п.; **по -у** за прикладом; **в качестве -а** як п.; **служить -ом** бути прикладом.
- примерный 1.** (образцовый) зразковий, взірцевий; **п. ученик** з. (в.) учень; **2.** (приблизительный, предварительный) приблизний; (ориентировочный) орієнтовний; **п. подсчет** п. підрахунок; **п. (типовой) устав** типовий статут.
- примерочный** примірювальний.
- примесь** домішка.
- примет|а** прикмета; **особые -ы** особливі прикмети.
- примечание** (к чему) примітка (до чого), ж.
- примирение** примирення; ~ительный **1.** (склонный к примирению) примирливий, реже примірний; **2.** юр. примирювальний, примірний.
- примитивизация** примітивізація; ~ировать примітивізувати.
- примитивный** примітивний.
- примыкать / примкнуть 1.** (прикреплять) примикати / примкнути; **2.** (несов.: находится рядом) прилягати; **3.** (присоединяться) приєднуватися / приєднатися; **п. к большинству** п. до більшості.
- примыкающий** (прилегающий) прилégлий.
- принадлеж|ать** (кому-чему, к чему) належати (кому-чому, до чого); ~ащий належний.
- принадлежность|ь 1.** (кому-чему, к чему) належність, -ності; **национальная** п. національна н.; **по -и офиц.** за належністю; **2.** (о предмете) мн. (для работы и т. п.) приладдя, ср., (в пр. случаях) речі, -чэй, мн., предмети, -тів, мн.; **канцелярские, письменные, чертёжные -и** канцелярське, письмове, креслярське приладдя; **купальные -и** речі для купання; **постельные -и** постіль, постільні речі; ~и туалета предмети туалету; **3.** (неотъемлемое свойство) належність; **галстук** — неотъемлемая п. костюма краватка — неодмінна н. костюма.
- принесение** принісєння; **здавания**; **◇ п. присяги** см. присяга.

принести см. **приносить**.

принимае́мый **1.** який (що) приймається (приймають); прийманий; **діапазо́н-их частот** **радио** діапазон прийманих частот; **2.** який (що) береться (беруть); **◇ -ые ме́ры** заходи, що (які) вживаються (що їх уживають), уживані заходи.

прини́мать / приня́ть 1. (в разн. знач.) прийма́ти / прийма́ти, -йму́, -ймеш; **п. де́ла по́ акту** п. справи за актом; **п. де́ло к прои́зводству** юр. п. справу до провадження; **п. посети́телей** п. відвідувачів; **п. пропозити́ю** п. к виконання, до розгляду; **п. к исполне́нию, к рассмотре́нию** п. до виконання, до розгляду; **п. на рабо́ту** п. на роботу; **2.** (брати́; *воспринимать; совершать что-л.*) бра́ти (беру́, береш́) / узя́ти (визьму́, визьмеш); **п. во внима́ние** б. / у. до ува́ги; **п. за осно́ву** б. / у. за осно́ву; **п. к све́дению** б. / у. до відома; **п. на себя́ отве́тственность** б. / у. на се́бе відповіда́льність; **п. уча́стие** б. / у. уча́сть; **3.** (что — *приобретать какое-л. качество, форму и т. п.*) набира́ти / набра́ти, -беру́, -береш́ (чого); набува́ти / набу́ти (чого); **п. си́лу зако́на** н. си́ли зако́ну; **◇ п. ме́ры** ужива́ти / ужи́ти заходів.

приноси́ть / принести́ (что) прино́сити / прине́сти (що); (*причинять что-л. неприятное — обычно*) завдава́ти, -даю́, -даеш́ / завда́ти, -да́м, -даси́ (чого); (*давать*) дава́ти / да́ти (що); **п. вре́д, по́льзу** з. шко́ди, д. (п.) ко́ристь; **◇ п. благода́рность** склада́ти / скла́сти подя́ку; **п. изви́нення** (кому) виба́чатися / виба́чтися (*перед кем*), проба́чатися / проба́чтися (*перед кем*), перепро́шувати / перепро́сити, -ошу́, -ошиш́ (кого), склада́ти / скла́сти виба́чення (проба́чення) (кому); **п. при́сягу** склада́ти / скла́сти прися́гу; **п. протес́т** заявля́ти / заяви́ти, -явлю́, -явиш́ протес́т.

принтер *информ.* принтер.

принудите́льный примусовий.

принужда́ть / прину́дить приму́шувати / приму́сити, -ушу́, -ушиш́.

принужде́ние примус, -у, м.; (*действие — ещё*) приму́шування; **без -ия** без примусу; **ме́ры -ия** примусові заходи; **по -ию** з примусу.

принцип принцип, -у; **-иальный** принциповий.

приня́тие 1. прийняття, (*неоконч. д. — ещё*) прийма́ння; **2.** узяття́; **3.** набрання́; **набуття́**; **4.** **п. мер** ужиття́ (ужива́ння) заходів. *Ср. принима́ть.*

приобрета́тель набува́ч, -а́; (*покупатель*) покупе́ць, -пця́; **-ница** набува́чка; покупни́ця.

приобрета́ть / приобре́сти 1. придбава́ти / придба́ти, набува́ти / набу́ти, -у́ду, -удеш́; **п. акци́и, иму́щество, това́р** п. (н.) акці́ї, майно́, това́р; **п. по насле́дству** одержувати / одержати в спадщину; **2.** (*добывать, заслуживать*) здобува́ти / здобу́ти, -у́ду, -удеш́; **п. репута́цию** з. репута́цію; **3.** (что — *знание, права и т. п.*) набува́ти / набу́ти (чого); (*вид, характер и т. п.*) набира́ти / набра́ти, -беру́, -береш́ (чого); **п. опы́т** набува́ти досвіду́; **п. си́лу зако́на** набира́ти си́ли зако́ну.

приобрете́ние 1. (действие) придба́ння, набуття́, (*неоконч. д. — ещё*) набува́ння; здобуття́, (*неоконч. д. — ещё*) здобува́ння; набуття́, (*неоконч. д. — ещё*) набува́ння; набрання́, (*неоконч. д. — ещё*) набира́ння; **п. гражда́нства** набу́ття громадя́нства; **2.** (то, что *приобретено*) придба́ння.

приобща́ть / приобща́ть 1. (*знакомить с чем-л.*) прилуча́ти / прилучи́ти, -учу́, -у́чиш́; (*к участию в чём-л. — ещё*) залуча́ти / залучи́ти; **п. к зна́ниям** п. до знань; **п. к рабо́те** з. до робо́ти; **2.** (*присоединять*) долуча́ти / долучи́ти, *реже* прилуча́ти / прилучи́ти; **п. докуме́нты к де́лу** д. докуме́нти до спра́ви.

приорите́т пріоритет, -у; **-ный** пріоритетний.

приостанавли́вать / приостанови́ть [тимчасово, на дея́кий (півний, короткий) час *и т. п.*] припиня́ти / припини́ти, -иню́, -иниш́; (*останавливать*) [тимчасово *и т. п.*] зупиня́ти / зупини́ти, -иню́, -иниш́, спиня́ти / спини́ти; *реже* призупиня́ти / призупини́ти.

приостановле́ние [тимчасове, короткоча́сне *и т. п.*] припинення, *ср.*; (*остановка*) [тимчасова *и т. п.*] зупинка, *ж.*, (короткоча́сне *и т. п.*) зупинення, *ср.*; *реже* призупинення.

припа́сы *мн.* припа́с, -у, *м.*, припа́си, -сів.

приписа́ приписа́; (*действие — обычно*) приписува́ния, *ср.*; **п. к порту** приписа́ до порту.
припла́та припла́та, (*неоконч. д. — ещё*) припла́чува́ния, *ср.*
приподи́мать / приподня́ть [трóхи] підніма́ти (підійма́ти) / [трóхи] підня́ти (підійня́ти).
припоми́нать / припо́мнить прига́дувати / пригада́ти.
прирабо́т прирабо́ток, -тку.
прира́вн||енный (*к кому-чему*) прирівняний (*до кого-чого*); **-ивать / приравня́ть** прирівнювати / прирівня́ти.
прираще́ние 1. (*действие*) прироще́ния, (*неоконч. — ещё*) прирощува́ния; **2. см. прирост.**
приро́д||а приро́да; **-ный** природний.
природоохрані́тельный, природоохра́нный природоохоро́нний.
приро́ст при́рост (*род. приросту*).
приса́жив||аться / присе́сть присіда́ти / присісти, -сяду́, -сядеш; **φ -айтесь, пожа́луйста** (*приглашение садиться*) сіда́йте, будь ла́ска.
присва́ивать / присво́ить 1. (*завладеть*) привла́снювати / привла́снити, *реже* присво́ювати, -ую, -юеш / присво́йти; **2.** (*имя, звание и т. п.*) надава́ти, -даю́, -даёш / нада́ти, -а́м, -аси́, присво́ювати / присво́йти.
присво́ение 1. привла́снення, *реже* присво́ення, присво́юва́ния; **п. а́вторства** п. а́вторства; **2.** надáння, присво́ення; **п. во́инского зва́ния** н. (п.) ви́ськово́го зва́ння; **п. учёной стéпени** н. науко́вого стéпеня.
присе́сть см. присаживаться.
приско́рб||ие: с глубо́ким **-ием** з глубо́ким сýмом.
присмо́тр догляд, -у; (*надзор*) на́гляд, -у; **п. за детьми́** д. за дітьми; **п. опекуно́в** н. опікуні́в.
присоеди́нать / присоеди́нить приє́днувати / приє́днати.
приспосо́б||ительный пристосува́льний; **-ле́ние** пристосува́ння, (*неоконч. д. — ещё*) пристосовува́ния; (*устройство — обычно*) при́строй, -рою, м.
приспосо́бл||енный пристосований; **-яемость** пристосовні́сть, -ності.
приспосо́бить и приспособля́ть / приспособи́ть пристосовува́ти / пристосова́ти.

пристро́йка 1. (*действие*) прибудова́ния, *ср.*, (*неоконч. — обычно*) прибудова́вання; **2.** (*пристроенное сооружение*) прибудова́.
приступа́ть / приступи́ть (*к чему — начинать*) розпочина́ти / розпоча́ти, -чну́, -чнёш, почина́ти / поча́ти (*що*), приступа́ти / приступи́ти (*до чого*); (*к работе, обязанностям и т. п. — обычно*) става́ти / ста́ти (*до чого*).
присужда́ть / присуди́ть прису́джувати / присуду́, -уджу́, -уди́ш.
присужд||ение присудже́ния; **-ённый** присудже́ний.
присутств||ие прису́тність, -ності, *ж.*; **-овать** бу́ти [прису́тнім]; **разрешите -овать** дозво́льте б. п.; **-ующий** прису́тній.
прису́щий властивий, притама́нный.
присчи́тывать / присчита́ть прирахо́вувати / прирахова́ти.
присыла́ть / присла́ть присила́ти / присла́ти, -ишлю́, -ишлеш; (*доставлять — ещё*) надсила́ти / надісла́ти.
прися́га||а прися́га; **ложная п.** кривоприся́га, фальшива́ (*неправди́ва*) п.; **приводи́ть к -е** приводи́ти до прися́ги; **приноси́ть -у** скла́дати прися́гу; **принесе́ние -и** скла́дання прися́ги.
присяга́ть / присягну́ть присяга́ти / присягну́ти и присяга́ти.
прися́жный юр. прися́жний; **п. заседа́тель** п. засіда́тель.
притво́р||ный удава́ний; **-ство** удава́ння; **-яться / -иться** (*кем*) удава́ти / уда́ти [з себе] (*кого*).
притесе́ние у́тиск, -у, м., *преимущ. мн.* у́тиски, -ків; (*действие — ещё*) у́тискува́ния; **-я́ть / -и́ть** у́тискувати и у́тиска́ти / у́тиснути.
прито́к 1. (*поступление, явление*) припли́в, -у; **2.** (*реки*) прито́ка, *ж.*
прито́м союз прито́му.
притя́гивать / притяну́ть притяга́ти и притя́гивати / притя́гти, -ягну́, -ягне́ш и притя́гну́ти.
притяже́ние притяга́ння; (*тяготение*) тя́жіння.
притяз||ание (*на что*) домага́ння (*чого*); (*претензия*) претензі́я (*на що*), *ж.*; **встрече́ное п. юр.** зустрі́чна п.; **терри́ториальное -ание** територіа́льний претензі́; **-ания на насле́дство** д. спа́дщини (претензі́ на спа́дщину); **-а́ть** (*на*

кого-что) домагáтися (кого-чого); (претендовать) претендувати (на що).

притяну́ть см. притягивать.

приуменьша́ть / приуменьши́ть см. преуменьша́ть / преуменьши́ть.

приумножа́ть / приумножи́ть примножувати / примножити.

приуро́ч|енный (к чему) **1.** (отнесённый к какому-л. сроку, событию) віднесений (до чого); (приспособленный) пристосований (до чого), реже приурочений; **2.** спец. (связанный с чем-л.) пов'язаний (з чим); хвойные леса́ -ены к песчаной почве хвойні ліси пов'язані з піщаним ґрунтом; -ивать / -ить відносити / віднести; пристосовувати / пристосувати, реже приурочувати / приурочити; п. отпуск к лету в. відпустку до літа.

приса́дебный присади́бний.

прихо́д **1.** прихід, -ходу; п. к вла́сти п. до вла́ди; **2.** (сумм, товаров) прибуток, -тку; п. и расход прибуток і видаток; записáть на п. бухг. записати на п.; **3.** церк. парафія, ж.

приходи́ть / прийти́ приходити, -джу, -диш / прийти, -йду́, -йдеш; **прийти́** к соглаше́нию дійти (прийти до) згоди; ◇ **прийти́ в себя́** — а) (после обморока) опритомніти; б) (опомниться) опам'ятáтися.

приходиться́ / прийти́сь **1.** (выпадать на долю и т. п.) припадáти / припа́сти, -аде́; е́му́ приходи́тся сто гривен йому́ припада́е сто гривень; **2.** (быть необходимым, неизбежным) доводитися́ / довестися́; **приде́тся** доплати́ть доведеться доплатити.

прихо́д|ный бухг. прибутковий; -овать прибуткува́ти; -о-расхо́дный прибутково-видатковий.

приходя́щий **1.** прич. який (що) приходити́; **2.** (в знач. прил.: являющийся куда-л. на время) прихожий.

прича́стный (к чему) причётний (до чого).

при́чем союз причому.

причи́н|а причина; уважительная п. поважна п.; по той -е з тієї причини.

причинёние заподіяння, завдання, (неоконч. д. — ещё) заподіювання, завдавання; спричинення, (неоконч. д. — ещё) спричинювання.

причинно-следо́ственный причинно́во (причинно)-наслідковий.

причи́н|ный причиновий, причинний; -ая связь п. зв'язок.

причина́ть / причини́ть (что) заподіювати, -ую, -юеш / заподіяти (що), завдавати, -даю́, -даёш / завда́ти, -а́м, -аси́ (чого); (быть причиной — ещё) спричиня́ти и спричинюва́ти / спричини́ти, -иню́, -йниш (що); п. вред завдавати шкоди (заподіювати шкоду); п. убы́тки завдавати збитків.

причисля́ть / причисли́ть **1.** (прибавлять) прирахо́вувати / прирахува́ти; п. поступле́ние к име́ющейся су́мме п. надхо́дження до наявної су́ми; **2.** (к кому-чему) зарахо́вувати / зарахува́ти; п. к охрáне з. до охорони́.

причита́|ться (кому — подлежат уплате) належа́ти; е́му́ -ется сто гривен йому́ належа́ти сто гривень; -ю́щийся належа́ний.

прию́т приту́лок, -лку.

приятный приємний.

проб|а **1.** проба; **взя́тие** -ы узяття́ проби; **2.** (проверка) проба, спроба; **выборочная** п. вибірко́ва п. (с.).

пробег пробег, -у.

пробел **1.** (в тексте, на ткани) пробі́л, -у; **2.** (недостаток) прога́лина, ж.; (изъян) ва́да, ж.; **воспо́лнить** -ы в зна́ниях запо́внити прога́лини в зная́х; -ный тип. пробільний.

проби́р|ный спец. пробі́рний; -ованне пробірування; -овать пробірувати; -щик пробі́рник.

проб|ка **1.** пробка; (преимущ. из пробкового дерева) ко́рок, -рка, м.; **2.** перен. пробка; -ковый, -очный про́бковый; ко́рковий; -ковый пояс к. пояс.

пробле́м|а пробле́ма; -атический проблематичний; -атичный проблематичный; -ный пробле́мный.

проблеск про́блиск, -у; -овый про́блiskовий.

пробный пробний, спробний.

пробовать **1.** пробувати; **2.** (отведывать) куштува́ти.

провáл прова́л, -у; п. па́мяти п. пам'я́ти.

проведе́ние проведє́ння; (неоконч. — щодо часу) прова́дження; прова́дження; запровáдження (ср. проводить); п. рассле́дование проведє́ння розсле́дування.

прове́р|енный пере́вренний; -ить см. проверя́ть; -ка пере́вка; -очный пере́врий.

проверя́ть / прове́рить перевіряти / перевірити.

проверя́ющий 1. *прич.* який (що) перевіряє; 2. *в знач. суц.* перевірник, перевіряльник.

прове́с¹ (*недостаток в весе*) *торг.* недова́га, *ж.*

прове́с² *спец. (прогнувшееся место)* прогін, -у; (*провисшее место*) провіс, -у.

прове́сити¹⁻² *см.* **прове́шивать**¹⁻².

прове́сти *см.* **проводи́ть**.

прове́шивать¹ / **прове́сить** *торг.* недова́жувати / недова́жити.

прове́шивать² / **прове́сить** (*проверя́ть* *прямыну*) *спец.* провішувати / провісити, -ішу, -ісиш.

провини́вшийся який (що) провини́вся (звини́в), провинни́й; **и́ться** провини́тися, звини́ти.

провинни́ость провинна, провинни́сть, -ності.

провинциáльный провинци́йний.

прови́нция прові́нція.

прово́д про́від, -воду.

прово́димость *физ.* провідни́сть, -ності.

прово́дити¹ / **прове́сти** провóдити, -джу, -диш / провeсти́, -е́ду, -е́деш; (*несов. : осуществлять, делать — ещё*) прова́дити; **п.** **законопро́ект** провóдити законопро́ект; **п.** **собра́ние** провóдити (провóдити) збóри; **п.** **эксперти́зу** провóдити (провáдити) експерти́зу; **п.** **электри́чество** провóдити елeктрику; **п.** **прика́зом** провóдити на́казом; **п.** **в жизнь** запрова́джувати / запрова́дити (провóдити / провeсти́) в життя́; **п.** **по штáту, че́рез бухгалте́рию** провóдити за штáтом, че́рез бухгалте́рию.

прово́дити² *см.* **провожа́ть**.

прово́дка 1. (*действие*) провóдження, *ср.*; **п.** **счетов бухг. п.** раху́нків; 2. (*система проводов*) провóдка; **скры́тая** **п.** захóвана **п.**

прово́дник (в *разн. знач.*) провідни́к, -а; **-и́ца** провідни́ця.

прово́дник *спец.* провóдний; **-а́я** **связь** **п.** зв'язóк.

прово́дящий 1. *прич.* який (що) провóдить *и т. д.* (*ср.* **прово́дити**¹); 2. *в знач. прил., физ.* провідни́й.

провожа́тый провідни́к, -а́.

провожа́ть / проводи́ть (*уезжающего и т. п.*) провóджати *и* провóдити, -джу, -диш / провeсти́, -е́ду, -е́деш.

прово́з провóзeння, *ср.*, прові́з, -во́зу.

провозглаша́ть / провозгласи́ть проголо́шувати / проголоси́ти, -ошу́, -о́сиш.

провозно́й прові́зний.

провозоспóсoбность *спец.* провозоспро́можність, -ності.

прово́к||**ацио́нный** провoка́ційний; **-а́ция** провoка́ція.

прово́лка дрóт (*род.* дрóту), *м.*

проворо́вываться / проворова́ться *разг.* прокра́даться / прокра́стися, -а́дуся, -а́дешся.

провоци́ровать *несов. и сов.* провoкува́ти / спровокува́ти.

проги́б прогін, -у; (*неоконч. д.*) проги́ннтя, *ср.*

прогно́з прогно́з, -у; **п.** **на сýтки** **п.** на добу́; **-и́ровать** прогнозува́ти; **-и́руе́мый** прогнозо́ваний; **-и́рующий** 1. *прич.* який (що) прогнозу́є; 2. *в знач. прил.* прогнозува́льний; (*прогнозный*) прогно́зний; (*прогностический*) прогно́стичний; **-и́ст** прогно́зист.

прогно́стический прогно́стичний.

програ́мм||**а** програ́ма; **по -е** за програ́мою; **сверх -ы** над (по́над) програ́му; **-и́рование** програмува́ння; **язы́к -и́рования** мо́ва **п.**; **-и́рованный** програмо́ваний; **-и́рованное обуча́ние** програмуване навча́ння; **-и́ровать** програмува́ти; **-и́ст** програ́мист; **-ный** програ́мний, програ́мовий; **с -ным управле́нием техн.** з програ́мним керува́нням.

прогрéс прогрéс, -у, по́ступ, -у; **научно-техни́ческий** **п.** науко́во-техні́чний прогрéс; **-и́вка** *разг.* прогресі́вка; **-и́вный** прогресі́вний; **-и́вный налóг** **п.** подáток; **-и́ровать** прогресува́ти; **-и́рующий** 1. *прич.* який (що) прогресу́є; 2. *в знач. прил.* прогресі́вний, прогресу́ючий; **-ия** прогресі́я.

прогу́л прогу́л, -у; **вы́нужденный** **п.** виму́шений **п.**; **соверши́ть** **п.** зроби́ти **п.**

прогу́л||**ка** прогу́лянка; **за́городная** **п.** заміськá **п.**; **-очный** прогу́лянковий.

прогу́льщ||**ик** прогу́льщик; **злóбный** **п.** злі́сний **п.**; **-и́ца** прогу́льниця.

продава́ем||**ость** *торг.* прода́ваність, -ності; **-ый** який (що) прода́ється (продаю́ть), прода́ваний.

продава́ть / прода́ть прода́вати, -даю́, -даёш / прода́ти, -а́м, -а́си.

продав||**ец** продаве́ць, -ви́я; **-щи́ца** продаве́ць, *разг.* прода́щи́ця.

продáж||а про́даж, -у, м.; **опто́вая, різни́чна п.** опто́вий, роздрі́бний п.; **іме́ється** в -е е в про́дажі(у); **посту́пить** в -у наді́йти в п.; **зня́ти** с -и зня́ти з про́дажу; **-ний** про́дажний.

про́даний про́даний.

продви́гати / про́двину́ти просува́ти и просо́увувати / просо́унути.

продви́женіе просува́ння, просо́унення.

продві́нутий 1. прич. просо́унутий; 2. в знач. прил. (курс, этап) підви́шений; (углу́бле́нный) погли́блений.

продле́вля́ / про́длїти про́довжувати / про́довжити; **-ся / -ся** 1. (сов.: *протяну́ться* *опреде́ленное время*) трива́ти (несов.), *протрива́ти* (сов.); (*продолжи́ться* — *еще́*) про́довжитися; **докла́д про́длїтся** **полча́са** до́пові́д трива́тиме (бу́де трива́ти) пі́вгодини; 2. *страд.* (несов.) про́довжуватися.

про́длї́еніе про́довження; **-є́нный** про́довжений.

продово́льств|є́нный продо́вольчий; **-іе** продо́вольство; **запа́сы -ія** запáси продо́вольства.

продолжа́емый про́довжуваний.

продолжа́ть / про́длїжти про́довжувати / про́довжити; **-ся / -ся** про́довжуватися / про́довжитися; (*длїт|ся / про́длїт|ся* — *обычно*) трива́ти (несов.); **іздáніе** **продолжа́ется** **вїдáння** про́довжується; **боле́знь** **продолжа́ется** **хвороба** трива́є.

продолжа́ющийся 1. прич. **який** (що) про́довжується; **який** (що) трива́є; 2. в знач. прил. (*действие, процесс, изменение и т. п.*) трива́ючий; (*издание*) про́довжуване.

продолжа́еніе про́довження, (*неоконч. д.* — *еще́*) про́довжування; **в п. чого** **протя́гом** (впро́довж) **чого**; **п. слéдует** (*примечание при печати с продолжением*) **да́лі** бу́де; **-є́нный** про́довжений.

продолжі́тельн|о *нареч.* трива́лий час, до́вго, до́вгий час; **-ость** трива́лість, -лості; **-ость** **рабо́чего дня**, **рабо́чей неде́ли** т. робочого дня, робочого тижня; **-ый** трива́лий, до́вготрива́лий; **-ое** **время** см. **продолжі́тельно**.

продо́льный **поздо́вжній**, **подо́вжній**.

продо́кт **продукт**, -у; **общество́нный** **со́вокупный** п. эк. суспі́льний **су́купний** п.; **побóчный**, **прїба́вочный** п. по-

бі́чний, **додатко́вий** п.; **скоропóрта-щиеся** **-ы** швидкопсу́вні **продукты**; **-ы** **пита́ння** **продукты** харчува́ння.

продуктївн|ість **продуктївність**, -ності; **-ый** **продуктївний**.

продукто́вый **продукто́вий**.

продуктообме́н эк. продуктообме́н, -у.

продукці́я **продукція**; **рост -и** зроста́ння **продукці́и**.

проду́манный **проду́маний**.

продю́сер **продю́сер**; **-ский** **продю́серский**.

прое́зд **проїзд**, -у; **беспла́тный, обра́т-ный** п. **беспла́тний** (безкошто́вний), **зворóтний** п.; **п. туда́** и **обра́тно** п. **туда́** й **наза́д**; **расхо́ды по -у** **вїтра́ти** на п.; **пра́во преїму́щественного -а** **авто** **пра́во** **першочерго́вого** **проїзду**; **у́лица со сквозным -ом** **ву́лиця** з **наскрі́зним** **проїздом**; **-а** **нет!** **проїзду** **нема́е** (**нема́!**); **-но́й** **проїзний**; **-ом** *нареч.* **проїздом**.

проезжа́ть / прое́хать **проїжджа́ти** и **проїзді́ти**, **-дж|у**, **-діш** / **проїхати**, **-їду**, **-їдеш**.

прое́зжий 1. (*проезжающий мимо*) **проїжджий**; 2. (*о пути*) **проїзний**, **проїжджий**.

прое́кт **проє́кт**, -у; **типово́й** п. **типовий** п.; **выдвїну́ть, со́ста́вить** п. **вїсунути**, **скла́сти** п.

проектиро́в|ка см. **проекти́рование**;**;** **-очный** **проектува́льний**; **-щик** **проектува́льник**; **-щица** **проектува́льница**.

прое́ктно-сме́тный **прое́ктно-кошто́рис-ный**.

прое́ктн|ый **прое́ктний**; **-ая** **мо́щность** **прое́ктна** **поту́жність**.

прое́кцио́нный **прое́кці́йний**.

прое́кция **проє́кція**.

прое́цїро́в|ание **проє́кціюва́ння**, *менее* *реком.* **проє́ктува́ння**; **-ать** **проє́кціюва́ти**, *менее* *реком.* **проє́ктува́ти**.

прожива́|ание **прожива́ння**; **ме́шкання**; **-ать** (*где-л.*) **прожива́ти**; (*в доме, помещении* — *еще́*) **ме́шкати**.

прожїга́ть / проже́чь **пропа́лювати** / **пропалї́ти**, **-а́лю**, **-а́лиш**.

прожі́точный: п. **мінімум** **прожі́тко́вий** **мінімум**.

прозра́чный **прозо́рий**.

прої́грывате́ль **програвáч**, **-á**.

прої́грывать / прої́грать **програвáти**, **-раю́**, **-рае́ш** / **програти́**.

прої́грыш **про́граш**, -у; **-ный** **про́граш-ный**.

произведение 1. (*действие*) проведёння, (*неоконч. — ещё*) провадження; вироблення; створення, утворення (*ср. производить 1—3*); **2.** (*продукт творчества*) твір (*род. твору, м.*; (*изделие*) виріб, -робу, м.; **3.** *мат. добуток, -тку, м.*)
произведённый 1. зроблений; проведений; **2.** вироблений; **3.** створений, утворений; **4.** підвищений (*ср. производить 1—4*).
производимый 1. вироблюваний; **2.** створюваний, утворюваний; **3.** підвищуваний (*ср. производить 2—4*).
производитель 1. эк. виробник, -а; **мелкий п.** дрібний в.; **2.** (*исполнитель работ*) виконавець, -вця; (*изготовитель*) виготовлювач; **п. работ в робит;** **3.** (*в животноводстве*) плідник, -а.
производительность продуктивність, -ності; **п. машины, труда п.** машини, праці; **повышение -ости** підвищення продуктивності; **-ый** продуктивний; **-ые силы** эк. продуктивні сили.
производить / произвести 1. (*делать*) робити, -блю, -биш / зробити; (*проводить*) провадити, -джу, -диш / провадити / провести, -еду, -едіш; **п. вычисление, ремонт р./з.** обчислення, ремонт; **п. инвентаризацию, следствие, экспертизу п.** інвентаризацію, слідство, експертизу; **2.** (*вырабатывать, изготавливать*) виробляти і вироблювати / виробити, -блю, -биш, *несов. также* продукувати; **п. продукцию в.** продукцію; **3.** (*создавать*) створювати / створити, -орю, -бриш, утворювати / утворити; **4.** (*кого в кого-что — присваивать звание, чин*) підвищувати / підвищити (*кого в кого-що*), надавати, -даю, -даєш / нада́ти, -дам, -дасі (*кому-що*); **п. в офицеры п.** в офіцери; **п. в чин н. чин;** **ф п. впечатление** справляти / справити, -влю, -виш враження; **п. сенсацию** викликати / викликати (-ичу, -ичеш) сенсацію.
производный похідний, -ності; **-ный** похідний.
производственный виробничий; **-ый** виробничий; **-ое обучение** виробниче навчання; **-ое объединение** виробниче об'єднання; **-ое совещание** виробнича нарада; **-ые отношения** эк. виробничі відносини.

производство 1. виробництво; (*действие — ещё*) продукування; **общественное п.** суспільне в.; **п. и воспроизводство** эк. в. і відтворення; **орудия** ~а знаряддя виробництва; **способ** ~а эк. спосіб виробництва; **средства** ~а эк. засоби виробництва; **п. товаров в.** товарів; **работать на** ~е працювати на виробництві; **2.** (*ведение*) провадження, проведення; **п. дела в суде** провадження справи в суді; **п. работ** провадження робіт; **3.** (*кого в кого-что — возведение в звание, чин*) підвищування, підвищення (*кого в кого-що*), надавання, надання (*кому-чого*); **ф судебное п.** судочинство.
произвол (*своеволие*) свавілля, *ср.*, сваволя, ж.
произвольный 1. (*зависящий от собственного желания; необоснованный*) довільний; **-ая программа** довільне програма; **-ое толкование** довільне тлумачення; **2.** (*основанный на произволе*) свавільний; (*самовольный*) самовільний.
произнесение (*речи, тоста и т. п.*) виголошення, (*неоконч. д. — ещё*) виголосування.
произносить / произнести (*звуки, слова и т. п.*) вимовляти / вимовити, -влю, -виш; (*речь, тост и т. п.*) виголосувати / виголосити, -ошу, -осиш.
произношение вимова, ж.
прондексировать проіндексувати.
принструментировать проінструктувати.
принформировать проінформувати, поінформувати.
происходить / произойти 1. (*совершаться*) відбуватися / відбутись, -удеться; (*случаться*) ставатися (стається) / статися (стане́ться); **действие происходит в Киеве** дія відбувається в Києві; **что произошло?** що сталося?; **2.** (*возникать, простекать*) виникати / виникнути; **пожар произошёл от неосторожности** пожежа виникла через необережність; **3.** (*брать начало*) походити, -джу, -диш (*несов.*), піти (*пиде*) (*сов.*); **п. из крестьян п.** із селян.
происхождение похідження; (*возникновение — ещё*) виникнення; **социальное п.** соціальне п.; **по -ию** [за] похідженням, з похідження.

- присше́дший** який (що) відбувся *и т. д.* (ср. **присходить**).
- присше́ствие** подія, ж.; (случай) випадок, -дку, м.; (неожиданный случай, приключе́ние) пригода, ж.; **доро́жно-транспортное п.** доро́жно-транспортна пригода; **чрезвычайное п.** надзвичайна подія.
- пройти́** см. **проходить**.
- прока́т**¹ (пользование) прока́т, -у.
- прока́т**² мет. прока́т, -у; (действие — обычно) прока́тування, ср.; **-ный** прока́тний; **-очный** прока́тувальний; **-чик** прока́тник.
- прокла́дка** **1.** (действие) прокладання, ср., (оконч.) прокладення; **2.** (предмет) прокладка; **-ной, -очный** прокладний.
- прокла́дывать / проложить** прокладати / прокла́сти, -аду́, -аде́ш.
- прокурату́ра** прокуратура.
- прокуро́р** прокуро́р; **назирающий п. юр.** наглядю́вий прокуро́р; **-ский** прокуро́рский; **-ский надзо́р** п. нагляд.
- пролоббировать** пролобюва́ти.
- проложить** см. **прокла́дывать**.
- пролонг|а́ция** юр., фин. пролонга́ция; **-ированный** пролонгований; **-иро-вать** пролонгува́ти.
- промедле́ние** га́яння ча́су; (затяжка) зволіка́ння; **без -ия** не га́ючи ча́су, не га́ючись.
- промежу́т|ок** проміжок, -жку; **-очный** проміжний.
- промока́тельн|ый;** **-ая** бума́га промока́льний папір (-пе́ру).
- промы́сел** промісел, -слу; **добываю-щий, побочный п.** добувний, побічний п.; **-ловый** промислю́вий.
- промы́шленник** промислю́вец, -вця.
- промы́шленн|ость** промислю́вість, -вості; **добывающая, лёгкая, машиностроительная, обрабатывающая, тяжёлая п.** добувна́, легка́, машинобудівна́, обробна, важка́ п.; **-ый** промислю́вий.
- проника́ть / проникнуть** проникати / проникнути *и* **проникти**.
- проника́ющ|ий** **1.** прич. який (що) **проника́е**; **2.** в знач. прич. **проникли́вый**; **-ее** **ра́нение** **проникли́ве** **пора́нение**.
- проникнове́ние** (действие) **проникне́ния**, (неоконч.) **проника́ння**.
- проница́ем|ость** спец. **проникни́сть**, **-ности**; **-ый** **проникни́й**.
- проница́тельный** **проникли́вый**.
- пропа́вший** **пропа́лий**; **зниклий** (ср. **пропада́ть**).
- пропага́нда** **пропага́нда**.
- пропаганди́ров|ание** **пропагува́ння**; **-ан-ный** **пропаго́ваний**; **-ать** **пропагува́ти**.
- пропада́ть / пропасть** **пропада́ти** / **пропа́сти**, -аду́, -аде́ш; (исчеза́ть — ещё) **зника́ти** / **зникну́ти**; **п. бе́з ве-сти** з. (п.) **бе́звісти**.
- пропа́жа** **пропа́жа**.
- прописа́н** **прописа́ка**; (действие) **пропи-сува́ння**, ср.; **вре́менная, постоянная п.** **тимчасо́ва**, **постійна п.**
- прописа́н|ой;** **-ая** **бу́ква** **велика́** **лі́тера** (бу́ква).
- прописа́вать / прописать** **1.** **пропи-сува́ти** / **прописа́ти**, -ишу́, -ише́ш; **2.** (ле-карство, лечение) **приписува́ти** / **при-писа́ти**, **прописа́вати** / **прописа́ти**.
- прописа́ью** (словами, а не цифрами) **на-реч.:** **писа́ть** [сумму] **п. писа́ти** [сумму] **слова́ми**.
- проси́т|а** спец. **просо́чення**, ср., (не-оконч. д.) **просо́чува́ння**; **наси́чення**, ср., (неоконч. д.) **наси́чува́ння**; **-очный** **просо́чува́льный**.
- проты́гивать / протыгать** (жидкостью) **просо́чувати** / **просочи́ти**, -очу́, -очи́ш; (напитывать запахом, дымом и т. п.) **наси́чувати** / **насити́ти**, -ичу́, -ити́ш.
- пропорцио́нальн|ый** **пропорці́йний**; **-ое** **представите́льство** **пропорці́не** **пред-ставни́цтво**; **обра́тно п. мат.** **оберне-но п.**
- пропо́рция** **пропо́рція**.
- про́пуск** **1.** (действие) **про́пуск**, -у, (не-оконч. — ещё) **пропуска́ння**, ср.; **2.** (до-кумент) **пере́пустка**, ж.; **постоянный, разовый п.** **пості́йна**, **ра́зова п.**; **предъя-вить п.** **показа́ти** **пере́пустку**; **вход по -ам** **вход** **за** **пере́пустками**; **3.** (в пр. знач.) **про́пуск**; **п. по** **боле́зни п.** **че́рез** **хворобу**; **-ной** **пропускни́й**; **-ная** **спосо́бность** **пропускна́** **спроможни́сть**; **-овый** **пропускни́й**; **-овый** **режи́м** **п. режи́м**.
- прора́б** (**производи́тель работ**) **викон-роб** (викона́вец **робіт**).
- прораба́тывать / проработать** **1.** (сов.: какое-то время где-л.) **пропрацюва́ти**, **-цюю́, -цюе́ш**; **2.** (изучать что-л.) **опра-цю́вати** / **опрацюва́ти**.
- прорабо́тка** (чего-л.) **опрацюва́ння**, ср., (неоконч. д.) **опрацю́ва́ння**.

- прорубать / прорубить** прорубувати / прорубати.
- проса́д||ка** просідання, *ср.*; **-очный** просідний.
- проса́чиваться / просочиться** просочуватися / просочитися, -очиться.
- просвѣт** (*в разн. знач.*) про́світ, -у.
- просвеще́ние** освіта, *жс.*; **-ённый** освічений.
- просе́л||ок** путівець, -вця; **-очный**: **-очная доро́га** путівець.
- проси́ть** просити, -ошу́ (*обращаюсь с просьбой*) и -ошу (*приглашаю, призываю*), -бсиш, проха́ти; **прошу́ к столу** прошу до сто́лу; **прошу́ внима́ния** прошу ува́ги.
- просла́ивать / прослои́ть** прошаро́вувати / прошарува́ти.
- просле́довать** *офиц. (пройти)* пройти, -йду́, -йдеш, (*проехать*) прої́хати, -їду, -їдеш.
- просле́живать / проследи́ть** просте́жувати / просте́жити.
- просло́йка 1.** (*действие*) прошарува́ння, *ср.*, (*неоконч.*) прошаро́вування; **2.** (*слоя чего-л. и перен.*) прошарок, -рку, *м.*
- прослу́ш||ание** прослу́хання; **-ивание** прослу́хування, прослухо́вування; **-ивать / -ать** прослу́хувати и прослухо́вувати / прослу́хати; **-ивающий 1.** *прич.* якій (що) прослу́хуе (прослухо́вує); **2.** *в знач. прил.* прослухо́вий.
- просма́тривать / посмотре́ть 1.** (*смотреть, осматривая, знакомиться с чем-л.*) перегляда́ти / перегляну́ти; **2.** (*не замечать, пропускать*) недогляну́ти (*сов.*), недогля́дiti (*сов.*), -джу, -диш и недогле́дiti (*сов.*), недобача́ти / недоба́чити.
- просма́триваться** (*быть видимым*) прогляда́тися.
- просмо́тр 1.** пере́гляд, -у; (*неоконч. д. — ещё*) перегляда́ння, *ср.*; **2.** (*недостомтр*) недо́гляд, -у; **-овый** переглядо́вий.
- просочи́ться** *ср.* **проса́чиваться.**
- проспе́кт** (*в разн. знач.*) проспе́кт, -у.
- проспе́рйти** *эк.* проспе́рити, *неизм.*, *ср.*
- просро́ч||енный** простро́чений, протерміно́ваний; **-ивать / -ить** простро́чувати / простро́чити, протерміно́увати / протермінува́ти; **-ка** простро́чення, *ср.*, протермінува́ння, *ср.*, (*неоконч. д.*) простро́чування, протерміно́вування; **-ка** платежа́ *п.* платежу́.
- проставля́ть / проста́вить** поставля́ти / проста́вити, -влю, -виш.
- проста́ивание** просто́ювання.
- просте́йший** найпросто́йший.
- протисту́тка** повія, протисту́тка.
- протисту́ция** протисту́ція.
- прости́ть** *см.* проща́ть.
- просто́й¹** *прил.* про́стий; **-бе** **вещество** про́ста речовина; **-бе** **письмо** *п.* лист; **-ые носки, чулки** про́сти шкарпе́тки, панчо́хи.
- просто́й²** *сущ.* про́стий, -то́ю; **производственный** *п.* виробни́чий *п.*; **пláта за п.** пláта за *п.*
- просто́р** прості́р (*род.* про́сто́ру); **-ный** просто́рий.
- простра́нств||енный** просторо́вий; **-о** про́стір (*род.* про́сто́ру), *м.*; **еди́ное информацио́нное, економі́ческое** **-о** єди́ний інформаци́йний, економі́чний *п.*; **наруше́ние возду́шногo** **-а** пору́шення повітряно́го про́сто́ру.
- просту́пок** провинни́сть, -ності, *жс.*, *менее* *реком.* просту́пок, -пку.
- прости́нный** простира́дловий, простира́ловий; **-ыня** простира́дло, *ср.*, простира́ло, *ср.*
- просче́т** (*ошибка*) прораху́нок, -нку.
- просчи́тываться / просчитáться** (*передать лишнее; ошибаться в предположениях*) прорахо́вуватися / прорахува́тися.
- просьба** проха́ння, *ср.*, *реже* про́сьба; **обрати́ться с -ой** зверну́тися з проха́нням; **отказа́ть в -е** відмовити в проха́нні; **удовлетвори́ть -у** задово́лити *п.*; **по -е** на *п.*; **согласно -е** згідно з проха́нням.
- протеже́** протеже́, *неизм.*, *м.* и *жс.*
- протежи́ровать** протежува́ти.
- протез** протез; **-ировать** протезува́ти; **-ный** протезни́й.
- протекци́онизм** протекціоні́зм, -у; **-ионный** протекці́йний.
- протекци́я** протекці́я; **оказа́ть -ию** зобити протекці́ю; **по -ии** за протекці́єю.
- протелеграфі́ровать** протелеграфува́ти.
- протелефо́нировать** *офиц.* протелефо́нувати, зателефо́нувати.
- протест** протест, -у; **кассацио́нный, о́собый** *п. юр.* касаці́йний, окре́мий *п.*; **п. по вѣкселю** *фин.* *п.* вѣкселя; **-ный** протестни́й; **-ова́ть** протестува́ти; **-ова́ть вѣксель** *фин.* *п.* вѣксель; **-ую-**

ший **1.** прич. який (шо) протестує; **2.** в знач. суц. протестант, протестувальник.

протечка 1. (действие) протікання, ср.; **2.** (место) протік, -току, м.

протів предл. с род. п. проті (кого-чого).

протівень лист, -а.

протівитися протівитися; (сопротивляться) опиратися.

протівник протівник, супротівник.

протівни||ый (направленный против кого-, чего-л.) супротівний, реже протівний; (противоположный) протилежный; -ая сторона юр. супротівна (протівна) сторона; в -ом слўчае у протилежному разі; доказательство от -ого доведення від протилежного.

протівоборствующий в знач. прил. протиборчий; -ие стороны протиборчі сторони.

протівовес протіввага, ж.; в п. кому-чому на протіввагу кому-чому.

протіводейств||ие протидія, ж.; (о воздействии, влиянии — ещё) протидіяння; оказывать п. чинити протидію; -овать протидіяти; -ующий **1.** прич. який (шо) протидіє; **2.** в знач. прил. протидійний.

протіво||естественный протиприродний; -законный протизаконний; -зачаточный мед. протизапідний, реже протизачатковий.

протівположн||ость протилежность, -ності; в п. кому-чому на п. кому-чому; -ый протилежный.

протівопост||авление протиставлення, (неоконч. д. — ещё) протиставляння; -авленный протиставлений.

протівопоставлять / протівопоставить протиставляти и реже протиставити, -влю, -виш (несов.) / протиставити (сов.).

протівоправный протиправний.

протівореч||ащий 1. прич. який (шо) суперечить; **2.** в знач. прил. суперечний; -йвый суперечливий, суперечний; -ие (несоответствие) суперечність, -ності, ж.; -ить (в разн. знач.) суперечити.

протівостоять протистояти.

протівоуго́н||ый протівикрадний; -ое устройство п. пристрій.

протівоударный протіударний.

протівоядие протіотрута, ж.

протоко́л протоко́л, -у; п. допроба, медіцинского вскрытия, собрания п. допиту, медичного розтину, зборів;

составить п. скласти п.; -ирование протоколювання; -ировать *несов. и сов.* протоколювати, -люю, -люєш / запротоколювати; -ист офиц. протоколіст; -ный протокольный.

протравлять и протравлять / протравить 1. (обрабатывать химическими средствами) протравляти и протравлювати / протравити, -авлю, -авиш; **2.** (ядовитым веществом) протрувати / протрути.

протяжён||ие протяг, -у, м.; на -ии чего **а)** (в пространстве) на протязі чого; **б)** (во времени) протягом (впродовж) чого.

протяжённость протяжність, -ності.

профессиона́л професіона́л; -изация професіоналізація; -изировать професіоналізувати; -изм професіоналізм, -у, професійність, -ності, ж., професіональність, фаховість, -вості, ж.

профессиональный 1. професійний, п. союз професіона спілка; **2.** (относящийся к профессионалу, не любительский — ещё) професіональний; фаховий.

профес||сия професія; (специальность) фах, -у, м.; смежные -ии суміжні професії; по -ии за професією (за фахом).

профилактика профілактика; -ировать спец. профілакувати; -ический профілактичний.

профил||ирование профілювання; -ированный профілюваний; -ировать профілювати; -ировка профілювання, ср.; -ировочный профілювальний; -ирующий **1.** прич. який (шо) профілює; **2.** в знач. прил. профілюний.

профиль профіль, -лю; -ный профілюний.

профком (профсоюзный комитет) профком, -у (профспілковий комітет); -овский разг. профкомівський.

профнепригодность (профессиональная непригодность) профнепридатність, -ності (професіона непридатність).

профсоюз (профессиональный союз) профспілка, ж. (професіона спілка); состоять в -е бути членом профспілки; -ный профспілковий.

проход проход, -ходу; (действие — ещё) проходження, ср.; п. запрещён п. заборонено.

проходим||ость прохідність, -ності; повышенная п. підвищена п.; -ый прохідний.

проходить / пройти прохóдити, -джу, -диш / пройти, -йду́, -йдеши; (о *времени, событиях* — *обычно*) минáти / мину́ти, проминáти / промину́ти.

проходи́|а́я в *знач. суц.* прохíдна, -но́й; -о́й прохíдний.

проходя́щий 1. *прич.* який (що) прохóдити; який (що) минáе (проминáє); **2.** (в *знач. прил.*: *поезд и т. п.*) прохíдний.

прохождение прохóдження.

прохо́жий перехóжий, *реже* прохóжий.

процветáние процвіта́ння; (*расцвет*) рóзквіт, -у, м.

процветáть / процветéти (*перен.*: *успешно развиваться*) процвіта́ти / процвісти́, -іте́; (*несов.*: *цвести* — *ещё*) кві́тнути.

процвета́ющий 1. *прич.* який (що) процвіта́є; який (що) кві́тне; **2.** (в *знач. прил.* процвіта́ющий; (*цветущий*) квіту́чий).

процеду́р|а процеду́ра; -ный *процеду́р*ний; -ные *вопросы* *процеду́р*ні пита́ння.

проце́нт відсо́ток, -тка, проце́нт; **заёмный, комиссионный, ссудный п.** позикóвий, комісі́йний, позичко́вий в. (п.); -ы *по вкладам* відсо́тки (проце́нти) за вкля́дами (на вкля́ди); -и́ровать *бухг.* відсо́ткува́ти, процентува́ти; -ный відсо́тковий, проце́нтний.

проце́сс проце́с, -у; **производственный п.** виробни́чий п.; **гражданский, уголовный п.** *юр.* циві́льний, криміна́льний п.; **п. о расторжении брака юр.** п. про розірва́ння шлюбу́.

процессия проце́сія.

процессуáльный процесуáльний.

процессор *информ.* процесóр.

про́черк 1. (*действие*) прокрéслювання; **2.** (*черта*) рíска, *ж.*, *менее реком.* про́черк, -у.

про́чёт *бухг. проф.* прорахóнок, -нку.

про́ч|ий і́нший; **и** -еє та і́нше; **и** -ие та і́нші; **между** -им між і́ншим; **помимо всего** крім усьогó і́ншого.

про́читывать / прочитáть и проче́сть прочитува́ти / прочитáти.

прочный міцний; тривкий.

прочтё|ние прочитáння; **по** -ни пі́сля п. **прочь** *нареч.* геть.

проше́дш|ий 1. *прич.* який (що) пройшо́в; який (що) мину́в (промину́в) (*ср.*

проходить); **2.** в *знач. прил.* мину́лий; -еє *время лингв.* м. час.

прошлогóдний торі́шній, тогорі́чний.

про́шлый мину́лий.

проша́|льный проща́льний; -ние *про*ща́ння.

проща́ть / простítь проща́ти / простíти (прошу́, простíши); **простíte, как пройти́..?** ви́бачте (пробáчте), як проíти..?

проща́ться / простítься (*при расста*вани́и) проща́тися / попрощáтися.

про́ще *сравн. ст. 1. прил.* прості́ший; **как нельзя п.** якнайпрості́ший; **2. нареч.** прості́ше; **как нельзя п.** якнайпрості́ше.

проше́н|ие: *прошу́* -ия ви́бач(те), проба́ч(те), дару́й(те), пере́прошую.

прояв́ление 1. (*действие*) вияв́лення; прояв́лення; **2.** (*выражение чего-л.*) вияв, -у, м., *реже* вияв́лення, про́яв, -у, м.

прояв́ль|ть / проявítь 1. (*качество, свойство*) виявля́ти / виявити, -влю, -виш, *реже* проявля́ти / проявити; **п. заботу** в турбо́ту; **2. фото** проявля́ти / проявити; **п. плёнку** п. плівку.

прыжко́б стрібок, -бка́.

пря́м|изна́ прямизна́; -о́й *прям*ий; -оли́нейный *прямоли́ний*ний.

прямоуго́льн|ик *прямоку́т*ник; -ый *прямоку́т*ний.

прятáть хова́ти.

псевдо́ним псевдо́нім.

пси́х|ика пси́хика; -и́ческий *пси́хич*ний; -ологі́ческий *пси́хологі́ч*ний; -оло́гия *пси́холо́*гія; -отро́пный *пси́хотро́п*ний.

пти́ца птах, м.; (*в собир. знач.*) *птиця*; **бита́я, дома́шняя, моро́женная п.** біта, сві́ська, моро́жена п.

птицево́д птахі́вник, -а́; (*о женщи́не*) птахі́вниця, *ж.*; -ство *птахі́вниц*тво; -ческі́й *птахі́вни́ч*кий, птахі́вни́чий.

публик|а́ция публіка́ція; -ова́ть *публі*кува́ти.

публі́чный публі́чний; (*совершающийся при всех, для всех* — *ещё*) *прилю́д*ний. **пугáть** ляка́ти.

пу́говица гúдзик, м.

пульс пульс, -у; -и́ровать *пульсу*ва́ти.

пункт пункт, -у; **исхо́дный, коне́чный, сборный п.** вихі́дний, кінце́вий, збі́рний п.; **насе́ленный п.** насе́лений п.; **по** -ам *по пúнк*тах.

пуск пуск, -у.

пуста́ть / пусти́ть пуска́ти / пусти́ти (пушу́, пустиш); **п. в прода́жу** п. в прода́ж.

пусконала́д||ка *техн.* пусконала́дгоджен-ня, *ср.*; **-очный** пусконала́дгоджуваль-ный; **-чик** пусконала́дгоджувальник.

пуст|ова́ть пустува́ти, -ує; **-о́й** (*ничем не заполненный*) порожній, пустий; (*полый — ещё*) порожни́стий; **-а́я** **поро́да** *горн.* поро́жня (пуста́) поро́да; **-ота́ 1.** (*качество, свойство*) поро́жність, -ности, поро́жняча, пустота́; поро́жність; **2.** (*ничем не заполненное пространство*) поро́жняча, поро́жняча, поро́жняча, пустота́; **-о́ты в ме́талле** *мет.* поро́жнини (пусто́ти) в ме́талі.

пустоте́лый поро́жни́стий.

пусть *част.* хай, неха́й.

пу́т||аница плутани́на; **-ать** плу́тати, сплу́тувати.

путёвка путі́вка.

путеводи́тель (*справочник*) путівни́к, -а́.
путево́й 1. шляхови́й; (*дорожный*) доро́жній; **п. лист** д. лист; **2. ж.-д.** колі́нний; (*железнодорожный*) залі́зничний; **3.** (*относящийся к путешествию*) доро́жній, подоро́жній.

путёвочный путі́вко́вий.

путём (*посредством*) *предл. с род. п.* шляхо́м (*чего*); *конструкции с твор. п. без предлога*; **п. голосо́вания** голо-сува́нням, ш. голосо́вання; **п. пере-говоро́в** ш. перегово́рів.

пут|ь 1. шлях, -у; (*дорога*) доро́га, *ж.*; (*перен.: способ*) шлях; **п. сле́дования** шлях (доро́га); **п. свободо́н** ш. вільний; **поезд в -й** по́їзд у доро́зі; **счастли́вого -й!** шасли́вої доро́ги!; **зайти по -й** зайти́ по доро́зі; **по -й** *чего* шляхо́м *чего*; **2.** (*железнодорожный*) ко́лія, *ж.*; **железнодоро́жный п.** залі́знична к.; **поезд прибыва́ет на тре́тий п.** по́їзд прибува́є на тре́тю ко́лію; **д** **министе́рство -е́й** соо́бще́ния министрство залі́зничного транс-порту (залі́зниця).

пух пух, -у; **-о́вый** пухови́й.

пуши́стый пухна́стий.

пшен|и́ца пшени́ця; **-ичный** пшени́чний.

пше́нный пшо́няний.

пшено́ пшоно́.

пылеволагонепроница́емый пиловолого-непрони́кний.

пылево́й пилови́й.

пыле||сборник пилозб́ирник; **-со́с** пило-со́с, пилосмо́к; **-улови́тель** *техн.* пило-влóвлювач.

пыль пил, -у, *м.*, поро́х, -у, *м.*; (*в возду-хе — ещё*) ку́ржава; **-ный** (*запылённый*) запи́лений, запо́рошений; (*о дороге*) курни́й; (*состоящий из пыли*) пилови́й; **-ная бу́ря** пилова́ бу́ря; **-ный кове́р** з. кили́м.

пыта́ться намага́тися.

пы́тка торту́ри, *мн.*; (*истязание*) кату-ва́ння.

пье́зоэлектри́чество *физ.* п'єзоеле́кт-рика, *ж.*

пяте́рка п'яті́рка.

пяте́ро п'ятеро, -то́х.

пяти||ба́льный п'ятиба́льний; **-деся-тиле́тие** п'ятдесяти́рччя, п'ятдесятилі́ття; **-деся́тый** п'ятдеся́тий; **-дне́вный** п'ятиде́нний; **-звёздочный** п'ятизі́рко-вий; **-кра́тный** п'ятира́зовий, п'яти-кра́тний; **-ле́тка** п'ятирі́чка; **-мину́тка** *разг.* п'ятихви́лінка; **-со́тый** п'ятисо́тий; **-уго́льный** п'ятику́тний; **-э́таж-ный** п'ятиповерхо́вий.

пята́дцат|ый п'ятна́дцятий; **-ь** п'ятна́д-цять, -ти *и* -то́х.

пяти́ца п'ятниця; **по -ам см. по 9.**

пяти|о́ пля́ма, *ж.*; (*маленькое — ещё*) ця́тка, *ж.*; **жи́рное, са́льное п.** масна́ п.; **бе́лые -а** білі пля́ми.

пята́новоди́тель (*средство*) плямо́зні-щувач, плямови́відник, -а́.

пяты́й п'ятий.

пять п'ять, -ти *и* -то́х; **-деся́т** п'ятдеся́т, -ти *и* -то́х; **-со́т** п'ятсо́т (*род.* п'ятисо́т); **-ю** *нареч.* п'ять [ра́зів, раз] по.

Р

рабо́т||а **1.** (*действие, деятельность*) ро-бо́та; (*занятие, труд человека — ещё*) пра́ця; **вредная, срóчная р.** шкідлива, терміно́ва р.; **умственна́я, физи́чес-кая р.** розумо́ва, фізична п.; **р. дви-гателя, мы́сли, се́рдца р.** двигуна́, ду́мки, се́рця; **р. по устране́нию оши-бок р.** над усуненням поми́лок; **2. мн.** **-ы** робо́ти, -біт; **строительные -ы** бу-дівельні робо́ти; **3.** (*занятие, служба где-л.*) робо́та; **вре́менная, постоя́н-ная р.** тимчасо́ва, постійна р.; **име́ть -у** ма́ти робо́ту; **поступи́ть на -у**

- улаштуватися (ста́ти) на роботу; **предоставить** ~у надати роботу; **уволить** с ~ы звільнити з роботи; **в** **связи** с **переходом** на **другую** ~у у зв'язку з переходом на іншу роботу; **4.** (то, что *подлежит обработке*) робота; **5.** (продукт деятельности) пра́ця, робота; **дипломная, письменная** р. дипломна, письмова р.; **научные** ~ы наукові пра́ці; **6.** (способ, манера изготовления) робота; **часы старинной** ~ы годинник старовинної роботи.
- рабо́т|ать** працюва́ти, -ю́, -ю́еш; р. **сверху́рочно, сде́льно** п. понаднормо́во, відрядно; р. **по найму, по специ́альности** п. за наймом, за фахом (за спеціальністю); **магазин** ~ает **ежедне́вно** магази́н працює щодня́.
- рабо́тающий** **1.** прич. який (що) працює; **2.** в знач. прил. працюючий; **3.** в знач. суц. працівник, -а; працюючий, -чого.
- рабо́тн|ик** працівник, -а; **внешта́тный** р. позашта́тний п.; **инже́нернотехни́ческий** р. інженерно-технічний п.; **научный** р. науковець, -вця, науковий п.; **освобождённый** р. звільнений п.; ~ица **1.** працівниця; **2.** робітниця; **домашняя** р. хатня (домашня) р.
- работода́тель** роботодавець, -вця.
- работоспо́собность** працездатність, -ності; **утра́тит** р. втратити п.
- рабо́чий¹** *суц.* робітник, -а; **иноста́нный, наёмный** р. іноземний, найманий р.
- рабо́ч|ий²** **1.** (относящийся к рабочему) робітничий; ~ее **движе́ние** р. рух; **2.** (относящийся к работе) робочий; р. **скот** робоча худоба; р. **язы́к** (на конференци и т. п.) робоча мова; ~ее **время** р. час; ~ее **давление** р. тиск; ~ее **место** робоче місце; **нехва́тка** ~ей **си́лы** брак робочої сили; **в** ~ем **порядке** у робочому порядку.
- ра́венство** рівність, -ності, ж.
- равне́ние** рівняння.
- равно́** в знач. сказ. (равняется) дорівнює; **три** **плюс** **два** р. **пять** три **плюс** два д. п'яти; **д** **всё** р. все одно́, (одинаково) одна́ково.
- равнове́с|ие** рівнова́га, ж.; ~ный **рівнова́жный**.
- равноде́йствующий** рівноді́йний.
- равноду́ш|ие** байдужі́сть, -жості, ж.; ~ный **байдужий**.
- равноме́рный** рівномі́рний.
- равнопра́в|ие** рівнопра́вність, -ності, ж.; ~ный **рівнопра́вний**.
- равноси́льный** (равной силы) **рівноси́льний**; (равнозначный — обычно) **рівнозна́чний**; ~сто́ро́нный **мат.** **рівносторо́нний**; ~уго́льный **рівнокутний**; ~уда́лённый **рівновіда́лений**; ~це́нный **рівноці́нний**.
- ра́вн|ый** **1.** **рівний**; (одинаковый) **одна́ковий**; р. **по вели́чине** р. [за] **ро́зміром**; **в** ~ом **ко́личестве** у **рівній** (в одна́ковій) **кі́лькості**; **при** **про́чих** ~ых **усло́виях** за **інших** **рівних** **умо́в**; ~ым **обра́зом** **так** **са́мо**; **2.** (чему — равняющийся) **який** (що) **дорівнює**.
- равня́ть** **рівня́ти**; ~ся **1.** **рівня́тися**; **2.** (чему — быть равным) **дорівнювати**.
- ра́д** в знач. сказ. **ра́дий**; **оче́нь** р. **вас** **ви́деть** **дуже** р. **вас** **ба́чити**.
- Ра́да: Ве́рховная Ра́да** (Украины, Автономной Республики Крым) **Ве́рховна Ра́да**.
- ра́ди** *предл. с род. п.* **за́ради, ра́ди**; (для) **для**; р. **обще́го де́ла** з. **спі́льної** **спра́ви**.
- радиацио́нный** **радіа́ційний**.
- ради́ация** **радіа́ція**.
- радиоакти́в|юсть** **радіоакти́вність**, -ності; ~ный **радіоакти́вний**; ~ое **излуче́ние, зара́жение** **радіоакти́вне** **випромі́нювання, за́раження**; ~ые **вещества́, отхо́ды** **радіоакти́вн** **речовини, відхо́ди**.
- раз** *суц.* **раз, -у** **и** (после дробных числ.) **-а**; **ка́ждый** р. **шо́ра́зу**; **в** **друго́й** р. **іншим** **ра́зом**; **в** **неско́лько** р. **у** **кі́лька** (декі́лька) **ра́зів** (**раз**).
- разасси́гновыва́ть / разасси́гновать** *фин.* **розасигно́вувати / розасигно́вувати**.
- разбавля́ть / разбави́ть** **розво́дити, -джу, -диш / розвести́, -е́ду, -е́деш**, **розбавля́ти / розба́вити, -влю, -виш**.
- разбира́тельство** **ро́згляд, -у, м.; вне́суде́бное, третейское** р. *юр.* **позасу́довий, третейський** р.
- разблоки́ровать / разблокува́ти**.
- разбо́й** **розбо́й, -бо́ю**; ~ный **розбо́йний**; ~ное **нападе́ние** р. **на́пад**.
- разбо́р** **ро́збір (ро́збору)** (*неоконч. д.* — *обычно*) **розби́рання, ср.; (дела в суде и т. п. — обычно) ро́згляд, -у**.
- разбо́рный** **розби́рний**.
- разбо́рчивый** **розби́рливий**.
- разбо́рщ|ик** *пец.* **розби́рач, -а; ~ица** **розби́рачка**.

разбраков||ка спец. розбраковування, ср., розбракування, ср.; **-очный** розбракувальний.

разве част. хіба.

развёрнутый 1. розгорнутий, розгорнений; 2. розвернутий, розвернений. Ср. **развёртывать**.

развернуть см. **развёртывать**.

развёрст||ка (распределение) розподіл, -у, м.; (налого и т. п.) розкладка; **-очный** розподільний; розкладковий.

развёрстывать / **разверстать** 1. офиц. (распределять) розподіляти / розподілити, -ілю, -ілиш; (налог и т. п.) розкладати / розкласти, -адү, -адеш; 2. тил. розвёрстувати / розверстати.

развёртыван||ие 1. розгортання; **силы быстрого -ия** сили швидкого р.; 2. розвертання.

развёртывать и **разворачивать** / **развернуть** 1. розгортати / розгорнути, -орну, -орнеш; р. книгу р. книжку; р. строительство р. будівництво; 2. (делать разворот) розвертати / розвернути, -ерну, -ернеш; р. самолёт р. літак.

развёс розважування, ср., розваження, ср.; на р. на вагу; **-ка** см. **развёс**; **-ной** ваговий; **-очный** розважувальний.

развест см. **разводить**.

развивать / **развить** розвивати / розвйти, -зів'ю, -зів'еш и розвинути; р. скорость р. швидкість.

развивающ||ий 1. прич. який (шо) розвиває; 2. (в знач. прил.: об обучении, воспитании и т. п.) розвивальний.

развит||ие розвиток, -тку, м.; **-ой** розвинений, розвинутий.

развлекательный розважальний.

развлекать / **развлечё** розважати / розважити.

развлечение 1. (действие) розважання; 2. розвага, ж.

развóд 1. (действие) розведення, ср., реже розвід, -вóду; **оставить на р.** залишити на розвід; 2. воен. розвід; 3. техн. розвід; 4. (супругов) розлучення, ср.

разводить / **развести** 1. розводити, -джу, -диш / розвести, -едү, -едеш; р. **крьлик**ов, **цыплят** розводити **крьлик**ов, **курчат**; р. **крьску**, **спирт** р. **фярбу**, **спирт**; 2. (супругов) розлучати / розлучити, -учү, -учиш.

развóд||ный розлучний; **-очный спец.** розвідний; **-ящий** в знач. суц. воен. розвідний, -ного.

развóз розвезення, ср.; **-ка** см. **развóз**; **-ной** розвізний; **-чик** розвізник, -а.

разворачивать см. **развёртывать**.

разворóвывать / **разворóвать** розкредати / розкредати, -аду, -адеш.

разворóт 1. (действие) розгортання, ср., (оконч. — ещё) розгорнення; розвертання, ср., (оконч. — ещё) розвернення, ср. (ср. **развёртывать** 1—2); 2. (автомобиля и т. п.; книги, листа) розворот, -у.

разврát розпуста, ж.; **-итель** книжн. розбешувач; **-ный** розпусний, розпутний.

разврácать / **разврácить** розбешувати / розбестити, -ешу, -естиш; р. **несовершеннолётних** р. неповнолітніх.

разврácение розбещення, (неоконч. д.) розбещування.

разв'яз||ка 1. (действие) розв'язання, ср., (неоконч. — ещё) розв'язування, ср.; 2. розв'язка; **транспортна р.** транспортна р.; **-очный спец.** розв'язковий.

разв'язывать / **разв'язать** розв'язувати / розв'язати, -язү, -язеш.

разгár розпал, -у.

разглашать / **разгласить** розголошувати / розголосоити, -ошу, -бсиш.

разглашение розголошення, (неоконч. д. — ещё) розголошування.

разговáривать (о ком-чём) розмовляти (про кого-що).

разгóвóр розмова, ж.

разгóвóр (в разн. знач.) розгін, -гону.

разграбление розграбування, (неоконч. д. — ещё) розграббування.

разграблять / **разграбить** розграббувати / розграбувати.

разграничение розмежування, (неоконч. д. — ещё) розмежовування.

разграничивать / **разграничить** розмежовувати / розмежувати; р. **обязанности** р. обов'язки.

разграничительный розмежувальний.

разгружать / **разгрузить** розвантажувати / розвантажити.

разгрóз||ка розвантаження, ср., (неоконч. д. — ещё) розвантажування, ср.; **-ной** розвантажний; **-очный** розвантажувальний; **-чик** 1. (рабочий) розвантажник; 2. (устройство) розвантажувач.

разда́т||очный роздава́льний; **-чик** роздава́ч, **-а**, роздава́льний.

розда́ча розда́ча; (*неоконч. д. — обычно*) роздава́ння, *ср.*

раздвигáть / раздвину́ть розсо́вувати и розсува́ти / розсу́нути.

раздви́жной розсувний.

роздво́енне роздво́ення, (*неоконч. д. — ещё*) роздво́ювання.

розде́л 1. (*действие*) по́діл, **-у**; **р. иму́щества, насле́дства** п. майна́, спа́дщини; **2.** (*в книге и т. п.; область какой-л. науки*) ро́зділ, **-у**.

розде́лать см. разде́ловать.

разде́лѣние по́діл, **-у, м., реже** розді́лення; **р. вла́сти, тру́да** п. вла́ди, пра́ці; **-ѣнный** розді́лений; поді́лений.

разде́лимый поді́льний.

разде́литель розді́льник; **-ный** розді́ловий; (*разделяющий*) розді́лювальний.

разде́лить см. разде́лять.

разде́л||ка (*действие*) обробо́лення, *ср., менее реком.* обробо́ка; розбира́ння, *ср.; -очный* обробо́ний, для обробо́лення.

разде́ловать / разде́лать (*обрабатывать*) обробо́ляти и *реже* обробо́лювати / обробо́ити, **-облю, -обиш;** (*тушу животного*) розбира́ти / розібра́ти (розберу́, розбереш́); **р. гря́дки** о. гря́дки; **р. под дуб** о. під дуб.

разде́льный (*с последовательными этапами или частями; с отчётливыми составными частями*) розді́льний; **-ая** убо́рка хлебо́в розді́льне збира́ння хле́бів; **-ое** прои́зноше́ние розді́льна вимо́ва; (*отдельный, обособленный — обычно*) на́різний, окре́мий; **-ое** напíса́ние окре́ме (на́різне) напíса́ння; **-ое** прожівáние на́різне (окре́ме) прожівáння.

разде́лять / разде́лить 1. (*делить на части; разъединять*) розді́ляти / розді́лити, **-ілю, -ілиш;** (*распределять — обычно*) поді́ляти / поді́лити; **2.** (*участь, взляды и т. п.*) поді́ляти / поді́лити.

раздража́ть / раздражи́ть 1. (*вызывать чувство досады; действовать на организм*) дра́тувати и роздра́товувати / роздра́тувати; (*какое-л. чувство, желание — ещё*) роздра́жнювати / роздра́жнити, **-ажню́, -ажниш;** (*растрavлять — обычно*) роз'я́трювати и я́три-ти / роз'я́трили; **это** мене́ **раздража́ет** це мене́ дра́тує; **2. физиол.** подра́зну-вати / подра́знити; **р. нерв** п. нерв.

раздраже́ние 1. (*действие*) дра́тува́ння, роздра́товува́ння, (*оконч.*) роздра́тува́ння; роздра́жнюва́ння, роздра́жнення; роз'я́трюва́ння, (*оконч.*) роз'я́трєння; подра́знення, (*неоконч. — ещё*) подра́знюва́ння; **2.** (*душевное состояние*) роздра́тува́ння; **3. биол., мед.** (*реакция; состояние*) подра́знення.

раздражи́мый физиол. подра́зливий.

раздражи́тель физиол. подра́зник; **-ный 1.** (*о человеке*) дра́тивлівий; **2. физиол.** подра́знювальний, дра́тивний.

разжа́ть см. разжима́ть.

разжигáть / разжечь (*огонь, костёр и т. п.*) розпа́лювати / розпа́лити, **-алю, -а́лиш.**

разлага́ть / разложи́ть (*в разн. знач.*) розкла́дати / розкла́сти, **-аду́, -адеш́.**

разла́д розла́д, **-у.**

разла́живать / разла́дить розла́днувати / розла́днати.

разли́в (*в разн. знач.*) ро́злив, **-у**; **-ной** розливний.

разлиновáнный розлі́нівний; **-ывать / -а́ть** розлі́нювати / розлі́нюва́ти и розлі́няти.

различáть / различи́ть розрі́зняти и розрі́знювати / розрі́знити.

различáться розрі́знятися; (*отличаться*) рі́знитися.

различ́ие 1. рі́зниця, *ж.*; (*отличие*) відмінність, **-ності, ж.**; **націона́льные -ия** націона́льні відмінності; **р. в у́ровне** кваліфіка́ції *р.* в рі́вні кваліфіка́ції; **2. (действие)** розрі́знення; **♠ зна́ки -ия** зна́ки розрі́знення.

различ́имый помітний; **-ительный** розрі́злячий, розрі́знювальний; **-ить см. различáть.**

разлі́чный 1. (*неодинаковый*) рі́зний; **2. (разнообразный)** рі́зноманітний.

разложѣ́ние 1. (*на составные части; мат.*) розкла́да́ння; **2. (гнєние и перен.)** ро́зклад, **-у, м., (неоконч. д. — ещё)** розкла́да́ння; **-имый** розкла́дний; **-ить см. разлага́ть и раскла́дывать.**

разма́х ро́змах, **-у.**

размеже́вывать / размежева́ть разме́жовувати / разме́жувати.

размельча́ть / размельчи́ть роздрі́бнювати / роздрі́бнити.

разме́н ро́змі́н, **-у.**

разме́нивать / разме́нять розмі́нювати / розмі́няти.

разме́н||ный розмінний; **-янный** розміняний.

разме́р розмір, -у; **р. обуви, одя́ды** р. одягу, взуття.

разме́ренный розмірений.

разме́рять и **разме́ривать / разме́рить** розміряти / розмірити.

разме́щать / разме́стить розміщати и розмішувати / розмістити, -іщу, -істиш; (*объявление и т. п. — обычно*) вміщати и вмішувати / вмістити; **р. заёмы, за́казы** р. позик, замовлення.

размножа́ть / размно́жить розмножувати / розмножити.

размыка́||ние розмикання; **-тель эл.** розмикач, -а́.

размыка́ть / разомкну́ть розмикати / розімкнути, -імкну́, -імкне́ш.

размягча́ть / размягчи́ть розм'якшувати / розм'якшити.

размягча́ющий 1. прич. який (що) розм'якшує; **2.** в знач. прил. розм'якшувальний; **-йвшийся** розм'яклий; **-ительный** розм'якшувальний.

разна́рядка рознарядка.

ра́зница різниця.

разнобо́й різноб'ій, -бо́ю.

разнове́с (*набор гирек*) *собр.* важки́, -кíв, *мн.* (*ед.* важо́к, -жо́а, *м.*); **-ный** різної ваги.

разновидно́сть різновид, -у, *м.*

разновременный різночасний.

разногла́сие 1. (*расхождение во мнениях*) розбіжність, -ності, *ж.*; **р. по основным вопро́сам** р. з основних питань; **2.** (*противоречие*) суперечність, -ності, *ж.*; **р. в показаньях юр. с. у показаннях** (у показах, у свідченнях).

ра́зное в знач. *сущ.* різне, -ного.

разнобра́з||ие різноманітність, -ності, *ж.*, різноманіття; **-ить** урізноманітнювати, різноманітити, -ічу, -ітиш; **-ный** різноманітний; **самые -ные** найрізноманітніші.

разнопо́лый биол. різностатевий.

разнорабо́чий різнороб.

разноречи́вый суперечливий, суперечний; (*расходящийся*) розбіжний.

разнородный різнорідний.

разно́с (*действие*) рознесення, *ср.*; (*в торговле — обычно*) розно́с, -у; **-ный** розносний; **-ная кни́га, торго́вля** розносна́ кни́га, торго́вля.

разносторо́нный 1. *мат.* різносторонній; **2.** (*разнообразный и т. п.*) різнобічний, *реже* різносторонній.

ра́зность різниця.

разно́сч||ик розно́сник, *менее реком.* розно́щик; **-ица** розно́сниця, *менее реком.* розно́щиця.

разноце́втный різнобарвний, різноколірний, різнокольоровий.

разночте́ние різночитання.

разноязы́чный різномовний.

ра́зн||ый різний; (*разнообразный — ещё*) різноманітний; **самые -ые** найрізноманітніші.

разоблача́ть / разоблачи́ть викривати / викрити, -рию, -риеш.

разоблач||ение викриття; (*неоконч. д. — ещё*) викривання; **-енный** викритий; **-ительный** викривальний.

разобща́ть / разобщи́ть роз'єднувати / роз'єднати.

разобщи́||ающий 1. прич. який (що) роз'єднує; **2.** в знач. прил. роз'єднувальний; **-енные** роз'єднання, (*неоконч. д. — ещё*) роз'єднування; **-енный** роз'єднаний.

ра́зов||ый різвий; **-ое пользование** різво́е користування.

разойти́сь см. расхо́диться.

разомкну́ть см. размыка́ть.

разорва́ть см. разрыва́ть.

разор||ение (*потеря состояния*) розорення; (*хозяйства, имущества и т. п. — ещё*) ру́на, *ж.*; **-енный** розорений; зруйнований; **-йвшийся** розорений; зруйнований; **-ительный** руйнівний; (*убыточный*) [дуже, надзвичайно] втра́тний; **-ить см. разоря́ть.**

разоружа́ть / разоружи́ть роззброювати, -юю, -юєш / роззброїти.

разоруж||ение роззброєння, (*неоконч. д. — ещё*) роззброювання; **-енный** роззброєний.

разоря́ть / разори́ть (*лишает состояния*) розоряти / розорити, -орю, -ори́ш; (*состояние, имущество и т. п. — ещё*) руйнувати / зруйнувати.

разочарова́ние розчарування.

разочарова́вать / разочарова́ть розчаровувати / розчарувати.

разраба́тывать / разработа́ть розробляти и розроблювати / розробити, -облю, -обши; (*вопрос, тему, версию и т. п. — готовить или совершенствовать*) опрацювати / опрацювати, -юю, -юєш; **р. двига́тель** р. двигу́н; **р. прое́кт** о. (р.) прое́кт.

разработ||ка 1. (действие) розроблення, ср., (неоконч. — ещё) розробляння и розроблювання, ср., менее реком. розробка; опрацювання, ср., (неоконч. — ещё) опрацювання; 2. (то, что разработано) розробка; ~очный розробчий; ~чик розробник; ~чица розробниця.

разрежать / **разред**ить розріджувати / розрідити, -іджу, -ідіш.

разрез розріз, -у.

разрешать / **разреш**ить 1. (позволять) дозволити / дозволити; р. застрійку д. забудову; **разреш**ите **войти**, **присутствовать** дозвольте ввійти, бути присутнім; 2. (задачу, проблему и т. п.) розв'язувати / розв'язати, -яжу, -яжеш, **реже** вирішувати / вирішити; р. **вопрос**, **конфликт**, **разногласия** р. питання, конфлікт, розбіжності.

разрешающий 1. прич. який (що) дозволяє; який (що) розв'язує (вирішує); 2. в знач. прил., спец. дозвільний; р. **сигнал** д. сигнал; 3. в знач. прил., спец. роздільний, розрізняльний и розрізнявальний; ~ая **способность** роздільна (розрізняльна, розрізнявальна) здатність (спроможність).

разрешение 1. дозвіл, -волу, м.; р. на **выезд**, на **жительство** д. на вїзд, на проживання; с **вашего** -ия з **вашого** дозволу; **требуется** р. потрібен д.; **не требующий** -ия який (що) не потребує дозволу; 2. розв'язання, (неоконч. д. — ещё) розв'язування, **реже** вирішення, (неоконч. д. — ещё) вирішування; 3. спец. (степень различности) розрізнення, розділення; **фотография поверхности с большим** ~ием **деталей** фотографія поверхні з великим розрізненням (розділенням) деталей.

разрешенный 1. дозволений; **ему разрешено** йому дозволено; 2. розв'язаний, **реже** вирішений; ~имость можливість розв'язати (вирішити), розв'язність, -ності; ~имый розв'язний, ~ительный спец. дозвільний; ~ительные документы дозвільні документи.

разроженный розріджений.

разруха **разру**ха; руїна.

разрушать / **разруш**ить руйнувати / зруйнувати.

разрушение зруйнування; (неоконч. д., состояние) руйнування; **жертв и** ~ий нет жертв і руйнувань немає.

разрушитель руйнівник, -а; ~ный руйнівний.

разрыв розрив, -у; (соглашения и т. п. — обычно) розірвання, ср.; р. **дипломатических отношений** розірвання дипломатичних відносин; ~ать / **разр**ывать розривати / розірвати, -ірвү, -ірвеш.

разрыхлять / **разрых**лить розпūшувати / розпушити, -ушү, -ушиш.

разряд¹ розряд, -у; **получить очередной** р. здобути (одержати) черговий р.

разряд² 1. (действие) см. **разрядка** 1; 2. эл. розряд, -у.

разрядка 1. (действие) розрядження, ср., менее реком. розрядка, (неоконч. — ещё) розряджання, ср.; р. **аккумулятора** р. акумулятора; 2. **перен.** розрядка, розрядження; р. **напряжённости**, **обстановки** р. напруженості, обстановки; 3. **тип.** розбивка, розрядка.

разубеждать / **разубе**дить переконувати / переконати [у протилежному, в іншому, у тому, що це не так, у помилковості своєї думки и т. п.].

разуверять / **разувер**ить порūшувати / порūшити **чью** впевненість; (**разочаровывать**) розчаровувати / розчарувати; (**разубеждать**) см. **разубеждать**; ~ся / ~ся **знев**еряться / **знев**еритися.

разукомплектовать / **разук**омплектовать розукомплектувати / розукомплектувати.

разукрупление зменшення, (неоконч. д.) зменшування, **менее** реком. розукрупнення, (неоконч. д. — ещё) розукрупнювання; ~ять / ~ить зменшувати / зменшити, **менее** реком. розукрупнювати / розукрупнити.

разум розум, -у.

разумеется в знач. вводн. сл. звичайно, зрозуміло, **реже** розуміється.

разумный розумний.

разедают / **раз**есть роз'їдати / роз'їсти, -їсть.

разединение роз'єднання, (неоконч. д. — ещё) роз'єднування; ~енный роз'єднаний; ~итель эл. роз'єднувач; ~ительный роз'єднувальний; ~ять / ~ить роз'єднувати / роз'єднати.

разезд роз'їзд, -у; ~ной роз'їзний; ~ный роз'їзний.

разём 1. (действие) розняття, ср., (неоконч. — ещё) рознімання, ср.; 2. (ме-

сто; *устройство*) різнім, -у; **-ний** рознімний.

раз'єсть *см.* **раз'єда́ть**.

раз'ясн|є́ние роз'яснення, (*неоконч. д. — ещѐ*) роз'яснювання; **-и́тельный** роз'яснювальний; **-я́ть / -и́ть** роз'ясняти і роз'яснювати / роз'яснити, -ясню, -ясниш.

разы́грывать / разы́грать розігрувати / розіграти.

разыска́н|ше 1. (*действие*) розшук, -у, *м.*, розшукування; **2. -ия** *мн.* (*исследование*) *книжн.* дослідження, розвідка, *ж.*

разыска́ваемый розшукуваний.

разыска́вать / разыска́ть розшукувати / розшукати.

разыск|н|ик спец. розшуківець, -вця; **-ой** розшуківий.

райо́н райо́н, -у; **-и́рование** районування; **-и́ровать** районува́ти; **-ный** районний.

ра́м|ка *прям., перен.* ра́мка; **в -ках** чого у ра́мках чо́го; **-очный** ра́мковий.

ранг ранг, -у; **в -е** послá у ра́нзі послá; **по -у** за ра́нгом.

ра́н|ний ра́нній; **-о** *нареч.* ра́но; **-о** йли по́здно р. чи пі́зно.

рантѐ рантѐ, *неизм., м.*

ра́ньше *нареч.* ра́нше; (*в прежнее время — ещѐ*) да́вніше; **как мо́жно** р. яко́мога р.; **р. чем** союз р. ніж; **не р. чем** не р. як.

ра́порт ра́порт, -у; **-и́чка** рапорти́чка; **-ова́ть** рапортува́ти.

раска́иваться / раска́яться розка́юватися / розка́ятися.

раскаля́ть / раскали́ть розжа́рювати / розжа́рити.

раска́я|ние каяття́, розка́яння; **чисто-сердечное** р. шире к. (р.); **-ться** *см.* **раска́иваться**.

расквартиро́вание, расквартиро́вка розквартирува́ння, *ср.*

раскла́д розклад, -у.

раскла́д|ка 1. (*действие*) розклада́ння, *ср.*, (*оконч.*) розклада́ння, *ср.*; (*место*) розкла́дка; **2.** (*пропорция и т. д.*) розкла́дка; **-ной** розкладний; **-очный** розкладко́вий.

раскла́дывать / разложить розклада́ти / розкла́сти, -аду, -аде́ш.

раскрыва́емость розкрива́ність, -ності; **р. преступле́ний** р. злочинів.

раскры́тие розкриття́, (*неоконч. д. — ещѐ*) розкрива́ння.

раскупáть / раскупíть розкупобува́ти / розкупити, -уплю, -упиш.

распа́д розпад, -у.

распада́ться / распáсться розпада́тися / розпа́стися, -аде́ться.

распаве́|яние розпаюва́ння; **-а́ть** (*сов.*) розпайобува́ти / розпайова́ти.

распеча́тка спец. 1. (*действие*) роздрукува́ння, *ср.*, (*неоконч.*) роздруко́вування, *ср.*; **2.** (*распечатанные данные*) роздрук, -у, *м.*, *разг.* роздруківка.

распеча́тывать / распеча́тать 1. (*конверт и т. п.*) розпеча́тувати / розпеча́тати; **2.** (*на множительном аппарате, фото и т. п.*) роздруко́вувати / роздрукува́ти.

расписа́н|ие розклад, -у, *м.*; (*боевое, штатное*) розпис, -у, *м.*; **р. движе́ния поездо́в, самолёто́в** розклад руху поїздів, літаків; **вне -ия** поза́ розкладом; **по -ию** за розкладом; **согласно́ шта́т-но -ию** згідно зі (із) шта́тним розписом.

распи́с|а 1. (*действие*) розписува́ння, *ср.*; **2.** (*документ*) розпи́ска; **долгова́я, сохра́нная р.** боргова́, охоро́нна р.; **р. в полу́чении де́нег** р. про одержання грошей; **р. об ознако́млении с докуме́нтом** р. про ознайо́млення з докуме́нтом; **под -у** під розписку.

расписно́й мальований, пи́саний, розписний.

расписыва́ть / расписа́ть 1. розписува́ти / розписа́ти, -ишу́, -ишеш; **р. све́дения по гра́фам** р. відомості по гра́фах; **2.** (*красками, рисунками*) розмальовува́ти / розмалюва́ти, розписува́ти / розписа́ти; **-ся / -ся** (*в чём*) розписува́тися / розписа́тися (*про що*); **р. в полу́чении телегра́ммы** р. про одержання телегра́ми.

расплани́р|овывать¹ / расплани́ровать (*определять план действий*) розплановува́ти / розпланува́ти.

расплани́р|овывать² / расплани́ровать *строит.* розплановува́ти / розпланува́ти.

распла́та розпáта.

распла́чиваться / расплати́ться розпла́чуватися / розплати́тися, -ачу́ся, -а́тишся; **р. по счётам** опла́чувати / оплати́ти раху́нки.

распозна́в|аемый розпізна́ваний; **-а́тельный** розпізнава́льний.

- располага́емый** (імеючийся в розпо́ряженні) наявний.
- располага́ть¹ / расположи́ть** розташувати / розташувати; (разме́щать — ещѐ) розміщати і розміщувати / розмістити, -іщу́, -істиш; **р.** по алфавиту р. за алфавітом (за абеткою).
- располага́ть²** (чем — іметь в своѐм розпо́рядженні) ма́ти [у своѐму розпо́рядженні] (що); **р.** но́выми све́дениями, сво́бодным вре́менем м. нові відомості, вільний час.
- расположе́ние** розташува́ння, (неоконч. д. — ещѐ) розташовува́ння; (разме́щение) розміщення; **р.** ко́мнат розташува́ння кімна́т; **р.** слов в предло́жении розміщення слів у реченні.
- располо́женный** розташований; розміщений.
- распоряди́тель** розпорядник; **р.** креди́тов, счёта р. кредитів, раху́нку; **-ни́ца** розпорядни́ця; **-ный** **1.** офи́ц. (осу́ществляющий руко́водство чем-л.) розпорядчий; **-ный** коми́тёт р. комітёт; **2.** (умею́щий распоря́жаться чем-л.) розпорядливий; **-ский** розпорядни́цький.
- распоряди́ться см. распоря́жаться.**
- распорядо́к** розпорядо́к, -дку.
- распоря́жаться / распоря́диться** розпо́ряджа́тися / розпо́рядитися, -яджу́ся, -яди́тся; **р.** иму́ществом, насле́дством р. майно́м, спадщи́ною.
- распоряже́н|ие** розпо́рядження; **имѐть в своѐм -ии** ма́ти у своѐму розпо́рядженні; **по -ию** за розпо́рядженням.
- распра́ва** розпра́ва.
- распреде́ление** розпо́діл, -у, м.; **р.** обя́занностей р. обов'язків; **-и́тель** **1.** розпо́дільник; **2.** (о челове́ке) розпо́ділювач; **-и́тельный** розпо́дільний, розпо́дільчий.
- распреде́лять / распреде́лить** розпо́діля́ти / розпо́ділити, -ілю́, -ілиш.
- распродава́ть / распродать** розпо́рдава́ти і розпо́рдувати / розпо́рда́ти, -ода́м, -одасі.
- распродаж|а** розпо́рдаж, -у, м.; **дешѐвая, сезо́нная** р. дешѐвий, сезо́нный р.; **-ный** розпо́рдажний.
- распроданны́й** розпо́рданий.
- распростра́нение** поширення; розпо́всю́дження; (неоконч. д. — ещѐ) розпо́всю́дження; **р.** газѐт р. газѐт; **р.** слухо́в п. (р.) чу́ток; **р.** пожа́ра, хо́лода п. пожа́жі, хо́лоду; **р.** я́дерного ору́жия р. (п.) я́дерної збро́ї; **имѐть большо́е** р. ма́ти вели́ке п.; **получи́ть** р. набу́ти п.
- распростра́нен|ный** **1.** прич. поширений; розпо́всю́джений; **2.** в знач. прил. (обы́чный) поширений; **-ое** мње́ние розпо́всю́джена́ думка.
- распростра́нитель** розпо́всю́вач; розпо́всю́джувач; **общественный** р. печа́ти грома́дський р. прѐси; **телеви́дение** — **р.** зна́ний телеба́чення — п. зна́нь (ср. распро́страня́ть); **-ный** розпо́всю́вальний, [на́дто] розпо́всю́рений (широ́кий).
- распростра́нять / распро́странить** розпо́всю́вати / розпо́всю́рити; (раздава́ть мно́гим, охватыва́ть мно́гих и т. п. — обы́чно) розпо́всю́джувати / розпо́всю́дити, -джу́, -диш; **р.** влия́ние, зна́ния, опы́т п. вплив, зна́ння, до́свід; **р.** действующий розпо́рядок на всех сотру́дников п. чинний розпо́рядок на всіх співробі́тників; **р.** возо́звание, газѐту, лоте́рейные билѐты р. відозву, газѐту, лоте́ре́йні билѐти; **р.** э́пидемию п. (р.) е́пиде́мію.
- распуска́ть / распустить** розпо́уска́ти / розпо́устити, -ущу́, -у́стиш; **р.** коми́ссию р. комісію; **р.** слух р. чу́тку.
- рассекрѐчивать / рассекрѐтить** розпо́секрѐчува́ти / розпо́секрѐтити, -ѐчу́, -ѐтиш.
- расселя́ть / рассели́ть** розпо́селя́ти і розпо́сѐлюва́ти / розпо́селити, -ѐлю́, -ѐлиш.
- расска́з** **1.** розпо́відь, -ді, ж.; (то, что рассказы́вается, — ещѐ) опові́дання, ср.; **2.** лит. опові́дання; **-чик** опові́да́ч, -ача́, розпо́відча́, -ідача́; **-ыва́ть / -а́ть** розпо́віда́ти / розпо́вісти, -ім, -ісі.
- расслаива́ть / расслои́ть** розпо́шаро́вувати / розпо́шарува́ти.
- рассле́д|ование** розпо́слідува́ння, розпо́слід, -у, м.; **-ова́тель** юр. розпо́слідувач; **-ова́ть** розпо́слідува́ти; **-уемый** розпо́слідуваний.
- рассма́триваемый** розпо́гляданий; (анализи́руемый) анали́зований.
- рассма́тривать / рассмотре́ть** розпо́глядáти / розпо́гляну́ти.
- рассмотрѐн|ие** розпо́гляд, -у, м.; **предста́вить на р.** пода́ти на р.; **оста́вить без -ия офи́ц.** ли́шити без розпо́гляду.
- рассредото́чивать / рассредото́чить** розпо́серѐджува́ти / розпо́серѐдити, -ѐджу́, -ѐдиш.

- рассрбчывати / рассрбчты** розстрбчывати / розстрбчты, розкладати / розкладты, -адў, -адеш; **р. платежй** р. платежй.
- рассрбчк|а** (*действие*) розстрбччя, *ср.*, розкладчя, *ср.*; (*выплата в несколько сроков*) розстрбччя; (*кредит*) кредит, -у, м.; **р. платежй** розстрбччя платежй; \diamond **купыть, продаты** в ~у купыты, продаты на выплат.
- рассранбвка 1.** (*действие*) розствяччя, *ср.*, (*неоконч.* — *еще*) розствяччя, *ср.*; **р. знакб** препынання р. роздбловых знакб; **правыльнй р. кадров, сил** правыльнй р. кадрбв, сил; **2.** (*последовательность в размещении*) розмбщчя; **р. слов в предложении** р. (порядок) слбв у реччннй.
- расстойн||ие** вбдстань, -нй, ж.; **кратчайшее р.** найкорбтша в.; **на некбторбм ~ий** на дбкй вбдстанй.
- расстрайвать / расстрбты** 1. (*причинять ущерб, нарушать порядок*) розлбднуваты / розлбднаты; **р. организм, планы, хозяйство** р. организм, планы, госпбдярство; **2. муз., радио** розстрббываты / розстрббты, розлбднуваты / розлбднаты, розлбднуваты / розлбднты, -джу, -дыш.
- расстрбты** *см.* **расстрайвать.**
- расстрбство** розлад, -у, м.
- рассудытельнй** розсудлывый, розвбжлывый.
- рассуд|ок 1.** (*разум*) рбзум, -у; **в пбльном ~ке** пры пбвному рбзуму; **2.** (*здравый смысл*) здорбвый глўд (-у).
- рассудж|аты** (*мыслить*) мркуваты; -бчнйе мркування.
- рассчытывать / рассчытаты** (*в разн. знач.*) розрахбвуваты / розрахбваты; **р. прогўлышыка** р. прогўлыныка; **р. расхбды** р. вбтраты; **р. на пбмбщь** р. на дбпомбгу.
- рассылк|а** розсылання, *ср.*; **~очнй** розсылннй.
- рассылнй 1.** (*предназначенный для рассылки*) розсылннй; **2.** *в знач. суц.* (*курьер*) розсылннй, -ного.
- рассыпк|а 1.** (*действие*) розсыпання, *ср.*; **2.** *торг.* (*потеря в весе сыпучих товаров*) розсып, -у, м., *менее реком.* рбзсыпка; **~ной** розсыпннй; **~чатый** розсыпчачты.
- растамбжываты / растамбжыты** *спец.* розмбтнбваты / розмбтнтны.
- раствбр¹** *спец.* **1.** (*окна, двери и т. п.*) рбзчын, -у; **2.** (*ножницы, циркуля и т. п.*) рбзхыл, -у.
- раствбр²** *хим. и пр.* рбзчын, -у; **насыщчннй р.** насыщчнй р.
- растворб|бчнйе** розчынчя; **~ымбсть** розчынчнсть, -нбстй; **~ымый** розчыннй; **~ымый кофе** розчынна кбва; **~ытель** розчыннык.
- растворыты¹ / растворыты** 1. (*открывать*) розчынаты / розчыннты, -нбню, -нбныш; **2.** *спец.* (*циркуль и т. п.*) розхылыты / розхылыты, -нблю, -нблыш.
- растворыты² / растворыты** розчынаты / розчыннты, -нбню, -нбныш.
- растбчнйе** рослына, ж.
- растбчываться / растбчытыся** розгўблбвуватыся / розгубытыся, -ублббчя, -убышыш.
- растбрыннй** розгўблчнй.
- раст|ый** росты; (*возрастать, увеличиваться* — *обычно*) зрбстаты; **цбны** ~ўт цыны зрбстбють.
- растбчель||нбсть** рослыннсть, -нбстй; **~ный** рослыннй.
- растыты** растыты (рбщў, растыш); (*выращивать* — *обычно*) вбрбщуваты.
- растлбваты / растлыты** (*нравственно развращать*) розббщуваты / розббстыты, -ббщў, -ббшыш.
- растл|бчнйе** розббщчя, (*неоконч. д.* — *еще*) розббщування; **~бннй** розббщчнй; **~ытель** розббщувач.
- расторгаты / расторгнуть** розрываты / розрбваты, -рбвў, -рбвеш; **р. брак** р. шлюбб.
- расторгнутый** розрваннй.
- расторж|бчнйе** розрбвання; **~ымбсть** можлывбсть бўты розрваным, розрбвннсть, -нбстй, ж.; **~ымый** якый (щб) мбже бўты розрваным.
- расточытель||ный** марнбтрбтнй; **~ство** марнбтрбтство.
- растрбт|а** розтрбтб; **должностнй р.** посбдбва р.; **~чык** розтрбтнык.
- растрбчыванне** розтрбчання.
- растрбчываты / растрбчыты** розтрбчуваты *и реже* розтрбчаты / розтрбчыты, -бчу, -бчыш.
- раструска** *торг.* рбзтрбс, -у, м., рбзтрбска.
- растыж|бчнйе 1.** (*действие*) розтыжчя, (*неоконч.* — *еще*) розтыжання *и* розтыжывання; **2.** *мед.* рбзтыг, розтыжчя; **~ымбсть** розтыжнсть, -нбстй; **~ымый** розтыжнй.

- расфасов**||ка розфасування, *ср.*, (*неоконч. д.* — *ещё*) розфасовування, *ср.*; **-очный** розфасовувальний; **-щик** розфасовувач, розфасувальник.
- расформировывать / расформировать** розформовувати / розформува́ти.
- расхититель** розкрадач, *-а*; **-ница** розкрадачка.
- расхищать / расхитить** розкрада́ти / розкрасти́, *-аду, -а́деш*.
- расхищение** розкрадання, (*оконч. д.* — *ещё*) розкра́дення.
- расход** **1.** (*затрата*) витрата, *ж.*; **-ы мн.** витрати, *-ат*; **р. горючего** в. пального; **домашние, дорожные, карманные, мелкие** **-ы** домашні, дорожні, кишенькові, дрібні витрати; **накладные, текущие** **-ы** накладні, поточні витрати; **вести в -ы кого** призвести до витрат *кого*, (*причинить убыток*) завдати збитків *кому*; **нести** **-ы** ма́ти витрати, (*тратиться*) витрача́тися; **2.** *бухг.* ви́даток, *-тку*; **приход** **и р.** прибу́ток **і в.; **внести в р.** занести на в.; **списать** в р. списа́ти на в.**
- расходиться / разойтись** **1.** розхо́дитися, *-джуся, -дишся / розійтись, -їйдүся, -їйде́ся*; **товар разошёлся быстро** то́вар розійшо́вся швидко; **2.** (*не встречается, проходит мимо*) розмина́тися / розмину́тися.
- расходный** **1.** *бухг.* ви́датко́вий; **р.** **ордер** в. ордер; **2.** (*в пр. знач.*) витра́тний; **-ые материалы** витра́тні ма́теріали.
- расходование** витрачання, витрата, *ж.*; **-овать** (*тратить / потреблять*) витрача́ти; **-овать средства** в. ко́шти; **двигатель** **-ует много горючего** дви́гун витрача́є ба́гато пального; **-уемый** витрачу́ваний.
- расхождение** **1.** розхо́дження; **2.** *перен.* розбіжність, *-ності, ж.*, розхо́дження.
- расцвет** ро́зквіт, *-у*.
- расцветка** **1.** (*действие*) розцвічування, *ср.*; **2.** (*сочетание красок, цветов*) ро́зцві́тка; (*окраска*) забарв́лення, *ср.*
- расценивать / расценить** розцінювати / розціни́ти, *-іню, -іниш*.
- расцен**||ка **1.** (*действие*) розцінювання, *ср.*; **2.** (*цена, ставка*) ро́зці́нка; **по** **-кам** за ро́зці́нками; **-очный** розці́нковий; **-щик** розці́нник, розці́нювач.
- расчёт** (*в разн. знач.*) розраху́нок, *-нку*; **хозяйственный р.** господарський р.; **за наличный и безналичный р.** за го́тівку і безго́тівко́вий р.; **р. мощности завода** р. потужно́сті заво́ду; **произвести р.** зроби́ти р.; **потребовать** **-а** зажада́ти розраху́нку; **∅** **принять в р. кого-что** узя́ти до ува́ги (урахува́ти) *кого-що*; **в** **-е** на *что* розраху́ючи на *що*; **из** **-а** з розраху́нку; **мы в** **-е** ми розраху́валися; **по** **-у** *кого*, *чьему* за розраху́нками *кого, чийми*; **брак по** **-у** шлю́б з розраху́нку.
- расчётливый** (*бережливый*) оща́дливий; (*рассудительный*) розва́жливий; (*осмотрительный*) обачний.
- расчёт**||ный розрахунко́вий; **р. счёт в банке** р. раху́нок у ба́нку; **-чик спец.** розраху́вувач.
- расчленять / расчленить** розчлено́вувати / розчленува́ти.
- расшатывать / расшатать** розхитува́ти / розхита́ти.
- расшир**||енный розши́рений; **-итель спец.** розши́рювач; **-ительный** поши́рюва́льний, [на́дто] розши́рений (широ́кий).
- расширять / расширить** розши́рювати *и* розширя́ти / розши́рити.
- расшифров**||анный розшиф́рований; **-ка** **1.** (*действие*) розшифрува́ння, *ср.*, (*неоконч. — ещё*) розшифрува́ння, *ср.*; **2.** (*запись, текст*) розшифрува́ння, *разг.* розшиф́ровка; **-щик** розшиф́ровувач; **-щица** розшиф́ровувачка; **-ывать / -ать** розшиф́ровувати / розшифрува́ти.
- ратификационный** *дипл.* рати́фікаці́йний.
- ратификация** рати́фіка́ція.
- ратифициров**||анный рати́фіко́ваний; **-ать** рати́фікува́ти.
- рафиниров**||анный рафіно́ваний; **-ать** рафінува́ти.
- рацион** раціо́н, *-у*.
- рациональ**||ость раціо́нальність, *-ності*; **-ый** раціо́нальний.
- реабилит**||ационный реабіліта́ційний; **-а́ция** реабіліта́ція.
- реабилитиров**||анный реабіліто́ваний; **-ать** реабілітува́ти.
- реагиров**||ание реагува́ння; **-ать** реагува́ти.
- реакция** реаќція.
- реализ**||атор реаліза́тор; **-а́ция** реаліза́ція; **-ованный** реалізо́ваний; зреалізо́ваний; **-обывать** (*несов.*) / **-овать** (*несов. и сов.*) реалізо́вувати (*несов.*) /

реалізува́ти (несов. и сов.), ~у́емость реалізо́вність, -ності; ~уе́мый якій (що) реалізо́вується (реалізу́ється), реалізо́ваний; (могу́щий бы́ть реалізо́ван-ным) реалізо́вний.

реалісти́чний реалісти́чний.

реальні́сть реальність, -ності; ~ый реальный.

ребёнок дитина, ж.; **внебра́чний, усыновле́нный** р. позашлю́бна, усино́влена д.

ревалъва́ціо́нный фин. ревалъва́ційний; ~а́ція ревалъва́ція; ~і́ровать ревалъвува́ти.

ревізио́нный ревізі́йний.

ревізі́я ревізія; **внеза́пная** р. рапто́ва р.; ~ова́ть ревізува́ти; ~о́р ревізо́р.

революціо́нный революці́йний.

револю́ция револю́ція; **научно-техні́ческая** р. науко́во-техні́чна р.

регіо́н регіо́н, -у; ~а́льный регіона́льний.

регíстр 1. (список, указатель) спец. реє́стр, -у; 2. (о деталях инструмента, прибора) регі́стр, -а; 3. (учреждение) регі́стр, -у.

регíстрáт|ор реє́стра́тор; ~у́ра реє́стра́тура.

регістраціо́нный реє́страці́йний.

регíстр|а́ция реє́стра́ція; р. **а́ктов гражда́нского состоя́ния** р. а́ктив циві́льного ста́ну; р. **бра́ка, разво́да, рождéния** р. шлю́бу, розлу́чення, наро́дження; р. **стро́ений** р. буді́вель; ~і́рование реє́струва́ння; ~і́рованный реє́стрований; ~і́ровать реє́струва́ти.

регíстрový 1. реє́стровий; 2. регíстрový. Ср. регíстр.

регла́мент регла́мент, -у; **соблюда́ть** р. дотримува́ти (додержува́ти) регла́менту; **по ~у** за регла́ментом; ~а́ция регла́мента́ція; ~і́ровать регла́ментува́ти; ~ный регла́ментний.

регрéсс регрэ́с, -у; ~і́вный регреси́вный; ~і́вный на́лог фин. р. подáток; ~і́ровать регрэсува́ти; ~ный юр. регрэ́сний; ~ный иск р. по́зов.

регулі́ров|ание регулюва́ння; р. **доро́жного дви́жения** р. доро́жного ру́ху; ~анный регулю́ваний; ~а́ть регулюва́ти.

регулі́ров|ка см. регулі́рование; ~очный регулюва́льний; ~щик регулюва́льник.

регулі́р|уемый регулю́ваний; ~ую́щий 1. прич. якій (що) регулю́е; 2. в знач. прил. регулюва́льний.

регуля́рн|ость регуля́рність, -ності; ~ый регуля́рний.

редакти́ров|ание редагува́ння; ~а́ть редагува́ти.

реда́ктор реда́ктор; ~ский реда́ктор-ський.

реда́кці|я реда́кція; **под -ей** за реда́кцією. **редкі́й** рідкий; (редко́стный — ещѐ) рідкі́сний.

редко́стный рідкі́сний.

редко́сть рідкі́сть, -кості.

реэ́стр реэ́стр, -у; ~овый реэ́стровий.

ре́же сравн. ст. 1. прил. рідший; 2. нареч. рідше.

режі́м режі́м, -у; **о́бщий, о́собый, уси́ленный** р. загальний, особливий, поси́лений р.; ~ный режі́мний.

режу́щий 1. прич. якій (що) рі́же; 2. (в знач. прил.: предназна́ченный для реза́ния) рі́зальний.

реза́ть рі́зати (рі́жу, рі́жеш).

резу́рв резу́рв, -у; **вну́тренние, неиспользу́емые, скры́тые** ~ы вну́трішні, невико́ростані, приховані резу́рви.

резу́рвіров|ание резу́рвува́ння; ~анный резу́рвований; ~а́ть резу́рвува́ти.

резу́рвный резу́рвний.

рези́дент резиде́нт; ~ский резиде́нт-ський.

рези́денция резиде́нція.

ре́зк|ий різкий; ~ость різкість, -кості.

резолю́тивный резолю́тивний.

резолю́ці|я резолю́ція; **наложі́ть -ию** накла́сти резолю́цію; **предложі́ть, приня́ть -ию** запропонува́ти, прийня́ти резолю́цію.

резу́льтáт резу́льтáт, -у; (следствие) на́слідок, -дку; ~і́вный резу́льтативний; ~ный резу́льтатний.

резюме́ резюме́, неизм., ср.

резу́міров|ание резюмува́ння; ~а́ть несов. и сов. резюмува́ти, сов. также зрезюмува́ти.

рейд рейд, -у; ~овый ре́йдовый.

рейс рейс, -у; **да́льний, о́братный** р. да́льний, зворóтний р.; **соверша́ть** р. зді́йснювати р.; ~овый ре́йсовий.

ре́йтинг ре́йтинг, -у; ~овый ре́йтинговий.

рекві́зитор рекві́зувати.

рекві́зит рекві́зит, -у; ~ы **мн.** рекві́зити, -тів; **почто́вые и ба́нковские** ~ы поштові і банкі́вські р.

- реквізіція** реквізіція.
- рекла́м**||а рекла́ма; **двіжу́щаяся, світова́я р.** рухо́ма, світова́ р.; **аге́нт** по ~е рекла́мний аге́нт.
- рекламаціо́нный** *торг., эк.* рекламаці́йний.
- реклама́ц**||ія реклама́ція; **предъя́вить** ~ію заявити реклама́цію.
- рекламі́ров**||а́ние рекламува́ння; **-ан**-ний рекламо́ваний; **-ать** рекламува́ти.
- рекла́мный** рекла́мний.
- рекламода́тель** рекламода́вець, -вця.
- рекоменда́тель** рекомендува́ч, -а; **-ни́ца** рекомендува́чка; **-ный** рекомендаці́йний.
- рекоменда́ц**||ія рекоменда́ція; **по** ~іи за рекоменда́цією.
- рекоменд**||ова́ть рекомендува́ти; **-ю́щий 1.** *прич.* який (що) рекоменду́є; **2.** *в знач. суш. см.* **рекоменда́тель.**
- реконстру́йров**||а́ние реконструюва́ння; **-анный** реконстру́йований; **-ать** реконструюва́ти, -юю, -юеш.
- реконстру́кция** реконстру́кція.
- реко́рд** реко́рд, -у; **-ный** реко́рдний.
- ректифі́ровать** ректифікува́ти.
- религіо́зный** релі́гійний.
- рели́гия** релі́гія.
- релье́ф** релье́ф, -у; **-ный** релье́фний.
- ремі́сія** *мед., фин.* ремі́сія.
- ремит**||е́нт *фин.* реміте́нт; **-ірован**-ний ремітований; **-іровать** ремітува́ти.
- ремóнт** ремо́нт, -у; **теку́щий р.** поточ́ний р.; **-іровать** ремонтува́ти; **-ник** ремо́нтник; **-ный** ремо́нтний.
- рента́** рента́.
- рента́бельн**||о́сть рента́бельність, -ності; **-ый** рента́бельний.
- рентный** рент́ний.
- реорганиза́ция** реорганіза́ція.
- реорганизо́вывать** (*несов.*) / **реорганизо́вать** (*несов. и сов.*) реорганізо́увати (*несов. и сов.*) / реорганізува́ти (*несов. и сов.*).
- репатри́а́нт** репатріа́нт; **-аціо́нный** репатріа́ційний; **-а́ция** репатріа́ція; **-іро**-ва́ть репатріюва́ти.
- репеті́ровать** репеті́рувати.
- репеті́тор** репеті́тор; **-ство** репеті́торство.
- репети́ция** репети́ція.
- репорта́ж** репорта́ж, -у; **-ный** репорта́жний.
- репортёр** репортёр; **-ский** репортёрський.
- репрезентаті́вный** репрезентаті́вний.
- репрезенті́ровать** *книжн.* репрезентува́ти.
- репресса́лии** *мн., юр.* репреса́лії, -ій.
- репресс**||і́вный репреси́вний; **-ірован**-ний репресований; **-іровать** репресува́ти.
- репрэ́ссия** репрэ́сія.
- репута́ц**||ія репута́ція; **незап’ятна́нная, хоро́шая р.** незапля́мована, добра́ р.; **поро́чить** ~ію плямува́ти репута́цію.
- респонде́нт** респонде́нт.
- республі́к**||а республі́ка; **-а́нский** республіка́нський.
- реставр**||аціо́нный реставраці́йний; **-а́ция** реставра́ція; **-іровать** реставрува́ти.
- реструктуриза́ция** реструктуриза́ція; **р. до́лгов р.** боргі́в; **-іровать** реструктуризува́ти.
- ресу́рс** ресу́рс, -у; **-ы** *мн.* ресу́рси, -ів; **-ный** ресу́рсний.
- ресурсо**||е́мкость ресурсомі́сткість, -кості; **-сберега́ющий** ресурсоо́щадний; **-сбереже́ние** (*сохранение ресурсов*) ресурсозбере́ження; (*накопление, экономия ресурсов*) ресурсоо́щадність, -ності, *ж.*, ресурсоо́щадження.
- ретуші́ровать** *фото и пр.* ретушува́ти.
- ре́тушь** ре́туш, -ші.
- реферáт** реферáт, -у; **-і́вный** рефераті́вний.
- референдум** референдум, -у.
- реферэ́нт** реферэ́нт.
- рефері́ровать** реферува́ти.
- рефо́рм**||а рефо́рма; **де́нежная р.** грошо́ва р.; **произвести** ~у здійс́нити рефо́рму; **нужда́ться в** ~е потребува́ти рефо́рми.
- реформа́тор** реформа́тор; **-ский** реформа́торський.
- реформи́ровать** реформува́ти.
- рефрижерáтор** рефрижерáтор; **-ный** рефрижерáторний.
- реце́пт** реце́пт; **-у́ра** рецету́ра; **-у́рный** рецету́рний.
- реци́див** реци́див, -у; **-ный** реци́дивний.
- реци́дивист** реци́дивіст; **особо опа́сный р.** особливо небезпе́чний р.; **-ка** реци́дивістка.
- речь 1.** мо́ва; (*процесс говорения*) мо́влення; **письме́нная р.** писе́мна м.; **распозна́ние рэчи** *слец.* розпізна́ння мо́влення; **2.** (*публичное выступление*) про́мова; **защиті́тельная, обвині́тельная р.** захисна́, обвинува́чуваль-

на п.; **произносить** р. виголосувати промову.
решаем||**ость** спец. розв'язність, -ності;
-**ый** розв'язний.
решать / **решить** **1.** (приходить к какому-л. выводу) вирішувати / вирішити; (коллективно выносить решение — обычно) ухвалювати / ухвалити, -алю, -алиш; **р. голосованием** в. голосуванням; **суд решил прекратить дело** суд ухвалив (вирішив) припинити справу; **2.** (находить ответ, верное решение) розв'язувати / розв'язати, -яжу, -яжеш, реже вирішувати / вирішити; (задачи, теоремы и т. п. — только) розв'язувати / розв'язати; **р. уравнение** р. рівняння; **3.** (предрешать) вирішувати / вирішити; **подбор кадров решил успех дела** добір кадрів вирішив успіх справи.
решающий **1.** прич. який (що) вирішує и т. д. (ср. **решать**); **2.** в знач. прил. вирішальний; (при голосовании) ухвальний; **р. голос** у. голос; **р. момент** в. момент.
решение||**ие** **1.** (действие) вирішення, (неоконч. — ещё) вирішування; ухвалення, (неоконч. — ещё) ухвалювання; розв'язання, (неоконч. — ещё) розв'язування; вирішення, (неоконч. — ещё) вирішування; **2.** (заключение, вывод) вирішення, рішення; **3.** (постановление) рішення; (коллективное — обычно) ухвала, ж.; **арбитражное р.** арбітражне р.; **р. общего собрания** у. загальних зборів; **р. экспертизы** р. експертизи; **4.** (разрешение вопроса, нахождение ответа) розв'язання, реже вирішення; (задачи, теоремы и т. п. — только) розв'язання; **смелое инженерное р.** сміливе інженерне р.; **ошибка** в -и помилка в розв'язанні; **5.** (предрешение) вирішення.
решимость рішучість, -чості.
решительный **1.** (о человеке и т. п.) рішучий; **2.** (решающий) вирішальний.
решить см. **решать**.
ржаветь іржавіти.
ржавление іржавіння; -**ость** іржавість, -вості; -**чина** іржа; -**ый** іржавий.
риэлтор ріелтор; -**ский** ріелторський.
риск ризик, -у, менее реком. риск, -у; **неоправданный, повышенный р.** невивправданий, підвищений р.; **идти на**

р. ити на р.; **действовать, поступать на свой страх и р.** діяти, чинити на свій страх і р.; -**ованный** ризикований, ризикований; -**овать** ризикувати, ризикувати; -**овать всем, жизнью** р. всім, життям.
ритм ритм, -у; -**ический** ритмічний; -**ичный** ритмичний.
рифл||**ение** рифлення; -**ёный** рифлений.
рихт||**овальный** техн. рихтувальний; -**ованный** рихтований; -**овать** рихтувати; -**овка** рихтування, ср.; -**овочный** рихтувальний; -**овщик** рихтувальник.
ровн||**ый** рівний; -**ять** рівняти.
род (в разн. знач.) рід (род. роду); **р. занятий** р. занятя.
роддом (родильный дом) пологовий будинок (-нку).
родившийся який (що) народився, народжений.
родильный пологовий.
родина (страна, место происхождения) батьківщина.
родитель||**и** мн. батьки, -ків; -**ьский** батьківський.
родить (несов. и сов.: производит на свет) народжувати / народити, -оджу, -одиш; -**ся** (несов. и сов.) народжуватися / народитися, -оджуся, -одишся.
родной рідний.
родовой¹ (относящийся к роду) родовий.
родов||**ой**² (относящийся к родам) пологовий; -**ые схватки** мед. пологові перейми.
родослов||**ная** в знач. суц. родовід, -воду, м.; -**ый** родовідний.
родственный родич; -**енный** **1.** (относящийся к родственникам) родинний; **2.** перен. споріднений; -**о** спорідненість, -ності, ж.
роды пологи, -гів.
рожать см. **родить**.
рожд||**ае**мосьть народжуваність, -ності; -**ать** см. **родить**; -**ение** народження; год -**ения** рік н.; день -**ения** день н.; -**ённый** народжений.
рождественск||**ий** різдвяний; -**ие** праздники Різдяні святя.
Рождество Різдво.
рожица роділля, (уже родившая — ещё) породілля.
розница роздріб, -робу, м.; мелкая р. дрібний р.; в -ицу роздріб; -**ичный** роздрібний.

ро́зовый (о цвете) рожевий.
ро́зыгрыш розіграш, -у; **-ний** розіграшний.
ро́зыск розшук, -у; **-ник** см. **разыскник**; **-ной** см. **разыскной**.
ро́лик ро́лик; **-овый** ро́ликовий.
ро́ль роль, -лі; **игра́ть р.** (перен.) відігравати р.
роско́шный розкішний.
ро́скость ро́зкіш, -коші.
ро́спись 1. (действие) розмалювання, ср., (неоконч.) розмалювання, ср., розпис, -у, м.; **2.** (декоративная живопись) малювання, ср., розпис; **3.** (письменный перечень) розпис, -у, м.
ро́спуск розпуск, -у.
ро́сыпь 1. (то, что рассыпано; торг. — количество потерянного рассыпного товара) розсип, -у, м; **2.** геол. розсипище, ср., розсип; **-ю** нареч. розсипом.
ро́ст 1. (увеличение организма, органа) ріст (род. росту); **2.** (возрастание, увеличение — обычно) зростання, ср.; **р. производства, цен з.** виробництва, ціи; **3.** (размеры человека, животного — обычно) зріст (род. зросту); **во весь р.** на весь з.; **како́го он -а?** який він на з.?.; **4.** (проценты) уст. лихва́, ж.; **дава́ть в р.** позичати на лихву́.
ро́стовщ|йк лихва́р, -я; **-йца** лихва́рка; **-йческий** лихва́рський; **-йчество** лихва́рство.
ро́т|ацио́нный ротаці́йний; **-а́ция** рота́ція; **-йровать** книжн. здійснювати / здійснити рота́цію.
ро́ялти фин. ро́ялті, *неуз.*, ср.
рубе́ж 1. межа́, ж., рубіж, -бежу́.
рубе́ль|ый карбо́ванцевий; **рубе́вий** (ср. рубль); **-ая зо́на** рубле́ва зо́на.
рубе́нный прич., **рубе́ный** прил. руба́ний; січений.
рубе́ль 1. (денежная единица в дореволюционной России и в СССР) карбо́ванец, -нця; **2.** (в Российской Федерации и Республике Беларусь) рубль, -ля́.
рубе́рик|а рубрика; **-а́тор** рубрика́тор; **-а́ция** рубрика́ція.
руга́ть лягати.
руковод|имый керо́ваний; **-и́тель** кері́вник, -а́; **-и́ть** керува́ти.
руководств|о кері́вництво; (действие — ещё) керува́ння; (водителство) про́від, -воду, м.; **р. к действию** кері́вництво до дії; **осу́ществля́ть р.** здійснювати

кері́вництво; **под -ом** під кері́вництвом, (возвышенно) під про́водом; **приня́ть к -у** узя́ти до кері́вництва; **2.** (посobie) посі́бник, м., пора́дник, м.; (наставление) настано́ва, ж.; **-ова́ться** керува́тися.
руководящ|ий 1. прич. який (що) керує; **2.** в знач. прил. кері́вний; (содержащий наставление — ещё) настано́вчий, настано́вний; (ведущий) провідни́й; **р. соста́в** к. склад; **-ая лі́ния** провідна́ лі́нія; **-не указа́ния** кері́вні вказі́вки.
рукоплеска́ния (аплодисменты) мн. оплески, -ків.
рукопожа́т|ие рукостиска́ння, по́тиск (-у) рук (руки); **обменя́ться -иями** потиснути́ один одному́ руку́.
рули́ть кермува́ти, рулюва́ти; (на судне, лодке — обычно) стернува́ти.
руль кермо́, ср., руль, -ля́; (на судне, лодке — обычно) стерно́, ср.; **за -ём** за керма́о.
руси́фика́ция русифіка́ція.
руси́фици́ров|анный русифіко́ваний; **-анная клавиату́ра** информ. русифіко́вана клавиату́ра; **-ать** русифікува́ти.
ру́сло річи́ще, руслó.
ру́сская в знач. суц. росія́нка.
ру́сск|ий 1. прил. **1.** росі́йський; **р. язы́к** росі́йська мова; **2.** (относящийся к Руси́) ру́ський; **II.** в знач. суц. росія́нин; **-ие** мн. росія́ни, -ян.
русскоязы́чный росі́йськомовни́й.
руча́тельство пору́ка, ж.
руча́ться (несов.) руча́тися / ручи́тися, -чу́ся, -чи́ся.
ру́чка ру́чка; **ша́риковая р.** кулько́ва р.
ручн|ой ручни́й; **сде́лано -ым спосо́бом** зроблено́ ручни́м спосо́бом.
ру́шить руйнува́ти.
рын|ок 1. ри́нок, -нку; (**базар**) база́р, -у; **2.** эк. ри́нок; **внэ́шний, внúтренний, дене́жный, миро́вой р.** зовні́шний, внúтрі́шній, грошови́й, світо́вий р.; **Общ́ий р.** Спільни́й р.; **«чёрный» р.** «чо́рний» р.; **борьба́ за -ки** сбы́та боротьба́ за ри́нки збу́ту; **-очный 1.** ри́нковий; база́рний; **2.** ри́нковий; **-очная сто́имость** ри́нкова ва́ртість; **-очные отноше́ния** ри́нкова відно́сини.
рэкет реке́т, -у; **-и́р** реке́тир.
ря́д 1. ря́д, -у; (*некоторое количество чего-л.* — ещё) низка́, ж.; **бесконеч́ный р. мат.** нескінче́нний р.; **р. собы́тий р.**

(н.) подій; в **-е** **случаев** у ряді випадків; в **первом** **-у** **партёра** у першому ряді (ряду) партёру; **по** **-у** **причин** з ряду причин; **2. ряды** *мн.*, (совокупность лиц, объединённых в какой-л. организации и т. п. — обычно) **лави** (род. лав).

рядность спец. рядність, -ності.
рядовой рядовий; (обыкновенный — ещё) звичайний.

рядом нареч. поряд, поруч.

С

с, (перед некоторыми сочетаниями согласных) **со** предл., с род., вин., твор. п. з, (перед сочетаниями некоторых согласных и между согласными — ещё) із, зі, (иногда) зо; (начиная с — во временном и пространственном знач.; по причине — ещё) від; **с** **вокзала** з вокзалу; **со** **всех** **сторон** з усіх боків; **сто** **лет** **со** **дня** **рождения** сто років від (з) дня народження; **со** **стыда** від (з, із) сорому; **с** **оружием** зі (із) зброєю; **со** **мною** зі мною.

саботаж саботаж, -у; **-ник** саботажник.
саботировать саботувати; **-анный** саботований; **-ать** саботувати.

сад сад, -у; (меньшего размера) садок, -дка; **ботанический**, **зимний**, **зоологический** с. ботанічний, зимовий, зоологічний сад; **д** **детский** с. дитячий садок.

садится / **сесть** **1.** (в разн. знач.) сіда́ти / сісти (сяду, сядеш); (оседать — ещё) осіда́ти / осісти; **садитесь**, **пожалуйста** сідайте, будь ласка; **2.** (о ткани и т. п.) збіга́тися / збігтися (збіжиться), зсіда́тися / зсістися (зсядеться).

садово-огородный садово-городній.
садовый садовий; **садовый** (сп. сад).

сажать (усаживать и пр.) саджа́ти, садити, -джу́, -диш, садовити, -овлю́, -овиш; (производит посадку растений — обычно) садити.

салон салон, -у.

салфет||**ка** сервётка, *менее* *реком.* салфётка; **-очный** сервётковий, *менее* *реком.* салфётковий.

сальдированный бухг. и пр. сальдова́ний; **-ать** сальдувати.

сальдо бухг. и пр. сальдо, *неизм.*, *сп.*; **дебетовое**, **кредитовое**, **промежуточное** с. дебетове, кредитове, проміжне с.;

с. торгового баланса с. торговельного (торгового) балансу; **-вый** сальдовый.

салют салют, -у; **произвести** с. салютувати; **-ировать** салютувати.

саммит (встреча в верхах) са́міт, -у.
самовольный самовільний; (своевольный) свавільний.

самодетельность||**ость** самодіяльність, -ності; **-ый** самодіяльний.

самозахват самозахо́плення, *сп.*; **-захватный** самозахо́плювальний; **-защита** самозахист, -у, *м.*; **-защитный** самозахисний.

самолёт літа́к, -а; **пилотируемый**, **сверхзвуковой** с. пілотований, надзвуковий л.; **-ный** літако́вий.

самолётное літако́вдяне *ав.* літаководіння.
самолёбие самолю́бство; **болезненное** с. хворобливе с.; **затронуть** **чьё-л.** с. зачепити чьєсь з.

самомнение зарозумі́ість, -лості, *ж.*
самонадеянность||**ость** самовпевненість, -ності; **-ый** самовпевнений.

самообладание самовладання; **терять** с. утрача́ти с.; **-обложение** *эк.* самооподаткування; **-оборона** самооборона; **-обращение** *офиц.* самозвернення; **-обслуживание** самообслу́говування; **-обучаемый** спец. самона́учуваний; **-обучающийся** *информ.* самонавчальний; **-обучение** самонавчання; **-оговор** *юр.* самообмо́ва, *ж.*

самоокупаемость *эк.* самоопла́тність, -ності, самооку́пність, -ності; **-аться** / **-иться** самоопла́чуватися / самооплатитися, -а́тяться, самоокуповуватися / самоокупитися, -у́питься; **-ающийся** самоопла́тний, самоокупний.

самоопределение самовизначення; **-яться** / **-иться** самовизнача́тися / самовизначитися.

самоответ самовідві́д, -вóду; **-отдача** самовідда́ча; **-отчёт** самозві́т, -у.

самостоятельный||**о** нареч. самостійно; **-ость** самостійність, -ності; **-ый** самостійний; **-ая** **работа** (в классе) самостійна робота.

самосуд самосу́д, -у; **-ный** самосу́дний.
самоубийство самогубство, *реже* самовбивство; **покончить** **жизнь** **-ством** заподіяти собі смерть, укоротити собі віку, покінчити життя самогубством; **-ца** *м. и ж.* самогубець, -бця, *м.*, самовбивця, *м. и ж.*

- самоуве́ренн||ость** самовпевненість, -ності; **-ый** самовпевнений.
- самоуниже́ние, самоуничиже́ние** самоприниження.
- самоуправл||ение** самоврядування; **ме́стное, общественное** с. місцеве, громадське с.; **-яемость 1.** самоврядність, -ності; **2. техн.** самокеріваність, -ності; **-яемый 1.** самоврядний; **2. техн.** самокеріваний; **-я́ться** ма́ти [право на] самоврядування; **-яющийся** самоврядний.
- самоуправл||ный** самоправний; **-ство** самоправство; **-ствовать** діяти (чинити) самоправно.
- самоу|совершенство** самовдосконалення, (неоконч. д. — *ещё*) самовдосконалювання; **-успоко́енность** самозаспокоєність, -ності; **-устра́нение** самоусунення, (неоконч. д. — *ещё*) самоусування; **-утвержде́ние** самоствердження.
- самоучи́тель||ь** самовчитель; **изуча́ть по ~ю** вивча́ти за самовчителем.
- самоу́вствие** самопочуття; **общее, плохое, хорошее** с. загальне, погане, добре с.
- са́м||ый 1.** са́мий (ж. са́ма, ср. са́ме, мн. са́ми); (сам) сам; **тот с. той са́мий; в -ом** де́ле спра́вді; **на -ом** де́ле наспра́вді; **в -ом** нача́ле на са́моу початку; **2.** (для образования превосх. ст. прил. — *обычно*) *путём присоединения к форме сравн. ст. префикса най...*; (реже, а также при невозможности подобных образований) **наибольш;** с. **интересный** найцікавіший; с. **посещаемый** н. відвідуваний; **♠ са́мое** бо́льшее в знач. *нареч.* щонайбільше; **са́мое** ме́ньшее (малое) в знач. *нареч.* щонайменше.
- санато́р||ий** санато́рій, -ію; **-ный** санато́рний.
- сан||ационный мед., эк.** санаці́йний; **-ация** сана́ція.
- саніров||ание мед., эк.** санува́ння, *менее реком.* санірування; **-ать** санува́ти, *менее реком.* санірувати.
- санита́р** санита́р; **-ия** санита́рія; **-ка** санита́рка.
- санита́рн||ый** санита́рний; с. **врач, надзо́р** с. лікар, нагляд; с. **узел** с. ву́зол; **-ое** **состояние города** с. стан міста.
- санкциониров||ание** санкціонува́ння; **-ан-ный** санкціонований; **-ать** санкціонува́ти.
- са́нц||ия** са́нкція; **административные, дисциплинарные, уголовные -ии** адміністративні, дисциплінарні, кримінальні са́нції; **применять -ии** засто́совувати са́нції.
- сантиме́тр** сантиме́тр; **-обы́й** сантиме́тровий.
- са́хар** цу́кор, -кру.
- сба́в||ка 1.** (действие) зме́ншення, ср.; зниження, ср.; скида́ння, ср.; **2. торг.** (скидка) зни́жка, *реже* ски́дка; **-ля́ть / -ить** (уменьшать) зме́ншувати / зме́ншити, *разг.* збавля́ти / зба́вити, -влю, -виш; (снижать) зни́жувати / зни́зити (знижу, зни́зиш); (что с чего — *ещё*) скида́ти / ски́нути; **-ля́ть** **гривню с цены** с. гривню з ціни; **-ля́ть** **скоро́сть, це́ну** зме́ншувати (знижувати) швидкі́сть, ціну́.
- сбаланси́ров||анный** збалансо́ваний; **-ать** збалансува́ти.
- сбега́ть / сбежа́ть** (убегать) утіка́ти / уте́кти, -ечу́, -е́чеш.
- сберег||ание 1.** зберіга́ння; **2.** заоща́джування; **-ательный** оща́дний; **-ательный банк** о. банк; **-ательная книжка** оща́дна книжка.
- сберега́ть / сберече́ь 1.** (сохранять) зберіга́ти / зберегти, -ежу́, -е́жеш; **2.** (копить) заоща́джувати / заоща́дити, -джу, -диш.
- сбереже́ние 1.** (действие) збереже́ння, (неоконч. — *ещё*) зберіга́ння; заоща́дження, (неоконч. — *ещё*) заоща́джування (ср. *сберега́ть*); **2.** (накопленная сумма) заоща́дження.
- сбива́ть / сбить** збива́ти / збити (зіб'ю, зіб'е́ш).
- сбив||ка** збива́ння, ср.; **-ной** збивний; **-очный** збива́льний.
- сбивчивый** плу́таний; (*противоречивый*) суперече́ливий.
- сближа́ть / сблизить** зближа́ти и зближувати / зблизити (зближу, зблизіш).
- сближе́ние** зближе́ння.
- сбой** (в работе, движении, графике) збі́й (род. збо́ю); (*перебой — обычно*) перебо́й, -бо́ю, *чаще мн.* перебо́й, -і́в.
- сбор** збі́р (род. збо́ру); (неоконч. д. — *обычно*) збира́ння, ср.; **валовой** с. валовий з.; **страховой** с. страхо́вий з.;

- с. **нало́гов, підписей, урожа́я** збирання податків, підписів, урожаю; **бу́ть** в -е бу́ти в збо́рі.
- збо́рка** (действие) техн. складання, ср.; збирання, ср.; **пото́чна** с. пото́кове с.; с. **самолётов** с. літаків; с. **и разборка** пулемёта с. (з.) і розбирання кулемёта (ср. **собира́ть** 2).
- збо́рник** (в разн. знач.) збірник; (литературных произведений — обычно) збірка, ж.; с. **постановлений** збірник постанов; с. **стихотворений** збірка віршів.
- збо́рн||ость** строит. збірність, -ності; **-ый** (в разн. знач.) збірний; **-ый дом** з. будинок; **-ое домостро́ение** збірне домобудування.
- збо́рочный** складальний; с. **цех** с. цех.
- збрасыва́ть / сброси́ть** скида́ти / скинути.
- збро́с** 1. (действие) скидання, ср.; 2. геол. скид, -у; 3. спец. (водосброс) водоскид, -у; **-ной, -ный, -овый спец.** скидний.
- збыва́ть / сбы́ть** (товар и пр.) збува́ти / збути (збу́ду, збу́деш).
- збы́т эк., торг.** збу́т, -у; (сбывание) збування, ср.; **опто́вый** с. оптовий з.; с. **кра́деного** збування краденого; **име́ющий, находя́щий** с. який (що) ма́є, знахо́дити з.; **-овик разг.** збутовик, -а; **-овой** збутовий; **-чик разг.** збувальник, збува́ч, -а.
- зва́лка** (место для вывоза мусора) зва́лище, ср.
- звара́ивать / свари́ть** техн. зва́рювати / зварити, -рю, -риш.
- звара́я** па́ля.
- зведе́н||ие** 1. (известие) відомість, -мості, ж.; **оперативные -ия** оперативні відомості; **по на́шим -иям** за на́шими відомостями; **предста́вить -ия** пода́ти відомості; 2. (мн.: знания) знання (род. знань); \diamond **дове́сти до -ия** дове́сти до відома; **приня́ть к -ию** взя́ти до відома; **к ва́шему -ию** до ва́шого відома.
- зведе́ние** зведення; с. **счетов** з. раху́нків.
- зве́ж||есть** свіжість, -жості; **-ий** свіжий.
- звекла** буря́к, -а; (**собир.**), (**собир.** — обычно) буря́ки, -ків, мн., **менее реком.** буря́к, -у.
- звер||ять** см. **зверя́ть**; **-ка** 1. (действие) звірення, ср., (**неоконч.** — ещё) звіря́ння, ср.; **-ка** докуме́нтів, раху́нків; 2. **тип.** (**оттиск**) звірка.
- зверну́ть, -ся** см. **зверты́вать, -ся**.
- зверто́к** 1. зго́рток, -тка, пакунок, -нка; 2. **мед.** (сгусток) зсі́док, -дка.
- зверты́вать и разг. свора́чивать / сверну́ть** 1. зго́ртати / зго́рнути, -ну́, -неш; 2. **произво́дство перен.** з. ви́робництво; 2. (в сторону) зверта́ти / зверну́ти, -ну́, -неш; **-ся / -ся** 1. зго́ртати́ся / зго́рнути́ся; 2. (о молоке, крови и пр.) зсіда́тися / зсі́стися (зсяде́ться); (от кипячения, а также о крови) скипа́тися / скипи́тися, -пи́ться.
- зверх** **предл.** с род. п. 1. (**поверх**) пове́рх (чо́го); 2. (**свыше, больше**) по́над (що), над (що); с. **но́рмы, пла́на** п. но́рму, пла́н; 3. (**кроме**) крíм (чо́го); с. **того́** к. то́го.
- зверх||звучо́вой** надзвучо́вий; **-комплéктный** надкомплéктний; **-лими́тный** понадли́мітний; **-мо́щный** надпо́тужний; **-нало́г** надпода́ток, -тку; **-нормативный** наднормативний; **-пла́новый** надпла́новий, понадпла́новий; **-прибы́ль** надприбу́ток, -тку, м.
- зверхпрово́д||имость** физ. надпрово́дність, -ності; **-имый** надпрово́дний; **-ник** надпрово́дник, -а.
- зверх||програ́мный** надпрогра́мний; **-про́чный** надмі́сний; **-скоро́стной** надшвидкі́сний; **-сло́жный** надскладний; **-сме́тный** надкошторі́сний.
- зверхсро́чный** 1. **воен.** надстроко́вий; 2. (**крайне срочный**) надтерміно́вий.
- зверхсто́имость** эк. надва́ртість, -тості.
- зверх||уро́чный** понаднормо́вий; **-чувствительный** надчутли́вий; **-штáтный** понадштáтний.
- зверхесте́ственный** надприро́дний.
- зверя́ть / звери́ть** звіря́ти / звірити; с. **часы́** з. годинник (мн. годинники).
- свет¹** сві́тло, ср.; **дневно́й, иску́ственный** с. де́нне, штучне с.; в -е **че́го** у сві́тлі чо́го.
- свет²** (**мир, вселенная**) сві́т, -у; **сто́роны, ча́сти** -а сто́рони, ча́стини сві́ту; **пу́тешестве** **вокруг** -а по́дорож навко́ло сві́ту.
- свети́льник** світи́льник.
- свет||и́ть** сві́тити (свічу́, світиш); **-лый** світлий; **-овой** світловий.
- свидáн||ие** побáчення; до **-ия!** до п.!
- свидéтель** свідо́к, -дка; **нево́льный, подста́вной, случа́йный** с. мимові́льний,

підставний, випадковий с.; с. **защиты, обвинений** с. захисту, обвинувачення; **при свидетелях** при свідках; **проходить по делу свидетелем** проходити в справі свідком; **-ница** свідок, -дка; **-ская** в знач. суц. кімната для свідків; **-ский** свідка (мн. свідків) (род. п.); **-ские показания** свідчення; **давать -ские показания** свідчити.

свидетельств||о 1. (показание) свідчення; **по -у очевидцев** за свідченням очевидців; **2. (подтверждающий факт)** свідчення; **исторические -а** історичні с.; **3. (документ)** свідомство; (удостоверение) посвідка, ж., (об удостоверениях более длительного пользования — обычно) посвідчення; **авторское, медицинское, страховое** с. авторське, медичне, страхове с.; с. **на получение документов** посвідка на одержання документів; с. **о браке, о расторжении брака, о рождении** с. про одруження, про розірвання шлюбу, про народження; с. **о семейном положении, о смерти** посвідка про родинний (сімейний) стан, про смерть.

свидетельствование свідчення.

свидетельств||о^{вать} 1. (подтверждать истинность) свідчити, засвідчувати, посвідчувати; (на следствии, в суде) свідчити; **-овать о краже** с. про крадіжку; **2. канц. (подтверждать достоверность, подлинность)** посвідчувати; (заверять подписью, печатью и т. п. — обычно) засвідчувати; **Мы, нижеподписавшиеся, ... -уем, что ... (из протокола)** Ми, нижчепідписані, ... посвідчуємо, що...; **-овать верность копии, подлинность подписи** з. (п.) правильність (автентичність) копії, справжність (автентичність) підпису.

свинина свинина.

свинчивать / свинтить згвинчувати / згвинтити, -нчу, -нтиш.

свобод||а свобода; воля; с. **личности, передвижения, печати, союзов, торговли** с. особи, пересування, друку, спілок, торгівлі; с. **собраний, митингов, уличных шествий и демонстраций** с. зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій; **лишать -ы** позбавляти волі; **предоставить полную -у действий** дати повну (цілковиту) волю (свободу) дій; **-но** нареч.

вільно; он **-но** говорить на українськом языке він в. говорить українською мовою; **-ный** (в разн. знач.) вільний; **-ная комната** вільна кімната; **-ная продажа** в. продаж; **-ное время** в. час; **-ное место** вільне місце; **сочинение на -ную тему** твір на вільну тему; **-ный для проезда, от сборов** в. для проїзду, від зборів; **вход -ен** вхід вільний.

свод 1. (действие) зведення, ср.; **2. (сводка)** зведення, ср.; с. **данных статистики** зведення даних статистики; **3. (кодекс)** зведення, ср., реже звід (род. зводу); **4. архит.** склепіння, ср.

сводк||а (документ, информация) зведення, ср.; с. **погоды** з. погоди; **составить -у** скласти з.

сводничес||кий звідницький; **-тво** звідництво.

сводной 1. спец. звідний; **2. (об изображениях)** перебивний.

сводн||ый зведений; (сборный) збірний; **-ая таблица** зведена таблиця; **-ые дети** зведені діти.

сводчатый склепінчастий, склепистий.

своевременн||ость своєчасність, -ності; вчасність, -ності; **-ый** своєчасний; (деланный вовремя — еще) вчасний.

своеобраз||ие своєрідність, -ності, ж.; **-ный** своєрідний.

свózка звезення, ср.

свой свій (род. свого).

сво́йств||енный властивий; **-о** властивість, -вості, ж.

свойство свояцтво.

сворачивать см. свёртывать.

свьёше в знач. предл. с род. п. понад (що); с. **ста учеников** п. сто учнів.

связани||ый 1. зв'язаний; пов'язаний; вив'язаний (ср. связывать 1—3); **поездка связана с расходами** поїздка пов'язана з витратами; в **-ом состоянии** хім. у зв'язаному стані; **2. (затрудненный, несвободный)** зв'язаний; (скованный) скований, скутий.

связист (работник связи) зв'язківець, -вця; **-ка** зв'язківка, зв'язківець, -вця.

связка 1. (действие) зв'язування, ср.; **2. (однородных предметов)** в'язка, в'язанка, зв'язка; (людей) зв'язка; (нанизанных предметов — ещё) нязка; с. **альпинистов** з. альпіністів; **3. (вещество; соединительная ткань)** зв'язка; **4. лог., лингв.** зв'язка.

связа||а́я в знач. *суц.*, *воен.* зв'язківка, зв'язкова, -вої; **-ик спец.** см. **связа́но́й**
2; -о́й 1. (*служачий для піддержання зв'язку*) зв'язковий; **с. самолёт** з літа́к; **2.** в знач. *суц.*, *воен.* зв'язківець, -вця, зв'язковий, -во́го; **3. спец.** (*служачий для скреплення чого-л.*) зв'язувальний.

связа́||ный (*о речі, изложенні — хорошо изложенный*) зв'язний; (*хорошо построенный — ещё*) складний; **-очный** зв'язковий; **-у́ющий 1.** *прич.* який (що) зв'язує *и т. д.* (*ср.* **связа́вать**); **2.** в знач. *прил.* (*соединяющий*) сполучний; *спец.* (*скрепляющий*) зв'язувальний; **-у́ющее звено** сполучна ланка; **-у́ющие вещества** зв'язувальні речовини.

связа́вать / связа́ть 1. (*в разн. знач.*) зв'язувати / зв'язати (зв'язу́, зв'язе́ш); **связа́йте мене́ с ва́шим руково́дством;** **2.** (*перен.* *установливать зависимость, близость, соединять в целое и т. п. — обычно*) пов'язувати / пов'язати, -яжу́, -яжеш; **с. теори́ю с пра́ктикой** п. теорію з практикою; **3.** (*изготавливать вязку — обычно*) вив'язувати / вив'язати, -яжу, -яжеш.

связа́||ь зв'язок, -зку́, м.; **ко́свенная с.** непря́мий з.; **догово́рные, межотрасле́вые -и** договірні, міжгалузеві зв'язки; **слу́жба -и** служба зв'язку; **подде́рживать, устанавли́вать с.** підтримувати, установлювати з.; **в -и с тем что** у зв'язку з тим що.

сгво́р (*с тайной целью*) зго́вір, -вору.
сгружа́ть / сгрузи́ть вивантажувати / вивантажити.

сдава́ть / сда́ть 1. здавати (здаю́, здае́ш) / зда́ти (зда́м, зда́си); **с. внаймы́ (внаём)** з. внайми (знайм), найма́ти / найня́ти; **с. дела́** з. справи; **с. дежу́рство, сме́ну** з. чергува́ння, зміну; **с. ору́жие** склада́ти / скла́сти збро́ю; **2.** (*экзамен, заче́т*) склада́ти / скла́сти, -аду́, -аде́ш; **-ся / -ся** (*капитулировать*) здава́тися / зда́тися.

сда́т||очный спец. здавальний; (*сдаваемые*) здаваний; **с. вес скота́** здавальна вага худоби; **с. объе́кт** здаваний об'єкт; **-чик** здава́ч, -а; **-чица** здава́чка.

сда́ч||а 1. (*действие*) зда́ча, (*неоконч. — обычно*) здава́ння, *ср.*; **складан́ня, ср.**, (*оконч.*) складе́ння *ср.* (*ср.* **сдава́ть,**

-ся); **акт -и — прие́мки акт** зда́чі — прийня́ття; **2.** (*о деньгах*) ре́шта, зда́ча.

сдва́ивать / сдвои́ть здвоювати, -юу, -юе́ш / здво́їти.

сдвиг 1. зру́шення, *ср.*; **2. геол., техн.** зсув, -у; **-а́ние** зрушува́ння, (*оконч. д.*) зруше́ння; **3.** зсобоува́ння, зсува́ння.

сдвига́ть / сдвину́ть 1. (*с места*) зрушува́ти / зруши́ти; **2.** (*двигая, сближать*) зсобоувати *и* зсува́ти / зсу́нути.

сдви́ж||ка 1. зрушува́ння, зруше́ння; **2.** зсобоува́ння, зсува́ння, зсу́нення (*ср.* **сдвига́ть**); **-но́й** зсувний; **-ные створки** зсувні сту́лки.

сдво́||енный здво́ений; **-и́ть см.** **сдва́ивать.**

сде́лать зробити, -блю́, -биш.

сде́лк||а 1. *юр.* правочи́н, -у, м.; (*опера́ция*) опера́ція; (*соглашение*) уго́да; **мирова́я с.** мирова́ уго́да; **односто́ронняя с.** односторо́нній п.; **заклю́чить -у** скла́сти п.; **соверши́ть -у** здійснити п.; **с. состо́ялась п.** здійснено; **2.** (*сговор*) *разг.* *оборудка.*

сде́лочн||ый спец. про правочи́н (*вин. п.*), правочи́н (*род. п.*); **-ая за́пись** запис про правочи́н.

сде́ль||но нареч. відрядно; **рабо́тать с.** працюва́ти в.; **-но-премиа́льный** відрядно-преміальний; **-ный** відрядний; **-ная оплата́** *труда́, робота́* відрядна оплата́ пра́ці, робота́; **-щик** відрядник; **-щина 1.** *разг.* (*сдельная работа*) відрядна робота́; **2.** (*система оплаты*) відрядність, -ності; **-щица** відрядни́ця.

сде́рж||анный стриманий; **-иваемый** стримуваний; **-ивать / -а́ть 1.** стримувати / стрима́ти; **с. напóр воды́ с.** напір води́; **2.** (*что — слово и пр.*) дотримувати / дотрима́ти, доде́ржувати / доде́ржати (*чого*); **с. обеща́ние д.** обіця́нки; **-ивающий 1.** *прич.* який (що) стримує; **2.** в знач. *прил.* стримувальний.

сеа́нс сеа́нс, -у; **вече́рный, дневно́й, у́тренний с.** ве́чній, де́нний, ранко́вий с.; **с. одновре́менной игры́ с.** одночасно́ї гри.

себесто́имость||ь собіва́ртість, -тості; **по це́не́ ниже́ -и** за ціно́ю нижчо́ю від собіва́ртісті.

себя́ *мест.* себе́.

сев сівба́, *ж.*

- се́вер** північ, -ночі, ж.; **Кра́йний С.** Кра́йня (Дале́ка) П.; к ~у *от чего* на п. від чо́го; ~неє *сравн. ст. 1. прил.* [да́лі] на п.; ме́стность ~неє **Кі́ева** місце́вість на п. від Кі́ева; **2. нареч.** півні́нше; **распо́ложітьс́я** ~неє розташува́тис́я п.; ~ний північний; ~ное **сія́ние** півні́чне с́яіво; **Се́верный морско́й пу́ть** П. морський шлях.
- се́веро-|восто́к** північний схід (*род. північного сходу*); ~восточный північно-східний; ~запа́д північний захід (*північного заходу*); ~запа́дный північно-західний.
- се́веря́н|ин** житель півночі (Півночі), північа́нин; (*мн.: о войсках и т. п. — ещѐ*) півні́чні, -них; ~ка жителька півночі (Півночі), північа́нка.
- севообо́рот** с.-х. сівозмі́на, ж.; ~ный сівозмінний.
- се́годня** нареч. сього́дні; на с. дово́льно на с. до́сить; ~шний сього́дні́шний.
- се́дьмо́й** сьомий.
- се́зон** сезо́н, -у; **купа́льный, ле́чебный, отопи́тельный** с. купа́льний, лікува́льний, опа́лювальний с.; **одева́тьс́я** по ~у одяга́тис́я за сезо́ном; ~ник сезо́нник; ~ни́ца сезо́нниця; ~ный сезо́нний; ~ный **рабо́чий** с. робітні́к.
- се́йф** сейф; **несгора́емый** с. вогнетривкий с.; ~овый сейфовий.
- се́йча́с** нареч. **1.** (*в насто́ящее время, тепе́рь — обы́чно*) тепе́р; (*в данний момент*) за́раз; на **ю́ге** с. тепло́ на півдні т. тепло́; **он с. за́нят** він з. зайня́тий; **2.** (*то́тчас*) за́раз (же); **я с. приду́** я з. приду́.
- секве́стр** юр., *фин.* секве́стр, -у; **наложи́ть** с. накла́сти с.; ~ірова́ть и ~ова́ть секвеструва́ти.
- секре́т** секре́т, -у; (*тайна*) таємни́ця, ж.; **выда́ть с.** вида́ти с.; **держати́ в** ~е трима́ти в секре́ті; **по ~у** по секре́ту; **не с., что не с., шо;** **замо́к с ~ом** замо́к із секре́том.
- секрет|а́риат** секретари́ат, -у; ~а́рский секретарський; ~а́рство **1.** (*обязанности секретаря*) секретарюва́ння; **2.** (*должность*) секретарство; ~а́рша разг. секретарка.
- секретарь** секретар, -я; **госуда́рственный** с. державний с.; **лі́чный** с. особі́стий с.; **уче́ный** с. учений с.; с.-маши́нистка с.-друка́рка.
- секретёр** секретёр.
- секре́тн|о** нареч. секре́тно; (*тайно*) та́ємно; **соверше́нно** с. ці́лком с. (т.); ~ый секре́тний; (*тайный*) та́ємний.
- се́ктор** **1. мат. и пр.** се́ктор, -а; **2. (структурный отдел; отрасль)** се́ктор, -у; **госуда́рственный, ча́стный** с. держа́вний, прива́тний с.; ~а́льный се́ктора́льный; ~ный се́кторний.
- секуляри́з|а́ция** юр. секуляриза́ція; ~ірова́ть секуляризува́ти.
- секунд|а** секун́да; ~ный секун́дний. **секу́щий** в *знач. прил., мат.* сичний.
- се́кціо́нн|ый** секці́йний; с. **шка́ф** секці́йна ша́фа; ~ое **заседа́ние** секці́йне засі́дання.
- се́кція** се́кція.
- се́кьюри́тиза́ция** *фин.* сек'юритиза́ція.
- се́лекто́р** селе́ктор; ~ный селе́кторний.
- селекціо́н|ный** с.-х. селекці́йний; ~ёр селекціо́нер.
- се́ленг** *фин.* се́ленг, -у; ~овый се́ленговий.
- се́ление** се́лище.
- сели́ть** селі́ти, -лю́, -лиш; ~ся селі́тис́я, -лю́ся, -лиш́ся.
- се́ло** се́ло.
- се́ль** *геол.* сель, -лю.
- се́льск|ий** сільський; ~ое **хозяйство** сільське господа́рство.
- сельско́хозяйственный** сільськогоспода́рський.
- се́мейн|ый** **1.** (*имеющий семью*) сіме́йний; **2.** (*относящийся к семье*) родинний, сіме́йний; ~ое **положе́ние** р. (с.) стан; ~ое **пра́во** юр. сіме́йне пра́во; ~ые **отноше́ния** родинні (сіме́йні) стосу́нки.
- се́мейств|енность** (*в ведении дел, в работе*) сіме́йність, -ності; ~о *биол.* ро́дина, ж.
- се́менн|ой** с.-х. на́сінне́вий, на́сінний; (*выращивающий семена*) на́сінницький; с. **фонд** на́сінне́вий (на́сінний) фонд; ~а́я **агрофі́рма** на́сінницька агрофі́рма.
- се́мерк|а** сі́мка; **ста́ны «Большо́й -и»** краї́ни «Вели́кої сі́мки».
- се́меро** се́меро (*род. сі́мох*).
- се́мє́стр** се́мє́стр, -у; ~о́вый се́мє́стровий.
- се́мєчки** *мн. (подсолнуха и пр.)* на́сіння, ср.
- се́ми|десятиле́тие** сі́мдесяти́рїччя, сі́мдесяти́ліття; ~деся́тый сі́мдеся́тий; ~дне́вный се́миде́нний; ~зна́чный се́ми-

- значний; ~кратный семиразовий, семи-
кратний.
- семинар семинар, -у; с. по изучению
истории с. з вивчення історії; ~ский
семинарський.
- семи|сотый семисотий; ~часовой семи-
годинний.
- семи|нацать сімнадцять, -ти и -тьох; ~ый
сімнадцятий.
- семь сім (род. семи и сімох); ~десять
сімдесят, -ти и -тьох; ~сот сімсот (род.
семи|сот); ~ю нареч. сім [разів, раз] по.
- семья 1. родина, сім'я; многодетная с.
багатодітна р. (с.); 2. биол. родина.
- семя 1. сім'я (род. сім'я и сімені); (ед.,
бот. — обычно) насіння, ж.; (собр.,
бот. — обычно) насіння; 2. мн. семенá
насіння, ср.
- сенсацион|ный сенсаційний; ~ое сооб-
щѣние сенсаційне повідомлення.
- сенсаци|я сенсація; вызв|ать, произвес-
ти ~ию викликати сенсацію.
- сентябрь вересень, -сня; ~ский верес-
невий.
- сепарат|изм сепаратизм, -у; ~ист сепар-
атист; ~истский сепаратистський.
- сервис сэрвіс, -у; гостиничный с. го-
тельний с.; ~ный сэрвісний.
- сердцевина серцевина.
- середин|а середина; ~ный серединний.
- серийн|ый серійний; ~ое издание, про-
изводство серійне видання, вироб-
ництво.
- сер|ия серія; изделие выпускается ма-
лыми ~иями виріб випускається ма-
лими серіями.
- сертификат сертификат, -у; с. качества
с. якості; ~ный сертификатний.
- сертифик|ационный сертифікаційний;
~ация сертифікація.
- сертифик|ированный сертифікований;
товар ~ан товар сертифіковано; ~ать
сертифікувати.
- серый сірий.
- серьезн|ость серйозність, -ності; со всей
~остью з усією серйозністю; ~ый сер-
йозний.
- сессионный сесійний.
- сессия сесія; внеочередная, выездная,
расширенная с. позачергова, виїзна,
розширена с.
- сестр|а сестра; с.-хозяйка с.-господиня;
~инский мед. сестринський.
- сесть см. садиться.
- сетев|ой 1. сітковий (ср. сеть 1, сѣтка);
~ые заграждения сіткові загороджен-
ня; с. график с. графік; ~ое планиро-
вание сіткове планування; 2. мерѣж-
ный, (преимуц. в информатике — еще)
мережівий (ср. сеть 2); с. трансфор-
матор м. трансформатор.
- сѣт|ка (в разн. знач.) сѣтка; волейбольш-
ная, защитная, противомоскитная
с. волейбольшна, захисна, протимоскитна
с.; тарифная с. тарифна с.; ~очный
сітковий.
- сѣтчатый сітчастий.
- сеть 1. сѣть, сѣтка; рыболовная с. ри-
бальська (риболольшна) с.; 2. (совокуп-
ность однородных учреждений, систе-
ма коммуникаций и т. п.) мережа;
агентурная с. агентурна м.; водопро-
водная, железнодорожная, ороси-
тельная, осветительная, телефон-
ная, торговая с. водопровідна, заліз-
нична, зрошувальна, освітлювальна,
телефонна, торговельна (торгова) м.; с.
высокого напряжения эл. м. високої
напруги.
- сеченье 1. (действие) сичення; 2. (место,
по которому что-л. рассечено, раз-
рез) перетин, -у, м., переріз, -у, м.;
коническое, поперечное, продоль-
ное с. конічний, поперечний, поздовж-
ний (подовжний) п.; 3. анат. рѣзтин,
-у, м.; кесарево с. мед. кесарів р.
- сѣчка 1. (действие) сичення, ср.; 2. (нож)
сікач, -á, м., сікачка; 3. (крупа; соло-
ма) сѣчка.
- сечь сѣкти (сичу, сичѣш).
- сѣять сѣяти (сѣю, сѣеш).
- сжатие стиснення, стиск, -у, м.
- сжат|о нареч. стисло; ~ость 1. стис-
неність, -ності; 2. стислість, -лості; ~ый
1. стиснений, стиснутий; ~ый воздух
стиснене повітря; 2. (краткий) стис-
лий; ~ый обзор с. огляд; в ~ые сроки
у с. строк (термін).
- сжать см. сжимать.
- сжигание спалення, спалювання.
- сжигать / сжечь спалювати / спалити,
-лю, -лиш.
- сжигать / сжидать спец. зріджувати /
зрідити, -джу, -диш, скраплювати /
скраплити.
- сжиженный зріджений, скрапленный.
- сжимать / сжать стискати и стискувати /
стиснути.

- зса́ди** 1. *нареч.* зса́ду, поза́ду; 2. *предл. с род. п.* поза́д, поза́ду (кого-чого).
- зсыва́емый** скликуваний.
- зсыва́ть** и **зсыва́ть** / **зсыва́ть** скликати / скликати, -ичу, -ичеш.
- сигна́л** сигна́л, -у; **звуково́й, зритель- ный, световой** с. звуковий, зоровий, світловий с.; **с бедствия** с. біди́; **-ы** с мест сигна́ли з місць; **-изацио́нный** сигналізаційний; **-иза́ция** сигналіза́ція; **охра́нная -иза́ция** охоро́нна с.; **-изи́ровать** сигналізува́ти; **-ить** сигна́- лити.
- сигна́ль||ный** сигна́льний; **-щик** сигна́ль- ник; **-щица** сигна́льниця.
- сиде́ть** сидіти, -джу́, -диш.
- сидя́ч||ий** сидячий; с. **обра́з жи́зни** с. спо́сіб життя́.
- си́л||а** 1. (*в разн. знач.*) **си́ла; дви́жущая** с. рушійна с.; **лошади́ная** с. *физ., техн.* кінська с.; с. **тя́жести** *физ.* с. ваги́; **примене́ние -ы** застосува́ння си́ли; **соотноше́ние** си́л співви́дношен- ня си́л; с. **пози́ции -ы** з пози́ції си́ли; **по -ам** під си́лу; **приложи́ть все -ы** докла́сти всі́х зуси́ль; в **-у чого книжн.** че́рез що, вна́слідок чо́го; 2. *юр. (дей- ственность)* си́ла; (*действи́е*) чин- ність, -ності; **закон о́братной -ы** не **име́ет** зако́н зворотно́ї си́ли (чинно́сті) не ма́е.
- силово||й** си́ловий; **-о́е давлéние** с. тиск.
- сильнодействующий** сильнодо́ючий.
- си́льн||ый** си́льний; (*мощный — обы- чно*) потужний; **-ые сорта́** пше́нцы си́льні сорти́ пше́нци.
- симво́л** симво́л, -у; **-изи́ровать** симво́лі- зова́ти; **-и́ческий, -и́чный** симво́лчи- ний.
- симметр||йческий, -йчный** симетри́ч- ний; **-и́я** симетри́я.
- симпат||изировать** симпатизува́ти; **-и́ч- ный** симпатичний.
- симпа́т||ия** симпа́тія; **чу́вствовать -ию** *к кому* почува́ти (ви́дчува́ти) симпа́тію *до ко́го*.
- симпози́ум** симпози́ум, -у; с. **по вопро- сам эконо́мики** с. з пита́нь еконо́міки.
- симпто́м** симпто́м, -у; **-ати́ческий** симп- томати́чний; **-ати́чный** симптома- ти́чний.
- симул||йрование** симулюва́ння; **-иро- вать** симулюва́ти; **-я́нт** симуля́нт; **-я́нтка** симуля́нтка; **-я́ция** симуля́ція.
- синдикáт** синдикáт, -у.
- си́ний** синій.
- си́нтез** си́нтез, -у; **-и́рованный** си́нте- зова́ний; **-и́ровать** си́нтезува́ти; **-и́ру- ющий** 1. *прич.* який (що) си́нтезу́е; 2. *в знач. прич.* си́нтезува́льний.
- синхро́нный** синхро́нний.
- сирене́вый** бузко́вий.
- систе́м||а** систе́ма; **рабо́тать по стро́гой -е** працюва́ти за суборо́ю систе́мою.
- систематиза́||ция** систе́матиза́ція; **-иро- вать** систе́матизува́ти.
- системати́ч||ески** *нареч.* систе́матично; **-еский** систе́матичний; **-но́сть** систе́- матичність, -ності; **-ный** систе́матич- ний.
- ситуацио́нный** ситуаці́йний.
- ситуа́ция** ситуа́ція; **благоприя́тная, кри́зисная** с. сприятлива, кризова с.
- сказа́ть** сказа́ти (скажу́, ска́жеш).
- скамья́** ла́ва; с. **подсуди́мых** л. підсу́д- них.
- сканда́л** сканда́л, -у; (*бесчи́нство, де- бош*) бе́шкет, -у; **-ьный** сканда́льний; **бешкэ́тний**.
- сканди́ровать** скандува́ти.
- скáнер** *информ. и пр.* скáнер.
- скани́ров||ание** сканува́ння; **-ать** ска- нува́ти.
- ска́пливание** 1. збира́ння; 2. скúпчу- вання.
- ска́пливать / скопíть** 1. (*сберегая, со- бирать*) збира́ти / зібра́ти (зберу́, збе- рещу́), назби́рувати / назби́ра́ти; с. **де́ньги** з. (н.) гро́ші; 2. (*собирать в одном месте*) скúпчува́ти / скúпчити.
- ска́тывать¹ / ската́ть** (*свёртывать и т. п.*) ска́чувати / ска́ча́ти.
- ска́тывать² / скатíть** (*вниз*) ско́чува- ти / ско́тя́ти (ско́чут, ско́тиш).
- скачкоо́бразный** стрибкоподі́бний.
- скачо́к** (*в разн. знач.*) стрибо́к, -ба́.
- сквозн||ой** на́скрізний; с. **гра́фик** н. гра́- фік; **-о́е отве́рстие** н. отві́р; **-я́к** протя́г, -у; **-яко́вый** протя́говий.
- сквозь** *предл. с вин. п.* крі́зь (кого-що).
- скепти́ческ||и** *нареч.* скепти́чно; **-ий** скеп- ти́чний.
- ски́дк||а** (*уменьшение цены, уступка*) зни́жка, *реже* ски́дка; **со -ой** із (зі) зни́жкою (із *или* зі ски́дкою).
- склад** (*помещение; запас чего-л.*) скла́д, -у; **-и́рование** скла́дува́ння; **-и́ровать** *несов. и сов.* скла́дува́ти (*несов.*), помі-

щати / помістити, -іщу́, -істиш на (в) склад.

складн|о́й складаний; с. **нож, стул** с. ніж, стілець; **-а́я** **кровать** складане ліжко.

скла́д|очный спец. складовий; **-ско́й** складовий, складський; **-ско́й** **учёт** с. облік.

скла́дчик пайовик, -а́.

скла́дчи|н|а складка, складчина; **-ный** складковий.

скла́дывать / сло́жить 1. скла́дати / скла́сти, -аду́, аде́ш; **сло́жить с се́бя** **обязанности, ответственность, полномочия** с. з себе обов'язки, відповіда́льність, повнова́ження; 2. **мат. и т. п.** (что и что, что с чем) додава́ти, -аю́, -ае́ш / дода́ти, -а́м, -а́си (що до чо́го), скла́дати / скла́сти (що і що).

скла́дывающийся 1. **прич.** який (що) складається; 2. **в знач. прил.** складаний.

скло́н|н|ость (к чему-л.) схильність, -ності (до чо́го-н.); **-ый** схильний.

скло́няют|ь / **скло́нить** (в разн. знач.) схиля́ти / схилити, -лю́, -лиш; с. **к побегу́** с. до вте́чи.

ско́бка|а **мат. и пр.** дужка; **ло́маные -и** ла́мані дужки; **заклю́чить в -и** узя́ти в дужки.

ско́лачивать / ско́лотить (в разн. знач.) збива́ти / збити (зіб'ю́, зіб'е́ш).

ско́льже́ние кóвзання, **реже** скóвзання.

ско́льзи́ть (по льду и т. п.) кóвзати и скóвзати, кóвзатися и скóвзатися.

ско́льзкий слизкий, ковзкий.

ско́льзящий 1. **прич.** який (що) кóвзае и т. д. (ср. **ско́льзи́ть**); 2. (в знач. **прил.**: **двигающийся ско́льжением**) ковзний; с. **затво́р** к. затво́р; 3. (в знач. **прил.**: **меняющийся**) змінний; с. **гра́фик** з. гра́фік.

ско́лько 1. **нареч.** скі́льки; с. (бы) **ни с.** (б) **не**; с. **-нибудь** с. **не́будь**; с. **-то** скі́лькись; 2. **числ.** скі́льки, -ко́х; **в ско́льких то́мах?** у скі́лькох то́мах?

ско́мкать зім'яти, -мну́, -мне́ш, зіба́ти; с. **изложе́ние** **перен.** зіба́ти ви́клад.

скомпромети́ров|анный скомпрометований; **-ать** скомпрометова́ти.

скоп|и́ть см. **ска́пливать; -ле́ние** 1. (**действи́е**) зби́рання; скúпчення; 2. (**скопившиеся предметы, люди**) скúпчення.

ско́рее **сравн. ст.** 1. **прил.** швидший; 2. **нареч.** швидше; **как мо́жно** с. **яко́мога** ш.;

с. **всего́** найімові́рніше, ш. за все; **чем с., тем лу́чше** чим ш., тим кра́ше.

ско́ро **нареч.** 1. (с **большой скоростью**) швидко; 2. (в **близком времени**) **ско́ро**, швидко; (в **скорь** — **ещё**) **незаба́ром**.

ско́рость|ь швидкість, -кості; **ограничен-ная, предельная** с. обме́жена, гранична (найбі́льша) ш.; **набра́ть, разви́ть, убави́ть** с. **набра́ти, розвинути, зме́ншити** ш.; **переключе́ние -е́й** переми́кання швидкостей; **на больш́их -ях** на вели́ких швидкостях; **со -ью** **свёта** із (зі) швидкістю світла; с. — **100 км в час** ш. — **100 км на (за)** годину.

ско́рости́ватель швидкозшива́ч, -а́.

ско́р|ый 1. (в **движении, действиях**) швидкий; с. **по́езд** ш. по́їзд; с. **ход** ш. хід; **-ая** **по́мощь** швидка́ доподо́га; 2. (во **времени** — **обычно**) **ско́рий**; в **-ом** **времени** **незаба́ром**.

скот худоба, **ж.**; **крупный** **рога́тый, ме́лкий, племенно́й, рабо́чий** с. вели́ка рога́та, дрібна́, пле́мінна, робо́ча х.; **соде́ржа́ние -а́** утрима́ння (утри́мування) худоби; **ухо́д за -о́м** догляд за худобо́ю; **-ник с.-х.** (**рабо́чий**) **скот**а́р, -я; **-ница** **скот**а́рка.

скре́пить см. **скрепля́ть**.

скре́пка **канц.** скрі́пка.

скре́пле́ние скрі́плення, (**неоконч. д.** — **ещё**) скрі́плювання.

скрепля́ть / скре́пить скрі́плювати и скрі́пляти / скрі́пити, -плю́, -пиш.

скре́пной, скре́почный спец. скрі́плювальний, скрі́пний.

скре́шивать / скре́стить **скре́щувати / скре́стити** (скре́щу, скре́стиш).

скре́шивающийся 1. **прич.** який (що) скре́щується; 2. **в знач. прил.** **перехре́сний**.

скрупуле́зный **скрупуле́зный**.

скрыва́ть / скры́ть (**прята́ть**) **ховати / схова́ти, захо́увати / заховати́;** (**утаивать** — **ещё**) **прихо́увати / прихо́увати́;** (**временно**) **перехо́увати / перехо́увати́;** с. **письмо́** **от адресата** **прихо́увати** лист (листа́) від адресата́; с. **сво́й наме́рения** **прихо́увати** свої на́міри; с. **у се́бя** **престу́пника** **перехо́увати** в себе́ злочинця́.

скрыва́ться / скры́ться 1. **ховати́ся / схова́тися, захо́уватися / заховати́ся;** **прихо́уватися / прихо́ватися;** **перехо́уватися / перехо́ватися** (**ср.** **скры-**

(кому-чому); (подражать) наслідувати (кого-що); (придерживаться) дотримуватися, додержуватися (чого); **во всём с. учителю** у всьому н. вчителю; **с. его примеру** і. за його прикладом (н. його приклад); **с. совету** д. поради; **4. (являться следствием чего-л.)** виходити, впливати; (откуда-л. куда-л.) надходити; **из сказанного** ~уєт із сказаного виходити (впливає); **отсюда** ~уєт **вывод** звідси впливає висновок; **оттуда** ~уєт **запрос** за **запросом** звідти надходить запит за запитом; **5. (полагаться)** належати; (причитаться) припадати; **сколько мне (с меня)** ~уєт? скільки мені (з мене) належить (припадає)?; **6. (безл.: нужно)** слід; **как** ~уєт як с.; **~овало бы** варто (було) б, слід би (було).

следом нареч. слідом.

следственн||ый¹ слідчий; **с. изолятор** с. ізолятор; **~ые органы** слідчі органи.

следственн||ый² наслідковий; **~ая связь** н. зв'язок.

следств||ие¹ слідство; **предварительное, судебное** с. попереднє, судовє с.; **быть (находиться)** под ~ием бути (переводити) під слідством.

следствие² наслідок, -ду, м.

следуемый належний.

следующ||ее в знач. *сущ.* такє, -кого, от (ось) що; **договорились о ~ем** домовилися про такє; **произошло** с. трапилося от (ось) що; **решили** с. вирішили (ухвалили) так.

следующ||ий **1. прич.** який (що) іде *и т. д.* (ср. следовать); **2. в знач. прил.** наступний; (ближайший, второй — ещё) другий; (в порядке очередности — ещё) далі (нареч.); **в с. раз** наступного разу; **кто с.?** хто далі?; **~им** виступаєт далі виступає; **3. в знач. мест.** такий; **вызываются ~ие лица** викликаються такі особи; **~им образом** так, таким чином, у т. спосіб.

следящ||ий **1. прич.** який (що) стєжить; **2. в знач. прил.** [для] стєження (род. п.); **~ее устройство** пристрій с.

слежавшийся злєжаний, злєжаний.

слежение ав. *и пр.* стєження.

слєжка стєження, ср.

слєт зліт (род. зльоту); (неоконч. д. — ещё) злітання, ср.

слив **1. (действие)** злив, -у, (неоконч. — обычно) зливання, ср.; **2. (устройство)** зливний, -а, злив.

слива́ть / слить злива́ти / злити (зілля, зілляш).

сливки **1.** вершки, -ків; **2. (слитые остатки)** злівки, -ків.

сливочн||ый вершковий; **~ое ма́сло** вершковє ма́сло.

слитковый зливковий, *реже* злитковий.

слитн||о нареч. суцільно, разом; **~ость**

злітість, -тості; суцільність, -ності;

~ость написання написання разом;

~ый злитий; (сплошной) суцільний;

~ый гул с. гул; **~ое написание** напи-

сання разом; **~ое произношение** суцільна вимова.

слиток зливок, -вка, злиток, -тка.

слить см. слива́ть.

сличаемый звірюваний; порівнюваний.

слича́ть / сличи́ть звіряти / звірити;

(сравнивать) порівнювати / порівняти;

с. копию с подлинником з. копію з

оригіналом; **с. почерки** п. почерки.

слича́ние звірення, (неоконч. д. — ещё)

звір'яння; порівняння, (неоконч. д. —

ещё) порівнювання; **~енный** звірений;

порівняний; **~ительный спец.** порівню-

вальний.

слишком нареч. надто; (чересчур) за-

надто.

слияние злиття; **с. предприятий** з.

підприємств.

словарный словниковий.

словарь словник, -а.

словесный словесний.

сло́в||о сло́во; **вступительное, заклю-**

чительное, последнее с. вступнє,

завершальне (прикінцевє), останнє с.;

брать, взять с. брати, узяти с.; **ли-**

шить ~а позбавити сло́ва; **нарушить,**

сдержать с. порушити с., дотримати

сло́ва; **взять свой** ~а **обратно** узяти

сво́ї сло́ва **назад**; **по** ~ам **кого** за

сло́вами **кого**; **со слов** **кого** зі слів **кого**.

сложение **1. (действие)** складання,

(оконч.) складення; **с. полномочий** с.

повноваженє; **2. мат. и т. п.** додавання,

складання; **с. наказаний** юр. с.

покарань. Ср. **складывать** **и** **слагать**.

слож||енный складений; доданий;

~ившийся **1. прич.** який (що) скла́вся;

складений; **в силу** ~ившихся **обстоя-**

тельств **через** (з огляду на) **обста́вни,**

що склалися; **2.** в знач. прил. (сформировавшийся) сформований; (установившийся) сталій, усталений; **~івшиеся** **обычай** усталені звичаї; **~ить** см. **складывать** и **слагать**.

сло́жн||о нареч. складно; **~ость** складність, -ності; **возникли ~ости с оформлением** виникли складнощі з оформленням; **в общей ~ости** у цілому, загалом; **~ый** складний; **~ый вопрос** складне питання; **~ое положение** складне становище.

сло́й 1. *прям., перен.* шар, -у, верства, ж.; **2.** (социальная группа) верства, ж., реже шар.

сло́м злам, -у, *реже* злом, -у; на с. на з.; **~ать, ~ить** см. **сламывать**.

слуга́ слуга.

служанка служниця.

служаща́я в знач. суц. службовець, -вця, разг. службівка; **~ий 1.** прич. який (що) служить; **2.** в знач. суц. службовець, -вця; **из ~их** із службовців.

служба́ служба; **действительная военная** с. дійсна військובה с.; **поступить на ~бу** улаштуватися на службу.

служебно-разыскной службово-розшуковий.

служебный службовий.

служить 1. служити, -жу́, -жиш; (*быть слугой и т. п. — ещё*) слугувати; **2.** (*выполнять своё назначение, функции; быть пригодным — о чем-л.*) служити, слугувати, (за що, чим — ещё) правити; **3.** (*быть, являться чем-л.*) бути; (*становиться*) ставати (стаю́, стаєш); с. **доказательством, примером** б. доказом, прикладом; **4.** церк. правити, відправляти, служити.

слух 1. слух, -у; **2.** (молва, известие) чу́тка, ж.; **~овой** слуховий.

случа́й 1. випадок, -дку; (*в ряде сочетаний*) раз, -у; **исключительный, несчастный, частный** с. винятковий, нещасний, окремий в.; **в ~ае** **необходимости** у різні потреби (необходності); **во всяком, в крайнем, в лучшем, в любом, в худшем** -ае у всякому, у крайньому, у найкращому (кращому), у будь-якому, у найгіршому (гіршому) різі; **в этом ~ае** у цьому випадку (різі); **в некоторых, отдельных ~аих** у деяких, в окремих випадках; **на всякий с.** на всякий в.; **на с. чего** на в. чого;

ни в коём ~ае ні в якому різі; **2.** (*удобный, подходящий момент*) нагода, ж.; **упустить с.** пропустити нагоду; **представился с.** трапилася (випала) н.; **при ~ае** при нагоді; **Ø** по **~аю** **болезни и т. п.** у зв'язку з хворобою (чере з хворобу); **по ~аю** **праздника и т. п.** з нагоди свята.

случа́йн||о нареч. випадково; **~ость** випадковість, -вості; **по ~ости** випадково; **по счастливой ~ости** завдяки щасливому випадку; **~ый** випадковий.

случа́ться / случиться (*происходить, совершается*) траплятися / трапитися, ставатися (стається) / статися (стане́ться); **что случилось?** що трапилось (сталося)?

случи́вш||еся в знач. суц. те, що трапилось (сталося); (*происшествие*) подія, ж.; (*приключение*) пригода, ж.; **~и́йся** який (що) трапився (стався).

слуша́н||ие слухання; **дело назначено к ~ию** юр. справу призначено для с.

слушатель слухач, -а; **~ница** слухачка; **~ский** слухачський.

слушать слухати.

слы́ш||ать чу́ти; **~имость** чу́тність, -ності; **хорошая, плохая ~имость** хороша (добра), погана ч.; **в пределах, вне зоны ~имости** у межах зони, поза зоною чу́тності.

сма́з||ка 1. (*действие*) змазування, ср., змазування, ср., змащення, мащення, ср.; **2.** (*смазочное вещество*) техн. [консистентне] мастило, ср.; **3.** (*вещество*) физиол. и т. п. змащення; **~очный** змазувальний; (*обычно относящийся к жировым смазочным веществам*) мастильний; **~чик** мастильний.

сма́зывать / смазывать змазувати / змазати (змажу́, змажеш), змазувати и масти́ти (мащу́, мастиш) / змастити.

сме́жн||ик суміжник; **~ый** суміжний; **~ые комнаты** суміжні кімнати.

сме́л||ость сміливість, -вості; **~ый** сміливий.

сме́н||а зміна; **работать в две ~ы** працювати у дві зміни; **~ность** змінність, -ності; **~ный** змінний; **~ная выработка** з. виробіток; **~щик** змінник; **~щица** зміни́ца.

сме́няе||мость змінюваність, -ності, змінність, -ності; **~ый** змінюваний, змінний.

сменять / сменить змінювати *и* змінити / змінити, -ню, -ниш; **с. белье, обувь** з. білизну, взуття; **с. дежурного** з. чергового.

смертельный смертельний.

смерть||**ость** смертність, -ності; **-ый** смертний.

смерть смерть, -ті; **естественная, насильственная, скоростная** с. природна, насильна, нагла (раптова) с.

сместить см. **сместать**.

смесь сүмш, -ші, сүмішка.

сметр||**а** кошторис, -у, м.; **свободная, строительная** с. зведений, будівельний к.; **внести** в **-у** внести в к.; **провести** по **-е** провести за кошторисом; **составить -у** скласти к.; **-ный** кошторисний; **-ная стоимость** кошторисна вартість; **-чик спец.** кошторисник.

смесь сміти.

смешанный||**ый** **1. прич. и в знач. прил.** змішаний; **общество со -ым капиталом** товариство зі (із) змішаним капіталом; **2. (в знач. прил.: разнородный по составу)** змішаний, мішаний; **с. лес** м. ліс.

смешение **1. (действие)** змішування; **(состояние)** змішання; **2. см. смесь.**

смешивать / смешать змішувати / змішати.

смешаемость змішуваність, -ності.

смещать / сместить **(в разн. знач.)** зміщати *и* зміщувати / змістити (зміщу, змістиш).

смещение **1. (действие)** зміщення, **(неоконч. — ещё)** зміщання, зміщування; **с. на более низкую должность** з. на нижчу посаду; **2. (состояние)** зміщення.

смотреть бгляд, -у.

смотреть||**еть** **1. дивитися, -влюся, -вишся;** **2. (производит** **осмотр)** оглядати; **с. больного** о. хворого; **3. (за кем-чем — присматривать)** доглядати (кого-що, за ким-чим); **(надзирать)** наглядати (за ким-чим); **(следить)** стежити (за ким-чим); **с. за порядком** с. за порядком; **ф -я где (как, кто и т. п.)** дивлячись де (як, хто *и т. п.*); **-я по обстоятельствам** залежно від обставин; **-я по тому, где (как, кто и т. п.)** залежно від того, де (як, хто *и т. п.*).

смотритель доглядач, -ядачá; **-ница** доглядáчка; **-ский** доглядáцький.

смоочь смогті (зможу, зможеш).

смыкание змикання.

смыкать / сомкнуть змикати / зімкнути.

смысл **1. (содержание)** зміст, -у, сенс, -у, **реже** смисл, -у; **(значение — обычно)** значення, **ср.; (понимание — обычно)** розуміння, **ср.; с. сказанного** зміст сказаного; **в переносном -е** у переносному значенні; **в -е чего, в каком -е** у розумінні чого, щодо чого, у якому розумінні; **2. (разумное основание)** сенс, **рація, ж.; (назначение, цель)** сенс, **менее реком.** смисл; **с. жизни** с. життя; **нет -а это делать** немає (нема) сенсу (рації) це робити; **ф здоровый** с. здоровий **глуд** (-у).

смысловой змістовий, **менее реком.** смисловий.

смыть см. **смыть**.

смягчать / смягчить пом'якшувати / пом'якшити; **з'якшувати / з'якшити;** **с. кожу** п. (з.) шкіру; **с. боль, приговор** п. біль, вирок.

смягчающий||**ий** **1. прич.** який (що) пом'якшує (зм'якшує); **2. в знач. прил.** пом'якшувальний, зм'якшувальний; **-ие** **виноу обстоятельства** **юр.** обставини, що пом'якшують виноу; **-ие** **обстоятельства** пом'якшувальні обставини.

смягчение пом'якшення, **реже** зм'якшення; **-ительный** пом'якшувальний.

снабжать / снабдить **1. (кого-что чем)** постачати / постачити (кому-чому що); **(обеспечивать)** забезпечувати / забезпечити (кого-що чим); **с. завод сырьем** п. заводу сировину; **с. всем необходимым** з. всім необхідним; **2. (что чем — давать)** давати (даю, даеш) / дати (дам, даси) (до чого що), подавати / подати (до чого, у чому що); **(оборудовать)** обладнувати / обладнати (що чим); **снабдить словарь указателем** дати (подати) до словника покажчик; **снабдить прибор предохранителем** о. прилад запобіжником.

снабжающий **1. прич.** який (що) постачає *и т. д.* (**ср. снабжать**); **2. в знач. прил.** постачальний.

снабженец постачальник.

снабжен||**ие** **1. (действие)** постачання; **за-** **безпечення; подання; обладнання; (не-**

- оконч. — *ещё*) забезпечування; пода-
вання; об'явлення (*ср.* **снабжать** 1,
2); 2. (*то, чем снабжают, снабдили*)
постачання; **хорошее** с. добре п.; **агент**
по -ию агент з п.
- снабжённый** 1. постачений; забезпече-
ний; с. **запасами продовольствия** з.
запасами продовольства; **завод доста-
точно снабжён сырьём** заводу достат-
но постачено сировини (постачена
сировина), завод достатно забезпечено
(забезпечений) сировиною; 2. **пощений**;
об'явлений; **прибор снабжён предо-
хранителем** прилад об'явлено (об'яв-
лений) запобіжником (прилад має запобі-
жник); **словарь снабжён указате-
лем** до словника пощано покажчик
(словник має покажчик).
- снабжёнческ||ий** постачальний; (*отно-
сящийся к снабженцам*) постачаль-
ницький; -**о-сбытовой** постачально-
збутовий, постачання та збуту (*род. п.*).
снаружи *нареч.* зовні; (*извне*) ззовні.
снаржать / снарядить 1. споряджати /
спорядити, -джі, -диш; 2. (*заряжать*)
заряджати / зарядити, -джі, -диш.
- снаряж|ение** 1. спорядження, (*неоконч.
д.*) спорядження; 2. зарядження, (*не-
оконч. д.*) зарядження; -**ённый** 1. спо-
ряджений; 2. заряджений.
- сначала** *нареч.* спочатку.
снег сніг, -у; -**овой** сніговий.
снести *см.* **сносить**.
снижать / снизить знижувати / знизити,
-йжу, -йзиш.
- снижение** зниження, (*неоконч. д. —
ещё*) зниження; с. **заработной пла-
ты, себестоимости** з. заробітної плати,
собівартості.
- снизу** *нареч.* знизу.
снимать / снять знімати / зняти (зніму,
знімеш); (*брать внаём*) наймати / най-
няти, -йму, -ймеш; с. **взыскание** з.
стягнення; с. **квартиру** н. квартиру; с.
копию з. копію; с. **обвинение, огра-
ничение** з. обвинувачення, обмеження;
с. **побой** юр. з. побіи; с. с **работы, с
учёта** з. з роботи, з обліку; \diamond с. **допрос**
юр. робити / зробити допит; с. **урожай**
збирати / зібрати урожай.
- снимок** знімок, -мка; **рентгеновский** с.
рентгенівський з.
- снисходительн||ость** поблажливість,
-вості, вибачливість, -вості; [звѣрхньо-]
- поблажливе ставлення; -**ый** (*мягкий,
нестрогий*) поблажливий, вибачливий;
(*выражающий превосходство*) звѣрх-
ньо-поблажливий.
- снисхожд|ение** (*не слишком строгое
отношение к вине, виновности кого-л.*)
полѣгкість, -кості, ж.; (*снисходитель-
ность*) поблажливість, -вості, ж., вибач-
ливість, -вості, ж.; **без всякого -ия**
без будь-якої полѣгкості (поблажли-
вості); **заслуживать -ия** заслужувати
на полѣгкості (полѣгкості); **просить о
-ии** просити про полѣгкість; **проявить**
с. виявити поблажливість.
- снова** *нареч.* знов, знову.
сноровка вправність, -ності.
снос (*действие*) знесення, *ср., реже* знос,
-у; **дом подлежит -у** будинок підлягає
знесенню.
- сносить / снести** (*сбрасывать, разру-
шать*) зносити (зношу, зносиш) / зне-
сти.
- сноска** (*в книге и пр.*) виноска.
снотворное *в знач. сущ.* снодійне, -ного
і снотворне, -ного.
- сношен||ие** *обычно мн.* зносини, -ин, *мн.*;
(*личные, частные — обычно*) стосунки,
-ків; **половые -ия** статеві з.; **вступать
в -ия с кем** зав'язувати зносини (сто-
сунки) з ким.
- снудый** (*о рыбе*) *разг.* заснудий.
снятие зняття, (*неоконч. д.*) знімання;
наймання, найняття (*ср.* **снимать**).
- снять** *см.* **снимать**.
собрать / собрать 1. збирати / зібрати
(зберу, збереш); с. **взносы** з. внески;
2. (*механизм, устройство и т. п.*)
складати / скласти, -аду, -адеш; (*со-
ставляя снова — ещё*) збирати /
зібрати; -**ся** / -**ся** 1. збиратися / зі-
братися (зберуся, зберешся); 2. *страд.*
(*несов.*) збиратися; складатися; збира-
тися.
- собкор** (**собственный корреспондент**)
власкор (власний кореспондент).
соблюдать / соблюсти (*что*) дотриму-
вати / дотримати (*чего*), додержува-
ти / додержати (*чего*); (*придержи-
ваться*) дотримуватися / додержатися
(*чего*); с. **законность, порядок** д.
законності, порядку.
- соблюдение** дотримання, додержання,
(*неоконч. д. — ещё*) дотримання,

додержування; с. **договірних обов'язків** д. договірних зобов'язань.

соборно||**ание** співчуття; **выразить** с. висловити с.; **примите мой ~ания** прийміть моє с.; **-ать** співчувати.

собрание 1. (*общее заседание; выборное учреждение*) збори, -рів, *мн.*; **общее с.** загальні з.; **учредительное с.** установчі з.; **2.** (*совокупность собранного*) зібрання; (*сборник*) збірник, *м.*; (*литературных произведений — обычно*) збірка, *ж.*; с. **законів і розпоряджень**; с. **сочинений** зібрання (збірка) творів.

собрания||**ость** зібраність, -ності; **-ый** зібраний; складений (*ср. собирать*).

собрать, -ся см. собирать, -ся.

собственн||**ик** власник; **мелький с.** дрібний в.; **-ица** власниця; **-ический** власницький.

собственно 1. *вводн. сл.* власне, властиво; с. **говоря** в. кажучи; **2.** *част.* власне; с. **Киев** (*без пригородов*) в. Київ.

собственноручный власноручний.

собственн||**ость** власність, -ності; **государственная, исключительная, личная, общая, совмestная, частная с.** державна, виключна, особиста, спільна, приватна в.; **приобрести в с.** придбати у в.; **-ый** власний; **-ый вес** власна вага.

событие подія, *ж.*; **-ыйтийный** подійний.

совершать / совершить 1. (*делать*) робити, -блю, -биш / зробити, чинити, -ню, -ниш и учиняти / учинити; (*о чем-л. предосудительном*) коїти и скоювати / скоїти; (*производить*) провадити, -джу, -диш / провесті, -еду, -едеш; (*осуществлять*) здійснювати / здійснити; (*исполнять*) виконувати / виконати; с. **денежные операции** п. грошові операції; с. **нападение** у. (р. / з.) напад; с. **побег** здійснювати втечу; **самолет совершил посадку** літак зробив (здійснив) посадку; **2.** (*обряд*) справляти / справити, -влю, -виш; (*богослужение*) правити и відправляти / відправити.

совершаются / совершиться (*происходит*) відбуватися / відбутися, -удеться; (*осуществляются*) здійснюватися / здійснитися.

совершающий прич. який (що) робить, чинить и т. д. (*ср. совершать*); **-ся**

який (що) відбувається; який (що) здійснюється.

совершение 1. учинення, (*неоконч. д.*) чинення; скієння, (*неоконч. д.*) скоювання; проведеноння, (*неоконч. д.*) провадження; здійснення, (*неоконч. д.*) здійснювання; виконання, (*неоконч. д.*) виконування, виконання; с. **нотаріальних дій** з. (виконання) нотаріальних дій; за с. **проступления** за вчинення (скієння) злочину; **2.** справлення, (*неоконч. д. — ещё*) справляння; правлення, відправлення, (*неоконч. д. — ещё*) відправляння. *Ср. совершать 1, 2.*

совершенно нареч. 1. (*в совершенстве*) досконало; **2.** (*абсолютно*) цілком, цілковито; (*совсем*) зовсім; с. **верно, секретно** цілком правильно, секретно (таємно).

совершеннолет||**ие** повноліття; **достичь** (*достигнуть*) **-ия** досягти (досягнути) п.; **-ний** повнолітній.

совершенный 1. (*безупречный*) досконалий; **2.** (*абсолютный, полный*) цілковитий, повний.

совершенный прич. 1. зроблений, учинений; скієний; проведений; здійснений; виконаний; **2.** справлений; відправлений. *Ср. совершать 1, 2.*

совершенство||**о** досконалість, -лості, *ж.*; в **-е** досконало; **-оване** (*действие*) удосконалювання; (*результат действия*) удосконалення; **-овать** удосконалювати, -ую, -юеш.

совершившийся який (що) відбувся (здійснився); **ф с. факт** докінаний факт.

совершить, -ся см. совершать, -ся.

совет 1. (*наставление*) порада, *ж.*, рада, *ж.*; по **-у** за порадою; **2.** (*совещание*) нарада, *ж.*, рада, *ж.*; **3.** (*орган власти и т. п.*) рада; **высший, опекунский с.** вища, опікунська р.; **местные советы народных депутатов** місцеві ради народних депутатів; с. **Безопасности ООН** Р. Безпеки ООН.

советник (*должностное лицо*) радник; **военный с.** військовий р.

советовать радити, -джу, -диш; **-ся** радитися.

советский радянський.

советчик порадник; **-ица** порадниця.

совещание нарада, *ж.*; **производственное с.** виробнича н.

- совещательный** дора́дчий; (*служащий для совеща́ний*) для нара́д; **с. о́рган** д. о́рган; **-ая ко́мната юр.** кімна́та для нара́д; **с. пра́вом -ого го́лоса** з пра́вом дора́дчого го́лосу.
- совещаться** ра́дитися, -джуся, -дишся.
- совестим|ость** сумісність, -ності; сполучність, -ності; **психологіческая с.** психологічна сумісність; **с. комп'ютерных программ** сполучність (сумісність) комп'ютерних програм; **с. крови биол.** сумісність крові; **-ый (сочетаемый)** сумісний; (*соединимый — ещё*) сполучний; **-ые понятия** сумісні поняття; **ра́на, не -ая с жизнью** ра́на, не сумісна з життям.
- совместитель** сумісник; **-ница** сумісниця; **-ский** сумісницький; **-ство** сумісництво; **работать по -ству** працювати за сумісництвом.
- совместно** нареч. спі́льно; **-ость** спі́льність, -ності; **-ый** спі́льний; **-ое обуче́ние, предприятие, проживание** спі́льне навчання, підприємство, проживання.
- совместять / совместить** 1. сполучати / сполучити, -учу́, -у́чиш, *реже (обычно о должностях, обязанностях)* суміщати / сумістити, -іщу́, -істиш; (*соединять, сочетать*) поєднувати / поєднати; **с. рабо́ту с уче́бой** п. робо́ту з навчанням; **с. до́лжности** суміщати (с., п.) поса́ди; 2. *мат.* суміщати / сумістити.
- совмещение** 1. сполучення, *реже* суміщення; поєднання, (*неоконч. д. — ещё*) поєднування; 2. *мат.* суміщення.
- совмещенный** 1. сполучений, *реже* суміщений; поєднаний; **с. гра́фик** сполучений (суміщений) гра́фік; **с. сану́зел** сполучений санву́зол; **комната, -ая с кухней** кімна́та, сполучена з кухнею; 2. *мат.* суміщений. *Ср. совещать* 1, 2.
- совокупн|ость** сукупність, -ності; **по -ости преступлений юр.** за сукупністю злочинів; **-ый** сукупний.
- совпадать / совпасть** збіга́тися / збігтися (збі́житься).
- совпад|ающий** 1. *прич.* який (що) збігається; 2. *в знач. прил.* збіжний; **-ёние** збіг, -у, м.; **-ёние обстоятельств** з. обста́вин.
- совращение (развращение)** розбещення, (*неоконч. д. — ещё*) розбещування; **с. несовершеннолетних** р. неповнолітніх.
- современник** сучасник; **-ица** сучасниця; **-ость** сучасність, -ності; **-ый** сучасний; (*того времени, о котором идёт речь*) тогочасний; **са́мая -ая техника** найсучасніша те́хніка.
- совсем** нареч. зовсім.
- согласие** 1. зго́да, ж.; **обоюдное, письменное с.** обо́бльна (вза́ємна), письмо́ва з.; **изъявлять, получать с.** дава́ти, дістава́ти зго́ду; **прийти к -ию** дійти зго́ди, прийти до зго́ди; **в случае ва́шего -ия** у ра́зі ва́шої зго́ди; **по общему -ию** за спі́льною (зага́льною) зго́дою; **с -ия кого** за зго́дою ко́го; **в -ии с чем** згідно з чим; 2. (*дружественные отношения, единодушие*) злаго́да, ж.; **общественное с.** громадська з.
- согласительный юр.** узго́джувальний, пого́джувальний; **-ая комиссия** узго́джувальна (пого́джувальна) комісія.
- согласно** в знач. *предл.* с *дат. п.* згідно (з чим); **с. прика́зу** з; **с. наказа́м, -ый (выражающий согласие; солидарный)** зго́ден (ж. зго́дна; *ср.* зго́дне), зго́дний; **я с ва́ми согласо́н** я з ва́ми зго́ден.
- согласование** пого́дження, узго́дження (*неоконч. д. — ещё*) пого́джування, узго́джування (*ср. согласо́вывать* 1, 2).
- согласованн|ость** пого́дженість, -ності, узго́дженість; **-ый** пого́джений, узго́джений (*ср. согласо́вывать* 1, 2); **-ые действия (между соисполнителями — обычно)** узго́джені дії; (*с вышестоящей инстанцией — обычно*) пого́джені дії.
- согласовывать / согласовать** 1. (*что с кем-чем: получать одобрение, согласие*) пого́джувати / пого́дити, -джу, -диш, *реже* узго́джувати / узго́дити; **с. вопро́с** п. пита́ння; 2. (*что, что с чем: приводит в соответствие, увязывать*) узго́джувати / узго́дити, пого́джувати / пого́дити; **с. де́нежные поступления с расходами** у. грошові надхо́дження з витратами; **с. позиции** у. (п.) пози́ції.
- соглашаться / согласиться** пого́джуватися / пого́дитися, -джуся, -дишся, зго́джуватися / зго́дитися; **не́льзя** не с. не мо́жна не п.
- соглашен|ие** 1. (*согласие*) зго́да, ж.; **по -ию с кем** за зго́дою з ким; **достичь -ия, прийти к -ию** дійти зго́ди, прийти до зго́ди; 2. (*договор*) уго́да, ж.; **дву-стороннее, многостороннее с.** дво-

стороння, багатостороння у.; **трудо́ве с. трудо́ва** у.; **заклю́чить, расто́ргнути** с. укла́сти, розі́рвати у.

соде́йстви́е сприя́ння; **при** ~ни за с.; **ока́зывать / ока́зать** с. сприя́ти / посприя́ти; **ова́ть** *несов. и сов.* сприя́ти / посприя́ти.

соде́ржа́н|и́е 1. (*действие*) утрима́ння, утримува́ння; (*в каком-л. состояннии — ещё*) трима́ння; с. **постро́йки в на́длежа́щем состоя́нии** у. (т.) буді́влі в на́лежа́чому ста́ні; с. **ребё́нка** у. дити́ни; с. **под стра́жей** т. (у.) під ва́ртою; 2. (*обеспечение; иждивение*) утрима́ння; (*средства, выдаваемые на что-л.*) о́плата, ж., ко́шти, -тів, *мн.*; **де́нежное** с. грошо́ве у.; **о́тпуск с сохроне́нием** ~ия відпу́стка із (зі) збере́женням о́плати; **бу́ть на ~ии** бу́ти на утрима́нні; 3. (*содержимое*) вмі́ст, -у, *м.*; **проце́нтное с. відсотко́вий** (проце́нтний) в.; с. **алкого́ль в кро́ві** в. алкого́лю в кро́ві; 4. (*состав*) скла́д, -у, *м.*; с. **спла́ва мет.** с. спла́ву; 5. (*сущность; оглавление*) змі́ст, -у, *м.*; с. **постановле́ния** з. постано́ви (ухва́ли).

соде́ржа́тель (*заведения, квартиры*) утримува́ч; **ни́ца** утримува́чка.

соде́ржа́тельный 1. (*с богатым содержанием*) змі́стовний; 2. (*относящийся к содержанию*) змістови́й.

соде́ржа́ть 1. (*обеспечивать средствами*) утримува́ти; (*быть владельцем, хозяином чего-л. — ещё*) трима́ти; (*держать; хранить; поддерживать — ещё*) трима́ти; с. **вещи в по́рядке** т. ре́чі в по́рядку; с. **под ареш́том** т. (у.) під ареш́том; с. **подсо́бное хозяйство** т. підсо́бне господа́рство; с. **семью́** у. роди́ну (сім'ю́); 2. (*вмещать, заключать в себе*) мі́стити (мі́стити) [в собі́]; (*иметь*) ма́ти [в собі́]; **руда́ соде́ржит мно́го желе́за** руда́ мі́стить [ма́є] [в собі́] бага́то залі́за.

соде́ржа́ться 1. (*на чьи-л. средства, на иждивении, в каком-л. состояннии*) утримува́тися; с. **за счё́т ко́го у.** ко́штом ко́го; **помеще́ние соде́ржится в чистоте́** примі́щення утриму́ється в чистоті́; 2. (*быть*) бу́ти (бу́ду, бу́деш); (*пребывать*) перебува́ти; (*заключаться внутри чего-л.*) мі́ститися; с. **под стра́жей** б. (п.) під ва́ртою; **в бутылке соде́ржится два лі́тра** у пля́шці мі́ститься два лі́три.

соде́ржа́щий *прич.* яки́й (що) утриму́є *и т. д.* (*ср. соде́ржа́ть*); **~йное сущ.** вмі́ст, -у, *м.*; **~йность** мі́сткість, -кості́.

...соде́ржа́щий (**азото́соде́ржа́щий** *и* **азото́соде́ржа́щий**, **зото́соде́ржа́щий**, **ка́лийсоде́ржа́щий** *и т. п.*) *..вмі́сний* (азото́вмі́сний, зото́вмі́сний, ка́лієвмі́сний *и т. п.*).

соде́я́н|и́е *офиц.* учине́ння; **ско́бне́н|и́е** *офиц.* учине́ння; **ско́бный** учине́ний; **ско́бный**; **~ть** учини́ти, -ню́, -ниш; (*что-л. предосудительное — ещё*) ско́біти.

содо́кла́д спі́вдо́повідь, -ді, *ж.*; **~чик** спі́вдо́повіда́ч, -ідача́; **~чица** спі́вдо́повіда́чка.

содру́жество спі́вдру́жність, -ності, *ж.*; (*дружеское общество*) това́риство; **С. Незаві́сних Госуда́рств С. Незале́жных Держа́в.**

соеди́не́ние 1. (*действие*) з'є́днан́ня, (*неоконч. — ещё*) з'є́днува́ння; об'є́днан́ня, (*неоконч. — ещё*) об'є́днува́ння; сполуче́ння, (*неоконч. — ещё*) сполуча́ння; поєднан́ня, (*неоконч. — ещё*) поє́днува́ння; **после́довательное с. эл.** послі́довне з.; с. **наказа́ний юр. о.** покара́нь; **2. (место соединения)** з'є́днан́ня; **3. воен., техн.** з'є́днан́ня; **во́йсько́вое с.** вйсько́ве з.; **шарни́рное с.** шарні́рне з.; **4. хим., мат.** сполу́ка, *ж.*; **органи́ческое с.** органи́чна с.

соеди́ня́ть / соеди́нить 1. з'є́днува́ти / з'є́дна́ти; (*объединять — чаще*) об'є́днува́ти / об'є́дна́ти; (*скреплять, присоединять; устанавливать сообще-ние — ещё*) сполуча́ти / сполучи́ти, -учу́, -учиш; (*сочетать — чаще*) поє́днува́ти / поє́дна́ти; с. **прово́да** з. проводи́; с. **тео́рию с пра́ктикой** п. теорі́ю з пра́ктикою; с. **уси́лия** о. зу́силля; с. **желе́зной доро́гой** з. (с.) залі́зницею; с. **телефо́нной свя́зью** з. телефо́нним зв'язко́м; **2. хим., мат.** сполуча́ти / сполучи́ти.

соеди́ня́ющий 1. *прич.* яки́й (що) з'є́дну́є *и т. д.* (*ср. соеди́ня́ть*); **2. в знач. прил. см. соеди́нительный.**

сожа́л|и́е **сожа́л** *офиц.* (род. жа́лю), *м.*; **к ~ию** на *ж.*; **2. (сочувствие)** спі́вчуття́; **~е́ть** шкодува́ти.

сожи́тель спі́вме́шканець, -нця; **~ни́ца** спі́вме́шканка.

сожи́тельств|о спі́вжиття́; **~ова́ть** жи́ти (з ким).

созва́ть см. сзыва́ть *и* созыва́ть.

созвездие сузір'я.

созда|в'яемий створюваний; утворюваний; ~в'ять / **созда|ть** створювати, -юю, -юеш / створити, -рю, -риш; (*образовать, творить*) утворювати и творити / утворити.

созда|ние 1. (*действие*) створення, (*неоконч.* — *ещё*) створювання; утворення, (*неоконч.* — *ещё*) утворювання, твoрення; 2. (*то, что создано*) твір (род. твoру), м., вiтвір, -вору, м.; (*творение*) творіння; -тель творець, -рця; створювач; -тельница творець, -рця; створювачка.

созна|в'ять / **созна|ть** усвідомлювати, -юю, -юеш / усвідомити, -млю, -миш.

созна|в'аться / **созна|**т'ся (*в чём*) признав'атися / признат'ся; (*юр.* — *обычно*) зiзнав'атися / зiзнат'ся; с. в своєї виновности з. у своєї провинності.

созна|н|ие 1. свідомість, -мості, ж.; (*состояние, противоположное беспомощности, — ещё*) притомність, -ності, ж.; **национальное, общественное с.** національна, суспільна с.; **быть без -ия** бути непритомним (у непритомному стані); **быть в -ии** бути притомним; в **полном -ии** в повній свідомості; **потеря -ия** втрата притомності (свідомості), знепритомнення, ср.; (*бессознательное состояние*) непритомність, -ності, ж., непритомний стан; **терять / потерять с., лиш'аться / лишиться -ия** непритомніти / знепритомніти, втрачати / втратити притомність (свідомість); **привести в с.** привести до пам'яті (до притомності); **приходить / прийти в с.** притомніти и опритомнювати / опритомніти, приходити / прийти до пам'яті (до свідомості, в себе); 2. (*осознание, понимание*) усвідомлення, свідомість; с. **собственной вины у.** (с.) власної вини (привини); 3. (*признание*) зiзнання.

созна|тель|ость свідомість, -мості; ~ый свідомий.

созре|в'ять / **созре|ть** дозрівати / дозріти, достига|ть / достигнути и достигти; (*о замыслах, решениях и т. п. — чаще*) визрівати / визріти.

созре|вший дозрілий, достиглий; визрілий.

созы|в скликання, ср., (*неоконч. д.* — *ещё*) скликання; **сессия першого -а** сесія першого скликання.

созыв'ать / созыв'ать 1. см. сзывать / созыв'ать; 2. (*собрание, парламент и т. п.*) скликати / скликати, -ичу, -ичеш. **соизмерение** порівняння.

соизмерим|ость 1. мат. сумірність, -ності; 2. (*сравнимость, сопоставимость*) порівнянність, -ності; (*соответствие чего-л. чему-л.*) відповідність, -ності; с. **наказания преступлению** в. покарання злочинові (злочину); ~ый 1. мат. сумірний; ~ые величины сумірні величини; 2. порівнянний; відповідний; ~ые понятия порівнянні поняття.

соизмеря|ть / соизмерить порівнювати, -юю, -юеш / порівняти.

соискание: на с. **премии, учёной степени** на здобуття премії, наукового ступеня.

соискатель (*чего*) здобувач, -а (*чего*); претендент (*на що*); с. **учёной степени** п. на здобуття (здобувач) наукового ступеня; с. **гражданства офиц.** п. на громадянство; ~ница здобувачка; претендентка.

соисполнитель співвиконавець, -вця; ~ница співвиконавиця.

сойти см. сходить.

сократим|ость мат. скоротність, -ності; ~ый скоротний.

сократительный спец. скоротливий, скорочувальний.

сокращать / сократить скорочувати / скоротити, -очу, -отиш.

сокращение скорочення, (*неоконч. д.* — *ещё*) скорочування; **уволен по -ению штатов** звільнений за скороченням штатів; ~енный скорочений.

сокрытие офиц. приховання, утаєння.

солидариз|ация солідаризація; ~ируются, ~оваться солідаризуватися.

солидарн|ость солідарність, -ності; ~ый солідарний; ~ая ответственность юр. солідарна відповідальність.

солидный солідний.

солн|ечный сонячний; ~це сонце; по -цу за сонцем.

соль сіль (род. солі).

сoмкн|утый зiмкнутий, зiмкнений; ~уть см. смыкать.

сомнев'аться сумніватися.

сомне|ние сūмнів, -у, м.; без -ия без сūмніву; **вне всякого -ия** поза всяким сūмнівом; **не вызыв'ает -ия** не викликає сūмніву.

сомнітельний сумнівний.
сонаніматель *юр.* співнаймач, -а; -нища співнаймачка.
сонаслід[н]ик *юр.* співспадкоємець, -миця; -нища співспадкоємиця; -**ованіє** співспадкоємство; -**оватє** *несов.* и *сов.* ставати (стаю, стаєш) и буги (буду, будеш) / стати (стану, станеш) співспадкоємцем (співспадкоємицею).
соображен[н]іє (*мнение, предположение* и *т. п.*) міркування; **высказать -ня** висловити м.; Φ **принять в с.** узяти до уваги.
сообразительный кмітливий.
сообща *нареч.* спільно.
сообщать / сообщить 1. (кому — уведомлять) повідомляти / повідомити, -млю, -миш (кого, реже кому), сповіщати / сповістити, -ішу, -істиш (кого); **2.** (чему что — придавать) *книжн.* надавати, -даю, -даєш / надаати, -дам, -аси (чому чого); **с. матеріалу водо-непроницаемость** н. матеріалу водонепроникності; **3.** (*предоставлять*) подавати, -даю, -даєш / подати, -дам, -аси; **с. сведения** п. відомості.
сообщаться 1. (иметь сношения, связь) спілкуватися; **2.** (о предметах — быть соединёнными) сполучатися.
сообщающ[и]йся *в знач. прил.:* -иєся **сосуды физ.** сполучені посудини.
сообщен[н]іє 1. (*действие*) повідомлення; надання, (*неоконч.* — ещё) надавання; подання, *реже* подача, *ж.*, (*неоконч.* — ещё) подавання (*ср.* **сообщать 1—3**); **2.** (*то, что сообщается*) повідомлення; **правительственное с.** урядове п.; **по -ию кого** за повідомленням кого; **3.** (*связь*) сполучення; **воздушное с.** повітряне с.
сообщество співтовариство; (*общество*) товариство; (*шайка*) *офиц.* зграя, *ж.*; **международное с.** міжнародне с.; **тайное с.** таємне т.; **преступное с.** злочинна з.
сообщник *спільник;* (*соучастник*) співучасник; -**ический** спільницький; співучасницький -**ичество** спільництво; (*соучастие*) співучасть, -ті, *ж.*
сооружать / соорудить споруджувати / спорудити, -уджу, -удиш.
сооружение 1. (*действие*) спорудження, (*неоконч.* — ещё) споруджування; **2.** (*постройка*) споруда, *ж.*

соответствен[н]о 1. *нареч.* відповідно; **2.** (*чему, с чем*) *предл.* відповідно (до чого); **с. этому в.** до цього; -**ый** (чему) відповідний (до чого, чому).
соответств[н]іє 1. відповідність, -ності, *ж.*; **с. подлиннику в.** оригіналові (оригіналу); **привести в с.** привести у в.; **в -ии с чем** відповідно (у відповідності) до чого; **2. лингв.** відповідник, м.; -**оватє** відповідати; -**оватє действительности** в. дійсності; -**ующий** (чему) відповідний (до чого, чому); -**ующим образом** відповідним чином.
соответч[н]ик *юр.* співвідповідач, -а; -нища співвідповідачка.
соотечественн[н]ик співвітчизник; -нища співвітчизниця.
соотнес[н]еніє співвіднесення; -**енный** співвіднесений.
соотносительный співвідносний.
соотносительность співвідносність, -ності / **соотнести** співвідносити, -бішу, -бісиш / співвіднести; -**ся** / -**сь** співвідноситися / співвідвестися.
соотношение співвідношення.
сопёрн[н]ик суперник; -нища суперниця; -**ичать** суперничати; -**ичество** суперництво.
соподчин[н]еніє співпідпорядкування; -**ятє** / -**итє** співпідпорядковувати / співпідпорядкувати.
сопостав[н]имостє порівнянність, -ності; -**имый** порівнянний; -**ительный** зіставний; -**леніє** зіставлення, (*неоконч.* д. — ещё) зіставляння.
сопоставлять / сопоставить зіставляти / зіставити, -влю, -виш.
сопредельный суміжний.
сопредседатель співголова, м. и *ж.*
соприкасаться / соприкоснуться 1. (*несов.:* с чем — быть смежным) прилягати (до чого), межувати (з чим); **2.** (*вступить в сношения, в контакт*) стикатися / зіткнутися.
соприкасающийся (*с кем-чем*) **1.** *прич.* який (що) прилягає (до чого), приляглий (до чого), який (що) межує (з чим); який (що) стикається (з ким-чим); **2.** *в знач. прил.* дотичний (до чого); *мат.* стичний.
соприкосновён[н]іє 1. (*непосредственная смежность чего-л.*) [безпосередня] суміжність, -ності, *ж.*; **с. участков с.** ділянок (дільниць); **2.** (*непосредственное общение, взаимодействие, кон-*

- такт*) контакт, -у, м.; (*касание*) дотик, -у, м.; (*столкновение*) зіткнення; **входить** в с. *воен.* входити в контакт, (*в столкновение*) в зіткнення; **точка** -ия точка дотику.
- сопричастный** (*чему, к чему*) співпричетний (*до чого*).
- сопроводительная** в знач. *суц.* супровідний лист; **-ый** супровідний.
- сопровождать / сопроводить** супроводжувати и супроводити, -джу, -диш (*несов*).
- сопровожающий** **1.** *прич.* який (що) супроводжує (супроводить); **2.** в знач. *прил.* супровідний; **3.** в знач. *суц.* супровідник.
- сопровождение** супровід, -воду, м.; (*действие — ещё*) супроводження, *ср.*, (*неоконч. — ещё*) супроводжування, *ср.*; **груз** в **-енни** накладної вантаж у супроводі накладної; **-енный** супроводжений.
- сопротивление** (сопротивление материалов) разг. опір матеріалів.
- сопротивление** **1.** опір (*род. опору*), м.; (*сопротивляемость*) опірність, -ності, ж.; с. **материалов физ.** опір матеріалів; с. **представителю власти** опір представників влади; с. **среды физ.** опір середовища; **оказать** с. **учинить** опір; **2.** (*деталь*) *эл.* опір, резистор, м.
- сопротивляемость** опірність, -ності; **-ться** чинити (-ню, -ниш) опір; **-ющийся** **1.** *прич.* який (що) чинить опір; **2.** в знач. *прил., физ.* опірний.
- сопрягать / сопрячь** *техн.* сполучати / сполучити, -учу, -учиш.
- сопутствовать** (*кому-чему, перен.*) супроводжувати и супроводити (*кого-что*); **-ующий** в знач. *прил.* супровідний, супутній; **-ующие обстоятельства** супровідні обставини; с. **товары** супровідні (супутні) товари.
- соразмерный** **1.** *нареч.* відповідно; пропорційно; **2.** (*чему, с чем*) *предл.* відповідно (*до чого*); **-ость** **1.** відповідність, -ності; **-ость наказания** **совершенному преступлению** в покарання вчиненому злочини (злочину); **2.** пропорційність, -ності; **-ость степени виновности** *юр. п.* ступеня винності; **-ый** **1.** (*чему, с чем — соответствующий*) відповідний (*до чого, чому*); **траты**, **-ые** **заработку** витрати, відповідні
- до заробітку; **2.** (*пропорциональный*) пропорційний.
- соразмерять / соразмерить** (*с чем*) розміряти / розміряти (*відповідно до чого*).
- соревнование** змагання; **-ться** змагатися.
- ориентировать** (*сов.*) зорієнтувати / зорієнтувати.
- сорить** сміяти, -ічу, -ітиш.
- сорок** сорок, -а; **-овой** сороковий.
- сорочечный** сорочковий; **-ка** сорочка.
- сорт** сорт, -у; (*товара, культурных растений — ещё*) гатунк, -нку; **высший** с. вищий (найвищий) с. (г.).
- сортамент спец.** сортамент, -у; **-ный** сортаментний.
- сортимент спец.** сортимент, -у; **-ный** сортиментний.
- сортированный** сортований; **-ать** сортувати.
- сортировка** **1.** (*действие*) сортування, *ср.*; **2.** (*машина*) сортувалька; **3.** (*помещение*) *см.* сортирочная; **-очная** в знач. *суц.* сортувальна, -ної, сортувальня; **-очный** сортувальний; **-очная горка, станция ж.-д.** сортувальна гірка, станція.
- сортность** сортність, -ності; **-ный** сортний; **-овой** сортовий.
- сортоиспытание с.-х.** сортовипробування.
- соседний** сусідній; **-ство** сусідство.
- сослаться см.** **ссылаться.**
- сословие** стан, -у, м.; **-ный** становий.
- сослуживец** товариш по службі; (*тот, кто работает вместе с кем-л. — ещё*) співпрацівник, -а; **-ица** товаришка по службі; співпрацівниця.
- сосредоточение** зосередження, (*неоконч. д. — ещё*) зосереджування; **-ный** (*в разн. знач.*) зосереджений.
- сосредоточивать / сосредоточить** зосереджувати / зосередити, -джу, -диш; с. **внимание** з. увагу.
- состав** **1.** (*совокупность отдельных частей, людей*) склад, -у; **вспомогательный, личный, руководящий** с. допоміжний, особовий, керівний с.; **подвижной** с. ж.-д. рухомий с.; с. **воды, почвы** с. води, ґрунту; с. **преступления юр.** с. злочину; в **полном** **-е** у повному складі; **2.** (*продукт смеси, соединения*) сполука, ж.; (*смесь*) суміш, -ші, ж., сумішка, ж.; (*вещество*) речовина, ж.; **химический** с. хімічна

сполука; **3.** (поезд) поїзд, по́тяг; (эшелон) ешелон; (поез) -у; (цеп нескольких вагонов) зцеп.

составитель 1. складач, -а; (словаря и т. п.) укладач, -а; (сборника и т. п. — ещё) упорядник; **с. поездов** жу.-д. с. поїздів; **2.** (смесей, растворов) готувач, -а; -ница складачка; укладачка; упорядница.

составлять / составить 1. скла́дати / скла́сти, -аду́, -аде́ш; (словарь и т. п.) укла́дати / укла́сти, -аду́, -аде́ш; (сборник и т. п. — ещё) упоря́дкову́вати / упоря́дкува́ти; **с. отчёт, план, протокол, сме́ту** с. звіт, план, протоко́л, кошторіс; **2.** (смесь, лекарство и т. п.) готува́ти / ви́готувати, ви́готовляти / ви́готовити, -влю́, -виш; **3.** (формировать группу, коллектив) ствóрювати / створи́ти, -рю́, -риш; **4.** (образовывать собой какое-л. количество, целое) стано́вити (несов.), ре́же скла́дати / скла́сти; **расход составляет миллион гривен** витрата (видáток) стано́вить мільйон гривень; **5.** (несов.: являться чем-л., представлять собой что-л.) стано́вляти, явля́ти собою́; (быть) бу́ти.

составляющ||ая в знач. прил. и суц., мат. и пр. складова́, -во́; (в знач. суц. — чаще) складник, -а; -ий прич. який (що) скла́дає и т. д. (ср. составлять).

составн||ой 1. (составляющий) складовий; -а́я часть складова́ части́на, складник, -а́, м.; **2.** (составленный) скла́денний; -бе́ число́ мат. скла́дене число́.

состоявш||ийся 1. який (що) відбу́вся; **2.** який (що) реалізува́вся, реалізований; який (що) здійсни́вся, здійснений; -а́яя вербо́вка спец. здійсне́не вербува́ння.

состоян||ие 1. стан, -у, м.; газообра́зное с. газоподі́бний с.; гра́жданское с. цивільний с.; **с. войны́** с. війни́; **с. здоровья́** с. здоро́в'я; **с. опьяне́ния** с. сп'яні́ння; **в образцо́вом -ии** у зразко́вому ста́ні; **бу́ть в -ии с инф.** бу́ти спро́можним, ма́ти спро́можність; (мочь) мо́гти; **ситуа́ция по -ию на 1 января́** ситуа́ція [за] ста́ном на 1 січня́; **2.** (имущественное, финансовое положение) майновий стан, фіна́нсовий стан; (имущественно) майно́; (средства) ста́ток, -тку, м., ста́тки, -ків, мн., достáтки, -ків, мн.; (богатство) ба́гатство; **с. фирмы́** оце́-

нива́ється в о́дин мілья́рд майновий (фіна́нсовий) стан фі́рми оці́нюється в о́дин мілья́рд; **нажи́ть с.** нажи́ти ста́ток; **челове́к с -ием** лю́дина із (зі) ста́тками (з достáтками); **э́то це́лое с. це́ ці́ле б.; 3.** (пробы́вание) офіц. перебува́ння; **с. в за́пасе воен.** п. в за́пасі.

состоятель||ость 1. спро́можність, -ності [плати́ти]; **2.** замо́жність; ба́гатство, ср.; **3.** переко́нливість, -вості, обгрунто́ваність, -ності; **с. до́водов п. (о.)** до́води; -ый **1. торг., юр.** спро́можний [плати́ти]; **2.** (зажиточный) замо́жний; (богатый) ба́гатий; **3.** (убедительный) переко́нливий, (обоснованный) обгрунто́ваний.

состо́ять 1. (из кого-, чего-л.) скла́да́тися; **с. из трёх частей** с. з трьох части́н; **2.** (в чём — заключаться) поляга́ти; **зада́ча -йт в сле́дующем** завда́нням поляга́є (ось) у чо́му; **3.** (пробы́вать, находиться) бу́ти (буду, бу́деш), перебува́ти; **с. на учёте б. (п.)** на обліку.

состо́яться сов. 1. відбува́тися (несов.) / відбу́тися, -у́детесь (сов.); **2.** (оправдать возлагавшиеся надежды) реалізува́тися; (осуществиться) здійсно́вуватися (несов.) / здійсни́тися (сов.); **сде́лка состо́ялась** угоду́ здійсне́но.

состоящ||ий який (що) скла́дається и т. д. (ср. состоять); **с. (-ая** в бра́ке одру́жений, -на.

состояз||ние змага́ння; -те́льность юр. и пр. змага́льність, -ності; -те́льный юр. змага́льний; -ться змага́тися.

состояств||ование спі́віснува́ння; -ова́ть спі́віснува́ти; -у́ющий **1. прич.** який (що) спі́віснує; **2.** в знач. прил. спі́віснующий.

сосчи́тывать (реже) / сосчи́тать лічи́ти / полічи́ти, -ічу́, -ічиш, рахува́ти / порахува́ти.

со́т||енный со́тенний; -енные весе́ со́тенна вага́; -ка разе. со́тка; -ня со́тня. **со́товн||ый с.-х., радио** стільниковий; -а́я связь с. зв'язо́к.

сотру́дн||ик 1. (тот, кто работает вместе с кем-л.) спі́впраці́вник, -а́, ре́же спі́вробі́тник; **2.** (тот, кто работает в каком-л. учреждении) спі́вробі́тник; **нау́чный с.** науко́вий спі́вробі́тник; -ича́ть **1.** спі́впрацюва́ти, -ю́, -юеш, ре́же спі́вробі́тничати; **2.** бу́ти

спасібо спасібі, (благодарю) дякую.
спасітель рятівник, -а; -ниці рятівниці;
-ний рятівний; -ное сродство р. засіб.
спасті см. спасть.
спекул||ірование спекулювання; -іро-
вать спекулювати, -юю, -юеш; -янт
спекулянт; -янтка спекулянтка; -яция
спекуляція; мелкая -яция дрібна с.;
-яция в особо крупных размерах с.
в особливо великих розмірах.
спє||мый спілий, стиглий; -ть спіти, стиг-
нути.
специализ||ация спеціалізація; -ірован-
ный спеціалізований; -іровать спе-
ціалізувати; -іроваться спеціалізу-
ватися.
специалист фахівець, -вця, спеціаліст;
молодой с. молодий с.; с. высшей
квалификации, широкого профиля
ф. (с.) найвищої (вищої) кваліфікації,
широкого профілю; с. по чему ф. (с.) з
чого; -ка фахівець, -вця, спеціалістка.
специаль||ность 1. (отрасль; качество,
свойство) спеціальність, -ності; защи-
тить диссертацию по -ости «исто-
рия Украины» захистити дисертацію
за спеціальністю «історія України»;
2. (профессия) фах, -у, м., спеціаль-
ність; по -ости за фэхом (за спе-
ціальністю); -ый спеціальний; (профес-
сиональный — обычно) фаховий; -ое
оборудование спеціальне устаткування
(обладнання); -ое образование
фахова освіта.
специф||ика специфіка; -икация специ-
фікація; -ицировать специфікувати;
-ический, -ичный специфічний.
спецовка разг. спецівка.
спецодежда (специальная одежда)
спецодяг, -у, м. (спеціальний одяг).
спешить поспішати, спішити.
спешный спішний, нагальний.
спікер спікер.
спирт спирт, -у; -завод спиртозавод, -у,
спиртзавод; -ной спиртний; -ные на-
питки спиртні напої; -овать спец.
спиртувати; -овой спиртовий.
спис||ание списання; -анный списаний.
спис||ок список, -ску; по -жу за спис-
ком; -очный обліковий, списковий;
-очный состав о. (с.) склад; -ывание
спісування.
списывать / списать списувати / спи-
сати, -ишú, -ишеш; с. долг с. борг; с. в

расход, по акту, со счёта бухг. с.
видаток, за актом, з рахунку.
сплав¹ (металлов) сплави, -у.
сплав² (леса) сплав, -у, (неоконч. д.
обычно) сплавлення, ср.; -ной сплав
-ной лес с. ліс; -щик (леса) сплавник,
сплошной суцільний.
сплошь нареч. суцільно.
спокой||ный спокійний; -ствие спó-
(род. спóкою), м.; общественное -ств
громадський с.
спонсир||ование спонсорування; -ание
спонсорований; -ать спонсорувати.
спонсор спонсор; -ский спонсорський
-ство спонсорство.
спор 1. суперечка, ж., реже спір (ре-
спóру); 2. юр. (разногласие, разреш
мое судом, арбитражем и т. п.) сп
гражданский, жилищный, имуще
венный с. цивільний, житловий, ма
новый с.; с. о наследстве с. про сп
щину; комиссия по трудовым -ам
місія з трудових спірів.
спор||ить 1. сперечатися; 2. юр. вес
спір; позиватися; -ный спірний; -на
вопрос спірне питання; -ящий 1. як
(шо) сперечається; 2. юр. який (щ
ведє спір (позивається).
способ спóсіб, -сòбу; с. изготовления, уп
ребления с. виготовлення, уживання
способн||ость 1. (свойство) здатність
-ности; спромóжність; платёжная
покупательная с. платіжна, купівель
на с.; пропускная с. пропускна с.;
к перевозочению з. до перевитле
ний; 2. обычно мн. -ости (дарования
здібності, -тей (ед. здібність, -ност
умственные -ости розумові з.; с.
рисованию здібність до малювання
-ый 1. (к чему, на что, с инф.) зд
ний (до чого, на що, с инф.); (мо
щий сделать что-л. — ещ) сп
мóжний; бálка -а выдержать бол
шое давление бálка здатна витрим
великий тиск; 2. (одаренный) зд
ний.
...способный (конкурентоспособный
платёжеспособный, правососе
ный, трудоспособный и т. п.) ...сп
мóжний (конкурентоспромóжний, п
тоспромóжний и т. п.); ...здатний (п
воздатний, працездатний и т. п.).
способств||ование сприяння; -ова
сприяти; -ующий 1. прич. який (ц

- сприяє; **2.** (чому) в знач. прил. сприя-
ливий (для чого).
- справа** нареч. праворуч, справа; **с. на-
лево** с. наліво; **с. от кого-чого** п. (с.)
від кого-чого.
- справедлив||ость** справедливість, -вості;
слухність; **по -ости** по справедливості;
-ый справедливий; (о доводах, заме-
чаниях — ещё) слухний; **-ое требо-**
вание справедлива вимога.
- справиться** см. справляться.
- справк||а** (сведения; документ) довідка;
с. о состоянии здоровья, об осво-
бождении, с места работы д. про стан
здоров'я, про звільнення, з місця робо-
ти; **навести ~у офиц.** см. справляться
2; **с. дана в том, что...** д. видана про
те, що...; \diamond **наводить ~и** збирати
відомості, довідуватися.
- справляться / справитись** **1.** (с кем-
чем) справлятися / справитися, -влюся,
-вишся, сов. также упоратися; **2.** (о
ком-чем — осведомляться) довіду-
ватися / довідатися (про кого-що);
(расспрашивать) розпитувати / роз-
питати (про кого-що); **справьтєсь в**
канцелярии довідайтеся в канцелярії.
справоч||ик довідник; **с. по правопи-**
санию д. з правопису; **-ый** довідковий;
-ое бюро довідкове бюро; **-ые цены**
довідкові ціни.
- спрашив||ать / спросить** питати / спи-
тати, запитувати / запитати; **-ающий**
1. прич. який (що) питає (запитує); **2.** в
знач. суц. запитувач.
- спрос** (на товар и пр.) попит, -у; **с. пре-**
вышает предложение п. перевищує
пропозицію; **на этот товар есть с.** на
цей товар є п.
- спросить** см. спрашивать.
- спрятать** сховати; (прим. вещи, деньги
и т. п. — ещё) заховати.
- спустя** предл. с вин. п. через (що); **с.**
некоторое время ч. деякий час; **не-**
много с. тріхи згодом.
- срабатывание** (в разн. знач.) техн.
спрацьовування.
- срабатывать / сработать** техн. спра-
цьовувати / спрацювати.
- сработ||авшийся** спрацьований; **-ан-**
ность (в разн. знач.) спрацьованість,
-ності; **-анный** спрацьований.
- сравн||ение** порівняння; (неоконч. д. —
ещё) порівнювання; **по ~ию, в ~ии**
- с кем — чем у порівнянні з ким —
чим.
- сравн||иваемый** порівнюваний; **-ивать /**
-ить порівнювати / порівняти; **-имый**
порівняльний; **-имые величины** порів-
нянні величини; **-ительно** нареч. порів-
няно; **-ительно дешево** п. дешево;
-ительный 1. порівняльний; **-итель-**
ный метод п. метод; \diamond **-ительная**
степень лингв. вищий ступінь; **2.** (от-
носительный) порівняний.
- сразу** нареч. відразу, зразу.
- сраст||ание** зростання; **-а́ться / -и́сь**
зростаєти / зростітис.
- сращение** зрощення; (неоконч. д. — ещё)
зрощування.
- срашивать / срастить** зрощувати /
зростити (зрощу, зростіш).
- среброносный** геол. срібноносний.
- сред||а¹** середовище, ср.; (окружение —
ещё) оточення, ср; **загрязнение, ох-**
рана окружающей ~ы забруднення,
охорона навколишнього середовища
(довкілля).
- сред||а²** (день недели) середа; **по ~ам** см.
по 9.
- среди** предл. с род. п. серед (кого-чого).
- средне||волновый** радио середньохви-
льовий; **-годовой** середньорічний; **-ме-**
сячный середньомісячний; **-суточный**
середньодобовий.
- средн||ий** середній; (рядовой, ничем не
выделяющийся — ещё) пересічний; **-ее**
арифметическое мат. середнє ариф-
метичне; **в ~ем** у середньому, пересіч-
но.
- средств||о 1.** засіб, -собу, м.; (способ —
ещё) спосіб, -собу, м.; **с. от кашля** з.
від кашлю; **транспортные ~а** транс-
портні засоби; **-а передовые, про-**
изводства засоби пересування, вироб-
ництва; **всеми ~ами** всіма способами
(засобами); **2.** мн. **-а** (деньги, ценнос-
ти и т. п.) кошти, -тів, мн., реже кошт,
-у, м.; **денежные ~а** кошти; **оборот-**
ные, платёжные ~а обігові, платіж-
ні к.; **-а на содержание** к. на утриман-
ня; **на собственные ~а** власним кош-
том (на власні к.); \diamond **-а к существова-**
нию засоби до існування; **жить не по**
-ам жити невідповідно до своїх до-
статків.
- срез** зріз, -у; (действие — обычно) зрі-
зання, ср., (неоконч.) зрізування, ср.

срок 1. (определённый промежуток времени) строк, -у, термін, -у; **кратчайший, сжатый, установленный** с. найкоротший, стіслий, установлений с. (т.); **первый с. службы воен.** перший с. служби; **с. гідности, давности, лишения свободы** с. (т.) придатності, давності, позбавлення волі; **по истечении -а; 2.** (установленный момент, предел времени) термін, реже строк; **крайний с. крайній** т.; **в с., к -у** вчасно, (своевременно) своєчасно; **к определённому -у** на певний (визначений) т.

срочн||о нареч. терміново; **-ость** терміновість, -вості; **-ый 1.** (безотлагательный) терміновий; **-ая** помість термінова допомога; **принять -ые меры** ужити термінових заходів; **2.** (на срок) строковий; **-ый вклад** с. вклад; **-ая военная служба** строкова військова служба.

срвы зрив, -у; **с. заказа** з. замовлення.

ссор||а сварка; **-ить** сварити, -рю, -риш; **-иться** сваритися, -рюся, -ришся.

ссуд||а позичка; **безвозвратная, возвратная, денежная, долгосрочная, краткосрочная, срочная, льготная, сменная** с. безповоротна, поворотна, грошова, довгострокова (довготермінова), короткострокова (короткотермінова), строкова, пільгова, насіннева (насінна) п.; **с. на постройку** п. на будівання; **с. под залог** п. під заставу; **-ный** позичковий.

ссудо||датель юр. позичкодавець, -вця; **-получатель, -приниматель** одержувач позички, позичкодержувач; **-сберегательный** фин. ощадно-позичковий.

ссужать / ссудить (кого чем, кому что) позичати / позичити (кому що).

ссужение позичання, позичення.

ссылаться / сослаться (указывать на кого-, что-л.) посилатися / послатися (пошлюся, пошлешся), покликатися / покликатися; **с. на мнение кого, на источники** п. на думку кого, на джерела.

ссылка¹ заслання, ср.

ссыл||ка² (указание) посилання, ср., покликання, ср.; (отсылка) відсилання, ср.; **со -кой** на хорошо осведомлённые круги з посиланням на добре поінформовані кола; **-очный** відсильний.

стабили||ационный стабілізаційний; **-ация** стабілізація; **-ированный, -ованный** стабілізований; **-ировать, -овать** стабілізувати; **-ирующий, -ующий 1.** прич. який (що) стабілізує; **2.** в знач. прил. стабілізувальний; стабілізаційний.

стабильн||ость стабільність, -ності; **-ый** стабільний.

ставить ставити, -влю, -виш; **ф с. в известность** доводити до відома; **с. на вид** робити зауваження.

ставка||а фин. ставка; **учётная** с. дисконтна с.; **повышение -и** підвищення ставки; **по высшей -е** за найвищою ставкою; **процентные -и по кредитам** відсоткові (процентні) ставки за кредитами (на кредити); **ф очная с. юр.** ставка віч-на-віч (очна ставка, зводи, мн., зводини, мн.).

ставленн||ик ставленник; **-ица** ставлениця.

стагн||ационный стагнаційний; **-ация** стагнація.

стадия стадія; **высшая, начальная** с. вища (найвища), початкова с.

стаж стаж, -у, **испытательный, непрерывный, общий, производственный, трудовой** с. випробний (іспитовий), безперервний, загальний, виробничий, трудовий с.; **-ёр** стажіст; **-ировать, -ироваться** стажувати, -ую, -уеш, стажуватися; **-ировка** стажування, ср.

сталкивать / столкнуть 1. (с чего-л.) зштовхувати и зштовхувати / зштовхнути и зштовхнути; **2.** (кого-что с кем-чем) стикати / зіткнути, зштовхувати и зштовхувати / зштовхнути и зштовхнути.

сталь сталь, -лі; **легированная, листовая** с. легівана, листова с.; **-ной** сталевий, сталений.

стандарт стандарт, -у; **государственный** с. державний с.; **по мировым -ам** за світовими стандартами; **-изация** стандартизація; **-изировать, -изовать** стандартизувати; **-ный** стандартний.

становиться / стать ставати (стаю, стаеш) / стати (стану, станеш); **с. в очередь** с. в чергу.

стан||ок техн. верстат; **печатный** с. друкарський в.; **-очный** верстатний.

станционный станційний.

станция станція; **автозаправочная, конечная, узловая** с. автозаправна, кін-

со вкусом) строгий; с. **выговор** суво́ра дога́на; с. **костю́м** стрóгий костю́м.

стро́ение 1. (*постройка*) будівля, ж., будо́ва, ж.; **2.** (*структура*) будо́ва, ж.

строитель (строительный рабочий) будіве́льник; (*участник строительства*) будівник, -а; **инжене́р-с.** инже́нер-будіве́льник; с. **моста́** будівник моста́ (мо́сту); **-но-монта́жный** будіве́льно-монта́жный; **-ный** будіве́льный; **-ная площа́дка** б. майда́нчик; **-ный уча́сток** будіве́льна діля́нка; **-ство** буді́вництво; **жили́щное -ство** житло́ве б.

стро́ить 1. (*сооружать; перен.: создавать*) будува́ти; **2.** *воен., спорт. (становить в строй)* шикова́ти.

стро́йка 1. (*действие*) будува́ння, *ср.*, буді́вництво, *ср.*; **2.** (*место*) буді́вництво; **рабо́тать на -е** працюва́ти на буді́вництві.

стро́йка́ рядо́к, -дка́, м.; с. **красно́й -и́** з нового рядка́, з абза́цу.

стро́ечный рядко́вий.

стру́йный *слец.* стру́минний.

структу́ра структура; **-иза́ция** структуриза́ция; **-изиро́вать** структуризува́ти; **-йрoвание** структурива́ння; **-йрoванный** структурива́ний; **-йрoвать** структурива́ти; **-ный** структу́рний.

струя́ стру́мив, -меня, м.

студе́нт студе́нт; **-ка** студе́нтка.

студе́нческ||кий студе́нський; **-тво** студе́нцтво.

студі́йный студі́йний; **-ия** студі́я.

ступе́нчатый 1. східча́стий; **2.** *перен.* ступі́нчастий.

ступе́нь 1. (*лестницы*) східець, -дя, м. (*мн.* схі́дці, -ів); (*переносной лестницы*) шабел́ь, шабля́, м.; **2.** (*перен.: стadia*) ступі́нь, -пеня, м., шабел́ь; ♀ с. **раке́ты** ступі́нь раке́ты.

стык стик, -у; **-ова́ть** стикова́ти; **-овой** стиковий.

стыко́в||ка стикова́ння, *ср.*; **-очный** стикова́льний.

стягива́ть / стяну́ть стяга́ти и стягува́ти / стягти́ и стягну́ти, -ну́, -неш.

субаре́нда суборенда.

суббо́т||а субо́та; по **-ам см. по 9;** **-ний** субо́тний.

субве́нция *фин.* субве́нція.

суборди́н||ацио́нный суборди́наці́йний; **-а́ция** суборди́нація.

субподря́д субпі́дряд, -у; **-ный** субпі́дрядний; **-чик** субпі́дрядник.

субсиді́р||ование субсидува́ння, субсидіюва́ння; **-ова́ть** субсидува́ти, субсидіюва́ти, -юю́, -ю́еш; **-уемый** субсидіова́ний, субсиді́йований.

субсидія́ субсидія́.

субсче́т *фин.* субраху́нок, -нку.

субъе́кт суб'е́кт; **-йвный** суб'е́ктивний; **-ный** суб'е́ктний.

суверен суверен; **-ный** суверені́рний.

суверен суверен; **-итет** суверені́тет, -у; **-ный** суверені́йний.

суд суд, -у; **вое́нный, гражда́нский, междунаро́дный, това́рищеский, трете́йский, уголо́вный** с. військовий, циві́льний, міжнаро́дний, това́риський, трете́йський, криміна́льний с.; **быть о́правданым по -у** бу́ти виправданим судо́м (через суд); **оштрафова́ть по -у** оштрафува́ти че́рез суд (за ухва́лом, рі́шенням, віроком су́ду); **под -ом и сле́дствием не состоя́л** під судо́м і слі́дством не був.

судебн||ый судовий; с. **исполні́тель** с. викона́вець; **-ое разбира́тельство** с. ро́згляд; **-ые изде́ржки** судові́ витрати; **в -ом поря́дке** у судово́му поря́дку.

суде́йск||ий 1. *юр.* судовий; **-ая колле́гия** судово́а коле́гія; **2.** *спорт.* судді́вський.

суді́м||ость суді́мість, -мости; **име́ть с. ма́ти с.; -тый** судже́ний, суді́мий.

суді́ть суді́ти, -джу́, -диш; **-ся** суді́тися; (*с кем: по гражданским делам — ещё*) позива́ти (*кого*), позива́тися (*з кем*).

су́д||но судно́, -а́; **-а мн.** су́дна, -ден; **-овой** судновий.

суді́ья суддя́; **выбо́рность** **-ей** выбо́рність судді́в.

сужа́ть и сужива́ть / сүзить звужува́ти / звүзити (звүжу, звүзиш).

суже́ние звүже́ння, (*неоконч. д. — ещё*) звүжува́ння.

суме́ть зумі́ти.

сумм||а сума́; **подоче́тная** с. підзві́тна с.; **в обще́й -е** загално́ю сүмою; **-арный** сумарний; **-йрoвание** підсумо́вування; **-йрoвать** *несов. и сов.* підсумо́вувати / підсумува́ти; **-йрую́щий 1.** *прич.* який (що) підсумо́вує; **2.** *в знач. прил.* підсумо́вувальний; **-овой** сумовий.

суперма́ркет суперма́ркет, -у.

супру||г чоловік; ~га дружина; ~ги мн. подружжя, ср.; ~жеский подружній.

суровый 1. суворій; 2. (о ткани, пряже) сировий, суровий.

суррога́т сурога́т, -у; ~ный сурога́тний.

су́т||ки мн. доба, ж.; крúглые с. ціла доба; дво́е ~ок дві доби; п'ять ~ок п'ять дiб; ~ками в знач. нареч. цілодобово; ~очные в знач. суц. добові, -вих; ~очный добовий.

су́т||ь суть, -ті; по ~и [дéла] по су́ті [спра́ви]; по сво́ей ~и за сво́єю су́ттю; вникáть в с. вникáти в с.

сух||ой сухий; храни́ть в ~ом ме́сте зберігáти в су́хому місці.

сушественный істóтний; (касающийся сути — ещé) суттєвий, посутній; ~ое замечáние істóтне (суттєве, посутнє) зауваження; ~ое значéние істóтне знáчення; ~ым образом істóтно.

существо¹ (человек, животное) істóта, ж. существо² см. су́щность; говорить по ~у говорити по су́ті (более конкретно: по-су́тньо).

существование існування; ~овáть існувати; ~ующий 1. прич. який (що) існує; 2. в знач. прил. існуючий; (имеющий в наличии) наявний.

су́щность||ь суть, -ті, реже су́тність, -ності; в ~и по су́ті; в ~и говоря власне кажучи.

сфе́р||а сфера; с. впли́ния, дія́тельности, розпо́дiлу, по́слуг с. впли́ву, дія́льності, розпо́дiлу, по́слуг; ~ический сферичний.

схватк||а 1. сүтичка; 2. ~и мн., мед. перейми, мiв.

схватывать / схватить схóплювати / схопити, -плю, -пиш.

схем||а схема; по ~е за схемою; ~атизировать схематизувáти; ~атический схематичний; ~ичный схематичний.

сходить / сойти схóдити, -джу, -диш / зійти (зійду, зійдеш); с. с конвейера с. з конве́ера; ~ся / ~сь схóдитися / зійтис́я; ~ся в цене́ с. в ціні.

сход||ный 1. (с кем-чем) подiбний (до кого-чого); (похожий) схóжий (на кого-що); ~ные по значéнию слова́ подiбні [за знáченням] слова́; 2. разг. (о цене) підхóжий; (о товаре) поці́нный; ~ство подiбність, -ності, ж.; схóжість, -жості, ж. (з ким-чим); внéшнее ~ство зóвнішня п.

счастли́вый щасли́вий.

сча́сть||е щáстя; к ~ю на щ.

счёт 1. (действие) лічба, ж., рахування, ср., (в некоторых выражениях) лік, -у; с. по па́льцам лічба́ (р.) на па́льцях; о́бучéние ~у навчáння лічби́; вести́ с. чему́ вести́ лік чо́му; оши́биться в ~е поми́литися в лічби́; сб́иться со ~а збитис́я з ліку; 2. (результат подсчётов) рахунок, -нку; отќрыть с. в игрэ відкрити р. у грі; 3. (документ для оплаты) рахунок, -нка; с. за элеќтричество р. за елеќтрику; с. на і́мя предья́вителя р. на і́м'я подавця́ (предья́вникá); предья́вить с. пода́ти (предья́вити) р.; плати́ть по счётам о́плачувáти раху́нки (платити за раху́нками); 4. (финансовый, банковский) раху́нок, -нку; лицевой, раздéльный, расчё́тный, теку́щий с. особóвий, роздiльний, розраху́нковий, потóчний р.; на счёту на раху́нку; счёта́ по вкладáм раху́нки вкла́дiв; закрьи́ть с. в ба́нке закрьити р. у ба́нку; ∅ бы́ть на хо́рошем, пло́хом счёту́ ма́ти до́бру, погáну репутáцію; в ко́нечном ~е в остатóчному (кінце́вому) підсумку; (в конце концов) врéшти-решт, зрéштою; в с. чéго у раху́нок чéго; за с. ко́го-чéго за раху́нок ко́го-чéго, ко́штом ко́го-чéго; жи́ть за (на) чужой с. жити́ чужим ко́штом (на чужі ко́шти, на чужий кошт); кáждая ми́нута на счёту́ не можна гáяти ні хвилини; на э́тот с. шóдо чо́го; не в с. не берéться до ува́ги; по ~у пёрвый числóм пёрвый.

счёти||ый 1. (предназначенный для счёта; относящийся к счёту) лічильний; раху́нковий; ~ая едини́ца раху́ноква одини́ця; ~ая комисси́я лічильна комі́сія; Счё́тная пала́та Укра́ины Раху́ноква пала́та Укра́ины; 2. (счетоводный: о документах и т. п.) раху́нковий; (счетоводческий) рахівничий; ~ая кни́га раху́ноква кни́га; ~ое дéло рахівни́цтво; ~ый персона́л рахівничий персона́л.

счетово́д рахівник, -á; ~ный рахівничий; ~ство рахівни́цтво; ~ческий рахівничий.

счёт-факту́ра раху́нок-факту́ра (род. раху́нка-факту́ри).

счётч||ик 1. (человек) обліко́вець, -вця; 2. (прибор) лічильник; элеќтрический

с. електричний л.; с. банкнот л. банкнот; -ица обліковець.

счисленіє мат. чіслення.

считати / честья 1. лічити, -чу́, -чиш / полічити, рахувати / порахувати; 2. (кем-чем, за кого-что: признавать) вважати (не-сов.), визнавати, -наю́, -наєш / визнати; с. **это наруше́нием** в. це порушенням; с. **своім до́лгом** вважати за свій обов'язок (своім обов'язком); 3. (несов.: полагать) вважати; он **счита́ет себя́** **вправе́** він вважає, що має право.

счита́|ться 1. (с кем-чем) рахуватися; (перен. — обычно) зважати (на кого-що); не -ясь с кем не зважаючи на що; 2. (кем-чем: слыть) вважатися.

съезд (собрание представителей) з'їзд, -у.

съезжа́ть / съехать з'їжджати / з'їхати (з'їду, з'їдеш).

съём см. съёмка 1.

съём|ка 1. знімання, ср., (оконч. д.) знят-тя, ср.; 2. (наём) наймання, ср.; 3. фото, кино, геод. (действие) знімання, (оконч. — ещё) зняття; (то, что от-снято) знімок, -мка, м., преимущ. мн. знімки, -ків; на -ке (на -ках) **фильма** на зніманий фільму; **после -ки фильма** після зняття фільму; **это -ки извест-ного режиссёра** це знімки відомого режиссера; -ник техн. знімач, -а; -ный 1. знімний; -очный знімальний; 2. (о квартире и т. п.) найманий; -очная **площадка** з. майданчик.

съёмщик 1. (аниматель) наймач, -а; 2. (рабочий) знімач, -а; -ица 1. най-мачка; 2. знімачка.

съехать см. съезжать.
сын син.

сыр [сичуговий, сичужний] сир, -у.

сыр|ой 1. (влажный) вогкий, сирій, вологий; с. **кли́мат** вологий клімат; -бе **белье́** во́га білізна; -ые **дрова́** сирі дрова; 2. (о пищевых продуктах) сирій; 3. (о материалах — необработанный) сировий, сирій.

сыро́сть во́гкість, -кості, сирість, -рості, вологість, -гості.

сыр|ё сировина, ж.; **вторичное, исход-ное, ко́же́нное** с. вторинна, вихідна, шкіряна с.; -ево́й сировинний.

сыскн|ой розшуківий; детективний; -бе **аге́нтство** розшукове (детективне) аге́нт-ство; -а́я **соба́ка** соба́ка-шукач.

сы́тный (питательный) ситний; (хоро-шо насыщающий — ещё) тривний.

сыт|ость ситість, -тості; -ый ситий.

сыщи́к детектив.

сюда́ нареч. сюди.

Т

табеля́ табель; -ный табельний; -ное **ору́жие** табельна зброя; -щик табель-ник; -щи́ца табельниця.

табл|ица таблиця; т. **умноже́ния** т. мно-ження; -и́чный табличний.

табло́ табло, неизм., ср.; **светово́е** т. світлове т.

та́йна таємниця; **ба́нковская, враче́б-ная, ко́мме́рческая, служе́бная** т. банківська, лікарська, комерційна, служ-бова т.; т. **вкла́да, переписки** т. вкла́ду, листува́ння.

та́йный таємний.

так нареч. так; т. **и́ли ина́че** т. чи іна́кше; и т. **да́лее** і т. **да́лі**; т. **как сою́з** то́му що, оскілки; т. **сказа́ть вводи.** сл. т. би мо́вити.

такела́ж такелаж, -у; -ник такелажник; -ный такелажний.

та́кже нареч. та́кож.

так|ой мест. такий; -и́м **образом** (подоб-ным образом) у т. спосі́б, та́ким чи́ном; (в знач. вводи. сл.) **отже**, та́ким чи́ном.

такс|а такса; **плати́ть по -е** плати́ти за таксо́ю; -а́цио́нный такса́ційний; -а́ция такса́ція.

такси́ таксі, неизм., ср.; **грузово́е, лег-ково́е, маршру́тное** т. ванта́жне, лег-кове́, маршру́тне т.

такси́р|овать **спец.** таксува́ти; -о́вка таксува́ння, ср.; -о́вочный таксува́ль-ний; -о́вщик таксува́льник.

такт (чувство меры) такт, -у; **отсу́т-ствие, чувство -а** відсу́тність, почут-тя та́кту; -и́чность такто́вність, -ності; -и́чный такто́вний.

та́кт|ика тактика; -и́ческий такти́чний, такто́вний; -и́ческий **ход** т. хід.

талант талант, -у; -ли́вый таланови-тий.

талон талон; **открепительный, отрыв-ной, прикрепительный** т. відкрі́пний, відривний, прикрі́пний т.; **по -у** за тало́ном; -ный тало́нний.

тамбóженн||ик митник; **-ый** митний; **-ая** пошлина мито, *ср.*; **-ые** сборы митні збори; **-ый досмóтр** м. огляд.
тамбóжня митниця.
тáра тара; **возвратная, порóжня, стеклянная** т. поворотна, порóжня, скляна т.
тариров||ание спец. тарування; **-ать** тарувати.
тариф тариф, -у; **действующий** т. чинний т.; **запретительный, льготный, ограничительный, пониженный** т. заборонний, пільговий, обмежувальний, знижений т.; **покровительственный, предпочтительный** т. протекційний, преференційний т.; **-икациóнный тарификаци́нный; -икация** тарифікація; **-ици́ровать** тарифікувати; **-ный** тарифний.
тарный тарний.
твёрд||ый твердий; **по -ым** цінам за твердими цінами.
твёрже *сравн. ст. 1. прил.* твердіший; **2. нареч.** твердіше.
твой твій (*род. твоего*).
творительный: т. падеж орудний відмінюк.
твóрòг [кисломолóбный] сир, -у.
творóжный сирний.
твóрчес||ки *нареч.* творчо; **-кий** творчий; **-тво** творчість, чості, ж.
теáтр театр, -у; **-альный** театральний.
тезавр||ация, -ирование фин. тезаврація, тезаврування; **-ировать** тезаврувати.
тезаурус тезаурус; **-ный** тезаурусний.
тезис теза, ж.; **-ы** виступлення тези виступу; **-ы по докладу** тези доповіді; **выдвинуть** т. висунути тезу; **-ный** тезовий.
текст текст, -у.
текстиль текстиль, -лю; **-ный** текстильний; **-щик** текстильник.
текстовóй, тóкстовый текстовий.
теку́ч||есть плинність, -ності; т. кадров, **рабочей силы** п. кадрів, робочої сили; **-ий** плинний; **-ая** смесь плинна суміш.
теку́щ||ий **1. прич.** який (що) течє; **2. в знач. прил., перен.** потóбчний; (*теперешний, настоящий*) тепєрішній; (*современный*) сучасний; (*этот, данный*) цей; т. **момент** с. (т.) момент; т. **ремóнт** п. ремóнт; т. **счёт** п. рахунок.
телев́идение телебáчення.
телевизио́нный телевізійний.

телев́изор телевізор; **цветной, чёрно-белый** т. кольоровий, чорно-білий т.; **-ный** телевізорний.
телегра́мм||а телеграма; **дать, послать -у** дати, послати телеграму.
телеграф телеграф, -у; **-ировать** *несов. и сов.* телеграфувати, *сов. также* протелеграфувати; **-ировать о своём согла́сии** т. про свою згоду.
телеграфн||ый телеграфний; **-ое** агéнтство телеграфне агéнтство.
тэ́лех тэ́лех, -у; **получен срóчный** т. отримано терміновий т.; **-ный** тэ́лехний.
телетáйп телетáйп; **-ный** телетáйпний.
телефо́н телефон, -у; **городской, междугородный (междугородный)** т. міський, міжміський т.; **позвонить по -у нóмер...** зателефонувати (потелефонувати) за нóмером...; **я у -а** (*ответ на звонок*) я слухаю; **-изация** телефонізація; **-изировать** телефонізувати; **-ировать офиц.** телефонувати; **-ист** телефоніст; **-истка** телефоністка; **-ный** телефонійний.
телефоногра́мма телефонограма.
тэ́ло (*в разн. знач.*) тіло; **газообразное, жидкое, твёрдое** т. *физ.* газоподібне, рідке, тверде т.
тело||движение рух (тіла); (*жест*) жест, -у, м.; **-сложение** будова тіла; (*сложение*) склад, -у, м., статūra, ж.; **-хранитель** [особистий] охорóнець, -нца; **-хранительница** [особиста, власна] охорóнниця.
тем союз тим; т. **более** т. більше; т. **лучше** т. краще; т. **хуже** т. гірше; **чем...**, т. чим..., т., шо..., то...; **Ø т. не менее** протє, однак.
тэм||а тема; **главная, основная** т. головна, основна т.; **уклониться от -ы** ухилитися від теми; **-атика** тематика; **-атический** тематичний.
тёмный тёмний.
темп темп, -у; **быстрый, медленный** т. швидкий, повільний т.; **в ускóренном -е** у прискóреному (пришвидшеному) темпі.
температу́р||а температура; **высокая, низкая, повышенная** т. висока, низька, підвищена т.; **-ный** температурний.
тенденциóзн||ость тенденційність, -ності; **-ый** тенденційний.
тенде́нц||ия тенденція; **проявлять -ию** к чему виявляти тенденцію до чого.

тень||**йк** *разг.* тіньовік, -а; ~**ой** тіньовий; ~**ая економіка** тіньова економіка.
тен||**ь** тінь, -ні; (*затенённое место — обычно*) затинок, -нку, м.
теорем||**а** теорема; **доказати** ~у довести теорему.
теорет||**ик** теоретик; ~**ический** теоретичний.
теор||**ия** теорія; т. **вероятности, относительности** т. імовірності, відносності; **выдвинуть** ~ию висунути теорію.
теперь *нареч.* тепер; т., **когда...** т., коли...
тепл||**ица** теплиця; ~**ичный** тепличний.
тепл||**о** тепло; **держати, хранить** в ~е тримати, зберігати в теплі.
тепловой тепловий.
тепло||**ёмкость** *физ.* теплоємність, -ності; ~**излучение** тепловипромінювання; ~**изолирующий** теплоізолювальний; ~**любивый** теплолюбний; ~**непроницаемый** теплонепрокичний; ~**отдача** тепловіддача; (*неоконч. д. — обычно*) тепловіддавання, *ср.*; ~**провод** теплопровід, -воду; ~**проводность** теплопровідність, -ності; ~**сеть** тепломережа; ~**снабжающий** теплопостачальний; ~**снабжение** теплопостачання.
тёплый теплий.
теракт (террористический акт) теракт, -у (терористичний акт).
терап||**евт** терапевт; ~**евтический** терапестичний; ~**ия** терапія; **шоковая** ~ія шокова т.
тереть терти (тру, треш).
термин термін.
терминал термінал, -а (*устройство*) и ~у (комплекс).
терминол||**огический** термінологічний; ~**огия** термінологія.
термическ||**ий** термічний; **подвергать** ~ой **обработке** піддавати термічному обробленню.
термо||**стойкий, —устойчивый** термостійкий, термотривкий; ~**ядерный** термоядерний.
терп||**еливый** терплячий; ~**ение** терпіння; **потерять** т. втратити т.
терпеть 1. терпіти, -плю, -пиш; **время** терпит ще є час; 2. (*что — испытывать*) зазнавати, -наб, -наеш (*чего*); т. **крушение, неудачу** з. аварії, невдачі.

терпим||**ый** 1. (*допустимый*) припустимий, допустимий; (*сносный*) стёрпний; ~**ые условия** припустимі (допустимі) умови; 2. (*умеющий терпеливо относиться к кому-, чему-л.*) терпимий, *книжн.* толерантний; ~**ость** терпимість, -ності, *книжн.* толерантність (*ср.* **терпимый** 2); **проявлять** ~ость к чужим **мнениям** виявляти т. (т.) до чужих думок.
территориальный територіальний.
территория територія.
террор террор, -у; ~**изированный** тероризований; ~**изировать** тероризувати; ~**изм** тероризм, -у.
террорист терорист; ~**истический** терористичний.
терять 1. (*преимущ. о конкретных предметах*) губити, -блю, -биш; т. **вещи** г. речі; т. **из виду (из вида)** спускати з ока (з очей); 2. (*лишиться кого-, чего-л.*) втрачати; т. **доверие, равновесие, трудоспособность** в. довіру, рівновагу, працездатність; т. **в весе** в. на вазі; 3. (*нецелесообразно расходовать*) втрачати, марнувати; (*время — обычно*) гаяти; т. **на перевозках** в. на перевезенні; **напрасно т. время** [даремно] г. (м.) час.
теряться 1. губитися, -блюся, -бишся; т. **в толпе** г. в натовпі; т. **из виду (из вида)** зникати з очей; 2. втрачатися; 3. (*лишиться уверенности*) розгублюватися, губитися.
тесн||**ота** тіснота; ~**ый** тісний.
тест тест, -у; ~**ер** тєстер; ~**ирование** тестування; ~**ировать** тестувати.
техника техніка; т. **безопасности** т. безпеки.
техническ||**ий** технічний; по ~им **причинам** з технічних причин.
технол||**ог** технолог; ~**огический** технологічний; ~**огия** технологія.
техобслуживание (техническое обслуживание) техобслуговування (технічне обслуговування).
техосмотр (технический осмотр) техогляд, -у (технічний огляд).
течен||**ие** 1. (*поток воды, воздуха; перен.: направление*) течія, ж.; **политические** ~ия політичні течії; по ~ию за течією, за водою; **против** ~ия проти течії; 2. (*ход*) хід (род. ходу), м.; (*протекание, развитие чего-л. — ещё*) перебіг,

- у, м.; т. **болёзні** п. хвороби; т. **дѣла** х. справи; **◇** в т. **чого** протягом (впродовж) **чого**; с **-нем** **времєни** з часом.
- течь**¹ *глаго.* (о жидкости) текти (течѣ).
- течь**² *суц.* тѣча; (*проточина*) проточина.
- тип** тип, -у; **-изировать** типизувати; **-ично** *нареч.* типово; **-ичный** типовий; **-овой** типовий.
- типограф**||**ия** друкарня; **-ски** *нареч.* друкарським способом; **-ский** друкарський; **-ская** **краска** друкарська фарба.
- тираж** тираж, -ѹ; (*книг, газет* — *ещѣ*) **наклад**, -у; т. **выигрышей**, **погашения** т. виграшів, погашення; **-ирование** тиражування; **-ировать** тиражувати; **-ный** тиражний.
- титул** (в *разн. знач.*) титул, -у; **-овать** титулувати; **-ный** титульний; **-ьный** **лист** *тип.* т. аркуш.
- тихий** тихий.
- тихоходный** тихохідний.
- тишин**||**а** тиша; **соблюдать** ~ѹ дотримувати (додержувати) тиші.
- ткан**||**евый** тканинний; **-ный** *прич.*, **-ый** *прил.* тканий.
- ткань** (в *разн. знач.*) тканина; **льняная**, **обивочная**, **шёлковая** т. лляна, обивна, шовкова т.
- товар** товар, -у; **залежалый**, **ходовой** т. залежений, ходовий т.; **-ы** **первой** **необходимости** товари першої необхідності; **-ы**, **пользующиеся** **спросом** товари, на які є попит (які мають попит).
- товарищ** товариш; (о *женщине*) товаришка; **-еский** товариський.
- товарищество** (организация) товариство; **паевое**, **потребительское**, **садоводческое** т. пайовѣ, споживчє, садівницькє т.; т. с **ограниченной** **ответственностью** т. з обмеженою відповідальністю.
- товарно-денежный** товарно-грошовий.
- товарн**||**ость** товарність, -ності; **-ый** **1.** *эк.* товарний; **-ый** **вид** т. вигляд; **-ый** **знак** т. знак; **-ое** **производство** товарне виробництво; **2.** *ж.-д.* товарний.
- товаровед** товаровізнавець, -вця; **-ение** товаровізнавство; **-ный**, **-ческий** товаровізнавчий.
- товаро**||**владелец** товаровласник; **-обмен** товарообмін, -у; **-оборачиваемость** товарооборотність, -ності; **-оборот** товарооборот, -у; **-отправитель** товаро-
- відправник; **-получатель** товароодержувач.
- товаропроизводитель** товаровиробник, -а.
- тогда** *нареч.* тоді.
- тождественн**||**ость** тотожність, -ності; **-ый** тотожний.
- тождество** тотожність, -ності, *ж.*
- тоже** *нареч.* також.
- тождественность** **и т. д.** *см.* **тождественность** **и т. д.**
- ток**¹ *эл.* струм, -у.
- ток**² *с.-х.* тік (*род.* току).
- токсич**||**еский** токсичний; **-ный** токсичний.
- толков**||**ание** тлумачення; **ложное**, **превратное** т. хибне (неправильне), перекрученє т. (кривотлумачення); **-атель** *юр.* тлумач, -а; **-ать** тлумачити; **-ать** **смысл** **закона** т. зміст закону.
- толковый**: т. **словарь** тлумачний словник.
- толстый** товстий.
- толчен**||**ный** *прич.* товчений, *сов.* потовчений; **-ый** *прил.* товчений.
- толчок** (*резкое движение, сотрясение*) поштовх, -у.
- толща** товща.
- толще** *сравн. ст.* **1.** *прил.* товщий, товстший; **2.** *нареч.* товще, товстіше.
- толщин**||**а** товщина; **-ой** в *знач.* *нареч.* завтовшки, *реже* товщиною.
- только** *нареч.* тільки; т. **что** т. що, щойно.
- том** том, -у.
- томат** томат, -а (*растение*) **и -у** (*паста, соус*); **-ный** томатний; **-ный** **сок** т. сік.
- тон** тон, -у.
- тонизир**||**овать** тонизувати; **-ующий** **1.** *прич.* який (шо) тонізує; **2.** в *знач.* *прил.* тонізувальний.
- тониров**||**анный** тонований; **-ать** тонувати.
- тонк**||**ий** тонкий; т. **вкус** т. смак; **-ость** тонкість, -кості; **-ости** *мн.* тонкощі, -ів.
- тонко**||**шерстный**, **-шерстый** тонкошерстий; тонковівний (*ср.* шерсть).
- тонна** тонна.
- тоннаж** тоннаж, -у; **-ность** тоннажність, -ності.
- тоннель**, **туннель** тунель, -лю; **-ный** тунельний.
- тонно-километр** тонно-кілометр.
- тонный** тонний.
- тонус** тонус, -у.

- то́нше** *сравн. ст. 1. прил.* то́нший; **бе-ре́за** т. дуба береза то́нша за дуб (від дуба) (то́нша, ніж дуб); **2. нареч.** то́нше.
- то́пливно-енергетиче́ский** па́ливо-енергетичний.
- то́плив||ный** па́ливний; **-о** па́ливо; **газо-обра́зное, жидкое, твёрдое** т. газоподібне, рідке, тверде п.
- торг** торг, -у; **-й мн.** торги, -гів; **публи́чные** -ї прилюдні (публічні) т.; **прода́жа** с **-ов** про́даж з торгів.
- торгова́ть** торгува́ти.
- торго́вец** торго́вель, -вця, торго́вель, -вця.
- торго́вец** торго́ля; **внё́шняя, оптова́я, ро́зничная, свобо́дная** т. зовнішня, оптова (гуртова), роздрібна, вільна т.
- торго́во-||заготови́тельный** торго́вельно(торго́во)-заготови́льний; **-заку́почный** торго́вельно(торго́во)-закупі́вельний; **-сбыто́вой** торго́вельно(торго́во)-збуто́вий.
- торго́вый** торго́вельний, торго́вий.
- торже́ственн||ый** урочи́стий; **-ое засе́дани́е, откры́тие** урочи́сте засі́дання, відкриття.
- торже́ств||о** торже́ство; **-а́ мн.** (торже́ственны́е мероприя́тия - обы́чно) урочи́стості, -тей; **-ова́ть** торже́ствува́ти.
- тормо́же́ние** гальмува́ння.
- то́рмоз** гальмо́, *ср.*; **ручно́й** т. ручне́ г.; **на -а́х** на гальма́х; **-и́ть** гальмува́ти; **-но́й 1. техн.** гальмови́й; **2. мед.** гальмівни́й.
- торопи́ть** ква́пити, -плю, -пиш; **-ся** ква́питися; (*спешить*) поспіша́ти, спіши́ти; **торопи́тесь!** посліша́йте!
- торопли́вый** ква́пливий, повква́пливий.
- торф** торф, -у.
- торфяно́й** торфо́вий, торф'яни́й.
- тот** *мест.* той (*ж.* та, *ср.* те); **т. и́ли друго́й** т. чи (або́) і́нший, той чи (або́) той; **т. же** т. са́мий; **три дня́** то́му наза́д три дні то́му.
- тоталит||аризм** тоталіта́ризм, -у; **-а́рный** тоталіта́рний.
- то́чный 1.** (име́ющий вид то́чки) крапко́вий; **2. то́чковый** (*ср.* то́чка 1, 3); **т. масса́ж** т. маса́ж.
- точ||ило** то́чило; **-ильный** то́чи́льний; **-и́ть 1. (делает о́стрым)** гостри́ти, -рю, -риш, то́чити, -чу́, -чиш; **-и́ть** кара́ндаш г. (т.) оліве́ць; **2. (на то́карном станке)** то́чити.
- то́чка||а 1.** (*круглое пятнышко*) кра́пка, ця́тка; **2. (знак препина́ния)** кра́пка; **т. с запято́й** к. з ко́мою; **3. (место)** то́чка; **исхо́дная** т. ви́хідна́ т.; **торго́вая** т. торго́вельна (торго́ва) т.; **т. пере́сече́ния** *мат* т. пере́тину; **с -и зре́ния** *кого* з по́гляду (з то́чки зору) *кого*.
- точне́е** *сравн. ст. 1. прил.* то́чніший; **2. нареч.** то́чніше; **т. гово́ря** т. ка́жучи.
- то́чно||о** *нареч.* то́чно; **-ость** то́чність, -ності; **с -остью** до з то́чністю до; **-ый** то́чний; **-ые нау́ки, прибо́ры** то́чні нау́ки, прилади.
- трав||ить 1.** (*отравлять*) тру́тити (трую́, тру́ш); **2. (обрабатывать химическими средствами)** траві́ти, -влю́, -виш; **3. (зверя)** цькува́ти, -ую́, -уе́ш; **-ле́ние** тра́влення.
- травля** цькува́ння, *ср.*
- травм||а** тра́вма; **быто́вая, произво́дственная, психиче́ская** т. побуто́ва, ви́робнича, пси́хична т.; **получи́ть -у** діста́ти тра́вму; **-атизм** тра́вматизм, -у; **-атиче́ский** тра́вматичний; **-атоло́гиче́ский** тра́вматологі́чний; **-атоло́гия** тра́вматоло́гія; **-йрвать** тра́вмува́ти.
- традицио́нный** традиці́йний.
- тради́ция** тради́ція; **по -ни** за тради́цією.
- тракт||ова́ть** трактува́ти; **-овка** трактува́ння, *ср.*
- транзи́т** транзі́т, -у; **-ный** транзі́тний.
- трансл||яцио́нный** трансляці́йний; **-я́ция** трансля́ція.
- трансмиссио́нный** трансмісі́йний.
- транспара́нт** транспара́нт, -у.
- транспо́рт** транспо́рт, -у; **во́дный, возду́шный, морско́й, назе́мный, подзе́мный, речно́й** т. во́дний, повітря́ний, морськи́й, назе́мний, підзе́мний, річко́вий т.
- транспо́рт** *фин.* транспо́рт, -у.
- транспо́рте́р** транспо́рте́р; **ленточный** т. стрі́чковий т.
- транспорти́р||ова́ть** транспортува́ти; **-овка** транспортува́ння, *ср.*; **-овочный** транспортува́льний; **-овщик** транспортува́льник; **-ующий 1. прич.** я́кий (шо) транспорту́є; **2. в знач. прил.** транспортува́льний.
- транспорти́рный** транспо́ртний.
- тра́сса** тра́са.
- трассе||а́нт** *фин.* траса́нт; **-а́т** траса́т; **-йрвать** тра́сува́ти.

- трассі́р|овать**² геод., воен. трасувати; **-овка** геод. трасування, ср.; **-овочный** трасувальний; **-ующий 1.** прич. який (шо) трасує; **2.** (в знач. прил.) геод., воен. трасувальний.
- траст** траст, -у; **-овый** трастовий.
- тра́т|а** витрата, реже тра́та; **т. времени** в. часу; га́яння, марнува́ння часу; **-ить** витрача́ти, тра́тити (тра́чу, тра́тиш); **-ить время** в. час; (напрасно — обычно) га́яти, марнува́ти час.
- тра́тта** фин. тра́тта.
- трау́р** жалоба, ж.; трау́р, -у; **-ный** жалобний, траурний.
- трафаре́т** трафаре́т, -у; **по ~у** за трафаре́том; **-ный** трафаретний.
- требова́н|ие** вимо́га, ж.; (действие — ещё) вимага́ння; (вызов) ви́клик, -у, м.; **встречное, долговое, исковое, платёжное т. юр.** зустрічна, боргова, позова, платіжна в.; **т. документа, долга** вимага́ння документа, боргу; **т. на запчасти** вимо́га на запчастини; **по первому ~ию** на першу вимо́гу; **по ~ию суда** на вимо́гу (по вызову: на ви́клик) суду; **отвечать ~иям** відповіда́ти вимо́гам.
- требовате́льн|ость** вимо́гливість, -вості; **-ый 1.** (о человеке) вимо́гливий; **2.** (о документе) вимо́говий; **-ая ве́домость** вимо́гова відомість.
- тре́б|овать 1.** вимага́ти; **т. возмещения убытков** в. відшкодува́ння збитків; **т. объяснений** в. пояснені; **т. по суду** в. че́рез суд; **2.** (чего — иметь потребность, нуждаться) потребува́ти; **вопрос ~ует разъяснения** пита́ння потребу́є роз'яснення; **3.** (вызывать) ви́кликати; **вас ~уют к начальнику** вас ви́кликають до нача́льника; **-оваться 1.** (быть нужным) бу́ти потрібним, потребува́тися; (безл.: нужно) тре́ба, потрі́бно; **заво́ду ~уются рабочие** заво́ду потрі́бні робітники; **что и ~овалось доказать** що й тре́ба було́ довести; **2.** (от кого-чего) вимага́тися; **-уемый в знач. прил.** потрі́бний; (необходимый) необходи́ний.
- трево́га** триво́га.
- трево́ж|ить** тривожити; **-ный** тривожний.
- трё́ние** тертя́.
- трени́р|овать** тренува́ти; **-овка** тренува́ння, ср.; **-овочный** тренувальний.
- трест** трест, -у; **-ировать эк.** трестува́ти; **-овский разг.** трестівський.
- третейский** третейський.
- трети́|ий 1.** трети́й; **-ьи лица юр.** трети́ особи; **2.** **-ье** в знач. сущ., ср. (о блюдах) трете́, -тього; **-ичный** третинний.
- треть** третина.
- третье́сортный** третьєсортний.
- треуго́льн|ик** трику́тник; **-ый** трику́тний.
- трёх|ба́льный** триба́льний; **-годи́чный** трирі́чний; **-гра́нный** тригра́нний; **-дне́вный** триденний; **-звёздо́чный** (о гостинице, коньяке) тризі́рковий; **-зна́чный** тризна́чний; **-коле́сный** трико́лєсний; **-ко́мнатный** трико́мнатний; **-кра́тный** трира́зовий, трикра́тний; **-ле́тний** трирі́чний; **-ме́рный** триві́мірний; **-ме́стный** тримі́сний; **-проце́нтный** тривідсо́тковий, трипроце́нтний; **-ра́зовый** трира́зовий; **-ра́зовое пита́ние** трира́зове харчува́ння; **-сло́йный** триша́ровий; **-сме́нный** тризмі́нний.
- трёхсо́тый** трьохсо́тий.
- трёх|сте́пennyй** тристу́пеневий; **-сто́ронний юр.** тристоро́нний; **-ступе́нчатый** (из трех частей) тристу́пінчастий; **-ты́сячный** трьохті́сячний, трити́сячний; **-у́ровневый** триві́нєвий; **-фа́зный эл.** трифа́зний; **-цве́тный** трико́лірний; **-эта́жный** триповерхо́вий.
- трёхъя́русный** трия́русний.
- трещина** тріщина.
- три** числ. три (род. трьох).
- трибу́на** трибу́на.
- трибуна́л** трибуна́л, -у.
- тридцáтый** тридцятий.
- тридцáть** тридцять, -ті и -тьо́х.
- три́жды** нареч. тричі; **т. три** — де́вять три (три ра́зи, тричі) по три — де́вять.
- трикота́ж** трикота́ж, -у; **-ный** трикота́жний.
- трильйо́н** трильйо́н, -у; **-ный** трильйо́нний.
- трина́дцат|ый** трина́дцятий; **-ь** трина́дцять, -ти и -тьо́х.
- триста** триста (род. трьохсо́т).
- торга́ть / трону́ть** (кого-что) 1. торка́ти / торкну́ти (кого-що); (дотрагиваться) торка́тися / торкну́тися (кого-чого, до кого-чого), доторка́тися и доторкува́тися / доторкну́тися (до кого-чого);

т. руко́й струны́ торка́ти / торкну́ти руко́ю струни́; **т. за плечо́** д. до плеча́; **2. (задевать, затрагивать)** чіпа́ти и зачіпа́ти / зачепи́ти, -єплю, -єпиш; (кого — ещѐ) займа́ти / зайня́ти, -ймѹ, -ймеш; **не трюга́й** не займа́й, не чіпа́й, не руш; **3. (волновать)** звору́шувати / зворуши́ти, -ушѹ, -ушиш; **4. (с места)** руша́ти / руши́ти; **трюга́й!** руша́й!
труга́ть / тронуться (с места) руша́ти / руши́ти; (в путь) вируша́ти / вируши́ти; **поезд трону́лся** поїзд ру́шив.
трое́ числ. трѐе (род. трѐох).
троекра́тн||о нареч. три ра́зи; (трижды) тричі; (в спец. употреблении — ещѐ) триразово, ре́же трикра́тно; **-ый** триразовый, ре́же трикра́тний.
тройка́ тры́йка.
тройни́к тры́йник, -а́.
тройно́й потры́йний; (состоящий из трёх однородных частей — обычно) тры́частий; **в -ом разме́ре** у потры́йному ро́змірі.
тройственны́й тро́їстий, потры́йний.
тронуть см. трюга́ть.
тронуться см. трюга́ться.
троюродны́й трою́ридний.
труд **1.** пра́ця, ж.; (большой, тяжѐлый и т. п. — ещѐ, ре́же) труд, -а́; **умственный, физический** т. розумова, фізична п.; **уроки -а́** уроки пра́ці; **2. (произведение)** пра́ця; **список научных -ов** список науко́вих пра́ць.
трудно||воспита́емый важковихо́вуваний; **-восстанови́мый** важковідно́вний; **-доступны́й** важкодоступний, труднодоступний; **-обраба́тываемы́й** важкообро́блюваний; **-проходи́мый** труднопрохі́дний.
трудо́||ость (затруднение) трудні́сть, -ності; **-ости мн.** трудно́ші, -ів.
трудно||улови́мый важковлови́мый; **-уязви́мый** малоприсутній для нападів.
трудо́||ный важкий; **-овой** трудовий.
трудо||емкий трудома́сткий; **-избы́точный** эк. праценадли́шківий; **-любивы́й** працьовитий; **-любие** працьови́тість, -тості, ж.; **-недостато́чный** эк. праценедостатній.
трудоспособн||ость працездатні́сть, -ності; **утра́тить т.** втра́тити п.; **с ограни́ченной -остью** з обмеженою працездатні́стю; **-ый** працездатний.

трудоустро́ивать / трудоустро́ить працевлашту́увати / працевлаштува́ти.
трудоустро́йство працевлаштува́ння.
трудо́ящий в знач. прил. и сущ. трудо́ящий.
трудо́жн||ик трудо́вник, -а́; **-ица** трудо́вниця.
трюм трю́м, -у; **течь в -е** те́ча в трю́мі; **-ный** трю́мний.
туго́й тугий.
туда́ нареч. туди́; **т. и обрат́но** т. й наза́д.
тума́н тумáн, -у; **-ность** тумáнність, -ності; **-ный** тумáнный.
тупи́к **1.** авто, ж.-д. тупи́к, -а́; **2. перен.** безвихи́дь, -ходи́, ж., глухий кут (-а́); **перегово́ры зашли́ в т.** перегово́ри зайшли́ в б. (в г. к.); **-овы́й** **1.** тупико́вий; **2. перен.** безвихи́дний; **-овая ситуа́ция** безвихи́дь, глухий кут, безвихи́дне стано́вище.
тур тур, -у; **т. выбо́ров т.** вибо́рів.
тури́зм тури́зм, -у.
тускльы́ тямья́ний.
туша́ ту́ша.
туш||евать тушувáти; **-ёвка** тушувáння, ср.
тщате́льный ретельний, старанны́й.
ты́цетный ма́рний; (напрасный) дарёмний.
ты́ мест. ти (род. тебе́).
тыл тил, -у; **-овой** тило́вий.
ты́сяч||а ты́сяча; **-ный** ты́сячний.
тюк па́ка, ж., тюк, -а́; **-овать** пакува́ти, тюкува́ти; **-овка** пакува́ння, ср., тюкува́ння, ср.; **-овочны́й** пакува́льний, тюкува́льний; **-овой** па́ковой, тюкoвий.
тюре́мн||ый тюре́мний, в'язничний; **-ое заклю́чение** ув'язнення.
тюрьма́ тю́рмá, в'язниця.
тя́га **1.** техн. и пр. тя́га; **тормозна́я т.** авто гальмова́ т.; **2. (влечение)** по́тяг, -у, м.; **т. к знáнням п.** до знáнь.
тяготе́ние **1.** тя́жіння; **земно́е т.** земне́ т.; **2. см.** тя́га **2.**
тяжелѐ́ть ва́жчати.
тяжелѐ́ нареч. ва́жко; тя́жко, скру́тно (ср. тяжѐ́лый).
тяжело||больно́й тяжкохво́рий, ре́же важкохво́рий; **-вѐсный** **1.** важкий; **2. ж.-д., техн.** великоваго́вий; **-во́з (лошадь)** вoзoвѹк, -а́, вагово́з; **-гру́зный** важкованта́жний; **-ра́ненный** тяжкопо́ранений, ре́же важкопо́ранений.
тяжѐ́л||ый важкий; (о болезни, вине и т. п.: очень серьё́зный — ещѐ) тяжкий; (затруднительный) скру́тний; **-ое престу́пление** т. злочи́н.

тяжесть||**1.** (качество, свойство) ва́жкість, -кості; тяжкість, -кості; скру́тність, -ності; (*бремя*) тяга́р, -я, м.; **т. гру́за** в. вантаж; **т. наказáния** тяжкість покара́ння; **т. разли́ки** тяжкість разли́ки; **т. експлуата́ции** тяга́р експлуата́ції (визискува́ння); **2. физ.** вага́; **центр** -и центр ваги́; **3. (тяжё́лый предмет)** вага́ (*только ед.*), тяга́р, -я, м. важка́ річ; **носи́ть** -и носіть тяга́рі (важкі речі); **согну́ться** под -єю згну́тися під ваго́ю (під тяга́рем); **подня́тие** -ей *спорт.* підніма́ння (підійма́ння) ваги́.

тяну́ть **1.** тягті́, -гну́, -гнеш *и* тягну́ти; **2. (медлить)** зволіка́ти.

У

у *предл. с род. п. 1. (возле)* біля, коло, край (*чого*); *при (чому)*; *за (чим)*; **стоять у вхо́да, окна́** стояти б. (коло) вхо́ду, вікна́; **отдыха́ть у моря́** відпочива́ти коло (б.) моря́; **дом у доро́ги** будинок *при доро́зі*, коло (б., край) доро́ги; **находи́ться у вла́сти** бу́ти *при вла́ді*; **сиде́ть у пу́льта** сидіти *за пу́льтом*; **у рояля́** *автор* за роялем *автор*; **у микрофо́на** *пéред микрофо́ном*; **я у телефо́на** (*ответ на звонок*) *я слю́хаю*; **2. (у кого-л.)** у (в); **жить у родите́лей** жити в батьків.

убавле́ние зме́ншення; (*неоконч. д. — ещѐ*) зме́ншува́ння.

убавля́ть / убави́ть зме́ншувати / зме́ншити, *разг.* збавля́ти / збави́ти, -влю, -виш; **у. вес, ско́рость, це́ну** з. вагу́, швидкість, ціну́.

убега́ть / убежа́ть тіка́ти *и* утіка́ти / уте́кти (утече́ш).

убеди́тельный **1. (основательный)** переконли́вий; **у. приме́р** п. прикла́д; **2. (настоя́тельный)** пильни́й, настійни́й; **-и́тельная про́сьба** пильне (насти́йне, вели́ке) проха́ння; **-и́ть** *см. убежда́ть.*

убежа́ть *см. убега́ть.*

убежда́ть / убеди́ть переконува́ти / перекона́ти; **-ся / -ся** переконува́тися / перекона́тися; (*на опы́те — ещѐ*) пересві́дчува́тися / пересві́дчитися.

убежди́ение перекона́ння; (*неоконч. д. — ещѐ*) переконува́ння; **-ённы́й** переконаний; пересві́дчений.

убежи́ще||**е 1. (приют)** приту́лок, -лку, м.; **предоста́вить пра́во** -а *юр.* надати́ пра́во приту́лку; **2. воен.** схови́ще.

уберега́ть / уберече́ь уберіга́ти / уберегти́, -ежу́, -ежеш, оберіга́ти / оберегти́.

убира́ть / убра́ть **1. (прочь)** прибира́ти / прибра́ти, -беру́, -береш; (*откуда-л. — ещѐ*) прийма́ти / прийма́ти, -йма́, -имеш; **у. му́сор, отхо́ды** п. сміття́, відходи́; **2. (урожай)** збира́ти / збра́ти (зберу́, збереш); **3. (приводить в порядок)** прибира́ти / прибра́ти; **у. помеще́ние** п. примі́щення; **4. (устраня́ть)** усува́ти / усуну́ти.

убо́ристый густий; (*сжаты́й*) стислий.

уборка **1.** прибира́ння, *ср.*; **2.** збира́ння, *ср.*; **у. урожа́я** з. урожа́ю.

уборочни́ый **1.** прибира́льний; **-ая ма́шина** (*для уборки улиц*) прибира́льна ма́шина; **2.** збира́льний; **-ая кампа́ния** збира́льна кампа́нія. *Ср. убира́ть.*

убра́ть *см. убира́ть.*

убыва́ть / убы́ть **1. (уменьшаться)** ме́ншати / поме́ншати, зме́ншувати́ся / зме́ншитися; (*о воде и перен. — обы́чно*) спада́ти / спа́сти, -аде́; **ко́личество чле́нов кружка́** **убы́ло** килькі́сть чле́нів гуртка́ зме́ншилася́; **2. офи́ц. (выбыва́ть из состава)** вибува́ти / вибу́ти, -у́ду, -удеш; (*куда-л.: отбыва́ть — ещѐ*) відбува́ти / відбу́ти, -у́ду, -удеш; (*уходитъ*) іти́ / пі́ти; **у. из полка́ по боле́зни** вибува́ти з полку́ че́рез хворобу́; **у. в отпу́ск** відбува́ти у відпу́тку; **у. по ме́сту назна́чення** вибува́ти (відбува́ти) за ме́сцем призначе́ння.

убы́ль **1. (уменьшение)** зме́ншення, *ср.*; (*спад*) **спад**, -у, м., спада́ння, *ср.*; **2. (убы́ток)** збиток, -тку, м.; (*потеря*) втра́та (*ед.*), втра́ти, -ат (*мн.*); **есте́ственная убы́ль** *при транспорти́ровке* природні́ в. під час транспортува́ння; **идти́ / пойти́ на у́.** іти́ / пі́ти на спад, почи́нати / поча́ти спада́ти.

убы́тие *офи́ц.* вибу́ття; (*неоконч. д. — ещѐ*) вибува́ння; відбуття́; (*неоконч. д. — ещѐ*) відбува́ння (*ср. убыва́ть 2*).

убы́т|ок збиток, -тку; (*чаще мн.*) збі́тки, -ків; (*потеря*) втра́та, ж.; **чи́стый у.** чи́стий з.; **возмеща́ть** -ки відшко́довувати збі́тки; **нести́, терпе́ть** -ки зазнава́ти збі́тків; **причини́ять** -ки завдава́ти збі́тків.

убы́точи||о нареч. збитково, втратно;
-ость збитковість, -вості, втратність;
-ый збитковий, втратний.

убы́ть см. **убыва́ть**.

уваж||а́емый **1.** прич. шанований; **2.** в знач. прил. шановний; -а́емые коле́ги! шановні коле́ги!; -а́ть поважа́ти; (сильнее) шанувати.

уваже́н||ие (к кому-чему, кого-чего) пова́га, ж. (до кого-кого), поважа́ння (кого-чого); (более глубоко) пошана, ж. (до кого-чого); **у. зако́нов, личності** поважа́ння зако́нів, о́соби; **в знак -ия** на знак пова́ги; **пользо́ваться о́бщим -ием** ма́ти зага́льну пова́гу.

уважи́тельн||ый **1.** (почтительный) шанобливий; -ое о́тнoше́ние к кому шанобливе ста́влення до кого; **2.** (основательный) пова́жний; -ая причи́на пова́жна причи́на.

уведом||и́тельный повідо́мний; -ле́ние повідо́млення; сповіщення; -ле́ние о вруче́нии п. про вручення; **впредь до дальне́йшого -ле́ния о́фиц.** до подальшого п.; **с о́братним -ле́нием** із зворотнім повідо́мленням.

уве́домленный повідо́млений; сповіщений; **он уве́домлен об ё́том** його́ повідо́млено (сповіщено) про це.

уведомля́ть / уве́домить повідо́мляти / повідо́мити, -млю, -миш; (извещать — ещё) сповіща́ти / сповісти́ти, -ішу́, -істиш; **насто́ящим уве́домляем о́фиц.** цим повідо́мляємо.

увезти́ см. **увозы́ть**.

увеличе́ние збі́льшення, (неоконч. д. — ещё) збі́льшування.

увелич||е́нный збі́льшений; -ивать / -ить збі́льшувати / збі́льшити; -и́тельный збі́льшувальний.

уве́ренн||о́сть упевне́ність, -ності; -ый упевнений.

увести́ см. **уводы́ть**.

увлека́тельный захо́пливий.

увлече́ние захо́плення; (водоушевление — ещё) за́пал, -у, м.; **у. спо́ртом** захо́плення спо́ртом; **рабо́тать с -е́нием** працюва́ти із за́палом; -е́нный захо́плений.

уводы́ть / увести́ 1. вести́ (веду́, веде́ш) / пове́сти; (отводит) відво́дити, -джу, -диш / відвести́; (откуда-л.) виво́дити / вивести́; **2.** см. **угоны́ть 2.**

увоз відвезе́ння, ср.; вивезе́ння, ср.

увозы́ть / увезти́ ве́зти / пове́зти; (отвозить) відво́зити, -ожу, -о́зиш / відвести́; (откуда-л.) виво́зити / вивезти; (брать) бра́ти (беру́, береш) / узя́ти (візьму́, візьмеш) [з собою́]; **у. ве́щи б.** / у. ре́чи [із собою́].

увольне́нный звільнений.

увольне́ние звільне́ння; **у. по профе́сionа́льной неприго́дности, по со́бственному же́ла́нию, по ста́тье... с до́лжности** з. за профе́сionою неприда́тністю, за власним бажання́м, за ста́ттею..., з поса́ди.

увольни́тельн||ый: -ое сви́детельство по́свідка про звільне́ння.

увольня́ть / уво́лить звільня́ти / звільня́ти.

ува́з||ка перен. пов'язування, ср.; узго́дження, ср.; пого́дження, ср.; -ыва́ть / -а́ть перен. пов'язувати / пов'язати, -яжу́, -яжеш; (согласовывать) узго́джувати / узго́дити, -джу, -диш; пого́джувати / пого́дити; **у. де́йствия у.** (пого́джувати) дії; **у. о́пла́ту с ко́нечным резу́льтатом рабо́ты** пов'язувати (у.) о́пла́ту з кінце́вим резу́льтатом рабо́ти.

углубл||е́ние **1.** (действие) поглиблення; (неоконч. — ещё) поглиблювання; заглиблення; (неоконч. — ещё) заглиблювання; **у. проти́воре́чий перен.** п. суперечностей; **2.** (впадина) заглибина; ж., заглиблення; -е́нный **1.** поглиблений; -е́нное изу́чение поглиблене вивче́ння; **2.** заглиблений. *Ср.* **углубля́ть 1—2.**

углубля́ть / углуби́ть 1. (делать более глубоким) поглиблювати, -юю, -юеш / поглибити, -блю, -биш; **2.** (что-л. в что-л.) заглиблювати / заглибити; **у. сва́ю** з. па́лю.

у́гн||анный **1.** вигнаний; відігнаний; за́гнаний; **2.** [самовільно] за́бранный; відігнаний; за́гнаний; укра́дений; ви́крадений (ср. **угоны́ть 1—2**); -а́ть см. **угоны́ть**.

у́гнета́емый 1. гно́блений, пригно́блываний; **2.** пригно́бчуваний.

у́гнета́ть / у́гнести́ 1. (притеснять) гно́бити, -блю́, -биш и пригно́блювати, -юю, -юеш / пригно́бити; **2.** (перен.: удручать; спец.: подавлять, заглушать) гніти́ти, -ічу́, -ітиш и пригно́чувати / пригно́тити; **овёс у́гнета́ет го́рох** овёс пригно́чує го́рох.

угнет||**ающий** 1. прич. який (шо) гнѳобить и т. д. (ср. **угнетать**); 2. (в знач. прил.: **удручающий**) гнѳіючий; **-ѳнный** 1. пригнѳлений; 2. (**удручѳнный**) пригнѳічений; **-ѳнное настроѳє** п. наѳтрій.

уговаривать / уговорить умовляти / умѳвити, -влю, -виш.

уговор 1. (**действие**) умовляння, ср.; 2. (**соглашение**) умѳва, ж., угда, ж.; (**договорѳнность**) домѳвленість, -ності, ж.; **предварительный** у. попередня д.

угождать см. **угождать**.

угодно 1. в знач. сказ.: **как вам у.** як [ви] хочете, як вам завгѳдно; **что вам у.?** що вам потрібно?; 2. **част.** завгѳдно; **скѳлько у.** скѳльки з.

угодье угѳддя.

угождать / угождать (кому) догоджати и годити, -джѳ, -диш / догодити.

угол 1. **мат., физ. и пр.** кут, -а; у. **отражения** к. відбиття; **под углом зрѳения** під кутѳм зѳру; 2. (**наружный** — **здания, улицы и т. п.**) ріг (род. рѳгу); **на углу** на рѳзі; 3. (**внутренний** — **комнаты и т. п.**) кутѳк, -тка; **в углу** у кутку; 4. (**помещение, жильѳ**) кутѳк.

уголовник кримінальний (карний) злочінець (-нця), **разг.** кримінальник.

уголовно||**о** нареч. кримінально; у. **наказуемый** к. караний; **-о-процессуальный** юр. кримінально-процесуальний; **-ый** (**о преступлении, преступнике, ответственности и т. п.**) кримінальний, карний; (**о следствии, судопроизводстве и т. п.**) кримінальний; **-ая ответственность** кримінальна (карна) відповідальність; **-ое дѳло** кримінальна справа; **-ое право** кримінальне право; **-ое преследование** кримінальне переслѳдування; **-ый кодекс** кримінальний кодекс; **-ый розыск** кримінальний (карний) розшук.

уголь **собр.** вѳгїлля, ср.; **активированный** у. активѳване в.; **древесный** у. деревнѳ в.

угольный вѳгїльний.

угон 1. вигнання, ср.; (**неоконч. д.**) виганяння, ср.; відігнання, ср., (**неоконч. д.**) відганяння, ср.; **после -а скотѳ в поле** після тѳго, як худѳбу відігнано (відганяють, відігнали, відженуть) у поле, після відігнання худѳби в поле; 2. [самовільно] забирання, ср.; (**оконч. д.**) забрання, ср.; відігнання, ср.; (**не-**

оконч. д.) відганяння, ср.; загнання, ср., (**неоконч. д.**) заганяння, ср.; крадіж, -дежѳ; викрадення, ср., (**неоконч. д.**) викрадання, ср.; **автомобиль находится в -е автомобиль [самовільно] забрано** (**похищен:** викрадено).

угон||**ный разг., спец. (забранный)** [самовільно] забраний; (**украденный**) украденний; (**похищенный**) викрадений; **-щик** викрадач, -а [автомобіля и т. п.].

угонять / угнать 1. гнѳати (женѳ, женѳш) / погнѳати; (**выгонять**) виганяти / вигнати; (**отгонять**) відганяти / відігнати; (**загонять**) заганяти / загнѳати; у. **скот на пѳстище** г. / п. худѳбу на пасовище; у. **плот, эшелѳн** відганяти пліт, ешелѳн; 2. (**уводить: домашнее животное, транспортное средство и т. п.**) [самовільно] забирати / забрати, -берѳ, -берѳш; (**отгонять**) відганяти / відігнати; (**загонять**) заганяти / загнѳати; (**красть**) краѳти, -аду, -адеш / украѳти; (**похищать**) викрадаѳти / викраѳти, -аду, -адеш; у. **лѳдку, лѳшадь** [самовільно] забирати (**красть:** краѳти) чѳвен, коня; у. **самолѳт** викрадаѳти літѳк; у. **автомобиль** [самовільно] забирати (**похищать:** викрадаѳти) автомобіля; у. **автомобиль за границу** відганяти автомобіля за кордѳн.

угощать / угостить частувѳти / почаствуѳти, пригощѳти и пригощувѳти / пригостити, -ощѳ, -ѳстиш.

угощение частуѳання, пригощання.

угрожать 1. (**грозить**) погрѳжувѳти; у. **расправой** п. розправѳю; 2. (**представлять опасность**) загрѳжувѳти; **-ают неприятности кому** загрѳжують неприѳємності **кому**; **-ающий** 1. прич. який (шо) погрѳжує; який (шо) загрѳжує; 2. в знач. прил. (**выражающий угрозу**) погрѳзливий, загрѳзливий; (**опасный**) загрѳзливий; **-ающее положение** загрѳзливе станѳвище; **-ающий жест** п. жест.

угроза 1. (**запугивание**) погрѳза, загрѳза; 2. (**опасность**) загрѳза; **под -ой** під загрѳзою.

удаваться / удаться удаѳтисѳ / удаѳтисѳ; **опыт удался** спрѳба вдаласѳ (**в другом знач.: дѳслід удаѳся**).

удалять / удалить 1. (**отдалять**) віддаѳяти / віддалити; 2. (**заставлять уйти и т. п.**) вивѳдити, -джу, -диш /

вивести, -еду, -едеш; (*высылать*) висилати / вислати (вишлю, вишлеш); **у. посторонних из зала, игрока с поля** виводити сторонних із залу, гравця з поля; **3. (устранять что-л.)** видаляти / видаляти; **у. опухоль, пятно, ржавчину** в. пухлину, пляму, іржу; **◇ у. всё лишнее** прибирати / прибрати все зайве; **у. руку** відрізувати *и* відрізати / відрізати руку; **у. фурункул** вирізувати *и* вирізати / вирізати фурункул; **4. (отстранять, устранять)** усувати / усунути; **-ся / -ся 1. (отдаляются)** віддалятися / віддалитися; **2. (уходить)** іти (іді, ідеш) / піти (піді, підеш); (*выходит*) виходити, -джу, -диш / вийти, -йду, -йдеш; **-ся из зала і. / п. із залу; суд удаляется в совещательную комнату** суд виходить у кімнату для нарад.

удар удар, -у.

ударение 1. линг. наголос, -у, м.; (действие) делать у. на чём наголосувати (робити наголос) на чому.

ударять / ударить ударяти / ударити. **удать** *см.* удаваться.

удач||а удача; **-ный** вдальий.

удваивать / удвоить подвоювати, -юю, -юеш / подвоїти.

удельный физ., хим. и пр. питомий; **у. вес** питома вага.

уделять / уделить 1. (выделять) виділяти / виділити; **у. часть денег** в. частину грошей; **2. (время, внимание и т. п.)** приділяти / приділити.

удержание 1. (действие) утримання; стримання; вирахування; **2. (удержанная сумма)** вирахування.

удерживать / удержать 1. утримувати / утримати; **у. в руках у, в руках;** **у. первое место у.** перше місце; **2. (сдерживать — обычно)** стримувати / стримати; **у. крик, слёзы с.** крик, сльози; **3. (вычитать из заработка и т. п.)** вираховувати / вирахувати; **у. из заработной платы в.** із заробітної плати.

удешевление здешевлення, (*неоконч. д. — ещё*) здешевлювання; **-лённый** здешевлений; **-лять / -ить** здешевлювати, -юю, -юеш / здешевити, -влю, -виш.

удивительный 1. (странный) дивний; **у. вопрос** дівне запитання; **у. случай** д. випадок; **2. (изумительный)** дивовижний.

удивл||ение подив, -у, м., здивування (здивування); **к ~ению** на диво; **приводить / привести в у.** дивувати / здивувати; **-ённый** здивований.

удивлять / удивить дивувати / здивувати.

удлин||ение (действие) подовження, здовження; (*состояние — чаще*) довшання, подовшання; **у. срока** подовження (з.) терміну (строку); **у. дня д.** (подовшання) дня; **-ённый** подовжений, здовжений; **-итель техн.** подовжувач, здовжувач.

удлинять / удлинить подовжувати / подовжити, здовжувати / здовжити; **-ся / -ся** довшати / подовшати, подовжуватися / подовжитися, здовжуватися / здовжитися.

удобный зручний; (*комфортабельный, уютный — ещё*) вигідний.

удобр||ение 1. (действие) удобрення; (*неоконч. — ещё*) удобрювання; **2. (вещество)** добриво; **-ительный с.-х.** удобрювальний.

удобрять / удобрить удобрювати / удобрити.

удобря||ю 1. зручність, -ності, ж.; вигідність, ж.; **у. сообщения** з. сполучення; **2. (благоустройство)** вигода, ж.; **квартира со всеми ~ами** квартира з усіма вигодами.

удовлетвор||ение задоволення; **у. иска, потребностей, требования, ходатайства** з. позову, потреб, вимоги, клопотання; **-ительный** задовільний; **-ять / -ить 1.** задовольняти / задовольнити; **2. (чему — соответствовать)** задовольняти / задовольнити (*що*); **проект ~яет всем требованиям** проєкт задовольняє всі вимоги.

удорож||ание дорожчання; (*оконч. д.*) подорожчання; **-ать / -ить** дорожжувати / здорожити; **-аться / -иться** дорожжати / подорожжати.

удостаивать / удостоить (чего — награждать, отмечать) удостоювати, -юю, -юеш / удостоїти (*чого*), ушановувати / ушанувати (*чим*); **-ся / -ся (чего)** удостоюватися / удостоїтися (*чого*); (*несов. — ещё*) бути ушанованим (*ж. ушанованно*) (*чим*).

удостоверение 1. (действие) посвідчення; засвідчення, (*неоконч. — ещё*) посвідчування, засвідчування (*ср. удостове-*

рять); **врачебное у.** лікарське п.; **нотаріальное у.** нотаріальне п. (з.); в у. **чего** на п. **чого**; **2.** (*документ*) посвідка, ж.; посвідчення (*обычно об удостоверениях более длительного пользования*); (*свидетельство*) свідцтво; **командировочное у.** посвідчення про відрядження; **служебное у.** службове п.; **у. личности** особове посвідчення (посвідчення особи); **у. на право голосования** посвідка на право голосування.

удостоверённый посвідчений; засвідчений; **-итель юр.** посвідчувач; **-ительница юр.** посвідчувачка.

удостоверя́ть / удостоверё́рить (*подтверждать достоверность, подлинность*) посвідчувати / посвідчити; (*заверять подписание, печатью и т. п. — обычно*) засвідчувати / засвідчити; **у. завещание, личность, факт** п. заповіт, особу, факт; **у. копию** з. копію; **у. подпись** п. (з.) підпис; **у. подписью** з. підписом.

удостоверя́ться / удостоверё́риться (*в чём*) упевнитися і *реже* упевнюватися / упевнитися; (*убеждаться*) переконуватися / переконатися; (*на опыте — ещё*) пересвідчуватися / пересвідчитися.

удосто́енный (*чего*) удостоєний (*чего*), ушанований (*чим*); **-ить, -иться см. удостоивать, -ся.**

удочер|ёние удочеріння; **-ённая** узята (прийнята) за дочку; **-итель** удочеритель; **-ительница** удочерителька; **-ять / -ить** удочеряти / удочерити.

уежа́ть / уежа́ть їхати (їду, їдеш) / поїхати; (*выезжать*) виїжджати і виїздити, -джу, -диш / виїхати; (*отъезжать*) відїжджати і відїздити / відїхати; **у. в отпуск** і. / п. у відпустку; **у. из города** в з. міста.

уже сравн. ст. 1. прил. вужчий; **2.** нареч. вужче.

ужесточа́ть / ужесточи́ть робити, -блю, -биш / зробити жорсткішим (суворішим); (*усиливать*) посилювати / посилити; **у. требования** п. вимоги; **у. условия** р. / з. жорсткішими (суворішими) умови.

узаконе́ние узаконення; (*неоконч. д. — ещё*) узаконювання.

узакон|ённый узаконений; **-вание** узаконювання; **-ивать / -ить** узаконювати, -ую, -юеш / узаконити.

узел (*в разн. знач.*) вузол, -зла; **железнодорожный у.** залізничний в.; **у. связи** в. зв'язку.

узкий вузький.

узок|ведомственный вузьковідомчий; **-колённый** вузькоколіїний; **-плёночный** вузькоплівковий; **-специализированный** вузькоспеціалізований.

узнава́ем|ость упізнанність, -ності.

узнава́ть / узна́ть 1. (*кого-что: знакомого и т. п.*) пізнавати, -наю, -наёш / пізнати, упізнавати / упізнати; **2.** (*что, о ком-чём: получить какие-л. сведения, знания*) дізнаватися, -наюся, -наёшься / дізнатися, довідуватися / довідатися (*про кого-що*), узнавати / узнати (*що, про кого-що*); **у. новость** д. про новину.

узловой вузловий.

узок|ость вузькість, -кості.

узурп|ация узурпація; **-ированный** узурпований; **-ировать** узурпувати.

уйти см. уходить.

указ указ, -у; **вышел, издан у.** вийшов, видано у.

указа́ние 1. (*сведение, сообщение о чём-л.*) показ, -у, м.; (*обозначение*) зазначення; **без -ия** міста без з. міста; **с -ием** адреса із зазначенням адреси; **2.** (*замечание, разъяснение, распоряжение*) вказівка, ж.; (*директива*) директива, ж.; **руководящие -ия** керівні вказівки; **по -ию** кого за вказівкою кого.

указа́тель покажчик; (*дорожный — ещё*) дороговказ, -у; **у. поворота, скорости** п. повороту, швидкості; **-ный** вказівний.

указа́ывать / указа́ть 1. (*показывать*) показувати / показати, -ажу, -ажеш; **указува́ть / указа́ти**; **у. на ошибку** у. на помилку; **у. путь** п. шлях; (*перен. — обычно*) у. шлях; **2.** (*доводить до чьего-л. сведения*) указувати / указати; (*отмечать — ещё*) зазначати / зазначити; **у. обратный адрес** з. зворотну адресу; **у. в протоколе, в счёте** з. в протоколі, в рахунку; **у., как надо** **действовать у.,** як треба діяти.

укла́д эк. уклад, -у.

укла́д|ка 1. (*действие*) укладання, ср., (*оконч.*) укладення, ср.; викладання, ср.; (*оконч.*) викладення, ср.; **2.** (*точл. уложенное*) укладка; **-бчный спец.** укладальний; **-чик** укладальник.

укла́дывать / уложить укла́дати / укла́сти, -аду́, -аде́ш; (*выкла́дывать* *каким-л. образом*) *викла́дати / ви́клас-ти*.

укло́н 1. (*склон*) *схил, -у; (наклон) на́хил, -у; по́хил, -у; у. горы́ с. горі́; у. столба́ н. (п.) стовпа́; 2. (Отклонение от чего-л. или направленность к чему-л.) у́хил, -у; шко́ла с техни́ческим -ом шко́ла з техни́чним у́хилом; под у. під у́; -е́ние ухиле́ния; (неоконч. д. — *ещё*) ухиле́ння; -е́ние от упла́ты на́лога у. від спла́ти пода́тку; -я́ться / -и́ться ухиля́ться / ухили́тися; у. от отве́та у. від відпові́ді; у. от уда́ра у. від уда́ру.*

укло́нчивый ухильний.

укоро́чивать / укоротить *укоро́чувати / укороти́ти, -очу́, -оти́ш; (сокращать срок) скоро́чувати / скороти́ти; -ся / -ся коро́тшати / покоро́тшати, укро́рчува́тися / укороти́тися; скоро́чувати́ся / скороти́тися.*

украи́н|ец *українець, -нця; -цы мн. украї́нці, -ів; -иза́ция* *україніза́ція; -изи́рованный* *українізований; -изи́ровать* *українізува́ти; -ка* *українка; -оязи́чный* *україномовний, реже* *украї́нськомовний; -ский* *украї́нский; -ский* *язы́к* *украї́нська мо́ва.*

укра́сть *укра́сти, -аду, -аде́ш.*

украше́н|ие 1. (*действие*) *прикраша́ння, прикра́шування, прикра́шення; 2. (то, что украшает) прикра́са, ж.; ёлочные -ия* *яли́нкові прикра́си.*

укреплéние 1. (*действие*) *укрі́плення; (неоконч. — ещё) укрі́плювання; зміцне́нния; (неоконч. — ещё) зміцнюва́ння; 2. воен. укрі́плення; -ённый* *укрі́пленый; зміцненний.*

укрепля́ть / укрепить 1. *укрі́плювати, -юю, -юеш и укрі́пляти / укрі́пити, -плю́, -пй́ш; у. столб* *у. стовп; 2. перен. зміцнюва́ти, -юю, -юеш / зміцни́ти; у. своё* *положе́ние з. своё* *стано́вище.*

укрепля́ющ|ий 1. *прич. який (що) укрі́плює (укрі́пляє); який (що) зміцнює; 2. в знач. прил. зміцнювальний; -ее* *средство* *мед. з. за́сіб.*

укрупнéние *збільшення; (неоконч. д. — ещё) збільшува́ння, укрупне́нния; (неоконч. д. — ещё) укрупнюва́ння; -ённый* *збільшений, укрупнений; -ять / -и́ть* *збільшувати / збільши́ти; укрупнюва́ти, -юю, -юеш / укрупни́ти.*

укрыва́тель *прихóвувач; перехóвувач; -ница* *прихóвувачка; перехóвувачка; -ство* *прихóвування; перехóвування.*

Ср. укрыва́ть.

укрывать / укрыть (*скрывать*) *прихóвувати / прихóвати; (преступника, краденое и т. п.) перехóвувати / перехóвати.*

укрыва́ющийся 1. *прич. який (що) прихóвується; який (що) перехóвується; 2. в знач. суц. той, хто перехóвується.*

укры́тие 1. (*сокрытые*) *прихóвання; 2. (убежище) укриття́, схóванка, ж. схóвище.*

ула́живать / уладить *ула́годжувати / ула́годити, -джу, -ди́ш; у. де́ло у. спра́ву.*

улетáть / улететь *леті́ти (лечу́, леті́ш) / полеті́ти; (отлетать) відліта́ти / відлеті́ти; (откуда-л.) виліта́ти / вилеті́ти; самолёт* *уже́* *улетел* *літак* *уже́* *полетів* (*відлетів*).

улету́чиваемость *спец. лёткість, -кості, зві́трюваність, -ності; (испаряемость) випарóвуваність, -ності.*

улету́чиваться / улету́читься *зві́трюва́тися, -юється / зві́тритися; (испаряться) випарóвувати́ся / випарува́тися.*

ули́к|а *до́каз, -у, м.; веще́ственные, ко́свенные, прямы́е* *-и* *речові, побі́чні, прямі* *до́кази; -овый* *спец. до́казовий.*

улиц|а *ву́лиця; по -е (идти — обычно) ву́лицею; (жить, находится) на ву́лиці.*

улицáть / уличить (*в чём: изболничать*) *викривáти / викрити (что); (ловить) лови́ти, -влю́, -ви́ш / злови́ти, сов. так-же* *пй́ма́ти, спи́ма́ти (на кому); у. кого-л. в кра́же, в преступле́нии в. чию́сь* *краді́жку, чийсь* *злочи́н.*

улиц|ающий 1. *прич. який (що) викривáє и т. д. (ср. уличáть); 2. в знач. прил. викривáльний; -ёние* *викриття́; (неоконч. д. — ещё) викривáння; -ённый* *викритий; зловле́ний, пй́маний, спи́маний; он -ён в кра́же* *викрито* *його́* *краді́жку, його́* *пй́мано на краді́жці.*

уличный *вўличний.*

уловка (*хитрые приёмы*) *хитро́щі, -ів, мн.*

уложитъ см. укла́дывать.

улучáть / улучшить *полі́пшувати / полі́пшити.*

улучéние *полі́пшення, (неоконч. д. — ещё) полі́пшува́ння.*

- улучше^нный поліпшений; кварта^ира
-ой планиро^вки кварта^ира поліпше-
ного планува^ння.
- улучше^тель спец. поліпшувач.
- ультиматив^ный ультимативний.
- ультимату^м ультимату^м, -у.
- ум розу^м, -у; -ы мн. умі (род. умів);
держ^ать в -е пам'ятати; счита^ть в -е
лічити (рахувати) про себе.
- умал^ить см. умал^ять.
- умалчи^вание замовчува^ння, умовчува^ння.
умалчи^вать / умолча^ть (о ком-ч^ьм)
замовчувати / замовчати (що), умовчу-
вати / умовчати (про кого-що).
- умал^ять / умал^ить 1. прим^еншувати /
прим^еншити; 2. прин^ижувати / прин^и-
зити, -ижу, -изити.
- уменьша^ем||ое в знач. суц., мат. змен-
шуване, -ного; -ый зменшуваний.
- уменьша^ть / умень^шить зменшувати /
зменшити.
- уменьше^ние зменшення; (неоконч. д. —
ещ^е) зменшування.
- уменьше^тель зменшувач; -ный зменшу-
вальний.
- ум^ер^енный 1. прич. зменшений; 2. в
знач. прил. помірний; за -енную ціну
за помірну ціну; 3. (в знач. прил.: зна-
ющий меру) поміркований; -енная
политика поміркована політика; -ить
см. умер^ять.
- умер^ять см. умер^ять; -твить см.
умерщ^влять.
- умерш^ий умерлий, помірлий.
- умер^ять / умер^ить (требования и т. п.)
зменшувати / зменшити.
- умест^ить см. умест^ать.
- умест^ный дор^ечний.
- умет^ь уміти.
- умещ^ать / умест^ить вміщати и вміщу-
вати / вмістити, -ищу, -истиш.
- умира^ть / умер^еть умира^ти / умер^ти
(умру, умереш), помира^ти / пом^ерти.
- умножа^ть / умно^жить мат. множити
и помножа^ти / помножити.
- умнож^ение множення; -ительный по-
множувальний.
- ум^ный розумний.
- умозак^лючат^ь / умозак^лючить книжн.
робити, -блю, -биш / зробити висновок
(умовивід).
- умозак^лючение висновок, -вку, м., спец.
умовивід, -воду, м.
- умозри^тельный умоглядний.
- умолч^ание замовчува^ння, умовчува^ння; -ать
см. умал^чивать.
- ум^венный розумовий.
- умисел замір, -у, преимущ. мн. -ри, -рив,
умисел, -слу; (юр., как форма вины)
умисел; злой у. злий з. (у.); прес-
тупный у. злочинний у.
- умышлен^но нареч. умисно и умисне;
(нарочно — ещ^е) навмисно и навмисне;
-ый умисний; (нарочитый — ещ^е)
навмисний; -ое искаже^ние фактов
навмисне (умисне) перекручення фак-
тів; -ое убийство умисне вбивство.
- унаследов^ание успадкува^ння; (неоконч.
д. — ещ^е) успадкува^ння; -анный
успадкований; -ать успадкувати.
- уносить см. уносить.
- универсальный универсальний.
- университет университет, -у; -ский уни-
верситетський.
- унижа^ть / уни^зить прин^ижувати / прин-
зити, -ижу, -изити.
- униж^ающий 1. прич. який (що) прин^и-
жує; 2. в знач. прил. прин^изливий;
-ение прин^иження, (неоконч. д. —
ещ^е) прин^ижування.
- уникальный унікальний.
- унифика^ция уніфікація; -цированный
уніфікований; -цировать несов. и сов.
уніфікувати.
- уничтожа^ть / унич^тожить знищувати
и нищити / знищити.
- уничт^ожение знищення, (неоконч. д. —
ещ^е) нищення, знищування; -оженный
знищений; -ожитель техн. знищувач.
- унос^т (действие) винос, -у, виношення, ср.;
забира^ння [із собою], ср.
- уносить / унести нести / понести; (от-
носить) відносити, -ошу, -ошиш /
віднести; (откуда-л.) виносити / ви-
нести; (брать) брати (беру, береш) /
узят^и (визьму, визьмеш) [із собою]; у.
вещи б./у. речі [із собою].
- упад^ок занепад, -у; приходи^ть / при-
йти в у. занепадати / занепа^дать; -ад^е;
в состоянии -ка у стані занепаду.
- упаков^ка 1. (действие) упакува^ння, ср.;
(неоконч. — ещ^е) упакува^ння, ср.;
пакува^ння, ср.; 2. (то, в чем упаковано)
упакува^ння, ср., менее реком. упа-
ковка; безвозвратная у. безповоротне
у.; в картонной, мягкой, твердой -ке
у картонному, м'якому, твердому упа-
кува^нні; -очный пакувальний; -щик

пакува́льник; **-ывать** / **-ать** упако-
вувати *и* пакува́ти / упакува́ти, спак-
вовувати / спакува́ти.
упасть *см.* пада́ть.
упла́т||а спла́та; (*оплата*) о́плата;
у. до́лга по ча́стям с. бо́ргу части́нами;
у. по ве́кселю о. ве́кселя; в **-у** на
спла́ту; в **счёт -ы** у раху́нок спла́ти;
причита́ется к **-е** належа́ть сплати́ти;
-ный *фин.* сплатни́й.
упла́ч||енный спла́чений; о́плачений; у.
взно́с с. внесе́к; **-вание** спла́чування;
о́плачування.
упла́чивать / **уплати́ть** спла́чувати /
сплати́ти, **-ачу́**, **-а́тиш**; (*оплачивать*)
о́плачувати / о́плати́ти; у. по **счёту** о.
раху́нок.
уплотн||ение 1. (*действие; состояние;*
устройство) уші́льнення; (*неоконч. д. —*
ещё) уші́льнювання; у. **посёво́в с.-х.**
у. посі́в; **2.** (*уплотнившееся место*)
затверді́ння; (*затверделость*) затвер-
ді́лість, **-лості, ж.**; **-енный 1.** уші́ль-
нений; **2.** затверді́лий; **-итель техн.**
уші́льнювач; **-ительный спец.** уші́ль-
нювальни́й; **-ять** / **-и́ть** уші́льнювати /
уші́льни́ти.
уполномо́ч||енный уповнова́жений; **-ивать**
/ **-и́ть** уповнова́жувати / уповнова́жи-
ти; **-ие:** по **-ию** *кого* за уповнова́жен-
ням *кого*.
упомин||ание 1. (*действие*) зга́дування;
2. (*замечание*) зга́дка, **ж.**; **-ать** /
упомяну́ть зга́дувати / згада́ти.
упомяну́тый зга́даний.
упо́р 1. (*действие, состояние*) упира́ння,
ср., **реже** упо́р, **-у**; **2.** (*предмет, мес-*
то) упо́р, **-а**; (*подпорка*) підпі́рка, **ж.**,
підпо́ра, **ж.**; **♦** **делать у.** *на кого-что,*
на ком-чем роби́ти на́тиск *на ко-*
го-що, (ударение) наго́лбувати *на*
чому; **стрелять в у.** *стріля́ти* *вприту́л.*
упо́р||ный упе́ртий; (*настойчивый*) на-
полёгли́вий; **-ное** сопро́тивле́ние у.
о́пір; **-ные** по́иски на́полёгли́ви пошу́-
ки; **-ство** упе́ртість, **-тості, ж.**; на́полёг-
ли́вість.
упоря́доч||ение упоря́дкува́ння; (*неоконч.*
д. — ещё) упоря́дкування; **-енный**
упоря́дкований; **-ивать** / **-и́ть** упоря́д-
ковува́ти / упоря́дкува́ти.
употребите́льн||ость ужива́ність, **-ності**;
звича́йність; **-ый** уживаний; (*общепри-*
нятый, обычный) зви́ча́йни́й; **-ое** сло́-

во ужива́не сло́во; **-ое** сре́дство
з. за́сі́б.
употребл||ение 1. (*действие*) ужива́ння;
способ **-ения** спо́сіб у.; **готовый к**
-ению гото́вий до вжива́ння; **го́дный**
к **-ению** при́датни́й до вжива́ння; **для**
внутреннего, нару́жного -ения *для*
вну́трішнього, зовні́шнього вжива́ння;
пе́ред -ением **взбала́тьвать!** *пе́ред*
ужива́нням *ско́лочувати* (*збо́втувати!*);
2. (*пользование; обиход*) *ужиток, -тку,*
м.; *користува́ння; б́ывший в -ении*
уживаний, який (що) був у вжитку (у
користува́нні); в большо́м -ении у ши-
ро́кому *вжитку; войти в у.* *ввійти в у.*;
изъя́ть *вз -ения* *вилучи́ти з* *ужитку*;
-енный *ужити́й; ви́користаний; -яемый*
уживаний; ви́користовуваний (ср. упот-
ребля́ть).
употребля́ть / **употреби́ть** *ужива́ти /*
ужити (уживу́, уживе́ш); (использо-
вать) *ви́користовувати / ви́користати*;
у. **де́ньги на** **поку́пку** **земли́** *в гро́ші*
на купі́влю *землі́*; у. **лека́рство** у. **лі́ки.**
управля́ема (*управляющий, управ-*
ляющая *делами*), *м. и ж.* *керспра́ва-*
ми, -а, м. (*керівник справ*).
управле́н||ие 1. (*действие; деятель-*
ность) керува́ння; управлі́ння; уряду-
ва́ння (*ср. управля́ть*); **ме́стное у.**
місце́ве у. (*у.*); **орга́ны** **госуда́рст-**
венного -ия *орга́ни* *державного у.* (*у.*);
у. **иму́ществом, це́нными бума́гами**
управлі́ння *майно́м, ці́нними папе́рами*;
у. **на** **рассто́яние** **техн. к.** *на відста́ні*;
2. (*учреждение*) управлі́ння, *упра́ва, ж.*;
3. *техн. (система приборов и т. п.)*
керува́ння; автоматическое, дистан-
ционное, ручное у. *автомати́чне, ди-*
станці́йне, ручне́ к.; **теря́ть у.** *втрача́ти*
к.; **-ческий** *управлі́нський; -ческий*
аппара́т у. *апара́т.*
управля́ем||ость *керова́ність, -ності*;
-ый *керова́ний.*
управля́|ять 1. (*страной, делами и т. п. —*
обычно) *керува́ти; (работой, хозяй-*
ственной и т. п. деятельностью —
ещё) *управля́ти; (без доп.: в органах*
власти и т. п. — ещё) *урядува́ти; (ор-*
кестром, хором) *керува́ти; у. госу-*
да́рством к. державо́ю; у. произ-
водственным процессом к. виробни-
чим процессом; у. хозяйством к. (у.)
господа́рством; 2. (машиной, судном и

т. п.) керувати; (правити) правити, -влю, -виш; у. автомобілем к. автомобілем; ~яющий 1. прич. який (що) керує, управляє, править; 2. в знач. прил., техн., лингв. керувальний, керуючий; ~яющее устройство к. пристрій; 3. (чем: в знач. суц.) керівник, -а (чого); (именем и т. п.) управитель (чого); ~яющий делами керівник справ.

упражн|єние 1. (действие) вправління; 2. (занятые; задание) вправа, ж.; сборник ~ений збірник вправ; ~ять вправляти; ~яться вправлятися.

упраздн|єние скасування; ліквідація, ж.; у. закона, ограниченный с. закону, обмежен; у. учреждения л. установи (закладу); ~енный скасований; ліквідований, зліквідований; ~ять / ~ить (отменять) скасовувати и касувати / скасувати; (ликвидировать) ліквідувати (несов.) / ліквідувати (несов. и сов.), сов. также зліквідувати.

упреждать / упредить (опережать) випереджати и випереджувати / випередити, -джу, -диш; у. цель воен. в. цель.

упрежд|ающий випереджувальний, випереджальний; (предупредительный) попереджувальний, попереджальний; ~ающая мера п. захід; ~ение воен., техн. випередження; (предупреждение) попередження.

упрек| докір (род. докіру); ~и мн. докіри, -рів, дорікання, ср.

упрекать / упрекнуть (кого в чём) докоряти / докорити, дорікати / доректи (-ечу, -ечеш) и дорікнути (кому за що).

упростить см. упрощать.

упрощ|єние зміцнення; (неоконч. д. — ещё) зміцнювання; ~енный зміцнений; ~ивать / ~ить зміцнювати, -юю, -юеш / зміцнити; ~ивать своё положение з. своё становище.

упрочн|ять / упрочнить спец. зміцнювати, -юю, -юеш / зміцнити.

упрощ|ать / упростить спрощувати / спростити, -ошу, -бстиш.

упрощ|єние спрощення, (неоконч. д. — ещё) спрощування; ~енный спрощений.

упруг|ий пружний; ~ость пружність, -ності.

упуск|ать / упустить 1. (из рук; перен.: давать возможность исчезнуть, сбе-

жать) упускати / упустити (упущу, упустити); у. преступника у. злочинця; 2. (пропускать, не использовать) пропускати / пропустити; (время) гаяти / згаяти, прогаяти; у. возможность, случай п. можливість, нагода; 0 у. из виду (из вида) спускати / спустити з ока, випускати / випустити з уваги.

упущ|єние (недосмотр) недбгляд, -у, м. уравниение 1. зрівняння; у. в правах з. в правах; 2. мат. рівняння.

уравн|енный зрівняний.

уравн|ивание рівняння, зрівнювання; ~ивать / ~ять рівняти и зрівнювати, -юю, -юеш / зрівняти.

уравниловка разг. зрівнялівка, зрівняльництво, ср.; у. в оплате труда з. в оплаті праці.

уравнительн|ость зрівняльність, зрівняльність, -ності; ~ый зрівнювальний, зрівняльний; ~ый налог з. податок.

уравновешенный 1. зрівноважений; 2. перен. урівноважений.

уравновешивать / уравновесить 1. зрівноважувати / зрівноважити; у. грузы з. вантажі; 2. перен. урівноважувати / урівноважити.

уровн|ять см. уравнивать.

урегулиров|ание урегулювання; ~анный урегульований; ~ать урегулювати, -юю, -юеш.

урез|анный урізаний; ~ывание урізування; ~ывать и ~ать / ~ать (ограничивать) урізувати / урізати, -іжу, -іжеш; у. права, финансирование у. права, фінансування.

урна| урна; (для голосования — ещё) скринька.

уров|ень (в разн. знач.) рівень, -вня; жизненный, образовательный у. життєвий, освітній р.; встреча на высшем ~не зустріч на найвищому рівні; ~невый спец. рівневий.

урожай| урожай, -аю; ~ный урожайний. урожен|ец урідженець, -нця; ~ка урідженка.

урок| (в школе и т. п.) урбк, -у.

урон| втрата, ж.; (ущерб) шкода, ж.; (убыток) збиток, -тку; моральный у. моральна ш.; нанести, причинить у. завдати втрат (шкоди, збитків); понести у. зазнати втрат (шкоди, збитків); потерпеть у. зазнати втрат.

усадебный садбний.

- усадк||а** зсідання, *ср.*, *менее реком.* усадка; (*ткани и т. п.* — *ещё*) збігання, *ср.*; **дава́ть** ~у зсідатися (збігатися).
- усадочн||ость** *спец.* зсідність, -ності, *менее реком.* усадковість; **~ый** зсідний, *менее реком.* усадковий.
- усадьба** садіба.
- усваивае||ость** засвоюваність, -ності; **~ый** засвоюваний.
- усваивать / усвоить** засвоювати, -юю, -юеш / засвоїти.
- усво||ение** засвоєння, (*неоконч. д.* — *ещё*) засвоювання; **~яемость** засвоюваність, -ності; **~яемый** засвоюваний.
- усечённый** *в знач. прил., мат.* зрізаний.
- усиле||ние** підсилення; посилення, (*неоконч. д.* — *ещё*) підсилювання, посилювання; **у. вла́сти** посилення вла́ди; **коэффициент ~ия** *спец.* коефіцієнт підсилення.
- усиленн||ый** підсилений; посилений; **~ое** пита́ние посилене харчува́ння.
- усилява́ть / усилить** підсилювати, -юю, -юеш / підсилити; (*увеличивать, укреплять*) посилювати / посилити; **у. звук** підсилювати звук; **у. наблюде́ние** посилювати спостереження.
- уси́л||ие** зусилля; **общими ~иями** спілними зусиллями; **прилага́ть ~ия** доклада́ти зусиль.
- ускорёние** прискорення, пришвидшення; (*неоконч. д.* — *ещё*) прискорювання, пришвидшування.
- уско́р||енный** прискорений, пришвидшений; **~енное развитие** *п.* розвиток; **~итель** *техн.* прискорювач, пришвидшувач; **~ять / ~ить** прискорювати, -юю, -юеш / прискорити, пришвидшувати / пришвидшити.
- услáвлива́ться** *см.* **услóвлива́ться**.
- услáв||е** *см.* **усылáть**.
- услóв||ие** умова, *жс.*; **непре́мное у.** неодмінна *у.*; **вредные, местные ~ия** шкідливі, місцеві умови; **~ия соглаше́ния** умови уго́ди; **по ~ию** за умовою; **при ~ии** за умови; **ии при каких ~иях** ні за яких умов; **при прочих равных ~иях** за інших однакових умов; **с ~ием** з умовою.
- услóв||ленный** умовлений; домовлений; **в ~ленное вре́мя** *в у. час*; **~ливаться и услáвлива́ться / ~иться** (*о чём*) умовлятися / умовитися, -влюся, -вишся (*про що*); (*договариваться*) домовлятися / домовитися (*про що*).
- услóвн||о** *нареч.* умовно; **~о-досро́чный юр.** умовно-достроковий; **~ость** умовність, -ності; **~ый** умовний; **~ый приговóр юр.** *у. вірок.*
- усложн||ение** ускладнення, (*неоконч. д.* — *ещё*) ускладнювання; **~енный** ускладнений; **~ять / ~ить** ускладнювати, -юю, -юеш *и* ускладняти / ускладнити.
- услóг||а** послуга; **бытовые, добрые, мелкие, платные ~и** побутові, добрі, дрібні, платні послуги; **оказа́ть ~у** зробити послугу; **~и, предоставляемые населённо́му** послуги, що (які) надаються населенню; **к ва́шим ~ам** до ва́ших послуг.
- усма́тривать / усмотреть** (*устанавливать, обнаруживать*) вбачати / вбачати.
- усмотре||ние** розсуд, -у, *м.*; **действовать по собственному ~ию** діяти на власний *р.*; **предоставить на у. кого** передати (*оставить*: полишити) на *р. кого*.
- усовершенствов||ание** удосконалення, (*неоконч. д.* — *ещё*) удоскона́лення; **ку́рсы ~ания** курси вдоскона́лення; **~анный** удоскона́лений; **~ать** удоскона́лити.
- усóхнутъ** *см.* **усыхáть**.
- успева́||емость** *пед.* успішність, -ності.
- успева́ть / успеть** устига́ти / устигнути *и* устити, -гну, -гнеш.
- успех** успіх, -у; **пользоваться ~ом** ма́ти *у.*
- успе́шн||ость** успішність, -ності; **~ый** успішний.
- успокоительный** заспокійливий.
- усредн||ение** усереднення; **~енный** усереднений; **~ять / ~ить** усереднювати, -юю, -юеш / усереднити.
- уста́в** статут, -у; **приме́рный у. см.** **приме́рный**; **по ~у** за стату́том; **~ный и ~ной** стату́тний; **~ный (~ной) капита́л, фонд** *с.* капита́л, фонд.
- устанáвлива́ть / устано́вить** устано́влювати *и* устано́вляти / устано́вити, -овлю, -овиш; **у. дипломатические, торго́вые отноше́ния** *у.* дипломатичні, торгове́льні (торго́ві) відно́сини; **у. обстоя́тельства де́ла** *у.* обста́вини спра́ви.
- устанáвлива́ться / устано́виться** **1.** устано́влюватися *и* устано́влятися / устано́влюватися, -овитися; **устано́вился** **порядок** устано́вився **порядок**; **2.** (*становиться устойчивым* — *обычно*)

устано́виться / устано́літься; **установи-**лась хоро́ша по́года устано́лилася гáрна по́года.

установи́вши|їся 1. прич. якій (що) устано́вився, устано́влений; устано́лений; 2. в знач. прил. устано́лений; (*постоян-ный*) ста́лий; **-еся** це́ны устано́лені (ста́лі) ці́ни.

устано́в|ка 1. (*действие*) устано́влення, ср.; (*неоконч.*) устано́влювання, ср.; 2. (*механизм, устройство*) устано́вка; 3. (*ориентировка; директива*) настано́ва; **целева́я у.** ці́льова н.; **-ле́ние** устано́влення; **-ленний** устано́влений; **-очный** 1. *техн. и пр.* устано́влювальний; 2. (*директивный*) настано́вчий, настано́вний; **-щик спец.** устано́вник.

устарева́ть / устареть застаріва́ти / застарі́ти.

устаре́лый застарі́лий.

у́сно|ю нареч. у́сно; **-ость** юр. у́сність, **-ности**; **-ость** судопроизво́дства у. судочинства; **-ый** у́сний; **-ая** речь у́сна мо́ва; **-ое** заявле́ние усна зая́ва; **-ый отве́т** у́сна відпові́дь.

усто́й|ї 1. *строит.* сто́як, -а́, сто́янк, -а́; 2. **-и мн., перен.** підва́лини, -ин.

усто́йчив|ость стійкі́сть, -ко́сті; ста́лість; у. к чому́ стійкі́сть до чо́го; **-ый** стійкий; (*постоянный — ещё*) ста́лий; **-ый урожа́й** ста́лий урожа́й.

усто́явшийся (*о жидкости*) усто́яний, відсто́яний.

устро́ивать / устро́ить улашту́вати / улаштува́ти; (*приводить в порядок — ещё*) упо́рядковува́ти / упо́рядкува́ти; у. на рабо́ту у. на рабо́ту.

устро́е́ние усуне́ння; (*неоконч. д. — ещё*) усува́ння; у. **оши́бок, опа́сности** у. поми́лок, небезпе́ки; **-ённий** усуне́ний, усуну́тий; **-ймый** усувний; (*преодолимый*) перебо́рний; **-я́ть / -и́ть** усува́ти / усуну́ти.

устро́|енный улашту́ваний; упо́рядо́ваний; **-и́тель** упо́рядчик; (*организатор*) організа́тор; **-и́ть см.** устро́ивать.

устро́йство 1. (*действие*) улаштува́ння; (*неоконч. — ещё*) улашту́вання; 2. (*строение, конструкция*) будо́ва, ж.; у. **маши́ны** б. маши́ни; 3. (*порядок, строй*) устро́й, -рою, м.; **госуда́рственное, обще́ственное у.** держа́вний, суспі́льний у.; 4. (*приспособление*) при-стро́й, -рою, м.; **взрывно́е, перегово́р-**

ное у. вибухо́вий, перегово́рний (перегово́рний) п.

усту́пать / усту́пить 1. (*кому что*) посту́па́тися / посту́питися, -уплю́ся, -у́пишся (*кому чим*), відсту́па́ти / відсту́пити, -уплю́, -у́пиш, *менее реком.* усту́па́ти / усту́пити (*кому що*); (*давать, отдавать*) дава́ти / да́ти, віддава́ти / відда́ти (*кому що*); у. **доро́гу** д. доро́гу; у. **ме́сто** п. місце́м; **усту́пать полови́ну до́ма** відсту́пити полови́ну буди́нку; у. **пра́во** п. пра́вом, (*юр. — ещё*) відсту́па́ти пра́во; 2. (*кому-чему в чём: соглашаться, идти на уступки*) і́ти / пі́ти на по́ступки (*кому в чо́му*), посту́па́тися / посту́питися (*преимуще́ц. без доп., реже: кому, перед чим*); (*делать уступку*) робі́ти / зро́бити по́ступку (*кому*); у. **в спо́ре** п. в супе́речці; у. **си́ле** п. пе́ред си́лою; у. **пробьё́е, тре́бованию** *кого і./п.* на по́ступки *кому, р. / з.* по́ступку *кому*; 3. (*кому-чему в чём: оказываться ниже, хуже*) посту́па́тися / посту́питися (*перед ким у чо́му*); **не у. в зна́ниях** не п. в зна́ннях; у. **пе́рвенство** п. пе́ршістю; 4. (*продавать дешевле*) разг. продава́ти / прода́ти [*дешевше*]; (*сбавлять цену*) разг. скида́ти / ски́нути; **де́шево у. вещь** де́шево п. рі́ч; у. **гривну** с. гривну́.

у́ступк|а 1. (*чего-л.*) відсту́плення, ср.; віддава́ння, ср.; у. **иму́щества, пате́нта** відсту́плення майна́, пате́нту; 2. (*отказ от чего-л., компромисс*) по́ступка; **вза́ймные, односторо́нные** **-и** взає́мні, односторо́нні по́ступки; **пойти́ на** **-и** пі́ти на по́ступки; 3. (*в цене*) зни́жка, разг. ски́дка; **тарифна́я у.** тарифна з.

у́ступчивый по́ступливий.

усугубля́ть / усугуби́ть *книжн.* збі́льшувати / збі́льшити; (*усиливать*) поси́лювати, -юю, -юеш / поси́лити; у. **вину́** з. *вину́* (*провину́*); у. **опа́сность** п. небезпе́ку.

у́сушка (*потеря в весе*) спец. усиха́ння, ср., *менее реком.* усу́шка.

у́сыла́ть / у́слать поси́лати / поси́лати (*пошлю́, пошле́ш*); (*высылать*) висі́лати / висі́лати.

у́синов|и́тель усино́влювач, усино́витель; **-и́тельница** усино́влювачка, усино́вителька; **-ле́ние** усино́влення; (*неоконч. д. — ещё*) усино́вля́ння; **-ле́н-**

- ный** усинóвлений; ~ляе**мый** усинóвлюваний; ~лять / ~ить усинóвляти / усинóвити, -влю́, -ви́ш.
- усыплять / усыпить** присипляти / приспа́ти, -плю́, -пи́ш.
- усыха́ть / усóхнуть** усиха́ти / усóхнути и усóхти, -хну́, -хнеш.
- ута́||вание** прихóбування, ута́ювання; ~ива**ть** / ~и**ть** прихóбува**ти** / прихóва**ти**, ута́юва**ти**, -юю, -юеш / ута́и**ти**.
- у́тарь** собир. начиння, ср.; (посуда — обычно) посуд, -у, м.
- утверди́тельный** стве́рдний, стве́рджува**ль**ний; (положи**тель**ный) позити**в**ний; **у. отве́т** позити**в**на відпови́дь.
- утвержда́ть / утверди́ть 1.** (признава**ть** оконча**тель**но устано**влен**ным) затве́рджува**ти** / затве́рдити, -джу, -диш; (чем — подкреп**ля**ть) стве́рджува**ти** / стве́рдити; **у. договóр, приговóр** з до́говiр, ви́рок; **у. в до́лжності** з. на поса́ді; **у. договóр подпи́сью** с. до́говiр пи́дисом; **2.** (несов.: увере**нно** выска́зывать что-л.) тве́рдити, -джу, -диш, стве́рджува**ти**; **у., что...** т. (с.), шо... .
- утвержда́||ение 1.** (действи**е**) затве́рдження; (неоконч. — ещё) затве́рдження; стве́рдження; (неоконч. — ещё) стве́рджувания; **у. в права́х насле́дства** з. в права́х спа́дщини; предста**вить** на **у.** пода́ти на з.; **2.** (мне**ние**) тве́рдження; оши́бочное **у.** помилко́ве т.; по ~е**нию** кого за тве́рдженням кого; ~е**нный** затве́рждений; стве́рждений.
- утека́ть / уте́чь 1.** (вытека**ть**) витика́ти / витек**ти**, -ече; просóбуватися / просоч**и**тися, -обч**и**ться; (перен.: уплыва**ть**) відплива́ти / відплисти́, -иве́ и відплив**ти**; вода́ утекла́ вода́ витекла́; утекла́ це**нная** інфо**рма**ція витекла́ (просоч**и**лася) ціна інфо**рма**ція; **2.** (убыва**ть**) втрача́тися / втра́титися.
- уте́кш||ий 1.** витекли**й**; просóчений; ~ая інфо**рма**ція витекла́ (просóчена) інфо**рма**ція; **2.** втра́чений; ср. утека́**ть**.
- утепл|ение** уте́плення; (неоконч. д. — ещё) уте́плювання; ~е**нный** уте́плений; ~и**тель** техн. уте́плюва**ч**; ~и**тельный** уте́плюва**ль**ний; ~я**ть** / ~и**ть** уте́плюва**ти**, -юю, -юеш и уте́пля**ти** / утепл**и**ти, -еплю́, -епли́ш.
- уте́р||я** офиц. (потеря) втра́та; **у. докუმéнтов** в докумéнтах; ~я**нный** загублений; ~я**ть** загуби**ти**, -ублю́, -уби́ш.
- уте́чка 1.** (жидкост**и**, газа, электр**ич**ества и т. п.; перен.: просачива**ние**) витика́ння, ср.; вити**к**, -току, м.; просóчення, ср., (неоконч. д. — ещё) просóчування; (рабо**ч**ей сил**ы**, капита**л**ов, това**р**ов и т. п.) відплив, -у, м.; **у. інфо**рма**ції** п. інфо**рма**ції; **у. умóв** відплив інтеле́кту; **2.** (убыль вслед**ствие** вытека**ния**, рассыпа**ния**) втра́та; **у. зе́рна** в зе́рна.
- уте́чь** см. утека́**ть**.
- утилиз|ацио**н**ный** утилиза́ційний; ~а**ция** утилиза́ція; ~и**ровать** утилизува́ти; ~и**р**ова**ть** отхо́ды произво́дства **у.** відходи виробни**ц**тва.
- утиль** утиль, -лю; ~н**ый** утиль**н**ий; ~сы**рьё** утильсирови**на**, ж.; ~сы**рьевóй** утильсирови**н**ний.
- утолща́ть / утолсти́ть** сто́вщувати / стовст**и**ти, -вщу́, -всти́ш, потóвщувати / потовст**и**ти.
- утолщ|ение** сто́вщення, потóвщення; (неоконч. — ещё) сто́вщувания, потóвщувания; ~е**нный** сто́вщений, потóвще**н**ий.
- утомляе**м**ость** сто́млюван**и**сть, -но**сти**, уто́млюван**и**сть; **у. мета́ла** мет. **у.** мета́лу.
- уто**н**ча́ть / уто**н**чи́ть** сто́ншувати / сто**н**ши**ти**, потóншувати / потонши**ти**.
- уто**н**ч|ение** сто́ншення, потóншення; (неоконч. — ещё) сто́ншувания, потóншувания; ~е**нный 1.** сто́ншений, потóнше**н**ий; **2.** перен. витон**чен**ий; ~е**нный** вкус в смак.
- уточн|ение** утóчнення; (неоконч. д. — ещё) утóчнювання; **внести** **у.** внести **у.**; ~е**нный** утóчнений; ~я**ть** / ~и**ть** утóчнюва**ти**, -юю, -юеш и уточня**ти** / уточни**ти**; ~я**ющий 1.** прич. як**и**й (шо) утóчнюе (уточняе); **2.** в знач. прил. утóчнюва**ль**ний.
- утра́т||а** втра́та; ~ивши**й** як**и**й (шо) втра́тив; счита**ть** ~ивши**м** си́лу вважа**ти** таким, шо втра́тив си́лу (чи**н**ність).
- утрачи**ва**ть / утра́тить** втрача́ти / втра́тити, -ачу́, -а**ти**ш.
- у́тренн||ий** ранко**в**ий, ра́нши**й**; **у. обхо́д** ранко**в**ий обх**і**д; ~и**к** (представле**ние**) ра́нок, -нку; де́тский, нового́дний ~и**к** дитя**ч**ий, новорі**ч**ний **р.**
- утри́р||ование** утри́рування; ~ова**нный** утри́рува**н**ий; ~ова**ть** утри́рува**ти**; ~о**в**ка см. утри́рование.

у^тр||о ранок, -нку, м.; **доброе у!** доброго ранку!; **каждое у.** щоранку; в **девять часов** ~а о дев'ятій годині ранку; по ~ам см. по 9; -ом нареч. вранці, ранком.

у^тру́ска спец. утру́шення, ср., *менее реком.* утру́ска, (неоконч. д. — *ещё*) утру́шування, ср.

у^тяже^лять / у^тяже^лить обважнювати, -юю, -юєш / обважнити; (перен.: *усложняют*) ускладнювати и ускладняти / ускладнити.

у^ха́живать (за кем-чем: *присматривать*) доглядати (кого-що, за ким-чим).

у^хо́д¹ 1. (выход) вихід, -ходу; (отход) відхід, -хóду; (со службы и т. п.) залишення, ср. (чого); у. на пенсію вихід на пенсію; **самовольный у. с работы** самовільне з. роботи; 2. ут́еча, ж.; зникнення, ср. Ср. **уходить 1—2.**

у^хо́д² (за кем-чем: *присмотр*) догляд, -у (за ким-чим), доглядання, ср. (кого-чого); у. за больным, за ребёнком догляд за хворим, за дитиною (доглядання хворого, дитини).

у^хо́дить / уйт́и 1. (идти, *отправляться*) іти (іді, ідеш) / піти (піді, підеш); (*выходить*) виходити, -джу, -диш / вийти, -йду, -йдеш; (*прекращать служебную деятельность и т. п.* — *обычно*) залишати / залишити (що); у. в отставку, на пенсію і. / п. (в.) у відставку, на пенсію; **поезд ушёл** поїзд пішов; 2. (*убегать, избегать*) тікати и утікати / утекти, -ечу́, -ечеш; (*исчезать*) зникати / зникнути; у. от **на-ружного наблюдения спец.** з. з-під зовнішнього наглядю; у. от **преследования т. / у.** від переслідування; 3. (о времени) іти / піти; (*миновать*) минати / минути; **время уходит** час іде (минає).

у^хо́женный доглянутий.

у^худша́ть / уху́дшить погіршувати / погіршити; ~ся / ~ся гіршати / погіршати, погіршуватися / погіршитися.

у^ху́дше^ніе 1. (*действие*) погіршення; (неоконч. — *ещё*) погіршування.

у^ху́дше^нный погіршений.

уцел|ёв^ший уцілілий; ~ёть уціліти.

уце^не^нн^ый торг. знижений у ціні; (*переоценённый*) переоцінений; **магазин ~ых товаров** магазин переоцінених товарів.

уце^нивать / уце^нить (что) торг. знижувати / знизити, -йжу, -йзиш в ціні (що), ціну́ (на що); (*переоценивать*) переоцінювати / переоцінити, -іню́, -іниш (що); ~ся / ~ся знижуватися / знизитися в ціні; (*переоцениваться*) переоцінюватися / переоцінитися.

уце^нк|а торг. 1. (*действие*) зниження (ср.) ціні; (неоконч. — *ещё*) знижування ціні; (*переоценка*) переоцінка; (неоконч. — *обычно*) переоцінювання, ср.; 2. (*скидка с цены*) зніжка [ціні]; ~очный (*переоценочный*) переоцінений; (*производящий переоценку*) переоцінювальний; ~очная **комиссия** переоцінювальна комісія.

у^ча́ствовать 1. (*принимать участие*) брати (беру́, береш) участь; **активно у.** в чьм б. **активно у.** у чому; 2. (*иметь долю, пай в чьм-л.*) мати частку (пайку, пай).

у^ча́ст^вующ|ий 1. прич. якій (що) берё участь; якій (що) має частку (пайку, пай); 2. в знач. *сущ.*, мн. ~ие учасники, -ків.

у^ча́ст|ие участь, -ті, ж.; **личное, непосредственное у.** особиста, безпосередня у.; у. в деле у. у справі; **при ~ии кого** за участю кого; **привлекать к ~ию** залучати до участі; **принимать / принять у.** брати (беру́, береш) / узяти (візьму́, візьмеш) у.

у^ча́ст^иться см. **учаща́ться.**

у^ча́стко^в|ый ділянковий; ~ое **хозяйство** ділянкове господарство (ср. **участок 1**).

у^ча́стко^в|ый дільнийчий; у. **врач, уполномоченный** д. лікар, уповноважений; ~ая **избирательная комиссия** дільнийчна виборча комісія (ср. **участок 2**).

у^ча́ст|ник учасник; ~ница учасниця.

у^ча́ст|ок 1. (*часть земли, поверхности чего-л.*; перен.: *область, отрасль чего-л.*) ділянка, ж.; **важный у. работы** важлива д. роботи; **земельный, производственный у.** земельна, присадібна д.; 2. (*административный; часть производства*) дільнийця, ж.; **врачебный, избирательный у.** лікарська, виборча д.; **начальник ~ка** начальник дільніці.

у^ча́ща́ться / у^част^иться частішати / почастішати, робітися / зробітися частішим; (*ускоряться*) прискорюватися /

прискóритися, пришвидшуватися / пришвидшитися.

уча́ш||аяся учениця; студéнтка; ~ийся **1.** прич. який (що) уч́итися (навча́ється); **2.** в знач. суц. (ученик) учень (род. учня); (высшего учебного заведения, техникума) студéнт.

учащéнный який (що) став частішим; прискóрений, пришвидшений.

учéба навчання, ср.

учéбн||ик підручник; **у. по физике** п. [з] фізики; ~ый навчальний; ~ое заведéние н. заклад.

учéн||ие **1.** (обучение) навчання; **военные** ~ия військові н.; **2.** (теория) учéния.

учен||ий учень (род. учня); ~ица учениця; ~ический учнівський; ~ичество учнівство.

учéн||ый прил. и суц. учéний; (научный — обычно) науковий; **у. комитет** н. комітét; ~ая стéпень н. ступінь.

учéсть см. **учитывать**.

учёт **1.** облік, -у; **бухгалтерский у.** бухгалтерський ó.; **у. товаров** ó. товарів; **быть на ~е** бути на обліку; **закрýть на у.** (магазин) закрити на ó.; **прózводíть у.** вéсти ó.; **2.** (регистрация) облік; **брать / взять на у.** брати / узяти на ó.; **снять с ~а** зняти з обліку; **3.** (принятие во внимание) урахування, ср.; **у. интересов сторón** у. інтересів сторін; **4.** (вексель) фин. дискóнт, -у; ~ный **1.** обліковий; ~ная кáрточка облікова кáртка; **2.** дискóнтний, дискóнтовий; ~ный процéнт д. відсóток (процéнт).

учётч||ик обліковець, -вця; ~ица обліковець, -вця, м.

училищ||е училище; ~ный училищний.

учитель учитель; ~ица учителька; ~ский учительський.

учитыва́ние **1.** обліковування; **2.** зважання, урахування; **3.** фин. дискóнтування; ~ать / **учéсть** **1.** обліковувати / облікувати; **2.** (что — принимать во внимание) зважати / зважити (на що), урахувувати / урахувати (що); ~ая то, что зважаючи на те (ураховуючи те), що; **3.** (вексель) фин. дискóнтувати (несов. и сов.).

учить **1.** (чему — обучать) учити (учú, учиш), навчати и редко научати (чего); **2.** (изучать) учити; ~ся **1.** (чему —

обучаться) уч́итися, навча́тися (чего) **2.** (где-л.) уч́итися (навча́тися).

учредитель засновник, книжн. фундатор; ~ница засновниця, книжн. фундаторка; ~ный установчий; ~ное собрание установчі збори; ~ский засновницький, (род. п.) засновницький, книжн. фундаторський; ~ские докумэты засновницькі докумэнти; ~ский совет рада засновників; ~ский фонд з. фонд; ~ство засновництво.

учреждáть / учредить **1.** (основывать) засновувати / заснувати, книжн. фундувати (несов.); **у. акционерное общество** з. акціонерне товариство; **2.** (устанавливать) установлювати, -юю, -юеш и установлять / установити, -овлю, -овиши; (вводить) запроваджувати / запровадити, -джу, -диш; **у. стипендию, праздник** у. стипендію, свято; **у. контроль над производством** з. контроль над виробництвом.

учреждéние **1.** (действие) заснування; (неоконч. — ещё) заснування; установлення; (неоконч. — ещё) установлювання; запровадження; (неоконч. — ещё) запровадження; **у. банка** заснування банку; **2.** (организация) устанóва, ж., заклад, -у, м.; **государственное у.** державна у.; **детские ~ения** дитячі заклади; ~енный заснований; установлений; запроваджений; ~енческий (род. п.) устанóви (устанóв), закладу (закладів); для устанóви (устанóв) и т. п.

учтённый **1.** облікований; **2.** урахований; **3.** дискóнтований. Ср. **учитывать**.

ушем||лэние утиск, -у, м., **премищ.** мн. утиски, -ків; (действие — ещё) утискування; обмеження; (неоконч. д. — ещё) обмежування; ~лять / ~ить (перен.: стеснять, притеснять) утискувати и утискати / утиснути; (ограничивать — ещё) обмежувати / обмежити; **у. интересы** (чьи-л.) у. (у.) інтереси; **у. права** о. права.

ущерб (вред) шкóда, ж.; (убыток) збиток, -тку, мн. збитків, -ків; (урон) втра́та, ж.; **материальный у.** матеріальний з., матеріальні з.; **моральный у.** моральна ш.; **у. здоровью** у. здоров'ю; **нанести, причинить у.** завдати шкóди (втра́т, збитків), заподіяти шкóду; **понести у.** зазнати шкóди (втра́т, збитків); **в у. кому** на шкóду кому.

уют за́тишок, -шку; (*комфорт*) комфoрт, -у; ~но́сть за́тишність, -ності; ~ный за́тишний.
уязви́м||ый уря́зливий; соціально́ -ые сло́й на́селенія соціально́ вря́зливі вєрстви на́селення.
уясня́ть / уясни́ть з'ясо́вувати / з'ясува́ти; (*осознавать*) усвідомлювати / усвідомити, -млю, -миш.

Ф

фа́брик||а фа́брика; бума́жная, обога́тительная *горн.*, тка́цкая, швейная ф. паперова, збага́чувальна, тка́цка, швейна (шва́цька) ф.; ~а́нт фабрика́нт.
фабрика́т фабрика́т, -у.
фабрика́||а́ция фабрика́ция; ~ова́ние фабрикава́ння; ~ова́нный фабрикава́ний; ~ова́ть фабрикава́ти.
фабри́чный фабри́чний.
фа́з||а фа́за; ~ис фа́за, ж.; ~ный фа́зний; ~овый фа́зовий.
факс факс, -у.
факсими́л||е факсими́ле, неизм.; ф. підписи ф. підпису; ~ьный факсими́льний.
факт факт, -у; **бесспо́рний, доказа́тельный, непро́вержимый, совер́шившийся** ф. безпоре́чний, доказа́вий, неспростов́ний, докoнаний ф.; **опла́та по -у** опла́та за фа́ктом; ~йчески *нареч.* факти́чно; ~йческий факти́чний.
фа́ктор чинник, фактор; **человéческий** ф. людський ч. (ф.).
фа́кторинг эк. фа́кторинг, -у.
факту́р||а факту́ра; ~ный факту́рный.
факультати́вный факультати́вный.
факультэ́т факультэ́т, -у; ~ский факультэ́тський.
фальсифи́к||а́т фальсифика́т, -у; ~а́тор фальсифика́тор; ~ацио́нный фальсифика́ційний; ~а́ция фальсифика́ция.
фальсифици́ров||ание фальсифікува́ння; ~анный фальсифікований; ~а́ть фальсифікува́ти.
фальшивомо́не́т||ничество фальшувáння грóшей; ~чик фальшивомо́не́тник.
фальши́вый фальши́вий.
фальшь фальш, -і, ж. и -у, м.
фами́л||ия прізвище, *ср.*; **деви́чья, добра́чная** ф. дівоче, дошлюбне п.; ф.,

імя, о́тчество п., ім'я та по ба́тькові; по ~ии (*называть*) на п.
фас (*вид спереди*) фас, -у; **в ф.** у ф.
фасо́в||анный фасова́ний; ~а́ть фасова́ти; ~ка фасова́ння, *ср.*; ~очный фасова́льный; ~щик фасова́льник.
фасо́н фасoн, -у; ~ный фасoнный.
февра́ль лю́тий, -того; ~ский лю́тне́вий.
федер|а́льный федера́льний; ~а́тивный федера́тивный; ~а́ция федера́ция.
фельдшер фельдшер; ~и́ца фельдшерка; ~ский фельдшерский.
фельдэ́гер||ский фельд'егерський; ~ь фельд'егер, -я.
фельто́н фейлето́н, -у; ~ист фейлетоні́ст; ~и́стка фейлетоні́стка; ~ный фейлето́нный.
фе́рм||а *с.-х., строит.* фе́рма; **животновóдческая, коневóдческая, молóчная, племенная** ф. тваринни́цька, коня́рська, молóчна, племи́нна ф.; ~енный *с.-х., строит.*, ~овый *строит.* фе́рмовий.
фе́рмер фе́рмер; ~ский фе́рмерський; ~ство фе́рмерство.
фигу́р||а (*в разн. знач.*) фігу́ра; ~а́нт *слещ.* фігура́нт; ф. **по делу** ф. у спра́ві; ~йровать фігу́рува́ти; ~ный фігу́рный.
физическ||и *нареч.* фізично; ~ий фізичний.
фикс|а́ционный фикса́ційний; ~а́ция фикса́ция; ~инг *торг.* фіксинг, -у; ~йрование фіксува́ння; ~йровать фіксува́ти; ~йрующий **1. прич.** який (шо) фіксу́е; **2. в знач. прил.** фіксува́льний.
факти́вн||ость факти́вність, -ності; ~ый факти́вный; ~ый брак ф. шлюб.
фя́кция фя́кция.
фи́лиал філія, ж., філіа́л, -у; ~ьный філіа́льный.
фильм фільм, -у; **мультипликацио́нный, худо́жественный, цвето́й, чёрно-белый** ф. мультиплика́ційний, худо́жній, кольоро́вий, чо́рно-білий ф.
фи́льтр филь́тр; ~а́т филь́тра́т, -у; ~ацио́нный филь́траційний; ~а́ция филь́трация; ~ова́льный филь́трува́льный; ~ова́ть филь́трува́ти; ~о́вка филь́трува́ння, *ср.*; ~о́чный филь́трува́льный; ~овый филь́тровий; ~ю́щийся *в знач. прил.* филь́трівний.
фина́л фіна́л, -у; ~ьный фіна́льный.
финанси́р||ование фінансува́ння; **целево́е** ф. цільове́ ф.; ~ованный фінан-

- сбаний; ~овать фінансувати; ~уемый фінансований.
- финансист** фінансист.
- финанс|овый** фінансовий; ~ы *мн.* фінанси, -сів.
- фининспектор (финансовый инспектор)** фінінспектор (фінансовий інспектор).
- финотдел (финансовый отдел)** фінвідділ, -у (фінансовий відділ).
- фирма** фірма; **дочерняя, иностранная, крупная, мелкая, совместная ф.** дочірня, іноземна, велика, дрібна, спільна ф.; **ф.-изготовитель ф.-виговтовлювач; -енный фирмовый; -енный знак ф.** знак.
- фиск эк.** фіск, -у; ~альный фіскальний.
- флаг** прапор; **государственный ф.** державний п.; ~овый прапорний; ~шток флагшток.
- флаж|ок** прапорець, -рця; ~ковый прапорцевий; ~ный прапорний.
- фломастер** фломастер.
- фойе** фойє, *неизм., ср.*
- фокус** фокус; ~ировать фокусувати; ~ировать изображение ф. зображення; ~ировать внимание ф. увагу.
- фолио** *бухг.* фоліо, *неизм., ср.*
- фольга** фольга.
- фольговый** фольговий.
- фон (основной цвет, тон)** тло, *ср., фон, -у.*
- фонарный** ліхтарний; ~ь ліхтар, -я.
- фонд** фонд, -у; ~ы *мн.* фонди, -дів; алмазный, валютный, золотой ф. стра- ны алмазний, валютний, золотий ф. країни; амортизационный, безлюдный, обменный, уставный (уставной) ф. амортизаційний, безлюдний, обмінний, статутний ф.; ф. заработной платы, капитального строительства, накопления, поощрения, потребления, премирования ф. заробітної плати, капітального будівництва, нагромадження, заохочення, споживання, преміювання; **основные, оборотные** ~ы основні, оборотні фонди; ~ирование фондування; ~ированный фондовый; ~ировать фондувати; ~ируемый фондований; ~овый фондовый.
- фondo|вооружение эк.** фондооснащення; ~ёмкость фондомісткість, -кості; ~образующий фондоутворювальний; ~от- дача фондовіддача.
- фононый** фоновий.
- фонограмм|а** фонограма; ~ный фонограмный.
- форм|а** форма; **ф. и содержание ф.** і зміст; **по ~е** за формою.
- формальн|ость** формальність, -ності; **соблюсти все требуемые -ости** дотримати (дотриматися) всіх необхідних формальностей; ~ый формальний.
- формат** формат, -у; **большой, малый ф.** великий, малий ф.; ~ирование форматування; ~ированный форматова- ний; ~ировать форматувати; ~ный форматный.
- форменный (об одежде и т. п.)** фөр- менний.
- формир|ование** формування; ~ованный формований; ~овать формувати; ~овка формування, *ср.*; ~овочный форму- вальный; ~овщик формувальник; ~уемый формований; ~ующий 1. *прич.* який (що) формує; 2. *в знач. прил.* форму- вальный.
- форм|овальный спец.** формувальний; ~овать формувати; ~овка формування, *ср.*; ~овой формовой; ~овочный форму- вальный; формовой; ~овщик форму- вальный.
- формобраз|овательный** ~ующий фор- мотвірний, *лингв.* формотвірчий.
- формул|а** формула; **по ~е** за формулою.
- формулирование** формулювання; ~овать формулювати, -юю, -юеш; ~овка форму- лювання, *ср.*; ~уемый формулюваний.
- формуляр** формуляр; **читательский ф.** читачький ф.
- форсирование** форсування; ~анный форсований; ~ать форсувати.
- форс-мажор** форс-мажор, -у; ~ный форс- мажорний; ~ные обстоятельства форс- мажорні обставини.
- форточ|ка** кватірка; ~ный кватірковий.
- фотоаппарат (фотографический ап- парат)** фотоапарат (фотографічний апа- рат); ~ура фотоапаратура.
- фото|атель** фотоательє, *неизм., ср.*; ~бумага фотопапір, -пєру, *м.*; ~вспышка фотоспалях, -у, *м.*
- фотогенич|ость** фотогенічність, -ності; ~ый фотогенічний.
- фотограф** фотграф; ~ирование фото- графування; ~ировать фотографувати.
- фотографический** фотографічний.
- фотография** фотографія; **опознава- тельная ф. спец.** упізнавальна ф.

фотосъём||ка фотознімання, *ср.*, фотографування, *ср.*; **-очный** фотознімальний.

фрагмент фрагмент; **-арный** фрагментарний.

фраза фраза.

фракц||ионный фракційний; **-ия** фракція.

франкір||ование *фин.* франкування; **-ованный** франківаний; **-овать** франкувати; **-овка** франкування, *ср.*

франко *торг.* франко, *неизм.*, *ср.*; **ф.-судно** ф.-судно.

фрагт фрагт, *-у*; **-ование** фрактування; **-ованный** фрактований; **-ователь** фрактувальник; **-овать** фрактувати; **-овка** *см.* фрактование; **-овщик** фрактівник, *-а*; **-овый** фрактовий.

фрезеровщик фрезерувальник.

фронт фронт, *-у*; **-альный** фронтальний; **-овой** фронтвий.

фрукт||ы *мн.* фрукти, *-тв*; (*собир. — ещё*) садовина, *жс.*; **замороженные, засахаренные, консервированные -ы** заморожені, зацукровані, консервовані фрукти; **-овый** фруктовий; **-овые** дерева фруктві дерева.

фундамент фундамент, *-у*; **закладка -а** закладання фундаменту; **-альный** фундаментальний; **-ный** фундаментний.

фундиров||анный *эк., фин.* фондований; **-ать** фундувати.

функциональ||ный функціональний; **-ое** расстройство *ф.* розлад.

функцион||ование функціонування; **-овать** функціонувати.

функция функція.

фургон фургон; **-ный** фургонний.

фурнитур||а фурнітура; **-ный** фурнітурний.

фуршет фуршет, *-у*.

футляр футляр; **-ный** футлярний.

фьючерс *фин.* ф'ючерс, *-у*; **-ный** ф'ючерсний.

Х

халатн||ость [службове] недбальство, *ср.*; **должностная, преступная** *х.* службове, злочинне *н.*; **-ый** недбалий; **-ое** отношение *к делу* недбале ставлення до справи.

хаос (*беспорядок и т. п.*) хаос, *-у*.

хаотический хаотичний.

характер характер, *-у*; **-изовать** характеризувати; **-истика** характеристика; **-истика с места работы** *х.* з місця роботи.

характерный характерний.

хвалить хвалити, *-лю, -лиш.*

хватать¹ (*схватывать*) хапати.

хватать² / **хватить** *безл.* (*быть достаточным*) вистачати / вистачити; (*с отрицанием — ещё*) бракувати, *-уё*; **этого хватит на всех** цього вистачить на всіх; **не хватает денег** не вистачає (бракує) грошей.

химик хімік; **-алии** *мн.* хімікалії, *-ій*; **-аты** *мн.* хімікати, *-тів*.

химическ||и *нареч.* хімічно; **-ий** хімічний.

химия хімія; **бытовая** *х.* побутова *х.*

химчистка (*химическая чистка*) хімчистення (хімічне чистення), *ср.*, хімчистка.

хирург хірург; **-ический** хірургічний; **-ия** хірургія.

хитр||ить хитрувати; **-ость** (*качество, свойство*) хитрість, *-рості*; (*поведение, поступок — обычно*) хитроші, *-ів, мн.*; **-ый** хитрий.

хищение (*многого*) розкрадання; (*единичный факт: кража, похищение*) крадіжка, *жс.*, крадіж, *деж-у, м.*; **мелкое** *х.* дрібне *р.* (дрібна *к.*); **х. имущества** *р.* майна; **х. оружия** *к.* (*р.*) зброї; **х. товаров в особо крупных размерах** *р.* товарів в особливо великих розмірах.

хищничес||ки *нареч.* по-хижачьому; **-кий** хижачький; **-ство** хижачтво.

хлеб хліб; **-а** (*мн.: злаки*) хліба; **белый, чёрный** *х.* білий, чорний *х.*; **буханка -а** хлібина, буханеч (нця) хліба; **х. на корню** *х.* на корені; **-ница** хлібниця; **-ный** хлібний.

хлебобулоч||ный хлібобулочний; **-ые** изделия хлібобулочні вироби.

хлебозавод хлібозавод, *-у*.

хлопотать (*о ком-чём, за кого*) клопотатися, *-очуся, -бчешся* (*про кого-що, за кого*).

ход **1.** хід (*род. ходу*); (*движение — ещё*) рух, *-у*; (*шаг, побежка и т. п. — обычно*) ходя, *жс.*; **крестный** *х.* хрестний *х.*; **гусеничный** *х.* техн. гусеничний *х.*; **парадный, чёрный** *х.* парадний, чорний *х.*; **х. поршня** *техн.* хід поршня;

во время -а поезда під час руху поїзда (потягу); **на полном** -у на повному ході; **своим** -ом своїм ходом; **дать** х. делу дати р. (х.) справі; **о товар** в большом -у на товар (є) великий поїт; **2.** (перен.: течение) хід, перебіг, -у; х. дела, события х. (п.) справи, подій; **в -е чего** у ході чого.

ходатайств||о клопотання; х. о помилуванні, о прийнятті в громадянство; **возбудить** х. порушити к.; х. отклонено, удовлетворено к. відхилено, задоволено; **по -у кого** на клопотання кого; **-овать** (о ком-чём, за кого-что) несов. и в прош.) сов. клопотатися, -очуся, -бчешся / поклопотатися (про кого-що, за кого-що).

ходить ходити, -джу, -диш.

ходка разг., спец. хідка.

ход[кий] (товар и т. п.) разг. ходовий; **-овой** ходовий; **-ячий** ходячий.

хозрасчёт (хозяйственный расчёт) госпрозрахунок, -нку (господарський розрахунок); **на полном -е** на повному госпрозрахунку; **-ный** госпрозрахунковий.

хозяйин господар, -я; **хороший** х. добрий г.; х. положення г. становища; **хозиев нет дома** господарів немає (нема) вдома.

хозяйка господарка; (дома — обычно) господиня; **домашняя** х. хатня (домашня) господарка.

хозяй[ни]чать господарювати, -юю, -юеш; **-ский** господарський.

хозяйственник господарник; **-ый 1.** (относящийся к экономической, производственной жизни) господарський; **-ый договор, механизм, способ строительства** господарський договір, механізм, спосіб будівництва; **2.** (относящийся к принадлежностям хозяйства, нужный для ведения хозяйства) господарський, господарчий; **-ые товары** господарчі (господарські) товари; **-ый инвентарь** г. (г.) реманент (інвентар); **3.** (заботливый, расчётливый) господарський; (о человеке) хазяйновитий; **-ое отношение к делу** господарське ставлення до справи.

хозяйств||о господарство; **единоличное, крестьянское, мировое, общее** х. одноосібне, селянське, світове, спільне

г.; **-ование** господарювання; **-овать** господарювати, -юю, -юеш; **-ующий**; **-ующий субъект спец.** суб'єкт господарювання.

холдинг холдинг, -у; **-овый** холдинговий.

холл хол, -у.

холодн[ый] холодний; **-ая обработка** холодне оброблення; **-ое копчение** холодне копчення; **-ое оружие** холодна зброя.

холостой 1. неодружений; **2.** воен. холостий; **3.** техн. неробочий, холостий; **4.** с.-х. холостий.

холст полотно, ср.

хоронить (покойника; вредные вещества) ховати.

хорош[ий] хорощий, добрий; (обычно о ком-, чём-л. приятном, привлекательном, отвечающем эстетическим, этическим требованиям и т. п., а также о погоде, настроении и т. п.) гарний; х. почерк х. (д.) почерк, (красивый) г. почерк; х. работник, специалист х. (д.) працівник, фахівець (спеціаліст); х. совет добра порада; х. тон д. тон; **-ая мать** хороша мати; **-ее зрение** х. (д.) зір; **-ее настроение** д. (г.) настрій; **-ее отношение к кому-чему** добре ставлення до кого-чого; **в -их отношениях с кем у** добрих стосунках з ким.

хорошо 1. нареч. добре; гарно; (предик.: о чём-л. приятном, привлекательном — ещё) хороше; **очень** х. дуже д.; х. себя чувствовать д. себе почувати; х. поёт д. (г.) співає; **как х. здесь!** як г. (д., х.) тут!; **2.** (как следует; в знач. част.: да, ладно) гаразд, добре; **у нас всё** х. у нас усё д. (г.).

хотеть хотіти (хочу, хочеш).

хоть, хотя союз, част. хоч, хоча.

хранен[ие] зберігання; тримання; ховання (ср. хранить); (в некоторых выражениях) схов, -у, м.; **вечное** х. вічне (довічне) з.; х. груза, оружия з. вантажу, зброї; **камера -ия** камера схову; **сдать вещи на х.** здати речі на зберігання (на с., до схову).

хранилище сховище.

хранитель 1. охоронець, -нця; **2.** (музея, библиотеки, архива) зберігач, -а; **ответственный** х. відповідальний з.; **-ница** охоронниця.

хранить (беречь) берегти, -ежу, -ежеш; (сохранять, содержать где-л.) зберігати

ти, трима́ти; (*прятать*) хова́ти; **х. день-ги** в ба́нке, **проду́кты** в холоди́льни-ке з. (т.) грóші в ба́нку, проду́кты в холоди́ль-нику; **х. обыча́и** з. звича́ї; **х. споко́йст-вие** з. спо́кій; **х. в та́йне** т. в таємниці.
хроми́ров||анный хромо́ваний; **-ать** хро-мува́ти.
хро́ник||а хро́ніка; **-а́льный** хро́ніка́ль-ний; **-е́р** хро́ніке́р.
хронол||огический хроноло́гічний; **-о́гия** хроноло́гія; **-о́гия** **собы́тий** **х.** поді́й.
хру́пк||ий крихкий; (*ломкий*) ла́мкий; **-о́е** **сте́кло** крихке́ скло; **-о́сть** крихкі́сть, **-ко́сти**; ла́мкі́сть.
ху́дш||ий *превосх. ст.* найгі́рший; **са́мое** **-е́е** найгі́рше; **в -ем** **случа́е** у найгі́ршому ра́зі; **◊** **пере́мєна** к. е́му зміна на гі́рше.
хуже *сравн. ст. 1. прич.* гі́рший; **он** **х.** **всех** він г. за всі́х (від усі́х); **2. нареч.** гі́рше; **тем** **х.** **тим** г.; **х.** **всего́** найгі́рше.

Ц

цвет (*окраска*) ко́лір (*род.* ко́льору); (*краска — обычно*) ба́рва, **ж.**; **блє́клый**, **защї́тный**, **я́ркий** ц. бля́клий, захи́сний, яскра́вий к.; **ц. ли́ца** к. обличчя; **-но́й** ко́льоро́вий; **-ны́е** **каранда́ш**, **ме́таллы** ко́льоро́ві олі́вці, ме́тали.
цветов||ой ко́лірний; (*иногда*) ко́льоро́-вий; **-а́я** га́мма ко́льоро́ва (ко́лірна) га́-ма; **-а́е** **ощущє́ния** ко́лірні відчуття́.
цвету́щ||ий **1. прич.** **який** (що) **цвіте́**; **2. в** **знач. прич.** **квітучий**; **ц. вид** к. ви́гляд; **-а́я** **стра́на** квітуча́ краї́на.
целев||ой ці́льовий; **-ым** **назначє́нием** ці́льовим призначє́нням.
целе||направленный ці́леспрямо́ваний; **-сообра́зный** доці́льний; **счита́ть бо́-лее** **-сообра́зным** вважа́ти за доці́льний; **-устре́мле́нный** ці́леспрямо́ва-ний.
цели́ком *нареч.* ці́лком; **ц. и** **по́лностью** ц. і по́вністю.
цє́лостн||ость ці́лісність, **-ності**; **терри-ториа́льная** ц. територіа́льна ц.; **-ый** ці́лісний.
цє́л||ость ці́лість, **-лості**; **всє** в **-ости** **всє** ці́ле; **сохранї́ть в -ости** зберегти́ ці́лим; **в -ости** **и** **сохранї́ти** у по́вні ці́лості; **-ый** ці́лий; **в -ом** у ці́лому.
цє́ль **1.** ці́ль, **-лі**; **движу́щаяся** ц. рухо́ма ц.; **2. перен.** ме́та, *реже* ці́ль; **-и** **мн.** ці́лі,

-лей, ме́та (*ед.*); **имє́ть своє́й -ю** ма́ти на ме́ті; **в -ях**, с **-ью** **чєго** з ме́тою **чєго**.
цє́льн||ый **1.** (*из одного куска, веще-ства*) суцї́льний; **2. (неразбавленный и т. п.):** **-о́е** **вино́** нерозвєде́не вино́; **-о́е** **моло́ко** незби́ране моло́ко.
цєн||а ці́на; **высо́кая**, **завыше́нная**, **за-ниже́нная**, **ни́зкая** ц. висо́ка, зави́ще-на, зани́жена, низька́ ц.; **замора́жи-вание** **цєн** заморо́жування ці́н; **[быть]** **в -е** [бу́ти] в ці́ні; **любо́й -ой** за вся́ку ці́ну; **по ка́кой -е́?** за **яку́** ці́ну?; **по -ам** **ни́же** **ры́ночных** за ці́нами, ни́ж-чими від ринкови́х; **при -е** **по...** з ці́ною по...; **-ты** **нет кому-чєму** ці́ні не [мо́жна] **скла́сти кому-чєму**.
цєнз **цєнз**, **-у**; **возра́стной**, **избира́-тельный**, **иму́щественный**, **образова́-тельный** ц. віковий, ви́борчий, май-новий, осві́тній ц.; **-овый** **цєнзовий**.
цєнз||ор **цєнзор**; **-орский** **цєнзорський**; **-у́ра** **цєнзу́ра**; **военная -у́ра** **військо́-ва** ц.; **-у́рный** **цєнзу́рний**; **-уро́ван-ный**, **-ури́рованный** **цєнзу́рований**; **-уро́вать**, **-ури́ровать** **цєнзу́рува́ти**.
цєн|їтель **цїнува́льний**, **цїні́тель**, **поці-новува́ч**; **-їтельна** **цїнува́льниця**, **цїні-телька**; **-їть** (*признавать*) **цєнност** цї-нува́ти, цїніти, **-ню**, **-ниш**, **поціновува́ти**; **-їтьсє** **цїнува́тисє**, **цїнітисє**.
цє́нник *торг.* **цї́нник**, **-а́**.
цє́нностный **єк.** **цї́ннісний**.
цє́нн||ость **1.** (*качество, свойство*) цї́н-ність, **-ності**; **коштовність**; **2. (в пр. знач.)** **цї́нність**; **материа́льные -ости** **мате-риа́льні** цї́нності; **-ый** **цї́нний**; (*имеющий большую материальную ценность — ещё*) **коштовний**; **-ый** **рабо́тник** ц. праці́вний; **-ые** **бума́ги** **цї́ні** папери; **-ый** **пода́рок** ц. (к.) **пода́рунок**.
цєново́й **цїновий**.
цєноє́мкий **єк.** **цїноє́мний**.
цєнообра́з||ова́ние **єк.** **цїноутво́рення**; **-ующий** **цїноутво́рювальний**.
цє́нтнер **цє́нтнер**.
цє́нтр **1.** **цє́нтр**, **-у**; **обла́стной** ц. **обла-стной** ц.; **2. мат., физ.** **цє́нтр**, **-а**; **ц. тя-жєсти** ц. ва́ги.
цє́нтрали́з||а́ция **цє́нтраліза́ція**; **-ова́н-ный** **цє́нтралізо́ваний**; **-ова́ть** **цє́нтра-лізува́ти**.
цє́нтра́льный **цє́нтра́льний**.
цє́нтри́р||ова́нный **цє́нтро́ваний**; **-ова́ть** **цє́нтрува́ти**; **-ующий** **1. прич.** **який** (що)

центруе; **2.** в знач. прил. центрувальний.

центро|бежный відцентровий; **-стремительный** доцентровий.

цеплять чіпляти.

цеп|ной ланцюговий; **-ная передача** ланцюгова передача; **-ная реакция физ., хим.** ланцюгова реакція.

цепоч|ечный ланцюжковий; **-ка** ланцюжок, -жка, м.

цепь ланцюг, -а, м.; **электрическая ц.** електричний л.; **якорная ц.** якорний л.; **на цепи** на ланцюгу.

церемони|ал церемоніал, -у; **-ьный** церемоніальний.

церемон|ия церемонія.

церков|ный церковний.

церков|ь церква; **греко-католическая, католическая, православная ц.** греко-католицька, католицька, православна ц.

цех цех, -у; **литейный, наборный тип., сборочный ц.** ливарний, складальний (набірний), складальний ц.; **-овой** цеховий.

цивилиз|ация цивілізація; **-ованный** цивілізований; **-овать** цивілізувати.

цикл цикл, -у.

цикл|ийский циклічний; **-ичный** циклічний; **-овой** циклової.

циркули|ровать циркулювати, -юю, -юеш.

циркуля|р циркуляр, обіжник; **-ный** (о документе) циркулярний, обіжний.

циркул|яционный циркуляційний; **-яция** циркуляція.

цит|ата цитата; **приводить -ату** наводити цитату; **-атный** цитатний; **-ирование** цитування; **-ированный** цитований; **-ировать** цитувати.

цифербл|ат циферблат; **-ный** циферблатний.

цифр|а цифра; **арабские, римские -ы** арабські, римські цифри; **контрольные -ы** контрольні цифри; **-овой** цифровий.

Ч

ч|артер ав., мор. чартер, -у; **-иый** чартерний.

час 1. (единица времени) година, ж.; **комендантский ч.** комендантська г.; **шесть -ов утра** шоста година ранку; **в три -а** о третій годині; **2. (время, пора)** час, -у, поря, ж., година, ж.

часовой¹ (относящийся ко времени) годинний; **ч. пояс** г. пояс.

часов|ой² (относящийся к часам) годинниковий; **-ая стрелка** годинникова стрілка.

часовой³ в знач. сущ., воен. чатовий, -вого, вартовий, -вого.

ча|стица 1. частка, частинка; **2. (элементарная часть вещества)** частинка; **3. лингв.** частка.

ча|стичн|о нареч. частково; **-ость** частковість, -вості; **-ый** частковий.

ча|стн|ик приватник; **-ица** приватниця; **-ический** приватницький.

ча|стно|владельческий приватновласницький; **-капиталистический** приватнокапіталістичний; **-предпринимательский** приватнопідприємницький; **-собственнический** приватновласницький.

ча|стность|ь 1. (свойство) частковість, -вості; **окре́мость, -мости** (ср. частный 2); **2. (подробность)** подробиця, деталь; **в -и вводн. сл.** зокрема.

ча|стнохозяйственный приватногосподарський.

ча|стн|ый 1. приватний; **-ая собственность, торговля** приватна власність, торгівля; **-ое лицо** приватна особа; **-ое обвинение юр.** приватне обвинувачення; **по -ому делу** у приватній справі; **-ым образом** приватно, приватним способом; **2. (частичный)** частковий; **(отдельный)** окремий; **(конкретный)** конкретний; **ч. сл|учай** мат. и пр. о. випадок; **закл|ючение от -ого к общему** висновок від часткового до загального; **-ое определение юр.** окрема ухва́ла; **общая и -ые методики** загальна і конкретні методики.

ча|сто нареч. **1.** часто; **очень ч.** дуже ч.; **2.** гу́сто.

ча|стот|а частота; **ч. пульса, колебаний** ч. пульсу, коливань; **ток высокой -ы** струм високої частоти.

ча|стотн|ость частотність, -ності; **-ый** частотний.

ча|ст|ый 1. частий; **-ые встречи** часті зустрічі; **2. (густой)** густий; **(обильный)** рясний; **-ые заросли** густі зарості; **-ый дождь** р. дощ.

ча|сть частина; **(доля — ещ|е)** частка; **воинская ч.** військова частина; **учебная ч.** навчальна частина; **хозяйственная**

- ч.** господарська частина; **запасные** ~и запасні частини; **ч. наслідства** частина (частка) спадщини.
- часы**, *мн.* годинник, *м.*; **наручные, настенные, настольные ч.** наручний, настінний, настільний г.; **завести ч.** завести г.
- чаще** *сравн. ст.* 1. *прил.* частіший; густіший; рясніший; 2. *нареч.* частіше; густіше; *ср.* **частый**.
- чей** *мест. чий, -його* (*ж.* чий, *род.* чиєї, *ср. ч.* чиє, *род. ч.* чийого); **-либо, -нибудь** *мест. чий-небудь; -то мест. чийсь*.
- чек** чек; **акцептованный, безвалютный, именной, кассовый, лимитированный, ордерный, платёжный, предъявительский (на предъявителя), простой, расчётный ч.** акцептований, безвалютний, іменний, касовий, лімітований, ордерний, платіжний, на подавця (*менее реком.*: на пред'явника, пред'явницький), простий, розрахунковий ч.; **ч. без обеспечения ч.** без забезпечення; **-овый** чековий; **-овая книжка** чекова книжка; **-овые операции** чекові операції.
- чеко|датель** *фин.* чекодавець, *-вця; -держатель* чекоутримувач.
- челнок** (*уменьш.: техн.; перен., разг.: о торговце*) човник.
- челно́ч|ный** *прям., перен.* човниковий; **-ая** політика човникова політика.
- человек** людина, *ж.*; (*преимуш. в сочетании с числительными*) чоловік; (*лицо*) особа, *ж.*; **деловой ч.** ділова л.; **шесть ч.** шість ч. (осіб).
- человеко|дeнь** *эк.* людино-день (-дня); **-час** *эк.* людино-година, *ж.*
- человеч|еский** людський; **-ество** людство; **-ность** людяність, *-ності; -ный* людяний.
- чем** союз 1. (*нежели*) ніж; (*после сравн. ст. соответственно русскому род. п. — ещё*) від (*с род. п.*), за (*с вин. п.*); **он** працює краще, ніж вона; він она краще від неї (за неї); 2. (*в конструкциях с тем*): чим., тим; що., то; **ч. больше, тем** краще ч. більше, тим краще; що більше, то краще; 3. (*вместо того чтобы*) замість того щоб; **ч. опаздывать, выйдем раньше** замість того щоб запізнюватися, вийдемо раніше.
- чемодан** чемодан, валіза, *ж.*;
- чемпион** чемпіон; **-ат** чемпіонат, *-у; -ский* чемпіонський.
- черда|к** горіще, *ср.*; **-чный** горішний.
- чередов|ание** чергування; **-ать** чергувати; **-аться** чергуватися.
- через** *предл. с вин. п.* 1. *ч.* через; **мост ч. реку** міст ч. річку; **оповестить ч. газету** сповістити ч. газету; **ч. посредничество** кого за посередництвом кого; 2. (*сквозь*) крізь, через; **пропускать ч. фальш** пропускати к. (ч.) фальш; 3. (*при обозначении промежутка времени*) *через*.
- чересчур** *нареч.* занадто; (*слишком*) надто.
- чернила**, *мн.* чорніло, *ср.*; **ч. для авторучек ч.** для авторучок.
- чернильн|ица** чорнильниця; **-ый** чорнильний.
- чернорабочий** 1. *прил.* чорноробський; 2. *в знач. сущ.* чорнороб.
- чёрн|ый** (*в разн. знач.*) чорний; **ч. рынок ч.** ринок; **-ые металлы** чорні метали.
- чёрств|ость** черствість, *-вості; -ый* черствий.
- черт|а** 1. (*линия*) риса, риска; **провести ~у** провести рису (риску); **подвести ~у** *прям., перен.* підбити риску; 2. (*особенность, признак*) риса; **характерная ч.** характерна р.; **ч. характера** характеру; 3. (*предел, граница*) межя, межі (*род. меж*), *мн.*; **в ~е** *города* у межах міста.
- чертёж** креслення, *ср.*; **-ник** кресляр, *-а; -ница* креслярка; **-ный** креслярський.
- чертить** креслити.
- чёрточка** 1. *уменьш.* риска, (*ещё меньше*) рисочка; 2. (*дефис*) риска.
- черчение** креслення.
- честово|ание** 1. (*действие*) ушановування; **ч. память** (*кого-л.*) у. пам'яті; 2. (*о собрании, торжестве*) ушанування; **-ть** ушановувати.
- честн|ость** чесність, *-ності; -ый* чесний.
- честь** честь, *-ті; ч. и достоинство личности ч.* і гідність особи; **ч. открытия** належить кому ч. відкриття належить кому; **в ч. (кого-чего)** на ч. (кого-чого).
- чета** (*супруги*) подружжя, *ср.*
- четверг** четвер, *-ра; по ~ам см. по 9; -овый* четверговий.
- четвёрка** четвірка.
- чeтвeрo** *соби́р.* чeтвeрo (*род.* чoтирьoх).

четвёртый четвёртий.
четверть четверть; (о мере) четверть.
четвертьфинал спорт. четвертьфинал, -у;
-ьный четвертьфинальный.

чѣтк||ий чіткій.

чѣтный парний.

четыре чотири, -рѣох; -жды нареч. чотири рази; -жды два — восемь чотири [рази] по два — вісім.

четыреста чотиреста (род. чотирьохсот).

четырнадцат||ый чотирнадцятий; -ь чотирнадцятий, -ти и -тьох.

чин чин, -у.

чинить I. (починять) лагодити, -джу, -диш.

чиновник чиновник, урядовець, -вця.

чиновнический чиновницький.

чип информ. чип; -карта чип-карта; -овый чиповий.

числени||о нареч. 1. чисельно; 2. кількісно; -ость I. чисельность, -ности; 2. (количество) кількість, -кости; -ость населения к. населення; -ый I. чисельный; 2. (количественный) кількісний; -ое превосходство кількісна перевага.

числитель мат. чисельник.

числить офиц. вважати.

числиться I. (иметься в каком-л. количестве) лічитися; (насчитываться) налічуватися; ч. за кем бути за ким; 2. (состоять, значиться) значитися, реже числитися; (считаться) вважатися; он не числится в списках; он числится больным він вважається хворим.

числ||о I. число; целое, дробное ч. ціле, дробове ч.; в первых -ах месяца у перших числах місяця; помечить задним -ом позначити заднім числом; быть в -е присутствующих бути серед присутніх; 2. (количество) кількість, -кости, ж.; больше ч. людей велика к. людей; -овый числовой.

чист||ить чистити (чищу, чистиш); -ка I. чищення, ср.; -ка обуви ч. взуття; отдать костюм в -ку віддати костюм почистити; 2. перен. чищення, чистка; -ка государственного аппарата ч. державного апарату.

чистов||ик разг. чистовик, -а; -ой чистовий.

чисто||крóвный чистокрòвний; -плóтний I. охайний, чепурний; 2. перен. чистий; порядний; -породный чистопорідний, чистопорідний; -сердечный

широсердний, широсердний; -сòртный чистосòртний.

чистота чистотá; патентная ч. юр. патентна ч.

чист||ый чистий; -ящий I. прич. який (що) чистить; 2. в знач. прил. чистильный; -ящее средство ч. засіб.

чит||аемость слез. читаність, -ности; читабельность; -аемый прич., прил. читаний; (читательный) читабельный; (популярный) популярний; -альный читальный; -альный зал ч. зал (читальна зала); -атель читач, -а; -ательница читачка; -ательский читачський; -ать читати.

член член; ассоциированный, действительный, постоянный ч. асоційований, дійсний, постійний ч.; -ить членувати, розчленовувати.

членовредитель офиц. калічник; -ство самокалічення, самоскалічення.

членоразделный I. лингв. членоподільний, членороздільний; 2. перен. (внятный) виразний; (разборчивый) розбірливий; (понятный) зрозумілий.

члén||ский члєнський; -ские взносы члєнські внески; -ство члєнство.

чрезвычайн||о нареч. надзвичайно; -ость надзвичайність, -ности; -ый надзвичайний; -ое положение н. стан.

чрезмерн||о нареч. надмірно, надміру; -ость надмірність, -ности; -ый надмірний.

чтєние читання.

что¹ мест. що (род. чогó); что это такое? що це такє?; не за что немає (нема) за що, ні за що; уйти ни с чем піти ні з чим.

что² союз що.

чтобы союз, част. щоб.

что-||либо, -нибудь мест. що-небудь (род. чогó-небудь), щось (род. чогóсь); (кое-что) дєшо (род. дєчого).

что-то¹ мест. щось (род. чогóсь); (нечто, кое-что) дєшо (род. дєчого).

что-то² нареч., разг. I. щось; 2. (почему-то) чомусь, чогось.

чувствительный I. прям., перен. чутливий; (к боли, раздражению — ещё) вразливий; 2. (ощутимый) відчутний; ч. расход відчутна витрата.

чувств||о почувтá; чуттá; (ощущение — ещё) відчуттá; органы чувств органи ч. (реже чуттів); -оватъ почувати; від-

чувати; **-овать себя** п. (в) себе, почувати-
тися.
чугун (металл) чавун, -у; **-ный** чавунний;
-олитейный мет. чавуноливарний.
чужой чужий.

Ш

шаблон 1. техн. и пр. шаблон, -а; 2. перен. шаблон, -у; **действовать по** ~у діяти за шаблоном; **-но** нареч. шаблонно; **-ный** шаблонний.

шаг (в разн. знач.) крок, -у; (движение в темпе ходьбы; поступь — ещё) ходá, ж.; (мера, мероприятие — обычно) захід, -ходу; на каждом ~у на кожному кроці; **решительные** ~и рішучі кроки; **предпринять** ~и к чему ужити заходів до чого; **ш. винта** техн. к. гвинта; **ш. за** ~ом к. за кроком; **-ом марш!** кроком руш! **-ать** 1. крокувати; 2. (через кого-что) переступати.

шанс шанс, -у; **иметь все** ~ы на успех мати всі шанси на успіх.

шантаж шантаж, -у; **-ировать** шантажувати; **-ист** шантажист; **-истка** шантажистка; **-истский** шантажистський; **-ный** шантажний.

шатание хитання.

шататься / **шатнётся** хитатися / хитнутися.

шатаяющийся 1. прич. який (що) хитається; 2. (в знач. прил.) хисткий, хиткий.

шатк||ий хисткий, хиткий; **-ость** хисткість, -кості, хиткість.

швейн||ый швацький, швейний; **-ая** игла швацька голка; **-ая** мастерская швейна (швацька) майстерня; **-ая** машина швацька (швейна) машина; **-ая** промышленность швейна (швацька) промисловість.

шероховат||ость шорсткість, -кості; **-ый** шорсткий; **-ая** бумага ш. папір.

шерстистый шерстистий; вовнистый.

шёрст||ность спец. шерстність, -ності; вовнистість, -тості; **-ый** шерстний; вовнистый.

шерст||ь шерсть; (овечья, козья — обычно) вовна; **-яной** шерстяний; вовняний.

шествие хід (род. ходу), м., ходá, ж., похід, -ходу, м.; (процессия — ещё) процесія, ж.; **торжественное** ш. урочистий х. (урочиста ходá); **свобода** уличных шествий свобода вуличних походів.

шестёрка шістка.

шестеро шістєро (род. шістьох).

шести||годичный шестирічний; **-гранный** шестигранный; **-дневный** шестиденний; **-кратный** шестиразовий, шестикратний; **-летний** шестирічний; **-угольный** шестикутний; **-часовой** шестигодичний.

шестнадцат||ый шістнадцятий; **-ть** шістнадцять, -ти и -тьох.

шестой шістий.

шесть шість (род. шести и шістьох); **-десять** шістдесят, -ти и -тьох; **-сот** шістсот (род. шістесот); **-ю** нареч. шість {разів, раз] по.

шеф шеф; **-ский** шефський; **-ство** шефство; **-ствовать** шефтувати.

шире сравн. ст. 1. прил. ширший; 2. нареч. шірше.

ширин||а ширина; **-ой** в знач. нареч., в ~у завширшки.

широк||ий широкій; **-о** нареч. шіроко.
широта 1. широтá, широчінь; **ш. интєресов** ш. інтересів; 2. геогр. широтá; **географическая** ш. географічна ш.

шить шити; **-ё** 1. (действие) шиття, шитво; 2. (сшитое; вышитый узор) шитво, шиття.

шифр шифр, -у; **-овальный** шифрувальний; **-овальщик** шифрувальник; **-ование** шифрування; **-ованный** шифрований; **-овать** шифрувати; **-овка** 1. (действие) шифрування, ср.; 2. (зашифрованный текст) разг. шифрування; **-овочный** шифрувальний.

шкала шкала; **ш. термометра, заработной платы** ш. термометра, заробітної плати.

шкóл||а шкóла; **высшая, средняя** ш. вища, середня ш.; **-ьник** школяр, -á; **-ьница** школярка; **-ьный** шкільний.
шбу шбу, неизм., ср.; **-бизнес** шбу-бізнес, -у.

штаб штаб, -у; **-ной** штабний.

штамп штамп; **-овый** штамповий.

штат¹ (административно-территориальная единица) штат, -у; **Соединённые Штаты Америки** Сполучені Штати Амєрики.

штат² (учреждения) штат, -у; по ~у за штатом; **-ный** штатний; **-ное** расписание ш. розпис.

штáтск||ий цивільний; **-ое** в знач. суц. цивільне, -ного, ср.

штемпелевать штемпелювати.

штѣмпель штѣмпель; ~**ный** штѣмпельный; ~**ная** подушка штѣмпельна подушка.
штраф штраф, -у; **взимать** (**взыскивать**), **платить** ш. стягати (стягувати), платити ш.; ш., **взыскиваемый на месте** ш., стягуваний на місці; ш. за **простой** ш. за простій; ~**ной** штрафний; ~**ные санкции** штрафні санкції; ~**ованние** штрафування; ~**овать** штрафувати.
штрейкбрѣхер штрейкбрѣхер; ~**ский** штрейкбрѣхерський.
штрих штрих, -а; ~**код** штрих-код, -у; ~**овой** штриховий.
штука штука.
штурм штурм, -у; ~**овать** штурмувати; ~**овщина** разг. штурмівщина.
штучный штучний.
шум шум, -у; **без -а** без шуму; ~**еть** шумѣти, -млю, -миш; ~**ный** 1. шумный; (*громкий — обычно*) гучний; 2. (*сенсационный*) гучний; ~**ный успех** г. успіх; ~**овой** шумовой; ~**опоглотитель** шумопоглинач, -а.

Щ

щадить 1. (*давать пощаду*) щадити, -джу, -диш; **щ. самолѣбне** щ. самолѣбство; 2. (*беречь*) берегти, -ежу, -ежѣш; (*жалеть*) шкодувати; **щ. здоровье** б. здоров'я; **не щ. сил** не ш. сил; ~**ящий** 1. *прич.* який (що) щадить; який (що) бережѣ; 2. *в знач. прил.* щадний; ~**ящий режим** мед. щ. режим.
щѣдр||ость щѣдрість, -рості; ~**ый** щѣдрый.
щекотлив||ый (*требующий большого такта*) дражливий; делікатний; ~**ое обстоятельство** дражлива (делікатна) обставина; ~**ое поручение** делікатне доручення.
щель щілина.
щепетильный (*последовательный и принципиальный по отношению к чему-л.*) педантичний, скрупульозний.
шит шит, -а; ~**овой** шитовий.

Э

эваку||оприёмник евакоприймальник; ~**уатор** евакуатор; ~**уационный** евакуаційний; ~**уація** евакуація; ~**уйро-**ванный евакуйований; ~**уйрвать** евакуувати.

эвальвация фин. евальвация.
эвол||юционировать еволюціонувати; ~**юционный** еволюційний; ~**юция** еволюція.
эгид||а егіда; **под -ой** під егідою.
эгоизм егоїзм, -у.
эгоист егоїст; ~**ический** егоїстичний; ~**ка** егоїстка.
эгоистичн||ость егоїстичність, -ності; ~**ый** егоїстичний.
эгоцентри||зм егоцентризм, -у; ~**ический** егоцентричний.
эквивалент еквівалент; ~**но нареч.** еквівалентно; ~**ность** еквівалентність, -ності; ~**ный** еквівалентний.
экзâмен екзâмен, -у, іспит, -у; **вступительные, государственные -ы** вступні, державні екзâмени (іспити); ~**атор** екзâменатор; ~**ационный** екзаменаційний, іспитовий; ~**ационный билет** е. білет; ~**ационная сессия** екзаменаційна (іспитова) сесія; ~**обанный** екзаменований, іспитований; ~**овать** екзаменувати, іспитувати.
экземпляр екземпляр; (*о рукописи, печатном издании — обычно*) примірник; **авторский, сигнальный э.** авторський, сигнальний п.; ~**ность спец.** екземплярність, -ності, примірниковість, -вості.
экзотический екзотичний.
экипаж (*команда*) екіпаж, -у.
экипир||ование екіпірування; ~**обанный** екіпірований; ~**овать** екіпірувати; ~**овка** (*действие; снаряжение*) екіпірування, ср.; ~**овочный** екіпірувальний.
экологическ||ий екологічний; ~**и нареч.** екологічно; ~**и чистые продукты** е. чисті продукти.
экология екологія.
экон||омика економіка; ~**омист** економіст.
экономить заощаджувати, економіти, -млю, -миш.
экономическ||и нареч. економічно; ~**ий** економічний; ~**ий кризис** економічна криза; ~**ий потенциал** е. потенціал; ~**ая политика** економічна політика; ~**ие законы** економічні закони.
экономичн||ость економічність, -ності; ~**ый** економічний; ~**ый двигатель** е. двигун.
эконом||ия (*в расходовании чего-л.*) економія; (*бережливость*) ощадливість,

-вості; (*сбережение — обычно*) заощ-
дження, *ср.*; **э. средств** з. (е.) коштів;
режим -ии режим економії (ощад-
ливості).
экономка економка.
экономн||о нареч. ошадливо, економно;
э. расходовать сырьё о. (е.) витрачати
сировину; **-ость** ошадливість, -вості,
экономність; **-ый** ошадливий, економ-
ний.
экрán екран; **-йрованный** екранований;
-йровать екранувати; **-ный** екранний.
экслюзивный ексклюзивний.
экскурс екскурс, -у.
экскурс||áнт екскурсáнт; **-ионный** экс-
курсійний.
экскурсия екскурсія.
экспансион||йзм експансіонізм, -у; **-йст**
експансіоніст; **-йстский** експансіоніст-
ський.
экспансия експансія.
экспатри||áнт експатріáнт; **-áция** экс-
патріація; **-йрованный** експатрійова-
ний; **-йровать** експатріювати.
экспеди́ровать спец. експедірувати.
экспедитор експедитор; **-ский** екпе-
диторський.
экспедиционный експедиційний.
экспедиция експедиція.
эксперимент експеримент, -у; **-áльный**
експериментальний.
экспериментиров||ание експерименту-
вання; **-ать** експериментувати.
эксперт експерт; **заключёние** -ов вис-
новок (висновки) експертів; **-йза** експерт-
тиза; **подвергать** -йзе піддавати
експертизі; **производить** -йзу провóди-
ти експертизу; **-ный** експертний; **-ная**
комиссия, оцénка експертна комісія,
оцінка.
эксплуат||ационник спец. експлуатацій-
ник; **-ационный** експлуатаційний; **-áция**
експлуатація; **визиск, -у, м., визиску-**
вання, ср., -йровать експлуатувати; (*чу-*
жой труд — ещё) **визискувати; -йруе-**
мый експлуатований; **визискуваний**.
экспозиция експозиція.
экспонат експонат.
экспониров||ание експонування; **-ан-**
-ный експонований; **-ать** експонувати.
экспорт ексспорт, -у; **-ёр** експортёр;
-йрование експортування; **-йровать**
експортувати; **-ный** експортний; **-ные**
товáры експортні товáри.

экспресс експрес; **-анáлиз** експрес-
анáлиз, -у.
экспро́мт експро́мт, -у; **-ный** експро́мт-
ний.
экспроприация експроприація.
экспроприров||анный експроприова-
ний; **-ать** експроприювати.
экстенсивн||ость екстенсивність, -ності;
-ый екстенсивний.
экстерн екстерн; **-áт** екстернáт, -у; **-ом**
нареч. екстерном.
экстерриториáльн||ость екстериториáль-
ність, -ності; **-ый** екстериториáльний.
экстерьер екстер'єр, -у.
экстрагировать екстрагувати.
экстрадация юр., дипл. екстрадіція.
экстракт екстракт, -у.
экстремáльный екстремáльний.
экстрем||йзм екстремізм, -у; **-йст** экс-
треміст.
экстренн||о нареч. екстрено; негáйно;
нагáльно; **-ость** екстренність, -ності; не-
гáйність; нагáльність; **-ый** екстрений;
(*спешный — ещё*) негáйний; (*неотлож-*
ный — ещё) нагáльний.
эксцесс ексцес, -у.
эла́ст||ик ела́стик, -у; **-йческий, -йчный**
еластичний; **-йчность** еластичність,
-ності.
элегантн||о нареч. елегáнтно; **-ость** эле-
гáнтність, -ності; **-ый** елегáнтний.
электорáт електорáт, -у.
электрик елэ́трик.
электрифи||кация електрифікація; **-цй-**
рование електрифікування; **-цйро-**
ванный електрифікований; **-цйровать**
електрифікувати.
электриче||ский електричний; **-ство**
елэ́трика, ж.
электрон||ика електроніка; **-но-вы-**
числительный електронно-обчислю-
вальний; **-ный** електронний.
электро||оборудование електроустатку-
вання, електрообладнання; **-передáча**
електропередáча; **-питáние** електрожив-
лення; **-прибор** електроприлад, -у;
-проводка електропроводка; **-провóд-**
ность физ. електропровóдність, -ності;
-сварка електровáрвання, *ср.*; **-свар-**
щик електровáрник; **-сеть** електроме-
режа; **-станция** електростáнція; **-счёт-**
чик електролічильник; **-техника** елект-
ротэхніка; **-транспорт** електротранс-
порт, -у; **-энергия** електроенергія.

элемент элемент.
элементарн||ость елементарність, -ності;
-**ый** елементарний.
элит||а еліта; -**арный** елітарний; ~**ный**
елітний.
эмансип||ация емансипація; ~**ированный**
емансипований; -**ировать** емансипу-
вати.
эмбарго ембарго, *неизм., ср.*; **наложить**
э. накласти е.
эмблема емблема.
эмигр||ант емігрант; -**антский** емігрант-
ський; -**ационный** еміграційний; -**ация**
еміграція; -**ировать** емігрувати.
эмисар емісар.
эмисионный фин. емісійний; э. банк
е. банк.
эмиссия фин. емісія.
эмит||ент фин. емітент; -**ированный** емі-
тований; -**ировать** емітувати; -**иру-**
емый емітований.
эмоциональный емоційний.
эмоция емоція.
энергет||ика енергетика; -**ический** енер-
гетичний; -**ические ресурсы** енерге-
тичні ресурси.
энергич||о нареч. енергійно; -**ость** енер-
гійність, -ності; -**ый** енергійний; -**ые**
меры енергійні заходи.
энергия енергія; **атомная, электричес-**
кая э. атомна, електрична е.
энерго||баланс енергобаланс, -у; -**блок**
енергоблок; -**вооружённость** енерго-
оснащеність, -ності; -**генерирующий**
енергогенерувальний; -**ёмкость** енер-
гоємність, -ності; -**сберегающий** енер-
гозберіжний; енергоощадний; -**сбере-**
жение (сохранение энергии) енергозбе-
реження; (*накопление, экономия энер-*
гии) енергоощадність, -ності, ж., енер-
гоощадження; -**снабжение** енерго-
постачальний; -**снабжение** енерго-
постачання; -**носитель** енергоносії, -ія.
энтузиазм ентузіазм, -у.
энциклоп||едический енциклопедичний;
-**едия** енциклопедія.
эпиграф епіграф.
эпидемическ||ий епідемічний; -**ие бо-**
лезни епідемічні хвороби.
эпидемия мед. епідемія.
эпизод епізод, -у; -**ический** епізодичний;
-**ичность** епізодичність, -ності.
эпилóg епілóg, -у.
эпоха доба, епоха.

эра ера.
эрудированн||ость ерудованість, -ності;
-**ый** ерудований.
эрудия ерудія.
эскалация ескаляція.
эскиз ескіз, -у; -**ный** ескізний.
эскóрт ескóрт, -у; -**ирование** ескóрту-
вання; -**ировать** ескóртувати.
этаж поверх, -у; -**ность** поверховість,
-вості; -**ный** поверховий.
эталон еталон; -**ный** еталонний.
этап етап, -у; -**ировать спец.** етапувати;
-**ный** етапний.
этика етика.
этикет етикет, -у.
этикет||ка етикетка; -**очный** етикет-
ковий.
этическ||и нареч. етично; -**ий** етичний.
этич||о нареч. етично; -**ость** етичність,
-ності; -**ый** етичний.
этнический етнічний.
этнос етнос, -у.
это част. це; -**т мест.** цей (*род. цього*).
эфир ефір, -у; -**ный** ефірний; -**ное время**
е. час.
эфéкт ефéкт, -у; -**ивно нареч.** ефектив-
но; -**ивность** ефективність, -ності; -**ив-**
ный ефективний.
ешелон ешелон, -у; -**ный** ешелонний.

Ю

юбил||ей ювілей, -ею; -**ейный** ювілейний;
-**яр** ювіляр.
ювелир ювелір; -**ный** ювелірний; -**ные**
изделия ювелірні вироби.
юг південь, -дня; **к -у от чего** на п. від
чого.
юго-восто||к південний схід (*род. сходу*);
-**чный** південно-східний.
юго-запад південний захід (*род. заходу*);
-**ный** південно-західний.
южан||ин житель півдня (Півдня), півде-
нець, -нця; (*мн.: о войсках и т. п. —*
ещё) південні, -них; -**ка** жителька пів-
дня (Півдня), південка.
южи||е сравн. ст. 1. прил. [далі] на пів-
день; **2. нареч.** південніше (*ср. север-*
нее); -**ый** південний.
юн||ость юність (*род. юности*); -**оша** юнак,
-а; -**ый** юний.
юридическ||и нареч. юридично; -**ий** юри-
дичний, правничий.

юрисдікція юрисдікція; **адміністративная, государственная ю.** адміністративна, державна ю.; **обладать** ~ией мати юрисдікцію; **находиться под ~ией кого-чего** перебувати під юрисдікцією *кого-чого*.

юрисконсульт юрисконсульт; **~ский** юрисконсультський; **~ство** юрисконсультство.

юриспруденция юриспруденція.

юрист юрист, правник, -а; **~ка** разг. юристка, правниція.

юстиция юстиція.

Я

я *мест.* я (*род.* менѐ).

явившийся *прич.* якій (шо) з'явився *и т. д.* (*ср.* **явиться**); (*прибывший — прич., прил., суц.*) **прибулий**.

явка (*приход, прибытие*) з'явлення, *ср.*; **прибуття, ср.**; **прихід, -ходу, м.**; (*при-сутствие*) **присутність, -ності; я. с повинной юр. з.** із зізнанням; **я. обя-зательна п.** обов'язкова.

явленіе (*событие, случай и т. п.*) **явище; вре́менное, ма́ссовое, общест-венное я.** тимчасове, масове, суспільне я.; **~ия** **приро́ды** явища природи.

являть: я. собой являти собою, становити. **являются / явиться 1.** (*появляются*) з'являтися / з'явитися (з'явлюся, з'явишся), *реже* **появлятися / появiтися; я. на собрание, по вызову з.** на збори, **на ви́клик; 2.** (*возникать*) з'являтися / з'явитися, **виника́ти / виникнути, постава́ти / поста́ти; 3.** (*случаться*) **трапля́тися / тра́питися; е́сли явится удоб-ный слúчай** якшо **тра́питься нагода; 4.** (*быть*) **бу́ти; (сов.: стать) ста́ти, -а́ну, -а́неш; он является материаль-но ответственным лицом** він є мате-ріально відповіда́льною особою.

явио нареч. явно; **-ый** явний.

ядерный ядерний; **-ая физика** ядерна фізика.

ядовитый отруйний; **~ое вещество** отруйна речовина.

ядохимикат отрутохімікат, -у.

ядро ядро.

язв а виразка; **я. желúдка** в. шлúнка; **~енный** виразковий.

язык 1. (*орган в полости рта*) **язик, -а;**

2. (*речь*) **мо́ва, ж.; государственный, дипломатический, официальный, рабочий я.** державна, дипломатична, офіційна, робоча м.; **я. междунационального общения** м. міжнаціонального спілкування; **~овой** мовний; **~овый** **языковий; ~овая колбаса** язиково ковбаса.

январь сiчень, -чня; **~ский** сiчневий.

яркий яскравий; **я. пример** я. приклад; **~ость** яскравість, -вості.

ярлык ярлик, -а, наліпка, ж.; **~чный** ярликовий.

ярмарка ярмарок, -рку, м.; **агро-промышленная я.** агропромисловий я.; **я.-продажа я.-продаж** (*род.* ярмарку-продажу), м.; **~очный** ярмарковий.

ярус ярус, -у; **~ность** ярусність, -ності; **~ный** ярусний.

ячеичный нiздруватий; (*пористый*) **по-ристый.**

ячейка 1. (*в пчелиных сотах*) **ча́шечка, ко́мірка, мене́ реком.** чару́нка; **2.** (*в сети и т. п.*) **ві́чко, ср.; 3.** (*углубление, гнездо; перен.: информ.*) **ко́мірка, мене́ реком.** чару́нка; **зубна́я я.** зубна́ к.; **~ки** **па́мяти** **ко́мірки** **па́м'яті; 4.** (*организационная группа*) **осере́док, -дку, м.; первичная я.** **первинний о.; ~ковый 1.** **чашечковий, ко́мірковий, мене́ реком.** чару́нковий; **2.** **ві́чковий; 3.** **ко́мірковий, мене́ реком.** чару́нковий; **4.** **осере́дковий.**

ящик **ящик; (выдвижной — обычно)** **шухля́да, ж.; (небольшой, а также закрытый — обычно)** **скри́нька, ж.; я. письменного стола** ш. **письмо́вого сто-ла́** (сто́лу); **почто́вый я.** **пошто́ва с.; «чёрный я.»** «чорна с.».

ОРІЄНТОВНА ПРОГРАМА КУРСУ «УКРАЇНЬСКА МОВА ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ»

(60 год — 30 л. + 30 пр.)

ЛЕКЦІЯ. Сучасна українська літературна мова та її стилі. Мовний стиль як сукупність засобів, вибір яких зумовлюється змістом, метою та характером висловлювання. Писемний та усний різновиди літературного мовлення. Взаємодія стилів. Офіційно-діловий стиль української мови як функціональний різновид літературного мовлення з властивими йому лексичними, фразеологічними, словотворчими, морфолого-синтаксичними, орфографічними, акцентуаційними засобами, використовуваними з метою здійснення основних функцій мови — спілкування, повідомлення та впливу. Мова та професія. Мовні знання — основний компонент професійної підготовки. Мова професії. Терміни і професіоналізми. Поняття «ділові люди» («ділова людина»). Державна мова — офіційна мова, мова ділової людини.

Практичні заняття

Контрольні завдання: 1) назвіть основні стилі сучасної української літературної мови, дайте їм стисло характеристику; 2) схарактеризуйте офіційно-діловий стиль як функціональний різновид літературної мови; 3) що означає висловлювання «знати мову своєї професії»?; 4) розкрийте зміст поняття «державна мова», вислову «державна мова — мова ділової людини».

Практикум: 1) українська та російська абетки, спільність та відмінність між ними (графічна, порядкова, кількісна); 2) терміни *абетка, азбука, алфавіт*; 3) абетковий порядок (у словниковій, довідковій, бібліографічній та іншій літературі, діловій документації тощо); 4) м'який знак та апостроф в українській мові; 5) диктант (спеціальний текст) з контрольним завданням до нього (за якими ознаками визначаємо стиль ділового тексту?; для мови якої професії характерні виділені в тексті мовні одиниці?).

Діловий стиль: аналіз ділових паперів (офіційні документи особистого характеру)¹.

ЛЕКЦІЯ. Функціональні різновиди писемного та усного ділового мовлення. Види писемного ділового спілкування. Поняття «документ», «діловий папір», «службовий документ», «справочинство» («діловодство»). Види службових і неслужбових документів (за призначенням, найменуванням, за способом засвідчення, походженням, місцем виникнення (складання), терміном виконання, ступенем гласності, змістом і структурними ознаками, за формою). Текст службового документа, його основні ознаки, типи текстів (лінійний зв'язний запис, трафарет, анкета, таблиця, змішаний текст). Формалізація ділового тексту. Стандартизація службових документів завдяки їх уніфікації. Уніфікація форми службових документів з економічного, психологічного, правового, технічного поглядів. Види усного ділового спілкування (прийом відвідувачів, телефонна розмова, ділові засідання (наради), публічний виступ). Жанри публічних виступів. Діловий мовний режим.

¹Тут і далі див. Додаток 3.

Практичні заняття

Контрольні завдання: 1) розкрийте зміст понять «документ», «діловий папір», «службовий документ», «справочинство» («діловодство»), «мовний режим»; 2) назвіть види службових документів; 3) дайте визначення основних типів текстів службових документів; 4) чим пояснити уніфікацію форми службових документів?

Практикум: 1) загальні та власні назви у діловій документації; 2) правопис власних назв людей; 3) правопис географічних назв; 4) диктант-переклад; 5) складні випадки перекладу.

Діловий стиль: 1) робота з газетними текстами; 2) аналіз ділових паперів (документи на особу).

ЛЕКЦІЯ. Мова сучасних ділових паперів. Об'єктивність змісту і стандартизація форми («канцелярит»). Логічна послідовність викладу. Забезпечення інформативності через логічну послідовність, точність і лаконізм викладу. Типізація і нормативність мовних одиниць; стандартизація мови ділових паперів як засіб підвищення загальної культури справочинства, розвитку кращих традицій ділового спілкування. Етикет ділових паперів (переконливість документа, практика підписання ділових паперів, етика відповідей і резолюцій, словник сучасної ділової кореспонденції). Редагування ділових паперів. Проблеми вибору слова, граматичної форми, синтаксичної структури.

Практичні заняття

Контрольні завдання: 1) назвіть загальні вимоги до мови ділового документа; 2) як ви розумієте поняття «стандартизація мови ділових паперів»?; 3) які вимоги ставляться до етикету ділової документації та редагування ділових текстів?

Практикум: 1) логічна послідовність тексту ділового папера (діюча особа, причинно-наслідковий зв'язок, протиставлення, наступність або черговість подій та явищ, цільові відношення, результативність мовних засобів для забезпечення зазначеного вище); 2) аналіз текстів офіційно-ділового стилю; 3) повторення орфограм і пунктограм; 4) контрастність мовних одиниць різних рівнів у російській та українській мовах; 5) словниковий диктант; 6) словник ділової людини.

Діловий стиль: 1) робота з інформаційними газетними матеріалами; 2) аналіз ділових паперів (розпорядчі та інформаційно-довідкові документи).

ЛЕКЦІЯ. Лексичні засоби ділової мови. Слово та його значення. Багатозначні слова. Синоніми і пароніми. Типові мовні помилки, пов'язані з незнанням лексичного значення слова. Стилістичне забарвлення слова. «Зіткнення» стилів. «Книжні» слова. Урочиста лексика. Запозичені слова. Термінологія і спеціальна (професійна) лексика. Застарілі й нові слова. Емоційна лексика. «Універсальні» слова. «Зайві» слова. Плеоназми і тавтологія. Слововживання і проблеми вибору слова.

Практичні заняття

Контрольні завдання: 1) дайте визначення термінів *полісемія*, *синонімія*, *паронімія*; 2) назвіть типові мовні помилки у службових документах; 3) як ви розумієте поняття «зіткнення стилів»?; 4) яка лексика характерна для офіційно-ділового стилю, мови вашої професії?; 5) назвіть функції стилістично забарвленої лексики.

Практикум: 1) вправи із синонімії та паронімії; 2) словник ділової людини; 3) диктант-переклад; 4) редагування службових паперів; 5) правопис слів іншомовного походження; 6) велика літера у словах (назви документів, установ, організацій, історичних подій, епох, свят тощо).

Діловий стиль: аналіз ділових паперів (типова форма контракту з працівником).

ЛЕКЦІЯ. Фразеологічні засоби ділової мови. Образна і безобразна фразеологія. Термінологічні словосполучення. Фразеотворення під впливом мови засобів масової інформації. Фразеологізовані ідеологеми. Складні термінологізовані найменування.

Фразеотворення ділового мовлення. Фразеологізовані штампи, кліше, стандартизовані вислови. Складні термини та номенклатурні найменування.

Практичні заняття

Контрольні завдання: 1) дайте визначення фразеологізму, поясніть відмінність між образною і безобразною фразеологією; 2) що називають «штампом» та «кліше» у мові засобів масової інформації та у діловому мовленні; 3) назвіть основні види ділової фразеології.

Практикум: 1) фразеологізовані сполучення у діловій документації; 2) принципи перекладу ділової фразеології (сталі російські ділові звороти українською мовою); 3) словник ділової людини; 4) складні випадки правопису, правопис складних номенклатурних найменувань.

Діловий стиль: 1) різні види роботи з діловими паперами (текстологія, редагування, переклад); 2) аналіз текстів ділових паперів, місце стандартизованих виразів у них.

ЛЕКЦІЯ. Словотворчі засоби ділової мови, зокрема характерні для офіційно-ділового стилю. Слововживання лексем на *-ння*, *-ість*, *-ія*, *-чик*, *-щик*, *-ник*, *-ар* (*-яр*). Іншомовні дієслова із суфіксами *-ува*, *-ир-ува-*, *-ір-ува-* в українській мові та похідні від них. Скорочення в українській мові, їх місце в діловому мовленні.

Практичні заняття

Контрольні завдання: 1) назвіть суфікси книжного характеру, властиві офіційно-діловому мовленню; 2) назвіть типи скорочень в українській мові; 3) які графічні скорочення, характерні для офіційно-ділового стилю, ви знаєте? 4) які дієслова іншомовного походження зберігають в українській мові суфікс *-ир-* (*-ір-*)?

Практикум: 1) словотворення і правопис; правопис складних слів; 2) складні випадки перекладу; 3) словотвірні гнізда у канцелярському мовленні; 4) правопис різнотипних скорочень; 5) словниковий диктант; 6) словник ділової людини.

Діловий стиль: 1) аналіз ділових паперів (трудова угода, контракт, протокол намірів); 2) опрацювання офіційних газетних матеріалів.

ЛЕКЦІЯ. Морфологічні засоби офіційно-ділового стилю. Його найголовніші граматичні ознаки. Абстрактні іменники. Назви людей за професією. Паралельні родові форми; правила їх уживання в діловому спілкуванні. Числові форми іменників. Відмінювання іменників. Паралельні відмінкові форми. Прикметник у діловій мові. Прикметникові відтопонімічні назви. Термінологізація прикметникових сполучень. Числівник. Нормативність записів цифрової інформації. Зв'язок числівників з іменниками. Відмінювання числівників. Паралельні відмінкові форми. Функціонування займенників та дієслів у діловій мові. Службові слова.

Практичні заняття

Контрольні завдання: 1) назвіть основні морфологічні засоби ділової мови; 2) перелічіть правила вживання у діловій мові родових форм назв людей за професійною належністю; 3) назвіть паралельні відмінкові форми іменників, наведіть приклади; 4) поясніть явище термінологізації прикметникових сполучень (на прикладах професіоналізмів); 5) назвіть основні правила запису цифрової інформації.

Практикум: 1) відмінювання іменників; 2) творення прикметникових форм від географічних назв; 3) відмінювання числівників; 4) складні випадки перекладу; 5) словник ділової людини; 6) виконання творчої роботи з опорними словами.

Діловий стиль: 1) переклад і редагування ділових паперів; 2) числівник, займенник та власні назви у ділових паперах.

ЛЕКЦІЯ. Синтаксичні засоби ділової мови, їх особливості. Розщеплення присудка. Узгодження підмета з присудком. Складні випадки керування. Міжмовні відповідники (дієслівне керування, прийменникові конструкції, конструкції з прийменником *по* в російській та українській мовах). Консерватизм синтаксичних засобів ділової мови.

Практичні заняття

Контрольні завдання: 1) назвіть особливості синтаксису ділової мови; 2) назвіть правила узгодження підмета з присудком; 3) поясніть особливості дієслівного керування у діловій мові; 4) назвіть українські відповідники російського прийменника *по*; наведіть приклади їх сполучуваності з лексемами.

Практикум: 1) дієслівне керування; 2) співвідношення прийменникових конструкцій російської та української мов; 3) синтаксичні конструкції з прийменником *по* в російській та українській мовах; 4) творча робота з текстом; 5) самостійна творча робота (складання речень з опорними словами-термінами, вправління у сполучуваності дієслів з керованими іменниками, іменників з узгодженими прикметниками на прикладах типових термінологізованих сполучень).

Діловий стиль: 1) словник ділової людини; 2) аналіз ділових паперів (видавничий договір); 3) синтаксичні особливості зазначеного виду ділової документації; приклади синтаксичної стандартизації висловлювання; 4) способи стандартизації мовлення (на прикладі зазначеного виду ділової документації).

ЛЕКЦІЯ. Мова сучасної реклами. Реклама як складова маркетингу. Різновиди рекламних текстів. Передвиборна платформа як різновид реклами-популяризації. Інформація про випуск інвестиційних сертифікатів як різновид реклами-інформації. Офіційні повідомлення як різновид рекламних оголошень. Абревіація в рекламних текстах. Граматичні й стилістичні особливості рекламних текстів. Ключові слова в структурі рекламного тексту. Співвідношення інформативної та впливової складових у рекламному тексті. «Зіткнення» стилів у мові реклами.

Практичні заняття

Контрольні завдання: 1) які ви знаєте різновиди рекламних текстів? Якими жанрами вони представлені?; 2) назвіть словотвірні типи, характерні для мови реклами; 3) які граматичні форми властиві рекламним текстам?; 4) схарактеризуйте стилістичні особливості рекламних текстів; 5) яка функція ключових слів у структурі рекламного тексту?

Практикум: 1) інформативна й стилістично забарвлена лексика в рекламних текстах; 2) структурні й стилістичні характеристики номінацій у рекламі; 3) пунктуація в рекламних текстах; 4) композиційні особливості рекламних текстів; 5) словник ділової людини; 6) диктант за текстом з офіційно-ділового стилю.

Діловий стиль: аналіз рекламних текстів та ділових паперів (оголошення, інформація).

ЛЕКЦІЯ. Мова та культура. Національний нігілізм і рідне слово. Словотворчість і «суржик». Словники та довідники, їх функція у підвищенні мовної культури. Норми сучасної української літературної мови. Творча робота зі словом. Норми ділового мовлення. Мовна культура особистості та суспільства. Культура ділового спілкування. Культура дискусій (терпимість і толерантність, точність слововживання, мовні та етичні норми висловлювання).

Практичні заняття

Контрольні завдання: 1) що називають словником особистості? 2) як ви розумієте вираз «чуття слова»? 3) яке місце, на вашу думку, посідає мовна культура у

культури суспільства загалом? 4) що називають мовним суржилом, які способи його подолання? 5) що сприятиме підвищенню культури ділового й професійного спілкування?

Практикум: 1) робота над словом (лексемами з подвійним наголосом, з типовим порушенням орфоепічних норм, «русизмами», паронімами); 2) перекладацький практикум; 3) словник ділової людини; 4) аналіз диктанту за текстом з офіційно-ділового стилю.

Діловий стиль: аналіз ділових паперів (типовий договір оренди землі).

Орієнтовні питання, що виносяться на екзамен з української мови у професійному спілкуванні

1. Стилі української літературної мови. Стисла характеристика кожного з них. Розмежування і взаємодія стилів.

2. Офіційно-діловий стиль української літературної мови. Стисла характеристика. Сфера вживання.

3. Мова і професія. Мова професії. Державна мова — офіційна мова, мова ділової людини.

4. Різновиди офіційно-ділового стилю. Стисла характеристика, сфери їх функціонування. Найпоширеніші документи, характерні для кожного з різновидів.

5. Види адміністративно-канцелярської документації, характеристика понять «документ», «діловий папір», «службовий документ». Види службових документів за призначенням.

6. Справочинство. Види службових документів за їх ознаками. Текст службового документа та потреби в його уніфікації. Типи ділових текстів. Стисла характеристика.

7. Усне ділове спілкування. Схарактеризуйте види усного офіційно-ділового спілкування (стисла характеристика).

8. Мова сучасних ділових паперів. Звужений діапазон використовуваних мовних засобів. Основні текстові ознаки службового документа та вимоги до нього.

9. Мова ділових документів. Типізація мовних засобів, стандартизація мови, повторюваність мовних форм (приклади). Явище «канцеляриту».

10. Редагування службових документів. Доказовість змісту (логіка доказу, теза та аргументи). Визначення як структурна одиниця службових документів.

11. Сучасний економічний словник, якісні зміни в ньому (коротка характеристика з прикладами).

12. Категорії лексики офіційно-ділового мовлення (стисла характеристика з прикладами).

13. Нейтральна та експресивна лексика у діловому мовленні. Синонімія та паронімія. Омонімія в термінології.

14. Книжна лексика у діловому мовленні, її основні типи (стисла характеристика з прикладами).

15. Фразеологічні засоби ділової мови; основні різновиди (стисла характеристика з прикладами). Співвідношення загальномовної фразеології з діловою.

16. Власне ділова фразеологія. Основні різновиди. Дієслівно-іменні сполучення в офіційно-діловому стилі.

17. Фразаотворення під впливом мови засобів масової інформації. Образна фразеологія у діловому мовленні, якісні зміни в ній (на прикладах економічної термінології).

18. Основні власне українські словотвірні моделі ділового мовлення (стисла характеристика з прикладами).

19. Основні словотвірні види ділового і професійного мовлення з книжними суфіксами (іншомовного походження) (стисла характеристика з прикладами).

20. Типи скорочень у діловому мовленні (стисла характеристика з прикладами і розшифруванням).

21. Графічні (умовні) скорочення у діловій мові. Принципи їх творення та вживання. Розділові знаки при них.
22. Індивідуальні скорочення в службовому документі (навести приклади найуживаніших графічних скорочень).
23. Правила вживання скорочень різного типу (написання, відмінювання).
24. Морфологічні засоби ділової мови. Іменник у діловому мовленні. Абстрактні іменники. Сталі іменникові сполучення.
25. Нормативне вживання родових форм іменників — назви осіб за професією, посадою, званням, заняттям. Числові форми іменників.
26. Відмінювання іменників в однині та множині (особливості відмінювання). Кличний відмінок.
27. Прикметникові форми у діловому мовленні. Особливості правопису прикметникових форм топонімічного походження. Прикметникові канцеляризми та сталі сполучення.
28. Нормативність записів цифрової інформації у діловому мовленні. Датування у ділових текстах.
29. Зв'язок числівників з іменниками (приклади). Відмінювання кількісних числівників (приклади).
30. Займенники у діловому мовленні (стисла характеристика їх уживання в різних видах ділового спілкування з відповідними прикладами).
31. Форми дієслів, характерні для ділового мовлення. Особливості їх уживання в писемному та усному діловому спілкуванні.
32. Уживання дієприкметників та дієприслівників у різних жанрах ділового мовлення. Сталі сполучення з активними дієприкметниками (навести приклади).
33. Службові слова у діловій мові; особливості їх творення й уживання. Стійкі лексикалізовані сполучення.
34. Основні синтаксичні засоби ділової мови (стисла характеристика). Явище «розщеплення» присудка.
35. Правила узгодження підмета з присудком. Складні випадки керування (перехідні дієслова, близькозначні та близькозвучні лексеми).
36. Дієслівне керування в українській та російській мовах (відмінності в найуживаніших міжмовних відповідниках). Стандартизовані дієслівно-прийменникові лексичні сполучення ділової мови (особливості їх перекладу українською мовою).
37. Особливості перекладу російськомовних конструкцій з прийменником *по* українською мовою. Консерватизм синтаксичних засобів ділової мови (типові мовні кліше).
38. Різновиди рекламних текстів (стисла характеристика). Ключові слова в рекламі.
39. Мовні особливості реклами (лексичні, морфологічні, синтаксичні).
40. Мова і культура особистості. Культура ділового та професійного мовлення. Мовленнева культура ділової людини.

ЛІТЕРАТУРА

Підручники та посібники

- Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо. — К.: Либідь, 1991.
- Білоусенко П. І. Учїться говорити. — К.: Рад. шк., 1990.
- Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. — К.: Рідна мова, 1998.
- Вихованець І. Р., Карпиловская Е. А., Клименко Н. Ф. Изучаем украинский язык: Самоучитель. — К.: Либідь, 1993.
- Вихованець І. Р. Таїна слова. — К.: Рад. шк., 1990.
- Вихованець І. Р. У світі граматики. — К.: Рад. шк., 1987.
- Глущик С. В., Дяк О. В., Шевчук С. В. Сучасні ділові папери: Навч. посіб. — 4-те вид., переробл. і допов. — К.: А.С.К., 2005.

- Державна програма розвитку української мови та інших національних мов в Українській РСР на період до 2000 року // Укр. мова і л-ра в шк. — 1991. — № 6.*
- Ділова українська мова: Навч. посіб. / За ред. проф. О. Д. Горбула. — 5-те вид., стер. — К.: Знання, 2006.*
- Жуктенко Ю. А., Карпиловская Е. А., Ярмач В. Й. Изучаем украинский язык: Самоучитель. — 2-е изд. — К.: Изд. КГУ, 1992.*
- Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки про мови в Українській РСР // Укр. мова і л-ра в шк. — 1990. — № 5.*
- Исаченко Ю. А., Калашник В. С., Сващенко А. А. Самоучитель украинского языка. — К.: Вища шк., 1990.*
- Калашник В. С., Опришко А. Я., Сващенко А. А. Русско-украинский разговорник. — К.: Вища шк., 1992.*
- Клименко Н. Ф. Як народжується слово. — К.: Рад. шк., 1991.*
- Коваль А. П. Культура ділового мовлення. — 3-тє вид. — К.: Вища шк., 1982.*
- Кононенко П. П., Кадомцева Л. О., Мацько Л. І. Українська мова: Посіб. для вступників до вузів. — К.: Либідь, 1990.*
- Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р.: Закон України від 28.06.96 № 254/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141; 2005. — № 2. — Ст. 44.*
- Культура української мови: Довідник / За ред. В. М. Русанівського. — К.: Либідь, 1990.*
- Любинець Л. П. Ділові папери. — К.: Рад. шк., 1981.*
- Марахова А. Ф. Мова сучасних ділових документів. — К.: Наук. думка, 1981.*
- Марун М. Є. Українське ділове мовлення. — Умань, 1998.*
- Михайлюк В. О. Українська мова професійного спілкування: Навч. посіб. — К.: ВД «Професіонал», 2005.*
- Пазяк О. М., Сербенська О. А., Фурдуй М. І., Шевченко Л. Ю. Українська мова: Практикум. — К.: Либідь, 1990.*
- Паламар Л. М., Кацавець Г. М. Мова ділових паперів: Навч. посіб. — К.: Либідь, 1993.*
- Панько Т. И., Тамбовцев Ю. А. Русско-украинский разговорник. — Львов: Изд. ЛГУ, 1991.*
- Пономарів О. Д. Стилистика сучасної української мови. — К.: Либідь, 1990.*
- Рахманин Л. В. Стилистика деловой речи и редактирование служебных документов. — М.: Высш. шк., 1988.*
- Русанівський В. М., Пилинський М. М., Ермоленко С. Я. Українська мова для середньої школи. — К.: Рад. шк., 1978.*
- Сучасна українська літературна мова: Стилистика / За ред. акад. І. К. Білодіда. — К.: Наук. думка, 1973.*
- Терлак З. М., Сербенська А. А. Украинский язык для начинающих. — Л.: Світ, 1991.*
- Чорнецький Я. Я. Українська мова за професійним спрямуванням. Ділова українська мова. — К., 2004.*
- Ющук І. П. Практикум з правопису української мови. — К.: Освіта, 1994.*
- Ющук Й. Ф. Я выучу украинский язык. — 2-е изд. — К.: Рад. шк., 1992.*

Словники та довідники

- Башнякова Н. П., Вишневецька Г. П., Пилинський М. М. Російсько-український синонімічний словник. — К.: Освіта, 1995.*
- Бибик С. П., Михно І. Л., Пустовіт Л. О., Сютя Г. М. Універсальний довідник-практикум з ділових паперів. — 2-ге вид., випр. і допов. — К.: Довіра: Рідне слово, 1999.*
- Головащук С. І. Орфографічний словник. — К.: Освіта, 1994.*
- Головащук С. І. Словник-довідник з правопису та слововживання / За ред. В. М. Русанівського. — К.: Наук. думка, 1989.*

- Головащук С. І. Українське літературне слововживання. — К.: Вища шк., 1995.
- Головащук С. І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. — К.: Либідь, 1995.
- Гринчишин Д. Г., Сербенська О. А. Словник паронімів української мови. — К.: Вища шк., 1986.
- Жайворонюк В. В. Велика чи мала літера?: Словник-довідник. — К.: Наук. думка, 2004.
- Жайворонюк В. В., Феценко М. М. Словник скорочень в українській мові / За ред. Л. С. Паламарчука. — К.: Вища шк., 1988.
- Єрмоленко С. Я., Єрмоленко В. І., Ленець К. В., Пустовіт Л. О. Новий російсько-український словник-довідник. — К.: Довіра, 1996.
- Погрібний М. І. Орфоепічний словник. — К.: Рад. шк., 1984.
- Ринкова термінологія ділової людини: Словник-довідник. — К.: Абрис, 1992.
- Російсько-український словник-довідник / За ред. В. М. Брицина. — К.: Довіра, 2005.
- Російсько-український словник соціально-економічної термінології / За ред. акад. І. К. Білодіда. — К.: Голов. ред. УРЕ, 1976.
- Російсько-український словник: У 3 т. — 2-ге вид., випр. — К.: Голов. ред. УРЕ, 1980—1981.
- Російсько-український словник / За ред. В. В. Жайворонюка. — К.: Абрис, 2003.
- Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей: Словник-довідник. — К.: Наук. думка, 1986. — 2-ге вид., випр. і допов. — К.: Наук. думка, 1996.
- Словник іншомовних слів / За ред. О. С. Мельничука. — К.: Наук. думка, 1974.
- Словник іншомовних слів / Уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. — К.: Наук. думка, 2000.
- Словник синонімів української мови: В 2 т. / Уклад.: А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк та ін. — К.: Наук. думка, 1999—2000.
- Словник труднощів української мови. — К.: Наук. думка, 1989.
- Словник української мови: В 11 т. — К.: Наук. думка, 1970—1980.
- Словник фразеологізмів української мови / Уклад.: В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк та ін. — К.: Наук. думка, 2003.
- Тараненко О. О., Брицин В. М. Українсько-російський словник. Сфера ділового спілкування. — К.: Основа, 2000.
- Українська літературна вимова і наголос: Словник-довідник. — К.: Наук. думка, 1973.
- Український орфографічний словник. — 5-те, переробл. і допов. — К.: Довіра, 2005.
- Український правопис. — 4-те вид., випр. і допов. — К.: Наук. думка, 1993.
- Українсько-російський і російсько-український фразеологічний словник. — 2-ге вид., переробл. і допов. / Уклад.: І. С. Олійник, М. М. Сидоренко. — К.: Рад. шк., 1978.
- Фразеологічний словник української мови: В 2 кн. — К.: Наук. думка, 1993.

Додаток 2

ЗРАЗКИ ДИКТАНТІВ З КОНТРОЛЬНИМИ ЗАВДАННЯМИ

I. Етноси існували протягом століть, якщо не тисячоліть. Проте лише в кінці XVIII ст. їх почали вважати основною ознакою нації, тобто такого суб'єкта історичного процесу, якому належить право творити самостійну державу. Навіть якщо дана етнічна спільнота не має власної держави, навіть якщо вона її не мала в минулому, їй належить право створити таку самостійну національну державу. Навіть якщо мова даного етносу — народу — не вживається у «високій» культурі міста, королівського двору, церкви, школи, навіть якщо її носіями є тільки прості селяни, народ має право пере-

творити своє «нарідчя» у повноцінну, багатифункціональну мову, яка обслуговувати-ме всі сфери життя суспільства та особи.

Такі погляди були вперше сформульовані приблизно 200 років тому в Німеччині. Згодом після того як їх сукупність було прийнято називати ідеологією націоналізму, вони набули великого поширення у XIX і XX ст., а сам націоналізм, на думку багатьох дослідників, зайняв місце однієї з найбільш впливових ідей модерної доби.

Що ж таке національне відродження? Це усвідомлення себе, етносу, як нації, як дійової особи історії і сучасного світу. На думку дослідників історії національних рухів, національних відроджень, процес формування націй на етнічній основі проходив у трьох фазах чи етапах: академічному, культурному і політичному. Постараємося застосувати цю періодизацію до українського відродження, вказуючи одночасно на особливості українського процесу.

Найбільш відомим і впливовим представником періодизації є Мирослав Грох, професор Празького університету. На його погляд, у першому, тобто академічному, етапі відродження дана національна група стає предметом уваги дослідників, які збирають і публікують народні пісні і легенди, прислів'я, вивчають звичаї і вірування, складають словники, досліджують історію. Усе це робиться мовою іншого народу, у випадках чехів — по-німецьки, також по-німецьки писалися перші наукові праці про естонців і т. д. Другий етап національного розвитку — культурна фаза — відзначається тим, що мова, яка у першій фазі є предметом вивчення, тепер стає мовою, якою творять літературу і на яку перекладають з інших мов. Народну мову вводять як викладову до шкіл, починаючи від народних, а з часом і до вищих, розвивається преса, зрештою мова вживається в науці, технічній літературі, у політиці, громадському житті, побуті освічених людей і взагалі в місті. На третьому, політичному, етапі нація, об'єднана спільною мовою, висуває вимоги до політичного самоврядування, автономії, а врешті, й самостійності.

М. Грох сам признається, що його схема є лише схемою і що в реальному житті етапи часто «перехрещуються». Цінність схеми полягає в тому, що вона інспірує дослідника розглядати кожну національну історію аналітично, системно, що допомагає йому бачити ліс, а не окремі дерева. Для історика і патріота, захопленого винятковістю своєї нації, її неповторністю, Грох є цінний тим, що звертає увагу на спільні риси розвитку народів, які він називає «малими», і які традиційно називали «неісторичними», «селянськими» або «соціологічно неповними». Але підхід Гроха має й великий недолік. З самої природи його періодизації наголос у дослідженнях робиться на внутрішній історії, внутрішньому розвитку структури певної нації, причому втрачається транснаціональна перспектива, забувається, що кожна нація розвивалася у зв'язках з іншими, передусім своїми сусідами, і що вона сама і її сусіди були частиною світового процесу (*Зі вступу до «Малої енциклопедії етнодержавознавства»*. — К.: Генеза: Довіра, 1996. — С. 15).

II. Нація — це культурно-історичний феномен, у формуванні якого провідну роль відіграють процеси соціально-психологічного порядку. Визначальним для її утворення є історично-генетична єдність (слово *genos* з латинської означає «народження, походження з одного кореня»), що становить основу національної самосвідомості. Терміни *нація*, *народ*, *етнос* — це синоніми, що мають одне значення — народ, який живе спільним історичним життям, усвідомлює свою єдність, має спільну історичну пам'ять і досвід, спільні духовні цінності, мову, поняття і уявлення про світ. Відсутність спільної свідомості й пам'яті перетворює народ просто в населення певної території. Тому загарбники всіх часів, щоб утримати народи в покорі, намагалися насамперед знищити їхню свідомість, стерти пам'ять про минуле. В той же час відродження нації пов'язане насамперед з поверненням власної пам'яті, історичного досвіду.

Якщо ж поглянути на генезис української нації, то можна виділити три основні етапи її самоусвідомлення і водночас археологічні пласти її історичної пам'яті: Київська Русь, Гетьманщина, Українська держава.

Українська нація належить до найдавніших історичних народів Європи, які сформували в I тис. н. е. етнодемографічне обличчя континенту. Генетичним її ядром стала поляно-антська народність VI—VIII ст., яка й створила Київську державу. Імперія Рюриковичів була утворенням, аналогічним імперії Каролінгів у Західній Європі, на уламках якої пізніше виникли національні держави німців, французів та італійців. Українська нація також утворила свою державу на уламках давньоруської імперії — Галицько-Волинську Русь. Християнство в X—XI ст. прилучило український народ до загальнокультурних цінностей середземноморсько-європейської цивілізації. Але втрата державності в XIV—XV ст. сильно погальмувала розвиток самосвідомості українців. Лише загроза їх існуванню в XVI — на початку XVII ст., коли польська шляхта й католицька церква почали боротьбу за повне знищення національної ідентичності українців, згуртувала націю навколо своїх військово-політичних утворень у вигляді козацтва, яке повело активну боротьбу за виживання. Створення Гетьманської держави було важливим досягненням української нації у XVII—XVIII ст., це дозволило протистояти зовнішній експансії. Україна в ті часи знову виходить у число європейських народів, з нею рахуються різні політичні сили. У культурному відношенні українська нація значно випереджає своїх східних і південних сусідів.

Як відомо, подальший процес розвитку національної свідомості був пригальмований Російською імперією. Українці знову опинилися на межі національної ідентичності. У XIX ст. Східна Європа була поділена між кількома імперіями, що вели боротьбу між собою. Але ніхто не міг передбачити, що після воєн Наполеона почнеться нечуване зростання націоналістичних настроїв, яке приведе до утворення самостійних держав на уламках Османської, Австрійської, Російської імперій, — процес державотворення, що нагадує часи після падіння Римської імперії (*Мала енциклопедія етнодержавознавства*. — К.: Генеза: Довіра, 1996. — С. 22—23).

Контрольні завдання: 1) до якого стилю мови належать ці тексти?; 2) назвіть їх функціональні ознаки; 3) які мовні особливості визначають стиль тексту (лексичні, словотвірні, граматичні)?; 4) підкресліть у текстах спеціальну лексику; 5) випишіть стилістично забарвлену лексику, проаналізуйте її.

III. Найперша і найголовніша ознака індивідуальності народу — це його мова. В першу чергу в ній відбито характер народу, його історію, і не за два-три століття, а за цілі тисячоліття і за ті часи, коли народ ще був племенем і розмовляв тією мовою, — малорозвиненою тоді, яка, розвиваючись, переходячи через різні суспільні формації, передаючись від покоління до покоління, увійшла в основу сучасної мови, збагаченої всіма попередніми соціальними укладами. Мова — це глибина тисячоліть. Це найдорожчий скарб, переданий нам сотнями і сотнями попередніх поколінь, злеланий у пісні, переказі, приказці.

Історія — це не тільки кладовище. Вона живе в нашій мові, в пісні; слово нам доносить з глибини віків пристрасті, радощі, сподівання й горе наших предків. Мова — це душа народу. Від сповиточка рідну мову дитина чує від матері, за нею перші ніжні слова ласки промовляє, ті слова, які проказувала свого часу прамати над колицькою, може, і в глибоку-глибоку минувшину віків. Ті слова наповнені почуттями, мов квітка нектаром. Дитина росте, чує першу казку, першу пісню, сама лепече ту казку й пісню і розводить свій квітник слів, що чим далі — тим розростається і все пишніше буває. Емоційний напій і семантичне значення слів-квіток вбирає дитина так природно, як дихає повітрям рідного краю. В її свідомість разом із материнським словом входять звичаї свого оточення, через оповідання близьких вона довідується про діла своїх дідів і прадідів, про подвиги народних героїв минулого. Картини рідної природи з усіма її особливостями, враженнями від них, виражені словами, входять у свідомість, у душу людини з тим емоційним забарвленням, яке дав їм народ у своїх піснях, казках і приповідках (*Шумило Микита. Любов до рідної мови // Мова рідна, слово рідне!..* — К.: Веселка, 1989. — С. 201—208).

Контрольні завдання: 1) до якого стилю мови належить цей текст?; 2) назвіть спільні та відмінні мовні риси, властиві поданому тексту і текстам попередніх диктантів; 3) випишіть мовні одиниці, характерні для функціонального стилю, яким він написаний; 4) на прикладах поданого і попередніх текстів поясніть явище взаємодії стилів; 5) випишіть із тексту іменники у формі множини; у яких стилях мови вони функціонують?

IV. Біржа — організаційно оформлений регулярно функціонуючий ринок, на якому здійснюється торгівля цінними паперами (фондова біржа) або оптова торгівля товарами за стандартними зразками (товарна біржа). За традицією в деяких країнах зберігаються валютні біржі — валютні ринки, що діють разом із фондовими біржами.

Розрізняють біржі публічні і приватні. На публічних угоди можуть укладати як члени біржі, так і підприємці, що не є її членами. Діяльність публічних бірж регулюється урядовими законами. Приватні біржі формуються як акціонерні компанії та як закриті корпорації. Укладати угоди на таких біржах можуть акціонери, які є їх членами. Як правило, члени біржі не одержують дивідендів на вкладений капітал, їхній прибуток формується за рахунок винагород, одержаних від клієнтів за укладені для них угоди, тобто члени біржі виступають у ролі брокерів. Як комерційне підприємство біржа забезпечує брокерів приміщенням, зв'язком, веде облік операцій, визначає біржові ціни (котировки), допомагає у розрахунках, розробляє типові контракти, здійснює арбітражне розв'язання спорів. З цією метою у структурі біржі створюються спеціалізовані комітети, якими керують директори, що входять до їх рад.

Як правило, на чолі ради біржі стоїть її президент. Основні функції фондової біржі: мобілізація тимчасово вільних грошових сум через продаж цінних паперів; визначення ринкової вартості цих паперів; перерозподіл капіталу між компаніями, галузями та сферами народного господарства. Члени фондової біржі поділяються на маклерів і дилерів (*Із словника-довідника «Ринкова термінологія ділової людини».* — К.: Абрис, 1992).

Контрольні завдання: 1) до якого стилю мови належить цей текст?; 2) підкресліть у тексті наукову термінологію і визначте її різновид; 3) випишіть із тексту у початковій формі лексеми іншомовного походження; 4) визначте і запишіть родовидові ознаки поняття «біржа»; 5) випишіть із тексту найменування видів діяльності ділових людей.

V. Оволодіння рідною мовою визначає багатство, широту інтелектуальних і естетичних інтересів особистості. Ми добиваємося того, щоб викладачі всіх предметів учили дітей правильно думати й висловлювати свої думки, користуватися внутрішнім мовленням. Прагнення до ясності, точності думки сприяє адекватному відображенню дійсності. Навчити правильно говорити — це ціла галузь виховної роботи, від успіху якої великою мірою залежить духовне життя особистості й колективу. Мовна культура забезпечує успіх у тій найтоншій сфері виховання, яку ми називаємо моделюванням, перетворенням, переведенням зовнішньої діяльності на мову внутрішнього світу людини. Внаслідок цього перетворення створюється внутрішнє Я особистості — складний світ поглядів, переконань, звичок, моральних оцінок, які склалися в індивідуальній свідомості. Це винятково важлива, ще дуже мало досліджена сфера виховного процесу, від якої вирішальною мірою залежить те, що можна назвати *вихованістю* особистості. Завдання виховання ми вбачаємо тут у тому, щоб внутрішнє Я, яке формується у людини, було здатне до сприймання волі педагога, його переконаності. Усе це великою мірою визначається мовною культурою в широкому значенні цього поняття — культурою правильного, точного бачення людських взаємин, культурою розуміння ролі своєї особистості в системі цих взаємин.

Місце художньої літератури в розумовому вихованні визначається специфікою впливу цього предмета на внутрішній світ людини. Знання літератури тісно пов'язане з моральним вихованням. У школі склався мінімум книжок, обов'язкових для читан-

ня і перечитування. Школа — це насамперед читання: вдумливе, зосереджене, таке, що захоплює розум і серце, індивідуальне читання, читання як творчий процес, у якому вихованець наповнює слово пристрастю свого серця — він або захоплюється красою, благородством, моральною величчю, або ж переживає почуття обурення, презирства, непримиренності (*Сухомлинський В. О. Вибрані твори: В 5 т. — К.: Рад. шк., 1976. — Т. 1. — С. 96*).

Контрольні завдання: 1) до якого стилю мови належить цей текст?; 2) які функціональні ознаки стилю лежать в його основі?; 3) які мовні особливості визначають стиль наведеного тексту (лексичні, словотвірні, граматичні)?; 4) назвіть стильові особливості тексту, зумовлені його функціональною спрямованістю; 5) підкресліть спеціалізовану лексику.

VI. Цей закон визначає загальні засади функціонування холдингових компаній в Україні, а також особливості їх утворення, діяльності та ліквідації.

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

державна холдингова компанія — холдингова компанія, утворена у формі відкритого акціонерного товариства, не менш як 100 відсотків акцій якого належить державі;

корпоративне підприємство — господарське товариство, холдинговим корпоративним пакетом акцій (часток, паїв) якого володіє, користується та розпоряджається холдингова компанія;

холдингова компанія — відкрите акціонерне товариство, яке володіє, користується та розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств;

холдинговий корпоративний пакет акцій (часток, паїв) — пакет акцій (часток, паїв) корпоративного підприємства, який перевищує 50 відсотків чи становить величину, яка забезпечує право вирішального впливу на господарську діяльність корпоративного підприємства.

Стаття 2. Законодавство України про холдингові компанії

1. Законодавство України про холдингові компанії складається з цього Закону, Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Закону України «Про господарські товариства», інших законів та нормативно-правових актів, що регулюють діяльність холдингових компаній та їх корпоративних підприємств.

2. Порядок утворення, діяльності і ліквідації холдингових компаній регулюється Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, Законом України «Про господарські товариства» з урахуванням особливостей, визначених цим Законом.

3. Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що містяться у цьому Законі, застосовуються правила міжнародного договору.

Найменування «холдингова компанія» («державна холдингова компанія») та утворені на його основі словосполучення можуть використовуватися лише тими суб'єктами господарювання, установчі документи та діяльність яких відповідають вимогам цього Закону. Інші суб'єкти господарювання не мають права використовувати у своїх найменуваннях такі словосполучення і не підлягають державній реєстрації за таким найменуванням (*Із Закону України «Про холдингові компанії в Україні». // Голос України. — 2006. — 18 трав. — С. 7*).

VII. Стаття 8. Підготовка до військової служби

1. Підготовка громадян України до військової служби включає патріотичне виховання, допризовну підготовку, підготовку призовників з військово-технічних спеціальностей, підготовку у військових оркестрах, військових ліцєях та ліцєях з посиленою військово-фізичною підготовкою, підготовку до вступу у вищі військової навчальні заклади та військові навчальні підрозділи вищих навчальних закладів, військову підго-

товку у вищих навчальних закладах за програмою підготовки офіцерів запасу, фізичну підготовку, лікувально-оздоровчу роботу, підвищення рівня освітньої підготовки, вивчення державної мови.

2. Відповідальність за організацію та проведення підготовки громадян України до військової служби в межах повноважень покладається на Міністерство оборони України, інші центральні органи виконавчої влади, Раду Міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, органи Товариства сприяння обороні України. До цієї роботи можуть залучатись інші об'єднання громадян відповідно до їх статутів.

3. Порядок організації та проведення допризовної підготовки та підготовки призovníків з військово-технічних спеціальностей визначається Положенням про допризовну підготовку та Положенням про підготовку призovníків з військово-технічних спеціальностей, які затверджуються Кабінетом Міністрів України.

4. Контроль за організацією і проведенням допризовної підготовки та підготовки призovníків з військово-технічних спеціальностей, програмним і методичним забезпеченням цієї підготовки здійснюється Міністерством оборони України та іншими центральними органами виконавчої влади, яким підпорядковані навчальні заклади, Радою Міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування.

Стаття 9. Допризовна підготовка

Допризовна підготовка включається до Державного стандарту повної середньої освіти професійно-технічних і загальноосвітніх навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів у разі, якщо певний освітньо-кваліфікаційний рівень здобувається на основі базової середньої освіти та проводиться за програмами, погодженими з Міністерством оборони України *(Із Закону України «Про внесення змін до Закону України» «Про загальний військовий обов'язок і військову службу» // Голос України. — 2006. — 12 трав. — С. 13).*

Контрольні завдання: 1) до якого стилю мови (а також його різновиду) належать тексти? 2) прокоментуйте їх композиційні особливості, а також зв'язок останніх із синтаксичною організацією тексту? 3) підкресліть у текстах правову термінологію і спеціалізовану лексику; 4) поясніть правила вживання великої і малої літер.

VIII. Інформація щодо другого випуску акцій страхової компанії. Предметом безпосередньої діяльності компанії є страхування, перестраховання та фінансово-інвестиційна діяльність у межах, визначених чинним законодавством.

На момент прийняття рішення про емісію акцій другого випуску заборгованості перед бюджетом та кредиторської заборгованості перед третіми особами компанія не має. За весь період діяльності адміністративні та фінансові санкції державними органами до компанії не застосовувалися.

Компанія здійснює особисте страхування, зокрема страхування життя, страхування від нещасних випадків, майнове страхування юридичних та фізичних осіб, страхування фінансових ризиків, страхування відповідальності позичальників за непогашення кредиту, страхування власних транспортних засобів, страхування від інфляції фінансових коштів, перестраховання, фінансову діяльність, не заборонену чинним законодавством України.

Компанія є дійсним членом Ліги страхових компаній України.

Мета випуску акцій — залучення коштів на збільшення статутного фонду для розширення можливостей компанії в галузі страхування, перестраховання, здійснення інвестиційних програм тощо.

Фінансові ресурси, залучені внаслідок розміщення акцій, буде спрямовано на подальший розвиток матеріальної бази, на поповнення страхових резервів та диверсифікацію страхової діяльності.

Форма випуску акцій — безготівкова. Акції зберігаються в електронному депозитарії товариства.

Право голосу акціонерів на загальних зборах дає:

— для фізичних осіб — пакет акцій кількістю 50 (п'ятдесят) штук;

— для юридичних осіб — пакет акцій кількістю 500 (п'ятсот) штук (3 газети).

Контрольні завдання: 1) до якого стилю мови (та його різновиду) належить цей текст?; 2) назвіть функціональні та мовні засоби, характерні для тексту реклами?; 3) поясніть поняття «диверсифікація», «депозитарій», «третя особа», «фізична особа», «юридична особа»; 4) выпишіть загальноживані слова, групуючи їх за частинами мови (не розриваючи при цьому термінологізованих словосполучень).

ІХ. З давніх-давен людям були властиві почуття дружби, товарищескості, добрих взаємин у громаді. Проте нерідко людина стикалася й з неприязню, несправедливістю, ворожістю. Щоб протидіяти цьому, люди об'єднувалися між собою, виникали різні форми співжиття та спілкування, товариські взаємодопомоги. Всі ці процеси залишили слід у багатьох зразках народної мудрості. Кожній людині потрібен товариш, друг, твердять прислів'я, адже «без вірного друга велика туга». В дружбі треба бути вірним («Нових друзів май, а старих не забувай»), бо тільки вірний друг виручить, коли трапиться лихо («Друзі пізнаються в біді»). Проте по-справжньому товаришувати можуть тільки рівні за станом, уподобаннями, характером: «Братайся віл з волон, а кінь з конем». Дружба передбачає і взаємовплив: «З ким потоваришуєш, таким і сам станеш», «З ким поведешся, від того й наберешся». Ряд паремій про нерівність у дружбі побудовано на принципі від протилежного: «Вовк вівіці не товариш», «Ведмідь корові не брат», «Ситий голодному не товариш».

Високо цінилося в народі добре сусідство. Цей мотив, притаманний багатьом ліричним пісням, проявився і в прислів'ях та приказках, які зображують різні форми сусідського співжиття: «Добрий сусід — найближча родина», «Як ся чоловік гаразд має, то і сусід у нього буває». Народна мудрість застерігає від лихого сусідства: «Пусти сусіда в хату, то й сам у сусіди йди», «Нема більшої біді над лихі сусіди». Деякі вислови не позбавлені гумору: «У сусіда ані коня не купуй, ані жінки не бери, бо будуть утікати».

Окремий цикл становлять паремії з опорною контрастною парою *друзі (приятелі) — вороги*. В них сконденсовано великий досвід людських взаємовідносин зі всіма відтінками: «Ліпше десять приятелів, ніж один ворог», «Ліпший мудрий ворог, як дурний приятель», «Борони мене, Боже, від приятеля, бо з ворогом я сам дам собі раду». Ряд висловів зосереджує увагу на різних характеристиках людської неприязні: «Не той ворог, що перед тобою, а той, що за спиною», «Гірший свій ворог, як чужий», «Не буде добра, як між своїми вражда», «Пізнати брата по слові, а ворога по мові» (*Прислів'я та приказки. Взаємини між людьми. — К.: Наук. думка, 1991. — С. 7*).

Х. Розмовляючи з ким-небудь у товаристві, важливо зосередитися на темі бесіди, взяти в ній участь, підтримати її плавність, зробити цікавою. Жартувати треба обережно, щоб не образити оточення. Не слід залишати без уваги ні людей похилого віку, ні дітей. Не реагувати на запитання, не відповідати на них — не можна. Розмову треба вести так, щоб усі присутні могли взяти в ній участь.

Співбесідникові можна заперечувати, говорити, що він помиляється, відстоювати свої погляди, але робити це треба делікатно, тактовно. Якщо ви в чомусь не впевнені — краще мовчіть. Не можна допускати, щоб увесь час говорив один, не даючи змоги висловитись іншим. Якщо ви хочете висловити свою думку, зачекайте, доки інший договорить, не перебивайте його.

Не годиться відповідати на запитання лише словами «так» чи «ні». Обов'язково треба додати ще кілька, наприклад: «Так, Маріє Іванівно», «Ні, це не про мене». Краще ввічливо перепитати: «Пробачте, що ви сказали?» або «Пробачте, я не почула

ваших слів». Зізнатися: «Я не зрозуміла», «Я не слухала» було б незручно. Такі випадки, як «Це неправда», «Це нісенітниця», — неприпустимі. Можливо, варто висловитися так: «Мені здається, що ви помиляєтесь», «Вас, очевидно, неправильно поінформували» і т. ін. (*Поєдинок Г. П. Збірник диктантів. — К.: Рад. шк., 1979. — С. 209*).

Контрольні завдання: 1) до яких стилів мови чи їх різновидів належать ці тексти?; 2) що є спільного й відмінного між ними?; 3) поясніть значення понять «кодекс» і «мовленнєва поведінка»; 4) поясніть особливості функціонування в текстах ілюстративного матеріалу та його пунктуацію.

XI. І наукова, і літературна кар'єра Івана Франка, незважаючи на його талант і надзвичайну працездатність, складалася дуже непросто. Наприкінці 1890 року сенат Львівського університету не допустив його до захисту докторської дисертації. 1893 року він захистив докторську у Відні, проте стати викладачем так і не судилося. У 1895-му Франка не затвердили на посаді доцента Львівського університету і таким чином позбавили можливості викладати українську літературу.

У Науковому товаристві ім. Шевченка, де Франко керував етнографічною комісією і брав участь у редагуванні «Етнографічного збірника», в нього були непорозуміння з головою товариства Михайлом Грушевським.

Можливо, однією з причин складного життя письменника була його принципиовість і непоступливість. На відміну від багатьох своїх ровесників, Франко ніколи не відходив від власних життєвих переконань. Цю своєрідну, цінну і рідкісну на той час рису Івана Яковича відзначають багато його сучасників у своїх спогадах.

Згадуючи Івана Франка як редактора «Літературно-наукового вісника», один зі співробітників цього журналу писав: «Було справжнім щастям для молодого письменника потрапити під редакторську владу Франка. Вихований на класичних творах, грецьких і латинських, Франко був безоглядним ворогом пустослівного і многослівного писання. Високопарна балаканина, так само як модна закуйовджена чудернацькість стилю, мали в ньому безоглядного ворога. Скільки «поезій», «новел», «статей» тощо знайшли свою могилу у Франковім коші на сміття. Скільки молодих, а то й старших українських «письменників» ніколи не дарувало і не простило Франкові його редакторського засуду! Але були й такі, що йшли до друкарні за своїми почерканими і пораненими рукописами, прочитували свої манускрипти, в яких Франко-редактор іноді не залишав каменя на камені... І потім, скидаючи пилху з серця, підчувавалися писати по-людськи».

Одна з сучасниць Франка, Ольга Роздольська, згадувала про тяжке становище письменника протягом довгих восьми років його хвороби: «Коли Франку трохи покращало, він знову почав виступати зі статтями і художніми творами. Однак руки так і залишилися паралізованими. Кілька разів бачила я, як по дорозі додому він заходив на базар, підходив до продавщиці хліба, вона виймала гроші з його кишені, брала, скільки треба, решту клала в кишеню, а хліб засовувала йому під пахву. Так він і йшов додому».

Сам Іван Франко працював до кінця життя, незважаючи ні на що (*Україна молода. — 2006. — 24 трав.*).

XII. Що змушує людину «сідати» за спогади? Мабуть, у кожного є свої мотиви, серед яких — і неусвідомлені. Але є й очевидні, спільні: ностальгія; бажання зафіксувати і зберегти для уявної цікавості нащадків зникомий світ свого власного, як тепер кажуть, «часопростору»; потреба узагальнити свої життєві враження, свій досвід, підбити підсумок свого життя — бодай, для самого себе. Може бути і якийсь полемічний імпульс, якимсь чином затьотія або спроба внести корективи в уявлення сучасників про тебе. Мабуть, усі ці мотиви не чужі й мені. Хоч у кожного вони озиваються по-своєму. Скажімо, — якщо почати з останнього — я нерідко відчував невідповідність між своєю самооцінкою і оцінкою «збоку». Я людина досить самокритична (так мені, принаймні, здається!), часом аж до самоїдства. Страх як не люблю перебільшених похвал і всілякої ідеалізації. Знаю, що надмірна ідеалізація неминуче кінчається роз-

чаруванням, і тоді об'єкт ідеалізації може стати об'єктом осуду або й ненависті як такий, що не виправдав чіхось сподівань (хоч він лише жертва чужих ілюзій). Мені доводилося зазнавати і агресивної ідеалізації, і несподіваної ворожості. Сам я ставлюся (або стараюся ставитися) до людей спокійно і об'єктивно. І хотів би такого ставлення до себе від них. Можливо, цьому сприятиме моя розповідь про своє життя. Хоч я розумію, що будь-яка самооцінка, навіть занижена, не є абсолютним аргументом для інших.

Ще про одну дуже важливу для мене (може, найважливішу) спонуку до написання цих спогадів. Двадцять століття поглинуло в свої крижановоді безодні вже не одну Атлантиду. Із ближчих до нас — це Атлантида середньо- і східноєвропейського містечкового єврейства з його особливим побутом, ритуалами, варварською мовою, забобонами і мудрістю, родовищем талмудистів і романтиків, ремісників і цадиків, обмежених обивателів і світових революціонерів, майбутніх чекістів і жертв чекізму. Це Атлантида галицького села з його потягом попри злидні до освіти, культом читальні, повагою до вчителя і священника, працьовитістю і побожністю, відпорністю до асиміляції, що породила покоління жертвних фанатиків національної справи, але також і покоління молоді інтелігентші, невдовзі знищеної або розсіяної по світах, і плеяду блискучих творців національної культури. Нині ми є свідками того, як зникає Атлантида старої української діаспори, політичної еміграції — цілий світ людських дол, зусиль високих і низьких пристрастей, різноякісних цінностей, боротьби і праці творення «альтернативної» України і надії на прийдешню велику Україну, — але це окрема драматична тема.

Я ж хочу вказати на ще одну Атлантиду, яку поглинуло ХХ століття, а власне, його останні десятиліття. Це — Атлантида української Донеччини. Вони, звичайно, ще існують фізично, але вже не в тій якості. Я не претендую на те, щоб відтворити образ цієї Атлантиди — тут потрібна була б епопея. Але я хочу бодай зберегти якісь крихти спогаду про цей загублений світ. Долучити їх до того, що оповіли письменники Донеччини — від Павла Байдебури до Івана Костирі, від Віктора Соколова до Василя Марсюка.

З тим самим почуттям згадую я і про іншу свою причетність, хай і не таку глибоку — причетність до атмосфери життя великого робітничого колективу. Те вісім років, що я відбув у своєрідному «відрядженні» на Київському авіаційному заводі, не минули для мене марно, і хоч були тяжкими й марнотратними, все ж таки дорогі мені саме знайомством з багатьма славними людьми того робітничого гарту, який також уже безслідно зникає (*Із Спогадів академіка Івана Дзюби. Донеччина. 2006. — 24 черв. — С. 3*).

Контрольні завдання: 1) до яких стилів мови чи їх різновидів належать ці тексти?; 2) випишіть слова-образи і слова-символи та поясніть їх функціональне призначення; 3) які мовні засоби обох текстів вказують на взаємодію стилів?; 4) визначте у першому абзаці першого тексту тезу та аргументи, що її підтверджують.

ХІІІ. Календарне літо добігло кінця. Осінь обережно прокладає свої стежки. Спадає спека, коротшають дні, похмурнішають ночі. Часом плаче небо холодним дощем. Вересневі світанки імлисті, прохолодні, інколи з білуватими кучками туманів у низинах.

Відлітають у вирій перелітні птахи, забираючи з собою на крилах тепло. Журавлі прощальним «курли-курли» розливають сум. Похмурий «двірник» осені — холодний вітер-листобий прибирає померклі барви природи.

Однак літо ще не забуває нагадувати про себе. Наприкінці серпня — на початку вересня, інколи в жовтні на два-три тижні встановлюється суха й сонячна, тиха й тепла погода. Здається, що повернулося літо.

У народі потепління осінньої пори, що триває часом два тижні, зветься «бабине літо». У піснях і поезії цей вислів є символом приемного, трохи лірично-сумного періоду другої молодості жінки.

Ця назва пов'язана з життям жінок-селянок. У цей час закінчуються польові роботи і жінка трохи вивільняється від важкої праці. Збіг такого періоду відносно теплої і приємної погоди схожий на період, коли вік узяв своє, але старість ще не прийшла. Жінка після сорока років — пора бабиного літа.

У повітрі літає павутиння. Легенда з Поділля розповідає: сонце взяло до себе дівчину, зробило її такою, що вона так само, як сонце, жила не ївши. Дівчина сидить і пряде без відпочинку. Пливають у повітрі довгі нитки павутиння — продукти дівочої роботи, які, зрештою, падають додолу. За легендою з Бойківщини, павутиння з'єднує небо й землю. Душа, яка прилетіла до прірви, має пройти по кладці, як павук по павутинні. Є й казка про дурня, який спускався з неба на тонкій мотузці-павутинці.

Снують павутиння молоденькі павучки, які перший раз у житті вирушають у мандрівку. Вилізе павучок на високу рослину і починає випускати павутиння.

Павутиння це має цілющі властивості. Якщо його прикласти до рани, кровотечка зупиниться, і рана швидко загоїться.

Багато павутиння віщує сніжну зиму.

Успіння Богородиці (28 серпня), або Третій Спас (хлібний, горіховий), — це початок першого, «молодого» бабиного літа, яке закінчується 11 вересня. Цієї пори збираються до відльоту у вирій пташині гурти «другої черги». Якщо в цей час гарна погода, то «старе» бабине літо (14—21 вересня) буде негожим. Погідне бабине літо — на суху осінь.

Семенів день (14 вересня) — перший день «старого» бабиного літа. Яка погода цього дня — така подальша осінь.

Є й третє бабине літо. Припадає на Михайлівські дні — кінець другої декади листопада. Після чого встановлюється зимовий режим погоди, бо Михайло зазвичай приїздить білим конем — випадає сніг (*Сільські вісті. — 2005 р. — 2 вер. — С. 6*).

Контрольні завдання: 1) до якого мовленнєвого жанру належить цей текст? який стиль мови він характеризує? 2) чому окремі слова і словосполучення в цьому тексті беремо в лапки? 3) випишіть із тексту народні назви церковно-календарних свят з паралельними їх офіційними найменуваннями; 4) підкресліть у тексті метеорологічну лексику і поясність характер її вживання.

Додаток 3

ДІЛОВІ ПАПЕРИ' (зразки)

1. ОФІЦІЙНІ ДОКУМЕНТИ ОСОБИСТОГО ХАРАКТЕРУ

ДОРУЧЕННЯ

Місто _____ (дата літерами)

Видане _____
(прізвище, ім'я, по батькові громадянина, його адреса, посада)

у тому, що йому доручено представляти інтереси _____
(назва підприємства, організації)

в державних, кооперативних і громадських установах з усіх питань, пов'язаних з _____
(питання, з якого здійснюється представництво)

Для виконання представницьких функцій надано такі права: отримувати документи, подавати заяви, вести справи в усіх судових, арбітражних та адміністративних

¹Див. ще: *Бибик С. П., Михно І. Я., Пустовіт Л. О., Сютя Г. М.* Універсальний довідник-практикум з ділових паперів. — 2-ге вид., допов. і випр. — К.: Довіра: Рідне слово, 1999. — 507 с.

установих з усіма правами, наданими законом позивачеві, відповідачеві і третім особам; укладати всі передбачені законом угоди, одержувати належне довірителю майно, ставити власний підпис і здійснювати всі інші законні дії, пов'язані з виконанням цього доручення.

Повноваження цього доручення не можуть бути передані іншим особам.

Доручення видано терміном на _____
(термін до трьох років)

Доручення зареєстровано за № _____

Керівник _____ (підпис)

Головний бухгалтер _____ (підпис)

М. П.

Д О Р У Ч Е Н Н Я

Я, _____,
(прізвище, ім'я, по батькові, адреса, паспортні дані особи-доручителя)
доручаю отримати в бухгалтерії _____ належні мені
(назва установи)
гроші _____ 200_ р.
(за що і який період)

_____ (кому — прізвище, ім'я, по батькові)
що мешкає за адресою _____,
за його паспортом, серії _____ № _____, виданим _____
у чому розписуюсь _____

Підпис _____ засвідчую.
(прізвище та ініціали)

Начальник відділу кадрів _____ (прізвище та ініціали)

«_____» _____ 200_ р.

К А С А

видати за паспортом _____
(прізвище та ініціали)

Головний бухгалтер _____ (підпис) (прізвище та ініціали)

«_____» _____ 200_ р.

Р О З П И С К А

Я, _____, одержала від
(прізвище, ім'я, по батькові, адреса, паспортні дані)
_____ позику в сумі _____
(прізвище, ім'я, по батькові, адреса, паспортні дані) (цифрами і словами)
гривень. Зобов'язуюся цю суму повернути не пізніше _____
(дата)

(дата)

Засвідчено

(підпис офіційної особи)

(підпис автора розписки)

2. РОЗПОРЯДЧІ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-ДОВІДКОВІ ДОКУМЕНТИ

Міністерство освіти і науки України

_____ (назва навчального закладу)

Д О В І Д К А

Місто _____ № _____ (дата)

Пані Саенко Тетяна Миколаївна навчається на III курсі денного відділення факультету іноземної філології. Видано для подання до ЖЕКУ.

Декан факультету іноземної філології (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (назва організації)

Д О В І Д К А

Місто _____ № _____ (дата)

_____ працює _____ (назва посади із зазначенням підрозділу)
(прізвище, ім'я, по батькові)

Його посадовий оклад становить _____ грн на місяць.
(цифрами і прописом)

Видано для подання до _____ (назва організації)

Начальник управління (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

М. П.

Директоріві заводу «Верстат»
п. Савченку В. П.

Д О П О В І Д Н А З А П И С К А

Про порушення виробничої дисципліни

5 листопада 2005 р. на складі готової продукції цеху № 3 сталася пожежа, яку вдалося ліквідувати власними силами. Людських жертв і матеріальних втрат немає.

Пожежу спричинило коротке замикання, що сталося внаслідок грубого порушення правил техніки безпеки електриком Ковальчуком Г. П., який неодноразово порушував виробничу дисципліну і правила техніки безпеки, за що мав адміністративні стягнення.

Вважаю за необхідне вжити стосовно Ковальчука Г. П. серйозних заходів дисциплінарної відповідальності.

Начальник цеху (підпис) К. С. Марчук
Директоріві _____ (назва)

_____ (прізвище та ініціали)

П О Я С Н Ю В А Л Ь Н А З А П И С К А

Про порушення виробничої дисципліни

Структура тексту

1. Предмет звинувачення.
2. Доказова частина (пояснення).
3. Висновки.

(дата)

(підпис)

ПРОТОКОЛ №

Місто _____

(дата)

зборів
Київського швейного підприємства «Юність»

Голова С. М. Коваленко
Секретар А. М. Соловйова
Присутні:
Відсутні:

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Звіт про виробничо-фінансову діяльність підприємства у 2005 р. (інформація) головного бухгалтера Веселовської С. В.).

2. Затвердження складу комісії з питань контролю дисципліни (пропозиція заст. директора Коваленка С. М.).

I. СЛУХАЛИ:

Веселовська С. В. доповіла про порядок підготовки й складання річного звіту, про завдань працівників відділу обліку.

ВИСТУПИЛИ:

Гриценко Л. Я. — вказав на потребу ретельнішої підготовки матеріалів звіту.

Горбач Г. М. — запропонувала завершити складання звіту до 10 січня 2006 р.

УХВАЛИЛИ:

1. Усім працівникам відділу обліку забезпечити вчасну підготовку й високу якість звітних матеріалів про виробничо-фінансову діяльність об'єднання у 2005 р.

2. Подати річний звіт до обласного відділу Держкомстату України не пізніше 10 січня 2006 р.

II. СЛУХАЛИ:

Коваленка С. М. про створення комісії з контролю дисципліни в об'єднанні.

УХВАЛИЛИ:

До 20.01.2006 створити комісію з контролю дисципліни в об'єднанні в складі 15 осіб. Список додається.

ДОДАТОК: реєстраційний список на одній сторінці в одному примірнику.

Голова зборів	(підпис)	С. М. Коваленко
Секретар	(підпис)	А. М. Соловйова

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ №

засідання профспілкового комітету Інституту математики НАН України
від 10 березня 2006 року

3. СЛУХАЛИ: заява Волошина Ю. І. з клопотанням про виділення йому путівки до лікувально-профілактичного санаторію «Миргород».

УХВАЛИЛИ: виділити Волошину Ю. І. путівку до названого санаторію.

Оригінал підписали:

Голова засідання	(підпис)	Л. Р. Рожко
Секретар	(підпис)	Н. І. Самусь

ЛИСТИ - ЗАПРОШЕННЯ

Шановний пане _____!
ім'я

Раді бачити Вас _____ в Національній опері України імені Т. Г. Шевченка на
(дата) урочистому вечорі з нагоди _____.

Ваші місця _____.

Запрошення дійсне на 2 особи.

Шановний колего!

22—23 червня ц. р. навчально-методичне об'єднання (НМО) проводить широке обговорення моделі спеціаліста «Діловод-організатор документального забезпечення управління». Оскільки на підприємствах та в установах галузі працюють фахівці такого профілю, просимо Вас узяти участь у роботі НМО і висловити свої пропозиції щодо коригування навчального плану.

Засідання відбудеться у приміщенні Будинку вчителя за адресою:
вул. Володимирська, буд. 47, актовa зала. Початок роботи о 10 год. ранку.

Учасники, які прибули з інших міст, забезпечуються тимчасовим житлом.

Голова ради НМО

(підпис)

К. І. Ткаченко,

професор, доктор історичних наук

Шановні панове!

Раді повідомити Вам, що нова виробнича лінія, над якою ми так довго і напружено працювали, нарешті готова.

Сподіваємося, що Ви відвідаєте рекламний показ, який відбудеться _____

час і місце

Маємо надію, що всі докладені зусилля щодо вдосконалення технології виробничого процесу не були марними, і Ви зацікавитесь нашими нововведеннями.

Отож чекаємо Вас і будемо раді отримати Ваші відгуки.

З повагою _____

(підпис)

ЛИСТИ - ВІТАННЯ

Шановні колеги!

Прийміть наші найщиріші вітання з Новим роком та Різдвом Христовим.

Минулий _____ рік був плідним для нас, адже спільними зусиллями ми досягли значних успіхів. Тож нехай наступний рік буде ще успішнішим і принесе здоров'я, щастя, багато приємних несподіванок усім Вашим працівникам та їхнім сім'ям.

З найкращими побажаннями _____

(підпис)

Шановний пане _____!

Прийміть наші найщиріші вітання з нагоди Вашого _____-річного ювілею.

Ми раді, що в нашому дружньому колективі працює така щира, добропорядна і надійна людина. Кожен з нас не раз звертався до Вас за порадою чи підтримкою, знаючи, що Ви завжди раді допомогти.

Знаємо Вас як чуйну, добру, життєрадісну людину, прекрасного, досвідченого фахівця, люблячого батька й чоловіка, невтомного садівника. Адже вирощені Вами фрукти й овочі на дачній ділянці не раз ставали окрасою святкового столу у нашому колективі.

У цей приємний для Вас та всіх нас день бажаємо Вам щастя, радості, здоров'я, успіхів, усіляких гараздів! І нехай Ваш сад і надалі робить життя прекрасним!

_____ (підписи)

Шановні колеги!

Від щирого серця вітаємо Вас з відкриттям _____ . Ми раді, що в нашій галузі _____ з'явилася така респектабельна і перспективна фірма.
назва галузі

Бажаємо Вам успіхів і процвітання!

Наша компанія займається _____ і успішно співпрацює з багатьма великими та малими підприємствами. Ми були б раді ближче познайомитися з Вами. Надсилаємо Вам кілька рекламних проспектів, аби Ви мали змогу більше дізнатися про нашу діяльність.

Якщо у Вас виникне бажання отримати детальнішу інформацію, зателефонуйте, будь ласка, за номером _____ — ми зможемо домовитися про зустріч. Ми до Ваших послуг у будь-який зручний для Вас час.

Бажаємо успіхів!

З повагою _____ (підпис)

3. ДОКУМЕНТИ НА ОСОБУ

АВТОБІОГРАФІЯ

Я, _____ (прізвище, ім'я, по батькові)

народився _____ в _____ (число, місяць, рік) (назва населеного пункту)

1. Відомості про навчання.
2. Відомості про трудову діяльність.
3. Відомості про громадську роботу.
4. Короткі відомості про склад сім'ї.

(дата) (підпис)

РЕЗЮМЕ

1. Прізвище, ім'я, по батькові.
2. Освіта:
роки — навчальні заклади, здобутий фах.
3. Досвід роботи:
роки — місце роботи й посада,
нинішня посада й місце роботи.
4. Професійні навички:
(робота з комп'ютером, Інтернетом, програмування, менеджерство, професійні контакти із закордоном, творчі можливості й контакти тощо).
5. Мови:
вільне володіння — перелік,
на базовому рівні — перелік.
6. Особисті дані:
— рік і місце народження;
— сімейний стан;
— домашня адреса;
— контактний телефон.

Директорові ВО «Радар»
п. Сидоренку З. М.

Бойко Тетяни Іванівни,
що мешкає за адресою:
вул. Шовковична, 3, кв. 17,
м. Київ, 01021
тел. 253-17-18

З А Я В А

Прошу прийняти мене на роботу до відділу комплектування на посаду старшого інженера з 12 квітня 2006 р.

- Додаток: 1. Копія диплома про вищу освіту на одній сторінці в 1 прим.
2. Трудова книжка.
3. Особовий листок з обліку кадрів на трьох сторінках в 1 прим.

(дата)

(підпис)

Директорові Інституту
захисту рослин НАН України
доктору природничих наук,
професорові Іваненку І. І.

молодшого наукового спів-
робітника
Симоненко Світлани Павлівни

З А Я В А

Прошу звільнити мене з 10 травня 2006 р. з посади молодшого наукового співробітника відділу _____ у зв'язку з переходом на іншу роботу.

(дата)

(підпис)

До справи № _____

Видано наказ за № _____ від _____

Зав. відділу кадрів

(підпис)

І. Л. Зеленська

(дата)

Ректорові
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Петренка Івана Степановича, що
мешкає за адресою: вул. Шевченка, 7,
кв. 20, м. Тульчин Вінницької області

З А Я В А

Прошу допустити мене до складання вступних іспитів на перший курс економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

До заяви додаю:

1. Атестат про середню освіту, виданий Кам'янець-Подільською середньою школою № 2 від 29.05.2006.
2. Довідку про стан здоров'я (форма № 286).
3. Автобіографію.
4. Дві фотокартки.

(дата)

(підпис)

4. СПЕЦІАЛІЗОВАНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

ТИПОВА ФОРМА контракту з працівником*

Місто _____

«__» _____ 200__ р.

Підприємство, установа, організація (громадянин) _____

(повна назва підприємства, установи, організації або прізвище, ім'я, по батькові громадянина підприємця)
в особі власника або уповноваженого ним органу _____
(посада)

(прізвище, ім'я, по батькові)

іменований далі роботодавець, з одного боку, та громадянин _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

іменований далі працівник, з другого боку, уклали цей контракт про таке:

Працівник _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

приймається (наймається) на роботу _____
(найменування структурного підрозділу підприємства,

установи, організації: цех, відділ, лабораторія тощо)

за професією (посадою) _____
(повне найменування професії, посади)

кваліфікацією _____
(розряд, кваліфікаційна категорія)

Працівнику (не) встановлюється строк випробування

(непотрібне викреслити)

(тривалість строку випробування)

Загальні положення

1. Цей контракт є строковим трудовим договором. На підставі контракту виникають трудові відносини між працівником і підприємством, установою, організацією та громадянином, які з боку останнього реалізуються роботодавцем.

2. Терміном «сторони» в цьому контракті позначаються роботодавець і працівник.

Обов'язки сторін

3. За цим контрактом працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цим контрактом, а роботодавець зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством, колективним договором і угодою сторін.

*Затверджена наказом Міністерства праці України від 15 квітня 1994 р. № 23.

4. Працівник зобов'язується (зазначаються основні характеристики роботи та вимоги до рівня її виконання: за обсягом виробництва (робіт), якістю продукції, що випускається (якістю обслуговування), рівня виконання норм та нормованих завдань, дотримання правил з охорони праці, строків її виконання тощо):

5. Роботодавець зобов'язується організувати працю працівника, забезпечити безпечні і нешкідливі умови праці, обладнати робоче місце відповідно до вимог нормативних актів про охорону праці (зазначаються конкретні заходи щодо організації виробничого процесу, обладнання робочого місця, підготовки та підвищення кваліфікації працівника та забезпечення інших умов праці тощо):

6. Обов'язок роботодавця щодо забезпечення умов роботи на робочому місці із зазначенням достовірних характеристик, компенсацій і пільг працівнику за роботу в небезпечних і шкідливих умовах праці:

Робочий час

7. Працівник зобов'язується виконувати Правила внутрішнього трудового розпорядку.

8. Особливості режиму робочого часу (неповний робочий день, неповний робочий тиждень, погодинна робота тощо):

(вказати необхідне)

Оплата праці та соціально-побутове забезпечення працівника

9. За виконання обов'язків, передбачених цим контрактом, працівнику встановлюється:

посадовий оклад (тарифна ставка, відрядна розцінка) у розмірі _____
на місяць або у розмірі за 1 годину роботи;
надбавка (доплата та інші виплати) _____

(вказати види доплат, надбавок тощо)

у розмірі _____ (у % до тарифної ставки, посадового окладу).

10. У разі використання працівником власного автомобіля для службових поїздок йому встановлюється компенсація _____

(вказати вид, розмір)

11. Працівникові надається щорічна оплачувана відпустка тривалістю:

основна _____ днів,

додаткова _____ днів.

До щорічної відпустки виплачується матеріальна допомога у розмірі _____

12. Додаткові пільги, гарантії, компенсації:

(за необхідності вказати, які з них надаються за рахунок коштів роботодавця)

Відповідальність сторін, вирішення спорів

13. У разі невиконання чи неналежного виконання обов'язків, передбачених цим контрактом, сторони несуть відповідальність відповідно до чинного законодавства та цього контракту.

14. Спори між сторонами вирішуються у порядку, встановленому чинним законодавством.

15. Інші умови: _____ (за необхідності вказати інші умови, передбачені Положенням про порядок укладання контрактів при прийнятті (найманні) на роботу працівників, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 19 березня 1994 р. № 170).

Зміни, припинення та розірвання контракту

16. Зміни та доповнення до цього контракту вносяться тільки за угодою сторін, складеною у письмовій формі.

17. Цей контракт припиняється:

- а) після закінчення терміну дії контракту;
- б) за згодою сторін;
- в) з ініціативи роботодавця до закінчення терміну дії контракту у випадках, передбачених законодавством (статтями 40, 41 КЗпП України) та цим контрактом;
- г) з ініціативи працівника до закінчення терміну дії контракту у випадках, передбачених законодавством (статтею 39 КЗпП України) та цим контрактом;
- д) з інших підстав, передбачених законодавством.

18. Додаткові підстави припинення та розірвання контракту, не передбачені чинним законодавством:

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____

При розірванні контракту з підстав, не передбачених чинним законодавством, звільнення провадиться за пунктом 8 статті 36 КЗпП України.

19. У разі дострокового припинення контракту з незалежних від працівника причин, у тому числі розірвання контракту працівником — з причин невиконання чи неналежного виконання роботодавцем зобов'язань, передбачених цим контрактом або роботодавцем — з підстав, не передбачених чинним законодавством та цим контрактом, встановлюються відповідно додаткові гарантії та (або) компенсації моральної та матеріальної шкоди, заподіяної працівникові:

20. При достроковому розірванні контракту у разі невиконання або неналежного виконання сторонами зобов'язань, передбачених контрактом, він розривається з попередженням відповідної сторони за два тижні.

21. За два місяці до закінчення терміну дії контракту він може бути за згодою сторін продовжений або укладений на новий строк.

Термін дії та інші умови контракту

22. Термін дії контракту з _____ до _____. Контракт набуває чинності з моменту його підписання сторонами або _____

23. Сторони можуть передбачати у контракті випадки конфіденційності умов цього контракту або окремих його частин:

Конфіденційність контракту не поширюється на умови, врегульовані чинним законодавством, та щодо органів, які здійснюють контроль за їх дотриманням.

24. Умови цього контракту можуть бути змінені тільки за згодою сторін у письмовій формі.

25. Цей контракт укладений у двох примірниках, які зберігаються у кожній із сторін і мають однакову юридичну силу.

Додатки до контракту:

(вказується перелік додатків, якщо вони є)

26. Інші умови, пов'язані зі специфікою праці:

Адреси сторін

27. Відомості про роботодавця:

Повна назва підприємства, установи, організації або прізвище, ім'я, по батькові громадянина-підприємця

Адреса _____

Розрахунковий рахунок № (№ свідоцтва про реєстрацію громадянина-підприємця) в _____

28. Відомості про працівника:

Домашня адреса: _____

Домашній телефон: _____

Службовий телефон: _____

Паспорт: серія _____ № _____ виданий «__» _____ 19__ р.

(вказати орган, що видав паспорт)

Підстава для пільг по оподаткуванню та інших пільг

(вказати відомості про кількість дітей, утриманців, інші підстави)

РОБОТОДАВЕЦЬ

ПРАЦІВНИК

(посада, прізвище, ім'я, по батькові, підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові, підпис)

(дата)

(дата)

М. П.

Т Р У Д О В А У Г О Д А

Місто _____

(дата)

(назва організації)

в особі _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

що діє на підставі _____

й іменується далі Замовник, з одного боку, і гр. _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

що мешкає _____

(адреса)

й іменується далі Виконавець, з другого боку (далі поіменовані — Сторони), уклали цю угоду по так:

1. Предмет угоди

1.1. Замовник доручає, а Виконавець бере на себе зобов'язання виконати такі роботи: _____

(характер і вид робіт)

терміном до _____

1.2. Робота має відповідати таким вимогам: _____

1.3. Замовник забезпечує Виконавця всім необхідним для виконання роботи передбаченої цією угодою.

1.4. Замовник зобов'язаний вчасно прийняти й оплатити роботу.

2. Розмір і порядок оплати

- 2.1 За виконану роботу Замовник сплачує Виконавцеві _____ грн.
2.2. Оплата виконується не пізніше _____ з дня прийняття роботи.

3. Відповідальність Сторін

3.1 Сторони несуть матеріальну відповідальність за невиконання або неналежне виконання покладених на них зобов'язань згідно з чинним законодавством.

4. Дострокове розірвання угоди

4.1. У разі порушення однією зі Сторін зобов'язань за угодою друга Сторона має право розірвати її в односторонньому порядку.

4.2 Суперечки з цієї угоди розглядаються в порядку, передбаченому законодавством.

5. Юридичні адреси Сторін

Замовник
(підпис)

М. П.

Виконавець
(підпис)

К О Н Т Р А К Т

Місто _____

(дата)

_____ , міста _____ ,
(назва підприємства)

що далі іменується Продавець, з одного боку, і _____

що далі іменується Покупець, з другого боку (далі поіменовані Сторони), уклали цей контракт про таке:

1. Предмет контракту

Продавець продав, а Покупець купив на умовах _____

товари, кількість, асортимент і технічні умови яких зазначені в специфікації _____
_____, додатку _____ до цього контракту і становлять його невід'ємну частину (додаток № _____).

2. Ціна

Ціни на товари, продані за цим контрактом, зазначено у специфікації _____
(додаток _____ до цього контракту).

Ціна знижується _____

До ціни товарів включено вартість тари, пакування й маркування.

3. Терміни та умови постачання

Продавець постачає Покупцеві товари, продані за цим контрактом, у терміни, зазначені в специфікації _____.

Продавцеві надається, за погодженням з Покупцем, право дострокового постачання товару, причому Покупець зобов'язаний прийняти товар і вчасно оплатити його вартість на умовах цього контракту.

У разі прострочки постачання товару щодо термінів, установлених цим контрактом, Продавець сплачує Покупцеві штраф у розмірі _____.

Постачання проданих за цим контрактом товарів буде виконано за відвантажувальними реквізитами, зазначеними в специфікації _____ (додаток _____ до цього контракту).

4. Умови спілкування

Продавець повідомлятиме Покупця про відвантаження товарів телефоном або телексом у _____ -денний термін з моменту відвантаження.

У цьому повідомленні мають бути зазначені номер залізничної накладної або коносаменту, дата відвантаження, назва й кількість товару.

5. Якість

Якість проданих за цим контрактом товарів має в усьому відповідати технічним вимогам, що передбачені цим контрактом, і має бути підтверджена сертифікатом якості заводу-виготовлювача або гарантійним листом Продавця.

Покупець не має права без погодження з Продавцем використовувати товар, на який ним була заявлена претензія щодо якості.

6. Умови платежу

Платежі за поставлені за цим контрактом товари виконуватимуться Покупцем у _____
при поданні Продавцем до банку таких документів:

- а) рахунка в _____ примірниках;
- б) дубліката залізничної накладної або коносаменту;
- в) специфікації в _____ примірниках;
- г) сертифіката про якість або гарантійного листа Продавця в _____ примірниках;
- д) сертифіката про страхування вантажу.

8. Загальні положення

Покупець не має права подавати будь-які претензії до Продавця для відшкодування збитків на тих підставах, за якими він має право на стягнення з нього штрафу.

Цей контракт підписано на _____ сторінках у двох примірниках, що мають однакову юридичну силу.

9. Юридичні адреси Сторін

Продавець _____

Покупець _____

Продавець

Покупець

(підпис)

(підпис)

М. П.

М. П.

ПРОТОКОЛ НАМІРІВ

Про створення спільного підприємства

м. Київ, Україна

(дата)

Українська сторона: спільне підприємство _____

Зарубіжна сторона: _____

Сторони розглянули питання про створення спільного підприємства для _____

(завдання спільного підприємства)

На основі дружби, взаєморозуміння, взаємовигоди прийшли до такого рішення:

1. Місцезнаходження спільного підприємства:

2. Українська сторона: _____

(предмет діяльності)

3. Зарубіжна сторона: _____
(предмет діяльності)

4. Частка капіталовкладень обох сторін визначається Статутом і Договором спільно-го підприємства. Прибуток розподіляється пропорційно до капіталовкладень і витрат сторін.

5. Сторони визначилися в тому, що Раду засновників очолює _____ сторо-на, а Генеральну дирекцію СП очолює директор від _____ сторони.

6. Після вивчення цього протоколу українською стороною зарубіжна делегація приїздить в Україну (м. Київ) для укладання угод _____ 200_ р. Обмін делегаці-ями відбувається на безвалютній основі. Видатки з прийому бере на себе сторона, що запрошує.

Цей протокол складено у двох примірниках українською і _____ мовами по одному примірнику для кожної сторони.

Від України
(підпис)
М. П.

Від _____ сторони
(підпис)
М. П.

ВИДАВНИЧИЙ ДОГОВІР

Місто _____

(дата)

Видавництво _____, що далі іменується Видавництво,
в особі директора _____,

який діє на підставі Статуту, і _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)
що далі іменується Автор, уклали договір про таке:

1. Автор передає або зобов'язується створити й передати Видавництву для видан-ня й перевидання _____ мовою свій твір _____
(назва твору), написаний тією самою мовою, терміном на три

роки із дня схвалення твору Видавництвом.

2. Зазначений твір має задовольняти такі умови:

а) _____
(вид літератури, жанр, призначення)

б) відповідати доданому до договору проспекту (заявці, плану, навчальній про-грамі);

в) _____

г) обсяг _____ до _____
авторських аркушів (віршованих рядків) із додатками та ілюстраціями. (Авторський аркуш дорівнює 40 000 друкованих знаків.)

3. Автор зобов'язується подати до Видавництва (здати на пошту) рукопис твору не пізніше _____ 200_ р. (рукопис поданий).

Автор має право, не питаючи дозволу Видавництва, подати рукопис на один місяць пізніше зазначеного терміну при домовленому обсязі твору до 10 авторських аркушів включно і на два місяці — при домовленому обсязі понад 10 авторських аркушів.

Підписаний Автором рукопис подається у двох примірниках, надрукованих на машинці або набраних на комп'ютері через два інтервали, по 28—30 рядків на одно-му боці стандартного аркуша, до 60 знаків у рядку (винятки припустимі лише у випадках, передбачених Типовим положенням про підготовку рукопису до видання).

Твір, створюваний двома або більше особами (колективом авторів), підписується усіма співавторами і подається у завершеному вигляді.

Рукопис вважається таким, що надійшов до Видавництва, якщо він поданий ком-плектно і оформлений згідно з вимогами Типового положення про підготовку рукопи-

су до видавництва. Рукопис вважається зданим у належному вигляді, якщо Видавництво протягом 10 днів після його отримання не пред'явило Авторові вимоги про доукомплектування або дооформлення рукопису.

4. Із дня укладання договору й до закінчення трьох років після схвалення рукопису Автор зобов'язується не передавати для видання іншим організаціям зазначених у п. 1 твір або частину його без попередньої письмової згоди Видавництва.

Примітки: а) якщо твір складається із двох або більше томів, він вважається прийнятним із дня схвалення Видавництвом рукопису останнього тому, за винятком випадків, коли кожний том випускається окремо;

б) автор має право без згоди Видавництва, але із повідомленням останнього друкувати в Україні свій твір у газетах, журналах, альманахах.

5. Видавництво зобов'язане розглянути поданий у належному вигляді рукопис у 30-денний термін із додаванням по 4 дні на кожний авторський аркуш (700 віршованих рядків) та письмово сповістити Автора про схвалення твору або про його відхилення на підставах, передбачених договором, або ж про необхідність унесення до твору поправок із точним зазначенням суті потрібних виправлень у межах умов договору.

Для доопрацювання рукопису Видавництво зобов'язане надати Авторові достатній термін, який визначається згодою сторін.

Виправлений Автором рукопис Видавництво зобов'язане розглянути в 15-денний термін, із додаванням по 2 дні на кожний авторський аркуш (700 віршованих рядків).

Якщо письмове повідомлення не направлено Автору в установленний термін, твір вважається схваленим.

6. Видавництво має право відхилити рукопис у зв'язку із його непридатністю до видання із міркувань, що стосуються достоїнств самого твору, не надсилаючи рукопис на рецензування, але з мотивацією причин відхилення.

7. Видавництво зобов'язане випустити у світ твір не пізніше одного року при фактичному обсязі рукопису до 10 авторських аркушів включно і не пізніше двох років при великому обсязі, починаючи відлік від дня його схвалення.

Для багатокольорових видань обсягом від п'яти до десяти авторських аркушів термін на видання встановлюється до 2 років.

8. Автор зобов'язується на пропозицію Видавництва доопрацювати твір або внести до нього виправлення, якщо схвалений твір неможливо випустити у світ через обставини, що не залежать від сторін, але він може стати придатним до видання завдяки доопрацюванню або виправленню.

Час, необхідний для цього Автору, визначається згодою сторін і не враховується при розрахункові термінів, зазначених у п. 7 договору.

9. Видавництво зобов'язується не вносити без згоди Автора будь-яких змін як до самого твору, так і до його назви та до позначення імені Автора, а також не додавати до твору без згоди Автора ілюстрацій, передмови, післязлова, коментарів та будь-яких тлумачень.

10. Автор зобов'язується на вимогу Видавництва без особливої за те винагороди читати чисту коректуру твору в погоджені сторонами терміни з урахуванням графіків руху книжкових видань на виробництві. Видавництво зобов'язується на вимогу Автора надавати йому можливість читати коректуру. Затримка Автором відбитків дає Видавництву право випустити у світ твір без авторської коректури або відсунути термін випуску на час затримки.

11. Видавництво має право видати твір будь-яким накладом.

12. На вимогу Видавництва Автор зобов'язаний подати довідку про те, що написаний твір не є плановою роботою, створеною в науковому або в навчальному закладі в порядку виконання службового завдання, або дисертацією, виконаною з відривом від виробництва. Довідка не повинна вимагатися у разі написання планових підручників і навчальних посібників.

13. Видавництво зобов'язується сплатити Автору гонорар відповідно до чинних ставок і правил із розрахунку _____ грн за один авторський аркуш (віршований рядок) при першому виданні, при перевиданні _____.

Коментарі, примітки, покажчики, ілюстрації, складання оплачуються із такого розрахунку _____

Сторони вважають намічене до випуску видання _____
(номер видання)

звичайним _____ масовим.
(номер видання)

Порядковий номер видання уточнюється при остаточному розрахунку.

14. Гонорар Видавництво зобов'язується сплатити Автору в такі терміни:

а) _____ % аванс (сплачується після підписання договору літературного замовлення в передбачених нормативними актами випадках);

б) _____ % (з урахуванням виданого авансу) — після схвалення рукопису, виходячи із попереднього підрахунку його фактичного обсягу;

в) решта суми — після підписання в установленому порядку останнього аркуша коректури до друку (літературно-художні твори) або після підписання твору на випуск у світ (усі інші види творів, крім літературно-художніх) за фактичним обсягом твору. Підручники й навчальні посібники в передбачених нормативними актами випадках оплачуються за встановленим обсягом. При виданні твору в перекладі мовами з іншою системою писемності гонорар перекладачеві сплачується за обсягом оригіналу.

Гонорар за перебільшення норми накладу сплачується після затвердження твору на випуск у світ.

Примітка. Обов'язкові, контрольні й рекламні примірники, книги (брошури) у кількості, встановленій нормативними актами, при нарахуванні гонорару не враховуються.

15. Видавництво зобов'язане письмово повідомити Автора про намір перевидати твір. Автор протягом двох тижнів письмово повідомляє Видавництво про зміни, які він вважає за потрібне внести до твору. Неотримання від Автора письмової згоди в зазначений термін дає право Видавництву випустити твір без змін.

Перевидання твору зі змінами (крім стилістичних правок та виправлень помилок) допускатється лише на підставі нового договору.

16. Твір, що перевидається, Видавництво зобов'язується випустити у світ у терміни, зазначені в п. 7 договору, здійснюючи відлік із дня отримання від Автора письмової згоди на перевидання або закінчення двотижневого терміну, встановленого для відповіді.

17. Гонорар за перевидання, здійснене без оформлення нового договору, сплачується в наступні терміни:

а) 50 % — після отримання Видавництвом від Автора письмової згоди на перевидання твору або після закінчення терміну, вказаного в п. 15 договору;

б) 50 % — після підписання твору до випуску у світ.

18. До закінчення терміну дії договору Видавництво має право відмовитися від перевидання. Письмова відмова Видавництва від перевидання дає Автору право розпорядитися твором на власний розсуд.

19. Дія договору припиняється у випадках:

а) відхилення рукопису (п. 6);

б) відмови Автора від доопрацювання схваленого рукопису або внесених до нього виправлень, а також неподання в термін виправленого рукопису після схвалення твору (п. 8);

в) неможливості випуску твору у світ з причин, пов'язаних із дотриманням державної таємниці;

г) письмової відмови Видавництва від перевидання (п. 18). По закінченні дії договору через зазначені підстави за Автором зберігається право на отримання гонорару, який Видавництво мало сплатити до припинення дії договору.

20. Видавництво має право розірвати договір у випадках:

а) неподання Автором рукопису з його вини в установлений термін (п. 3) чи в термін, установлений для його доопрацювання (п. 5);

б) відмови Автора внести до рукопису виправлення, запропоновані йому на підставі п. 5 договору;

в) установлення судом несумлінного ставлення Автора до написання замовленого твору;

г) виконання замовлення твору не у відповідності з умовами п. 2 договору (зокрема, перевищення обсягу, відступу від теми, зміни жанру, якщо це не виправдано);

г) порушення Автором обов'язку, передбаченого п. 4 договору;

У разі розірвання договору через зазначені підстави Автор зобов'язаний повернути отриманий гонорар (включаючи аванс).

21. Якщо Видавництво не випустить у світ твір у встановлений термін (п. 7), воно зобов'язане на вимогу Автора сплатити йому обумовлений гонорар повністю. У цьому разі Автор має право розірвати договір і вимагати повернення переданих за договором примірників рукопису, якщо він не підписаний по друку.

22. Автор має право у разі потреби внести до коректури верстки не більше _____ % правки від вартості набору (розмір авторської правки визначається згідно з нормами).

Вартість правки, що перевищує 2 %, відшкодовується Автором повністю, але не більше 20 % від вартості набору видання за розцінками _____ (спосіб набірання)

набору.

Кон'юнктурна, технічна правка, а також авторська правка в межах 2 % вартості набору йде на рахунок Видавництва.

Вартість авторської правки в коректурі верстки перевидань повністю сплачує Автор.

Автор відшкодовує Видавництву збитки, завдані оплатою простою поліграфічного підприємства через затримку з його вини коректури верстки, у розмірі не більше 20 % суми гонорару.

Видавництво подає Авторові докладний рахунок стягнених сум.

23. Видавництво зобов'язане видати Автору безоплатно при першому виданні твору _____ примірників книги (брошури), при перевиданнях — по _____ примірники (незалежно від кількості співавторів).

Примітка. Перекладачеві й укладачеві видається безоплатно при першому виданні _____ примірників, при перевиданні — по _____ примірники.

24. Особливі умови:

а) Автор передає Видавництву свої повноваження з використання зазначеного в п. 1 твору за кордоном, якщо ці повноваження не були передані раніше іншій організації, про що Автор має повідомити Видавництво при укладанні договору.

Приймаючи ці повноваження, Видавництво зобов'язується:

— інформувати Автора про пропозиції щодо використання його твору за кордоном;

— забезпечити при укладанні договору на використання твору за кордоном охорону особистих прав та майнових інтересів Автора, а також можливість унесення до твору потрібних, на думку Автора, змін і доповнень.

Ця умова зберігає силу протягом усього терміну дії авторського права на зазначений у п. 1 твір. Якщо видання з будь-якої причини не відбудеться, ця умова анулюється.

б) _____

25. Передбачені договором права та обов'язки Видавництво має право передавати повністю або частково іншим організаціям, письмово повідомивши про це Автора.

26. Суперечки за договором розглядаються у встановленому законом судовому порядку.

27. Адреси сторін:

Видавництво _____

Автор _____

Сторони зобов'язуються письмово повідомити одна одну про зміну адрес.

Директор Видавництва (підпис)

Автор (підпис)

М. П.

ДОГОВІР ОРЕНДИ ЖИТЛОВОГО ПРИМІЩЕННЯ

Місто _____

(дата)

_____, далі — Орендодавець,
(повна назва юридичної особи або прізвище, ім'я, по батькові)

в особі _____,
(посада та прізвище, ім'я, по батькові)

що діє на підставі _____, з одного боку,
(положення статуту)

і _____, далі — Орендар,
(повна назва юридичної особи або прізвище, ім'я, по батькові)

в особі _____,
(посада та прізвище, ім'я, по батькові)

що діє на підставі _____,
(положення статуту)

з другого боку, уклали цей Договір оренди житлового приміщення (далі — Договір)
про таке:

1. Предмет Договору

1.1. Орендодавець передає, а Орендар приймає у строкове платне користування
житлове приміщення (далі — Приміщення)

1.2. Характеристики Приміщення згідно з витягом з Реєстру прав власності на
нерухоме майно:

- місцезнаходження (адреса) _____
- загальна площа: _____
- житлова (корисна) площа: _____
- поверх: _____
- кількість (перелік) кімнат та підсобних приміщень: _____

1.3. Відомості про будинок:

- тип будинку: _____
- кількість поверхів: _____
- наявність ліфтів: _____
- наявність сміттєпроводу: _____
- вид опалення: _____
- технічний стан будинку: _____

1.4. Стан приміщення на момент передачі в оренду: _____

1.5. Відомості для Орендодавця про приховані недоліки приміщення: _____

2. Термін оренди

2.1. Термін оренди Приміщення становить _____ місяців.

2.2. Після закінчення терміну, зазначеного в п. 2.1 цього Договору, термін оренди
автоматично продовжується на наступні _____ місяців, якщо жодна зі Сторін не

повідомила іншу Сторону про припинення оренди. Таке повідомлення має бути зроблено не пізніше ніж за _____ до закінчення терміну оренди.

3. Орендна плата

3.1. Плата за оренду Приміщення за цим Договором становить _____ грн на місяць.

3.2. Орендна плата вноситься Орендодавцем завдяки _____

(перерахуванням на поточний рахунок у банківській установі, готівкою)

наперед за наступний місяць не пізніше _____ числа поточного місяця.

3.3. Орендар зобов'язаний не пізніше _____ днів з моменту підписання цього Договору внести орендну плату за поточний місяць.

3.4. Плата за обслуговування будинку включена до складу орендної плати і вноситься Орендодавцем на рахунок організації.

3.5. Плата за комунальні послуги не включена до складу орендної плати і вноситься Орендарем на рахунок організацій, що надають ці послуги.

3.6. Орендодавець _____ статус(у) платника податку на прибуток підприємств
(має, не має)

на загальних умовах.

4. Обов'язки Сторін

4.1. Орендодавець за цим договором бере на себе такі зобов'язання:

4.1.1. Надати Приміщення Орендареві в придатному для проживання стані.

4.1.2. Сприяти Орендареві в укладенні договорів про надання комунальних послуг.

4.1.3. Вчасно та за власний кошт проводити капітальний ремонт Приміщення. Про проведення ремонту, його тривалість та обмеження в користуванні приміщенням на цей термін слід попередити Орендаря не пізніше, ніж за _____ днів до початку ремонту. На час проведення капітального ремонту орендна плата зменшується до _____ грн на місяць, а в разі неможливості користування Приміщенням під час ремонту Орендар звільняється від плати на цей період.

4.2. Орендар за цим Договором бере на себе такі зобов'язання:

4.2.1. Використовувати Приміщення відповідно до його цільового призначення.

4.2.2. Дотримуватися вимог Правил користування приміщеннями житлових будинків і прибудинковими територіями.

4.2.3. Вчасно повідомляти Орендодавця про виявлені несправності елементів Приміщення і будинку, в якому воно знаходиться.

4.2.4. Сплачувати орендну плату в розмірі, визначеному в п. 3.1. цього Договору та згідно з п. 3.2 цього Договору.

4.2.5. Допускати у приміщення в денний час, а при аваріях — і в нічний час, представників Орендодавця або самого Орендодавця, а також представників підприємств з обслуговування й ремонту помешкання для проведення огляду й ремонту конструкцій і технічних пристроїв приміщення або будинку, в якому воно знаходиться.

4.2.6. Звільнити Приміщення після закінчення обумовленого в розділі 2 цього Договору терміну.

5. Права Сторін

5.1. Орендодавець за цим Договором має право у будь-який момент відчужити Приміщення. У разі відчуження за допомогою продажу Орендодавець зобов'язується надати Орендареві право переважної купівлі.

5.2. Орендар за цим Договором має право селити в приміщення без додаткової згоди Орендодавця членів своєї сім'ї. Вселення інших осіб допускається тільки за попередньою письмовою згодою Орендодавця.

6. Відповідальність Сторін і розв'язання спорів

6.1. За невчасне внесення орендної плати Орендар сплачує Орендодавцеві пеню в розмірі ____ % від суми заборгованості за кожний день прострочення.

6.2. За невчасне повернення Приміщення після припинення Договору Орендар сплачує Орендодавцеві штраф у розмірі ____ % від суми орендної плати, встановленої п. 3.1 цього Договору. Сплата штрафу не звільняє Орендодавця від обов'язку повернути приміщення та від внесення орендної плати за час його фактичного використання після припинення Договору.

6.3. Усі спори, пов'язані з Договором, розв'язуються за допомогою переговорів між Сторонами. Якщо спір неможливо розв'язати за допомогою переговорів, він розв'язується відповідно до чинного законодавства.

7. Інші умови

7.1. Договір набуває чинності з моменту його підписання.

7.2. Дія договору припиняється в таких випадках:

- закінчення терміну, встановленого розділом 2 цього Договору;
- розірвання Договору за згодою Сторін;
- розірвання Договору за рішенням суду;
- визнання Договору недійсним на майбутнє за рішенням суду.

7.3. Після підписання Договору всі попередні переговори за ним, листування, попередні угоди та протоколи про наміри з питань, що так чи інакше стосуються Договору, втрачають юридичну силу.

7.4. Зміни в цей Договір можуть бути внесені за взаємною згодою Сторін, що оформляються додатковою угодою до цього Договору.

7.5. Зміни та доповнення, додаткові угоди та додатки до Договору є його невід'ємною частиною і мають юридичну силу в разі, якщо вони викладені в письмовій формі та підписані Сторонами або їх уповноваженими представниками.

7.6. Договір складено українською мовою на _____ сторінках у _____ примірниках, кожний з яких має однакову юридичну силу.

7.7. Перелік осіб, які вселяються в Приміщення разом з Орендарем:

8. Місцезнаходження і реквізити Сторін

Орендодавець:

Орендар:

(підпис)

(підпис)

М. П.

М. П.

ТИПОВИЙ ДОГОВІР ОРЕНДИ ЗЕМЛІ

(дата)

_____ (місце укладання)

Орендодавець (уповноважена ним особа) _____ (прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи)

_____, з одного боку, та

(найменування юридичної особи)

Орендар _____ (прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи, найменування юридичної особи)

_____, з другого боку, уклали цей Договір про наведене нижче:

1. Предмет Договору

Орендодавець надає, а Орендар приймає в строкове платне користування земельну ділянку _____

(цільове призначення)

яка знаходиться _____

(місце знаходження)

2. Об'єкт оренди

2.1. В оренду передається земельна ділянка загальною площею _____

(гектарів)

у тому числі _____

(площа та якісні характеристики земель окремих категорій за їх складом та

видами угідь — рілля, сіножаті, пасовища, багаторічні насадження тощо)

2.2. На земельній ділянці знаходяться об'єкти нерухомого майна _____

(перелік, характеристика і стан будинків, будівель, споруд та інших об'єктів)

а також інші об'єкти інфраструктури _____

(перелік, характеристика і стан лінійних споруд,

інших об'єктів інфраструктури, у тому числі доріг, майданчиків із твердим покриттям тощо)

2.3. Земельна ділянка передається в оренду разом із _____

(перелік,

характеристика і стан будинків, будівель, споруд та інших об'єктів)

2.4. Нормативна грошова оцінка земельної ділянки становить _____ грн.

2.5. Земельна ділянка, яка передається в оренду, має такі недоліки, що можуть перешкоджати її ефективному використанню _____

2.6. Інші особливості об'єкта оренди, які можуть вплинути на орендні відносини _____

3. Термін дії Договору

Договір укладено на _____ років. Після закінчення терміну Договору Орендар має переважне право поновлення його на новий термін. У цьому разі Орендар повинен не пізніше ніж за _____ днів до закінчення терміну дії Договору повідомити письмово Орендодавця про намір продовжити його дію.

4. Орендна плата

4.1. Орендна плата вноситься Орендарем у формі та розмірі _____

(розмір орендної плати:

грошової — у гривнях із зазначенням способів унесення; натуральної — перелік, кількість або частка

продукції, яку одержують із земельної ділянки, якісні показники продукції, місце, умови, порядок,

терміни поставки; відробіткової — види, обсяги, терміни і місце надання послуг; види, обсяги, терміни

і місце виконання робіт)

4.2. Обчислення розміру орендної плати за землю здійснюється з урахуванням (без урахування) індексів інфляції. (непотрібне
закреслити)

4.3. Орендна плата вноситься у такі терміни: _____

4.4. Передача продукції та надання послуг у рахунок орендної плати оформляється відповідними актами.

4.5. Розмір орендної плати переглядається _____ у разі:
(періодичність)

— зміни умов господарювання, передбачених Договором;

— зміни розмірів земельного податку, підвищення цін, тарифів, у тому числі внаслідок інфляції;

— погіршення стану орендованої земельної ділянки не з вини Орендаря, що підтверджено документами;

— в інших випадках, передбачених законом.

4.6. У разі невнесення орендної плати у терміни, визначені цим Договором, стягується пеня у розмірі _____ несплаченої суми за кожний день прострочення.
(відсотків)

5. Умови використання земельної ділянки

5.1. Земельна ділянка передається в оренду для _____
(мета використання)

5.2. Цільове призначення земельної ділянки _____

5.3. Умови збереження стану об'єкта оренди _____

6. Умови і терміни передачі земельної ділянки в оренду

6.1. Передача земельної ділянки в оренду здійснюється без розроблення (із розробленням) проекту її відведення. (непотрібне
закреслити)

Підставою розроблення проекту відведення земельної ділянки є: _____

Організація розроблення проекту відведення земельної ділянки і витрати, пов'язані з цим, покладаються на Орендодавця (Орендаря).
(непотрібне закреслити)

6.2. Інші умови передачі земельної ділянки в оренду _____

6.3. Передача земельної ділянки Орендареві здійснюється у _____
(термін)

після державної реєстрації цього Договору за актом її приймання-передачі.

7. Умови повернення земельної ділянки

7.1. Після припинення дії Договору Орендар повертає Орендодавцеві земельну ділянку у стані, не гіршому порівняно з тим, у якому він одержав її в оренду.

Орендодавець у разі погіршення корисних властивостей орендованої земельної ділянки, пов'язаних зі зміною її стану, має право на відшкодування збитків у розмірі, визначеному Сторонами. Якщо Сторонами не досягнуто згоди про розмір відшкодування збитків, спір розв'язується у судовому порядку.

7.2. Здійснені Орендарем без згоди Орендодавця витрати на поліпшення орендованої земельної ділянки, які неможливо відокремити без заподіяння шкоди цій ділянці, не підлягають відшкодуванню.

7.3. Поліпшення стану земельної ділянки, проведені Орендарем за письмовою згодою з Орендодавцем землі, підлягають (не підлягають) відшкодуванню. Умови, (непотрібне закреслити)

обсяги і терміни відшкодування Орендареві витрат за проведені ним поліпшення стану земельної ділянки визначають окремою угодою сторін.

7.4. Орендар має право на відшкодування збитків, заподіяних унаслідок невиконання Орендодавцем зобов'язань, передбачених цим Договором.

Збитками вважають:

— фактичні витрати, яких Орендар зазнав через невиконання або неналежне виконання умов Договору Орендодавцем, а також витрати, які Орендар здійснив або мав здійснити для відновлення свого порушеного права;

— доходи, які Орендар міг би фактично отримати в разі належного виконання Орендодавцем умов Договору.

7.5. Розмір фактичних витрат Орендаря визначається на підставі документально підтверджених даних.

8. Обмеження (обтяження) щодо використання земельної ділянки

8.1. На орендовану земельну ділянку встановлено (не встановлено) обмеження (обтяження) та інші права третіх осіб _____

(підстави встановлення обмежень (обтяжень))

8.2. Передача в оренду земельної ділянки не є підставою для припинення або зміни обмежень (обтяжень) та інших прав третіх осіб на цю ділянку.

9. Інші права та обов'язки Сторін

9.1. Права Орендодавця: _____

9.2. Обов'язки Орендодавця: _____

9.3. Права Орендаря: _____

9.4. Обов'язки Орендаря: _____

10. Ризик випадкового знищення або пошкодження об'єкта оренди чи його частини

Ризик випадкового знищення або пошкодження об'єкта оренди чи його частини несе Орендар (Орендодавець).
(непотрібне закреслити)

11. Страхування об'єкта оренди

11.1. Згідно з цим Договором об'єкт оренди підлягає (не підлягає) страхуванню на весь період дії цього Договору.
(непотрібне закреслити)

11.2. Страхування об'єкта оренди здійснює Орендар (Орендодавець).
(непотрібне закреслити)

11.3. Сторони домовилися про те, що в разі невиконання свого обов'язку Стороною, яка повинна згідно з цим Договором застрахувати об'єкт оренди, друга Сторона може застрахувати його і вимагати відшкодування витрат на страхування.

12. Зміна умов Договору і припинення його дії

12.1. Зміна умов Договору здійснюється у письмовій формі за взаємною згодою Сторін.

У разі недосягнення згоди щодо зміни умов Договору спір розв'язується у судовому порядку.

12.2. Дія Договору припиняється в разі:

- закінчення терміну, на який його було укладено;
- придбання Орендарем земельної ділянки у власність;
- викупу земельної ділянки для громадських потреб або примусового відчуження земельної ділянки з мотивів громадської необхідності в порядку, встановленому законом;
- ліквідації юридичної особи — Орендаря.

Договір припиняється також і в інших випадках, передбачених законом.

12.3. Дія Договору припиняється за допомогою його розірвання за:

- взаємною згодою Сторін;
- рішенням суду на вимогу однієї зі Сторін унаслідок невиконання другою Стороною обов'язків, передбачених Договором, та внаслідок випадкового знищення чи пошкодження орендованої земельної ділянки, що істотно перешкоджає її використанню, а також з інших підстав, визначених законом.

12.4. Розірвання договору оренди землі в односторонньому порядку допускається (не допускається).
(непотрібне закреслити)

Умовами розірвання Договору в односторонньому порядку є _____

12.5. Перехід права власності на орендовану земельну ділянку до другої особи, а також реорганізація юридичної особи — Орендаря є (не є) підставою для зміни умов (непотрібне закреслити)

або розірвання Договору.

Право на орендовану земельну ділянку у разі смерті фізичної особи — Орендаря, засудження або обмеження її дієздатності за рішенням суду переходить (не переходить)
(непотрібне закреслити)

до спадкоємців або інших осіб, які використовують цю земельну ділянку разом з Орендарем.

13. Відповідальність Сторін за невиконання або неналежне виконання Договору

13.1. За невиконання або неналежне виконання Договору Сторони несуть відповідальність згідно із законом та цим Договором.

13.2. Сторона, яка порушила зобов'язання, звільняється від відповідальності, якщо вона доведе, що це порушення сталося не з її вини

14. Прикінцеві положення

13.3. Цей Договір набирає чинності після підписання Сторонами та його державної реєстрації.

Цей Договір укладено у трьох примірниках, що мають однакову юридичну силу, один з яких знаходиться в Орендодавця, другий — в Орендаря, третій — в органі, який провів його державну реєстрацію

(назва органу державної реєстрації за місцем розташування земельної ділянки)

Обов'язковими частинами Договору є:

- план або схема земельної ділянки;
- кадастровий план земельної ділянки з відображенням обмежень (обтяжень) у її використанні та встановлених земельних сервітутів;
- акт визначення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості);
- акт приймання-передачі об'єкта оренди;
- проект відведення земельної ділянки у випадках, передбачених законом;

(інші документи, що додаються до Договору)

15. Реквізити Сторін

Орендодавець

Орендар

(прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи,

(прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи,

паспортні дані (серія, номер, ким і коли видано),

паспортні дані (серія, номер, ким і коли видано),

найменування юридичної особи, що діє на підставі

найменування юридичної особи, що діє на підставі

установчого документа (назва, ким і коли затверджено),

установчого документа (назва, ким і коли затверджено),

відомості про державну реєстрацію

відомості про державну реєстрацію

та банківські реквізити)

та банківські реквізити)

Місце проживання фізичної особи, місцезнаходження юридичної особи

Місце проживання фізичної особи, місцезнаходження юридичної особи

(вулиця, номер будинку та квартири,

(вулиця, номер будинку та квартири,

місто, село, район, область, індекс)

місто, село, район, область, індекс)

Ідентифікаційний код _____
(фізичної особи)

Ідентифікаційний код _____
(фізичної особи)

Ідентифікаційний код _____
(юридичної особи)

Ідентифікаційний код _____
(юридичної особи)

16. Підписи Сторін

Орендодавець

Орендар

М. П.

М. П.

Договір зареєстровано в _____,
(назва органу державної реєстрації за місцем розташування земельної ділянки)

про що у Державному реєстрі земель здійснено запис від « ___ » _____200__р. за № _____

(підпис)

(ініціали та прізвище посадової особи, яка провела державну реєстрацію)

М. П.

ЗМІСТ

Передмова	3
Мова ділової людини	
<i>Словник ділової людини</i>	4
Функціональні різновиди писемного та усного ділового мовлення	
<i>Словник ділової людини</i>	11
Мова сучасних ділових документів	
<i>Словник ділової людини</i>	17
Лексичні засоби ділової мови	
<i>Словник ділової людини</i>	25
Фразеологічні засоби ділової мови	
<i>Словник ділової людини</i>	34
Словотворчі засоби ділової мови	
<i>Словник ділової людини</i>	39
Морфологічні засоби ділової мови	
<i>Словник ділової людини</i>	48
Синтаксичні засоби ділової мови	
<i>Словник ділової людини</i>	56
Мова сучасної реклами	
<i>Словник ділової людини</i>	60
Мова та культура	
<i>Словник ділової людини</i>	65
Велика чи мала літера? (короткий словник-довідник)	70
Складні слова (словник)	99
Українські відповідники до найуживаніших російських усталених ділових зворотів	133
Російсько-український словник. Сфера професійного спілкування	140
<i>Додатки</i>	390

Навчальне видання

Жайворонок Віталій Вікторович
Бріцин Віктор Михайлович
Тараненко Олександр Онисимович

Українська
МОВА
В ПРОФЕСІЙНІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ

Оправа і титул художника *В. О. Гурлева*
Художній редактор *Г. С. Муратова*
Технічний редактор *А. І. Омоховська*
Коректори: *Л. М. Байбородіна, О. Б. Лисицька,*
Н. М. Мельник, Н. Г. Потаніна
Комп'ютерна верстка *А. А. Коркішко*

НБ ПНУС

741783

Підп. до друку 12.07.2006. Формат 60×84/16. Папір офс. № 1.
Гарнітура Antiqua. Офс. друк. Ум. друк. арк. 25,11.
Обл.-вид. арк. 40,29. Тираж 5000 пр. Вид. № 10658. Зам. № 6-158

Видавництво «Вища школа», вул. Гоголівська, 7 г, м. Київ, 01054

Свідоцтво про внесення до Держ. реєстру від 04.12.2000
серія ДК № 268

Надруковано з плівок, виготовлених у видавництві «Вища школа»,
у ЗАТ «Книга», вул. Артема, 25, м. Київ, 04053

Свідоцтво про внесення до Держ. реєстру від 25.10.2005
серія ДК № 2325